

Αντιόχεια Ζωγράφου Βιβλιοθήκη Βέρου

Πίναξ αποδεχομένων.

- 1) Χαρμίδης
- 2) Λάχης.
- 3) Λύσις.
- 4) Εὐδίδης
- 5) Πρωλαγός
- 6) Γοργίας.
- 7) Μένης.
- 8) Ίσθιας με
- 9) Ίσθιας ἐρ
- 10) Ὀν.
- 11) Μενέλαος.
- 12) Χρυσόφων.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

Αριθ. εἰς. 2945

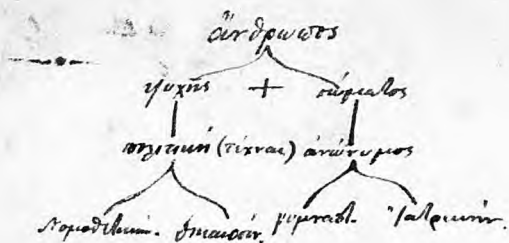
ΔΩΡΕΑ Αφορά 608

GRVER 00493

Δημόσια

Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λόγ. 1 — 466.Ε ἀντιπρόεδρος αἰετῶν ἀντιπρόεδρος.

11 466.Β —

"

" ἀντιπρόεδρος ἀντιπρόεδρος.

ΠΛΑΤΩΝ 2

PLATONIS DIALOGI

SECUNDUM

THRASYLLI TETRALOGIAS DISPOSITI.

EX RECOGNITIONE

CAROLI FRIDERICI HERMANNI.

VOL. III.

LIPSIÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXVI.

1866

2108
114

PRAEFATIO.

Tertii voluminis majori parti post ea, quae superioribus praefatus sum, nihil quod universe praemoneam restat; a septima demum inde tetralogia, cujus princeps Hippias major est, optimi codicis Oxoniensis subsidio destitutus aliud fundamentum circumspicere coactus sum, cui, si minus eandem, similem certe in superstruenda lectione auctoritatem tribuerem. Atqui inter eos, quos illic proxime ad Oxoniensem accedere dixi, Veneto *II* in his dialogis itidem caremus, Vaticanum *Θ* autem quominus in illius locum sufficerem, et foedum glossema *καταλαβάνει* pro *αλφει*, quo in Clitoph. p. 407 D deformatur, et insignis lacuna per homoeoteleuton orta deterruit, qua in Hipp. min. p. 365 E cum plurimis deterioris generis libris verba *οτι ποιουν η εισιενται* omittit, ut nihil mirum sit eum in aliis quoque locis cum his potius concinere; quae quum ita essent, ad Venetum *Σ* descendi, Bessarione possessore nobilitatum, quem quum jam in superioribus haud raro cum ipso Oxoniensi consentientem habeamus, tum in his dialogis aliorum bonae notae codicum, ut Ven. *Σ*, Vind. 2, Flor. x testimonia passim confirmant. Neque a praeis editionibus, Basileensi altera et Stephaniana, nimis recedit; quarum etsi nulla apud me sanctitas est, tamen haud exiguae earum lectiones, quas Bekkerus Parisiensium, Stallbaumius Florentinorum suffragiis damnaverunt, ipsius Oxoniensis fide restituendas vidi-mus; multoque minus me numerus librorum movet, cui haud scio an et priores illi critici et ipsi Turicenses interdum plus quam verae praestantiae indulserint. Sed hanc ex singulis potius lectionibus existimari, quam universo iudicio decerni malo; de his igitur, quas in hoc volumine Turicensibus praeferendas esse censi, sic habeto:

Charmid. p. 155 D *ουκέτ' επ' εμαντω* *Θ*, *εν εμαντω* V, *εν εμαντω* BST, quod Stallb. interpretatur *aus dem Häuschen*; at domus imagine neminem Graecum in hac sententia usum esse arbitror, longeque mallem Oxon. lectionem ad eum usum revocare, quo *επ' εμαντω* sign. suis viribus uti neque aliena ope indigere, cf. Weber ad Demosih. Aristocr. p. 451 et 520; comparato tamen Phaedr. c. 30: *επιλήττονται και ουκέτι αυτων γυγνονται*, verissimum duxi praepositionem omnino circumscribere. — Ibid. *θανάτου σ' η θεα μοιραν αλφειοδα χρσων* Herm. ex Oxon. vestigiis, qui ante *μοιραν* omissa vulgo verba *αθανατω σ' η θεα* offert. Hinc Bergkii Poet. lyric. p. 837 exsculpit *αθανατω σ' ιδεα*, Sauppius apud Turicenses *εν θανατοισση θεα*, repugnante tamen Schneidewino in Conject. crit. p. 180, cui magis velim arrideat mea

lectio, pluribus a me enarrata et firmata in ipsius Philologo T. V. p. 738. Conjecturae illud tantum indulsi, ut pro *κρεῶν*, quod nec structura amplius nec sensus admittebat, scriberem *χορῶν*, unde haec jam totius fragmenti sententia existit: *cave, ne leoni occurrentem hirtuleum te ipso aspectu mori fatale sit.* — P. 156 A *καλῶς δὲ σὺ* O et V, *καλῶς γε σὺ* BST ex duorum codd. correctura; libros recte et hic et Lys. p. 204 A tinetur Winckelm. ad Euthyd. p. 38. — P. 156 C *οἰεσθαι ἂν ποθεν* O, *ἂν ποτε* VBST; at illud elegantius, quum neget esse, unde solius capitis medicina petatur. — P. 156 D *Ζαλμόξιδος* moxque *Ζάλαοξις* O, *Ζαμῶξιδος* et *Ζάμολξις* VBST, perpetua varietate, sed ut nostrae scripturae et Herodoti IV. 94 codices et etymologia apud Porphy. V. Pythag. c. 14 saveat. — P. 157 B *πίση* O et V, *πίσει* BST ex uno codice non optimo nec certa lege, quam haud scio an ita tantum adhuc grammatici videri sint, ut contraria exempla pro arbitrio mutarent; ratio certe conjunctivo nulla obstat. Nec paulo post unus libri Flor. b tanta apud me auctoritas esse potuit, ut verba *σωφροσύνης τε καὶ ὑγείας* in reliquis omnibus post *ἐκατέρων* exstantia cum Bekk. circumscriberem, ne dum cum ST protinus eliminarem. Heusdio quidem, qui princeps hanc suspitionem movit, venia in promptu est, quia is pravam lectionem *ἐκατέρων* pro *ἐκατέρων* ante oculos habuit, quae aliique ἢ pro *τε καὶ* postulabat; nunc autem restituto *ἐκατέρων*, is tantum litum his verbis intendat, qui, quod doctissimis viris accidisse mireris, *χωρὶς* pro praepositione habeat eosque medicos describi putet, qui ipsi temperantia et valetudine carentes aliis medicinam faciant! *ὑγείας* *ιατρὸν* minus commode dici concedo; at quum *ιατρικὴ* sit *ἐπιστήμη τοῦ ὑγινοῦ*, medicum quoque valetudinis accessione definire licebit, nec ipsam *ἐκατέρων* nisi appositione illustratum in Seythae illius verbis inveniet, qui recte referatur; acquiesco igitur in codd. lectione ita interpretanda; quod aliisque vel, valetudinis circa corpus et temperantiae circa animum, separatim medici existant, quum semper conjunctas potius curari oporteat. — P. 157 D *πλείστον* H c. nonnullis libris et Oxon. vestigiis, qui *πλείστον* exhibet; *πάνν πολὺ* VBST cum plurimis, sed ex correctis, ut videtur, grammatici, quem superlativorum geminatio offenderet, quoniam nec *πάνν πολὺ* c. superl. commodius dici arbitror; illam tamen Soph. Oed. Col. 743, Eur. Alc. 802, pluraque apud Porson. ad Hec. 624. — P. 157 E longe aliud Platonem scripsisse ac quod certatim omnes ediderunt *ποῖαι δὲ οὐκ αὖτε συνελθούσαι . . . καλλίῳ ἂν καὶ ἀμείνω γεννησέαι*, antiquissimorum librorum vestigia clarissime produnt. Bekkeri certe annuos pluresque Stallbaumii cum ipsa Oxon. habent *δύοιν*, cui multo facilius *ποῖαι* et *οὐκ αὖτε συνελθούσαι* accommodes, quam memorabilem illum genitivum ad nominativi formam revoces; porro in Oxon. est *καλλίων ἂν καὶ ἀμείνων γεννησέαι*, quod cum genitivis illis conjunctum non minus bonum sensum quam vulg. praebet: *non facile duae familiae inventientur, quibus affinitate junctis melior proles nascatur, quam unde tu natus es.* An cum futuro ne ipsum quidem exemplis caret; nunc autem eo facilius excusatur, quia praegnans oratio est pro *γεννησέαι* ὅς ἂν *καλλίων* *εἴη*, ut Eur. Alc. 180 vel Aristoph. Equ. 1257: *ὅς δ' ἄλλος τις λαβὼν κεκτι-*

βεται κλέπτῃς μὲν οὐκ ἂν μᾶλλον, εὐτυχῆς δ' ἴσως. — Difficilior causa
 est p. 158 B, ubi quum Oxon. τῶν πρὸ σοῦ ἐν σοδενὶ ὑπερβιβλησκειναι,
 VBST τῶν προγοίων κατασχύνειν habereat, verbum certe ex vulgata
 retineri opus erat; de reliquis tamen fateor minorem glossematicis speciem
 in Oxon. lectione esse, itaque hunc et hic et in sequentibus secutus sum,
 ubi primum πρὸς ante τὰλλα πάντα omittit, deinde καὶ ante σωφροσύ-
 νης vulgo omissum addit; postremo p. 158 D vulg. εἶναι αὐτὸν οὐκ ἐπεί-
 σαι νομῆται, ut multo praestabilius videntur εἶη ποσὶ κοινῇ cum Bekk. ab-
 sistere, quam εἶη ἂν εἶναι cum ST ex uno codice in ἂν εἶη mutare. —
 P. 159 D γιγνόμεθα τῶν καλοῦ omissio τὰ moxque βραδέα pro βραδέως
 O, cui cetera quoque ex conj. ita adaptavi, ut μόγῃς τε cancellis inclu-
 dereim proque ἡσυχῇ τὰ adiectivum ἡσυχία restituerim. Βραδέα etiam
 in libris fere omnibus exstat, unde adverbium neutiquam antiquum esse
 colligas; mutato demum forte ἡσυχία in ἡσυχῇ τὰ ei μόγῃς τε pro βρα-
 δέα margini adscriptum et prius τὰ ante καλοῦ intrusum esse videtur.
 Mox φαίνεται γ' ἄρα O; editi γὰρ ignoravi. — P. 160 E εἶτα O, εἶεν
 VBST; illud propter lectam indignationem ironiae Socratis apud est. —
 P. 161 B οὐδὲν μᾶλλον H ex vestigiis O, ubi est μὴ οὐδὲν, ex dittogra-
 phia, quod recte Stallb. intellexit Bekkerumque, qui id ipsam recepit,
 reprehendit; nollem tamen ipse cum VT μηδὲν servasset, quod hypo-
 thesi in factu positae non convenit. — P. 163 D ἔλγ Herm. ex conj. pro
 ἔλγ, quod in Oxon. est; VBST βούλγ. — P. 164 E ἀλλήλοισ O, ἐλ-
 λήλοισ VBST, non utique soloece; dativum tamen commendat Gorg. c.
 42: ἀλλ' εὐλαβεσθαι παρεκτελέσθε ἀλλήλοισ κ. τ. λ. — P. 165 A αὐ-
 τοῖ σφείς Herm. ex Oxon. vestigiis ἴνα καὶ αὐτὸς φησῃ, unde alius
 codex excerpserit αὐτὸς σφεί; ceteri cum editis solum σφεί; at vix ar-
 bitror illa monstra soli dittographiae deberi. — P. 165 B ὁμολογήσαντός
 σοι H ex Heusdii conject. ab ipso Stallb. probata, sed non recepta; editi
 ὁμολογήσαντός σου, nisi quod jam Bekk. σοι recepit; at aor. partic. hic
 sine ἂν vix locum habet; cf. Steinhart ad Müllerī interpr. p. 337. —
 P. 165 C ὠφελείαν hic et ubique cum VBS; ὠφελείαν T cum O multis-
 que libris, nec improbane Schneiders ad Kemp. T. 1. p. 20; nihil tamen
 in ambigua scriptura constantia praestare visa est. — P. 165 D οἰκοδο-
 μικοῦ O, οἰκοδομεῖν VBST, praclivi correctura; at nostrum firmat c. 17
 exte. — P. 165 E ὁμολῶς O, ὁμοίαι VBST, iidemque mox ἄλλαις, ubi
 equidem non dubitavi ex Heusdori conj. ἀλλήλαις reparare; inter se
 enim dissimiles esse scientiae dicuntur. — P. 168 A εἰ σκοπῶμεν O
 cum aliis bonae notae libris; ἐπισκοπῶμεν VBST, sane otiosa praepo-
 sitione, nisi pro ipso εἰ posita statuatur; ea tamen significatio ab hoc
 composito aliena est. — P. 168 E ἂν circumscripsi cum Stallb. et Vae-
 melio ad Demosth. Philipp. II. p. 71, cui miror oblocutum Sauppium
 Epist. crit. p. 72; nam si maxime οὐδὲν μὴ pro οὐ μὴ dicitur, ipsum
 οὐκ ἂν μὴ inaudium est. — P. 170 A τὸ δ' οὐκ O et V, τὸδε δ' οὐκ
 BST cum libris ad congruentiae speciem correctis; at si quid exaequan-
 dum, antea potius τὸδε μὲν in τὸ μὲν mutarem, quamquam consulto
 Plato in priore membro demonstrativum, in altero definitivum solum
 usurpare poterat. — P. 171 A δεῖν δὲ H, δὲ δεῖ V, ἐπιχειρῶν δὲ δὴ

BST tenuissima librorum auctoritate, quam merito Winckelm. ad Euthyd. p. XIII sprexit; quod tamen is ex Oxon. commendat *δεῖ δὴ*, scabram et hincam orationem efficit, cui me leni medela succucurrisse arbitror. *Δεῖν* enim pro *δέον* dicitur; quam formam etsi grammatici in dubitationem vocant, Platonis tamen exempla Euthyphr. c. 4 ipsiusque nostri dialogi c. 12 certissimam efficiunt; cf. Schaefer ad Gregor. Cor. p. 140 et 678. — P. 171 B *οὔτε* pro *οὐδὲ* H praecedente Naegelsbachio Emend. Platon. p. 9; respondet sequenti *οὔτε δὴ ὁ σόφρων*. — P. 171 D *ἐξώμεν* O, *διεξώμεν* VBST, quod explicationi tantum deberi videtur. — P. 172 A *καλῶς πράττειν ἀναγκαῖον* O, *ἀναγκαῖον καλῶς καὶ ἐν πρ.* VBST; at *καὶ ἐν* insertum videtur, ut sequ. *ἐν πράττοντας* haberet quo respiceret; quanquam synonyma tam minutam diligentiam non requirunt. — P. 172 E *οὐκ οὖν* H, *οὐκοῦν* VB, *οὐκουν* ST ex Stallb. correctura, qui recte intellexit vim in negatione inesse; huic ipsi tamen in interrogatione disjunctam scripturam magis convenire arbitror. — Ibid. *οὕτω κἀνταῦθα* scripsi ex conj. pro *οὕτως ἐνταῦθα*, in quo et paragoges vis nulla apparet et oratio misere liat; corruptelam etiam Oxon. arguit scribendum *ἐνταῦθα*. — P. 173 B *ἐξαπατῶν* H cum libris nonnullis pro *ἐξαπατῶ*, quod etsi illorum margo praestare ait, eadem tamen forma *καταγελῶ* pro *καταγελῶν* Hipp. maj. p. 299 A editoribus ipsis tolerari non posse visa est. In Oxon. est *ἐξαπατῶν*, simili corruptela qua Philoh. p. 54 B *ἐπαινερωτάς* pro *ἐπαινερωτάτης*, quam meam emendationem alterum hoc exemplum insigniter confirmat; non tamen repugnarem, si quis umilius locis breviorum formam redderet, quam et *κηρύξω* Gorg. c. 49 integram servavit. — Ibid. *ἐκ δὲ* pro *ἐκ δὴ τούτων*, quod ex conj. scripsi, ipsa facilitate veniam inventorum spero; audacius fortasse factum, quod p. 176 B expuncto quod a codd. plerisque abest *εἰ*, verba *ὁρᾷς ταῦτα* pro insiticiis notavi; neque tamen protasi paratacticae hic cum Winckelmanno lacum concedi posse in Provem. Schol. Gitting. 1850, p. 8 docui, ipsaque particula hypothetica offendit, quae ut reliquae structurae conveniret, in *ἐάν* certe mutanda foret; vide igitur ne illa verba alieno loco posita veram sedem ante *ἐπαρδεῖν* potius habeant.

Lach. p. 180 D *Δύμωνα* VBS; *Δύμωνα* T tyrothelae ut videtur error. — P. 182 B *οὐ τῶν* Herm. ex conj. pro *οὐτ' αὖν*, quod etsi vel sequente *οὐδὲ* excusari possit, id tamen, in quo cardo sententiae versatur, ut singulos a singulis nihil pati certum sit, multo minus declarat, quam *οὐ τοι* — γε, quod simul vim ejus quod est *nedum* continet; cf. nos ad Lucian. Hist. conscr. p. 182. — P. 182 C *πάντα* post *ἐπιτηδεύματα* a BST adjectum, quia Oxon. aliorumque banorum librorum fide nititur, eliminare noli; suspectum tamen esse non potui non significare. — P. 184 E *τυγχάνοι* B, *τυγχάνει* VST cum libris, quibus tamen in manifestissima structurae hypotheticae forma obtemperandum non erat. — P. 187 E *ἐτι* in editis inter *δῆλος* et *εἰ* interpositum cum Oxon. expulsi; mox autem c. 13 non solum Sauppilii emendationem (Epist. crit. p. 89) *ἐγ* pro *ἡ* recepi, sed etiam pro *ὥσπερ γένει καὶ πλησιάζῃ* Hommelium (ad Conviv. p. 122) secutus *ὥσπερ γυναικὶ εἰ πλησιάζοι* scripsi, quod et multo propius ad librorum elementa accedit, quam quod Sauppilius deinceps conjecit *ὥς*

παράγνηται, et quod ipse olim suspicatus eram ὥσπερ γε νῦν εἶ, sententiae elegantia longe superat. — P. 188 B αὐτὸ τὸ γῆρας S cum paucis libris, sensu tamen multo aptiore quam vulg. αὐτῶ. — P. 190 A τί ποτ' ἔστιν (), ὃ τί ποτ' ἔστιν VBST, quod e seqn. male huc translatum videtur. — P. 191 C ἄρτι Herm. ex conj. pro αἴτιον, cuius in antecedentibus, quo Socrates respicit, idonea causa non apparet. Illic enim nihil aliud dixerat, quam quod nunc sequitur, ὅτι ἐγὼ αἴτιος; ipsius αἴτιον explicandi nulla necessitas erat, nec nunc explicatur; quapropter vocem ipsa repetitione importunam alii apiae nec literis nimis remotae cedere jussi. — P. 195 C οἱ δὲ δῆπον τοσοῦτον μόνον Herm. ex Oxon. vestigiis, ubi est οἱ δὲ δῆ τι τοσοῦτον δῆπον μόνον; VBST οἱ δὲ δῆτοι τοσοῦτον μόνον: at toti paucissimi libri exhibent, videturque antiqua ditinographia exstistisse, in qua id quod commodiorem sensum praeberet, elegi. — P. 195 E προσήκει O, προσήκειν VBST, quod tamen jam propter maiorem mutandi proclivitatem cedere illi debebat; accedant sequentia ὃ ἐγὼ λέγω πολὺ μάλλον, quo multo rectius προσήκει quam προσήκειν videretur. — P. 197 A ἀνοίας μοῦνον ἐναντι O et V cum libris longe plurimis; ἀγνοίας et ἀγνοίαν BST; at cf. ad Philob. p. 38 B. — P. 197 D τάνδε μὴ ᾗσθησθαι ὅτι ταύτην H. σὺδὲ μὴ ᾗσθησθαι ὅτι ὅδε ταύτην VBST; at ὅδε plurimi optimique libri ignorant, neque σὺδὲ μὴ huius loco convenit, quod miror Godefr. Hermannum in Leipz. Lit.-Zeit. 1828, p. 2004 ita tuari conatum esse, ut ipsum μὴ ᾗσθησθαι cursus negari suspicaretur. Nunc omnia plana esse arbitror, ipsiusque corruptelae via patet, ubi postquam semel τάνδε in σὺδὲ abiit, subjecti defectus ὅδε inseri coegit. — P. 201 A ἐκφορος λόγου pro λόγος ex praecleara Hensdii conjectura scribere non dubitavi; hanc enim fere proverbialem locutionem fuisse Aristoph. Thesmoph. 472 ostendit, ubi mala Valekenarii sedulitate diu obliteratam et revocavit Frizschius et nostro loco comparato defendit; Egeri dubitationes equidem non conueniunt.

Lys. p. 203 A Ἀκαδημίας O, Ἀκαδημίας VBST; at priorem formam solam graecam esse recte monet Cohen de arte interpr. p. 92; cf. G. Herm. ad Aristoph. Nobb. 1005 et Osann. ad Cic. de Republ. p. 466. — P. 204 A καλῶς δὲ O, καλῶς V, καλῶς γε BST; at v. Charm. c. 4. Contra deinceps ἐταῖρος γε O et V, ἐταῖρος τε BST cum paucis libris neque ulla necessitate urgente, quam vltim. responsi jam ἐταῖρος exhausti, ἐπαινέτης per exegesis demum accedat. — P. 206 B δοκεῖ γάρ μοι O, δοκεῖ μοι VBST; at illud elegantius est, quam quod grammatico aut librario tribuamus; cf. Ast. ad Protag. p. 38. — Mox ποιήσης VS cum plerisque libris, ποιήσεις BT cum Heindorfio ex uno codice, qui ad fidem Dawesii faciendam non sufficit; neque inf. p. 211 B ἐπικουρήσης revocare dubitavi, quanquam ibi vel Stallb.* propter paucorum librorum accessionem futurum praetulit; adde συνθεπινήσης Symr. c. 3 et νικήσωμεν Ion. c. 1. — P. 209 C ὥσπερ VS, ὅσπερ BT; at Oxon. nihil mutat, ipsumque ὥσπερ post ὃ αὐτὸς docte tuetur Stallb. ad Phaed. c. 36. — P. 212 C ὁ πότερος se junctim scripsi pro ὁπότερος, quod in directa interrogatione locum habere ad Soph. p. 236 B negavi; ne tamen

importunam syllabam prorsus abjicerem, lenior medicina in promptu fuit. — P. 214 E ὠφέλεια VBS, ὠφέλεια hic et inferius T cum O; cf. ad Charm. p. 165 C. — P. 216 A ἀλλόκοτον H ex Baisteri conject. et Oxon. aliorumque vestigiis, ubi est ἀλλοκότων; VBST ἀλλοκότως, idemque mox ἐχθρα φίλα, ubi equidem Oxon. secutus ἐχθρα φίλῃ scripsi. Oppositorum rationem apud Graecos haud raro contra quam nobis videntur informari docet ellian p. 218 A, ubi frustra Heindorfius φίλον δὲ ἀγαθὸν κακὸν pro ἀγαθὸν κακὸν rescribi voluit. — P. 216 C ἴτε μᾶλλον ante ἡμᾶς cum O exproxi; p. 219 B autem non solum πρὸς-σχῶμεν pro πρὸσχωμεν ut Theaetet. c. 36 et Politic. c. 44 edidi, sed etiam τοῦ φίλου ex conj. interposui, quod ut in similibus vocabulorum cumulatione facile excidere poterat, ita ad sententiae concinnitatem necessarium est. Desideramus enim, quod respondeat antecedenti τοῦ ἀγαθοῦ φίλον ἔστιν, neque id desiderari Platonem voluisse, docent sequentia, quibus eadem sententia in brevius redigitur: ὅτι μὲν γὰρ φίλον τοῦ φίλου τὸ φίλον; quod igitur jam Schleiermacherus interpretandum exprimentum esse intellexit, non vereor ne audacter videar, qui ipsi scriptori reddiderim. — Item p. 220 B ἐτέρω pro ἐτέρῳ vel contra libris scribi sequentia congerunt, ubi claris verbis legimus ἃ ἔνεκα ἐτέρου φίλου φίλα ἔφαμεν εἶναι; nec ὁῦμαι adjectivum requirit, cujus haec potius vis est, quae Phaed. c. 50: οὐχ ὥς τοῖς ὁῦμαι λέγεται οὕτω καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχειν, ut improprius vocabuli usus rei veritati aptetur. — P. 222 B ἀπολιπεῖν O, ἀποβαλεῖν VBST, ambigua optio, nisi quod vulgata propius ad interpretationis speciem accedit.

Enthyd. p. 271 A πότερον H pro ὁπότερον; cf. ad Sophist. p. 236 B. — P. 271 B μετέχει VB cum libris, μετείχε ST ex Heind. conjectura, quam necessariam non esse etiam Winckelm. vidit; quamquam non cum hoc interpreter: hic quoque disserendi proficitur artes, sed: ne hic quidem sua sermonum parte frustrandus est. — P. 271 C ἀτεχνῶς τὸ γε O, ἀτεχνῶς ὥς ἔγωγε VBST, ὡς γε sequi. aposiopesi Winckelmannus; sed ipsam optimi libri lectionem ex demonstrativo articuli usu satis defendit Schneiderus ad Rempubl. T. III. p. 16. — P. 271 D ἐγενέσθην post μάχεσθαι adjecti ex conjectura, attamen ipsius Oxon. vestigia secutus, ubi idem verbum post Ἀκαρνᾶς legitur; quod quum reliqui editores praeter Winckelmannum prorsus neglexissent, mihi transferendum potius in commodiorem locum visum est. — P. 272 D καὶ σὺ τί πον συμφοῖτα VBS, καὶ σὺ τί σὺ συμφοιτῆς T ex Winckelm. conjectura, cujus equidem causas non intelligo, neque in sequentibus erat eor cum eisdem ἴσως in ὧς mutarem, recepto praesertim ex Oxon. ἔξομεν pro ἄξομεν, cui dubians particula apprimè convenit: habebimus autem fortasse, quo eos alliciamus, alios tuos. — P. 273 A ἀμὰ οὐ πολλοὶ Herm. ex Oxon. vestigiis, qui ἀμὰ οὐ πολλοὶ offert; ἀμὰ πολλοὶ VBST, in quo si acquiescere necesse esset, verba cum sequi. ἐμοὶ δακεῖν convenientia illico circumscriberem; nunc sua singulis acumina constant. Idem liber mox claris verbis ὅσον μὴ pro ὅσον μὲν, quo recepto solum quod vulgo post ὑβριστῆς sequebatur de tolli cum Winckelmanno opus erat, ut ei sensus egregius et structura pro impedita commodissima exiret. — P. 273 B ἐν

ἀριστέρᾳ O, ἐξ ἀριστερῆς VBST; Winckelmannus tamen antea illud praetulit. — P. 273 D ἐγέλασάνην οὖν O et V cum libris omnibus; ἐγελ. γοῦν BST ex conj. Heindorfii, quam antecedente tantum οἶμαι vel εἰκαζε probarem; certae narrationi κατεφρονήθην restrictiva particula minus convenit. — P. 275 H τρέψας O, τρέψας αὐτοῦ VBST; at sufficit antecedens περὶ αὐτοῦ. — P. 275 D ἐβλεπεν O, ἐνέβλεπεν V, ἐβλεπεν BST; at imperf. tuetur locus a Winckelm. laudatus Charm. c. 9: ὑπεγέλα τε καὶ εἰς τὸν Κριτίαν ἀπέβλεπεν. — P. 276 D πᾶν ἐγέλασαν O, πᾶν γε μέγν VB, πᾶν μέγν ST; at sufficit πᾶν, cf. Prout. c. 27, Meno v. 34 etc. — P. 277 A ἀρα οὐ μανθάνεις H, ἀρα οὐ μανθάνεις O et V cum libris plurimis, ἀρα οὐ οὐ μανθάνεις BST ex Routhii conject. a cod. Coisl. firmata; at responsum quoque in μανθάνω acquiescit oppositaeque vis, quae pronomem postulare videatur, jam in praecedentibus inest. Paulo ante tamen εἴπερ τὰτα pro εἴπερ πάντα ex eodem Coisl. adsciscere non dubitavi, nec p. 277 D quavis jubente Winckelmanno id Oxoniensi tribuere potui, ut cum ST χορηγία scriberem, ubi vulg. χορεία mysteriorum caeremoniis unice convenit. — P. 278 C deum verissime Winckelmannus ex Vulg. ipsiusque Oxon. lectione ὑφηγήσασθαι αὐτοῖν ἔνα μοι ὁ ὑπάρχοντο ἀποδώσειν geminam scripturam αὐτοῖν ἃ μοι ὑπάρχοντο ἀποδώσειν extorcent; cui quod BST cum Heind. nullisque libris ἔνα ... ἀποδώσειν substituerunt, eo identius praecorretura spreui, quo memorabilis est eod. Vat. perpetuum fere Oxon. comitem ipsam ὁ omittere. — Ibid. ᾠηθήτην πρότερον δεῖν O, δεῖν ᾠηθήτην πρότερον VBT, πρότερον δεῖν ᾠηθήτην S; ego cum Winckelm. antiquissimum auctorem secutus sum. — P. 278 E ἀπαντοσχεδιάσαι O cum aliis bonae notae libris, ἀντασχεδιάσαι VBST ipseque Winckelmannus, qui librorum lectionem ex dittoграфия repetit; at commodissime ἀπό cum ipso ἀντοσχεδ. jungitur ad periclitandi temeritatem significandam, ut ἀποκινδυνεύειν, ἀπορρίπτειν, ἀποθαροεῖν etc. — P. 280 E καλῶς δὲ maxime πλεῖον V cum libris, καλῶς γε BST cum Routhio ex Stobaeo, indidemque ST πλεον, quod etsi in hac formula saepius exstat, universum tamen usum promiscuum habet; καλῶς δὲ autem collatis Charm. c. 4 et Lys. c. I merito Winckelm. tutius est. — P. 282 E ὡς γὰρ H, ὥσπερ γὰρ VBS, ὥσπερ T cum O, circumscripto γὰρ, quo tamen constructio aegre caret; mala igitur περ in γὰρ mutare. — P. 283 B ἀνῆρ O et V, ἀνῆρ BST; at cf. ad Phaed. p. 58 E. — P. 284 B ὥστε καὶ εἶναι Herm. ex Oxon. vestigiis, qui ὥς γε Κλεινία praebet, unde Winckelm. ὥστε Κλεινία. Stallb. cum paucis libris ὥστ' ἐκεῖνὰ γε Κλεινία effluxit, assumta scilicet etiam vulgata, ubi est ὥστ' ἐκεῖνα; illa autem manifesta dittoграфия est, quam eo minus servare placuit, quo alienior Cliniae mentio a tota sententia est, cujus omnis vis in ea re cernitur, ut quae non sunt, eadem esse videantur. — P. 285 E σὺ τῶν O et V cum plerisque; σὺ γ' οὖν BST cum Coislino, quod donec antea οὐκοῦν legebatur, necessarium videri poterat; recepto οὐκοῦν equidem non magis quam Winckelmannus intellico, cur vel Heindorfius vel Heusdus rectius γὲ quam τὰλ scribit existimaverint. — P. 286 A ἀμφοτέροι λέγοντες S ex Heindorfii conj. paucis quo illis quidem sed bonis libris; ἀμφοτέροι γινόντες VBT, quod tamen

quam totam sententiae vim in iterata *dicendi* notione positam corrumpat, vel sine libris emendari opus erat. — P. 286 B *ἄλλον τινὸς ἄλλον* O, *ἄλλον τινὸς ἄρα* VBST; at vix arbitror praecedente *ἄρα* interrogativum *ἄρα* recte inferri; quod nisi cum Winckelm. bis *ἄρα* scribere libuerit, non video aut optimi libri manus recasemus. — P. 286 E *ἐκέλευεν ἔφη* Herm. ex conj. pro *ἐκέλευον ἔφη*, non solum ut importunam Dionysodori interlocutionem tollerem, quam sequens Euthydemus appellatio omnino excludit, sed ut simul locum praeclarum Oxon. lectioni munirem, qui omisso hunc *Διονυσόδωρος* articulo post *κελεύσαι* sic pergit; *οὐδὲ κελεύεις ὅτι ἦν δ' ἐγὼ ὡς Εὐθύδημε τὰ σοφὰ κ. τ. λ.* Neglexerunt haec BST retinueruntque vulgatam, quae post *κελεύσαι* statim *ὡς Εὐθύδημε ἦν δ' ἐγὼ* infert; at una literula mutata ubi *ὡς* δὲ pro *οὐδὲ* scriperis, et sermonis vicissitudinem egregiam et sententiam, quantum equidem opinor, vulgata multo illustriorem habebis. Reprehenso enim a Socrate Dionysodoro, qui refelli se jusserit, quam nemo omnino falsa dicere possit, Euthydemus, ut fratri laboranti succurrat, refelli utique posse negat, jamque ipse a Socrate rogatus, ammon id ipsum modo Dionysodorus jusserit, assueti Sophistarum impudentia: id quod non est, inquit, quomodo quis jubeat? an tu jubes? Cui Socrates: nempe jubeo, quia argutias vestras non intelligo, sed interrogando doceri a vobis cupio. — P. 287 B *τί ποτε* B ex Heind. conjectura, *ὅ τί ποτε* VST cum libris, quos tamen hic non magis quam superius c. 1 sequi potui; nec mox p. 287 C Stallbaumii temperantiam probavi, qui quam recte intellexisset vulg. *ἐννοεῖ* de vocabuli sententia dici non posse, tamen certam emendationem *νοεῖ* in ordinem recipere noluit. Audientias idem bis *ἀποκρίνεται* revocavit pro *ἀποκρίνεται*, quod BT ex Heindorfii conj. receperant; equidem si *ἄν* ad verbum referri necesse esset, *ἀποκρίνεται* praetulissem, recte autem Stallb. *οὐδ' ἄν ὁπίσθιν* elliptice intelligendum esse monuit. Contra p. 288 A non dubitavi cum Heind. *πὺ* pro *πὺν* scribere, quod etiam Ficinus interpretanda expressit; *nondum esse proximum*; nec p. 288 E dubium erat, quin interpolamentum *ὅτι ταύτην*, quod Oxon. ignorat, non circumscribi tantum cum T, sed omnino tolli oporteret. — P. 289 B *οὐδὲν εἶναι εἰ* U, *οὐδὲν εἰ* τι δὲ VBST cum libris, sed dura infinitivi post *εἴκειν* ellipsis, quam eo fidentius supplēvi, quo certius corruptam librorum lectionem esse ipsa Oxon. vestigia produnt. Is enim *δεῖ* post *τεκμαίρεσθαι* iterat; hinc igitur illo loco primitivo ut opinor et genuino reddito satis elementorum supererat, unde infinitivum *εἶναι* exculperem. Mox quoque *δεῖν εἶναι* pro *δεινὸς εἶναι* ex Hensdii conject. ab Heindorfio correctae cum Bekk. libenter recepi; cui quod Winckelm. objecit *ἐπιστήμην* non posse primum ad contrariam *λυγοποιίας* scientiam, mox ad ipsam *λυγοποιίαν* referri, mihi consilia hoc Plato instituisse videtur, ut artem talem, qualis *λυγοποιία* sit, non talem esse significaret, qualem veram scientiam esse vellet. — P. 291 D *μετὰ γὰρ τὰ ἐμπροσθεν συμβάντα αὐτὸς μετὰ ταῦτα ἐσκοποῦμεν* O, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα συμβάντα ἡμῖν. αὐτὸς γὰρ δὴ πάλιν ἐσκοποῦμεν VBST memorabili varietate, sed ita comparata, ut, si primi editores ab antiquissimo codice profecti essent, neminem futurum fuisse arbitrer, qui hujus lectionem cum altera permutari necesse

haberet. Immo in pari utriusque bonitate prior tamen causa apparet, qua grammaticus ad illam quam ad hanc fingendam moveri potuerit, nimirum ut obiectum verbo *ἀκούειν* adderet simulque plausum verborum *μετὰ τὰ ἐμπροσθεν* et *μετὰ ταῦτα* evitaret, qui tamen ipse vix librario imputari potest. Incommodum grammaticis fuisse cod. Vat. r ostendit, ubi simpliciter *μετὰ γὰρ τὰ ἐμπροσθεν ταῦτα δοκοποῦμεν* legimus; at hoc ipso testimonio multo magis Oxon. quam vulg. lectio firmatur, nec durior praepositionis iteratio est quam c. 29 *ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἐμπροσθεν ἐφ' ἐκάστοις*. — P. 291 E *ἔργον* quamvis in Oxon. quoque exstet, tamen quum sedem tum ante tum post ἀπεργάζεται in libris habeat, pro suspecta notandum duxi; p. 293 D vera librorum omnium lectionem *πάντα λέγεις* revocavi, cui ST mira cum audacia ex grammaticorum quorundam vestigiis *παταγείς* substituerunt: quod ut maxime nostro loco ab Hesychio, Photio, Suida horumve auctoribus laetum sit, in tanta corruptelae antiquitate, quanta passim in Platonis libris apparet, ne illorum quidem auctoritati id dari potest, ut iuvilis codd. ambiguum lectionem pro planissima recipiamus. — P. 294 E *τὸν Εὐθύδημον* circumscripsi, quia eundem hominem esse, qui interrogetur cuiusque artes interrogatio spectet, sequens *ἤξεις* ostendit: quod ne cum VBS contra omnes libros in *ἤξει* mutarem, fratris personam in suspitionem vocare malui, praesertim quum ne illud quidem probabile sit, alterius artem ex altero potius quam ex ipso exquiri. Euthydemum intruserunt, quos Dionysodori nomen in ipsa interrogatione positum falleret; me tamen talis attractio haud offendit. — P. 295 A *πλήν γ' ὅτι εἰκός* H, proquinne, quod codd. ante *εἰκός* exhibent *ἐγώ*, circumscripta; *πλήν γ' ὅτι, ἢ δ' ἐγώ, εἰκός* VB ex Cornelli conjectura, neque aliter ST, nisi quod cum Winckelm. *ὅτι in ὅ τι* dixerunt, ut fidem Sophisti Socrates urearet, nisi quarum rerum graves esse probabile esset; meo sensu languidissime praeterque omnem ironiae vim, quae tantum adest ut velut iudicium earum rerum, quarum illos graves esse consentaneum sit, ad Socratem transferre possit, ut, quarum omni sapientiae singulatum diffidat, eandem universae sapientiae laude ornulet. Etiam p. 296 A *ἀέλ*, quod ab huius responsi simplicitate prorsus alienum est inque sequentibus demum ab Euthydemo primo inferitur, codicibus quoque haud malae notae duobus adstipulantibus circumscripsi; eandemque cautionem mox c. 23 praenotui *σὺ* adhibui, quod etsi omnes libri teneant, tamen ea re suspectum redditur, quod optimi delinaps pro *συμβουλευθείη* solum *βουλευθείη* offerunt; scite igitur iam Stallb. fieri potuisse monuit, ut interpolamento *σὺ* superscripto, hoc ipsum per errorem in praepositionis locum succederet. — P. 296 E *πάντα ἐπίσταμαι* O, *πάντα ἐγὼ ἐπίσταμαι* VBST; at eis sententiae in obiecto, non in subiecto verbi *ἐπίσταμαι* continetur. — P. 297 B *ἀδελφός* O, *ὁ ἀδελφός* V, *ἀδελφός* BST; recte tamen Winckelm. articuli omissionem iuztur, quae en facillior est, quod sequitur propior debuit *ὁ πᾶν εἰδός*. Eadem causa Demosth. Mid. §. 78. — P. 297 D *Πατροκλῆς* post *τόλως* Heindorf. et Schleiern. recte intellexerunt interpolatori deberi, qui explicare vellet, quem potissimum Iohannem suum Socrates diceret; quum tamen ne filius quidem fratris Patroclis ni Herculi

Iolans sed ipse Socratis frater uterinus fuerit, neque adeo Iulius cum Socrate talis, qualis Iolai cum Hercule necessitudo constet, ut quaecumque illum opera vel officio adjuverit, vix sensum Platonis nedum manum id glossema exprimit. — P. 298 D *βοιδίων* O, *καβίων* VBST, quo pisce nihil ab hoc loco alienius cogitari potest; quamvis igitur mira corruptela sit, nupissimam tamen medellam ab optimo codice oblatam sprevisse nefas fuerit. — P. 301 C *τὰ σαικρά κρέα* quod suspitionis nota affecti, pariter ut mox p. 302 A in verbis *τὰ τῶν ἐρωτημάτων* circumscribendis meum aliquem sensum potius quam certa iudicia me secutum esse fateor; vix tamen arbitror quancquam explicationes, quas continent, ita necessarias existimaturum esse, ut probabile sit Platonem eas his locis adhibuisse, quorum nervos explicando nihil magis quam augeri consentaneum esset. — P. 302 A *προβάτον* O, *προβάτα* VBST, quo recepto etiam antecessere *βαῖς* ad accessarii structuram revocari poterat; ut nominativos absolute praenomi inter praecipuas elegantiae Platonicae partes est; cf. Boeckh. in *Alnoem* p. 102, Heindorf. ad *Thaetet.* p. 389, Schneider. ad *Rempubl.* T. I. p. 377 sqq. — P. 302 C post *ἐμίζε* verba *οἱ βωμοὶ* Jun. a Tur. circumscripta, quia ab Oxon. absunt, prorsus sustuli; quos vero cancellos idem p. 302 E particulae *ἐν* post *θῦσαι* addiderum, removi, quia illa ipsa ad liberam facultatem indicandam elegantiter iteratur. — P. 304 B *καὶ ἄλλε βραχέα* O, *καὶ ἄλλα ἅτα ἐτι βραχέα* VBST, manifesta scoli alicujus amplificatione. — P. 304 C *τοῦ χρηματίζεσθαι* VBS cum libris, *τὸ χρηματίζεσθαι* T cum Heind. ex Steph. conjectura, invito tamen Winckelmanno, qui etiam interpungendi rationem recte perspexit. — P. 304 D *ὅτι* H cum Heindorfio, *οἷσθ' ὅτι* VBST cum libris, quod tamen ne interrogando quidem, quo Winckelm. confugit, in commodum sensum redigi potest; quid enim Critonis intererat quaerere, num illud Socrates jam nosset? — P. 305 A *φάλλοι* O, *πάνν φαλλοι* VBST, intentione prorsus otiosa. — P. 305 D *ἀπολειφθῶσι* H cum Astio in interpr. Symposii p. 363, *ἀποληφθῶσι* VBST, quod ad eladis oratoriae sensum aegre revocabis. — P. 305 E *ἔχει οὕτως* H cum Winckelmanno librisque fere omnibus; *οὕτως* VBST; at *οὕτως* ad *primi obtutus* significationem referendum est.

Proleg. p. 311 A *μήπω γ' ὦ γὰθῃ* H, *μήπω ἀγαθῃ* V cum plerisque libris, quorum lectionem Winckelm. ad *Eulhyd.* p. 89 defendit; *μήπω ὦ γὰθῃ* BST cum Heindorfio; at γὰθῃ abesse vix posse etiam Phaedr. p. 242 A probat, recteque monet Cobetus de *arte* interpr. p. 142, ita demum vulg. errorem explicari, ut initio *μηπωγωναγῃ* scriptum fuisse statuamus, unde mox γῶ propter syllabarum similitudinem excludit; hunc igitur et haec in re et circumscribendo inepto supplemento *ἐκεῖσε* *ἴωμεν* secutus sum. — P. 312 B *οἷα παρὰ τοῦ* H, *οἷαπερ ἡ παρὰ τοῦ* VBST; at Oxon. *οἷα περὶ τοῦ*, unde facile colligas vulg. ex ditto-graphia oriundam esse. — P. 312 D *ἀποκρινόμεθα* O et V cum libris omnibus; *ἀποκρινάμεθα* BST, nimirum ut aoristis *ἔροιο* et *εἰπομεν* responderent; at praesens his eo facilius admiscebitur, quod ipsi praesentibus carent. — P. 314 A *παρὰ τον* V cum plerisque libris, *παρὰ τοῦ* BST cum Heindorfio et cod. Vat. Θ; at diversos esse *ὑποτρον* et *κάπη*.

λον pluralis numerus *οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν* modo declaravit: si quid igitur in verbis mutandum sit, *παρὰ του καπύλου ἢ ἐμπόρου* praeferam; salvīs autem verbis *καπύλου καὶ ἐμπόρου* per glossam demum accessisse suspicor. — P. 315 B *προσθεν* O. *ἐμπροσθεν* VBST solemni varietate, in qua tamen Turic. semper alias Oxon. auctoritatem secuti sunt. — P. 315 E *ταῦτο ἦν* O. *τοῦτο τ' ἦν* VBS. *τοῦτ' οὖν* T cum Heindorfio; at si *μεγαλίον* una cum sequentibus nominibus ad *ἐφαύροτο* retulerimus, mirum erit illud solum, non etiam Pausaniam hoc modo repeti. — P. 318 D *Κριτίας* Herm. ex conj. pro *Καλλίας*; Callias enim, quem modo apud Hippiam subsellia disposuisse legimus, ut putat interim ad Prodicum accessendum abiisse; Critiam contra, qui cum Alcibiade venerat, eundem in hoc negotio comitari consensivum erat. — P. 319 B *ὅπως αὖ ἀπιστῶ* VBS. *ὅπως ἀπιστῶ* T cum Heindorfio. mea quoque sententia recte; nolui tamen particulam illorum consensu traditam radicibus tollere, itaque c. Stallb. cancellis inclusi; cf. et G. Hermann Opuscul. T. IV. p. 94 et Sommer. in Seelund. Bibl. crit. 1829, p. 573. — P. 321 B *ὄνξει* H ex conj. Pubstii, seminatū nostri alumni; *θριξί* VBST cum libris, sed ut male repetitum ex praecedentibus ab hoc loco prorsus alienum esse dudum editores intellexerint. Nomen interpretationem fuerunt qui *τρίλοις* commendare arbitrantur; cui ore nostrum praestet, non est quod pluribus enarrem. — P. 321 C *εἰς τὰ ἔθνη* post *καταναλώσας τὰς δυνάμεις*, jam a Tur. pro interpretatione circumscripta, quia ab Oxon. absunt, omnino delevi; mox autem p. 322 A ipse circumscripsi *τοῦ θεοῦ*, quod si locum suum tueri opus esset, certe in *τοῦ θείου* mutandum foret; nunc lenius visum est glossam statuere. — P. 325 D *ὅπως βέλτιστος* O. *ὅπως ὡς βέλτιστος* VBST, qua non magis indigemus quam Alcib. I. p. 121 C *ὅπως ὅτι καλλίστος*. — P. 327 E *φαίνεται εἰς* H. *φαίνεται εἰθ'* VBST, quod tamen jam Heindorfius superque Steinbartus in *εἶναι* mutari voluerunt; meam conjecturam et litteris et sententiae aptiorem esse arbitror, ejus vis in hac ipsa re cernitur, ut nemo unus magister appareat. — P. 328 B *ὀνῆσαι* H. *ροῆσαι* VBST cum libris, sed manifesta corruptela, quae ne sinecuram quidem idoneam efficit; duabus litteris transpositis omnia seria tota habes. — P. 329 A *οὐχ* ante *ὥσπερ βιβλία* inserui ex conjectura, ejus rationem reddidi in Schneidew. Philologo T. III. p. 105. — P. 331 B *ταῦτόν ἐστι* O et VB. *ταῦτόν γ' ἐστι* ST cum multis libris, non tamen ipso Stallb. fatente, optimis, quos qui correxit, ne ipsius quidem particulae rationem satis advertisse videtur. — P. 332 A *εἰ* et *ἐργατοῖ* c. Stallb. circumscripsi; neque enim inter se opponuntur diversae agendi rationes, quibus *σωφρονεῖν* homines videantur; sed id quaeritur, utrum sic agentes *σωφρονεῖν* videantur an non? Verba importuna addita sunt ab homine, qui *οὕτως* et *τοῦναντίον* opponi arbitraretur. — P. 342 B *τὴν σοφίαν* post *ἀσκήσει* ex Oxon. adieci, quod etsi in alio codice interpretamenti suspitionem praebiturum sit, in hoc adeo non spernendum est, ut haud sciam an acumen loci repetito vocabulo, in quo omnis ejus ironia inest, etiam augeatur. Sic Crit. c. 15 cum vi iteratur *εἰς Θεταλλαν*, item Symp. c. 30 *παρ' Ἀγάθωνα* etc. — P. 342 E *τὰ μὲν*

πρώτα Herm. ex conj. pro τὰ μὲν πολλὰ, quod sequenti ἐπίτα non respondet; neque adeo intelligitur, quomodo is qui, ubicunque res ferat, breviter et acute dictum in promptu habeat, *plerumque* spernendus in oratione videri possit. — P. 343 A α post εισηγμένα, ubi facillime excidere poterat, de meo inserui; quo facto haud scio an nunc demum structura sine hiato et repetiti οὔτοι taedio procedat; nec mox c. 29 audacius me fecisse arbitror, qui οὐδ' ἐπὶ τούτῳ λέγει pro οὐκ ἐπὶ τ. λ. scripserim, quando emphaticae illius epianaphorae nulla causa apparebat. — P. 344 E ἐσθλὸν post δυνατόν δε temperare mihi non potui quin suspectum esse significarem; omnis enim sententiae cardo in eo versatur, ut γενέσθαι et ἔμμεναι inter se opponantur et illud arduum quidem sed in facilitate positum esse, hoc fieri non posse declaretur, quem ad sensum si maxime praedicatio ἐσθλὸν opus esset, alium locum requireret; at videtur per glossema sive ad γενέσθαι sive ad ἔμμεναι adscriptum irrepsisse. — P. 348 C ὡς γέ μοι V, ὡς γ' ἐμοὶ BST; illi tamen etiam Oxon. lectio ὥστε μοι fuit, nec primae personae tantam hinc vim esse arbitror, ut accentum flagitet; cf. et Theaetet. p. 145 A. — Ibid. αὐτὸν O et S, αὐτόν VBT, cui alibi haudquaquam infestum me gessi; ut nunc vis reflexiva praevaleat, pariter ac c. 22 extr., ubi recte Turic. αὐτῷ pro αὐτῷ c. Oxon. dederunt. — P. 353 D ὅτι παρόντα Herm. ex conj. pro ὅ τι μαθόντα, quod tamen ipsum certatim inipp. correxerunt, Richterius in Disp. Lips. 1744 μάταια ὄντα vel ἀμαρτόντα, Orellius ἀμαθαινόντα, Stallhausinus παθόντα, Schmidius in Epist. crit. p. 18 εἰ ὅ τι μαθόντα proponens, cujus hunc sensum esse vult: *si quicquid et quaque ratione sentientem gaudere faciunt*, ut ὅ τι pro ὅτιούν accepisse videatur; mese emendationi, quam jam in Philol. I. c. explicavi, imprimis sequens παραρηγήμα favere arbitror. — P. 354 C ἀλλ' ἡδονὰς V cum libris, ἀλλ' ἡ ἡδονὰς BST praefer necessitatem; cf. ad Alcib. I. p. 131 E. — P. 356 C ἔσαι V cum libris, αἱ ἔσαι BST cum Heindorfio; at ἔσαι non attributive sed praedicative accipiendum est; non *voces pares*, sed *voces, etsi pares sint*, tamen ex propinquo clariores, procul tenuiores videntur. — P. 358 B ἡ α ποιεῖ καὶ δυνατό S ex Schleierm. et Heindorf. conjectura, ἡ α ἐποίησι καὶ δυνατό VBT cum libris, unde sensum idoneum vix elicias. — P. 361 B ἐπιστήμη ὅλον O et S, ἐπιστ. ὃν VBT, cujus multo minor vis est, quia scientiae notione singulae virtutes comprehenduntur; constructio autem eadem quae Menon. c. 15: τὸ γὰρ ζητεῖν ἀρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν.

Gorg. p. 447 B τί δὲ O et V, τί δαὲ BST; ut correctionem et nunc et posterius ipsius Oxon. secunda manus arguit. — P. 448 A ἀποκρίνεθ O, ἀποκρίνει VBST. — P. 448 B τίνα VBS cum libris, τί T cum Buttm. et Olympiodori scholiis ab Alb. Ishnio editis in Klotzli Archiv f. Philol. T. XIV. p. 121, sed ut non in lemmate, sed inter interpretis verba neutrum existet, quod propter sequens ὅπερ facile poterat; ut masculine quoque locum esse docet Lucian. Fugit. c. 26: λέγει οὗς τινὰς ἀνομαστίον et οὗ τινες ὀνομάζονται. — P. 449 A καὶ νῦν O et S, καὶ νῦν οὐν VBT. — P. 451 D τις circumscripti, quia ad explendam tantum genitivi structuram adjectum videtur. Alii τεχνῶν addiderunt, unde per

ditographum. Oxon. lectio τῶν orta est; ea ipsa autem varietas interpolatorem arguit. — P. 452 B θαυμάζοιμι τῶν O et V, nisi quod τ' ἄν scribunt, cui BST γ' ἄν substituerunt: mihi τοι multo maiorem vim habere videtur. Ibid. c. Oxon. scripsi ἔχει pro ἔχει, quod hypotheticae structurae indolli minus convenit; μάκατε τὴν αὐτῶν pro αὐτῶν, quod aude etiam Stallb. correxisse laetor. — P. 453 E πάλιν δ' O, πάλιν δ' εἰ VBST; illud merito iam Astius probavit, eoque recepto mox λέγωμεν pro λέγομεν scribendum esse vidit, quod quamvis a paucis libris oblatum adsciscere non dubitavi. — P. 454 B ἐν τοῖς δικαστηρίοις O, ἐν δικαστηρίοις VBST, quod ne quis sequentibus exemplis p. 454 B et 455 A teneatur, illie τε accedit, quod hinc abest. — P. 455 A πιστικὸς B, πιστικὸς VBST; illud tamen iam Stephanus et Heindorfius requiri intellexerunt, probatque et Dindorfius in Steph. Thes. Didot. T. VI. p. 683 et Bekkerus in Aristot. Rhetor. I. 4 item πιστικὴ scribendo ubi olim πιστικὴ edebatur. Stallbaumia, qui ideo πιστικὸν rhetorem dici vult, quia τὸ πιστεῦν efficiat, alia Platonis exempla, ubi eodem sensu πιστικὸς legitur, Politic. p. 304 D et Legg. IV. p. 723 recte oppones. — P. 456 B αἰρεθῆναι ἱερὸν Oxon. cum ceteris optimis, αἰρεθῆναι ὁήτορα ἢ ἱερὸν VBST; at oratorem rectius omitti iam Astius intellexit monuitque etiam Voemelius in Zeitschr. f. d. Alterth. 1849, p. 124 praedicatum abesse non posse, quo munus eligendo mandandum declaretur. Neque enim ea de re certant orator et medicus, utrius professio populo iucundior sit, sed utrum publice medicum constitui oporteat, quod suffragiis populi fieri solebat, cf. griech. Privatalth. §. 38, not. 21; quo in certamine si ipsum medicum orator superat, multo profectio maior victoria est, quam si in suo genere plus quam ille valeret. — P. 458 O κατέχωμεν O, κατέχωμεν VBST propter antecessens μή; at cf. Laeh. c. 24: μή Νινίας αἰεταί, Lys. c. 13: μή ἡμᾶς λανθάνει etc. — P. 459 O πρὸς λόγον H. πρὸς λόγον VBST cum libris; idem tamen in loco prius gemino Philib. c. 18 extr. accusativum exhibent, itemque Protag. c. 29 et 35. Alcib. II. c. 10; sive maxime genitivus totus esset, equidem πρὸ λόγου praeferrem cum Olympiod. p. 146 ad similitudinem ejus quod est προὔργον h. e. πρὸ ἔργου, quod in rem est sive conducit. — P. 460 O circumscripsi verba οὐδὲ ποτε — ναί, quia his ejectis certe ordo disputationis inepta iteratione corruptus resisteret, nisi haec potissimum verba interpolatori deberi non pro liquido affirmo. Tentaverunt etiam alii alia, ut Astius τὸν ὁηταγικὸν δίκαιον εἶναι, Daelinius de aliqu. Plat. locis p. 11 antecedentia ὁ δὲ δίκαιος δίκαιά ποιν πράττει: mihi hoc tantum certum est, veterem ditographiam cerni, unde ea sustuli, quae facillime interpretandi causa adscribi potuisse existimarem. — P. 460 D τῇ πυκτικῇ χορῇ O et S cum multis bonisque libris, τῇ πυκτικῇ μὴ καλῶς χορῇ VBT; at cf. Winckelm. ad Eulhyd. p. 42. — P. 461 B et D τί δὲ O et V, τί δαί BST. — Ibid. καθέρξης O, καθέρξης VBST; illi formae favet et Olympiod. p. 239 et gemina ἑρξας Politic. c. 25. — P. 462 E ταῦτ' ὅν' ἐστίν O et V, ταῦτ' ὅν' ἐστίν BST; at indignabundae mirationi δὲ magis convenit. — P. 464 B ἐπὶ σώματι O et S cum multis libris, ἐπὶ τῷ σώματι VBT propter articulum cum ψυχῇ

jugetum; at is ipse majus animi pondus significat. — P. 465 C *χορή-
σονται* VS, *χορήσονται* BT; at cf. Euthyd. c. 16 ibique Winckelmann, p. 64.
Alia causa est sequentis *χορήσονται* p. 465 E, ubi antecedens conjuncti-
vus post *ἐάν* hunc quoque secum traxisse videtur. — P. 466 C *ἐλ οὐχὶ
ἀποκτινύσαιν* Herm. ex Flor. x et Oxon. vestigils, qui *ἐλ* *ὅτι* habet
ὅτι ἀποκτ. VBST; at claris verbis Socrates id quod Callicles dixerit
ἐρώτημα appellat. — P. 466 E *οὐκ οὖν* H, *οὐκοῦν* VBST; at negativa
responsio disjungi particulas postulat. — P. 467 D *οὐ ἔνεκα πίνουσιν*
in languide iterata circumscripsi; consilii significatio sponte intelligitur.
— P. 469 B *ἐλεεινὸν δὲ* O et V. *ἐλεεινὸν γε* BST; at major vis est in
δὲ, antegresso praesertim *γε*, quo nostri pondus jam continetur. — P. 469
C *αὐτοῦ δόξαν* O, *αὐτοῦ δόξαν* VBST; at est *ipsius* sententiam. — P.
469 E *ἤντινά σοι δοκοῖ* H c. Astio pro *ἤντιν' ἄν σοι δοκῇ*, constructio-
nis hypotheticae legibus jubentibus, ex Flor. x et Oxon. vestigils, qui
ipse *δοκοῖ* exlūbet; hoc autem recepto *ἄν* tolerari non poterat, cf. ad
Parmen. p. 138 A. — P. 470 B *ἄλλο τι ἢ* V non repugnante O, ubi est
ἄλλ' ὅτι ἡ; ut mirer ST, qui particulam a Bekk. interneccino odio ex-
trusam alibi restituerunt, hic *ἄλλο τι* retinuisse; cf. Stallb. ad Euthyphr.
p. 104. — P. 470 E *τί δὲ* O, *τί δαί* VBST. — P. 471 C *ἐμβαλὼν καὶ
ἀποπνίξας* VB, *ἐμβ. ἀποπνίξας* ST cum paucis libris, copulam abesse
posse recte intelligentes, quia alterum participium alteri subjectum est;
nec tamen semper talia servari ad Phaed. p. 61 B monui. — P. 473 D
ὁ ἀλὼς conj. Winckelmannus in Act. Societ. gr. Lips. T. II. p. 18;
ὁ δίκην διδούς VBST; at optimi libri *δίκην* omittunt sequentique *δια-
φρεύων* illud quod edidi multo pressius responderet. *Διαφρεύων* autem
cum Oxon. scripsi pro *διαφρυγών*, quod semel tantum effugisse, non ut
illud perpetuum impunitatem nactum esse declararet. — P. 474 E *ἡ ὠφέ-
λιμα* O, τοῦ ἡ ὠφέλ. VBST manifesto interpolamento, quo structuram
grammaticam clariorem reddere voluit; cf. ad Parmen. p. 128 D. — P.
477 D *ἡ λύπη* vulgo omissa sed in optimis libris exstantia, quamvis li-
quido errare illata, cum cancellis restitui; eademque cautione mox p. 478
B in verbis *ὧν λέγεις* usus sum, quae etsi pravae sequentium iterationi
deberi nemo non intelligit, hoc ipso tamen consilio retinui, ut manifestis
interpolationis ne antiquissimos quidem codices carere appareret. Lecto-
res enim, quorum oculis talia subtrahuntur, facile eo delabuntur, ut eum,
qui similia alibi indagat, temerius agere existiment; hos igitur cancellis,
quibus ne optima quidem subsidia supersedere criticum patiuntur, quasi
assuescere opus est. — P. 479 D *ἄρ' οὖν* O, *ἄρ' οὖν οὐ* VBST; at cf.
c. 43: *ἄρ' οὖν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως*; cum responso: *ἀλλ' οἷ γε
πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως*. — P. 480 D *ἐπὶ τοῦτο* O, *ἐπὶ τοῦτο* VBST;
accusativum iuebitur c. 65: *ἐπὶ τοῦτο ἕρα παρασκευαστὸν ἐστὶ δύνα-
μιν κ τ. λ.* — P. 481 A *ἐάν τε θανάτων* VBS, *ἐάν τε αὐθ' θαν.* T ex
Stallb. lectione ab ipso jam rejecta, quam etsi codd. nonnulli hanc male
offerebant, interpolationi debere facile sentires. — P. 481 D *πεπονθότες*
VS, *πεπονθότε* BT cum paucis libris, quos olim secutus Stallb. ipse
nunc sprexit; dualem et pluralem juxta se poni ad Phaedr. p. 254 A in-
telleximus. — P. 481 E *ἐν τε* O et S, *ἐν τε γὰρ* VBT, circumscripto

tamen jam a Turic. γάρ, quod ab optimis libris damnatum eliminare eo minus dubitavi, quo facilius mutata interpunctione structurae tenor restituitur. — P. 482 D διδάξει VS, διδάξει BT cum libris non multis nec sententiae ratione flagitante, quae passim in oratione indirecta indicativum praesertim futuri admittit; cf. Reisig. conject. Aristoph. p. 226, Jacob. ad Luc. Tox. p. 151, eaque de toto hoc genere judicantem Pflugk. ad Eur. Androm. 79. — P. 483 C ἐκφοβούντες O et S cum plerisque libris, ἐκφοβούντες τε VBT, nimirum ut sequi λέγονσι cum antecedentibus neceretur; quo tamen quod Astius et Sommerus in Seebod. krit. Bibl. 1829, p. 556 ita supersederi posse arbitrantur, ut λέγονσι quasi in appositione ad ἐπαινοῦσι et ψέγονσι accedat, mihi durius videtur, atque haud scio an ipsum λέγονσι interpretandi causa assumam sit, quo demum eam potius constructionem habebis, qua utitur Eurip. Hecub. 185: δειμαίνω, τί ποτ' ἀναστένεις; cf. Gesamm. Abh. p. 71. — P. 483 D ἀποφαίνει αὐτό ὅτι O et S, ἀποφαίνει αὐ V, ἀποφαίνει αὐ ὅτι BT; at vis partic. αὐ certe hoc loco nulla est. — P. 483 E τὴν τοῦ δικαίου cancellis, quibus Tur. cum Schleierm. circumdederant, liberavi; neque enim injuria Xerxem Graecos aggressum esse significat quaestio ποῖα δικάω, sed utrum νόμον αἱ φύσεως δικάω quaeritur, cui ipsi respondentem verba κατὰ φύσιν τὴν τοῦ δικαίου; cf. et Daehnum l. c. p. 31. Contra in sequi τιθέμεθα circumscripsi, quia ne hic quidem appositionem a Sommero l. c. commendatam admittere possum. — P. 484 B χειρὶ O et V, χειρὶ BST; at illud metrum quoque flagitat; cf. Bockh. ad Pindar. T. III. p. 642, Bergk Poet. gr. lyric. p. 263. — P. 485 E παρηνικὸν H ex conj. Heindorf. pro ἐκάνον, quod vim gradationis non explet; post magnum enim id quod satis est non sufficit. — P. 486 A προσθεῖ' αὐ O, προσθεῖ' αὐ VBST, ambigua optioe, praesertim quum probabilis versuuli resolutio apud Valckenarium sedem vocabuli accipit; tamen dederit; nisi tamen cum eadem ἐν pro αὐ δίκης βουλαίμιν scribere libuerit, haud scio an hic ipse dativus ad προσθεῖο conductus. — P. 487 E παρουνσία V cum libris, περιουσία BST cum uno codice, quia ἐνδεΐα contrariam sibi copiam opponi suadebat; at ei quod deest jam id quod adest recte opponitur, multoque opinor majus acumen est, si non tantum nimis sed omni pudore Callielem carere iunior; cf. et c. 49: οὐ δὲ οὐ μὴ ἐμπλαγῆς οὐδὲ μὴ ἀλχυρῆς ἀνδρεῖος γὰρ εἶ. Vulgatum scite defendit etiam Kochius pone Mucrid. Att. edit. Lips. p. 386. — P. 488 E βέλτους ποῦ Herm. ex conj. jam saepius adhibita. cf. ad Cratyl. p. 405 D; βέλτ. πολὺ VBST, quod tamen otiosum esse jam alii intellexerunt conjeceruntque Coraës in edit. Paris. 1825 πάλιν, Voemelius l. c. p. 125 πάλιν, quibus meam medelam teniorem esse arbitror. — P. 489 C φῶσιν ἄττα H ex Heind. et Astii conjectura pro φῶσιν αὐτά, quod vel ad sequentia relatum otiosum est, φῶσιν autem sine objecto relinquit; contra ἄττα enim contentu dictum totius sententiae vim admodum auget. — P. 490 A ῥήματι O cum plurimis, ῥήματι VBST; at eadem exemplo Theaetet. c. 20: τὸν δὲ λόγον αὐ μὴ ῥήματι μόν διώκε, pluraque laudat Winckelm. ad Euthyd. p. 52. — P. 490 B αἰρητοί quia sedem in libris variat, circumscripsi; a Flor. x omnino abest. — P. 491 D τί οἰεῖ

ἀρχοντας ἢ ἀρχομένους. H ex vestigijs antiquarum editionum et codicum, quorum plerique τὴ ἢ τὴ ἀρχοντας ἢ ἀρχομένους exhibent; inepte uiguae, non tamen ut ideo cum BST omnia haec verba pro glossemate eliminemus, praesertim quum sequentia ad αὐτῶν non πλέον ἔχειν tantum sed ipsum ἀρχεῖν et ἀρχεσθαι intelligi iubeant. Vetustam corruptelam esse scholia docent, quae jam τὴ ἢ τὴ ita explicare conantur, ut Callicles, ὑπολαβὼν διαίρεσιν τινα περιέχειν τὴν ἐρώτησιν τοῦ Σωκράτους, εἰς αὐτὴν doceri cupiat, τὴ ποτὲ ἔστιν ἑκάτερον ὧν ἀντιδιαίρεσιν βούλεται: idque quum alii amplexi sunt, tum Beckius de glossem. Spec. IV. p. 10, qui prius τὴ quo sensu, secundum qua ratione significare censuit, id tamen ferri posse recte Astius negavit, quanquam hujus quoque medela, qua ἀρχοντας ἢ τὴ ἀρχομένους scribi jussit, laeum non perussit. — P. 493 A ἢ δὲ H. ὅπερ ἤδη VBST; ut optimi codd. ὅπερ omisso solum ἤδη retinent, unde illam lectionem exsculpsi. — Ibid. πιστικὸν pro πιστικὸν scripsi ut sup. p. 455; ne quis enim πιθανὸν vulg. formam tueri putet. cf. Dionys. Hal. T. V. p. 471. — P. 493 D οὐδ' ἂν ἄλλα πολλὰ conj. Sauppius Epist. crit. p. 122 pro οὐδὲν ἄλλ' ἂν καὶ πολλὰ, in quo VBST consentiunt, quanquam libri solum οὐδὲν ἄλλα πολλὰ habent, unde ipse in Prooem. Golt. 1850, p. 8 Sauppii immemor οὐδ' εἰ emendavi; facile tamen patior μυθολογῶ pro conjunctivo potius existimari. — P. 493 E ἀναγκάζονται δ' αἰεὶ H, καὶ ἀναγκ. εἰεὶ VBST, sed exigua eodd. auctoritate, quorum plurimi optimeque καὶ ignoravit; recepi igitur quod Jamblichus et Flor. x. clare exhibent. — P. 494 C πληροῦν V, πληροῦντα BST cum libris, sed incommoda participiorum cumulatione, quorum alterum alterum traxisse videtur. Ac posse quidem sic inter se subjici neuliquam nego; ipsa tamen sententia δυνάμενον otiosum fore arguit, si ipsum potius a πληροῦν, quam hoc ab illa penderet, quia voluptatis vis in eo maxime cernitur, ut infinita fruendi facultate utatur, ut mox ἀφρόνως ἔχοντα τοῦ κησθαι; addit Menon. c. 10; ἐπιθυμοῦντα τῶν καλῶν δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. — P. 495 D ἐφη Ἀχαρνεὺς O, ἐφη δ' Ἀχαρνεὺς VBST; at articulum ante pagorum vocabula passim omitti monet Voemelius l. c. — P. 496 D καὶ ἐγὼ μανθάνω O plurimique alii, quos etiam Bekk. sequitur; ἐγώ γε μανθάνω V, sed antecedentia Socrati, responsum ἐγώ γε Callieli iribuens; quod quum recte ST mutassent, temere tamen verba καὶ ἐγὼ librorum consensu tradita abjecerunt, quibus equidem interpergendum commodissimum sensum reddidisse videor; ego quoque scil. esurientem edere dulce existimo. — P. 497 A verba ὅτι ἔχων ληρεῖς in libris post ἔμπροσθεν inserta, sed a Tur. circumscripta, quoniam Socratis modestiam prorsus dedecet, hic quidem sustuli; eadem tamen, quia ab interpolatore proficisci vix potuerunt, mox Callielis responso οὐκ οἶδα ὅτι λέγεις subjecti. Similis jam Heindorffii sententia erat, qui ipsum ὅτι λέγεις in ὅτι ἔχων ληρεῖς mulari jussit; lenius utique Winckelm. ad Euthyd. p. 100 et Voemelius. — Has etiam Stallb. nuper obsecutus est, totam difficultatem ad perscrutandam mutationem revocarunt, qua ipsi verba καὶ προῖδι — νοῦνδεῖς ad Solitelem transtulerunt; at ut mittam vel sic ἄρ' ἔχων ληρεῖς variationem impedire, verba εἰς αὐτὸν ὡς σοφὸς ὧν με

νονθετείς Socrati eripi non possunt, quia his ipsis τὸ σοφίζεσθαι, quod Callicles Socrati exprobraverat, in illum regeritur; Socrates Calliclem quibus verbis ἐνονθέησε, non invenies. — P. 498 B μάλλον post ἀγαθότεροι ἔμεινε ex antecedentibus male repetitum circumscripsi, nisi quis integram lineam excidisse putat μάλλον δ' ἴσως οἱ δειλοί: vulg. certe per joannem, qui Coraeis confugit, explicari nequit. — P. 498 C καὶ οἱ ἀνδρεῖοι V, καὶ ἀνδρεῖοι BST, quia etiam sequ. ἄφρονες ostendit, caret; at vide ne chiasmus etiam hanc parallelismi diligentiam deseruiat. Mox οἱ ἀγαθοὶ a ST ejectum, quia in omnibus fere libris exstat, cum Bekk. cancellis notare maluit; alienum esse facile Routhio coniectum. — P. 499 D ποιοῦσαι O et V, ποιοῦσιν BST cum paucis libris, quod inter quem Rodlejanum esse narrant, non Clarkianus noster, sed alter a Routhio collatus est; recte tamen jam Heindorf, commodiorem sive utram existere intellexit, si participio servato ἄρα pro εἰ ἄρα substituerit: quem secutus εἰ secludere non dubitavi. — P. 501 A τριβῇ καὶ ἐμπειρίᾳ O, τριβῇ καὶ ἐμπειρίᾳ VBST, quo misere oratio discerpiatur, ultriusque Stallb. dudum agnitam meliorem lectionem nescio quae religione recipere detrectasse. — P. 501 D μηδὲ σκοποῦμεν O, μηδὲ σκοποῦμεν VBST, quo nostri vim majorem esse arbitror. — P. 502 A ἡ post Μάλης Herm. ex conj. pro ἡ, unde vulgo novam interrogationem arduuntur: quae tamen non video quia se ab antecedente distinguatur; mutatio igitur interrogatione post κίχαρωδεν demum alterius membri potissimum posui. — P. 502 B ἐγὼ ὡς ἐσπονδάς vulgo in interrogatione posuit, quod pronominis illius naturae repugnare identidem monui: mutatio igitur hic quoque interpolatione illa verba subjectum potius vobis εἶπεν continere significavi; quo tamen facto haud scio an necesse fuerit ἐντὶ τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἡ σπονδὴ pro glossemate notare, ut hic deinde perperam intrusis ipsam illam structuram corruptelam existisse appareat. — P. 502 E αὐτῶν λόγους VBS cum libris, αὐτῶν λ. T. quod cives suis ipsi praeceptis, non oratorum meliores fierent. — P. 503 D τοῦτο δὲ τέχνη O et S, τοῦτον δὲ τέχνη VBT; nostrum commodius etiam Vaegelinus in Anu. Soc. gr. Lips. T. I. p. 246. — P. 504 B προσθε O et B, ἐμπροσθεν V, πρόσθεν ST. — P. 504 C ὥσπερ ἐκείνο BST ex Heindorfii conjectura; at quid existat, quominus hoc nomen ut illud quaeri jubeatur? Quod Heind. comparat καλεῖν τινὶ ὄνομα, ab hoc loco prorsus alienum est, ubi plurimum vis in εἰρεῖν cernitur; Ficini autem interpretatio hujus ut illius ad ἐκείνον potius condideret, nisi ipsum illud nomen idem quod illius vel nomen esset. — P. 506 B ἐξελέγης O et V, ἐξελέγης BST cum paucis libris, eleganter; non tamen necessarium esse vel proxime antecedens εἰ τι φαίνεται λέγων ante συγχωρήσασθαι ostendit. — P. 508 B οἱ ἄθλιοι ἄθλιοι conj. Baierus, οἱ ἄθλιοι V cum libris, ἄθλιοι οἱ ἄθλιοι cum Heindorfio BST; at corruptelae causam illi facillime intelligas. — P. 508 E βαλάντιον S cum libris, βαλλάντιον VBT; at simplicem litteram in Symp. p. 190 E vel Tur. posuerunt eandemque unico approbante Schweiger. ad Rempubl. T. I. p. 75 et Leutsch. in Allg. Scholzeit. 1833 p. 247. — Ibid. πρόσθε O et B, ἐμπροσθεν VS, πρόσθεν T cum defectiore li-

brorum familia; cf. sup. p. 504 B. — P. 512 D ἡδὺ γὰρ pro μὴ γὰρ Hera. ex conj. non illa quidem, ut spero, admodum audaci, postquam in Polit. p. 303 A et Phileb. p. 34 C ἡδὺ ei μὴ passim permixti vidimus; sensus autem multo magis hac ratione consuli arbitror, quam quibus Sommer. l. c. p. 558 et Winckelm. in Act. Soc. gr. T. II. p. 18 eundem emendare tentarunt. — P. 513 C λέγουμεν VBS, λέγομεν T; mihi indicativus Platonis mori magis convenire videtur. — P. 514 A πράξοντες V, πράξαντες BST cum Oxon. aliisque bonae notae libris, sed contra sensum, videndumque ne hic erroris fons fuerit, quod alios πράξοντας maluisse videmus, unde et suprascriptum alieno loco irrepsit; verio haec quoque lectio nostrae magis quam Badlejanae favet. — P. 514 C διὰ ἡμῶν conj. Voemelius l. c. p. 128. ἰδία ἡμῶν BT cum Heindorffo, ἰδία ἡμῶν VS, nisi quod Stallb. olim ὑπ' ἡμῶν legi maluit; at praepositionem eo facilius ex ipso ἰδία eruemus, qui acrius hoc praecedentibus μετὰ τῶν διδασκάλων opponitur, quia ne ea quidem, quae cum magistris aedificata sunt, publica fuerunt. Si ἡμῶν autem dictum erit ut Demosth. π. συντάξ. §. 19: ἂν δ' ὑμῖς δι' ἡμῶν αὐτῶν ἐκαστα πράττειτε, vel Arrian. diss. Epictet. l. 4, 9: ἡδὺ καὶ δι' αὐτοῦ δύνανται Χρυσίππου ἀναγινώσκειν, hoc est sine magistro. — P. 514 D εὐρίσκομεν V, ὑρίσκομεν BST cum O, quem tamen nunc deserendum censui, quia idem imperf. in eodem paulo ante identidem sine augmento legitur; illud tantum cavere volo, ne quis ideo cum Sommera vel hic vel p. 514 C praesens legi putet. — P. 515 B ἢ ἄλλου του V cum libris, εἰ BST tanquam appositionem ad ὅτινα ποτε τρόπον; at ubi post universam interrogationem specialis infertur. huius ipsius indoles disjunctivam particulam postulat. — P. 516 D πρὸς ἐξημίωσαν sejunctim scribi rectius visum est. — P. 517 C ἐγὼ οὖν O et V cum plurimis aliis, ἐγὼ γοῦν BST, quod etsi in eod. consensu non spernerem, nunc tamen correctori imputandum censeo. — P. 517 E ὅ τι τὸ χρηστὸν VS, ὅ τι χρηστὸν BT, librorum auctoritate fere nulla nec sensu favente, qui si hic esset, ut χρηστὸν et πανηγρὸν praedicat loco haberentur, χρηστὸν ἢ πανηγρὸν τῶν οὐτῶν καὶ ποτὶν scribi flagitaret. — P. 519 D τοῦτω δ V cum libris plerisque, τοῦτω ὃ BST eleganter; vide tamen ne simplicior structura conviniatatem cum antecedentibus magis servei. — P. 225 A ἐκάστη O cum aliis libris non paucis, ἐκάστῳ VBST; at de singulis hominibus jam antea sermo erat, multoque illustrior effliges fiet, si factorum singulorum quasi eleatrices in anima exstare dicentur. — P. 527 C ὁ σὸς λόγος O et S, ὁ λόγος VBT; illud opinor Socraticae ironiae convenientius, quae quod ipse argumentando effecit, ad alterum transferre solet; cf. Meno p. 85 B: ὡς σὺ φης.

Meno p. 72 E ὕψις γε B cum Flor. x, ὕψις τε VST; si haesitans Meno respondet, neque initia nisi de una eorum notionum, de quibus interrogatus est, respondere audeat. — P. 73 B τί δὲι O et B, τί δὲ VST. — P. 73 C τῷ αὐτῷ ἂν τρόπῳ ἀγαθοὶ ἦσαν ut interpretamentum circumscripsi; οὐκ ἂν δηπὸν et similia elliptice sibi probant Hipp. maj. p. 294 D et Lysis p. 221 C, ubi Heindorf, Aristoph. Nubb. 5 et Valec. ad Herod. VI. 58 laudat; adde Demosth. Aristocr. §. 118, —

P. 74 D τί ἐστι H cum Gedickio, ὅ τί ἐστι VBST; at relativum in interrogatione me non ferre identidem professus sum; nec quod mox ut optimis libris ὅ ante τοῦτο abesse traditur, aliunde explicare, quam quod corrector pronomen alieno loco inseruerat. — P. 76 A ἐν γεωμετρίας VS, ἐν ταῖς γεωμ. BT cum Flor. x, cui tamen soli hanc auctoritatem non tribuo. — P. 77 C γενέσθαι αὐτῷ VB cum libris, γεν. αὐτῷ ST ex Buttmanni conj. haudquaquam necessaria, quia pronomen ad remotas subjectum refertur. Ibidem quod in duobus libris est ἢ pro ἢ γενέσθαι, aegre abstinui quin recipere. — P. 81 B δέξεται V cum libris plerisque, δέξεται BST cum Stobaeo, sed contra metrum, cui mox etiam hoc debebatur, ut αἰξοῦν pro αἰξοῦνται scriberem; quae autem praeterea Boeckhius correxit οἶαι δέ, ἐς τὸν, ἐταί, ψυχάς, vix Plutaro, nedum Platoni deberi arbitratus sum. — P. 81 D ἐργαστικὸν VS, ἐργαστικὸς BT, probante Winckelm. ad Euthyd. p. 40 itaque est Politic. c. 3; at illic ab ἐργάτης descendit, nunc in ζητητικὸς a verbo ἐργάζεσθαι, eodemque exemplo Politic. c. 22 nostra forma servata est. — P. 81 E ἀλλὰ πὺς λέγεις S cum Flor. x et Stobaeo, ἀλλ' ἀπλὸς λέγεις VBT cum plerisque reliquis, sed contra sensum, qui non hoc postulat, ut Meno miretur, num sine ulla exceptione reminiscantiam Socrates doceat, sed ut sibi de ipsa reminiscantia persuaderi cupiat. Ἀπλὸς opponeretur ei quod est ποικίλος, significareque Menonem rem ipsam quidem admittere, eandem tamen propter incipientem ejus naturam accuratius describi velle. — P. 84 E τείνονα H c. Cornario et cod. Par. E manu secunda, quae veterem corruptelam feliciter correxit; τινά V, quod Tur. cum Schleierm. cancellis notare satigerunt; at mihi durior structura videtur, qua linea εἶναι tantum ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν diceretur, eandemque ob causam Wexli conjectura displicet, qui ad Soph. Antig. T. II. p. 80 ἀπὶν pro τινά scribi jussit. Commodior est Wollfi medela γραμμῇ ἢ τείνει, quam BS receperunt; Bekk. tamen in Comm. erit. p. 235 eam ipse reprobavit, nec mihi pondus illud placet, quod sic quoque in verbum ἐστὶ cadit; praetuli igitur, quod sequens quoque descriptio p. 85 B: ἀπὸ τῆς ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τεινόνους commendare videtur. — P. 87 D τί δαί δὴ Oxon. et BS; τί δὲ δὴ VT. — P. 88 A πάντα H c. Buttmanno, quem olim etiam Stallb. secutus est; πάντα δὴ VBST cum libris plurimis, sed minus convenienter ad sensum, qui adversativam particulam requirit. — Ibid. ἀνδρῶν καὶ εὐμαθῶν O et S, ἀνδρῶν καὶ εὐμαθῶν VBT; equidem hic et alibi obtemperavi G. Hermann, qui ad Soph. Electr. 1025 propriam diphthongum in his esse docuit, quorum adjectiva in ης exeunt et in εως, ut ubi haec nomina in ια terminantur, id metri causa et per licentiam, non ex regula fieri videatur. — P. 88 B ποτὲ μὲν βλέπτει, ποτὲ δὲ ἀφελεί H, ut mox c. 25 ποτὲ μὲν ἀγαθὰ, ποτὲ δὲ βλαβερὰ εἶναι; ποτὲ μὲν — ποτὲ δὲ VBS. ποτὲ μὲν — ποτὲ δὲ T cum Oxon. aliisque libris, quorum tamen auctoritatem Theaeteti loco p. 192 D non satis defendi arbitror. — P. 91 C μηδὲ οὐκείων μηδὲ φίλων H ex conj. pro μῆτε — μῆτε, quia οὐκείων et φίλων non ut ἀστοὶ et ξένοι antecedentium partes vel species haberi possunt; immo praeter συγγενεῖς etiam οὐκείων et φίλων enume-

rantur, non oppositi sed conjuncti ut Gorg. c. 64. — P. 92 C αἰοί εἰσι Herm. ex conj. Wollst. et eod. Coisl. pro οὗ εἰσι, quo personas tantum se nosse Augustus significaret: nostro favent etiam Euthyd. p. 306 U. Menex. p. 249 D, Hipp. maj. p. 301 E etc. — P. 95 B τί δαί δὴ ἵσταται p. 98 B τί δαί O et B, τί δὲ δὴ et τί δὴ VST. — P. 98 E ὁμο- λογοῦμεν O, ὁμολογοῦμεν VBST: at si praeterito tempore opus esset Plato ut paulo ante perfectum potius usurpasset. — P. 99 A ἐπιστήμη δὴ ἐπιγίγνεται O et V, ἐπιστήμη δὴ ἐτι γίγν. BST, quauquam hinc mox p. 99 B vel mutandum nominativum ἐπιστήμη in dativum intellexerunt. Nimisram δὲ ἐπιστήμην boni sunt homines, et ὃ ἀνθρώπος ἡγε- μῶν ἐστιν ἐπὶ τῷ ὁρθῷ, aut δόξα ἀληθῆς est aut ἐπιστήμη: harum igitur ibi quoque, ubi virtutis origo describitur, dativum expectamus: nec ἐπιγίγνεσθαι mutari opus est, quod eodem modo usurpatur Hipp. maj. p. 303 A. — P. 99 C πάνν γε Menon's responsum a Tur. typo- thetu omissum restitui, moxque ὁρθῶς ἀρ' ἂν c. Stallb. scripsi ex Flor. x vestigiis, qui ὁρθῶς ἡρὰ exhibet. Vulg. ὁρθῶς ἂν, quod Tur. quo- que retinuerunt, mancum autem esse jam Bekk. intelligens ὁρθῶς οὐκ ἂν scripsit; ad sensum recte, sed nostrum corruptelae originem facilius explicat.

Hipp. maj. p. 281 B εἰς Λακεδαιμόνα B, εἰς τὴν Λακ. VBST: articulum passim in libris praeter necessitatem inseri mox etiam p. 281 D intelligimus, ubi recte jam Bekk. cum nostro ὑπερέσαν τῶν pro vulg. ὑπερέσαν τὴν τῶν edidit. — P. 282 D καὶ ante πολὺν auctore Buttm. Turc. omissum cum cancellis restitui, non quo ipsum probarem, sed quia factasse alius lectionis ut καίπερ in eo vestigia latent; eos vero cancellos, quibus p. 283 A primum Heindorf. Ἀναξαγόρου, mox Bekk. περὶ Ἀναξαγόρου, postremo Stallb. et Tur. περὶ Ἀναξ. λέγεται seclae- serunt, in ipsa hac emendandi ambiguitate omittere satius duxi; quam- quam neutiquam repugnem, si quis cum Sydenhamo περὶ pro περὶ scri- bere malit, ut Gorg. c. 74: καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πᾶνμα . . . ἀνοήτων παλαιῶν ἀνδρῶν περὶ: Anaxagorae tamen nomen vel sic locum suum retinere poterit. — P. 283 C πότερον ante ἡ σοφία cum aliis- que libris omittere non dubitavi; mox autem ἡ ante τοῦτο φῶμεν ab- ST in q̄ mutatum revocavi, quia contraria antecedenti interrogatio est: quae quum negativum responsum expectare jubeat, Socrates: an te ipsum, inquit, hoc concedere dicamus? — P. 284 C παιδεῖαν B, παι- δεύειν VBST, quod mature mutatum esse videtur propter sequens παι- δεύσει: ad hoc spectat ad verbum παιδεύειν, cui multo significantius παιδεῖα adjungitur. Est enim tota erudiendi ratio, non solum actio, ut παιδευσις, nec quod p. 285 A παιδευσις legitur, nostrum locum afficit: illic enim Hippiae, nunc patria Lacedaemoniorum educatio spectatur. — P. 285 D ἀλλὰ τίνα B et V, ἀλλὰ τί BST, quod scribi potuisse non nego, melius tamen scribi, ubi singularium rerum enumeratio requiritur, vix arbitror. — P. 286 A παγκάλως B, πάγκαλος VBST, quo recepto συγκείμενος admodum languet; hyperbatum autem in tanta vi, quam Hippias adverbio tribuit, non offendet. — P. 286 E σμικρόν που B et V, σμικρόν τι που BST praeter necessitatem. — P. 287 B ἐπιβεβῆται

Ξ et B, ἐπιδείξαις VST; at activum monstrandi potius vim habet, cui sequens ἀκούσας parum convenit; medium ostentatorias declamationes significare notum est. — P. 287 D ἢ τί ἐστι Ξ et V, τί ἐστι BST, ut ἄλλο simpliciter *nonne* significet; sed vim ejus quod est *aliud* argeri declarat responsum οὐ μοι δοκεῖ: eadem igitur causa est quae Phaed., p. 79 A. — P. 287 E οὐ μὴ ἐλεχθῶ VH, οὐ μὴ ποτε ἐλ. ST cum paucis libris, quo Stallb. Sophistae magniloquentiam et jactantiam magis laegi arbitratur; haec ipsa tamen laud scio an in praedicta negatione etiam magis appareat, ut omittam temporis significationem futurae magis disputationi quam ei, quae nunc maxime agatur, convenire. Alia Socratica causa est, qui mox μὴ ποτε dicit; is enim adseiscenda Hippiae definitione in omne tempus se munire cupit. — P. 288 A καλὸν ἐστι δι' ὃ ταῦτ' ἂν εἴη καλόν, quorum structuram enodare frustra eruditum donati sunt, pro glossemate circumscripti; δι' ὃ vide ne ex δηλονότι corruptum sit. — P. 288 O μὴ οὐ καλὸν Ξ, μὴ καλὸν VBST, quos miror elegantissimam formulam tamdiu sprevisse. Μὴ οὐ post οὐκ ἔσχατος solemus est, cf. Lysias pro Polystr. §. 19, Lucian. Κομνην. c. 32 etc., interrogatio autem negationis vires sustinet, ut Sympos. c. 19: τίς ἐναντιώσεται μὴ οὐκ ἔσχατος εἶναι σοφίαν; Phaedr. c. 17: τίνας ἡδονὰς διδοὺς ποιῆσαι. . μὴ οὐκ ἐπ' ἔσχατον ἐλθεῖν ἀηδίας; Phaedr. c. 17: τίς μηχανῇ μὴ οὐκ πάντα καταναλωθῆναι; — P. 289 A ἀνθρωπείῳ γένει B ex Sydenh. conj. pro ἄλλῳ γένει, quod Tur. retulerunt, Stallb. in ἀνθρώπων mutavit, ab concinnitate, opinor, cum sequente παρθένων: librorum tamen vestigia illud aptius est, nec rarus adjectivi pro genitivo usus. — P. 289 D ἐπειδὴν τῷ Ξ et V, ἐπειδὴν BST cum libris sat multis nec sine analogia, quandoquidem ὅταν passim legitur, ubi ὅς ἂν vel simile quid expectes, cf. Republic. II. 21; nolui tamen in re ambigua antiquos duces relinquere, quorum fidem mox etiam lectio ἐρωτᾶς ostendit, cui BST ex iisdem fere fontibus manifestam correpturam ἐρωτᾶ substituerunt; nec p. 290 A ἀλλὰ καὶ πάννυ με ex Ξ pro ἀλλὰ πάννυ με καὶ recipere dubitari, quod praecedenti οὐ μόνον multa commodius respondet. — P. 290 C φήσομεν. ὦ Ἰππία VBS, φῆς. Ἰππία T anepit. codd. auctoritate: minorque etiam, quamvis praecumibus BS, p. 290 C causa erat scribendi φήσομεν μέντοι pro φήσομέν τοι, quod librorum fere omnium consensu firmatum ro-rocavi. Τοι in response habet etiam Xenoph. M. Socr. I. 2, 45. — P. 290 E ὅσον ἂν πάννυ Ξ et V, ὅσον πάννυ BST, ad sensum sufficienter; at haud scio an elegantissime hac ipso loco particula iteretur. — P. 291 E ἄλλο τι ἢ Ξ bis, ἄλλο τι BST; cf. ad Gorg. p. 470 B. — P. 291 O ἢ circumscripti, quia in ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει proxime antecedens patius responsum respicitur, quo Hippias τῇν ἀνάντην τορύνην pulchriorem esse concessit; hinc igitur Socrates sibi, ubi pulchrum in auro coruū dixerit, scilicet lignum nulla re auro deterius opponi posse arguit. — P. 291 E μεγάλως ab ST nec Bekk. improbane in μεγαλειῶς mutatum revocavi, non equidem propter Euthyd. c. 12, ubi μεγάλως λέγειν longe alio sensu dicitur, at propter Theaet. c. 44, ubi μεγάλοι et θαυμαστοὶ ἄνδρες junguntur. — P. 292 E ἀχθισθήσαι Ξ, ἀχθίσθην V, ἀχθίσθην

BST ex praecepto Atticistarum, quod Republ. X. p. 603 E etiam libros additentes habet; iidem tamen Gorg. p. 506 C omnes in ἀχθεσθήσομαι consentiunt, quapropter etiam hic vetustum ducem sequi satagi. — P. 294 C ὁμολογήσομεν Ξ et B, ὁμολογήσαμεν VST. — P. 295 B αὐτὸ δ' Herm. ex conj. pro αὐτό, cuius vim nullam video; ταῦτο enim ad sequentia referri non magis nunc potest, quam Sophist. p. 263 D, cui neque lenem medicinam adhibui. — P. 296 A ὡς Ἰππία VBS, Ἰππία T; cf. p. 290 C. — P. 297 E πῶς τι H pro πῶς τί ex sententia Büttmanni pluribus a Cousi. Matthiae Quaest. Sophocel. p. 7 defensa non Wondero in Zeitschr. f. Alterth. 1834, p. 748 improbata; cf. et Ion. c. 1. Alia causa est eorum locorum, ubi post πῶς interpungi potest, ut τοῦτο λέγεις per se interroget, ut Theaetet. c. 4, Sophist. c. 45, Polilic. c. 36, Tim. c. 5 extr. — P. 298 B cancellos Schleierm. auctor verbis τίνα ταῦτον — μὴ οἶδα ab ST adjectos removi; neque enim semel ipsum arcanum illum reprehensorem esse Socrates his verbis declarat, quem p. 290 E vel nomine ignotum Hippiae dixerat et p. 304 C domum demum se inventurum esse innuit, sed si maxime illum fallat, se tamen fallere posse negat; tertia autem persona utitur ut Gorg. c. 50. — P. 298 C πῶν δὴ VBS, δὴ πῶν T, numerum magis quam auctoritate librorum adstipulante. — P. 298 E ἡ οὐδὲ VB, ἡ οὐδὲ ST haud scio an typographi error; interrogatio enim a priore alioquin vertitur. — P. 299 E ἡ τι καὶ Ξ et Y, ἡ τί καὶ BST cum Heindorffo, qui tamen ne ipsum quidem mutandi causas promittit. — P. 299 E ἡν αὐτῇ Ξ, αὐτῇ ἡν VBST; indidemque mox p. 300 A ἀλλὰ μὴν pro ἀλλὰ μέντοι, et p. 300 E ἵσως μὲν τι pro μέντοι τι, quod corruptum esse vel eodd. fluctuantium partium μέντοι partium μὲν τί τοι scribentium arguit; neque ipsam μέντοι sententiam convenit, quae non tam corrigi antecedentem interrogationem quam excusari vult; fieri posse ut aliquid Hippias dicat; Socrates tamen non intelligere ideoque interrogare. — P. 301 A αὐτὸ post ἀμφότεροι ante ἢ εἰ a Tur. omissum resutui, sed ut ἄδικος δικαίω ὀρθοῦται, non quo ipsum ἀμφότεροι eo indigere arbitret; cui quum αὐτὸ vulgo etiam deinceps ante ὃν ταῦτο πεπονθόμην adjectum esset, idem cum probatis libris sustuli. — P. 301 E δύο εἰ καὶ Ξ et Y, δύο καὶ BST cum libris non admodum multis, qui ἐσμέν ex antecedentibus supplese videntur; at id ipsam disputationis acumen est, ut nec conjuncti Socrates et Hippias, quia unus uterque sit, ambo unus, nec disjuncti, quia numero duo sint, duo etiam singuli esse videantur; hoc igitur suum cuique subiecto verbum, primum plurale, deinde singulare addi flagitat. — P. 303 C ἐκείνως BS, κείνως VT; atqui illis etiam eodd. Ξ faveat. — P. 303 E ἀνάγκη δὲ μοι δοκεῖ H cum Ξ et Σ, δοκεῖ εἶναι VBST at cf. Republ. II. c. 20: ἀπασα, ἐφη, ἀνάγκη ἐμοιγε δοκεῖ. — P. 304 αὐφελουμένη VBS, ἀφελουμένη T cum libris multis, non tamen optimis, non video cur utilitatem speratum ad praeteritam obijurationem restringi voluit.

Hipp. min. p. 363 B post ἐκότερον γὰρ e eodd. Ξ et Flor. x addid. τούτων, quo tamen recepto verba τῶν ποιημάτων, quae utique ab aliis illorum absunt, pro glossemate circumscribi satius erat; huic enim

ipsi vetusta lectio cessasse videtur. — P. 363 D ὃν ἂν ἐμοὶ pro ὃν ἂν μοι ΞΣ et Flor. x, idemque p. 364 C σαφέστερον ἐστὶ pro ἐστὶ σαφέστερον et περὶ ἄλλων pro simpliciter ἄλλων, cui praepositionem a BST omissam ea securius reddidi, quo libentius BS iisdem auctoribus mox μοις pro μόλις recepissem vidi. — P. 365 A versum Homeri Iliad. IX. 311 ὡς μὴ μοι τρόχηται κ. τ. λ. vulgo omissum ex eod. Ξ et marg. Σ addidi, quamquam facile concedo illum etiam a grammatica ex poetae comparatione inseri potuisse, sicut idem antecedentis finem in τετελεσμένον ἵσταται mutavit; itaque cancellis inclasi. — P. 365 C ἀνὴρ εἶναι ΞΣ, εἶναι ἀνὴρ VBST. — P. 366 B δυνατός δὲ γ' ἐστὶν BS cum iisdem libris et Flor. x, δυνατός δ' ἐστὶν VT. — P. 366 C ἐξεργόμενος Ξ et Y, ἐξεργόμενον BST cum reliquis libris, sed manifesta correctione, quae λέγω absolute interponi ignoraret; cf. Weber. ad Demosth. Aristocr. p. 213. Mox quoque revocavi vulg. ἀρ' οὐχ, quam ne a Bekk. quidem tentatum ST cum paucis libris in ἡ οὐχ mutarunt; at iterum tantum interrogando Socrates quod iam ante dixerat δυνατός δὲ γ' ἐστὶν ἕκαστος ἀρα κ. τ. λ. Nec in verbis περὶ λογισμὸν τε καὶ ἀριθμὸν particulam τε contra optimi eod. auctoritatem tollere cum BST sustinui; certius vero etiam p. 367 C δυνατότατος pro δυνατός et ὁ αὐτός pro οὗτος γὰρ καὶ δυνατός inde a Bekk. ex deteriore eodd. familia mutata resutui, adjecto ex eodem Ξ περὶ λογισμὸν pro περὶ λογισμῶν, quem accusativum iam superius identidem cum adjectivo ψευδής junctum videmus; genitivus verba potius ψευδέσθαι ut ἀληθῆ λέγειν sequitur. — P. 368 C praeclaram eodd. ΞΣ lectionem jam a Stephano annotatam ἐστὶ τὰ προῖπτα spernere piaculum fuisset; ἐστὶ post πρῶτον μὲν eodem modo infert Republ. I. c. 23 ἐστὶ δ' ἐχρὸν εἶναι ἐαυτῶν; p. 370 D autem nulla causa fuit mutandi avarisi παρασκευασόμενος, pro quo BST cum paucis libris παρασκευασμένος suffecerunt, etsi sequens ἐπιχειρήσας non statum hominis sed actionem respici clarissime ostendit; nec p. 371 B Coisliniani aliorumque deterioris familiae codicum lectionem ὕστερον πῶς a BST pro ὕστερον ἢ ὥς receptam retinere potui. Nimirum δὲ post Ἀλκίαν vulgo insertum ΞΣ alique libri plurimi ignorant; qua particula ut par est sublata ipsa constructio cogit λέγων ὕστερον ad φησὶν potius referri, ut quae Ajaci Achilles dixerit, verbis ad Ulyxem factis posteriora esse significetur; id autem recte per ὕστερον ἢ ὥς declarari comprobatur Xenoph. Ven. I. 4: ἐτελεύτησε δὲ ὕστερον ἢ ὥς Ἀχιλλεὺς ἐπαίδευσεν, ubi itidem fuerunt quos ἢ ὥς perperam offenderet. — Ibid. in Homeri loco μνῆξαι scripsi cum ΞΣ, quod in vulg. quoque σαφέα leviter tantum corruptum latet; BST πλέξαι cum deterioribus libris, quos glossema recepissem manifestum est; eosdemque eodd. secutus p. 372 B πᾶν γε φαῖλα pro πᾶν φαῖλα revocavi et p. 373 B ταῦτα ἐγὼ ποιῶ potius cum BS quam ταῦτα ποιῶ cum Tar. pro vulg. ταῦτα ποιῶν edere malui.

Ion. p. 530 B νικῆσομεν Ξ cum plurimis, νικῆσομεν VBST; cf. ad Lys. p. 206 B. — P. 530 C ἐμοιγ' οὖν V cum libris plurimis; ἐμοὶ γούν BST; at opinor non tam ejus, quod Socrates dicit, exemplum se lo proponit, quam se quidem revera id expertum esse ait. — P. 350 D ἄξιον ἀκούσαι VB, ἄξιόν γε ἀκούσαι ST cum paucis libris nec reliquo

Platonis usu in hac voce addicente, cf. Theaetet. c. 2, Lys. c. 1, Republ. I. 1, VII. 2 etc.; major auctoritas aoristi ἀκούσασθαι pro ἀκούσθαι post Bekk. ab editoribus recepti, cui tamen nec ipsi favet Phaedi. c. 1: σχολή προύκοντι ἀκούειν. — P. 532 D καὶ οἱ ὑποκρίται VB, καὶ ὑποκρίται ST exigua eodd. fide neque ad sensum apte, qui ὁραφῶδους ἢ ὑποκριτὰς non ita comprehendendi patitur, ut ambo iis, quorum carmina canant, opponi videantur: histriones enim εἶδεν τὰ ποιητὰ dice nequeant. — P. 533 C συμβάλλεσθαι VB cum libris plurimis, συμβαλέσθαι ST praeter necessitatem. — P. 533 D τέχνη μὲν οὐ Herm. ex conj. pro τέχνη μὲν, ubi quam facile ante οὐ negatio excidere potuerit, sponte patet; structurae autem satis alloquin impeditae eo certius hac modesta consultur, quo manifestius sequens θεῖα δύναμις simplicem sibi notionem opponi postulat. Formae αὖ sequente interpretatione jam ad Symp. p. 216 E exempla attuli; adde Charm. c. 21, Protag. c. 16, Menon. c. 18 et 35, Gorg. c. 10, 42, 52, 64 etc. — Mox ὥστε δύνασθαι, cui BST ex paucis libris αὖ inseruerunt, ad pristinam simplicitatem revocavi; nec p. 533 E quamvis speciosam Jacobssii conjecturam ita probare potui, ut pro αἰδηρίων καὶ δακτυλίων eam Tur. αἰδηρίων δακτυλίων scriberem; immo si quid video, summa difficultas in languida δακτυλίων repetitione teneatur, quibus pro glossemate sublati jam αἰδηρίων locum suum recte teneatur. — P. 534 A καὶ ante βακχεύουσι a BST quamvis multis ex libris additum tamen, quia ab ΞΞ abest, tolerare nolui; mox vero plurimarum optimorumque consensui negare non potui, ut λέγοντες pro λέγοντι recipere, quo simul et sententiarum nexus insigniter levatur, modo interpretatione post θεῖα μοῖρα posita haec ipsa verba praecedenti τέχνη non sensu magis quam structura opposueris. — P. 534 E οὐδὲν ἀλλ' ἢ BS, οὐδὲν ἀλλ' ἢ VT, quod alibi quoque tacite correxi. — P. 535 B ἔχε δὴ καὶ μοι V, ἔχε δὴ μοι BST, quibus et ipse assentiens particulam tamen in optimis libris existentem circumscribere satagi; deinceps vero p. 535 C το ante τεκμήριον a Bekk. cuius libri fide abiectionem quantocius vindicandum censui, nec p. 535 D χρυσοῖσι pro χρυσοῖς cum paucis retinendi causa erat; ibidem vero τότε a VS ante τοῦτον τὸν ἀνθρώπου servatum, a BT abiectionem, quia mirum in modum sedem in libris mutat, eam cancellis tantum revocaui. — P. 536 D εἰ οὕτως Ξ et V, οὕτως εἰ BST, ambigua optione, eademque causa est p. 538 B, ubi quam V καὶ ἐπιστήμη πραγμαμάτων, BT καὶ πραγματῶν ἐπιστήμη, S πραγματῶν καὶ ἐπιστήμη scribant, plurimos optimisque libros sequendos duxi. — P. 540 C κάμνοντι V cum libris plerisque, κάμνοντος BST ex uno Σ ad evitandam scilicet ambiguitatem, ne quis participium ad ipsum ἀρχοντα referat; in talibus autem minor veterum diligentia erat: cf. Demosth. Aristocr. §. 15: τῷ δ' ἐπὶ πράττοντι, genitivique exempla apud Heindorf. ad Cratyl. p. 61. — P. 540 D τί δὲ V cum plurimis, τί δαλ BST cum Coisl. et Flor. uno, quod tamen in Hippia minore, ipsis Turic. praenuntiis, ne Ξ quidem concedere sustinui. — P. 541 A καὶ στρατηγικὴν VB, καὶ τὴν στρ, ST, quod ad sequens δύο relatum ferri potest, ut iteratus articulus duas artes inter se diversas esse significet: propius

tamen jus verbi μάχην esse videtur. — P. 541 E ἀλλὰ σὺ γὰρ Ξ et V, ἀλλὰ γὰρ σὺ BST.

Menex. p. 235 C ὑπογύον H cum libris plurimis, ὑπογύον VBST, quam formam etiam Isocr. adv. Callim. §. 29 et alibi offert; illam tamen ipse Bekk. apud Demosth. adv. Aph. II. §. 17 et Poll. Onom. IX. 18 praetulit. — P. 237 C περὶ αὐτῆς ΞΞ et V, περὶ αὐτῆν BST cum multis libris, non tamen optimis, contraque constantem Platonis usum; an locus tantum, non argumentum certandi Attica dñis fuit? Ita enim Soph. c. 12 περὶ τὰ δίκαια et περὶ τὰ συμβόλαια cum ἀμφισβητεῖν iunguntur, ut genus, in quo controversia versetur, indicet; res autem controversae post περὶ semper genitivo offeruntur; cf. Sympos. c. 1, Protag. c. 23, Gorg. c. 35, Phaedi. c. 40 etc. — P. 239 A τῶνδε πατέρες καὶ οἱ ἡμέτεροι Ξ et V, τῶνδε τε πατέρες καὶ ἡμέτεροι BST, ut iidem illorum et nostri patres, hoc est maiores sint; eundem tamen distinguere nihil vetat. — P. 239 C ἀμνηστία VB cum Vindob. 1 nec adversante Ξ, ubi est ἀμνηστία; ST cum reliquis libris μνηστία, quod vel Bekk. in Comm. crit. recipi jussit; at μνηστία Graecis nihil nisi τοῦ μνηστῆρος ἔργον fuisse Poll. Onom. III. 34 docet, μνήμης significatione ab illa voce prorsus aliena est: nec si maxime sermonis eam leges admittant, sensum ei favere arbitror, qui non is esse potest, ut orator res gestas propter hanc ipsam causam, quia in memoria auditorum vigeant, pluribus enarrare constituat; salus igitur duxi in optimi libri testimonio acquiescere. — P. 241 A ἐπέδειξαντο VB, ἐπέδειξαν ST, librorum fide haud idonea nec sensu postulante, quum medium ad virtutis quoque documenta referatur, ut Phaedi. c. 9 etc. — P. 242 B καταλείποντες V cum plurimis libris neque illis invitis, qui καταλείποντες exhibent: καταλείποντες BST; at cf. Crit. c. 5. — Ibid. Bekk. et Stallb. secutus Boiwtovs ut suspectum notavi moxque p. 244 D οὐδ' ἐπ' ἄλλων pro οὐδὲ πολλῶν ἀνθρώπων ex Bekk. conj. scripsi; cui quod Stallb. ex uno codice οὐδὲ πρὸ πολλῶν ἑτῶν substituit, et ipsa veteris grammaticae conjectura est, quae tamen nec progressus πάλα vim ullo modo auget nec corruptelae originem satis aperit; p. 245 B autem ὑπὲρ Ἀργείων pro ὑπὲρ Παρίων de meo edidi, quanquam de corruptela vulgatae certius quam de emendatione constat. Krügerus Hist. phil. Stud. T. I. p. 225 Ὀδῶν legendum proposuit; ipse aliquando τῶνων conjectabam, syllabam παρ ex male repetita praepositionis ultima derivans: Lacedaemoniorum tamen oppositio propioris socios quaeri jubebat, quos et Argivos potissimum eligerem, et clementiorum similiduo et insignis humanitatis laus effecit, quae in dorica gente contra cognatos Lacedaemonios tuenda cerneretur. — P. 245 D εἰλικρινῶς H pro εἰλικρινῶς, cf. ad Phaedi. p. 66 A. — P. 245 E οὕτως ἀγαπητῶς — πολέμιον circumscripsi, quia nec sententia hujus addiamentum nec vinculum, quo cum antecedentibus contineretur, satis apparebat; quanquam tam ineptum est, ut ne interpolatoris quidem consilium assequar. — P. 249 D πρὸς γε ἄλλην πολλήν conj. Heindorf. ad Gorg. p. 76; πρὸς γε ἄλλων πολλήν V, πρὸς γε ἄλλων πολλῶν BST cum libris plurimis: non tamen intelligo, cur prae multis tantum, non omnibus aliis, immo cur omnino prae aliis

gratia Socrati habeatur, quum hujus solius opera in recitanda oratione exstiterit.

Clitoph. p. 406 A ὅστις ἦν Herm. ex conj. pro ὅστις, quod nisi dura ellipsi explicari non potest; idemque p. 407 C ἡγεῖσθε cum cod. Σ pro ἡγησθε, moxque ὅμως pro πῶς, quod ab objurgatione, qualem totus locus continet, alienius est. Neque enim ratio inconstantiae exquiratur, quasi eam objurgator non intelligat; sed quam ipse probe intelligit, auditorum quoque oculis proponere studet; horum igitur judicia evocari neutiquam opus est. — P. 409 E δικαιοσύνην flagitante sententia inserui, cujus vestigia etiam vulg. lectio cum libris scribendo ὁμόνοιαν καὶ ἐπιστήμην servavit. Quibus in verbis quia copula sensu caret, BS καὶ cancellis circumdederunt, T protinus eliminavit; mihi vero medela ex sequentibus petenda visa est, ubi quum τὴν ὑπὸ σοῦ λεγομένην δικαιοσύνην ἢ ὁμόνοιαν memorari videamus, easdem nunc quoque conjungi par est. — P. 410 C ἐθέλεις H cum libris plurimis, ἐθέλεις VBST: at ἐθέλειν in talibus ipsum vim hypotheticam continet, ut Alcib. I. c. 17: εἰ δ' αὖ ἐθέλεις εἰς πλοῦτους ἀποβλέψαι — αἰσχυνθείης ἂν ἐπὶ σεαυτῷ: Demosth. c. Androt. §. 55: εἰ θέλετε σκέψασθαι — τοῦτο μέγιστον ἂν εὗροιτε: cui tamen ne idonea apodosis deesset, mox otioso interpolamento ταῦτα γινέσθω circumscripto ipsum θες cum καὶ νῦν δὴ continua oratione conjunxi.

Scr. Gottingae d. XVII. Sept. a. MDCCCLL.

C. Fr. Hermann.

ΧΑΡΜΙΔΗΣ

[ἢ περὶ σωφροσύνης· πειραδτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ,
ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

St. II.

P.

I. Ἦκον μὲν τῇ προτεραίᾳ ἐσπέρας ἐκ Ποτιδαίας 153
ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, οἷον δὲ διὰ χρόνου ἀφιγμένος ἀσμέ-
νως ἤα ἐπὶ τὰς ξυνήθεις διατριβάς. καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν
Ταυρέου παλαιστρὰν τὴν καταντικρὺ τοῦ τῆς βασιλικῆς
ιεροῦ εἰσῆλθον, καὶ αὐτόθι κατέλαβον πάνυ πολλούς,
τοὺς μὲν καὶ ἀγνωστας ἐμοί, τοὺς δὲ πλείστους γνωρίμους.
καί με ὥς εἶδον εἰσιόντα ἐξ ἀπροσδοκήτου, εὐθύς πόρρω- B
θεν ἡσπάζοντο ἄλλος ἄλλοθεν· Χαιρεφῶν δέ, ἅτε καὶ μα-
νικός ᾤν, ἀναπηδήσας ἐκ μέσων ἔθει πρὸς με, καὶ μου
λαβόμενος τῆς χειρός, ὦ Σώκρατες, ἦ δ' ὅς, πῶς ἐσώθης
ἐκ τῆς μάχης; ὀλίγον δὲ πρὶν ἡμᾶς ἀπιέναι μάχην ἐγεγύ-
νει ἐν τῇ Ποτιδαίᾳ, ἣν ἄρτι ἦσαν οἱ τῇδε πεπυσμένοι. καὶ
ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμενος, Οὐτωςί, ἔφην, ὥς σὺ
ὄρας. Καὶ μὴν ἡγγελαί γε δεῦρο, ἔφη, ἦ τε μάχη πάν- C
ισχυρὰ γεγονέναι καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίμων τε-
θνάναι. Καὶ ἐπεικῶς, ἣν δ' ἐγὼ, ἀληθῆ ἀπήγγελαί.
Παραγένου μὲν, ἦ δ' ὅς, τῇ μάχῃ; Παραγενόμενῃ. Δεῦρο
δὴ, ἔφη, καθεζόμενος ἡμῖν διήγησαι· οὐ γάρ τί πω πάν-
τα σαφῶς πεπύσμεθα. καὶ ἅμα με καθίζει ἄγων παρὰ
Κριτίαν τὸν Καλλαίσχρον. παρακαθεζόμενος οὖν ἡσπα-
ζόμεν τὸν τε Κριτίαν καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ διηγούμεν αὐ-

PLATO III.

τοῖς τὰ ἀπὸ στρατοπέδου, ὅ τι μέ τις ἀνέροιτο· ἡρώτων δὲ ἄλλος ἄλλο.

- D II. Ἐπειδὴ δὲ τῶν τοιούτων ἄδην εἶχομεν, αὐτίκα ἐγὼ αὐτοὺς ἀνηρώτων τὰ τῆδε, περὶ φιλοσοφίας ὅπως ἔχει τὰ νῦν, περὶ τῶν νέων, εἰ τινες ἐν αὐτοῖς διαφέρουσιν ἢ σοφία ἢ κάλλει ἢ ἀμφοτέροις ἐργεγονότες εἶεν. καὶ
- 154 ὁ Κριτίας ἀποβλέψας πρὸς τὴν θύραν, ἰδὼν τινὰς νεανίσκους εἰσιόντας καὶ λοιδορουμένους ἀλλήλοις καὶ ἄλλον ὄχλον ὀπισθεν ἐπόμενον, Περὶ μὲν τῶν καλῶν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, αὐτίκα μοι δοκεῖς εἰσεσθαι· οὗτοι γὰρ τυγχάνουσιν οἱ εἰσιόντες πρόδρομοί τε καὶ ἐρασταὶ ὄντες τοῦ δοκοῦντος καλλίστου εἶναι τὰ γε δὴ νῦν· φαίνεται δέ μοι καὶ αὐτὸς ἐγγὺς ἤδη πού εἶναι προσιών. Ἔστι δέ, ἦν δ' ἐγὼ, τίς τε καὶ τοῦ; Οἶσθαι πού σύ γε, ἔφη, ἀλλ' οὐπω ἐν ἡλικίᾳ ἦν πρὶν σε ἀπιέναι, Χαρμίδην τὸν τοῦ Γλαύκωνος τοῦ ἡμετέρου θείου υἱόν, ἐμὸν δὲ ἀνεψιόν. Οἶδα μὲν τοι νῆ Δία, ἦν δ' ἐγὼ· οὐ γὰρ τι φαῦλος οὐδὲ τότε ἦν ἐτι παῖς ὢν, νῦν δ' οἶμαί πού εἰ μάλα ἂν ἤδη μειράκιον εἴη. Αὐτίκα, ἔφη, εἰσεὶ καὶ ἡλίκος καὶ οἷος γέγονε. καὶ ἅμα ταῦτ' αὐτοῦ λέγοντος ὁ Χαρμίδης εἰσέρχεται.

- III. Ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, οὐδὲν σταθμητόν· ἀτεχνῶς γὰρ λευκὴ στάθμη εἰμὶ πρὸς τοὺς καλοὺς· σχεδὸν γὰρ τί μοι πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται·
- C ἀτὰρ οὖν δὴ καὶ τότε ἐκεῖνος ἐμοὶ θαυμαστός ἐφάνη τοτε μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι πάντες ἐρῶν ἐμοιγε ἐδόκουν αὐτοῦ· οὕτως ἐκπεπληγμένοι τε καὶ τεθορυβημένοι ἦσαν, ἡνίκ' εἰσῆει· πολλοὶ δὲ δὴ ἄλλοι ἐρασταὶ καὶ ἐν τοῖς ὀπισθεν εἶποντο. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον τὸ τῶν ἀνδρῶν ἦν τὸν θαυμαστόν ἦν· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τοῖς παισὶ προσέσχον τὸν νοῦν, ὥς οὐδεὶς ἄλλος· ἐβλεπεν αὐτῶν, οὐδ' ὅστις σμικρότατος ἦν, ἀλλὰ πάντες ὥσπερ ἄγαλμα
- D ἐθεώντο αὐτόν. καὶ ὁ Χαιρεφῶν καλέσας με, Τί σοι φαί-

νεται ὁ νεανίσκος, ἔφη, ὦ Σώκρατες; οὐκ εὐπρόσωπος; Περφρῶς, ἦν δ' ἐγὼ. Οὗτος μέντοι, ἔφη, εἰ ἐθέλοι ἀποδύναί, δόξει σοι ἀπρόσωπος εἶναι· οὕτως τὸ εἶδος παγκalos ἐστίν. Συνέφασαν οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ταῦτα τῷ Χαιρεφῶντι· ἀγῶ, Ἡράκλεις, ἔφη, ὥς ἄμαχον λέγετε τὸν ἄνδρα, εἰ ἐτι αὐτῷ ἐν δὴ μόνον τυγχάνει πρὸς ὃν σμικρόν τι. Τί; ἔφη ὁ Κριτίας. Εἰ τὴν ψυχὴν, ἦν δ' ἐγὼ, τυγχάνει εὖ πεφυκός· πρέπει δέ που, ὦ Κριτία, E τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι τῆς γε ὑμετέρας ὄντα οἰκίας. Ἀλλ', ἔφη, πάννυ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐστὶ καὶ ταῦτα. Τί οὖν, ἔφη, οὐκ ἀπεδύσαμεν αὐτοῦ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐθεασάμεθα πρότερον τοῦ εἶδους; πάντως γὰρ πού τηλικούτος ὢν ἤδη ἐθέλει διαλέγεσθαι. Καὶ πάννυ γε, ἔφη ὁ Κριτίας, ἐπεὶ τοι καὶ ἐστὶ φιλόσοφος τε καί, ὥς δοκεῖ ἄλλοις τε καὶ ἐαυτῷ, 155 πάννυ ποιητικός. Τοῦτο μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ φίλε Κριτία, πύρρωθεν ὑμῖν τὸ καλὸν ὑπάρχει ἀπὸ τῆς Σόλωνος συγγενείας. ἀλλὰ τί οὐκ ἐπέδειξάς μοι τὸν νεανίαν καλέσας δεῦρο; οὐδὲ γὰρ ἂν πού εἰ ἐτύγχανε νεώτερος ὢν, αἰσχρὸν ἂν ἦν αὐτῷ διαλέγεσθαι ἡμῖν ἐναντίον γε σοῦ, ἐπιτρόπου τε ἅμα καὶ ἀνεψιοῦ ὄντος. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις, καὶ καλοῦμεν αὐτόν. καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, Παῖ, ἔφη, κάλει Χαρμίδην, εἰπὼν ὅτι βούλομαι αὐτόν B ἱατρῷ συστήσασθαι περὶ τῆς ἀσθενείας ἧς πρῶν πρὸς με ἔλεγεν ὅτι ἀσθενεῖ. πρὸς οὖν ἐμὲ ὁ Κριτίας, Ἐναγχός τοι ἔφη βαρύνεσθαι τι τὴν κεφαλὴν ἔωθεν ἀνιστάμενος· ἀλλὰ τί σε κωλύει προσποιήσασθαι πρὸς αὐτόν ἐπίστασθαι τι κεφαλῆς φάρμακον; Οὐδέν, ἦν δ' ἐγὼ· μόνον ἐλθέτω. Ἀλλ' ἤξει, ἔφη.

IV. Ὁ οὖν καὶ ἐγένετο. ἦκε γὰρ, καὶ ἐποίησε γέλωτα πολύν· ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν καθημένων ξυγχο- C ρῶν τὸν πλησίον ὧθει σπουδῇ, ἵνα παρ' αὐτῷ καθέξοιτο, ἕως τῶν ἐπ' ἐσχάτῳ καθημένων τὸν μὲν ἀνεστήσαμεν, τὸν

δὲ πλάγιον κατεβάλομεν. ὁ δ' ἐλθὼν μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ τοῦ Κριτίου ἐκαθέζετο. ἐνταῦθα μέντοι, ὦ φίλε, ἐγὼ ἤδη ἠπόρουν, καὶ μου ἡ πρόσθεν θρασύτης ἐξεκέκοπτο, ἣν εἶχον ἐγὼ ὡς πάνυ θαδίως αὐτῷ διαλεξόμενος· ἐπειδὴ δὲ, φράσαντος τοῦ Κριτίου ὅτι ἐγὼ εἶην ὁ τὸ φάρμακον ἐπι-
 D σταμένος, ἐνέβλεψέ τέ μοι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀμυγχανόν τι οἶον καὶ ἀνῆγετο ὡς ἐρωτήσων, καὶ οἱ ἐν τῇ παλαιστρᾷ ἅπαντες περιέρρεον ἡμᾶς κύκλῳ κομιδῇ, τότε δὴ, ὦ γενναῖα, εἰδὼν τε τὰ ἐντὸς τοῦ ἱματίου καὶ ἐφλεγόμεν καὶ οὐκέτ' [ἐπ'] ἐμαυτοῦ ἦν καὶ ἐνόμισα σοφώτατον εἶναι τὸν Κυδίαν τὰ ἐρωτικά, ὃς εἶπεν ἐπὶ καλοῦ λέγων παιδός, ἕλ-
 λω ὑποτιθέμενος,

εὐλαβεῖσθαι μὴ κατέναιτα λείοντος
 νεβρόν ἐλθόντα θανάτου σ' ἢ θεῶ
 μοῖραν αἰρεῖσθαι χρεῶν·

E αὐτὸς γάρ μοι ἐδόκουν ὑπὸ τοῦ τοιούτου θρέμματος ἐαλωκέναι. ὅμως δὲ αὐτοῦ ἐρωτήσαντος, εἰ ἐπισταίμην τὴν κεφαλὴν φάρμακον, μόγις πως ἀπεκρινάμην ὅτι ἐπισταίμην. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, ἐστίν; καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι αὐτὸ μὲν εἴη φύλλον τι, ἐπρωδὴ δέ τις ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ εἴη, ἣν εἰ μὲν τις ἐπάδοι ἅμα καὶ χρωτὸ αὐτῷ, παντάπασιν ὑγιᾶ
 156 ποιῶι τὸ φάρμακον· ἄνευ δὲ τῆς ἐπρωδῆς οὐδὲν ὄφελος εἴη τοῦ φύλλου. καὶ ὅς, Ἀπογράφουμαι τοίνυν, ἔφη, παρὰ σοῦ τὴν ἐπρωδὴν. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ, εἴαν με πεῖθῃς ἢ καὶ μί; γελᾶσας οὖν, Ἐάν σε πείθω, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Εἶπεν, ἦν δ' ἐγὼ· καὶ τοῦνομά μου σὺ ἀκριβοῖς; Εἰ μὴ ἀδικῶ γε, ἔφη· οὐ γάρ τι σοῦ ὀλίγος λόγος ἐστὶν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἡλικιώταις, μέμνημαι δὲ ἔρωγε καὶ παῖς ὦν Κριτία τῷδε ξυνόντα σε. Καλῶς δὲ σὺ, ἦν δ' ἐγὼ, ποιῶν·
 11 μάλλον γὰρ σοι παρρησιάσομαι περὶ τῆς ἐπρωδῆς, οἷα τυγ-
 χάνει οὕσα· ἄρτι δ' ἠπόρουν, τίνι τρῶπῳ σοι ἐνδειξαίμην τὴν δύναμιν αὐτῆς. ἔστι γάρ, ὦ Χαρμίδη, τοιαύτη οἷα μὴ

δύνασθαι τὴν κεφαλὴν μόνον ὑγιᾶ ποιεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἰσως ἤδη καὶ σὺ ἀκήκοας τῶν ἀγαθῶν ἰατρῶν, ἐπειδὴν τις αὐτοῖς προσέλθῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀλγῶν, λέγουσίν που, ὅτι οὐχ οἶόν τε αὐτοὺς μόνους ἐπιχειρεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰᾶ-
 σθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖον εἴη ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν θεραπεύ-
 ειν, εἰ μέλλοι καὶ τὰ τῶν ὁμμάτων εὖ ἔχειν· καὶ αὐτὸ τὴν C κεφαλὴν οἶεσθαι ἂν ποθεν θεραπεύσαι αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς ἄνευ ὅλου τοῦ σώματος πολλὴν ἄνοιαν εἶναι. ἐκ δὴ τοῦτου τοῦ λόγου διατάττει ἐπὶ πάν τοὺς σῶμα τρεπόμενοι μετὰ τοῦ ὅλου τὸ μέρος ἐπιχειροῦσι θεραπεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι· ἢ οὐκ ἦσθησαι ὅτι ταῦτα οὕτως λέγουσίν τε καὶ ἔχει; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι καὶ ἀποδέχει-
 τὰν λόγον; Πάντων μάλιστα, ἔφη.

V. Καγὼ ἀκούσας αὐτοῦ ἐπαινέσαντος ἀνεθάρσθη· D σά τε, καὶ μοι κατὰ σμικρὸν πάλιν ἡ θρασύτης ξυνηγέ-
 ρετο, καὶ ἀνεξωπυρούμην· καὶ εἶπον Τοιούτον τοίνυν ἐστίν, ὦ Χαρμίδη, καὶ τὸ ταύτης τῆς ἐπρωδῆς. ἔμαθον δ' αὐτὴν ἐγὼ ἐκεῖ ἐπὶ στρατείας παρὰ τινος τῶν Θορακῶν τῶν Ζαλμοξίδος ἰατρῶν, οἳ λέγονται καὶ ἀπαθανατίζειν. ἔλεγε δὲ ὁ Θορᾶξ οὗτος, ὅτι ταῦτα μὲν ἰατροὶ οἱ Ἕλληνες, ἃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, καλῶς λέγοιεν· ἀλλὰ Ζάλμοξις, ἔφη, λέγει ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, θεὸς ὢν, ὅτι ὥσπερ ὀφθαλμοὺς E ἄνευ κεφαλῆς οὐ δεῖ ἐπιχειρεῖν ἰᾶσθαι οὐδὲ κεφαλὴν ἄνευ σώματος, οὕτως οὐδὲ σῶμα ἄνευ ψυχῆς, ἀλλὰ τοῦτο καὶ αἰτιον εἴη τοῦ διαφεύγειν τοὺς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἰατροῦς τὰ πολλὰ νοσήματα, ὅτι τὸ ὅλον ἀγνοοῖεν οὐ δέοι τὴν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, οὐ μὴ καλῶς ἔχοντος ἀδύνατον εἴη τὸ μέρος εὖ ἔχειν. πάντα γὰρ ἔφη ἐκ τῆς ψυχῆς ὠρμησθαι καὶ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ τῷ σώματι καὶ παντὶ τῷ ἀν-
 θρώπῳ, καὶ ἐκείθεν ἐπιρρεῖν ὥσπερ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὰ ὄμματα· δεῖν οὖν ἐκεῖνο καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα θε- 157
 ραπεύειν, εἰ μέλλει καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ τοῦ ἄλλου

σώματος καλῶς ἔχειν. θεραπεύεσθαι δὲ τὴν ψυχὴν ἔφη, ὦ μακάριε, ἐπωδαῖς τισί· τὰς δ' ἐπωδάς ταύτας τοὺς λόγους εἶναι τοὺς καλοὺς· ἐκ δὲ τῶν τοιούτων λόγων ἐν ταῖς ψυχαῖς σωφροσύνην ἐγγίγνυσθαι, ἧς ἐγγενομένης καὶ παρούσης ῥαδίου ἤδη εἶναι τὴν ὑγίειαν καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ
 B τῷ ἄλλῳ σώματι πορίζειν. διδάσκων οὖν με τό τε φάρμακον καὶ τὰς ἐπωδάς, ὅπως, ἔφη, τῷ φαρμάκῳ τούτῳ μηδεὶς σε πείσῃ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν θεραπεύειν, ὅς ἂν μὴ τὴν ψυχὴν πρῶτον παρασχεῖ τῇ ἐπωδῇ ὑπὸ σοῦ θεραπευθῆναι. καὶ γὰρ νῦν, ἔφη, τοῦτ' ἔστι τὸ ἀμάρτημα περὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι χωρὶς ἐκατέρου, σωφροσύνης τε καὶ ὑγείας, ἱατροὶ τινες ἐπιχειροῦσιν εἶναι· καὶ μοι πάνυ σφόδρα ἐνετέλλετο μήτε πλούσιον οὕτω μηδένα εἶναι
 C μήτε γενοῖτον μήτε καλόν, ὅς ἐμὲ πείσει ἄλλως ποιεῖν. ἐγὼ οὖν — ὥμοσα γὰρ αὐτῷ, καὶ μοι ἀνάγκη πείθεσθαι — πείσομαι οὖν, καὶ σοί, ἐάν μὲν βούλῃ κατὰ τὰς τοῦ ξένου ἐντολὰς τὴν ψυχὴν πρῶτον παρασχεῖν ἐπαῖσαι ταῖς τοῦ Θρακὸς ἐπωδαῖς, προσοίσω τὸ φάρμακον τῇ κεφαλῇ· εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν ἔχοιμεν ὅ τι ποιοῦμέν σοι, ὦ φίλε Χαρμίδη.

VI. Ἀκούσας οὖν μου ὁ Κριτίας ταῦτ' εἰπὼντος, Ἑρμαῖον, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γεγονὸς ἂν εἴη ἡ τῆς κεφαλῆς ἀσθένεια τῷ νεανίσκῳ, εἰ ἀναγκασθῇσεται καὶ
 D τὴν διάνοιαν διὰ τὴν κεφαλὴν βελτίων γενέσθαι. λέγω μέντοι σοι, ὅτι Χαρμίδης τῶν ἡλικιωτῶν οὐ μόνον τῇ ἰδέᾳ ἐδόκει διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τούτῳ, οὐδ' οὐ φῆς τὴν ἐπωδὴν ἔχειν· φῆς δὲ σωφροσύνης· ἢ γάρ; Πάνυ γε, ἦν δ' ἐγώ. Εὐ τοίνυν ἴσθι, ἔφη, ὅτι πλείστον δοκεῖ σωφρονέστατος εἶναι τῶν νυνί, καὶ τὰλλα πάντα, εἰς ὅσον ἡλικίας ἦκει, οὐδενὸς χείρων ὢν. Καὶ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, καὶ δίκαιον, ὦ Χαρμίδη, διαφέρειν σε τῶν ἄλλων πᾶσι τοῖς
 E τοιούτοις· οὐ γὰρ οἶμαι ἄλλον οὐδένα τῶν ἐνθάδε ῥαδίως

ἂν ἔχειν ἐπιδείξαι, ποίαιν δυοῖν οἰκίαιν συνελθούσαιν εἰς
 ταύτων τῶν Ἀθήνησιν ἐκ τῶν εἰκότων καλλίων ἂν καὶ
 ἀμείνων γενήσεται ἢ ἐξ ὧν σὺ γέγονας. ἦ τε γὰρ πατρῷα
 ὑμῖν οἰκία, ἢ Κριτίου τοῦ Δρωπίδου, καὶ ὑπ' Ἀνακρέον-
 τος καὶ ὑπὸ Σόλωνος καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν ποιητῶν
 ἐγκεκωμιασμένη παραδέδοται ἡμῖν, ὥς διαφέρουσα κάλ-
 λει τε καὶ ἀρετῇ καὶ τῇ ἄλλῃ λεγομένη εὐδαιμονία· καὶ αὖ 158
 ἢ πρὸς μητροὺς ὡσανύτως· Πυριλάμπους γὰρ τοῦ σοῦ θεί-
 ου οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ λέγεται καλλίων καὶ μεῖζων
 ἀνὴρ δοῦναι εἶναι, ὅσάκις ἐκεῖνος ἢ παρὰ μέγαν βασιλέα
 ἢ παρ' ἄλλον τινὰ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πρσιβεύων ἀφίκετο,
 σύμπασα δὲ αὕτη ἢ οἰκία οὐδὲν τῆς ἐτέρας ὑποδεεστέρα.
 ἐκ δὲ τοιούτων γεγονότα εἰκὸς σε εἰς πάντα πρῶτον εἶναι.
 τὰ μὲν οὖν ὁρώμενα τῆς ιδέας, ὧ φίλε παῖ Γλαύκωνος,
 δοκεῖς μοι οὐδένα τῶν πρὸ σοῦ ἐν οὐδενὶ καταισχύνειν· B
 εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς σωφροσύνην καὶ τὰλλα κατὰ τὸν ταῦδε
 λόγον ἱκανῶς πέφυκας, μακάριόν σε, ἦν δ' ἐγώ, ὧ φίλε
 Χαρμίδη, ἢ μήτηρ ἔτικτεν. ἔχει δ' οὖν οὕτως. εἰ μὲν σοι
 ἤδη πάρεστιν, ὥς λέγει Κριτίας ὕδρι, σωφροσύνη καὶ εἰ
 σώφρων ἱκανῶς, οὐδὲν ἔτι σοι ἔδει οὔτε τῶν Ζαλμοῦξιδος
 οὔτε τῶν Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου ἐπωδῶν, ἀλλ' αὐτὸ
 σοι ἂν ἤδη δοτέον εἴη τὸ τῆς κεφαλῆς φάρμακον· εἰ δ' C
 ἔτι τούτων ἐπιδεῆς εἶναι δοκεῖς, ἐπαστέον πρὸ τῆς τοῦ
 φαρμάκου δόσεως. αὐτὸς οὖν μοι εἰπέ, πότερον ὁμολο-
 γεῖς τῷδε καὶ φῆς ἱκανῶς ἤδη καὶ σωφροσύνης μετέχειν
 ἢ ἐνδεῆς εἶναι; Ἀνερωθριάσας οὖν ὁ Χαρμίδης πρῶτον
 μὲν ἔτι καλλίων ἐφάνη· καὶ γὰρ τὸ αἰσχυνηλὸν αὐτοῦ τῇ
 ἡλικίᾳ ἐπρεψεν· ἐπειτα καὶ οὐκ ἀγεννῶς ἀπεκρίνατο·
 εἶπε γὰρ ὅτι οὐ ῥᾶδιον εἶη ἐν τῷ παρόντι οὐθ' ὁμολογεῖν
 οὔτε ἐξάρκην εἶναι τὰ ἐρωτώμενα. εἰ μὲν γὰρ, ἢ δ' ὅς, D
 μὴ φῶ εἶναι σώφρων, ἅμα μὲν ἄτοπον αὐτὸν καθ' ἑαυ-
 τοῦ τοιαῦτα λέγειν, ἅμα δὲ καὶ Κριτίαν τόνδε ψευδῇ ἐπι-

δειξω καὶ ἄλλους πολλοὺς, οἷς δοκῶ εἶναι σώφρων, ὥς ὁ
 τούτου λόγος· ἐὰν δ' αὖ φῶ καὶ ἑμαυτὸν ἐπαινῶ, ἴσως
 ἐπαχθὲς φανεῖται· ὥστε οὐκ ἔχω ὅ τί σοι ἀποκρίνωμαι.
 Καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι μοι εἰκότα φαίνειν λέγειν, ὃ Χαρμίδη.
 καὶ μοι δοκεῖ, ἣν δ' ἐγὼ, κοινῇ αὖ εἶναι σκεπτέον, εἴτε
 E κέκτησθαι εἴτε μὴ ὃ πυνθάνομαι, ἵνα μήτε σὺ ἀναγκάξῃ
 λέγειν ἢ μὴ βούλει, μήτ' αὖ ἐγὼ ἀσκέπτως ἐπὶ τὴν ἰατρι-
 κὴν τρέπωμαι. εἰ οὖν σοι φίλον, ἐθέλω σκοπεῖν μετὰ
 σου· εἰ δὲ μὴ, ἔαν. Ἀλλὰ πάντων μάλιστα, ἔφη, φίλον·
 ὥστε τούτου γε ἕνεκα, ὥπῃ αὐτὸς οἶει βέλτιον σκέψασθαι,
 ταύτῃ σκόπει.

VII. Τῇδε τοίνυν, ἔφην ἐγὼ, δοκεῖ μοι βελτίστη εἶ-
 ναι ἡ σκέψις περὶ αὐτοῦ. δῆλον γὰρ ὅτι, εἰ σοι πάρεστι
 159 σωφροσύνη, ἔχεις τι περὶ αὐτῆς δοξάζειν. ἀνάγκη γάρ
 που ἐνοῦσαν αὐτήν, εἴπερ ἔνεστιν, αἰσθησὶν τινα παρέ-
 χειν, ἐξ ἧς δόξα αὖ τις σοι περὶ αὐτῆς εἴη, ὅ τί ἐστι καὶ
 ὑποῖόν τι ἡ σωφροσύνη· ἢ οὐκ οἶει; Ἐγώ γε, ἔφη, οἶμαι.
 Οὐκοῦν τοῦτό γε, ἔφην, ὃ οἶει, ἐπειδὴ περ ἐλληνίζειν ἐπί-
 στασαι, καὶ εἰποῖς δῆπου αὐτὸ ὅ τί σοι φαίνεται; Ἰσως,
 ἔφη. Ἵνα τοίνυν τοπάσωμεν εἴτε σοι ἔνεστιν εἴτε μὴ, εἰπέ,
 ἣν δ' ἐγὼ, τί φῆς εἶναι σωφροσύνην κατὰ τὴν σὴν δόξαν.
 B Καὶ ὅς τὸ μὲν πρῶτον ὥκνει τε καὶ οὐ πάνυ ἠθέλει ἀπο-
 κρίνασθαι· ἔπειτα μέντοι εἶπεν ὅτι οἱ δοκοῖ σωφροσύνη
 εἶναι τὸ κοσμίως πάντα πράττειν καὶ ἡσυχῇ, ἐν τε ταῖς
 ὁδοῖς βαδίζειν καὶ διαλέγεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὡσαύ-
 τως ποιεῖν· καὶ μοι δοκεῖ, ἔφη, συλλήβδην ἡσυχιότης τις
 εἶναι ὃ ἐρωτᾷς. Ἀφ' οὖν, ἣν δ' ἐγὼ, εὖ λέγεις; φασί γε
 τοι, ὃ Χαρμίδη, τοὺς ἡσυχίους σώφρονας εἶναι· ἰδωμεν
 C δὴ εἴ τι λέγουσιν. εἰπέ γάρ μοι, οὐ τῶν καλῶν μέντοι ἡ
 σωφροσύνη ἐστί; Πάνυ γε, ἔφη. Πότερον οὖν κάλλιστον
 ἐν γραμματιστοῦ τὰ ὅμοια γράμματα γράφειν ταχὺ ἢ ἡσυ-
 χῇ; Ταχέ· τί δ' ἀναγιγνώσκειν; ταχέως ἢ βραδέως;

Ταχέως. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ καθαρίζειν ταχέως καὶ τὸ πα-
 λαίειν ὀξέως πολὺν κάλλιον τοῦ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως;
 Ναί. Τί δέ; πνικτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν οὐχ ὡσαύ-
 τως; Πάνυ γε. Θεῖν δὲ καὶ ἄλλεσθαι καὶ τὰ τοῦ σώματος
 ἅπαντα ἔργα, οὐ τὰ μὲν ὀξέως καὶ ταχὺ γιγνόμενα τοῦ D
 καλοῦ ἐστί, τὰ δὲ βραδέα [μόγισ τε] καὶ ἡσυχία τοῦ αἰ-
 σχροῦ; Φαίνεται. Φαίνεται γ' ἄρα ἡμῖν, ἔφην ἐγώ, κατὰ
 γε τὸ σῶμα οὐ τὸ ἡσυχίον, ἀλλὰ τὸ τάχιστον καὶ ὀξύτατον
 κάλλιστον ὄν. ἦ γάρ; Πάνυ γε. Ἡ δέ γε σωφροσύνη κα-
 λόν τι ἦν; Ναί. Οὐ τοίνυν κατὰ γε τὸ σῶμα ἡ ἡσυχιότης
 ἂν ἀλλ' ἡ ταχυτῆς σωφρονέστερον εἴη, ἐπειδὴ καλὸν ἡ
 σωφροσύνη. Ἔοικεν, ἔφη. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ, εὐμάθεια
 κάλλιον ἢ δυσμάθεια; Εὐμάθεια. Ἔστι δέ γ', ἔφην, ἡ E
 μὲν εὐμάθεια ταχέως μαρτυρεῖν, ἡ δὲ δυσμάθεια ἡσυχῇ
 καὶ βραδέως; Ναί. Διδάσκειν δὲ ἄλλον οὐ ταχέως κάλ-
 λιον καὶ σφόδρα μᾶλλον ἢ ἡσυχῇ τε καὶ βραδέως; Ναί.
 Τί δέ; ἀναμνησέσθαι καὶ μεμνησθαι ἡσυχῇ τε καὶ
 βραδέως κάλλιον ἢ σφόδρα καὶ ταχέως; Σφόδρ', ἔφη, καὶ
 ταχέως. Ἡ δ' ἐγγίνοια οὐχὶ ὀξύτης τίς ἐστι τῆς ψυχῆς, 160
 ἀλλ' οὐχὶ ἡσυχία; Ἀληθῆ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ξυνιέναι τὰ λε-
 γόμενα, καὶ ἐν γραμματιστοῦ καὶ κιθαριστοῦ καὶ ἄλλοθι
 πανταχοῦ, οὐχ ὡς ἡσυχαιότατα ἀλλ' ὡς τάχιστα ἐστί κάλ-
 λιστα; Ναί. Ἀλλὰ μὴν ἐν γε ταῖς ζητήσεσι τῆς ψυχῆς καὶ
 τῷ βουλευέσθαι οὐχ ὁ ἡσυχιώτατος, ὡς ἐγὼ οἶμαι, καὶ μό-
 γις βουλευόμενός τε καὶ ἐνευρίσκων ἐπαίνου δοκεῖ ἄξιως
 εἶναι, ἀλλ' ὁ ῥᾶστά τε καὶ τάχιστα τοῦτο δορῶν. Ἔστι ταῦ- B
 τα, ἔφη. Οὐκοῦν πάντα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, ἡμῖν
 καὶ τὰ περὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, τὰ τοῦ τά-
 χους τε καὶ τῆς ὀξύτητος καλλίως φαίνεται ἢ τὰ τῆς βραδυ-
 τῆτός τε καὶ ἡσυχιότητος; Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκ ἄρα
 ἡσυχιότης τις ἢ σωφροσύνη ἂν εἴη, οὐδ' ἡσυχίος ὁ σώ-
 φρων βίος, ἐκ γε τούτου τοῦ λόγου, ἐπειδὴ καλὸν αὐτὸν

δεῖ εἶναι σώφρονα ὄντα. δυοῖν γὰρ δὴ τὰ ἕτερα, ἢ οὐδα-
 C μου ἡμῖν ἢ πάνυ που ὀλιγαχοῦ αἰ ἡσύχιοι πράξεις ἐν τῷ
 βίῳ καλλίους ἐφάνησαν ἢ αἰ ταχεῖαι τε καὶ ἰσχυραί. εἰ δ'
 οὖν, ὦ φίλε, ὅ τι μάλιστα μηδὲν ἐλάττους αἰ ἡσύχιοι τῶν
 σφοδρῶν τε καὶ ταχειῶν πράξεων τυγχάνουσι καλλίους
 οὔσαι, οὐδὲ ταύτῃ σωφροσύνη ἂν εἴη μᾶλλον τι τὸ ἡσυ-
 χῇ πράττειν ἢ τὸ σφόδρα τε καὶ ταχέως, οὔτε ἐν βαδισμῷ
 οὔτε ἐν λέξει οὔτε ἄλλοθι οὐδαμοῦ, οὐδὲ ὁ ἡσύχιος βίος
 [κόσμιος] τοῦ μὴ ἡσυχίου σωφρονέστερος ἂν εἴη. ἐπειδὴ
 D ἐν τῷ λόγῳ τῶν καλῶν τι ἡμῖν ἡ σωφροσύνη ὑπετέθη,
 καλὰ δὲ οὐκ ἦττον τὰ ταχέα τῶν ἡσυχίων πέφανται. Ὁρ-
 θῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἰρηκέναι.

VIII. Πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, μᾶλλον
 προσέχων τὸν νοῦν καὶ εἰς σεαυτὸν ὑποβλέψας, ἐννοήσας
 ὁποῖόν τινα σε ποιεῖ ἡ σωφροσύνη παρούσα καὶ ποῖα τις
 οὖσα τοιοῦτον ἀπεργάζεται ἂν, πάντα ταῦτα συλλογισά-
 E μενος εἶπε εὖ καὶ ἀνδρείως, τί σοι φαίνεται εἶναι; καὶ
 ὅς ἐπισχῶν καὶ πάνυ ἀνδρικῶς πρὸς ἑαυτὸν διασκεψά-
 μενος, Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, αἰσχύνεσθαι ποιεῖν ἡ σω-
 φροσύνη καὶ αἰσχυνητὴν τὸν ἄνθρωπον, καὶ εἶναι ὕπερ
 αἰδῶς ἡ σωφροσύνη. Εἶτα, ἦν δ' ἐγώ, οὐ καλὸν ἄρτι
 ὁμολόγεις τὴν σωφροσύνην εἶναι; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν
 καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες οἱ σώφρονες; Ναί. Ἄρ' οὖν ἂν εἴη
 ἀγαθόν, ὃ μὴ ἀγαθοὺς ἀπεργάζεται; Οὐ δῆτα. Οὐ μό-
 161 νον οὖν ἄρα καλόν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν ἐστιν. Ἐμοιγε
 δοκεῖ. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ. Ὁμήρῳ οὐ πιστεύεις καλῶς
 λέγειν, λέγοντι ὅτι

αἰδῶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι;
 Ἐγὼ γ', ἔφη. Ἔστιν ἄρα, ὡς εἰκεν, αἰδῶς οὐκ ἀγαθόν
 καὶ ἀγαθόν. Φαίνεται. Σωφροσύνη δέ γε ἀγαθόν, εἴπερ
 ἀγαθοὺς ποιεῖ οἷς ἂν παρῇ, κακοὺς δὲ μή. Ἀλλὰ μὴν
 οὕτω γε δοκεῖ μοι ἔχειν, ὥς σὺ λέγεις. Οὐκ ἄρα σωφρο-

σύνη ἂν εἴη αἰδώς, εἶπερ τὸ μὲν ἀγαθὸν τυγχάνει ὄν, αἰ- B
δώς δὲ οὐδὲν μᾶλλον ἀγαθὸν ἢ καὶ κακόν.

IX. Ἄλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο
μὲν ὀρθῶς λέγεσθαι· τὰδε δὲ σκέψαι τί σοι δοκεῖ εἶναι
περὶ σωφροσύνης. ἄρτι γάρ ἀνεμνήσθην ὃ ἤδη του ἤκου-
σα λέγοντος, ὅτι σωφροσύνη [ἂν] εἴη τὸ τὰ ἑαυτοῦ πράτ-
τειν. σκόπει οὖν τοῦτο εἰ ὀρθῶς σοι δοκεῖ λέγειν ὁ λέγων.
καὶ ἐγώ, ὦ μιαρέ, ἔφη, Κριτίου τοῦδε ἀκήκοας αὐτὸ ἢ
ἄλλου του τῶν σοφῶν. Ἔοικεν, ἔφη ὁ Κριτίας, ἄλλου· C
οὐ γὰρ δὴ ἐμοῦ γε. Ἀλλὰ τί διαφέρει, ἢ δ' ὅς, ὁ Χαρμίδης,
ὦ Σώκρατες, ὅτου ἤκουσα; Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ·
πάντως γὰρ οὐ τοῦτο σκεπτέον, ὅστις αὐτὸ εἶπεν, ἀλλὰ
πότερον ἀληθὲς λέγεται ἢ οὐ. Νῦν ὀρθῶς λέγεις, ἢ δ' ὅς.
Νῆ Δία, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' εἰ καὶ εὐρήσομεν αὐτὸ ὅπῃ γε
ἔχει, θανμάξοιμ' ἂν· αἰνύματι γάρ τινι ἔοικεν. Ὅτι δὴ
τί γε; ἔφη. Ὅτι οὐ δήπου, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τὰ ῥήματα
ἐφθέγγετο, ταύτη καὶ ἐνόει ὁ λέγων σωφροσύνην εἶναι D
τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν. ἢ σὺ οὐδὲν ἡγεῖ πράττειν τὸν
γραμματιστήν, ὅταν γράφῃ ἢ ἀναγιγνώσκῃ; Ἐγώ γε,
ἡγοῦμαι μὲν οὖν, ἔφη. Δοκεῖ οὖν σοι τὸ αὐτοῦ ὄνομα
μόνον γράφειν ὁ γραμματιστής καὶ ἀναγιγνώσκειν, ἢ
ὑμᾶς τοὺς παῖδας διδάσκειν, ἢ οὐδὲν ἦττον τὰ τῶν ἐχθρῶν
ἐγράφετε ἢ τὰ ὑμέτερα καὶ τὰ τῶν φίλων ὀνόματα; Οὐ-
δὲν ἦττον. Ἡοῦν ἐπολυπραγμονεῖτε καὶ οὐκ ἐσωφρονεῖτε
τοῦτο δοῶντες; Οὐδαμῶς. Καὶ μὴν οὐ τὰ ὑμέτερά γε E
αὐτῶν ἐπράττετε, εἶπερ τὸ γράφειν πράττειν τί ἐστι καὶ
τὸ ἀναγιγνώσκειν. Ἀλλὰ μὴν ἔστιν. Καὶ γὰρ τὸ ἰᾶσθαι,
ὦ ἑταῖρε, καὶ τὸ οἰκοδομεῖν καὶ τὸ ὑφαίνειν καὶ τὸ ἥτινι-
οῦν τέχνη ὅτιοῦν τῶν τέχνης ἔργων ἀπεργάζεσθαι πράτ-
τειν δήπου τί ἐστιν. Πάνυ γε. Τί οὖν; ἦν δ' ἐγώ, δοκεῖ
ἂν σοι πόλις εὖ οἰκεῖσθαι ὑπὸ τούτου τοῦ νόμου τοῦ κε-
λεύοντος τὸ ἑαυτοῦ ἱμάτιον ἕκαστον ὑφαίνειν καὶ πλύ-

162 νειν, καὶ ὑποδήματα σκυτοτομεῖν, καὶ λήκυθον καὶ στλεγ-
 γίδα καὶ τᾶλλα πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τῶν μὲν
 ἄλλοτριῶν μὴ ἄπτεσθαι, τὰ δὲ ἑαυτοῦ ἕκαστον ἐργάζε-
 σθαί τε καὶ πράττειν; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἦ δ' ὅς. Ἀλλὰ
 μέντοι, ἔφην ἐγὼ, σωφρόνως γε οἰκοῦσα εὖ ἂν οἰκοῖτο.
 Πῶς δ' οὐκ; ἔφη. Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ τὰ τοιαῦτά
 τε καὶ οὕτω τὰ αὐτοῦ πράττειν σωφροσύνη ἂν εἴη. Οὐ
 φαίνεται. Ἠνίττετο ἄρα, ὥς ἔοικεν, ὅπερ ἄρτι ἐγὼ ἔλε-
 γον, ὁ λέγων τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν σωφροσύνην εἶναι.
 Β οὐ γάρ που οὕτω γε ἦν εὐήθης· ἢ τινος ἡλιθίου ἤκουσας
 τουτὶ λέγοντος. ᾧ Χαρμίδη; Ἡμιστά γε, ἔφη, ἐπεὶ τοι καὶ
 πάννυ ἐδόκει σοφὸς εἶναι. Παντὸς τοίνυν μᾶλλον, ὥς
 ἐμοὶ δοκεῖ, ἀνιγμα αὐτὸ προὔβαλεν, ὥς ὃν χαλεπὸν τὸ
 τὰ αὐτοῦ πράττειν γινῶναι ὅ τι ποτε ἔστιν. Ἴσως, ἔφη.
 Τί οὖν ἂν εἴη ποτὲ τὸ τὰ αὐτοῦ πράττειν; ἔχεις εἰπεῖν.
 Οὐκ οἶδα μὰ Δί' ἐγώ γε, ἦ δ' ὅς· ἀλλ' ἴσως οὐδὲν κωλύει
 μηδὲ τὸν λέγοντα μηδὲν εἰδέναι ὅ τι ἐνόει. καὶ ἅμα ταῦτα
 λέγων ὑπεγέλα τε καὶ εἰς τὸν Κριτίαν ἀπέβλεπεν.

Γ Χ Καὶ ὁ Κριτίας δῆλος μὲν ἦν καὶ πάσαι ἀγωνιῶν
 καὶ φιλοτιμίως πρὸς τε τὸν Χαρμίδην καὶ πρὸς τοὺς
 παρόντας ἔχων, μόγις δ' ἑαυτὸν ἐν τῷ πρόσθεν κατέχων
 τότε οὐκ οἶός τε ἐγένετο· δοκεῖ γάρ μοι παντὸς μᾶλλον
 ἀληθὲς εἶναι, ὃ ἐγὼ ὑπέλαβον, τοῦ Κριτίου ἀκηκοέναι
 τὸν Χαρμίδην ταύτην τὴν ἀποκρίσιν περὶ τῆς σωφροσύ-
 νης. ὁ μὲν οὖν Χαρμίδης βουλόμενος μὴ αὐτὸς ὑπέχειν
 Δ λόγον ἀλλ' ἐκείνου τῆς ἀποκρίσεως, ὑπεκίνει αὐτὸν ἐκεί-
 νον, καὶ ἐνεδείκνυτο ὥς ἐξεληλεργμένος εἶη· ὁ δ' οὐκ ἠνέ-
 σχετο, ἀλλὰ μοι ἔδοξεν ὀργισθῆναι αὐτῷ ὥσπερ ποιητῆς
 ὑποκριτῇ κακῶς διατιθέντι τὰ ἑαυτοῦ ποιήματα· ὥστ'
 ἐμβλέψας αὐτῷ εἶπεν, Οὕτως οἶει. ᾧ Χαρμίδη, εἰ σὺ μὴ
 οἶσθα ὅ τι ποτ' ἐνόει ὃς ἔφη σωφροσύνην εἶναι τὸ τὰ ἑαυ-
 τοῦ πράττειν, οὐδὲ δὴ ἐκείνον εἰδέναι; Ἀλλ', ᾧ βέλτιστε,

ἔφη· ἐγώ, Κριτία, τοῦτον μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν ἀγνοεῖν
 τηλικούτου ὄντα· σὲ δὲ πού τις εἰδέναι καὶ ἡλικίας ἕνεκα E
 καὶ ἐπιμελείας, εἰ οὖν ξυγχωρεῖς τοῦτ' εἶναι σωφροσύνην
 ὅπερ οὐτοσί λέγει, καὶ παραδέχει τὸν λόγον, ἔγωγε πολὺ
 ἂν ἥδιον μετὰ σοῦ σκοποῖμην, εἴτ' ἀληθὲς εἴτε μὴ τὸ
 λεχθέν. Ἀλλὰ πάννυ ξυγχωρῶ, ἔφη, καὶ παραδέχομαι.
 Καλῶς γε σὺ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ποιῶν. καί μοι λέγε, ἦ
 καὶ ἂ νῦν δὴ ἡρώτων ἐγὼ ξυγχωρεῖς, τοὺς δημιουργοὺς
 πάντας ποιεῖν τι; Ἐγωγε. Ἡ οὖν δοκοῦσί σοι τὰ ἐαυ-
 τῶν μόνον ποιεῖν ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων; Καὶ τὰ τῶν ἄλ- 163
 λων. Σωφρονοῦσιν οὖν οὐ τὰ ἐαυτῶν μόνον ποιοῦντες.
 Τί γὰρ κωλύει; ἔφη. Οὐδὲν ἐμέ γε, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὅρα
 μὴ ἐκείνων κωλύει, ὅς ὑποθέμενος σωφροσύνην εἶναι τὸ
 τὰ ἐαυτοῦ πράττειν ἔπειτα οὐδὲν φησι κωλύειν καὶ τοὺς
 τὰ τῶν ἄλλων πράττοντας σωφρονεῖν. Ἐγὼ γάρ που, ἦ
 δ' ὅς, τοῦθ' ὡμολόγηκα, ὥς οἱ τὰ τῶν ἄλλων πράττοντες
 σωφρονοῦσιν, ἦ τοὺς ποιοῦντας ὡμολόγησα; Εἰπέ μοι,
 ἦν δ' ἐγώ, οὐ ταῦτόν καλεῖς τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πράττειν; B
 Οὐ μέντοι, ἔφη· οὐδέ γε τὸ ἐργάζεσθαι καὶ τὸ ποιεῖν.
 ἔμαθον γὰρ παρ' Ἡσιόδου, ὅς ἔφη, ἔργον δ' οὐδὲν εἶναι
 ὄνειδος. οἷε οὖν αὐτόν, εἰ τὰ τοιαῦτα ἔργα ἐκάλει καὶ
 ἐργάζεσθαι καὶ πράττειν, οἷα νῦν δὴ σὺ ἔλεγες, οὐδενὶ ἂν
 ὄνειδος φάναι εἶναι σκυτοτομοῦντι ἢ ταριχοπωλοῦντι ἢ
 ἐπ' οἰκήματος καθημένῳ; οὐκ οἶσθαί γε χρὴ, ὦ Σώκρα-
 τες, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος, οἶμαι, ποιήσιν πράξεως καὶ ἐργα-
 σίας ἄλλο ἐνόμιζε, καὶ ποίημα μὲν γίνεσθαι ὄνειδος C
 ἐνίοτε, ὅταν μὴ μετὰ τοῦ καλοῦ γίγηται, ἔργον δὲ οὐδέ-
 ποτε οὐδὲν ὄνειδος· τὰ γὰρ καλῶς τε καὶ ὠφελίμως ποιού-
 μενα ἔργα ἐκάλει, καὶ ἐργασίας τε καὶ πράξεις τὰς τοιαύ-
 τας ποιήσεις. φάναι δέ γε χρὴ καὶ οἰκεῖα μόνα τὰ τοιαῦτα
 ἡγεῖσθαι αὐτόν, τὰ δὲ βλαβερά πάντα ἀλλότρια· ὥστε

καὶ Ἡσίοδον χρὴ οἴεσθαι καὶ ἄλλον, ὅστις φρόνιμος, τὸν τὰ αὐτοῦ πράττοντα τοῦτον σῶφρονα καλεῖν.

- D XL Ὡ Κριτία, ἦν δ' ἐγώ, καὶ εὐθύς ἀρχομένου σου σχεδὸν ἐμάνθανον τὸν λόγον, ὅτι τὰ οἰκεῖά τε καὶ τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ καλοῖης, καὶ τὰς τῶν ἀγαθῶν ποιήσεις πράξεις· καὶ γὰρ Προδίκου μυρία τινὰ ἀκήκοα περὶ ὀνομάτων διαιροῦντος. ἀλλ' ἐγώ σοι τίθεσθαι μὲν τῶν ὀνομάτων δίδωμι ὅπῃ ἂν ἔλῃ ἕκαστον· δῆλον δὲ μόνον ἐφ' ὃ τι ἂν φέρῃς τοῦτομα ὅτι ἂν λέγῃς. νῦν οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς
- E σαφέστερον ὀρίσαι· ἄρα τὴν τῶν ἀγαθῶν πράξιν ἢ ποιήσιν ἢ ὅπως σὺ βούλει ὀνομάξεις, ταύτην λέγεις σὺ σωφροσύνην εἶναι; Ἐγώ γε, ἔφη. Οὐκ ἄρα σωφρονεῖ ὁ τὰ κακὰ πράττων, ἀλλ' ὁ τὰ ἀγαθὰ; Σοὶ δέ, ἦ δ' ὅς, ὦ βέλτιστε, οὐχ οὕτω δοκεῖ; Ἐα, ἦν δ' ἐγώ· μὴ γάρ πω τὸ ἐμοὶ δοκοῦν σκοπῶμεν, ἀλλ' ὁ σὺ λέγεις νῦν. Ἀλλὰ μέντοι ἔγωγε, ἔφη, τὸν μὴ ἀγαθὰ ἀλλὰ κακὰ ποιοῦντα οὐ φημι σωφρονεῖν, τὸν δὲ ἀγαθὰ ἀλλὰ μὴ κακὰ σωφρονεῖν· τὴν γὰρ τῶν ἀγαθῶν πράξιν σωφροσύνην εἶναι σαφῶς σοὶ
- 164 διορίζομαι. Καὶ οὐδέν γε σε ἴσως κωλύει ἀληθῆ λέγειν· τόδε γε μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, θαυμάζω, εἰ σωφρονοῦντας ἀνθρώπους ἡγεῖ σὺ ἀγνοεῖν ὅτι σωφρονοῦσιν. Ἀλλ' οὐχ ἡγοῦμαι, ἔφη. Οὐκ ὀλίγον πρότερον, ἔφην ἐγώ, ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ, ὅτι τοὺς δημιουργοὺς οὐδὲν κωλύει καὶ αὐτὰ τῶν ἄλλων ποιοῦντας σωφρονεῖν; Ἐλέγετο γάρ, ἔφη· ἀλλὰ τί τοῦτο; Οὐδέν· ἀλλὰ λέγε εἰ δοκεῖ τίς σοι ἱατρὸς, B ὕγια τινὰ ποιῶν, ὠφέλιμα καὶ ἑαυτῷ ποιεῖν καὶ ἐκείνῳ ὃν ἰῶτο; Ἐμοιγε. Οὐκοῦν τὰ δέοντα πράττει ὁ γε ταῦτα πράττων; Ναί. Ὁ δὲ δέοντα πράττων οὐ σωφρονεῖ; Σωφρονεῖ μὲν οὖν. Ἡ οὖν καὶ γινώσκειν ἀνάγκη τῷ ἱατρῷ, ὅταν τε ὠφελίμως ἰάται καὶ ὅταν μὴ; καὶ ἕκαστῳ τῶν δημιουργῶν, ὅταν τε μέλλῃ ὀνήσεσθαι ἀπὸ τοῦ ἔργου οὐ ἂν πράττῃ, καὶ ὅταν μὴ; Ἰσως οὐ. Ἐνίοτε

ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὠφελίμως πράξας ἢ βλαβερώς ὁ ἰατρός οὐ C
 γινώσκει ἑαυτὸν ὡς ἐπραξε· καίτοι ὠφελίμως πράξας,
 ὡς ὁ σὸς λόγος, σωφρόνως ἐπραξεν· ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες;
 Ἐγώ γε. Οὐκοῦν, ὡς ἔοικεν, ἐνίοτε ὠφελίμως πράξας
 πράττει μὲν σωφρόνως καὶ σωφρονεῖ, ἀγνοεῖ δ' ἑαυτὸν
 ὅτι σωφρονεῖ;

XII. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἦν
 ποτε γένοιτο, ἀλλ' εἴ τι σὺ οἶσι ἐκ τῶν ἐμπροσθεν ὑπ'
 ἐμοῦ ὡμολογημένων εἰς τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι συμβαί-
 νειν, ἐκείνων ἂν τι ἔγωγε μᾶλλον ἀναθείμην, καὶ οὐκ ἂν D
 αἰσχυνθείην ὅτι μὴ οὐχὶ ὀρθῶς φάναι εἰρηκέναι, μᾶλλον
 ἢ ποτε συγχωρήσαιμ' ἂν ἀγνοοῦντα αὐτὸν ἑαυτὸν ἄν-
 θρωπον σωφρονεῖν. σχεδὸν γάρ τι ἔγωγε αὐτὸ τοῦτό
 φημι εἶναι σωφροσύνην, τὸ γινώσκειν ἑαυτόν, καὶ ξυμ-
 φέρομαι τῷ ἐν Δελφοῖς ἀναθέντι τὸ τοιοῦτον γράμμα. καὶ
 γὰρ τοῦτο οὕτω μοι δοκεῖ τὸ γράμμα ἀνακείσθαι, ὡς δὴ
 πρόσρησις οὐσα τοῦ θεοῦ τῶν εἰσιόντων ἀντὶ τοῦ χαίρει,
 ὡς τούτου μὲν οὐκ ὀρθοῦ ὄντος τοῦ προσρήματος, τοῦ E
 χαίρειν, οὐδὲ δεῖν τοῦτο παρακελεύεσθαι ἀλλήλοις ἀλλὰ
 σωφρονεῖν. οὕτω μὲν δὴ ὁ θεὸς προσαγορεύει τοὺς εἰσιόν-
 τας εἰς τὸ ἱερὸν διαφέρειν τι ἢ οἱ ἄνθρωποι, ὡς διανοού-
 μενος ἀνέθηκεν ὁ ἀναθεις, ὡς μοι δοκεῖ· καὶ λέγει πρὸς
 τὸν ἀεὶ εἰσιόντα οὐκ ἄλλο τι ἢ σωφρόνει, φησὶν. αἰνιγμα-
 τωδέστερον δὲ δὴ, ὡς μάντις, λέγει· τὸ γὰρ γινῶθι σαυτὸν
 καὶ τὸ σωφρόνει ἔστι μὲν ταυτόν, ὡς τὰ γράμματά φησι
 καὶ ἐγώ, τάχα δ' ἂν τις οἰηθείη ἄλλο εἶναι, ὃ δὴ μοι δο- 165
 κοῦσι παθεῖν καὶ οἱ τὰ ὕστερον γράμματα ἀναθέντες, τὸ
 τε μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ ἐγγύη πάρα δ' ἄτη. καὶ γὰρ οὗτοι
 ξυμβουλὴν ᾤκηθησαν εἶναι τὸ γινῶθι σαυτὸν, ἀλλ' οὐ τῶν
 εἰσιόντων ἕνεκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρόσρησιν· εἰθ' ἵνα δὴ
 καὶ αὐτοὶ σφεῖς μηδὲν ἤττον συμβουλὰς χρησίμους ἀνα-
 θεῖεν, ταῦτα γράψαντες ἀνέθεσαν. οὐ δὴ οὖν ἕνεκα λέγω,

ὦ Σώκρατες, ταῦτα πάντα, τόδ' ἐστὶ· τὰ μὲν ἐμπροσθέν
 B σοι πάντα ἀφήμι· ἴσως μὲν γάρ τι σὺ ἔλεγες περὶ αὐτῶν
 ὀρθότερον, ἴσως δ' ἐγώ, σαφές δ' οὐδὲν πάνυ ἦν ὧν
 ἐλέγομεν· νῦν δ' ἐθέλω τούτου σοι διδόναι λόγον, εἰ
 μὴ ὁμολογεῖς σωφροσύνην εἶναι τὸ γιννώσκειν αὐτὸν
 ἑαυτόν.

XIII. Ἄλλ', ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, σὺ μὲν ὡς φάσκον-
 τος ἐμοῦ εἰδέναι, περὶ ὧν ἐρωτῶ, προσφέρει πρὸς με, καὶ
 εἰν δὴ βούλωμαι, ὁμολογήσονται σοι· τὸ δ' οὐχ οὕτως
 ἔχει, ἀλλὰ ζητῶ γὰρ μετὰ σοῦ ἀεὶ τὸ προτιθέμενον διὰ
 C τὸ μὴ αὐτὸς εἰδέναι· σκεψάμενος οὖν ἐθέλω εἰπεῖν εἴτε
 ὁμολογῶ εἴτε μή. ἀλλ' ἐπίσχες ἕως ἄν σκέψωμαι. Σκόπει
 δὴ, ἦ δ' ὅς. Καὶ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, σκοπῶ. εἰ γὰρ δὴ γι-
 νώσκειν γέ τί ἐστιν ἡ σωφροσύνη, δῆλον ὅτι ἐπιστήμη
 τις ἂν εἴη καὶ τινός· ἦ οὐ; Ἔστιν, ἔφη, ἑαυτοῦ γε. Οὐκ
 οὖν καὶ ἰατρικὴ, ἔφη, ἐπιστήμη ἐστὶ τοῦ ὑγιεινοῦ;
 Πάνυ γε. Εἰ τοίνυν με, ἔφη, ἔροιο σὺ, ἰατρικὴ ὑγιει-
 νοῦ ἐπιστήμη οὔσα τί ἡμῖν χρησίμη ἐστὶ καὶ τί ἀπεργάζε-
 D ται, εἰποίμ' ἂν ὅτι οὐ σμικρὰν ὠφέλειαν· τὴν γὰρ ὑγίειαν
 καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται, εἰ ἀποδέχει τοῦτο. Ἀπο-
 δέχομαι. Καὶ εἰ τοίνυν με ἔροιο τὴν οἰκοδομικὴν, ἐπι-
 στήμην οὔσαν τοῦ οἰκοδομικοῦ, τί φημι ἔργον ἀπεργά-
 ξεσθαι, εἰποίμ' ἂν ὅτι οἰκήσεις· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλ-
 λων τεχνῶν. χρὴ οὖν καὶ σὲ ὑπὲρ τῆς σωφροσύνης, ἐπειδὴ
 φῆς αὐτὴν ἑαυτοῦ ἐπιστήμην εἶναι, ἔχειν εἰπεῖν ἐρωτη-
 θέντα, ὦ Κριτία, σωφροσύνη, ἐπιστήμη οὔσα ἑαυτοῦ, τί
 καλὸν ἡμῖν ἔργον ἀπεργάζεται καὶ ἄξιον τοῦ ὀνόματος;
 E ἴθι οὖν, εἰπέ. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐκ ὀρθῶς ζητεῖς.
 οὐ γὰρ ὁμοίως αὕτη πέφυκε ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, οὐδέ
 γε αἱ ἄλλαι ἀλλήλαις· σὺ δ' ὡς ὁμοίων οὐσῶν ποιεῖ τὴν
 ζητήσιν. ἐπεὶ λέγε μοι, ἔφη, τῆς λογιστικῆς τέχνης ἢ τῆς
 γεωμετρικῆς τί ἐστὶ τοιοῦτον ἔργον οἷον οἰκία οἰκοδομι-

αἷς ἢ ἱμάτιον ὑφαντικῆς ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔργα, ἃ πολλὰ
 ἂν τις ἔχοι πολλῶν τεχνῶν δεῖξαι· ἔχεις οὖν μοι καὶ σὺ 166
 τούτων τοιούτον τι ἔργον δεῖξαι· ἀλλ' οὐχ ἔξεις. καὶ ἐγὼ
 εἶπον ὅτι Ἀληθῆ λέγεις· ἀλλὰ τόδε σοι ἔχω δεῖξαι, τίς
 ἐστὶν ἐπιστήμη ἐκάστη τούτων τῶν ἐπιστημῶν, ὃ τυγχά-
 νει ὃν ἄλλο αὐτῆς τῆς ἐπιστήμης· οἷον ἡ λογιστικὴ ἐστὶ
 πού τοῦ ἀρτίου καὶ τοῦ περιττοῦ, πλήθους ὅπως ἔχει πρὸς
 αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα· ἡ γάρ; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν
 ἕτερον οὗτος τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αὐτῆς τῆς λογιστι-
 κῆς; Πῶς δ' οὔ; Καὶ μὴν αὖ ἡ στατικὴ τοῦ βαρυτέρου B
 καὶ κουφοτέρου σταθμοῦ ἐστὶ [στατικὴ]· ἕτερον δέ ἐστι
 τὸ βαρὺ καὶ τὸ κούφον τῆς στατικῆς αὐτῆς. ξυγχωρεῖς;
 Ἐγώ γε. Λέγε δὴ, καὶ ἡ σωφροσύνη τίς ἐστιν ἐπιστήμη,
 ὃ τυγχάνει ἕτερον ὃν αὐτῆς τῆς σωφροσύνης;

XIV. Τοῦτό ἐστιν ἐκεῖνο, ἔφη, ὧ Σώκρατες· ἐπ'
 αὐτό ἡκεις ἐρευνῶν, ὅτω διαφέρει πασῶν τῶν ἐπιστημῶν
 ἡ σωφροσύνη· σὺ δὲ ὁμοιότητά τινα ζητεῖς αὐτῆς ταῖς
 ἄλλαις. τὸ δ' οὐκ ἐστὶν οὕτως, ἀλλ' αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι C
 ἄλλου εἶδεν ἐπιστῆμαι, ἑαυτῶν δ' οὔ, ἡ δὲ μόνη τῶν τε
 ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη ἐστὶ καὶ αὐτὴ ἑαυτῆς. καὶ
 ταῦτά σε πολλοῦ δεῖ λεληθέναι· ἀλλὰ γάρ, οἶμαι, ὃ ἀρτι-
 οὔκ ἐφησθα ποιεῖν, τοῦτο ποιεῖς, ἐμὲ γάρ ἐπιχειρεῖς ἐλέγ-
 χειν, ἑάσας περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστίν. Οἷον, ἦν δ' ἐγώ,
 ποιεῖς ἡγούμενος, εἰ ὅ τι μάλιστα σὲ ἐλέγχω, ἄλλου τινὸς
 ἕνεκα ἐλέγχεις ἢ οὐπερ ἕνεκα καὶ ἑμαυτὸν διερευνῶμεν
 τί λέγω, φοβούμενος μὴ ποτε λάθω οἰόμενος μὲν τι εἰδέ- D
 ναι, εἰδὼς δὲ μή. καὶ νῦν δὴ σὺν ἐρωγῇ φημι τοῦτο ποιεῖν,
 τὸν λόγον σκοπεῖν μάλιστα μὲν ἑμαυτοῦ ἕνεκα, ἴσως δὲ
 καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων· ἡ οὐ κοινὸν οἶε ἀγαθὸν
 εἶναι σχεδὸν τι πᾶσιν ἀνθρώποις, γίνεσθαι καταφανὲς
 ἕκαστον τῶν οὕτων ὅπῃ ἔχει; Καὶ μάλα, ἡ δ' ὅς, ἔγωγε,
 ὦ Σώκρατες. Θαρρῶν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὧ μακάριε,

ἀποκρινόμενος τὸ ἐρωτώμενον ὅπῃ σοι φαίνεται, ἔα χαί-
 E ρειν, εἴτε Κριτίας ἐστὶν εἴτε Σωκράτης ὁ ἐλεγχόμενος·
 ἀλλ' αὐτῷ προσέχων τὸν νοῦν τῷ λόγῳ σκοπεῖν, ὅπῃ
 ποτὲ ἐκβήσεται ἐλεγχόμενος. Ἀλλὰ, ἔφη, ποιήσω οὕτω·
 δοκεῖς γάρ μοι μέτρια λέγειν. Λέγε τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ,
 περὶ τῆς σωφροσύνης πῶς λέγεις;

XV. Λέγω τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ὅτι μόνῃ τῶν ἄλλων
 ἐπιστημῶν αὐτὴ τε αὐτῆς ἐστὶ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν
 ἐπιστήμη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἐπι-
 στήμη ἂν εἴη, εἴπερ καὶ ἐπιστήμης; Πάνυ γε, ἔφη. Ὁ
 167 ἄρα σῶφρων μόνος αὐτός τε ἑαυτὸν γινώσκειται καὶ οἷός τε
 ἐστὶ ἐξετάσαι τί τε τυγχάνει εἰδὼς καὶ τί μὴ, καὶ τοὺς
 ἄλλους ὥσαύτως δυνατός ἐστι ἐπισκοπεῖν, τί τις οἶδε
 καὶ οἶεται, εἴπερ οἶδε, καὶ τί αὐ οἶεται μὲν εἰδέναι, οἶδε δ'
 οὐ, τῶν δὲ ἄλλων οὐδεὶς· καὶ ἐστὶ δὴ τοῦτο τὸ σωφρονεῖν
 τε καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ἑαυτὸν αὐτὸν γινώσκειν, τὸ
 εἰδέναι ἃ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν. Ἄρα ταῦτά ἐστιν ἃ λέγεις;
 Ἔργω, ἔφη. Πάλιν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τρίτον τῷ
 B σωτῆρι, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκοπώμεθα, πρῶτον μὲν εἰ
 δυνατόν ἐστὶ τοῦτο εἶναι ἢ οὐ, τὸ ἃ οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν
 εἰδέναι ὅτι οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδεν· ἔπειτα εἰ ὅ τι μάλιστα
 δυνατόν, τίς ἂν εἴη ἡμῖν ὠφελεία εἰδόσιν αὐτό. Ἀλλὰ
 χορή, ἔφη, σκοπεῖν. Ἴθι δὴ, ἔφην ἐγώ, ὦ Κριτία, σκέψαι,
 εἴαν τι περὶ αὐτῶν εὐπορώτερος φανῇς ἐμοῦ· ἐγὼ μὲν γὰρ
 ἀπορῶ· ἢ δὲ ἀπορῶ, φράσω σοι; Πάνυ γ', ἔφη. Ἄλλο
 τι οὖν, ἦν δ' ἐγώ, πάντα ταῦτ' ἂν εἴη, εἰ ἔστιν ὅπερ σὺ
 C νῦν δὴ ἔλεγες, μία τις ἐπιστήμη, ἢ οὐκ ἄλλου τινός ἐστιν
 ἢ ἑαυτῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, καὶ δὴ
 καὶ ἀνεπιστημοσύνης ἢ αὐτὴ αὕτη; Πάνυ γε. Ἴδὲ δὴ
 ὥς ἄτοπον ἐπιχειροῦμεν, ὦ ἑταῖρε, λέγειν· ἐν ἄλλοις γάρ
 που τὸ αὐτὸ τοῦτο εἴαν σκοπῆς, δοῖαι σοι, ὥς ἐγώμαι,
 ἀδύνατον εἶναι. Πῶς δὴ καὶ ποῦ; Ἐν τοισδε, ἐννόει

γὰρ εἴ σοι δοκεῖ ὅψις τις εἶναι, ἢ ὧν μὲν αἱ ἄλλαι ὅψεις εἰσὶν, οὐκ ἔστι τούτων ὅψις, ἑαυτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὅψεων ὅψις ἐστί, καὶ μὴ ὅψεων ὥσαυτόως, καὶ χροῶμα μὲν ὁρᾷ οὐδὲν ὅψις οὐσα, αὐτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ὅψεις· δοκεῖ τίς σοι εἶναι τοιαύτη; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. Τί δὲ ἀκοήν, ἢ φωνῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἀκούει, αὐτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀκοῶν ἀκούει καὶ τῶν μὴ ἀκοῶν; Οὐδὲ τοῦτο. Συλληβδην δὴ σκοπεῖ περὶ πασῶν τῶν αἰσθήσεων, εἰ τίς σοι δοκεῖ εἶναι αἰσθήσεων μὲν αἰσθησις καὶ ἑαυτῆς, ὧν δὲ δὴ αἱ ἄλλαι αἰσθήσεις αἰσθάνονται, μηδενὸς αἰσθανομένη; Οὐκ ἔμοιγε. Ἄλλ' ἐπιθυμία δοκεῖ τίς σοι εἶναι, E ἥτις ἡδονῆς μὲν οὐδεμιᾶς ἐστὶν ἐπιθυμία, αὐτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν; Οὐ δῆτα. Οὐδὲ μὴν βούλησις, ὥς ἐγώ μαι, ἢ ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν βούλεται, αὐτὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας βουλήσεις βούλεται. Οὐ γὰρ οὖν. Ἐρωτᾷ δὲ φαίης ἂν τίνα εἶναι τοιοῦτον, ὅς τυγχάνει ὧν ἔρωσι καλοῦ μὲν οὐδενός, αὐτοῦ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐρώτων; Οὐκ, ἔφη, ἔγωγε. Φόβον δὲ ἤδη τινὰ κατανενόηκας, ὅς ἑαυτὸν μὲν καὶ τοὺς ἄλλους φόβους φοβεῖται, τῶν δει- 168 νῶν δ' οὐδὲ ἓν φοβεῖται; Οὐ κατανενόηκα, ἔφη. Δύξαν δὲ δοξῶν δόξαν καὶ αὐτῆς, ὧν δὲ αἱ ἄλλαι δοξάζουσιν μηδὲν δοξάζουσιν; Οὐδαμῶς. Ἄλλ' ἐπιστήμην, ὥς ἔοικε. φημέν τίνα εἶναι τοιαύτην, ἥτις μαθήματος μὲν οὐδενός ἐστὶν ἐπιστήμη, αὐτῆς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἐπιστήμη; Φαμέν γάρ. Οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ ἄρα καὶ ἐστι; μηδὲν γάρ πω δισχυριζώμεθα ὥς οὐκ ἐστὶν, ἀλλ' εἰ ἐστὶν ἔτι σκοπῶμεν. Ὅρθῶς λέγεις. B

XVI. Φέρε δὴ· ἐστὶ μὲν αὕτη ἡ ἐπιστήμη τινὸς ἐπιστήμη, καὶ ἔχει τινὰ τοιαύτην δύναμιν ὥστε τινὸς εἶναι· ἢ γάρ; Πάνυ γε. Καὶ γὰρ τὸ μείζον φημεν τοιαύτην τινὰ ἔχειν δύναμιν, ὥστε τινὸς εἶναι μείζον; Ἐχει γάρ. Οὐκοῦν ἐλάττωρός τινος, εἴπερ ἔσται μείζον. Ἀνάγκη.

- Εἰ οὖν τι εὐροιμεν μείζον, ὃ τῶν μὲν μείζονων ἐστὶ μείζον
καὶ ἑαυτοῦ, ὧν δὲ τὰλλα μείζω ἐστὶ μηδενὸς μείζον, πάν-
C τως δὴ ἂν πον ἐκείνῳ γ' αὐτῷ ὑπάρχοι, εἴπερ ἑαυτοῦ
μείζον εἴη, καὶ ἑλαττον ἑαυτοῦ εἶναι· ἢ οὐ; Πολλὴ ἀνάγ-
κη, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν καὶ εἴ τι διπλάσιόν ἐστι
τῶν τε ἄλλων διπλάσιον καὶ ἑαυτοῦ, ἡμίσεως δὴπου ὄντος
ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων διπλάσιον ἂν εἴη· οὐ γάρ ἐστὶ
που ἄλλου διπλάσιον ἢ ἡμίσεως. Ἀληθῆ. Πλείον δὲ αὐ-
τοῦ ὃν οὐ καὶ ἑλαττον ἐσται, καὶ βαρύτερον ὃν κουφό-
τερον, καὶ πρσεβύτερον ὃν νεώτερον, καὶ τὰλλα πάντα
D ὡσαύτως, ὃ τί περ ἂν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν πρὸς ἑαυτὸ
ἔχῃ, οὐ καὶ ἐκείνην ἔξει τὴν οὐσίαν, πρὸς ἣν ἡ δύναμις
αὐτοῦ ἦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· οἶον ἡ ἀκοή, φάμεν, οὐκ
ἄλλου τινὸς ἢν ἀκοή ἢ φωνῆς· ἢ γάρ; Ναί. Οὐκοῦν
εἴπερ αὐτὴ αὐτῆς ἀκούσεται, φωνὴν ἐχούσης ἑαυτῆς
ἀκούσεται· οὐ γάρ ἂν ἄλλως ἀκούσειεν. Πολλὴ ἀνάγκη.
Καὶ ἡ ὄψις γέ που, ὦ ἄριστε, εἴπερ ὄψεται αὐτὴ ἑαυτήν,
E χρῶμά τι αὐτὴν ἀνάγκη ἔχειν· ἄχρων γὰρ ὄψις οὐδὲν [ἂν]
μὴ ποτε ἴδῃ. Οὐ γάρ οὖν. Ὅρας οὖν, ὦ Κριτία, ὅτι
ὅσα διεληλύθαμεν, τὰ μὲν αὐτῶν ἀδύνατα παντάπασι
φαίνεται ἡμῖν, τὰ δ' ἀπιστεῖται σφόδρα μὴ ποτ' ἂν τὴν
ἑαυτῶν δύναμιν πρὸς ἑαυτὰ σχεῖν; μεγέθη μὲν γὰρ καὶ
πλήθη καὶ τὰ τοιαῦτα παντάπασιν ἀδύνατον· ἢ οὐχί;
Πάνυ γε. Ἀκοὴ δ' αὖ καὶ ὄψις καὶ ἔτι γε κίνησις αὐτὴ
ἑαυτὴν κινεῖν, καὶ θερμότης καίειν, καὶ πάντα αὖ τὰ
169 τοιαῦτα τοῖς μὲν ἀπιστίαν ἂν παράσχοι, ἴσως δέ τισιν οὐ.
μεγάλου δὴ τινος, ὦ φίλε, ἀνδρὸς δεῖ, ὅστις τοῦτο κατὰ
πάντων ἱκανῶς διαιρήσεται, πότερον οὐδὲν τῶν ὄντων
τὴν αὐτοῦ δύναμιν αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ πέφυκεν ἔχειν [πλήν
ἐπιστήμης], ἀλλὰ πρὸς ἄλλο, ἢ τὰ μὲν, τὰ δ' οὐ· καὶ εἴ
ἔστιν αὖ ἄτινα αὐτὰ πρὸς ἑαυτὰ ἔχει, ἄρ' ἐν τούτοις ἐστὶν
ἐπιστήμη, ἣν δὴ ἡμεῖς σωφροσύνην φάμεν εἶναι. ἐγὼ μὲν

οὐ πιστεύω ἑμαυτῷ ἱκανὸς εἶναι ταῦτα διελέσθαι· διὸ καὶ οὐτ' εἰ δυνατόν ἐστὶ τοῦτο γενέσθαι, ἐπιστήμης ἐπιστή- B μην εἶναι, ἔχω δισχυρίσασθαι, οὐτ' εἰ ὅ τι μάλιστα ἐστὶ, σωφροσύνην ἀποδέχομαι αὐτὸ εἶναι, πρὶν ἂν ἐπισκέψωμαι, εἴτε τι ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖ τοιοῦτον ὄν, εἴτε μή. τὴν γὰρ οὖν δὴ σωφροσύνην ὠφέλιμόν τι καὶ ἀγαθὸν μαρτυρόμαι εἶναι· σὺ οὖν, ὦ παῖ Καλλαίσχρον — τίθεσαι γὰρ σωφροσύνην τοῦτ' εἶναι, ἐπιστήμην ἐπιστήμης καὶ δὴ καὶ ἀνεπιστημοσύνης — πρῶτον μὲν τοῦτο ἐνδειξαι, ὅτι δυνατόν [ἀποδείξαι σε] ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, ἔπειτα πρὸς τῷ δυνατῷ ὅτι καὶ ὠφέλιμον· καὶ μὲν τὰχ' ἂν ἀποπληρώσῃς, ὥς ὀρθῶς ὁ λέγεις περὶ σωφροσύνης. ὃ ἐστίν.

XVII Καὶ ὁ Κριτίας ἀκούσας ταῦτα καὶ ἰδὼν μὲ ἀποροῦντα, ὥσπερ οἱ τοὺς χασμωμένους καταντικρὺ ὁρῶντες ταῦτόν τοῦτο ξυμπάσχουσι, κακεῖνος ἔδοξε μοι ὑπ' ἐμοῦ ἀποροῦντος ἀναγκασθῆναι καὶ αὐτὸς ἀλῶναι ὑπὸ ἀπορίας. ἅτε οὖν εὐδοκιμῶν ἐκάστοτε, ἥσχύνετο τοὺς παρόντας, καὶ οὐτε ξυγχωρήσαί μοι ἤθελεν ἀδύνατος εἶναι διελέσθαι ἃ προῦκαλούμην αὐτόν, ἔλεγέ τε οὐδὲν D σαφές, ἐπικαλύπτων τὴν ἀπορίαν. καὶ γὰρ ἡμῖν ἵνα ὁ λόγος προῖοι, εἶπον Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, ὦ Κριτία, νῦν μὲν τοῦτο ξυγχωρήσωμεν, δυνατόν εἶναι γενέσθαι ἐπιστήμην ἐπιστήμης· αὐτίς δὲ ἐπισκεψόμεθα εἴτε οὕτως ἔχει εἴτε μή. ἰδίῃ δὴ οὖν, εἰ ὅ τι μάλιστα δυνατόν τοῦτο, τί μᾶλλον οἶόν τέ ἐστίν· εἰδέναι ἢ τέ τις οἶδε καὶ ἢ μή; τοῦτο γὰρ δῆπου ἔφαμεν εἶναι τὸ γινώσκειν αὐτόν καὶ σωφρονεῖν· ἢ γάρ; Πάνυ γε, ἢ δ' ὅς, καὶ ξυμβαίνει γέ που, ὦ Σώκρατες. εἰ γάρ τις ἔχει ἐπιστήμην ἢ αὐτὴ αὐτὴν γινώσκει, τοιοῦτος E ἂν αὐτὸς εἴη οἶόν περ ἐστὶν ὃ ἔχει. ὥσπερ ὅταν τάχος τις ἔχη, ταχύς, καὶ ὅταν κάλλος, καλός, καὶ ὅταν γνῶσιν, γινώσκων· ὅταν δὲ δὴ γνῶσιν αὐτὴν αὐτῆς τις ἔχη, γινώσκων που αὐτὸς ἑαυτὸν τότε ἐσται. Οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ,

- ἀμφισβητῶ, ὥς οὐχ ὅταν τὸ αὐτὸ γιννώσκόν τις ἔχη, αὐ-
 τὸς αὐτὸν γνώσεται, ἀλλ' ἔχοντι τοῦτο τίς ἀνάγκη εἰδέ-
 170 ναι ἃ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν; Ὅτι, ὦ Σώκρατες, ταῦτόν
 ἐστὶ τοῦτο ἐκείνῳ. Ἰσως, ἔφη, ἀλλ' ἐγὼ κινδυνεύω ἀεὶ
 ὁμοίος εἶναι· οὐ γὰρ αὖθις μανθάνω ὥς ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἃ οἶδεν
 εἰδέναι καὶ ἃ τις μὴ οἶδεν εἰδέναι. Πῶς λέγεις, ἔφη;
 Ὡς, ἦν δ' ἐγώ. ἐπιστήμη που ἐπιστήμης οὕσα ἄρα
 πλείον τι οἷα τ' ἐστὶ διαιρεῖν, ἢ ὅτι τούτων τόδε μὲν
 ἐπιστήμη, τὸ δ' οὐκ ἐπιστήμη; Οὐκ, ἀλλὰ τοσοῦτον.
 B Ταῦτόν οὖν ἐστὶν ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη ὑγίει-
 νοῦ, καὶ ἐπιστήμη τε καὶ ἀνεπιστημοσύνη δικαίου; Οὐ-
 δαμῶς. Ἀλλὰ τὸ μὲν, οἶμαι, ἱατρικὴ, τὸ δὲ πολιτικὴ, τὸ
 δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐπιστήμη. Πῶς γὰρ οὐ; Οὐκοῦν ἔαν
 μὴ προσεπίσθηται τις τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλ'
 ἐπιστήμην μόνον γινώσκει ἅτε τοῦτον μόνον ἔχων ἐπι-
 στήμην, ὅτι μὲν τι ἐπίσταται καὶ ὅτι ἐπιστήμην τινὰ ἔχει,
 εἰκότως ἂν γινώσκει καὶ περὶ αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν ἄλ-
 C λων· ἢ γάρ; Ναί. Ὅτι δὲ γινώσκει, ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ
 πῶς εἴσεται; γινώσκει γὰρ δὴ τὸ μὲν ὑγιεινὸν τῇ ἱατρικῇ
 ἀλλ' οὐ σωφροσύνη, τὸ δ' ἁρμονικὸν μουσικῇ ἀλλ' οὐ
 σωφροσύνη, τὸ δ' οἰκοδομικὸν οἰκοδομικῇ ἀλλ' οὐ σω-
 φροσύνη, καὶ οὕτω πάντα· ἢ οὐ; Φαίνεται. Σωφρο-
 σύνη δέ, εἴπερ μόνον ἐστὶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη, πῶς
 εἴσεται ὅτι τὸ ὑγιεινὸν γινώσκει ἢ ὅτι τὸ οἰκοδομικόν;
 Οὐδαμῶς. Οὐκ ἄρα εἴσεται ὃ οἶδεν ὃ τοῦτο ἀγνοῶν, ἀλλ'
 ὅτι οἶδε μόνον. Ἔοικεν.
- D XVIII. Οὐκ ἄρα σωφρονεῖν τοῦτ' ἂν εἴη οὐδὲ σω-
 φροσύνη, εἰδέναι ἃ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδεν, ἀλλ', ὥς ἔοι-
 κεν, ὅτι οἶδε καὶ ὅτι οὐκ οἶδε μόνον. Κινδυνεύει. Οὐδὲ
 ἄλλον ἄρα οἷός τε ἐστὶ οὗτος ἐξετάσαι φάσκοντά τι ἐπί-
 στασθαι, πότερον ἐπίσταται ὃ φησὶν ἐπίστασθαι ἢ οὐκ
 ἐπίσταται· ἀλλὰ τοσοῦτο μόνον, ὥς ἔοικε, γνώσεται, ὅτι

ἔχει τινα ἐπιστήμην, ὅτου δέ γε, ἡ σωφροσύνη οὐ ποιήσῃ αὐτὸν γινώσκειν. Οὐ φαίνεται. Οὔτε ἄρα τὸν προσ- Ε
 ποιούμενον ἱατρὸν εἶναι, ὅντα δὲ μή, καὶ τὸν ὥς ἀλη-
 θῶς ὅντα οἷός τε ἔσται διακρίνειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα
 τῶν ἐπιστημύων καὶ μή. σκεψώμεθα δὲ ἐκ τῶνδε· εἰ
 μέλλει ὁ σώφρων ἢ ὁστισοῦν ἄλλος τὸν ὥς ἀληθῶς ἱατρὸν
 διαγνώσασθαι καὶ τὸν μή, ἄρ' οὐχ ὧδε ποιήσῃ· περὶ μὲν
 ἱατρικῆς δῆπου αὐτῷ οὐ διαλέξεται· οὐδὲν γὰρ ἐπαίει,
 ὥς ἔφαμεν, ὁ ἱατρὸς ἀλλ' ἢ τὸ ὑγιεινὸν καὶ τὸ νοσῶδες·
 ἢ οὐ; Ναί, οὕτως. Περὶ δέ γε ἐπιστήμης οὐδὲν οἶδεν,
 ἀλλὰ τοῦτο δὴ τῇ σωφροσύνῃ μόνῃ ἀπέδομεν. Ναί.
 Οὐδὲ περὶ ἱατρικῆς ἄρα οἶδεν ὁ ἱατρικός, ἐπειδήπερ ἡ 171
 ἱατρικὴ ἐπιστήμη οὕσα τυγχάνει. Ἀληθῆ. Ὅτι μὲν δὴ
 ἐπιστήμην τινα ἔχει, γινώσεται ὁ σώφρων τὸν ἱατρὸν-
 δεῖν δὲ πεῖραν λαβεῖν ἥτις ἐστίν, ἄλλο τι σκέπεται ὧντι-
 νων; ἢ οὐ τούτῳ ὠρισταί· ἐκάστη ἐπιστήμη μὴ μόνον ἐπι-
 στήμη εἶναι ἀλλὰ καὶ τίς, τῷ τινῶν εἶναι; Τούτῳ μὲν
 οὖν. Καὶ ἡ ἱατρικὴ δὴ ἑτέρα εἶναι τῶν ἄλλων ἐπιστη-
 μῶν ὠρίσθη τῷ τοῦ ὑγιεινοῦ εἶναι καὶ νοσώδους ἐπιστή-
 μη. Ναί. Οὐκοῦν ἐν τούτοις ἀναγκαῖον σκοπεῖν τὸν βου-
 λόμενον ἱατρικὴν σκοπεῖν, ἐν οἷς πατ' ἐστίν· οὐ γὰρ δῆ- Β
 που ἐν γε τοῖς ἔξω, ἐν οἷς οὐκ ἐστίν; Οὐ δῆτα. Ἐν τοῖς
 ὑγιεινοῖς ἄρα καὶ νοσώδεσιν ἐπισκέπεται τὸν ἱατρὸν, ἢ
 ἱατρικός ἐστίν, ὁ ὁρθῶς σκοπούμενος. Ἐοικεν. Οὐκοῦν
 ἐν τοῖς οὕτως ἢ λεγομένοις ἢ πραττομένοις τὰ μὲν λεγό-
 μενα, εἰ ἀληθῆ λέγεται, σκοπούμενος, τὰ δὲ πραττόμενα,
 εἰ ὁρθῶς πράττεται; Ἀνάγκη. Ἡ οὖν ἀνεῖ ἱατρικῆς δι-
 ναιτ' ἂν τις τούτων ποτέροισι ἐπακολουθῆσαι; Οὐ δῆτα.
 Οὔτε γε ἄλλος οὐδεὶς, ὥς εἶοικε, πλὴν ἱατρός. οὔτε δὴ ὁ C
 σώφρων· ἱατρὸς γὰρ ἂν εἴη πρὸς τῇ σωφροσύνῃ. Ἔστι
 ταῦτα. Παντὸς ἄρα μᾶλλον, εἰ ἡ σωφροσύνη ἐπιστήμης
 ἐπιστήμη μόνον ἐστὶ καὶ ἀνεπιστημοσύνης, οὔτε ἱατρὸν

διακρίναι οἷα τε ἔσται ἐπιστάμενον τὰ τῆς τέχνης ἢ μὴ ἐπιστάμενον, προσποιούμενον δὲ ἢ οἰόμενον, οὔτε ἄλλον οὐδένα τῶν ἐπισταμένων καὶ ὁτιοῦν, πλήν γε τὸν αὐτοῦ ὁμοτέχνον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι δημιουργοί. Φαίνεται, ἔφη.

- D XIX. Τίς οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, ὠφελεία ἡμῖν ἔτι ἂν εἴη ἀπὸ τῆς σωφροσύνης τοιαύτης οὕσης; εἰ μὲν γάρ, ὃ ἐξ ἀρχῆς ὑπετιθέμεθα, ἦδει ὁ σώφρων ἅ τε ἦδει καὶ ἃ μὴ ἦδει, τὰ μὲν ὅτι οἶδε, τὰ δ' ὅτι οὐκ οἶδε, καὶ ἄλλον ταυτόν τοῦτο πεπονθότα ἐπισκέψασθαι οἷός τε ἦν, μεγαλῶστί ἂν ἡμῖν, φαιμέν. ὠφέλιμον ἦν σώφροσιν εἶναι· ἀναμάρτητοι γὰρ ἂν τὸν βίον ἐξῶμεν αὐτοὶ τε οἱ τὴν σωφροσύνην ἔχοντες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι ὑπ' ἡμῶν ἦρχοντο. οὔτε γὰρ ἂν αὐτοὶ ἐπεχειροῦμεν πράττειν ἃ μὴ ἠπιστάμεθα, ἀλλ' ἐξευρίσκοιεν τοὺς ἐπισταμένους ἐκείνοις ἂν παρεδίδομεν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ἐπετρέπομεν, ὧν ἦρχομεν, ἄλλο τι πράττειν ἢ ὅ τι πράττοντες ὀρθῶς ἐμελλοῦ πράξειν· τοῦτο δ' ἦν ἂν, οὐ ἐπιστήμην εἶχον· καὶ οὕτω δὴ ὑπὸ σώφροσύνης οἰκία τε οἰκουμένη ἐμελλε καλῶς οἰκεῖσθαι, πόλις τε πολιτευομένη, καὶ ἄλλο πᾶν οὐ
- 172 σωφροσύνη ἄρχοι· ἀμαρτίας γὰρ ἐξηρημένης, ὀρθότητος δὲ ἡγουμένης, ἐν πάσῃ πράξει καλῶς πράττειν ἀναγκαῖον τοὺς οὕτω διακειμένους, τοὺς δὲ εὖ πράττοντας εὐδαίμονας εἶναι. Ἄρ' οὐχ οὕτως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κριτία, ἐλέγομεν περὶ σωφροσύνης, λέγοντες ὅσον ἀγαθὸν εἴη τὸ εἰδέναι ἅ τε οἰδέ τις καὶ ἃ μὴ οἶδεν; Πάννυ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως. Νῦν δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὁρᾷς ὅτι οὐδαμοῦ ἐπιστήμῃ οὐδεμίᾳ τοιαύτη οὕσα πέφανται. Ὅρῳ, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἦν δ'
- B ἐγώ, τοῦτ' ἔχει τὸ ἀγαθὸν ἦν νῦν εὐρίσκομεν σωφροσύνην οὕσαν, τὸ ἐπιστήμῃ ἐπιστάσθαι καὶ ἀνεπιστημοσύνην, ὅτι ὁ ταύτην ἔχων, ὅ τι ἂν ἄλλο μανθάνῃ, ὅσόν τε μαθήσεται καὶ ἐναργέστερα πάντα αὐτῷ φανέται, ἅτε πρὸς ἐκάστῳ ὃ ἂν μανθάνῃ προσκαθορῶντι τὴν ἐπι-

στήμην· καὶ τοὺς ἄλλους δὴ κάλλιον ἐξετάσει περὶ ὧν ἂν καὶ αὐτὸς μάθῃ, οἱ δὲ ἄνευ τούτου ἐξετάζοντες ἀσθενέ-
στερον καὶ φανιλότερον τοῦτο θράσουσιν; ἄρ', ὦ φίλε,
τοιαῦτ' ἅττα ἐστὶν ἃ ἀπολαυσόμεθα τῆς σωφροσύνης, C
ἡμεῖς δὲ μείζον τι βλέπομεν καὶ ζητοῦμεν αὐτὸ μείζον τι
εἶναι ἢ ὅσον ἐστίν; Τάχα δ' ἂν, ἔφη, οὕτως ἔχοι.

XX. Ἰσως, ἦν δ' ἐγώ· ἴσως δέ γε ἡμεῖς οὐδὲν χρη-
στὸν ἐξητήσαμεν, τεκμαίρομαι δέ, ὅτι μοι ἄτοπ' ἅττα κα-
ταφαίνεται περὶ σωφροσύνης, εἰ τοιοῦτόν ἐστιν. ἰδωμεν
γάρ, εἰ βούλει, συγχωρήσαντες καὶ ἐπίστασθαι ἐπιστή-
μην δυνατὸν εἶναι [εἰδέναι], καὶ ὅ γε ἐξ ἀρχῆς ἐτιθέμεθα
σωφροσύνην εἶναι, τὸ εἰδέναι ἅ τε οἶδε καὶ ἃ μὴ οἶδε, μὴ
ἀποστερήσωμεν, ἀλλὰ δώμεν· καὶ πάντα ταῦτα δόντες D
ἐτι βέλτιον σκεψώμεθα. εἰ ἄρα τι καὶ ἡμᾶς ὀνήσει τοιοῦ-
τον ὄν. ἃ γὰρ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ὥς μέγα ἂν εἴη ἀγαθὸν ἢ
σωφροσύνη, εἰ τοιοῦτον εἴη, ἡγούμενῃ διοικήσεως καὶ
οἰκίας καὶ πόλεως, οὗ μοι δοκοῦμεν, ὦ Κριτία, καλῶς
ὁμολογηκέναι. Πῶς δὴ; ἦ δ' ὅς. Ὅτι, ἦν δ' ἐγώ, ἕα-
δίως ὁμολογήσαμεν μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώ-
ποις, εἰ ἕκαστοι ἡμῶν, ἃ μὲν ἴσασι, πράττειεν ταῦτα, ἃ
δὲ μὴ ἐπίσταντο, ἄλλοις παραδίδοιεν τοῖς ἐπισταμένοις.
Οὐκ οὖν, ἔφη, καλῶς ὁμολογήσαμεν; Οὐ μοι δοκοῦμεν, E
ἦν δ' ἐγώ. Ἀτοπα λέγεις ὥς ἀληθῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες.
Νῆ τὸν κύνα, ἔφην, καὶ ἐμοί τοι δοκεῖ οὕτω, κἀνταῦθα
καὶ ἄρτι ἀποβλέψας ἄτοπα γ' ἔφην μοι προφαίνεσθαι,
καὶ ὅτι φοβοίμην μὴ οὐκ ὀρθῶς σκοποῖμεν. ὥς ἀληθῶς
γάρ, εἰ ὅ τι μάλιστα τοιοῦτόν ἐστιν ἢ σωφροσύνη, οὐδὲν
μοι δῆλον εἶναι δοκεῖ ὅ τι ἀγαθὸν ἡμᾶς ἀπεργάζεται. 173
Πῶς δὴ; ἦ δ' ὅς. λέγε, ἵνα καὶ ἡμεῖς εἰδῶμεν ὅ τι λέγεις.
Οἶμαι μὲν, ἦν δ' ἐγώ, ληρεῖν με· ὅμως τό γε προφανέ-
μενον ἀναγκαῖον σκοπεῖν καὶ μὴ εἰκῇ παρίεναι, εἰ τίς γε
αὐτοῦ καὶ σμικρὸν κήδεται. Καλῶς γάρ, ἔφη, λέγεις.

XXI Ἄκουε δὴ, ἔφην, τὸ ἐμὸν ὄναρ, εἴτε διὰ κεράτων εἴτε δι' ἐλέφαντος ἐλήλυθεν· εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα ἡμῶν ἄσχοι ἡ σωφροσύνη, οὐσα οἷαν νῦν ὀριζόμεθα, ἄλλο
 B τι κατὰ τὰς ἐπιστήμας ἂν πράττοιτο, καὶ οὔτε τις κυβερνήτης φάσκων εἶναι, ὦν δὲ οὐ, ἑξαπατῶν ἂν ἡμᾶς, οὔτε
 λατρὸς οὔτε στρατηγὸς οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς, προσποιούμε-
 νός τι εἰδέναι ὃ μὴ οἶδε, λανθάνοι ἂν· ἐκ δὲ τούτων οὐ-
 τως ἐχόντων ἄλλο ἂν ἡμῖν τι ξυμβαίνοι ὑγίεσι τε τὰ σώ-
 ματα εἶναι μᾶλλον ἢ νῦν, καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ κινδυνεύου-
 τας καὶ ἐν πολέμῳ σώζεσθαι, καὶ τὰ σκευὴ καὶ τὴν ἀμπε-
 C ρόνην καὶ ὑπόδεσιν παῖσαν καὶ τὰ χορήματα πάντα τεχνι-
 κῶς ἡμῖν εἰργασμένα εἶναι καὶ ἄλλα πολλὰ διὰ τὸ ἀλη-
 θινοῖς δημιουργοῖς χρησθαι; εἰ δὲ βούλοιό γε, καὶ τὴν
 μαντικὴν εἶναι ξυγγωρήσωμεν ἐπιστήμην τοῦ μέλλοντος
 ἔσεσθαι, καὶ τὴν σωφροσύνην, αὐτῆς ἐπιστατοῦσαν, τοὺς
 μὲν ἀλαξόνας ἀποτρέπειν, τοὺς δὲ ὡς ἀληθῶς μάντις καθ-
 ιστάναι ἡμῖν προφήτας τῶν μελλόντων· κατεσκευασμέ-
 νον δὴ εὖ τῷ τὸ ἀνθρώπινον γένος ὅτι μὲν ἐπιστημόνως
 D ἂν πράττοι καὶ ζῶν, ἔπομαι· ἡ γὰρ σωφροσύνη φυλάτ-
 τουσα οὐκ ἂν ἐφ' ἡ παρεμπίπτουσαν τὴν ἀνεπιστημοσύ-
 νην ξυνεργὸν ἡμῖν εἶναι· ὅτι δ' ἐπιστημόνως ἂν πράτ-
 τοντες εὖ ἂν πράττοιμεν καὶ εὐδαιμονοῖμεν, τοῦτο δὲ
 οὐπω δυνάμεθα μαθεῖν, ὦ φίλε Κριτία.

XXII Ἀλλὰ μέντοι, ἡ δ' ὅς, οὐ ῥαδίως εὐρήσεις
 ἄλλο τι τέλος τοῦ εὖ πράττειν, ἢ τὸ ἐπιστημόνως ἀτι-
 μάσης. Σμικρὸν τοίνυν με, ἦν δ' ἐγώ, ἐτι προσδίδασθαι.
 E τίνας ἐπιστημόνως λέγεις; ἡ σκυτῶν τομῆς; Μὰ Δί' οὐκ
 ἔγωγε. Ἀλλὰ χαλκοῦ ἐργασίας; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ ἐρίων
 ἢ ξύλων ἢ ἄλλου του τῶν τοιούτων; Οὐ δῆτα. Οὐκ ἄρα,
 ἦν δ' ἐγώ, ἐτι ἐμμένομεν τῷ λόγῳ τῷ εὐδαίμονα εἶναι τὸν
 ἐπιστημόνως ζῶντα. οὗτοι γὰρ ἐπιστημόνως ζῶντες οὐχ
 ὁμολογοῦνται παρὰ σοῦ εὐδαίμονες εἶναι, ἀλλὰ περὶ τι-

νων ἐπιστημόνως ζώντων σὺ δοκεῖς μοι ἀφορίζεσθαι τὸν
 εὐδαίμονα. καὶ ἴσως λέγεις ὅν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸν
 εἰδότα τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι πάντα, τὸν μάντιν. τοῦτου 174
 ἢ ἄλλον τινὰ λέγεις; Καὶ τοῦτον ἐρώω, ἔφη, καὶ ἄλλον.
 Τίνα; ἦν δ' ἐγώ. ἄρα μὴ τὸν τοιόνδε, εἰ τις πρὸς τοῖς μέλ-
 λουσι καὶ τὰ γεγονότα πάντα εἰδείη καὶ τὰ νῦν ὄντα, καὶ
 μηδὲν ἄγνοοι; θῶμεν γάρ τινα εἶναι αὐτόν. οὐ γάρ,
 οἶμαι, τοῦτου γ' ἐτι ἂν εἴποις οὐδένα ἐπιστημονέστερον
 ζῶντα εἶναι. Οὐ δῆτα. Τόδε δὴ ἐτι προσποθῶ, τίς αὐ-
 τὸν τῶν ἐπιστημῶν ποιεῖ εὐδαίμονα; ἢ ἅπασαι ὁμοίως; B
 Οὐδαμῶς ὁμοίως, ἔφη. Ἀλλὰ ποῖα μάλιστα; ἢ τί οἶδε
 καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγονότων καὶ τῶν μελλόντων
 ἔσεσθαι; ἄρα γε ἢ τὸ πεπτευτικόν; Ποῖον, ἢ δ' ὅς. πεπ-
 τευτικόν; Ἀλλ' ἢ τὸ λογιστικόν; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ἢ τὸ
 ὑγιεινόν; Μᾶλλον, ἔφη. Ἐκείνη δ' ἦν λέγω μάλιστα, ἦν
 δ' ἐγώ, ἢ τί; Ἡ τὸ ἀγαθόν, ἔφη, καὶ τὸ κακόν. Ὡς μισρὲ,
 ἔφη, ἐγώ, πάσαι με περιέλκεις κυκλῶ, ἀποκρουπτόμενος
 ὅτι οὐ τὸ ἐπιστημόνως ἦν ζῆν τὸ εὖ πράττειν τε καὶ εὐ-
 δαιμονεῖν ποιοῦν, οὐδὲ συμπασῶν τῶν ἄλλων ἐπιστη- C
 μῶν, ἀλλὰ μιᾶς οὐσίας ταύτης μόνον τῆς περὶ τὸ ἀγαθόν
 τε καὶ κακόν. ἐπεὶ ὦ Κριτία, εἰ θέλεις ἐξελεῖν ταύτην τὴν
 ἐπιστήμην ἐκ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, ἥττον τι ἢ μὲν
 ἰατρικὴ ὑγιαίνειν ποιήσει. ἢ δὲ σκυτικὴ ὑποδεδέσθαι, ἢ
 δὲ ὑφαντικὴ ἡμφιέσθαι, ἢ δὲ κυβερνητικὴ κωλύσει ἐν τῇ
 θαλάττῃ ἀποθνήσκειν καὶ ἢ στρατηγικὴ ἐν πολέμῳ; Οὐ-
 δὲν ἥττον, ἔφη. Ἀλλ' ὦ φίλε Κριτία, τὸ εὖ γε τούτων
 ἕκαστα γίγνεσθαι καὶ ὠφελίμως ἀπολελοιπὸς ἡμᾶς ἔσται
 ταύτης ἀπουσίας. Ἀληθῆ λέγεις. Οὐχ αὕτη δέ γε, ὥς D
 εἰσικεν, ἔστιν ἡ σωφροσύνη, ἀλλ' ἧς ἔργον ἐστὶ τὸ ὠφελεῖν
 ἡμᾶς. οὐ γάρ ἐπιστημῶν γε καὶ ἀνεπιστημοσυνῶν ἢ ἐπι-
 στήμη ἐστίν, ἀλλὰ ἀγαθοῦ τε καὶ κακοῦ. ὥστε εἰ αὕτη
 ἐστὶν ὠφελίμος, ἢ σωφροσύνη ἄλλο τι ἂν εἴη ἢ ὠφελίμη

ἡμῖν. Τί δ', ἢ δ' ὅς, οὐκ ἂν αὕτη ὠφελοῖ; εἰ γὰρ ὅτι
 E ἐπιστάται δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις, καὶ ταύτης δῆ-
 που ἂν ἄρχουσα τῆς περὶ τὰ γαθὸν ἐπιστήμης ὠφελοῖ ἂν
 ἡμᾶς. Ἡ καὶ ὑγιαίνειν ποιοῖ, ἣν δ' ἐγώ, αὕτη, ἀλλ' οὐχ
 ἢ ἰατρική; καὶ τᾶλλα τὰ τῶν τεχνῶν αὕτη ἂν ποιοῖ, καὶ
 οὐχ αἱ ἄλλαι τὸ αὐτῆς ἔργον ἐκάστη; ἢ οὐ πάσαι διεμαρ-
 τυρόμεθα, ὅτι ἐπιστήμης μόνον ἐστὶ καὶ ἀνεπιστημοσύνης
 ἐπιστήμη, ἄλλου δὲ οὐδενός· οὐχ οὕτως; Φαίνεται γε.
 Οὐκ ἄρα ὑγίειας ἐστὶ δημιουργός. Οὐ δῆτα. Ἄλλης
 175 γὰρ ἢν τέχνης ὑγίεια· ἢ οὐ; Ἄλλης. Οὐδ' ἄρα ὠφε-
 λείας, ὣ ἐταῖρε· ἄλλη γὰρ αὖ ἀπέδομεν τοῦτο τὸ ἔργον
 τέχνη νῦν δὴ· ἢ γάρ; Πάνυ γε. Πῶς οὖν ὠφέλιμος ἐστὶ
 ἢ σωφροσύνη, οὐδεμιᾶς ὠφελείας οὔσα δημιουργός; Οὐ-
 δαμῶς, ὡ Σώκρατες, εἰσὶκέ γε.

XXIII. Ὅρῃς οὖν, ὡ Κριτία, ὡς ἐγὼ πάσαι εἰκότως
 ἐδεδόκειν καὶ δικαίως ἐμὰντὸν ἡτιώμην ὅτι οὐδὲν χρη-
 στὸν περὶ σωφροσύνης σκοπῶ; οὐ γὰρ ἂν πονεῖν ὅ γε κή-
 D λιστον πάντων ὁμολογεῖται εἶναι, ταῦτα ἡμῖν ἀνωφελές
 ἐφάνη, εἴ τι ἐμοῦ ὄφελος ἦν πρὸς τὸ καλῶς ζητεῖν. νῦν
 δέ — πανταχῇ γὰρ ἡτιώμεθα, καὶ οὐ δύναμεθα εὐρεῖν
 ἐφ' ὅτῳ ποτὲ τῶν ὄντων ὁ ὀνοματοθέτης τοῦτο τοῦνομα
 εἶθετο, τὴν σωφροσύνην. καίτοι πολλὰ γε συγκεχωρήκα-
 μεν οὐ συμβαίνονθ' ἡμῖν ἐν τῷ λόγῳ. καὶ γὰρ ἐπιστήμην
 ἐπιστήμης εἶναι συνεχωρήσαμεν, οὐκ ἑῶντος τοῦ λόγου
 οὐδὲ φάσκοντος εἶναι· καὶ ταύτη αὖ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τὰ
 C τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἔργα γιννώσκειν συνεχωρήσαμεν,
 οὐδὲ τοῦτ' ἑῶντος τοῦ λόγου, ἵνα δὴ ἡμῖν γένοιτο ὁ σώ-
 φρων ἐπιστήμων ὧν τε οἶδεν, ὅτι οἶδε, καὶ ὧν μὴ οἶδεν,
 ὅτι οὐκ οἶδε. τοῦτο μὲν δὴ καὶ παντάπασι μεγαλοπρεπῶς
 συνεχωρήσαμεν, οὐδ' ἐπισκεψάμενοι τὸ ἀδύνατον εἶναι,
 αἱ τις μὴ οἶδε μηδαμῶς, ταῦτα εἰδέναι ἀμῶς γέ πως· ὅτι

γὰρ οὐκ οἶδε, φησὶν αὐτὰ εἰδέναι ἢ ἡμετέρα ὁμολογία.
καίτοι, ὥς ἐγῶμαι, οὐδενὸς ὅτου οὐχὶ ἀλογώτερον τοῦτ'
ἂν φανεῖν. ἀλλ' ὅμως οὕτως ἡμῶν εὐνηθικῶν τυχοῦσα ἢ D
ζητήσις καὶ οὐ σκληρῶν, οὐδέν τι μᾶλλον εὑρεῖν δύναται
τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοσοῦτον κατεγέλασεν αὐτῆς, ὥστε
ὃ ἡμεῖς πάλαι ξυνομολογοῦντες καὶ ξυμπλάττοντες ἐτι-
θέμεθα σωφροσύνην εἶναι, τοῦτο ἡμῖν πάνν ὑβριστικῶς
ἀνωφελὲς ὃν ἀπέφαινε. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν καὶ ἦττον ἀγα-
νακτῶ ὑπὲρ δὲ σοῦ, ἣν δ' ἐγώ, ὦ Χαρμίδη, πάνν ἀγα-
νακτῶ, εἰ σὺ τοιοῦτος ὢν τὴν ιδέα καὶ πρὸς τούτῳ τὴν E
ψυχὴν σωφρονέστατος, μὴδὲν ὀνῆσει ἀπὸ ταύτης τῆς
σωφροσύνης μηδέ τί σ' ὠφελήσῃ ἐν τῷ βίῳ παροῦσα. ἐτι
δὲ μᾶλλον ἀγανακτῶ ὑπὲρ τῆς ἐπωδῆς, ἣν παρὰ τοῦ
Θρακῶς ἔμαθον, εἰ μηδενὸς ἀξίου πράγματος οὐδὲν ἀν-
τὴν μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐμάνθανον. ταῦτ' οὖν πάνν
μὲν οὐκ οἶμαι οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζη-
τητῆν· ἐπεὶ τὴν γε σωφροσύνην μέγα τι ἀγαθὸν εἶναι,
καὶ εἴπερ γε ἔχεις αὐτά, μακάριον εἶναι σε. ἀλλ' ὅρα εἰ 176
ἔχεις τε καὶ μὴδὲν δεῖ τῆς ἐπωδῆς· εἰ γὰρ ἔχεις, μᾶλλον
ἂν ἐγὼ γέ σοι συμβουλευέσμαι ἐμὲ μὲν λῆρον ἡρεῖσθαι
εἶναι καὶ ἀδύνατον λόγῳ ὅτιοῦν ζητεῖν, σεαυτὸν δέ,
ὅσῳ περ σωφρονέστερος εἶ, τοσοῦτῳ εἶναι καὶ εὐδαιμονέ-
στερον.

XXIV. Καὶ ὁ Χαρμίδης, Ἀλλὰ μὰ Δί', ἢ δ' ὅς,
ἐγώ γε, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδα οὔτ' εἰ ἔχω οὔτ' εἰ μὴ ἔχω.
πῶς γὰρ ἂν εἰδείην ὃ γε μὴδ' ὑμεῖς οἴοι τέ ἐστε ἐξευρεῖν
ὃ τί ποτ' ἐστίν, ὥς φῆς σὺ; ἐγὼ μέντοι οὐ πάνν σοι πεί- B
θομαι, καὶ ἐμαυτόν, ὦ Σώκρατες, πάνν οἶμαι δεῖσθαι τῆς
ἐπωδῆς, καὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει ἐπάδεδθαι ὑπὸ σοῦ
ὅσαι ἡμέραι, ἕως ἂν φῆς σὺ ἱκανῶς ἔχειν. Εἶπεν· ἀλλ', ἔφη
ὁ Κριτίας, ὦ Χαρμίδη, [ἰδοῦς τοῦτο] ἐμοίγ' ἐστὶ τοῦτο
τεκμήριον ὅτι σωφρονεῖς· ἣν ἐπάδειν παρέχῃς Σωκράτει

καὶ μὴ ἀπολίπη τούτου μήτε μέγα μήτε σμικρόν. Ὡς
 C ἀκολουθήσοντος, ἔφη, καὶ μὴ ἀπολειψομένου· δεινὰ γὰρ
 ἂν ποιοίην, εἰ μὴ πειθοίμην σοὶ τῷ ἐπιτρόπῳ καὶ μὴ ποι-
 οίην ἃ κελεύεις. Ἀλλὰ μήν, ἔφη, κελεύω ἔγωγε. Ποιήσω
 τοίνυν, ἔφη, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς ἡμέρας ἀρξάμενος. Οὗτοι,
 ἦν δ' ἐγώ, τί βουλεύεσθον ποιεῖν; Οὐδέν, ἔφη ὁ Χαρμί-
 δης, ἀλλὰ βεβουλεύμεθα. Βιάσει ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, καὶ
 οὐδ' ἀνάκρισίν μοι δώσεις; Ὡς βιασομένου, ἔφη, ἐπειδή-
 περ ὅδε γε ἐπιτάττει· πρὸς ταῦτα σὺ αὖ βουλεύου ὅ τι
 D ποιήσεις. Ἀλλ' οὐδεμία, ἔφην ἐγώ, λείπεται βουλή· σοὶ
 γὰρ ἐπιχειροῦντι πράττειν ὁτιοῦν καὶ βιαζομένῳ οὐδεὶς
 οἷός τ' ἔσται ἐναντιοῦσθαι ἀνθρώπων. Μὴ τοίνυν, ἦ
 δ' ὅς, μὴδὲ σὺ ἐναντιοῦ. Οὐ τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναν-
 τιώσομαι.

ΛΑΧΗΣ

[ἢ περὶ ἀνδρείας· μαριευτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ, ΜΕΛΗΣΙΑΣ, ΝΙΚΙΑΣ, ΛΑΧΗΣ,
ΠΑΙΔΕΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΗΣΙΟΥ,
ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

St. II.

1. **Τ**εθέασθε μὲν τὸν ἄνδρα μαχόμενον ἐν ὄπλοις, P. 178
ὃ Νικία τε καὶ Λάχης· οὐ δ' ἔνεκα ὑμᾶς ἐκελεύσαμεν
συνθεάσασθαι ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὅδε, τότε μὲν οὐκ εἴ-
πομεν, νῦν δ' ἐροῦμεν. ἡγοῦμεθα γὰρ χρῆναι πρὸς γε
ὑμᾶς παρησιάζεσθαι. εἰσὶ γὰρ τινες οὐ τῶν τοιούτων κα-
ταγελῶσι, καὶ ἐὰν τις αὐτοῖς συμβουλευσῇται, οὐκ ἂν εἴ-
ποιεν ἃ νοοῦσιν, ἀλλὰ στοχαζόμενοι τοῦ συμβουλευομένου B
ἄλλα λέγουσι παρὰ τὴν αὐτῶν δύξαν· ὑμᾶς δὲ ἡμεῖς ἡγη-
σάμενοι καὶ ἱκανοὺς γινῶναι καὶ γινόντας ἀπλῶς ἂν εἰπεῖν
ἃ δοκεῖ ὑμῖν, οὕτω παρελάβομεν ἐπὶ τὴν συμβουλήν περὶ
ᾧν μέλλομεν ἀνακοινοῦσθαι. ἔστιν οὖν τοῦτο, περὶ οὗ
πάλαί τοσαῦτα προσιμαίζομαι, τόδε. ἡμῖν εἰσὶν νίεις οὐ- 179
τοιί, ὅδε μὲν τοῦδε, πάππου ἔχων ὄνομα Θουκυδίδης,
ἐμὸς δὲ αὖ ὅδε· παππῶν δὲ καὶ οὗτος ὄνομ' ἔχει τοῦμοῦ
πατρός· Ἀριστείδην γὰρ αὐτὸν καλοῦμεν. ἡμῖν οὖν τού-
των δέδοκται ἐπιμεληθῆναι ὥς οἶόν τε μάλιστα, καὶ μὴ
ποιῆσαι ὅπερ οἱ πολλοί, ἐπειδὴ μειράκια γέγονεν, ἀνεῖναι
αὐτοὺς ὃ τι βούλονται ποιεῖν, ἀλλὰ νῦν δὴ καὶ ἄρχεσθαι
αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καθ' ὅσον οἰοί τ' ἔσμεν. εἰδότες οὖν B
καὶ ὑμῖν νίεις ὄντας ἡγησάμεθα μεμεληκέναι περὶ αὐτῶν,

εἴπερ τισὶν ἄλλοις, πῶς ἂν θεραπευθέντες γένοιτο ἄριστοι· εἰ δ' ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχέκατε τὸν νοῦν τῷ τοιοῦτῳ, ὑπομνήσονται ὅτι οὐ χρὴ αὐτοῦ ἀμελεῖν, καὶ παρακαλοῦντες ὑμᾶς ἐπὶ τὸ ἐπιμελείαν τινα ποιήσασθαι τῶν νείων κοινῇ μεθ' ἡμῶν.

II. Ὅθεν δὲ ἡμῖν ταῦτ' ἔδοξεν, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, χρὴ ἀκοῦσαι, καὶ ἢ ὀλίγω μακρότερα. συσσιτοῦμεν γὰρ δὴ ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὅδε, καὶ ἡμῖν τὰ μειράκια παρασιτεῖ. ὅπερ οὖν καὶ ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παρρησιασόμεθα πρὸς ὑμᾶς. ἡμῶν γὰρ ἑκάτερος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἔχει λέγειν πρὸς τοὺς νεανίσκους, καὶ ὅσα ἐν πολέμῳ εἰργάσαντο καὶ ὅσα ἐν εἰρήνῃ, διοικοῦντες τὰ τε τῶν συμμάχων καὶ τὰ τῆσδε τῆς πόλεως· ἡμέτερα δ' αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τε τούτῳ καὶ αἰτιώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν, ὅτι ἡμᾶς μὲν εἶων τρυφᾶν, ἐπειδὴ D μειράκια ἐγενόμεθα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων πράγματα ἔπραττον· καὶ τοῖσδε τοῖς νεανίσκοις αὐτὰ ταῦτα ἐνδεικνύμεθα, λέγοντες ὅτι, εἰ μὲν ἀμελήσουσιν ἑαυτῶν καὶ μὴ πείσονται ἡμῖν, ἀκλεεῖς γενήσονται, εἰ δ' ἐπιμελήσονται, τάχ' ἂν τῶν ὀνομάτων ἄξιοι γένοιτο ἃ ἔχουσιν. οὗτοι μὲν οὖν φασὶ πείσεσθαι· ἡμεῖς δὲ δὴ τοῦτο σκοποῦμεν. τί ἂν οὗτοι μαθόντες ἢ ἐπιτηδεύσαντες ὅ τι ἄριστοι γέ- E νοῖντο. εἰσηγήσατο οὖν τις ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅτι καλὸν εἴη τῷ νέῳ μαθεῖν ἐκ ὀπλοῖς μάχεσθαι καὶ ἐπὶ τούτῳ ὅν νῦν ὑμεῖς ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον, κατ' ἐκέλευε θεάσασθαι. ἔδοξε δὴ χρῆναι αὐτούς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θῖαν τάνδρὸς καὶ ὑμᾶς συμπαραλαβεῖν ἅμα μὲν συνδιατάς, ἅμα δὲ συμβούλους τε καὶ κοινωνοὺς, ἐάν 180 βούλησθε, περὶ τῆς τῶν νείων ἐπιμελείας. ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐβουλόμεθα ὑμῖν ἀνακοινώσασθαι. ἥδη οὖν ὑμέτερον μέρος συμβουλεύειν καὶ περὶ τούτου τοῦ μαθήματος, εἴτε

δοκεῖ χορῆναι μανθάνειν εἴτε μή, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, εἴ τι ἔχετε ἐπαινέσαι μάθημα νέῳ ἀνδρὶ ἢ ἐπιτήδευμα, καὶ περὶ τῆς κοινωνίας λέγειν ὁποῖόν τι ποιήσετε.

III. ΝΙ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Ἀνσίμαχε καὶ Μελησίᾳ, ἐπαι-
νω τε ὑμῶν τὴν διάνοιαν καὶ κοινωνεῖν ἔτοιμος, οἶμαι δὲ
καὶ Λάχητα τόνδε.

ΛΑ. Ἀληθῆ γὰρ οἶει, ὦ Νικία. ὥς ὁ γε ἔλεγεν ὁ Β
Ἀνσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ
Μελησίου, πάννυ μοι δοκεῖ εὖ εἰρησθῆαι καὶ εἰς ἐκείνους
καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πρῶ-
τουσιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταῦτα συμβαίνει, ἃ οὗτος
λέγει, καὶ περὶ παῖδας καὶ περὶ τᾶλλα ἴδια, ὀλιγορεῖσθαι
τε καὶ ἀμελῶς διατίθεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς λέγεις,
ὦ Ἀνσίμαχε· ὅτι δ' ἡμᾶς μὲν συμβούλους παρκαλεῖς ἐπὶ
τὴν τῶν νεανίσκων παιδείαν, Σωκράτη δὲ τόνδε οὐ πα- C
ρακαλεῖς, θαυμάζω, πρῶτον μὲν ὄντα δημότην, ἔπειτα
ἐνταῦθα αἰὲν τὰς διατριβάς ποιούμενον, ὅπου τί ἐστι τῶν
τοιούτων ὧν σὺ ζητεῖς περὶ τοὺς νέους ἢ μάθημα ἢ ἐπι-
τήδευμα καλόν.

ΑΥ. Πῶς λέγεις, ὦ Λάχης; Σωκράτης γὰρ ὅδε τι-
νὸς τῶν τοιούτων ἐπιμέλειαν πεποιήται;

ΛΑ. Πάννυ μὲν οὖν, ὦ Ἀνσίμαχε.

ΝΙ. Τοῦτο μὲν σοι κἂν ἐγὼ ἔχοιμι εἰπεῖν οὐ χειρόν
Λάχης· καὶ γὰρ αὐτῷ μοι ἐναγχος ἄνδρα προὔξενησε
τῷ υἱεὶ διδάσκαλον μουσικῆς, Ἀγαθοκλέους μαθητὴν Δά- D
μωνα. ἀνδρῶν χαριέστατον οὐ μόνον τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ
καὶ τᾶλλα ὅποσα βούλει ἄξιον συνδιατρίβειν τηλικούτοις
νεανίσκοις.

IV. ΑΥ. Οὔτοι τι, ὦ Σώκρατες τε καὶ Νικία καὶ
Λάχης, οἱ ἡλίκοι ἐγὼ ἔτι γινώσκωμεν τοὺς νεωτέρους,
ἔτε κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβοντες ὑπὸ τῆς ἡλικίας·
ἀλλ' εἴ τι καὶ σὺ, ὦ παῖ Σωφρονίσκου, ἔχεις τῷδε τῷ

Ε σαυτοῦ δημότῃ ἀγαθὸν συμβουλευσαι, χρὴ συμβουλεύειν. δίκαιος δ' εἶ· καὶ γὰρ πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνει ὢν· αἰ γὰρ ἐγὼ καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐταίρω τε καὶ φίλῳ ἤμεν καὶ πρότερον ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, πρὶν τι ἔμοι διενεχθῆναι περιφέρει δέ τις με καὶ μνήμη ἄρτι τῶνδε λεγόντων· τὰ γὰρ μαιράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμύμνηται Σωκράτους καὶ σφόδρα ἐπαινοῦσιν· οὐ μέντοι πώποτε αὐτοὺς ἀνηρώτησα, εἰ τὸν Σωφρονίσκου
 181 λέγοιεν. ἀλλ', ὦ παῖδες, λέγετέ μοι, ὅθ' ἐστὶ Σωκράτης περὶ οὗ ἐκάστοτε μέμνησθε;

ΠΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ πάτερ, οὗτος.

ΑΥ. Εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὀρθοῦ τὸν πατέρα, ἄριστον ἀνδρῶν ὄντα, καὶ ἄλλως καὶ δὴ καὶ ὅτι οἰκεία τὰ τε σὰ ἡμῖν ὑπάρξει καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα.

ΑΑ. Καὶ μὴν, ὦ Λυσίμαχε, μὴ ἀφίεσό γε τὰνδρός ὥς ἐγὼ καὶ ἄλλοθι γε αὐτὸν ἐθεασάμην οὐ μόνον τὸν πω-
 Β τέρα ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ὀρθοῦντα· ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δι-
 λίου φυγῇ μετ' ἐμοῦ συνανεχώρει, κἀγὼ σοὶ λέγω ὅτι εἰ
 οἱ ἄλλοι ἠθέλον τοιοῦτοι εἶναι, ὀρθῇ ἂν ἡμῶν ἡ πόλις ἦ
 καὶ οὐκ ἂν ἔπese τότε τοιοῦτον πτώμα.

ΑΥ. ὦ Σώκρατες, οὗτος μέντοι ὁ ἐπαινός ἐστι κα-
 λός, ὃν σὺ νῦν ἐπαινεῖ ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίων πιστεύεσθαι
 καὶ εἰς ταῦτα εἰς ἃ οὗτοι ἐπαινοῦσιν. εὖ οὖν ἴσθι ὅτι ἐγώ
 ταῦτα ἀκούων χαίρω ὅτι εὐδοκίμεις, καὶ σὺ δὲ ἡγοῦ μὲν
 ἐν τοῖς γ' εὐνουστάτοις σοὶ εἶναι, χρῆν μὲν οὖν καὶ πρό-
 C τερόν γε φοιτᾶν αὐτὸν παρ' ἡμᾶς καὶ οἰκείους ἡγεῖσθαι
 ὥσπερ τὸ δίκαιον· νῦν δ' οὖν ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας
 ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσαμεν ἀλλήλους, μὴ ἄλλως ποιεῖ, ἀλλὰ
 σύνισθι τε καὶ γνώριζε καὶ ἡμᾶς καὶ τούσδε τοὺς νεωτέ-
 ρους, ὅπως ἂν διασώζητε καὶ ὑμεῖς τὴν ἡμετέραν φιλίαν
 ταῦτα μὲν οὖν καὶ σὺ ποιήσεις καὶ ἡμεῖς σε καὶ αὐτὸν
 ὑπομνήσομεν· περὶ δὲ ὧν ἠροῖάμεθα τί φασ; τί δοκεῖ

τὸ μάθημα τοῖς μισρακίοις ἐπιτήδειον εἶναι ἢ οὐ, τὸ μα-
θεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι;

V. ΣΩ. Ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι, ὦ Λυσίμαχε, ἐγώ γε οὐ
πειράσομαι συμβουλεύειν ἄν τι δύνωμαι, καὶ αὐτὰ ἅ προ-
καλεῖ πάντα ποιεῖν. δικαιοτάτον μέντοι μοι δοκεῖ εἶναι,
ἐμὲ νεώτερον ὄντα τῶνδε καὶ ἀπειρότερον τούτων ἀκού-
ειν πρότερον τί λέγουσι καὶ μανθάνειν παρ' αὐτῶν· ἐάν
δ' ἔχω τι ἄλλο παρὰ τὰ ὑπὸ τούτων λεγόμενα, τότε ἤδη
διδάσκειν καὶ πείθειν καὶ σὲ καὶ τούτους. ἀλλ', ὦ Νικία,
τί οὐ λέγει πότερος ὑμῶν;

ΝΙ. Ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκратες. δοκεῖ γάρ
ἐμοὶ τοῦτο τὸ μάθημα τοῖς νέοις ὠφέλιμον εἶναι ἐπίστα-
σθαι πολλαχῇ. καὶ γὰρ τὸ μὴ ἄλλοθι διατρίβειν, ἐν οἷς
δὴ φιλοῦσιν οἱ νέοι τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι, ὅταν σχο-
λὴν ἄρῳσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ, εὖ ἔχει, ὅθεν καὶ τὸ σῶμα
βέλτιον ἰσχεῖν ἀνάγκη — οὐδενὸς γάρ τῶν γυμνασίων
φαιλότερον οὐδ' ἐλάττω πόνον ἔχει — καὶ ἅμα προσήκει 182
μάλιστα ἐλευθέρῳ τοῦτό τε τὸ γυμνάσιον καὶ ἡ ἱππική·
οὐ γὰρ ἀργῶνος ἀθληταὶ ἐσμεν καὶ ἐν οἷς ἡμῖν ὁ ἀργὸν
πρόκειται, μόνοι οὗτοι γυμνάζονται οἱ ἐν τούτοις τοῖς
περὶ τὸν πόλεμον ὀργάνοις γυμναζόμενοι. ἔπειτα ὀνήσει
μὲν τι τοῦτο τὸ μάθημα καὶ ἐν τῇ μάχῃ αὐτῇ, ὅταν ἐν τά-
ξει δέῃ μάχεσθαι μετὰ πολλῶν ἄλλων· μέριστον μέντοι
αὐτοῦ ὄφελος, ὅταν λυθῶσιν αἱ τάξεις καὶ ἤδη τι δέῃ
μόνον πρὸς μόνον ἢ διώκοντα ἀμυνομένῳ τινὲ ἐπιθέσθαι
ἢ καὶ ἐν φυγῇ ἐπιτιθεμένου ἄλλου ἀμύνασθαι αὐτόν· οὐ B
τὰν ὑπὸ γε ἐνὸς εἰς ὁ τοῦτ' ἐπιστάμενος οὐδὲν ἂν πάθοι,
ἴσως δ' οὐδὲ ὑπὸ πλειόνων, ἀλλὰ πανταχῇ ἂν ταύτῃ πλε-
ονεκτοῖ. ἔτι δὲ καὶ εἰς ἄλλου καλοῦ μαθήματος ἐπιθυμί-
αν παρακαλεῖ τὸ τοιοῦτον· πᾶς γὰρ ἂν μαθὼν ἐν ὅπλοις
μάχεσθαι ἐπιθυμήσειε καὶ τοῦ ἑξῆς μαθήματος τοῦ περὶ
τὰς τάξεις, καὶ ταῦτα λαβὼν καὶ φιλοτιμηθεὶς ἐν αὐτοῖς

- C ἐπὶ πάντων τὸ περὶ τὰς στρατηγίας ὁρμήσειε· καὶ ἤδη δὴ-
 λον ὅτι τὰ τούτων ἐχόμενα καὶ μαθήματα πάντα καὶ ἐπι-
 τηδεύματα [πάντα] καὶ καλὰ καὶ πολλοῦ ἄξια ἀνδρὶ μα-
 θεῖν τε καὶ ἐπιτηδεύσαι, ὧν καθηγήσασθαι ἂν τοῦτο τὸ
 μάθημα. προσθήσομεν δ' αὐτῷ οὐ σμικρὰν προσθήκην,
 ὅτι πάντα ἄνδρα ἐν πολέμῳ καὶ θαρραλεώτερον καὶ ἀν-
 δρειότερον ἂν ποιήσῃεν αὐτὸν αὐτοῦ οὐκ ὀλίγῳ αὕτη ἡ
 ἐπιστήμη. μὴ ἀτιμάσωμεν δὲ εἰπεῖν, εἰ καὶ τῷ σμικρότε-
 ρον δοκεῖ εἶναι, ὅτι καὶ εὐσχημονέστερον ἐνταῦθα οὐ χρή-
 D τὸν ἄνδρα εὐσχημονέστερον φαίνεσθαι, οὐ ἅμα καὶ δει-
 νότερος τοῖς ἐχθροῖς φανεῖται διὰ τὴν εὐσχημοσύνην.
 ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε, ὥσπερ λέγω, δοκεῖ τε χρήναι
 διδάσκειν τοὺς νεανίσκους ταῦτα καὶ δεῖ ἂν δοκεῖ εἰρηναῖον
 Λάχνητος δ', εἰ τι παρὰ ταῦτα λέγει, κἂν αὐτὸς ἡδέως
 ἀκούσασθαι.

- VI. ΑΑ. Ἄλλ' ἐστὶ μὲν, ὦ Νικία, χαλεπὸν λέγειν
 περὶ οὗτου τοῦ μαθήματος, ὥς οὐ χρή μανθάνειν· πάντα
 γὰρ ἐπίστασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. καὶ δὴ καὶ τὸ ὀπλι-
 E τικὸν τοῦτο, εἰ μὲν ἐστὶ μάθημα, ὅπερ φασὶν οἱ διδάσκον-
 τες, καὶ οἷον Νικίας λέγει, χρή αὐτὸ μανθάνειν· εἰ δ' ἐστὶ
 μὲν μὴ μάθημα, ἀλλ' ἐξαπατῶσιν οἱ ὑπισχνούμενοι, ἢ
 μάθημα μὲν τυγχάνει ὄν, μὴ μέντοι πάνυ σπουδαῖον, τὸ
 καὶ δεοῖ ἂν αὐτὸ μανθάνειν; λέγω δὲ ταῦτα περὶ αὐτοῦ
 εἰς τὰδε ἀποβλέψας, ὅτι οἶμαι ἐγὼ τοῦτο, εἰ τί ἦν, οὐκ
 ἂν λεληθέναι Λακεδαιμονίους, οἷς οὐδὲν ἄλλο μέλει ἐν
 τῷ βίῳ ἢ τοῦτο ζητεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν, ὅ τι ἂν μαθόντες
 183 καὶ ἐπιτηδεύσαντες πλεονεκτοῖεν τῶν ἄλλων περὶ τὸν πό-
 λεμον. εἰ δ' ἐκείνους ἐλελήθει, ἀλλ' οὐ τούτους γε τοὺς
 διδασκάλους αὐτοῦ λέληθεν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐκεῖνοι μά-
 λιστα τῶν Ἑλλήνων σπουδάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις καὶ
 ὅτι παρ' ἐκείνοις ἂν τις τιμηθεῖς εἰς ταῦτα καὶ παρὰ τῶν
 ἄλλων πλεῖστ' ἂν ἐργάζοιτο χρήματα, ὥσπερ γε καὶ τρα-

γῳδίας ποιητῆς παρ' ἡμῖν τιμηθεῖς. τοιγάρτοι ὅς ἂν οἴη-
ται τραγῳδίαν καλῶς ποιεῖν, οὐκ ἔξωθεν κύκλῳ περὶ τὴν
Ἀττικὴν κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιδεικνύμενος περιέρχε- B
ται, ἀλλ' εὐθὺς δεῦρο φέρεται καὶ τοῖσδ' ἐπιδείκνυσιν
εἰκότως· τοὺς δὲ ἐν ὅπλοις μαχομένους ἐγὼ τούτους ὁρῶ
τὴν μὲν Λακεδαιμόνα ἡγουμένους εἶναι ἄβατον ἱερὸν καὶ
οὐδὲ ἄκρῳ ποδὶ ἐπιβαίνοντας, κύκλῳ δὲ περιόντας αὐ-
τὴν καὶ πᾶσι μᾶλλον ἐπιδεικνυμένους, καὶ μάλιστα τού-
τοις οἳ καὶ αὐτοὶ ὁμολογήσειαν πολλοὺς σφῶν προτέρους
εἶναι πρὸς τὰ τοῦ πολέμου.

VII. Ἐπειτα, ὦ Λυσίμαχε, οὐ πάνυ ὀλίγοις ἐγὼ C
τούτων παραγέγονα ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, καὶ ὁρῶ οἷοί εἶσιν.
ἔξεστι δὲ καὶ αὐτόθεν ἡμῖν σκέψασθαι. ὥσπερ γὰρ ἐπί-
τηδες οὐδεὶς πῶποτ' εὐδόκιμος γέγονεν ἐν τῷ πολέμῳ
ἀνῆρ τῶν τὰ ὀπλιτικὰ ἐπιτηδευσάντων. καίτοι εἰς γε τὰ λ-
λα πάντα ἐκ τούτων οἱ ὀνομαστοὶ γίνονται, ἐκ τῶν ἐπι-
τηδευσάντων ἕκαστα· οὗτοι δ', ὥς εἰσιν, παρὰ τοὺς ἄλ-
λους οὕτω σφόδρα εἰς τοῦτο δεδυστυχήκασιν. ἐπεὶ καὶ
τοῦτον τὸν Στησίλειον, ὃν ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν τοσοῦτῳ D
ἥλθω ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐ-
τοῦ λέγοντα ἃ ἔλεγεν, ἐτέρωθι ἐγὼ κάλλιον ἐθεασάμην
ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὥς ἀληθῶς ἐπιδεικνύμενον οὐχ ἐκόντα. —
προσβαλούσης γὰρ τῆς νεῶς ἐφ' ἣ ἐπεβάτευσεν πρὸς Ὀλιά-
δα τινά, ἐμάχετο ἔχων δορυδρέπανον, διαφέρον δὴ ὅπλον
ἅτε καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων διαφέρον. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐκ
ἄξια λέγειν περὶ τάνδρος, τὸ δὲ σόφισμα τὸ τοῦ δρεπάνου
τοῦ πρὸς τῇ λόγχῃ οἷον ἀπέβη. μαχομένου γὰρ αὐτοῦ E
ἐνέσχετό που ἐν τοῖς τῆς νεῶς σκεύεσι καὶ ἀντελάβετο·
εἴλκεν οὖν ὁ Στησίλειος βουλούμενος ἀπολῦσαι, καὶ οὐχ
οἷός τ' ἦν· ἡ δὲ ναὺς τὴν ναῦν παρῆει. τέως μὲν οὖν παρ-
έθει ἐν τῇ νηϊ ἀντεχόμενος τοῦ δόρατος· ἐπεὶ δὲ διὰ παρ-
ημείβετο ἡ ναὺς τὴν ναῦν καὶ ἐπέσπα αὐτὸν τοῦ δόρατος

184 *ἐχόμενον, ἡφίει τὸ δόρυ διὰ τῆς χειρός, ἕως ἄκρου τοῦ*
στύρακος ἀντελάβετο. ἦν δὲ γέλως καὶ κρότος ὑπὸ τῶν
ἐκ τῆς ὀλκάδος ἐπὶ τε τῷ σχήματι αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ βα-
λόντος τινὸς λίθου παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κατὰ-
στρωμα ἀφίεται τοῦ δόρατος, τότε ἤδη καὶ οἱ ἐκ τῆς τριή-
ρους οὐκέτι οἷοι τ' ἦσαν τὸν γέλωτα κατέχειν, ὀρῶντες
αἰωρούμενον ἐκ τῆς ὀλκάδος τὸ δορυδρέπανον ἐκείνο
ἰσως μὲν οὖν εἰη ἂν τὰ ταῦτα, ὥσπερ Νικίας λέγει· οἷς δ'
οὖν ἐγὼ ἐντετύχηκα, τοιαῦτ' ἄττα ἐστίν.

B VIII. Ὁ οὖν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, ὅτι εἴτε οὕτω σμι-
 κρὰς ὠφελείας ἔχει μάθημα ὅν, εἴτε μὴ ὃν φασὶ καὶ πρὸς-
 ποιοῦνται αὐτὸ εἶναι μάθημα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν μαν-
 θάνειν. καὶ γὰρ οὖν μοι δοκεῖ, εἰ μὲν δειλὸς τις ὢν οἶοιτο
 αὐτὸν ἐπίστασθαι, θρασύτερος ἂν δι' αὐτὸ γενόμενος
 ἐπιφανέστερος γένοιτο οἷος ἦν· εἰ δὲ ἀνδρεῖος, φυλακτώ-
 μενος ἂν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ καὶ σμικρὸν ἐξαμάρτου
 μεγάλας ἂν διαβολὰς ἴσχειν, ἐπίφθονος γὰρ ἢ προσποιή-
 σαι τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης, ὥστ' εἰ μὴ τι θαυμαστὸν
 ὅσον διαφέρει τῇ ἀρετῇ τῶν ἄλλων, οὐκ ἐσθ' ὅπως ἂν τι
 φύγοι τὸ κατεγέλαστος γενέσθαι, φάσκων ἔχειν ταύτην τὴν
 ἐπιστήμην. τοιαύτη τις ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ Λυσίμαχε, ἢ περὶ
 τοῦτο τὸ μάθημα εἶναι σπουδὴ· χρὴ δ' ὅπερ σοι ἐξ ἀρχῆς
 ἔλεγον, καὶ Σωκράτη τόνδε μὴ ἀφιέναι, ἀλλὰ δεῖσθαι
 συμβουλεύειν ὅπῃ δοκεῖ αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου. —

ΑΥ. Ἀλλὰ δέομαι ἐγώ γε, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ ὥς-
 11) περ ἔτι τοῦ διακρινούντος δοκεῖ μοι δεῖν ἡμῖν ἢ βουλή. εἰ
 μὲν γὰρ συνεφερέσθην τῷδε, ἦττον ἂν τοῦ τοιούτου ἔδει-
 νυν δέ — τὴν ἐναντίαν γάρ, ὥς ὁρᾷς, Ἀάχης Νικίᾳ ἔθε-
 το — εὖ δὲ ἔχει ἀκοῦσαι καὶ σοῦ, ποτέρῳ τοῖν ἀνδρῶν
 σύμψηφος εἴ.

ΙΧ. ΣΩ. Τί δαί, ὦ Λυσίμαχε; ὅποτερ' ἂν οἱ πλεί-
 οντες ἐπαινῶσιν ἡμῶν, τούτοις μέλλεις χρῆσθαι;

ΑΤ. Τί γάρ ἄν τις καὶ κοιτοῖ, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἡ καὶ σύ, ὦ Μελησία, οὕτως ἂν ποιοῖς; ἂν εἴ τις περὶ ἀγωνίας τοῦ νείους σοι βουλή εἴη τί χρὴ ἀσκεῖν, ἔρα τοῖς πλείοσιν ἂν ἡμῶν πείθοιο, ἢ ἐκείνῳ ὅστις τυγχάνοι ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος καὶ ἡσκηκώς;

ΜΕ. Ἐκείνῳ εἰκός γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Αὐτῷ ἄρ' ἂν μᾶλλον πείθοιο ἢ τέτταρσιν οὕσιν ἡμῖν;

ΜΕ. Ἴσως.

ΣΩ. Ἐπιστήμη γάρ, οἶμαι, δεῖ κρίνεσθαι ἀλλ' οὐ πλήθει τὸ μέλλον καλῶς κριθῆσεσθαι.

ΜΕ. Πῶς γάρ οὖν;

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ νῦν χρὴ πρῶτον αὐτὸ τοῦτο σκέψασθαι, εἰ ἔστι τις ἡμῶν τεχνικὸς περὶ οὗ βουλευόμεθα, 185 ἢ οὐ· καὶ εἰ μὲν ἔστιν, ἐκείνῳ πείθεσθαι ἐνὶ ὄντι, τοὺς δ' ἄλλους ἔαν· εἰ δὲ μὴ, ἄλλον τινὰ ζητεῖν. ἢ περὶ σμικροῦ οἴεσθε νυκτὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος, ἀλλ' οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος, ὃ τῶν ὑμετέρων μέγιστον ὄν τυγχάνει; νείων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τάναντία γενομένων καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκῆσεται, ὅποιοι ἂν τινες οἱ παῖδες γένωνται.

ΜΕ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Πολλὴν ἔρα δεῖ προμήθειαν αὐτοῦ ἔχειν.

ΜΕ. Πάνν γε.

ΣΩ. Πῶς οὖν, ὃ ἐγὼ ἄρτι ἔλεγον, ἐσκοποῦμεν ἂν, εἰ ἐβουλόμεθα σκέψασθαι τίς ἡμῶν περὶ ἀγωνίαν τεχνικώτατος; ἄρ' οὐχ ὁ μαθὼν καὶ ἐπιτηδεύσας, ὃ καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγυότες ἦσαν αὐτοῦ τούτου;

ΜΕ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἔτι πρότερον, τίνας ὄντος τούτου, οὗ ζητοῦμεν τοὺς διδασκάλους;

ΜΕ. Πῶς λέγεις;

Χ. ΣΩ. Ὡς ἴσως μᾶλλον κατάδηλον ἔσται. οὐ μοι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὠμολογῆσθαι, τί ποτ' ἔστι περὶ οὐ βουλευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα, ὅστις ἡμῶν τεχνικὸς καὶ
C τούτου ἕνεκα διδασκάλους ἐκτήσατο, καὶ ὅστις μὴ.

ΝΙ. Οὐ γάρ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ ἐν ὅπλοις μάχεσθαι σκοποῦμεν, εἴτε χρὴ αὐτὸ τοὺς νεανίσκους μανθάνειν εἴτε μὴ;

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία. ἀλλ' ὅταν περὶ φαρμάκου τις τοῦ πρὸς ὀφθαλμοὺς σκοπῇται, εἴτε χρὴ αὐτὸ ὑπαλείφασθαι εἴτε μὴ, πότερον οἶει τότε εἶναι τὴν βουλὴν περὶ τοῦ φαρμάκου ἢ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν;

ΝΙ. Περὶ τῶν ὀφθαλμῶν.

D ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅταν ἵππῳ χαλινὸν σκοπῇται τις εἰ προσοιστέον ἢ μὴ, καὶ ὁπότε, τότε που περὶ τοῦ ἵππου βουλευέται ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ χαλινοῦ;

ΝΙ. Ἀληθῆ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐνὶ λόγῳ, ὅταν τις τι ἕνεκά του σκοπῇ, περὶ ἐκείνου ἢ βουλή τυγχάνει οὐσα οὐ ἕνεκα ἐσκόπει, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ ὃ ἕνεκα ἄλλου ἐξήτει. —

ΝΙ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Δεῖ ἄρα καὶ τὸν σύμβουλον σκοπεῖν, ἄρα τεχνικός ἐστίν εἰς ἐκείνου θεραπείαν, οὐ ἕνεκα σκοπούμενοι σκοποῦμεν.

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν φάμεν περὶ μαθήματος σκοπεῖν E τῆς ψυχῆς ἕνεκα τῆς τῶν νεανίσκων;

ΝΙ. Ναί.

ΣΩ. Εἴ τις ἄρα ἡμῶν τεχνικὸς περὶ ψυχῆς θεραπείαν καὶ οἷός τε καλῶς τοῦτο θεραπεύσαι, καὶ ὅτῳ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασιν, τοῦτο σκεπτόμεν.

ΑΑ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὐπω ἐώρακας ἄνευ διδα-

σκάλων τεχνικωτέρους γεγονότας εἰς ἓνια ἢ μετὰ διδασκάλων;

ΣΩ. Ἐρωγε, ὦ Λάχης· οἷς γε σὺ οὐκ ἂν ἐθέλοις πιστεῦσαι, εἰ φαῖεν ἀγαθοὶ εἶναι δημιουργοί, εἰ μὴ τί σοι τῆς αὐτῶν τέχνης ἔργον ἔχοιεν ἐπιδείξαι εὖ εἰργασμένον, καὶ ἐν καὶ πλείω.

186

ΛΑ. Τοῦτο μὲν ἀληθῆ λέγεις.

ΧΙ. ΣΩ. Καὶ ἡμᾶς ἄρα δεῖ, ὦ Λάχης τε καὶ Νικία, ἐπειδὴ Ἀνσίμαχος καὶ Μελησίας εἰς συμβουλήν παρεκαλέσάτην ἡμᾶς περὶ τοῦν βλέειν, προθυμούμενοι αὐτοῖν ὅ τι ἀρίστας γενέσθαι τὰς ψυχὰς, εἰ μὲν φαμεν ἔχειν, ἐπιδείξαι αὐτοῖς καὶ διδασκάλους οὔτινες ἡμῶν γερόνασιν, *οἱ* αὐτοὶ πρῶτοι ἀγαθοὶ ὄντες καὶ πολλῶν νέων τεθεραπευκότες ψυχὰς ἐπειτα καὶ ἡμᾶς διδάξαντες φαίνονται· ἢ εἰ β τις ἡμῶν αὐτῶν ἑαυτῷ διδάσκαλον μὲν οὐ φησὶ γερονέυαι, ἀλλ' οὖν ἔργα αὐτὸς αὐτοῦ ἔχει εἰπεῖν καὶ ἐπιδείξαι, τίνες Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων, ἢ δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι, δι' ἐκεῖνον ὁμολογουμένως ἀγαθοὶ γερόνασιν· εἰ δὲ μηδὲν ἡμῖν τούτων ὑπάρχει, ἄλλους κελεύειν ζητεῖν καὶ μὴ ἐν ἐταίρων ἀνδρῶν βλέσι κινδυνεύειν διαφθείροντας τὴν μεγίστην αἰτίαν ἔχειν ὑπὸ τῶν οἰκειοτάτων. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἀνσίμαχέ τε καὶ Μελησία, πρῶτος περὶ ἑαυτοῦ λέγω ὅτι διδάσκαλός μοι οὐ γέγονε τούτου πέρι. καίτοι ἐπιθυμῶ γε τοῦ πράγματος ἐκ νέου ἀρξάμενος. ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφισταῖς οὐκ ἔχω τελεῖν μισθούς, οἵπερ μόνοι ἐπηγγέλονται με οἷοί τ' εἶναι παιῆσαι καλόν τε κἀγαθόν· αὐτὸς δ' αὖ εὖρεῖν τὴν τέχνην ἀδυνατῶ ἐτι νυνί. εἰ δὲ Νικίας ἢ Λάχης εὗρηκεν ἢ μεμάθηκεν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι· καὶ γὰρ χρήμασιν ἐμοῦ δυνατώτεροι, ὥστε μαθεῖν παρ' ἄλλων, καὶ ἄμα πρεσβύτεροι, ὥστε ἤδη εὗρηκέναι. δοκοῦσι δὲ μοι δυνατοὶ εἶναι παιδεῦσαι ἄνθρωπον· οὐ γὰρ ἂν ποτε ἀδεῶς ἀπεφαίνοντο περὶ ἐπιτηδευμάτων νέῳ χρη-

στῶν τε καὶ πονηρῶν, εἰ μὴ αὐτοῖς ἐπίστευον ἱκανῶς εἰδέναι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἔγωγε τοῦτοις πιστεύω· ὅτι δὲ διαφύρεσθον ἀλλήλοιν, ἐθαύμασα. τοῦτο οὖν σου ἐγὼ ἀντιδέομαι, ὦ *Λυσίμαχε*, καθάπερ ἄρτι *Λάχης* μὴ ἀφίεσθαι σε ἐμοῦ διεκελεύετο ἀλλὰ ἐρωτᾶν, καὶ ἐγὼ νῦν παρακελεύομαι σοι μὴ ἀφίεσθαι *Λάχης*τος μηδὲ *Νικίου*, ἀλλ' ἐρωτᾶν λέγοντα, ὅτι ὁ μὲν *Σωκράτης* οὐ φησιν ἐπαίνειν περὶ τοῦ πράγματος, οὐδ' ἱκανὸς εἶναι διακρίναι ὁπότερος ὑμῶν ἀληθὴ λέγει· οὔτε γὰρ εὐρετὴς οὔτε μαθητὴς οὐδενὸς περὶ τῶν τοιούτων γεγενῆσθαι· σὺ δ', ὦ *Λάχης* καὶ *Νικία*, εἰπετον ἡμῖν ἑκάτερος, τί νι δὴ δεινотάτω συγγεγόνυτον περὶ τῆς τῶν νέων τροφῆς, καὶ πότερα μαθόντες παρὰ τοῦ ἐπίστασθον ἢ αὐτῷ ἐξευρόντες, καὶ εἰ μὲν μα-
 187 θόντες, τίς ὁ διδάσκαλος ἑκάτερω καὶ τίνας ἄλλοι ὁμότεχνοι αὐτοῖς, ἐν' αὐτῇ μὴ ὑμῖν σχολὴ ἢ ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, ἐπ' ἐκείνους ἴωμεν καὶ πείθωμεν ἢ δώροις ἢ χάρισιν ἢ ἀμφοτέρω ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ὑμετέρων παιδῶν, ὅπως μὴ καταισχύνωσι τοὺς αὐτῶν προγόνους φαῦλοι γενόμενοι· εἰ δ' αὐτοὶ εὐρεταὶ γεγενῶτε τοῦ τοιούτου, δότε παράδειγμα, τίνων ἤδη ἄλλων ἐπιμεληθέντες ἐκ φαύλων καλοὺς τε κάγαθους ἐποίησα-
 B τε. εἰ γὰρ νῦν πρῶτον ἄρξεσθε παιδεύειν, σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐκ ἐν τῷ *Καρὶ* ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν τοῖς νύεσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισὶ, καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαίνειν ἐν πί-
 θῳ ἢ κεραμεία γιγνομένη. λέγετε οὖν, τί τούτων ἢ φάτε ὑμῖν ὑπάρχειν τε καὶ προσήκειν, ἢ οὐ φάτε. ταῦτ', ὦ *Λυσίμαχε*, παρ' αὐτῶν πυνθάνου τε καὶ μὴ μεθίει τοὺς ἄνδρας.

XII. *AT*. Καλῶς μὲν ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, *Σωκράτης* λέγειν· εἰ δὲ βουλομένοις ὑμῖν ἐστὶ περὶ τῶν τοιούτων ἐρωτᾶσθαι τε καὶ διδόναι λόγον, αὐτοὺς δὴ χρὴ

γιννώσκειν, ὃ Νικία τε καὶ Λάχης. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ Με-
 λησία τῷδε δῆλον ὅτι ἡδομένοις ἂν εἴη, εἰ πάντα, ἃ Σω-
 κράτης ἐρωτᾷ, ἐθέλοιτε λόγῳ διεξιέναι· καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς
 ἐντεῦθεν ἡρχόμην λέγων, ὅτι εἰς συμβουλήν διὰ ταῦτα
 ὑμᾶς παρακαλέσαιμεν, ὅτι μεμεληκέναι ὑμῖν ἡγνούμεθα,
 ὡς εἰκός, περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλως καὶ ἐπειδὴ οἱ παῖ-
 δες ὑμῖν ὀλίγου ὥσπερ οἱ ἡμέτεροι ἡλικίαν ἔχουσι παι- D
 δεύεσθαι. εἰ οὖν ὑμῖν μὴ τι διαφέρει, εἶπατε καὶ κοινῇ
 μετὰ Σωκράτους σκέψασθε, διδόντες τε καὶ δεχόμενοι
 λόγον παρ' ἀλλήλων· εὐ γὰρ καὶ τοῦτο λέγει ὃδε, ὅτι περὶ
 τοῦ μεγίστου νῦν βουλευόμεθα τῶν ἡμετέρων. ἀλλ' ὁρᾶτε
 εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν.

ΝΙ. ὦ Αὐσίμαχε, δοκεῖς μοι ὡς ἀληθῶς Σωκράτη
 πατρώθεν γιννώσκειν μόνον, αὐτῷ δ' οὐ συγγεγυμέναι
 ἀλλ' ἢ παιδί ὄντι, εἰ που ἐν τοῖς δημόταις μετὰ τοῦ πα- E
 τρός ἀκολουθῶν ἐπλησίασέ σοι ἢ ἐν ἱερῷ ἢ ἐν ἄλλῳ τῷ
 πολλόγῳ τῶν δημοτῶν· ἐπειδὴ δὲ πρεσβύτερος γέγονεν,
 οὐκ ἐντετυγνηκῶς τῷ ἀνδρὶ δῆλος εἶ.

ΑΥ. Τί μάλιστα, ὦ Νικία;

XIII. ΝΙ. Οὐ μοι δοκεῖς εἰδέναι ὅτι, ὅς ἂν ἐγγύτα-
 τα Σωκράτους ἦ λόγῳ, ὥσπερ γυναικὶ εἰ πλησιάξοι διαλε-
 γόμενος, ἀνάγκη αὐτῷ, εἰ μὴ ἄρα καὶ περὶ ἄλλου του πρό-
 τερον ἄρξηται διαλέγεσθαι, μὴ παύεσθαι ὑπὸ τούτου
 περιαιγόμενον τῷ λόγῳ, πρὶν ἂν ἐμπέσῃ εἰς τὸ διδόναι
 περὶ αὐτοῦ λόγον, ὅτινα τρόπον νῦν τε ξῇ καὶ ὅτινα
 τὸν παρεληλυθότα βίον βεβίωκεν· ἐπειδὴ δ' ἐμπέσῃ, 188
 ὅτι οὐ πρότερον αὐτὸν ἀφήσει Σωκράτης, πρὶν ἂν βα-
 σανίσῃ ταῦτα εὐ τε καὶ καλῶς ἅπαντα ἐγὼ δὲ συνήθης
 τέ εἰμι τῷδε καὶ οἶδ' ὅτι ἀνάγκη ὑπὸ τούτου πάσχειν ταῦ-
 τα, καὶ ἔτι γε αὐτὸς ὅτι πείσομαι ταῦτα εὐ οἶδα· χαίρω
 γάρ, ὦ Αὐσίμαχε, τῷ ἀνδρὶ πλησιάξων, καὶ οὐδὲν οἶμαι
 κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκεσθαι ὅτι μὴ καλῶς ἢ πεπονή-

Β καμειν ἢ ποιοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστε-
 ρον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ φεύγοντα, ἀλλ' ἐθέλοντα
 Γ κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιούντα μανθάνειν ἕως περὶ
 ἂν ξῇ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτὸ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέ-
 ναι. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐδὲν ἄηθες οὐδ' αὖ ἁηδὲς ὑπὸ Σω-
 κράτους βασανίζεσθαι. ἀλλὰ καὶ πάσαι σχεδὸν τι ἠπιστά-
 μην, ὅτι οὐ περὶ τῶν μεираκίων ἡμῖν ὁ λόγος ἔσονται Σω-
 κράτους παρόντος, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν. ὅπερ οὖν
 Δ λέγω, τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν κωλύει Σωκράτει συνδιατρίβειν
 ὅπως οὗτος βούλεται. Λάχητα δὲ τόνδε ὄρα ὅπως ἔχει
 περὶ τοῦ τοιούτου.

XIV. ΑΑ. Ἀπλοῦν τά γ' ἐμὸν, ὦ Νικία, περὶ λό-
 γων ἐστίν· εἰ δὲ βούλει, οὐχ ἄπλοῦν, ἀλλὰ διπλοῦν. καὶ
 γὰρ ἂν δόξαιμι τῷ φιλόλογος εἶναι καὶ αὐτὸν μισόλογος. ὅταν
 μὲν γὰρ ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγομένου ἢ περὶ
 τινος σοφίας ὡς ἀληθῶς ὄντος ἀνδρὸς καὶ ἀξίου τῶν λό-
 Γ γων ὧν λέγει, χαίρω ὑπερφυῶς, θεώμενος ἅμα τὸν τε λέ-
 γοντα καὶ τὰ λεγόμενα ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ ἀρμότ-
 τουτά ἐστι· καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικὸς ὁ τοιοῦτος
 εἶναι, ἀρμονίαν καλλίστην ἡρμωσμένος οὐ λύραν οὐδὲ
 παιδίᾳς ὄργανα, ἀλλὰ τῷ ὄντι ξῆν ἡρμωσμένος [οὗ] αὐτὸς
 αὐτοῦ τὴν βίον σύμφωνον τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα, ἀτε-
 χνῶς θωριστὶ ἀλλ' οὐκ ἰαστί, οἶμαι δὲ οὐδὲ φρυγιστὶ οὐδὲ
 λυδιστὶ. ἀλλ' ἥπερ μόνῃ Ἑλληνικῇ ἐστὶν ἀρμονία. ὁ μὲν
 οὖν τοιοῦτος χαίρειν με ποιεῖ φθεγγόμενος καὶ δοκεῖν
 Ε ὅτρωσιν φιλόλογον εἶναι· οὕτω σφόδρα ἀποδέχομαι παρ'
 αὐτοῦ τὰ λεγόμενα· ὁ δὲ τὰναντία τούτου πράττων λυπεῖ
 με, ὅσω ἂν δοκῇ ἄμεινον λέγειν, τοσούτῳ μᾶλλον, καὶ
 ποιεῖ αὐτὸν δοκεῖν εἶναι μισόλογον. Σωκράτους δ' ἐγὼ τῶν
 μὲν λόγων οὐκ ἔμπειρός εἰμι, ἀλλὰ πρότερον, ὡς ἔοικε,
 τῶν ἔργων ἐπειράσθην, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν εὗρον ἄξιον ὄντα
 189 λόγων καλῶν καὶ πάσης παρρησίας. εἰ οὖν καὶ τοῦτο

ἔχει, συμβούλομαι τάνδρι, καὶ ἥδιστ' ἂν ἐξεταζοίμην ὑπὸ τοῦ τοιούτου, καὶ οὐκ ἂν ἀχθόμην μανθάνων, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τῷ Σόλωνι, ἐν μόνον προσλαβών, ξυγχωρῶ· γηράσκων γὰρ πολλὰ διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον. τοῦτο γάρ μοι συγχωρεῖτω, ἀγαθὸν καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν διδάσκαλον, ἵνα μὴ δυσμαθὴς φαίνωμαι ἀηδῶς μανθάνων· εἰ δὲ νεώτερος ὁ διδάσκων ἐστὶ ἢ μήπω ἐν δόξῃ ὢν ἢ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἔχων, οὐδέν μοι μέλει. σοὶ B οὖν, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐπαγγέλλομαι καὶ διδάσκειν καὶ ἐλέγχειν ἐμὲ ὅ τι ἂν βούλῃ, καὶ μανθάνειν γε ὅ τι αὐτὸς ἐγὼ οἶδα· οὕτω σὺ παρ' ἐμοὶ διάκεισαι ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἢ μετ' ἐμοῦ συνδιεκινδύνευσας καὶ ἔδωκας σαυτοῦ πείραν ἀρετῆς, ἣν χρὴ διδόναι τὸν μέλλοντα δικαίως δάσκειν. λέγ' οὖν ὅ τί σοι φίλον, μηδὲν τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν ὑπόλογον ποιούμενος.

XV. ΣΩ. Οὐ τὰ ὑμέτερα, ὥς ἔοικεν, αἰτιασόμεθα ὅ μὴ οὐχ ἔτοιμα εἶναι καὶ συμβουλευεῖν καὶ συσκοπεῖν.

ΑΓ. Ἀλλ' ἡμέτερον δὴ ἔργον, ὦ Σώκρατες· ἵνα γάρ σε ἔγωγε ἡμῶν τίθῃμι· σκοπεῖ οὖν ἀντ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν νεανίσκων, ὅ τι δεόμεθα παρὰ τῶνδε πυνθάνεσθαι. καὶ συμβούλευε διαλεγόμενος τούτοις. ἐγὼ μὲν γάρ καὶ ἐπιλανθάνομαι ἤδη τὰ πολλὰ διὰ τὴν ἡλικίαν ὣν ἂν διανοηθῶ ἐρέσθαι καὶ αὐτὸς ἂν ἀκούσω· ἐὰν δὲ μεταξὺ ἄλλοι λόγοι γένωνται, οὐ πάνυ μέμνημαι. ὑμεῖς οὖν λέγετε καὶ διέξτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν προϋθέμεθα· ἐγὼ D δ' ἀκούσομαι καὶ ἀκούσας αὐτὸ μετὰ Μελησίου τοῦδε ποιήσω τοῦτο ὅ τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ.

ΣΩ. Πειστέον, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, Λυσισμαχῶ καὶ Μελησίᾳ. ἃ μὲν οὖν νῦν δὴ ἐπεχειρήσαμεν σκοπεῖν, τίνες οἱ διδάσκαλοι ἡμῖν τῆς τοιαύτης παιδείας γεγόνασιν ἢ τίνες ἄλλους βελτίους πεποιήκαμεν, ἴσως μὲν οὐ κακῶς ἔχει· ἐξετάζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλ' οἶμαι E

καὶ ἡ τοιαύδε σκέψις εἰς ταυτὸν φέρει, σχεδὸν δέ τι καὶ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς εἴη ἂν. εἰ γὰρ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὅτου οὖν πέρι, ὅτι παραγενόμενόν τῳ βέλτιον ποιεῖ ἐκεῖνο ᾧ παραγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τέ ἐσμεν αὐτὸ ποιεῖν παραγίγνεσθαι ἐκεῖνω, δῆλον ὅτι αὐτὸ γε ἴσμεν τοῦτο, οὐ πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα ὥς ἂν τις αὐτὸ ῥᾶστα καὶ ἄριστ' ἂν κτήσαιοτο. ἴσως οὖν οὐ μανθάνετε μου ὅ τι λέγω, ἀλλ' ὥδε ῥᾶον μαθήσεσθε. εἰ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι, ὅτι ὅψις παραγενομένη ὀφθαλμοῖς βελτίους ποιεῖ ἐκείνους οἷς παραγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τέ ἐσμεν ποιεῖν αὐτὴν παραγίγνεσθαι ὁμμασι, δῆλον ὅτι ὅψιν γε ἴσμεν αὐτὴν τί ποτ' ἐστίν, ἥς πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα ὥς ἂν τις αὐτὴν ῥᾶστα καὶ ἄριστα κτήσαιοτο. εἰ γὰρ μὴδ' αὐτὸ τοῦτο εἰδέειμεν, ὅ τι ποτ' ἐστίν ὅψις ἢ ὅ τι ἐστίν ἀκοή, σχολῇ ἂν σύμβουλοί γε ἄξιοι λόγου γενοίμεθα καὶ λατροὶ ἢ περὶ ὀφθαλμῶν ἢ περὶ ὠτῶν, ὅντινα τρόπον ἀκοὴν ἢ

B ὅψιν κάλλιστ' ἂν κτήσαιοτο τις.

ΑΑ. Ἀληθῇ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

XVI. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Ἀάχης, καὶ νῦν ἡμᾶς τῷδε παρακαλεῖτον εἰς συμβουλήν, τί ν' ἂν τρόπον τοῖς υἱέσιν (αὐτῶν ἀρετὴ παραγενομένη ταῖς ψυχαῖς ἀμείνους ποιήσειεν;

ΑΑ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τοῦτό γ' ὑπάρχειν δεῖ, τὸ εἰδέναι ὅ τι ποτ' ἐστίν ἀρετὴ; εἰ γὰρ που μὴδ' ἀρετὴν εἰδέειμεν τὸ παράπαν ὅ τι ποτε τυγχάνει ὄν, τί ν' ἂν τρόπον τούτου σύμβουλοι γενοίμεθα ὁρώον, ὅπως ἂν αὐτὸ κάλλιστα

C κτήσαιοτο;

ΑΑ. Οὐδένα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Φαμὲν ἄρα, ὦ Ἀάχης, εἰδέναι αὐτὸ ὅ τι ἐστίν

ΑΑ. Φαμὲν μέντοι.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὃ γε ἴσμεν, καὶ εἰποιμεν δήπου τί ἐστίν.

ΛΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ὃ ἄριστε, περὶ ὅλης ἀρετῆς εὐθέως σκοπώμεθα· πλέον γὰρ ἴσως ἔργον· ἀλλὰ μέρους τινοῦς περὶ πρῶτον ἴδωμεν, εἰ ἱκανῶς ἔχομεν πρὸς τὸ εἰδέναι· καὶ ἡμῖν, ὥς τὸ εἰκός, ῥάων ἢ σκέψις ἐσται. D

ΛΑ. Ἀλλ' οὕτω ποιῶμεν, ὃ Σώκρατες, ὥς σὺ βούλει.

ΣΩ. Τί οὖν ἂν προελοίμεθα τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν; ἢ δῆλον δὴ ὅτι τοῦτο εἰς ὃ τείνειν δοκεῖ ἢ ἐν τοῖς ὅπλοις μάθησις; δοκεῖ δέ που τοῖς πολλοῖς εἰς ἀνδρείαν. ἢ γάρ;

ΛΑ. Καὶ μάλα δὴ οὕτω δοκεῖ.

ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν πρῶτον ἐπιχειρήσωμεν, ὃ Λαχῆς, εἰπεῖν, ἀνδρεία τί ποτ' ἐστίν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο σκεπώμεθα καὶ ὅτῳ ἂν τρόπῳ τοῖς νεανίσκοις παραγένοιτο, καθ' ὅσον οἷόν τε ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ μαθημάτων παραγενέσθαι. ἀλλὰ πειρῶ εἰπεῖν ὃ λέγω, τί ἐστίν ἀνδρεία. E

XVII. ΛΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὃ Σώκρατες, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν· εἰ γάρ τις ἐθέλοι ἐν τῇ τάξει μένων ἀμύνεσθαι τοῖς πολεμίοις καὶ μὴ φεύγει. εὖ ἴσθι ὅτι ἀνδρεῖος ἂν εἴη.

ΣΩ. Εὖ μὲν λέγεις, ὃ Λαχῆς· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ αἴτιος, οὐ σαφῶς εἰπὼν, τὸ σὲ ἀποκρίνασθαι μὴ τοῦτο ὃ διανοούμενος ἠρόμην, ἀλλ' ἔτερον.

ΛΑ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὃ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ φράσω, ἔαν οἷός τε γένωμαι. ἀνδρεῖός 191 που οὗτος, ὃν καὶ σὺ λέγεις, ὅς ἂν ἐν τῇ τάξει μένων μάχεται τοῖς πολεμίοις.

ΛΑ. Ἐγὼ γοῦν φημί.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγώ. ἀλλὰ τί αὖ ὅδε, ὅς ἂν φεύγων μάχεται τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ μὴ μένων;

ΛΑ. Πῶς φεύγων;

ΣΩ. Ὡσπερ πον καὶ Σκύθαι λέγονται οὐχ ἦττον
 B φεύγοντες ἢ διώκοντες μάχεσθαι, καὶ Ὀμηροῦς πον ἐπαι-
 θὰ ἔφη αὐτοὺς ἐπίστασθαι διώκειν ἢ δὲ φέβεσθαι· καὶ
 αὐτὸν τὸν Αἰνεΐαν κατὰ τοῦτ' ἐνεκωμίασε, κατὰ τὴν τοῦ
 φόβου ἐπιστήμην, καὶ εἶπεν αὐτὸν εἶναι μῆστωρα φόβου.

ΑΑ. Καὶ καλῶς γε, ὦ Σώκρατες· περὶ ἀρμάτων
 γὰρ ἔλεγε· καὶ σὺ τὸ τῶν Σκυθῶν ἱππέων πέρι λέγεις. τὸ
 μὲν γὰρ ἱππικὸν τὸ ἐκείνων οὔτω μάχεται, τὸ δὲ ὀπλιτι-
 κὸν τό γε τῶν Ἑλλήνων, ὥς ἐγὼ λέγω.

ΣΩ. Πλήν γ' ἴσως, ὦ Αἰχῆς, τὸ Λακεδαιμονίων.
 C Λακεδαιμονίους γὰρ φασιν ἐν Πλαταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς
 γεροφάροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλειν μένοντας πρὸς αὐτοὺς
 μάχεσθαι, ἀλλὰ φεύγειν, ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ τάξεις
 τῶν Περσῶν, ἀναστρεφομένους ὥσπερ ἱππέας μάχεσθαι
 καὶ οὔτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην.

ΑΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

XVIII. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἄρτι ἔλεγον, ὅτι ἐγὼ αἰ-
 τιως μὴ καλῶς σε ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐ καλῶς ἠρώμην.
 D βουλούμενης γὰρ σου πυθέσθαι μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ ὀπλι-
 τικῷ ἀνδρείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἱππικῷ καὶ ἐν ξύμ-
 παντι τῷ πολεμικῷ εἶδει, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ πολέ-
 μῳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πρὸς τὴν θάλατταν κινδύνοις
 ἀνδρείους ὄντας, καὶ ὅσοι γε πρὸς νόσους καὶ ὅσοι πρὸς
 πενίας ἢ καὶ πρὸς τὰ πολιτικά ἀνδρεῖοι εἰσι, καὶ ἔτι αὖ
 μὴ μόνον ὅσοι πρὸς λύπας ἀνδρεῖοι εἰσιν ἢ φόβους, ἀλλὰ
 E καὶ πρὸς ἐπιθυμίας ἢ ἡδονὰς δεινοὶ μάχεσθαι, καὶ μένον-
 τες ἢ ἀναστρέφοντες — εἰσὶ γὰρ πού τινες, ὦ Αἰχῆς, καὶ
 ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρεῖοι.

ΑΑ. Καὶ σφόδρα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνδρεῖοι μὲν πάντες οὗτοί εἰσιν, ἀλλ'
 οἱ μὲν ἐν ἡδοναῖς, οἱ δ' ἐν λύπαις, οἱ δ' ἐν ἐπιθυμίαις,

οἱ δ' ἐν φόβοις τὴν ἀνδρείαν κέκτηνται· οἱ δὲ γ', οἶμαι, δειλίαν ἐν τοῖς αὐτοῖς τοῦτοις.

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί ποτε ὃν ἐκάτερον τούτων, τοῦτο ἐπυνθάνομαι. πάλιν οὖν πειρῶ εἰπεῖν ἀνδρείαν πρῶτον, τί ὃν ἐν πᾶσι τοῦτοις ταῦτόν ἐστιν· ἢ οὐπω καταμανθάνεις ὃ λέγω;

ΛΑ. Οὐ πάνυ τι.

XIX. ΣΩ. Ἄλλ' ὥδε λέγω, ὥσπερ ἂν εἰ τάχος ἦρώ- 192
των τί ποτ' ἐστίν, ὃ καὶ ἐν τῷ τρέχειν τυγχάνει ὃν ἡμῖν καὶ ἐν τῷ καθαρίζειν καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ μανθάνειν καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, καὶ σχεδόν τι αὐτὸ κекτήμεθα, οὐ καὶ περὶ ἄξιον λέγειν, ἢ ἐν ταῖς τῶν χειρῶν πράξεσιν ἢ σκελῶν ἢ στόματός τε καὶ φωνῆς ἢ διανοίας· ἢ οὐχ οὕτω καὶ σὺ λέγεις;

ΛΑ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Εἰ τοίνυν τίς με ἔροιτο· ὦ Σώκρατες, τί λέγεις τοῦτο, ὃ ἐν πᾶσιν ὀνομάζεις ταχυτῆτα εἶναι; εἰποιμ' ἂν αὐτῷ, ὅτι τὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ διαπραττομένην δύ- B
ναμιν ταχυτῆτα ἔγωγε καλῶ καὶ περὶ φωνήν καὶ περὶ δρόμον καὶ περὶ τὰλλα πάντα.

ΛΑ. Ὅρθως γε σὺ λέγων.

ΣΩ. Πειρῶ δὴ καὶ σὺ, ὦ Λάχης, τὴν ἀνδρείαν οὕτως εἰπεῖν, τίς οὐσα δύναμις ἢ αὐτὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν λύπῃ καὶ ἐν ἅπασιν οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν αὐτὴν εἶναι, ἔπειτα ἀνδρεία κέκληται.

ΛΑ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καρτερία τις εἶναι τῆς ψυχῆς, εἰ τό γε διὰ πάντων περὶ ἀνδρείας πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ, εἰ γε τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρι- C
νόμεθα ἡμῖν αὐτοῖς. τοῦτο τοίνυν ἐμοιγε φαίνεται, ὅτι οὐ πᾶσά γε, ὥς ἐγὼμαι, καρτερία ἀνδρεία σοι φαίνεται.

ΠΛΑΤΟ III.

τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδε· σχεδὸν γάρ τι οἶδα, ὦ Λάχης, ὅτι τῶν πάντων καλῶν πραγμάτων ἡγεῖ σὺ ἀνδρείαν εἶναι.

ΛΑ. Εὖ μὲν οὖν ἴσθι ὅτι τῶν καλλίστων.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ μὲν μετὰ φρονήσεως καρτερία καλὴ καγαθή;

ΛΑ. Πάνυ γε.

D ΣΩ. Τί δ' ἢ μετ' ἀφροσύνης; οὐ τοῦναντίον ταύτῃ βλαβερὰ καὶ κακοῦργος;

ΛΑ. Ναί.

ΣΩ. Καλὸν οὖν τι φήσεις σὺ εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὃν κακοῦργόν τε καὶ βλαβερόν;

ΛΑ. Οὐκ οὐν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τήν γε τοιαύτην καρτερίαν ἀνδρείαν ὁμολογήσεις εἶναι, ἐπειδήπερ οὐ καλὴ ἐστίν, ἢ δὲ ἀνδρεία καλὸν ἐστίν.

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἡ φρόνιμος ἄρα καρτερία κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀνδρεία ἂν εἴη.

ΛΑ. Ἔοικεν.

E XX. ΣΩ. Ἰδωμεν δὴ, ἢ εἰς τί φρόνιμος; ἢ ἢ εἰς ἅπαντα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ σμικρά; οἷον εἰ τις καρτερεῖ ἀναλίσκων ἀργύριον φρονίμως, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας πλεον ἐκτίσεται, τοῦτον ἀνδρεῖον καλοῖς ἂν; —

ΛΑ. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

ΣΩ. Ἀλλ' οἷον εἰ τις ἰατρὸς ὢν, περιπλευμονίᾳ τοῦ νείους ἐχομένου ἢ ἄλλου τινὸς καὶ δεομένου πιεῖν ἢ φαγεῖν
193 δοῦναι, μὴ κάμπτειτο ἀλλὰ καρτεροῖ;

ΛΑ. Οὐδ' ὅπωςτιοῦν οὐδ' αὕτη.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐν πολέμῳ καρτεροῦντα ἄνδρα καὶ ἐθέλοντα μάχεσθαι, φρονίμως λογιζόμενον, εἰδότα μὲν ὅτι βοηθήσουσιν ἄλλοι αὐτῷ, πρὸς ἐλάττους δὲ καὶ φανυλότερους μαχεῖται ἢ μετ' ὧν αὐτός ἐστιν, ἐτι δὲ χωρία ἔχει

κρείττω, τοῦτον τὸν μετὰ τῆς τοιαύτης φρονήσεως καὶ παρασκευῆς καρτεροῦντα ἀνδρειότερον ἂν φαίης ἢ τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ στρατοπέδῳ ἐθέλοντα ὑπομένειν τε καὶ καρτερεῖν;

ΛΑ. Τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες Β

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀφρονεστέρα γε ἢ τούτου ἢ ἢ τοῦ ἐτέρου καρτερία.

ΛΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Καὶ τὸν μετ' ἐπιστήμης ἄρα ἱππικῆς καρτεροῦντα ἐν ἱππομαχίᾳ ἤττον φήσεις ἀνδρεῖον εἶναι ἢ τὸν ἄνευ ἐπιστήμης.

ΛΑ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Καὶ τὸν μετὰ σφενδονητικῆς ἢ τοξικῆς ἢ ἄλλης C
τινὸς τέχνης καρτεροῦντα.

ΛΑ. Πάνν γε.

ΣΩ. Καὶ ὅσοι ἂν ἐθέλωσιν εἰς φρέαρ καταβαίνοντες καὶ κολυμβῶντες καρτερεῖν ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, μὴ ὄντες δεινοί, ἢ ἐν τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, ἀνδρειότερους φήσεις τῶν ταῦτα δεινῶν.

ΛΑ. Τί γὰρ ἂν τις ἄλλο φαίη, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐδέν, εἶπερ οἴοιτό γε οὕτως.

ΛΑ. Ἀλλὰ μὴν οἶμαί γε.

ΣΩ. Καὶ μὴν που ἀφρονεστέρωις γε, ὦ Λάχης, οἱ τοιοῦτοι κινδυνεύουσί τε καὶ καρτεροῦσιν ἢ οἱ μετὰ τέχνης αὐτὸ πράττοντες.

ΛΑ. Φαίνονται.

ΣΩ. Οὐκοῦν αἰσχρὰ ἢ ἄφρων τόλμα τε καὶ καρτε- D
ρησις ἐν τῷ πρόσθεν ἐφάνη ἡμῖν οὐσα καὶ βλαβερά;

ΛΑ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἡ δέ γε ἀνδρεία ὁμολογεῖτο καλόν τι εἶναι.

ΛΑ. Ὁμολογεῖτο γάρ.

ΣΩ. Νῦν δ' αὖτε πάλιν φάμεν ἐκείνο τὸ αἰσχρὸν, τὴν ἄφρονα καρτέρησιν, ἀνδρείαν εἶναι.

ΛΑ. Ἐοίκαμεν.

ΣΩ. Καλῶς οὖν σοι δοκοῦμεν λέγειν;

ΛΑ. Μὰ τὸν Δι', ὦ Σώκρατες, ἐμοὶ μὲν οὔ.

XXI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα που κατὰ τὸν σὸν λόγον δω-
 Ε ριστὶ ἡρμόσμεθα ἐγώ τε καὶ σύ, ὦ Λάχης· τὰ γὰρ ἔργα
 οὐ ξυμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς λόγοις. ἔργῳ μὲν γάρ, ὥς ἔοικε,
 φαίη ἂν τις ἡμᾶς ἀνδρείας μετέχειν, λόγῳ δ', ὥς ἐγῶμαι,
 οὐκ ἂν, εἰ νῦν ἡμῶν ἀκούσειε διαλεγομένων.

ΛΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΣΩ. Τί οὖν; δοκεῖ καλὸν εἶναι οὕτως ἡμᾶς δια-
 κείσθαι;

ΛΑ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν.

ΣΩ. Βούλει οὖν ᾧ λέγομεν πειθώμεθα τό γε το-
 σοῦτον;

ΛΑ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο, καὶ τί νι τούτῳ;

194 **ΣΩ.** Τῷ λόγῳ ὅς καρτερεῖν κελεύει. εἰ οὖν βούλει,
 καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ζητήσῃ ἐπιμείνωμέν τε καὶ καρτερήσω-
 μεν, ἵνα καὶ μὴ ἡμῶν αὐτὴ ἡ ἀνδρεία καταγελάσῃ, ὅτι
 οὐκ ἀνδρείως αὐτὴν ζητοῦμεν, εἰ ἄρα πολλάκις αὐτὴ ἡ
 (καρτέρησις ἐστὶν ἀνδρεία.

ΛΑ. Ἐγὼ μὲν ἔτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ προαφίστα-
 σθαι· καί τοι ἀήθης γ' εἰμὶ τῶν τοιούτων λόγων· ἀλλὰ
 τίς με καὶ φιλονεικία εἴληφε πρὸς τὰ εἰρημένα, καὶ ὥς
 Β ἀληθῶς ἀγανακτῶ, εἰ οὕτως ἂν νοῶ μὴ οἷός τ' εἰμὶ εἰπεῖν.
 νοεῖν μὲν γὰρ ἐμοίγε δοκῶ περὶ ἀνδρείας ὅ τι ἐστὶν, οὐκ
 οἶδα δ' ὅπῃ με ἄρτι διέφυγεν, ὥστε μὴ ξυλλαβεῖν τῷ
 λόγῳ αὐτὴν καὶ εἰπεῖν ὅ τι ἐστὶν.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλε, τὸν ἀγαθὸν κυνηγέτην μετα-
 θεῖν χρόν καὶ μὴ ἀνιέναι.

ΛΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΣΩ. Βούλει οὖν καὶ Νικίαν τόνδε παρακαλῶμεν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, εἴ τι ἡμῶν εὐπορώτερός ἐστιν;

ΛΑ. Βούλομαι· πῶς γὰρ οὔ;

C

XXII. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χειμαζομένοις ἐν λόγῳ καὶ ἀποροῦσι βοήθησον, εἴ τινα ἔχεις δύναμιν. τὰ μὲν γὰρ δὴ ἡμέτερα ὄρας ὡς ἀπορα· σὺ δ' εἰπὼν ὅ τι ἡγεῖ ἀνδρείαν εἶναι, ἡμᾶς τε τῆς ἀπορίας ἐκλυσαι καὶ αὐτὸς ἃ νοεῖς τῷ λόγῳ βεβαίωσαι.

NI. Δοκεῖτε τοίνυν μοι πάλαι οὐ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ὀρίζεσθαι τὴν ἀνδρείαν· ὁ γὰρ ἐγὼ σοῦ ἤδη καλῶς λέγοντος ἀκήκοα, τούτῳ οὐ χρῆσθε.

ΣΩ. Ποίῳ δὴ, ὦ Νικία;

NI. Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος, ὅτι ταῦτα ἀγα- D
θὸς ἕκαστος ἡμῶν, ἅπερ σοφός, ἃ δὲ ἀμαθής, ταῦτα δὲ κακός.

ΣΩ. Ἀληθῆ μέντοι νῆ Δία λέγεις, ὦ Νικία.

NI. Οἴκοῦν εἶπερ ὁ ἀνδρεῖος ἀγαθός, δηλον ὅτι σοφός ἐστιν.

ΣΩ. Ἦκουσας, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Ἔρωγε, καὶ οὐ σφόδρα γε μανθάνω ὃ λέγει.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ δοκῶ μανθάνειν, καὶ μοι δοκεῖ ἀνὴρ σοφίαν τινὰ τὴν ἀνδρείαν λέγειν.

ΛΑ. Ποίαν, ὦ Σώκρατες, σοφίαν;

ΣΩ. Οὐκοῦν τόνδε τοῦτο ἐρωτᾷς;

E

ΛΑ. Ἔρωγε.

ΣΩ. Ἴθι δὴ, αὐτῷ εἶπέ, ὦ Νικία, ποία σοφία ἀνδρεία αὖν εἴη κατὰ τὸν σὸν λόγον. οὐ γὰρ που ἢ γε ἀνλητική.

NI. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Οὐδὲ μὴν ἡ καθαριστική.

NI. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ τίς δὴ αὕτη ἢ τίνας ἐπιστήμη;

ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὦ Σωκράτες, καὶ εἰπέτω γε τίνα φησὶν αὐτὴν εἶναι.

ΝΙ. Ταύτην ἔγωγε, ὦ Λάχης, τὴν τῶν δεινῶν καὶ
195 θαρραλέων ἐπιστήμην καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
ἅπασιν.

ΛΑ. Ὡς ἄτοπα λέγει, ὦ Σώκράτες.

ΣΩ. Πρὸς τί τοῦτ' εἶπες βλέψας, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Πρὸς ὃ τι; χωρὶς δὴπου σοφία ἐστὶν ἀνδρείας

ΣΩ. Οὐκ οὖν φησὶ γε Νικίας.

ΛΑ. Οὐ μέντοι μὰ Δία· ταῦτά τοι καὶ ληρεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν διδάσκωμεν αὐτόν, ἀλλὰ μὴ λοιδο-
ρῶμεν.

ΝΙ. Οὐκ, ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκράτες, Λάχης ἐπι-
θυμεῖν καὶ μὲ φανῆναι μηδὲν λέγοντα, ὅτι καὶ αὐτὸς ἄρτι
B τοιοῦτος ἐφάνη.

XXIII. ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία, καὶ πειράσο-
μαί γε ἀποφῆναι. οὐδὲν γὰρ λέγεις· ἐπεὶ αὐτίκα ἐν ταῖς
νόσοις οὐχ οἱ ἱατροὶ τὰ δεινὰ ἐπίστανται; ἢ οἱ ἀνδρεῖοι
δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς ἱατροὺς σὺ ἀνδρείους
καλεῖς;

ΝΙ. Οὐδ' ὅπωςτιοῦν.

ΛΑ. Οὐδέ γε τοὺς γεωργοὺς οἶμαι. καίτοι τά γε ἐν
τῇ γεωργίᾳ δεινὰ οὗτοι δὴπου ἐπίστανται, καὶ οἱ ἄλλοι
δημιουργοὶ ἅπαντες τὰ ἐν ταῖς αὐτῶν τέχναις δεινὰ τε καὶ
C θαρραλέα ἴσασιν· ἀλλ' οὐδὲν τι μᾶλλον οὗτοι ἀνδρεῖοί
εἰσιν.

ΣΩ. Τί δοκεῖ Λάχης λέγειν, ὦ Νικία; ἔοικε μέντοι
λέγειν τι.

ΝΙ. Καὶ γὰρ λέγει γέ τι, οὐ μέντοι ἀληθές γε.

ΣΩ. Πῶς δὴ;

ΝΙ. Ὅτι οἶεται τοὺς ἱατροὺς πλεον τι εἰδέναι περὶ
τοὺς κάμνοντας ἢ τὸ ὑγιεινὸν εἰπεῖν οἷόν τε καὶ νοσῶδες.

οἱ δὲ δῆπον τοσοῦτον μόνον ἴσασιν· εἰ δὲ δεινόν τῳ τοῦτο
 ἔστι τὸ ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ τὸ κάμνειν, ἡγεῖ σὺ τουτί, ὦ
 Λάχης, τοὺς ἰατροὺς ἐπίστασθαι; ἢ οὐ πολλοῖς οἶει ἐκ τῆς
 νόσου ἄμεινον εἶναι μὴ ἀναστῆναι ἢ ἀναστῆναι; τοῦτο
 γὰρ εἶπέ· σὺ πᾶσι φῆς ἄμεινον εἶναι ζῆν καὶ οὐ πολλοῖς D
 κρεῖττον τεθνάναι;

ΛΑ. Οἶμαι ἔρωγε τοῦτό γε.

ΝΙ. Οἷς οὖν τεθνάναι λυσιτελεῖ, ταῦτά οἶει δεινὰ
 εἶναι καὶ οἷς ζῆν;

ΛΑ. Οὐκ ἔρωγε.

ΝΙ. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ σὺ δίδως τοῖς ἰατροῖς γιννώ-
 σκειν ἢ ἄλλῳ τινὶ δημιουργῷ πλήν τῳ τῶν δεινῶν καὶ μὴ
 δεινῶν ἐπιστήμονι, ὃν ἐγὼ ἀνδρείου καλῶ;

ΣΩ. Κατανοεῖς, ὦ Λάχης, ὅτι λέγει;

ΛΑ. Ἐρωγε, ὅτι γε τοὺς μάντις καλεῖ τοὺς ἀνδρεί- E
 οὺς· τίς γὰρ δὴ ἄλλος εἴσεται ὅτῳ ἄμεινον ζῆν ἢ τεθνά-
 ναι; καίτοι σὺ, ὦ Νικία, πότερον ὁμολογεῖς μάντις εἶναι
 ἢ οὔτε μάντις οὔτε ἀνδρείος;

ΝΙ. Τί δαί; μάντις αὖ οἶει προσήκει τὰ δεινὰ γι-
 γνώσκειν καὶ τὰ θαρραλέα;

ΛΑ. Ἐρωγε· τίς γὰρ ἄλλῳ;

XXIV. ΝΙ. Ὡς ἐγὼ λέγω πολὺ μᾶλλον, ὦ βέλτι-
 στε· ἐπεὶ μάντιν γε τὰ σημεῖα μόνον δεῖ γιννώσκειν τῶν
 ἐσομένων, εἴτε τῷ θάνατος εἴτε νόσος εἴτε ἀποβολὴ χρη-
 μάτων ἔσται, εἴτε νίκη εἴτε ἥττα ἢ πολέμου ἢ καὶ ἄλλης 196
 τινὸς ἀγωνίας· ὅτι δὲ τῳ ἄμεινον τούτων ἢ παθεῖν ἢ
 μὴ παθεῖν, τί μᾶλλον μάντις προσήκει κρῖναι ἢ ἄλλῳ
 ὁτῶν;

ΛΑ. Ἀλλ' ἐγὼ τοῦτον οὐ μανθάνω, ὦ Σώκρατες,
 ὅτι βούλεται λέγειν· οὔτε γὰρ μάντιν οὔτε ἰατρὸν οὔτε
 ἄλλον οὐδένα δηλοῖ ὄντινα λέγει τὸν ἀνδρείον, εἰ μὴ εἰ
 θεόν τινα λέγει αὐτὸν εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν φαίνεται Νι-

B κίας οὐκ ἐθέλειν γενναίως ὁμολογεῖν ὅτι οὐδὲν λέγει, ἀλλὰ στρέφεται ἄνω καὶ κάτω ἐπικρυπτόμενος τὴν αὐτοῦ ἀπορίαν· καίτοι καὶ ἡμεῖς οἴοι τε ἡμεν ἄρτι ἐγὼ τε καὶ σὺ τοιαῦτα στρέφεσθαι, εἰ ἐβουλόμεθα μὴ δοκεῖν ἐναντία ἡμῖν αὐτοῖς λέγειν. εἰ μὲν οὖν ἐν δικαστηρίῳ ἡμῖν οἱ λόγοι ἦσαν, εἶχεν ἄν τινα λόγον ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ τί ἂν τις ἐν ξυνουσίᾳ τοιαῦδε μάτην κενοῖς λόγοις αὐτὸς αὐτὸν κοσμοῖ;

C ΣΩ. Οὐδὲν οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Λάχης· ἀλλ' ὁρῶμεν μὴ Νικίας οἴεται τι λέγειν καὶ οὐ λόγου ἕνεκα ταῦτα λέγει. αὐτοῦ οὖν σαφέστερον πυνθώμεθα τί ποτε νοεῖ· καὶ εἴαν τι φαίνεται λέγων, ξυγχωρησόμεθα, εἰ δὲ μή, διδάξομεν.

ΛΑ. Σὺ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, εἰ βούλει πυνθάνεσθαι, πυνθάνου· ἐγὼ δ' ἴσως ἱκανῶς πέπυσμαι.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐδέν με κωλύει· κοινὴ γὰρ ἔσται ἡ πύστις ὑπὲρ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ.

ΛΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

XXV. ΣΩ. Λέγε δὴ μοι, ὦ Νικία, μᾶλλον δ' ἡμῖν· κοινούμεθα γὰρ ἐγὼ τε καὶ Λάχης τὸν λόγον· τὴν ἀνδρείαν ἐπιστήμην φῆς δεινῶν τε καὶ θαρραλέων εἶναι;

ΝΙ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τοῦτο δὲ οὐ παντὸς δὴ εἶναι ἀνδρὸς γινῶναι, ὁπότε γε μήτε ἰατρὸς μήτε μάστις αὐτὸ γινώσεται μηδὲ ἀνδρείος ἔσται, εἴαν μὴ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιστήμην προσλάβῃ· οὐχ οὕτως ἔλεγες;

ΝΙ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΣΩ. Κατὰ τὴν παροιμίαν ἄρα τῶ ὄντι οὐκ ἂν πᾶσα ὧς γνοιή οὐδ' ἂν ἀνδρεία γένοιτο.

ΝΙ. Οὐ μοι δοκεῖ.

E ΣΩ. Δῆλον δὴ, ὦ Νικία, ὅτι οὐδὲ τὴν Κρομμυωλίαν ὦν πιστεύεις σὺ γε ἀνδρείαν γεγενέσθαι. τοῦτο δὲ

λέγω οὐ παίζων, ἀλλ' ἀναγκαῖον οἶμαι τῷ ταῦτα λέγοντι μηδεὶνός θηρίου ἀποδέχεσθαι ἀνδρείαν, ἢ ξυγχωρεῖν θηρίον τι οὕτω σοφὸν εἶναι, ὥστε ἂ ὀλίγοι ἀνθρώπων ἴσασι διὰ τὸ χαλεπὰ εἶναι γινῶναι, ταῦτα λέοντα ἢ πάρδαλιν ἢ τινα κάπρον φάναι εἰδέναι· ἀλλ' ἀνάγκη ὁμοίως λέοντα καὶ ἔλαφον καὶ ταῦρον καὶ πίθηκον πρὸς ἀνδρείαν φάναι πεφυκέναι τὸν τιθέμενον ἀνδρείαν τοῦθ' ὅπερ σὺ τίθεςαι.

ΑΑ. Νῆ τοὺς θεοὺς, καὶ εὖ γε λέγεις, ὦ Σώκρατες. 197 καὶ ἡμῖν ὡς ἀληθῶς τοῦτο ἀποκρίναι, ὦ Νικία, πότερον σοφώτερα φῆς ἡμῶν ταῦτα εἶναι τὰ θηρία, ἢ πάντες ὁμολογοῦμεν ἀνδρεία εἶναι, ἢ πᾶσιν ἐναντιούμενος τολμᾶς μηδὲ ἀνδρεία αὐτὰ καλεῖν;

ΝΙ. Οὐ γάρ τι, ὦ Λάχης, ἔγωγε ἀνδρεία καλῶ οὔτε θηρία οὔτε ἄλλο οὐδὲν τὸ τὰ δεινὰ ὑπὸ ἀνοίας μὴ φοβούμενον, ἀλλ' ἄφοβον καὶ μωρόν· ἢ καὶ τὰ παῖδιά πάντα οἶμι με ἀνδρεία καλεῖν, ἃ δι' ἀνοίαν οὐδὲν δέδοικεν; ἀλλ' Β οἶμαι τὸ ἄφοβον καὶ τὸ ἀνδρεῖον οὐ ταῦτόν ἐστιν, ἐγὼ δὲ ἀνδρείας μὲν καὶ προμηθείας πᾶν τισὶν ὀλίγοις οἶμαι μετεῖναι, θρασύτητος δὲ καὶ τόλμης καὶ τοῦ ἀφόβου μετὰ ἀπρομηθείας πᾶν πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θηρίων. ταῦτ' οὖν ἂ σὺ καλεῖς ἀνδρεία καὶ οἱ πολλοί, ἐγὼ θρασεῖα καλῶ, ἀνδρεία δὲ τὰ φρόνιμα περὶ Γ ὧν λέγω.

XXVI. ΑΑ. Θέαςαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ ὁδε ἑαυτὸν δῆ, ὡς οἶεται, κοσμεῖ τῷ λόγῳ· οὓς δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἀνδρείους εἶναι, τούτους ἀποστερεῖν ἐπιχειρεῖ ταύτης τῆς τιμῆς.

ΝΙ. Οὐκ οὖν ἐγώ γε, ὦ Λάχης, ἀλλὰ θάρρει· φημί γάρ σε εἶναι σοφόν, καὶ Λάμαχόν γε, εἴπερ ἔστε ἀνδρεῖοι, καὶ ἄλλους γε συχνοὺς Ἀθηναίων.

ΑΑ. Οὐδὲν ἐγὼ πρὸς ταῦτα, ἔχων εἰπεῖν. ἵνα μὴ με φῆς ὡς ἀληθῶς Αἰξωνέα εἶναι.

- Δ ΣΩ. Μηδὲ γε εἰπῆς, ὦ Λάχης· καὶ γὰρ μοι δοκεῖς τούδε μὴ ἡσθῆσθαι ὅτι ταύτην τὴν σοφίαν παρὰ Δάμωνος τοῦ ἡμετέρου ἑταίρου παρεῖληφεν, ὃ δὲ Δάμων τῷ Προδίκῳ πολλὰ πλησιάζει, ὅς δὴ δοκεῖ τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα διαιρεῖν.

ΑΑ. Καὶ γὰρ πρέπει, ὦ Σώκρατες, σοφιστῇ τὰ τοιαῦτα μᾶλλον κομψεύεσθαι ἢ ἀνδρὶ ὃν ἡ πόλις ἀξιοῖ αὐτῆς προῖστέναι.

- Ε ΣΩ. Πρέπει μέντοι, ὦ μακάριε, τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν· δοκεῖ δέ μοι Νικίας ἄξιος εἶναι ἐπισκέψεως, ὅποι ποτὲ βλέπων τοῦνομα τοῦτο τίθησι τὴν ἀνδρείαν.

ΑΑ. Αὐτὸς τοίνυν σκόπει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τοῦτο μέλλω ποιεῖν, ὦ ἄριστε· μὴ μέντοι οἶον με ἀφῆσειν σε τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρόσσεχε τὸν νοῦν καὶ συσκόπει τὰ λεγόμενα.

ΑΑ. Ταῦτα δὲ ἔστω, εἰ δοκεῖ χρῆναι.

- XXVII. ΣΩ. Ἀλλὰ δοκεῖ. σὺ δέ, Νικία, λέγε ἡμῖν 198 πάλιν ἐξ ἀρχῆς· οἷσθ' ὅτι τὴν ἀνδρείαν κατ' ἀρχὰς τοῦ λόγου ἐσκοποῦμεν ὡς μέρος ἀρετῆς σκοποῦντες;

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ τοῦτο ἀπεκρίνω ὡς μόριον, ὄντων δὴ καὶ ἄλλων μερῶν, ἃ ξύμπαντα ἀρετὴ κέκληται;

ΝΙ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Ἀρ' οὖν ἅπερ ἐγὼ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις; ἐγὼ δὲ καλῶ πρὸς ἀνδρεία σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἄλλ' ἅττα τοιαῦτα. οὐ καὶ σὺ;

- Β ΝΙ. Πάνυ μὲν οὔν.

ΣΩ. Ἐχε δὴ· ταῦτα μὲν γὰρ ὁμολογοῦμεν, περὶ δὲ τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων σκεψώμεθα, ὅπως μὴ σὺ μὲν

ἀλλ' ἅττα ἡγῇ, ἡμεῖς δὲ ἄλλα. ἃ μὲν οὖν ἡμεῖς ἡγοῦμεθα, φράσομέν σοι· σὺ δὲ ἂν μὴ ὁμολογῇς, διδάξεις. ἡγοῦμεθα δ' ἡμεῖς δεινὰ μὲν εἶναι ἃ καὶ δέος παρέχει, θαρραλέα δὲ ἃ μὴ δέος παρέχει· δέος δὲ παρέχει οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα· δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν μέλλοντος κακοῦ· ἢ οὐχ οὕτω καὶ σοὶ δοκεῖ, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκратες.

C

ΣΩ. Τὰ μὲν ἡμέτερα τοίνυν, ὦ Νικία, ἀκούεις, ὅτι δεινὰ μὲν τὰ μέλλοντα κακὰ φαμεν εἶναι, θαρραλέα δὲ τὰ μὴ κακὰ ἢ ἀγαθὰ μέλλοντα· σὺ δὲ ταύτῃ ἢ ἄλλῃ περὶ τούτων λέγεις;

ΝΙ. Ταύτῃ ἔγωγε.

ΣΩ. Τοῦτων δέ γε τὴν ἐπιστήμην ἀνδρείαν προσαγορεύεις;

ΝΙ. Κομιδῇ γε.

XXVIII. ΣΩ. Ἐτι δὴ τὸ τρίτον σκεψώμεθα εἰ ξυνδοκεῖ σοὶ τε καὶ ἡμῖν.

ΝΙ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;

D

ΣΩ. Ἐγὼ δὴ φράσω. δοκεῖ γὰρ δὴ ἐμοί τε καὶ τῷδε, περὶ ὧσων ἐστὶν ἐπιστήμη, οὐκ ἄλλη μὲν εἶναι περὶ γεγονότος, εἰδέναι ὅπῃ γέγouεν, ἄλλη δὲ περὶ γιγνομένων, ὅπῃ γίγνεται, ἄλλη δὲ ὅπῃ ἂν κάλλιστα γένοιτο καὶ γενήσεται τὸ μήπω γεγονός, ἀλλ' ἢ αὐτῇ, οἷον περὶ τὸ ὑγιεινὸν εἰς ἅπαντας τοὺς χρόνους οὐκ ἄλλη τις ἢ ἡ ἰατρικὴ, μία οὖσα, ἐφορᾷ καὶ γιγνόμενα καὶ γεγονότα καὶ γενησόμενα, ὅπῃ γενήσεται· καὶ περὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν φυνόμενα ἢ γεωργία ὡσαύτως ἔχει· καὶ δήπου τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὶ ἂν μαρτυρήσατε ὅτι ἡ στρατηγία κάλλιστα προμηθεύεται τὰ τε ἄλλα καὶ περὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαι, οὐδὲ τῇ μαντικῇ οἴεται δεῖν ὑπηρετεῖν ἀλλὰ ἄρχειν, ὥς εἰδὺς ἀκάλλιον τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ γιγνόμενα καὶ γενησο-

E

199 μενα· καὶ ὁ νομος οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντιν τοῦ στρατηγοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως. φήσομεν ταῦτα, ὦ Λάχης;

ΛΑ. Φήσομεν.

ΣΩ. Τί δέ; σὺ ἡμῖν, ὦ Νικία, ξύμφης περὶ τῶν αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην καὶ ἐσομένων καὶ γιγνομένων καὶ γερονότων ἐπαίνει;

ΝΙ. Ἐγωγε· δοκεῖ γάρ μοι οὕτως, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ ἄριστε, καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν δεινῶν Β ἐπιστήμη ἐστὶ καὶ θαρραλέων, ὥς φής· ἢ γάρ;

ΝΙ. Ναί.

ΣΩ. Τὰ δὲ δεινὰ ὁμολόγηται καὶ τὰ θαρραλέα τὰ μὲν μέλλοντα ἀγαθὰ, τὰ δὲ μέλλοντα κακὰ εἶναι.

ΝΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἡ δέ γ' αὐτὴ ἐπιστήμη τῶν αὐτῶν καὶ μελλόντων καὶ πάντως ἐχόντων εἶναι.

ΝΙ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐ μόνον ἄρα τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων ἡ ἀνδρεία ἐπιστήμη ἐστίν· οὐ γὰρ μελλόντων μόνον πέρι τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἐπαίνει, ἀλλὰ καὶ γιγνομένων C καὶ γερονότων καὶ πάντως ἐχόντων, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἐπιστήμαι.

ΝΙ. Ἐοικέ γε.

XXIX. ΣΩ. Μέρος ἄρα ἀνδρείας ἡμῖν, ὦ Νικία, ἀπεκρίνω σχεδόν τι τρίτον· καίτοι ἡμεῖς ἡρωτῶμεν ὅλην ἀνδρείαν ὅ τι εἴη. καὶ νῦν δὴ, ὥς εἰκε, κατὰ τὸν σὸν λόγον οὐ μόνον δεινῶν τε καὶ θαρραλέων ἐπιστήμη ἡ ἀνδρεία ἐστίν, ἀλλὰ σχεδόν τι ἡ περὶ πάντων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ πάντως ἐχόντων, ὥς νῦν αὖ ὁ σὸς λόγος, ἀνδρεία ἂν εἴη. οὕτως αὖ μετατίθεσθαι ἢ πῶς λέγεις, ὦ D Νικία;

ΝΙ. Ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ δαιμόνιε, ἀπολείπειν ἄν τι ὁ τοιοῦτος ἀρετῆς, εἴπερ εἰδείη τὰ τε ἀγαθὰ πάντα καὶ παντάπασιν ὥς γίγνεται καὶ γενήσεται καὶ γέρονε, καὶ τὰ κακὰ ὡσαύτως; καὶ τοῦτον οἶε ἄν σὺ ἐνδεᾶ εἶναι σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης τε καὶ ὁσιότητος, ᾧ γε μόνῳ προσήκει καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ ἀνθρώπους ἐξευλαβεῖσθαι τε τὰ δεινὰ καὶ τὰ μή, καὶ τὰγαθὰ πορίζεσθαι, ἐπισταμένῳ ἢ ὀρθῶς προσομιλεῖν;

ΝΙ. Λέγειν τι ὦ Σώκρατες μοι δοκεῖς.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Νικία, μόριον ἀρετῆς ἂν εἴη τὸ νῦν σοι λεγόμενον, ἀλλὰ σύμπασα ἀρετή.

ΝΙ. Ἔοικεν.

ΣΩ. Καὶ μὴν ἐφαμέν γε τὴν ἀνδρείαν μόριον εἶναι ἐν τῶν τῆς ἀρετῆς.

ΝΙ. Ἐφαμεν γάρ.

ΣΩ. Τὸ δέ γε νῦν λεγόμενον οὐ φαίνεται.

ΝΙ. Οὐκ ἔοικεν.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα εὗρήκαμεν, ὦ Νικία, ἀνδρεία ὃ τι ἐστίν.

ΝΙ. Οὐ φαινόμεθα.

ΛΑ. Καὶ μὴν ἐγώ γε, ὦ φίλε Νικία, ᾧ μιν σε εὗρήσειν, ἐπειδὴ ἐμοῦ κατεφρόνησας Σωκράτει ἀποκρινάμε- 200 νον· πάννυ δὴ μεγάλην ἐλπίδα εἶχον, ὥς τῇ παρὰ τοῦ Λάμωνος σοφία αὐτὴν ἀνευρήσεις.

XXX. ΝΙ. Εὖ γε, ὦ Λάχης, ὅτι οὐδὲν οἶε σὺ ἐτι πρᾶγμα εἶναι, ὅτι αὐτὸς ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδώς, ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ ἕτερος τοιοῦτος ἀναφανήσομαι, πρὸς τοῦτο βλέπεις, καὶ οὐδὲν ἐτι διοίσει, ὥς ἔοικε, σοὶ μετ' ἐμοῦ μηδὲν εἰδέναι ὧν προσήκει ἐπιστήμην ἔχειν ἀνθρὶ οἰομένῳ τι εἶναι. σὺ μὲν οὖν μοι δοκεῖς ὥς ἀληθῶς ἢ ἀνθρώπειον πρᾶγμα ἐργάζεσθαι, οὐδὲν πρὸς αὐτὸν βλέπειν ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους· ἐγὼ δ' οἶμαι ἐμοὶ περὶ ὧν

ἐλέγομεν νῦν τε ἐπεικῶς εἰρησθαι, καὶ εἴ τι αὐτῶν μὴ
 ἱκανῶς εἰρηται, ὕστερον ἐπανορθώσεσθαι καὶ μετὰ Δά-
 μωνος, οὗ σὺ που οἶε καταγελαῖν, καὶ ταῦτα οὐδὲ ἰδὼν
 πώποτε τὸν Δάμωνα, καὶ μετ' ἄλλων· καὶ ἐπειδὴν βε-
 βαιώσωμαι αὐτὰ, διδάξω καὶ σέ, καὶ οὐ φθονήσω· δοκεῖς
 C γὰρ μοι καὶ μάλα σφόδρα δεῖσθαι μαθεῖν.

ΑΑ. Σοφὸς γάρ τοι σὺ εἶ, ὦ Νικία, ἀλλ' ὅμως ἐγὼ
 Αὐσιμάχῳ τῷδε καὶ Μελησίᾳ συμβουλευῶ, σέ μὲν καὶ ἐμέ
 περὶ τῆς παιδείας τῶν νεανίσκων χαίρειν ἔαν, Σωκράτη
 δὲ τουτουί, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, μὴ ἀφιέναι· εἰ δὲ καὶ
 ἐμοὶ ἐν ἡλικίᾳ ἦσαν οἱ παῖδες, ταῦτά αὖ ταῦτ' ἐποίουν.

ΝΙ. Ταῦτά μὲν κἀγὼ ξυγχωρῶ, εἰς περ ἐθέλη Σω-
 κράτης τῶν μειρακίων ἐπιμελεῖσθαι, μηδένα ἄλλον ζη-
 D τεῖν· ἐπεὶ κὰν ἐγὼ τὸν Νικήρατον τούτῳ ἥδιστα ἐπιτρέ-
 ποιμι, εἰ ἐθέλοι οὗτος· ἀλλὰ γὰρ ἄλλους μοι ἐκάστοτε
 ξυνίστησιν, ὅταν τι αὐτῷ περὶ τούτου μνησθῶ, αὐτὸς δὲ
 οὐκ ἐθέλει. ἀλλ' ὄρα, ὦ Αὐσίμαχε, εἴ τι σοῦ αὖ μᾶλλον
 ὑπακούοι Σωκράτης.

ΑΥ. Δίκαιόν γέ τοι, ὦ Νικία, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ τούτῳ
 πολλὰ αὖ ἐθέλησαι ποιεῖν, ἃ οὐκ αὖ ἄλλοις πάνυ πολ-
 λοις ἐθέλοιμι. πῶς οὖν φῆς, ὦ Σώκρατες; ὑπακούσει τι
 καὶ ξυμπροθυμήσει ὥς βελτίστοις γενέσθαι τοῖς μειρα-
 κίοις;

E XXXI. ΣΩ. Καὶ γὰρ αὖ δεινὸν εἶη, ὦ Αὐσίμαχε,
 τοῦτό γε, μὴ ἐθέλειν τῷ ξυμπροθυμεῖσθαι ὥς βελτίστῳ
 γενέσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς διαλόγοις τοῖς ἄρτι ἐγὼ μὲν
 ἐφάνην εἰδῶς, τῷδε δὲ μὴ εἰδότε, δίκαιον αὖ ἦν ἐμέ μᾶ-
 λιστα ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔργον παρακαλεῖν· νῦν δ' — ὁμοίως
 γὰρ πάντες ἐν ἀπορίᾳ ἐγενόμεθα· τί οὖν αὖ τις ἡμῶν
 τινὰ προαιροῖτο; ἐμοὶ μὲν οὖν δὴ αὐτῷ δοκεῖ οὐδένα·
 201 ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, σκέψασθε αὖ τι δόξω ξυμ-
 βουλευεῖν ὑμῖν. ἐγὼ γὰρ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες — οὐ-

δεῖς γὰρ ἐκφορος λόγου — κοινῇ πάντας ἡμᾶς ζητεῖν μά-
 λιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς διδάσκαλον ὡς ἄριστον, δεόμεθα
 γάρ, ἔπειτα καὶ τοῖς μειρακίοις, μήτε χρημάτων φειδομέ-
 νους μήτε ἄλλου μηδενός· ἔαν δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχειν, ὡς
 νῦν ἔχομεν, οὐ συμβουλευέω. εἰ δέ τις ἡμῶν καταγελάσε-
 ται, ὅτι τηλικοῖδε ὄντες εἰς διδασκάλων ἀξιοῦμεν φοιτᾶν, Β
 τὸν Ὀμηρον δοκεῖ μοι χρῆναι προβάλλεσθαι, ὃς ἔφη οὐκ
 ἀγαθὴν εἶναι αἰδῶ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι. καὶ ἡμεῖς
 οὖν ἐάσαντες χαίρειν εἰ τίς τι ἔρει, κοινῇ ἡμῶν αὐτῶν καὶ
 τῶν μειρακίων ἐπιμέλειαν ποιησώμεθα.

ΑΤ. Ἐμοὶ μὲν ἀρέσκει, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις· καὶ
 ἐθέλω, ὅσῳ περ γεραίτατός εἰμι, τοσοῦτῳ προθυμότατα
 μανθάνειν μετὰ τῶν νεανίσκων. ἀλλὰ μοι οὐτωςὲ ποίη-
 σον· αὔριον ἔωθεν ἀφίκου οἰκαδε, καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης, C
 ἵνα βουλευσώμεθα περὶ αὐτῶν τούτων· τὸ δὲ νῦν εἶναι
 τὴν συνουσίαν διαλύσωμεν.

ΣΩ. Ἀλλὰ ποιήσω, ὦ Ἀνσίμαχε, ταῦτα, καὶ ἥξω
 παρὰ σὲ αὔριον, ἔαν θεὸς ἐθέλῃ.

Λ Υ Σ Ι Σ

[ἢ περὶ φιλίας· μαιεντικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΙΠΟΘΑΛΗΣ, ΚΤΗΣΙΠΠΟΣ,
ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ, ΛΥΣΙΣ.

St. II.

P.
203

I. Ἐπορευόμενην μὲν ἐξ Ἀκαδημείας εὐθὺς Λυκείου
τὴν ἔξω τείχους ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος· ἐπειδὴ δ' ἐγενόμην
κατὰ τὴν πυλίδαν ἣ ἡ Πάνοπος κρήνη, ἐνταῦθα συνέντυχον
Ἰπποθάλει τε τῷ Ἱερωνύμῳ καὶ Κτησίππῳ τῷ Παιανιεὶ
καὶ ἄλλοις μετὰ τούτων νεανίσκοις ἀθροίοις συνεστῶσι.
καί με προσίοντα ὁ Ἰπποθάλης ἰδὼν ὦ Σώκρατες, ἔφη,
B ποῦ δὴ πορεύει καὶ πόθεν; Ἐξ Ἀκαδημείας, ἦν δ' ἐγώ,
πορευόμεναι εὐθὺς Λυκείου. Δεῦρο δὴ, ἦ δ' ὅς, εὐθὺς
ἡμῶν. οὐ παραβάλλεις; ἄξιον μέντοι. Ποῦ, ἔφη ἐγώ,
λέγεις, καὶ παρὰ τίνας τοὺς ὑμᾶς; Δεῦρο, ἔφη, δειξάς
μοι ἐν τῷ καταντικρὺ τοῦ τείχους περιβολὸν τέ τινα καὶ
θύραν ἀνεωγμένην. διατρέβομεν δέ, ἦ δ' ὅς, αὐτόθι ἡμεῖς
204 τε αὐτοὶ καὶ ἄλλοι πάννυ πολλοὶ καὶ καλοί. Ἔστι δὲ δὴ
τί τοῦτο, καὶ τίς ἡ διατριβή; Παλαιστρα, ἔφη, νεωστὶ
ὠκοδομημένη· ἡ δὲ διατριβὴ τὰ πολλὰ ἐν λόγοις, ὧν
ἡδέως ἂν σοι μεταδιδόμην. Καλῶς δέ, ἦν δ' ἐγώ, ποιούν-
τες· διδάσκει δὲ τίς αὐτόθι; Σὸς ἐταῖρός γε, ἦ δ' ὅς, καὶ
ἐπαινέτης, Μίκκος. Μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, οὐ φαῦλός γε
ἄνθρωπος, ἀλλ' ἱκανὸς σοφιστής. Βούλει οὖν ἔπεσθαι, ἔφη,
B ἵνα καὶ ἰδῃς τοὺς ὄντας αὐτόθι; Αὐτοῦ πρώτον ἡδέως
ἀκούσαιμ' ἂν, ἐπὶ τῷ καὶ εἴσειμι καὶ τίς ὁ καλός. Ἄλλος,
ἔφη, ἄλλῳ ἡμῶν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σοὶ δὲ δὴ τίς, ὦ
Ἰπποθάλης; τοῦτό μοι εἶπέ. καὶ ὅς ἐρωτηθεὶς ἡρυσθρία-

σεν. καὶ ἐγὼ εἶπον Ὡ παῖ Ἱερωνύμου Ἰππόθαλες, τοῦτο
 μὲν μηκέτι εἵπης, εἴτε ἐρᾷς του εἴτε μή· οἶδα γὰρ ὅτι οὐ
 μόνον ἐρᾷς, ἀλλὰ καὶ πόρρω ἤδη εἰ πορευόμενος τοῦ
 ἐρωτος. εἰμί δ' ἐγὼ τὰ μὲν ἄλλα φανῶλος καὶ ἄχρηστος,
 τοῦτο δέ μοι πως ἐκ θεοῦ δέδοται, ταχὺ οἶω τ' εἶναι γινώ- C
 ναι ἐρωῶντά τε καὶ ἐρώμενον. καὶ ὅς ἀκούσας πολὺν ἔτι
 μᾶλλον ἠρυθρίασεν. ὁ οὖν Κτήσιππος, Ἀστεῖόν γε, ἥ δ'
 ὅς, ὅτι ἐρυθρίας, ὦ Ἰππόθαλες, καὶ ὀκνεῖς εἰπεῖν Σωκρά-
 τει τοῦνομα· ἐάν δ' οὗτος καὶ σμικρὸν χρόνον συνδια-
 τρίψῃ σοι, παραταθήσεται ὑπὸ σοῦ ἀκούων θαμὰ λέγον-
 τος. ἡμῶν γοῦν, ὦ Σώκρατες, ἐκκεκώφωκε τὰ ὦτα καὶ
 ἐμπέπληκε Ἀύσιδος· ἂν μὲν δὴ καὶ ὑποπῆ, εὐμάρεια ἡμῖν D
 ἐστὶ καὶ ἐξ ὕπνου ἐγρομένοις Ἀύσιδος οἰεσθαι τοῦνομα
 ἀκούειν. καὶ ἃ μὲν καταλογάδην διηγείται, δεινὰ ὄντα,
 οὐ πάνυ τι δεινὰ ἐστίν· ἀλλ' ἐπειδὴν τὰ ποιήματα ἡμῶν
 ἐπιχειρήσῃ καταντλεῖν καὶ συγγράμματα. καὶ ὅ ἐστι τοῦ-
 των δεινότερον, ὅτι καὶ ἄδει εἰς τὰ παιδικὰ φωνῇ θαυ-
 μασία, ἣν ἡμᾶς δεῖ ἀκούοντας ἀνέχεσθαι. νῦν δὲ ἐρωτώ-
 μενος ὑπὸ σοῦ ἐρυθρία. Ἔστι δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὁ Ἀύσις
 νέος τις. ὥς ἔοικε· τεκμαίρομαι δέ, ὅτι ἀκούσας τοῦνομα E
 οὐκ ἔγνω. Οὐ γὰρ πάνυ, ἔφη, τὸ αὐτοῦ τοῦνομα λέγου-
 σιν, ἀλλ' ἔτι πετρούθεν ἐπονομάζεται διὰ τὸ σφόδρα τὸν
 πατέρα γινώσκεισθαι αὐτοῦ. ἐπεὶ εὖ οἶδ' ὅτι πολλοῦ δεῖς
 τὸ εἶδος ἀγνοεῖν τοῦ παιδός· ἱκανός γὰρ καὶ ἀπὸ μύθου
 τούτου γινώσκεισθαι. Λεγέσθω, ἦν δ' ἐγώ, οὔτινος
 ἐστὶ. Δημοκράτους, ἔφη, τοῦ Αἰξωνέως ὁ πρεσβύτατος
 υἱός. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἰππόθαλες, ὥς γυναικῶν καὶ
 νεανικῶν τούτου τὸν ἐρωτα πανταχῇ ἀνεῦρες· καὶ μοι ἴθι
 ἐπίδειξαι ἃ καὶ τοῖσδε ἐπιδείκνυσαι, ἵνα εἰδῶ εἰ ἐπίστασαι 205
 ἃ χρὴ ἐραστήν περὶ παιδικῶν πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς ἄλλους
 λέγειν. Τούτων δέ τι, ἔφη, σταθμᾶ, ὦ Σώκρατες, ὡν
 ὅδε λέγει· Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἐρᾶν ἕξαρτος εἰ οὐ

λέγει ὅδε; Οὐκ ἔγωγε, ἔφη, ἀλλὰ μὴ ποιεῖν εἰς τα παιδικὰ
μηδὲ συγγράφειν. Οὐχ ὑγιαίνει, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ἀλλὰ
ληρεῖ τε καὶ μαίνεται.

- II. Καὶ ἐγὼ εἶπον Ὡς Ἰππόθαλες, οὐ τι τῶν μέτρων
B δέομαι ἀκοῦσαι οὐδὲ μέλος εἶ τι πεποίηκας εἰς τὸν νεανί-
σκον, ἀλλὰ τῆς διανοίας, ἵνα εἰδῶ τίνα τρόπον προ-
φέρει πρὸς τὰ παιδικά. Ὅδε δὴ πού σοι, ἔφη, ἐρεῖ· ἀκρο-
βῶς γὰρ ἐπίσταται καὶ μέμνηται, εἶπερ, ὥς λέγει, ὁ
ἐμοῦ ἀεὶ ἀκούων διατεθρύληται. Νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη
ὁ Κτήσιππος, πάνυ γε. καὶ γὰρ ἐστὶ καταγέλαστα, ὃ Σώ-
κρατες. τὸ γὰρ ἐραστὴν ὄντα καὶ διαφερόντως τῶν ἄλλων
τὸν νοῦν προσέχοντα τῷ παιδί ἰδίον μὲν μηδὲν ἔχειν λ-
C ργειν, ὃ οὐχὶ καὶν παῖς εἶποι, πῶς οὐχὶ καταγέλαστον; ἂν
ἢ πύλις ὅλη ἄδει περὶ Δημοκράτους καὶ Λύσιδος το-
πάππου τοῦ παιδὸς καὶ πάντων πέρι τῶν προγόνων
πλούτους τε καὶ ἱπποτροφίας καὶ νίκας Πυθοῖ καὶ Ἰσθμίου
καὶ Νεμέας τεθροίποισ τε καὶ κέλῃσι, ταῦτα ποιεῖ τε καὶ
λέγει, πρὸς δὲ τούτοις ἔτι τούτων χρονικώτερα. τὸν γὰρ
τοῦ Ἡρακλέους ξενισμὸν πρώην ἡμῖν ἐν ποιήματι το-
διῆει, ὥς διὰ τὴν τοῦ Ἡρακλέους ξυγγένειαν ὁ πρόγονος
D αὐτῶν ὑποδέξαιτο τὸν Ἡρακλέα, γεγονὼς αὐτὸς ἐκ Διὸς
τε καὶ τῆς τοῦ Δήμου ἀρχηγέτου θυγατρὸς, ἥπερ
γραῖται ἄδουσι, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὃ Σώκρατες
ταῦτ' ἐστὶν ἂν οὗτος λέγων τε καὶ ἄδων ἀναγκάζει καὶ
ἡμᾶς ἀκροᾶσθαι. καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον Ὡς καταγέλαστον
Ἰππόθαλες, πρὶν νενικηκέναι ποιῆς τε καὶ ἄδεις εἰς σά-
τον ἐγκώμιον; Ἀλλ' οὐκ εἰς ἐμαυτόν, ἔφη, ὃ Σώκρατες
οὔτε ποιῶ οὔτε ἄδω. Οὐκ οἶμι γε, ἦν δ' ἐγώ. Τὸ δὲ πα-
E ἔχει; ἔφη. Πάντων μάλιστα, εἶπον, εἰς σὲ τείνουσιν αἱ
ταὶ αἰ φῶδαί. ἐάν μὲν γὰρ ἔλῃς τὰ παιδικὰ τοιαῦτα ὄν-
κόσμος σοι ἐστὶ τὰ λεχθέντα καὶ ἀσθέντα καὶ τῷ ὄν-
ἐγκώμια ὥσπερ νενικηκότι, ὅτι τοιούτων παιδικῶν ἔτι

χες· ἐὰν δέ σε διαφύγῃ, ὅσῳ ἂν μείζω σοι εἰρημμένα ἢ
 ἐγκώμια περὶ τῶν παιδικῶν, τοσούτῳ μειζόνων δόξεις
 καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἐστερημένος καταγέλαστος εἶναι.
 ὅστις οὖν τὰ ἐρωτικά, ὧ φίλε, σοφός, οὐκ ἐπαινεῖ τὸν 206
 ἐρώμενον πρὶν ἂν ἔλῃ, δεδιὼς τὸ μέλλον ὅπῃ ἀποβήσεται.
 καὶ ἅμα οἱ καλοί, ἐπειδὴν τις αὐτοὺς ἐπαινῇ καὶ αὖξῃ,
 φρονήματος ἐμπίπλυνται καὶ μεγαλαυχίας· ἢ οὐκ οἶε;
 Ἔρωγε, ἔφη. Οὐκοῦν ὅσοι ἂν μεγαλαυχότεροι ᾧσι, δυσ-
 αλωτότεροι γίνονται; Εἰκός γε. Ποῖός τις οὖν ἂν σοι
 δοκοῖ θηρευτὴς εἶναι, εἰ ἀνασοβοῖ θηρεύων καὶ δυσάλω-
 τοτέρῳ τὴν ἄγρην ποιοῖ; Αἴηλον ὅτι φαῦλος. Καὶ μὲν B
 δὴ λόγοις τε καὶ ᾠδαῖς μὴ κηλεῖν ἀλλ' ἐξαργυρίναι πολλὴν
 ἀμουσίαν· ἢ γάρ; Δοκεῖ γάρ μοι. Σκόπει δὴ, ὦ Ἰππόθα-
 λες, ὅπως μὴ πᾶσι τούτοις ἐνοχον σπαντὸν ποιήσῃς διὰ τὴν
 ποιήσιν· καίτοι οἶμαι ἐγὼ ἄνδρα ποιήσει βλάπτοντα ἐαν-
 τὸν οὐκ ἂν σε ἐθέλειν ὁμολογῆσαι ὥς ἀγαθὸς ποτ' ἐστὶ
 ποιητής, βλαβερὸς ὦν ἑαυτῷ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη·
 πολλὴ γάρ ἂν ἄλογία εἴη· ἀλλὰ διὰ ταῦτα δὴ σοι, ὦ Σώ-
 κρατες, ἀνακοινοῦμαι, καὶ εἰ τι ἄλλο ἔχεις, συμβούλευε, C
 τίνα ἂν τις λόγον διαλεγόμενος ἢ τί πράττων προσφιλέης
 παιδικοῖς γένοιτο.

III. Οὐ ῥᾶδιον, ἣν δ' ἐγώ, εἰπεῖν· ἀλλ' εἰ μοι ἐθε-
 λήσαις αὐτὸν ποιῆσαι εἰς λόγους ἐλθεῖν, ἴσως ἂν δυναί-
 μην σοι ἐπιδειξαι, ἃ χρὴ αὐτῷ διαλέγεσθαι ἀντὶ τούτων
 ὧν οὗτοι λέγουσιν τε καὶ ἄδειν φασὶ σε. Ἀλλ' οὐδέν, ἔφη,
 χαλεπόν. ἂν γὰρ εἰσέλθῃς μετὰ Κτησίππου τοῦδε καὶ
 καθεζόμενος διαλέγῃ, οἶμαι μὲν καὶ αὐτός σοι πρόσεισι·
 φιλήκοος γάρ, ὦ Σώκρατες, διαφερόντως ἐστί, καὶ ἅμα. D
 ὥς Ἐρμαῖα ἄγουσιν, ἀναμειγμένοι ἐν ταύτῳ εἶδιν οἳ τε
 νεανίσκοι καὶ οἱ παῖδες. πρόσεισιν οὖν σοι· εἰ δὲ μή,
 Κτησίππῳ συνήθης ἐστὶ διὰ τὸν τούτου ἀνεψιὸν Μενέ-
 ξενον· Μενεξένῳ μὲν γάρ δὴ πάντων μάλιστα ἐταῖρος

ὦν τυγχάνει. καλεσάτω οὖν οὗτος αὐτόν, ἐν ἄρα μη
 προσίη αὐτός. Ταῦτα, ἣν δ' ἐγώ, χρὴ ποιεῖν. καὶ ἅμα
 Ε λαβὼν τὸν Κτήσιππον προσήειν εἰς τὴν παλαιστραν· οὐ
 δ' ἄλλοι ὕστεροι ἡμῶν ἦσαν. εἰσελθόντες δὲ κατελάβο-
 μεν αὐτόθι τεθυκότας τε τοὺς παῖδας καὶ τὰ περὶ τὰ
 ἱερεῖα σχεδόν τι ἤδη πεποιημένα, ἀστραγαλίζοντάς τε δὴ
 καὶ κεκοσμημένους ἅπαντας. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἐν τῇ
 αὐλῇ ἐπαιζον ἔξω, οἱ δὲ τινες τοῦ ἀποδυτηρίου ἐν γωνίᾳ
 ἡστιάζον ἀστραγάλοις παμπόλλοις, ἐκ φορμίσκων τινῶν
 προαιρούμενοι· τούτους δὲ περιέστασαν ἄλλοι θεωροῦν-
 τες. ὦν δὴ καὶ ὁ Λύσις ἦν, καὶ εἰστήκει ἐν τοῖς παισὶ τε
 207 καὶ νεανίσκοις ἐστεφανωμένος καὶ τὴν ὄψιν διαφέρων,
 οὐ τὸ καλὸς εἶναι μόνον ἄξιός ἀκούσαι, ἀλλ' ὅτι καλὸς τε
 κἀγαθός. καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ καταντικρὺ ἀποχωρήσαντες
 ἐκαθεζόμεθα — ἦν γὰρ αὐτόθι ἡσυχία — καὶ τι ἀλλήλοισι
 διελεγόμεθα. περιστρεφόμενος οὖν ὁ Λύσις θαμὰ ἐπε-
 σκοπεῖτο ἡμᾶς, καὶ δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν προσελθεῖν. τέως
 μὲν οὖν ἠπόρει τε καὶ ὤκνει μόνος προσίειναι· ἔπειτα ὁ
 Β Μενέξενος ἐκ τῆς αὐλῆς μεταξὺ παίζων εἰσέρχεται, καὶ
 ὥς εἶδεν ἐμέ τε καὶ τὸν Κτήσιππον, ἦει παρακαθίζόμε-
 νος· ἰδὼν οὖν αὐτόν ὁ Λύσις ἔσπετο καὶ συμπαρακαθέ-
 ζετο μετὰ τοῦ Μενέξενου. προσῆλθον δὴ καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ
 δὴ καὶ ὁ Ἱπποθάλης, ἐπειδὴ πλείους ἑώρα ἐφισταμένους,
 τούτους ἐπηλυγισάμενος προσέειπεν ἢ μὴ ᾤετο κατόψεσθαι
 τὸν Λύσιν, δειδιῶς μὴ αὐτῷ ἀπεχθάνοιτο· καὶ οὕτω προσ-
 εστὼς ἤκροατο. καὶ ἐγὼ πρὸς τὸν Μενέξενον ἀποβλέ-
 ψας, ὦ παῖ Δημοφῶντος, ἦν δ' ἐγώ, πότερος ὑμῶν προ-
 C σβύτερος; Ἀμφισβητοῦμεν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ὀπότερος
 γυναιώτερος, ἐρίζοιτ' ἄν, ἦν δ' ἐγώ. Πάνν γε, ἔφη. Καὶ
 μὴν ὀπότερός γε καλλίων, ὡσαύτως. Ἐγελασάτην οὖν
 ἄμφω. Οὐ μὴν ὀπότερός γε, ἔφην, πλουσιώτερος ὑμῶν,
 οὐκ ἐρήσομαι· φίλω γάρ ἐστον. ἢ γάρ; Πάνν γ', ἐφάτην.

Οὐκοῦν κοινὰ τὰ γε φίλων λέγεται, ὥστε τούτῳ γε οὐδὲν διοίσεται, εἴπερ ἀληθῇ περὶ τῆς φιλίας λέγετον. Συνεφάτην.

IV. Ἐπεχείρουν δὴ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾶν, ὑπότερος δι-
καιότερος καὶ σοφώτερος αὐτῶν εἴη. μεταξὺ οὖν τις προσ-
ελθὼν ἀνέστησε τὸν Μενέξενον, φάσκων καλεῖν τὸν παι-
δοτρίβην· ἐδόκει γάρ μοι ἱεροποιῶν τυγχάνειν. ἐκεῖνος
μὲν οὖν ᾤχετο· ἐγὼ δὲ τὸν Ἀύσιον ἠρόμην, Ἦ που, ἦν δ'
ἐγὼ, ὦ Ἀύσι, σφοδρὰ φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ;
Πάνν γε, ἦ δ' ὄς. Οὐκοῦν βούλονται ἔν σε ὡς εὐδαιμο-
νέστατον εἶναι; Πῶς γὰρ οὐ; Δοκεῖ δέ σοι εὐδαίμων E
εἶναι ἄνθρωπος δουλεύων τε καὶ ὃ μὴδὲν ἐξέῃ ποιεῖν ὧν
ἐπιθυμοῖ; Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε, ἔφη. Οὐκοῦν εἰ σε φιλεῖ
ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ καὶ εὐδαίμονά σε ἐπιθυμοῦσι γενέ-
σθαι, τοῦτο παντὶ τρόπῳ δῆλον ὅτι προθυμοῦνται ὅπως
ἂν εὐδαιμονοῖης. Πῶς γὰρ οὐχί; ἔφη. Ἐῷσιν ἄρα σε ἂ
βούλει ποιεῖν, καὶ οὐδὲν ἐπιπλήττουσιν οὐδὲ διακωλύουσι
ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμῇς; Ναὶ μὰ Δί' ἐμέ γε, ὦ Σώκρατες,
καὶ μάλα γε πολλὰ κωλύουσιν. Πῶς λέγεις; ἦν δ' ἐγώ.
βουλόμενοί σε μακάριον εἶναι διακωλύουσι τοῦτο ποιεῖν 208
ὃ ἂν βούλη; ὥδε δέ μοι λέγε. ἦν ἐπιθυμήσης ἐπὶ τινος
τῶν τοῦ πατρὸς ἀρμάτων ὀχεῖσθαι λαβὼν τὰς ἡνίας, ὅταν
ἀμιλλᾶται, οὐκ ἂν ἐῷεν σε ἀλλὰ διακωλύοιεν; Μὰ Δί'
οὐ μέντοι ἂν, ἔφη, ἐῷεν. Ἀλλὰ τίνα μὲν; Ἔστι τις ἡνί-
οχος παρὰ τοῦ πατρὸς μισθὸν φέρων. Πῶς λέγεις; μι-
σθωτῷ μᾶλλον ἐπιτρέπουσιν ἢ σοὶ ποιεῖν ὃ τι ἂν βούληται
περὶ τοὺς ἵππους, καὶ προσέτι αὐτοῦ τούτου ἀργυρίου
τελοῦσιν; Ἀλλὰ τί μὲν; ἔφη. Ἀλλὰ τοῦ ὀρικοῦ ξεύγους, B
οἶμαι, ἐπιτρέπουσί σοι ἄρχειν, κἂν εἰ βούλοιο λαβὼν τὴν
μάστιγα τύπτειν, ἐῷεν ἂν. Πόθεν, ἦ δ' ὄς, ἐῷεν; Τί
δέ; ἦν δ' ἐγώ· οὐδενὶ ἐξεστὶν αὐτοὺς τύπτειν; Καὶ μάλα,
ἔφη. τῷ ὕρεοκόμῳ. Δούλω ὄντι ἢ ἐλευθέρῳ; Δούλω.

- ἔφη. Καὶ δοῦλον, ὥς ἔοικεν, ἡγοῦνται περὶ πλείονος ἢ σέ τόν υἱόν, καὶ ἐπιτρέπουσι τὰ ἑαυτῶν μᾶλλον ἢ σοί.
- C καὶ ἑῷσι ποιεῖν ὃ τι βούλεται, σέ δὲ διακωλύουσι; καὶ μοῖ
 ἔτι τόδε εἶπέ. σέ αὐτὸν ἑῷσιν ἄρχειν σεαυτοῦ, ἢ οὐδὲ
 τοῦτο ἐπιτρέπουσί σοι; Πῶς γάρ, ἔφη, ἐπιτρέπουσιν;
 Ἀλλ' ἄρχει τίς σου; Ὅδε, παιδαγωγός, ἔφη. Μῶν δοῦ-
 λος ὢν; Ἀλλὰ τί μήν; ἡμέτερός γε, ἔφη. Ἡ δεινόν, ἦν
 ὃ' ἐγώ, ἐλεύθερον ὄντα ὑπὸ δούλου ἄρχεσθαι. τί δὲ
 ποιῶν αὐ οὗτος ὁ παιδαγωγός σου ἄρχει; Ἄγων δῆπου,
 ἔφη, εἰς διδασκάλου. Μῶν μὴ καὶ οὗτοί σου ἄρχουσιν,
 D οἱ διδάσκαλοι; Πάντως δῆπου. Παμπόλλους ἄρα σοι
 δεσπότας καὶ ἄρχοντας ἔκων ὁ πατήρ ἐφίστησιν. ἀλλ' ἄρα
 ἐπειδὴν οἴκαδε ἔλθῃς παρὰ τὴν μητέρα, ἐκείνη σε ἑῷ
 ποιεῖν ὃ τι αὐ βούλῃ, ἢν' αὐτῇ μακάριος ᾖς, ἢ περὶ τὰ ἔρια
 ἢ περὶ τὸν ἱστόν, ὅταν ὑφαίνῃ; οὐ τι γάρ που διακωλύει
 σε ἢ τῆς σπάθης ἢ τῆς κερκίδος ἢ ἄλλου του τῶν περὶ
 ταλασιουργίαν ὀργάνων ἅπτεσθαι. καὶ ὅς γελάσας, Μὰ
 Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ μόνον γε διακωλύει, ἀλλὰ καὶ
 E τυπτοίμην ἂν εἰ ἀπτοίμην. Ἡράκλεις, ἦν δ' ἐγώ, μὴν
 μή τι ἡδίκηκας τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα; Μὰ Δί' οὐκ
 ἔγωγε, ἔφη.

- V. Ἀλλ' ἀντὶ τίνος μήν οὕτω σε δεινῶς διακωλύου-
 σιν εὐδαίμονα εἶναι καὶ ποιεῖν ὃ τι αὐ βούλῃ, καὶ δι' ἡμέ-
 ρας ὕλης τρέφουσὶ σε αἰεί τῳ δουλεύοντα καὶ ἐν λόγῳ ὀλί-
 γου ὢν ἐπιθυμεῖς οὐδὲν ποιοῦντα; ὥστε σοι, ὥς ἔοικεν,
 οὔτε τῶν χρημάτων τοσούτων ὄντων οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ
 209 πάντες αὐτῶν μᾶλλον ἄρχουσιν ἢ σύ, οὔτε τοῦ σώματος
 οὕτω γενναίου ὄντος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄλλος ποιμαίνει καὶ
 θεραπεύει· σὺ δὲ ἄρχεις οὐδενός, ὦ Λύσι, οὐδὲ ποιεῖς
 οὐδὲν ὢν ἐπιθυμεῖς. Οὐ γάρ πω, ἔφη, ἡλικίαν ἔχω, ὦ
 Σώκρατες. Μὴ οὐ τοῦτό σε, ὦ παῖ Δημοκράτους, κωλύει
 ἐπεὶ τό γε τοσόνδε, ὥς ἐγώ μαι, καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ

σοι ἐπιτρέπουσι καὶ οὐκ ἀναμένουσιν ἕως ἂν ἡλικίαν ἔχῃς. ὅταν γὰρ βούλωνται αὐτοῖς τινα ἀναγνωσθῆναι ἢ γραφῆναι, σέ, ὡς ἐγῶμαι, πρῶτον τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπὶ τοῦτο **Β** τάττουσιν. ἢ γάρ; Πάνυ γ', ἔφη. Οὐκοῦν ἔξεστί σοι ἐνταῦθ' ὅ τι ἂν βούλῃ πρῶτον τῶν γραμμάτων γράφειν καὶ ὅ τι ἂν δεύτερον· καὶ ἀναγινώσκειν ὡσαύτως ἔξεστι. καὶ ἐπειδάν, ὡς ἐγῶμαι, τὴν λύραν λάβῃς, οὐ διακωλύουσί σε οὐθ' ὁ πατήρ οὐθ' ἡ μήτηρ ἐπιτεῖναι τε καὶ ἀνεῖναι ἢν ἂν βούλῃ τῶν χορδῶν, καὶ ψῆλαι καὶ κρούειν τῷ πλήκτρῳ, ἢ διακωλύουσιν; Οὐ δῆτα. Τί ποτ' ἂν οὖν εἴῃ, ὦ Ἀνσί, τὸ αἷτιον ὅτι ἐνταῦθα μὲν οὐ διακωλύουσιν, ἐν οἷς δέ **Β** ἄρτι ἐλέγομεν κωλύουσιν; Ὅτι, οἶμαι, ἔφη, ταῦτα μὲν ἐπίσταμαι, ἐκεῖνα δ' οὐ. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἄριστε· οὐκ ἄρα τὴν ἡλικίαν σου περιμένει ὁ πατήρ ἐπιτρέπειν πάντα, ἀλλ' ἢ ἂν ἡμέρα ἡγήσῃται σε βέλτιον αὐτοῦ φρονεῖν, ταύτῃ ἐπιτρέψει σοι καὶ αὐτὸν καὶ τὰ αὐτοῦ. Οἶμαι ἔγωγε, ἔφη. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· τί δέ; τῷ γείτονι ἄρ' οὐχ ὁ αὐτὸς ὅρος ὥσπερ τῷ πατρὶ περὶ σοῦ; πότερον οἶει αὐτὸν ἐπιτρέψειν σοι τὴν αὐτοῦ οἰκίαν οἰκονομεῖν, ὅταν **Δ** σε ἡγήσῃται βέλτιον περὶ οἰκονομίας ἑαυτοῦ φρονεῖν, ἢ αὐτὸν ἐπιστατήσῃν; Ἐμοὶ ἐπιτρέψειν οἶμαι. Τί δ'; Ἀθηναίους οἶει σοι οὐκ ἐπιτρέψειν τὰ αὐτῶν, ὅταν αἰσθάνωνται ὅτι ἱκανῶς φρονεῖς; Ἐγώ γε. Πρὸς Διός, ἦν δ' ἐγώ, τί ἄρα ὁ μέγας βασιλεὺς; πότερον τῷ πρεσβυτάτῳ υἱεῖ, οὐ ἢ τῆς Ἀσίας ἀρχὴ γίνεται, μᾶλλον ἂν ἐπιτρέψειεν ἐφομένων κρεῶν ὅ τι ἂν βούληται ἐμβαλεῖν εἰς τὸν ξωμόν, ἢ ἡμῖν, εἰ ἀφικόμενοι παρ' ἐκεῖνον ἐνδειξαίμεθα **Ε** αὐτῷ, ὅτι ἡμεῖς κάλλιον φρονοῦμεν ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ περὶ ὄψου σκευασίας; Ἡμῖν δῆλον ὅτι, ἔφη. Καὶ τὸν μὲν γε οὐδ' ἂν σμικρὸν ἐάσειεν ἐμβαλεῖν· ἡμᾶς δέ, κἂν εἰ βουλοίμεθα δραξάμενοι, τῶν ἁλῶν ἐφ' ἃν ἐμβαλεῖν. Πῶς γάρ οὐ; Τί δ' εἰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀσθενοί,

ἄρα ἐφ' ἃν αὐτὸν ἄπτεσθαι τῶν ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν, μὴ
 210 ἱατροῦν ἡγούμενος, ἢ κωλύει ἄν; Κωλύει ἄν. Ἡμᾶς δέ γε
 εἰ ὑπολαμβάνοι ἱατρικοὺς εἶναι, καὶ εἰ βουλοίμεθα δι-
 ανοίγοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐμπάσαι τῆς τέφρας, οἶμαι,
 οὐκ ἂν κωλύσειεν, ἡγούμενος ὁρθῶς φρονεῖν. Ἀληθῆ
 λέγεις. Ἄρ' οὖν καὶ τᾶλλα πάντα ἡμῖν ἐπιτρέποι ἂν μᾶλ-
 λον ἢ ἑαυτῷ καὶ τῷ υἱεῖ, περὶ ὧν ἂν δόξωμεν αὐτῷ σο-
 φώτεροι ἐκείνων εἶναι; Ἀνάγκη, ἔφη, ὦ Σώκρατες.

VI. Οὕτως ἄρα ἔχει, ἣν δ' ἐγώ, ὦ φίλε Λύσι· εἰς
 II μὲν ταῦτα, ἃ ἂν φρόνιμοι γινώμεθα, ἅπαντες ἡμῖν ἐπι-
 τρέψουσιν, Ἑλληνές τε καὶ βάρβαροι καὶ ἄνδρες καὶ γυ-
 ναῖκες, ποιήσομέν τε ἐν τούτοις ὅ τι ἂν βουλώμεθα, καὶ
 οὐδεὶς ἡμᾶς ἐκὼν εἶναι ἐμποδιεῖ, ἀλλ' αὐτοὶ τε ἐλεύθεροι
 ἐσόμεθα ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλων ἄρχοντες, ἡμέτερά τε ταῦτα
 ἔσται· ὀνησόμεθα γὰρ ἀπ' αὐτῶν· εἰς ἃ δ' ἂν νοῦν μὴ
 κτησώμεθα, οὔτε τις ἡμῖν ἐπιτρέψει περὶ αὐτὰ ποιεῖν τὰ
 ἡμῖν δοκοῦντα, ἀλλ' ἐμποδιοῦσι πάντες καθ' ὅ τι ἂν δύ-
 C νωνται, οὐ μόνον οἱ ἀλλότριοι, ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ καὶ
 ἡ μήτηρ καὶ εἰ τι τούτων οἰκειότερόν ἐστιν, αὐτοὶ τε ἐν
 αὐτοῖς ἐσόμεθα ἄλλων ὑπήκοοι, καὶ ἡμῖν ἔσται ἀλλότρια·
 οὐδὲν γὰρ ἀπ' αὐτῶν ὀνησόμεθα. συγχωρεῖς οὕτως ἔχειν;
 Συγχωρῶ. Ἄρ' οὖν τῷ φίλῳ ἐσόμεθα καὶ τις ἡμᾶς φιλή-
 σει ἐν τούτοις, ἐν οἷς ἂν ὦμεν ἀνωφελεῖς; Οὐ δῆτα, ἔφη.
 Νῦν ἄρα οὐδὲ σὲ ὁ πατήρ οὐδὲ ἄλλος ἄλλον οὐδένα φιλεῖ,
 καθ' ὅσον ἂν ᾖ ἄχρηστος. Οὐκ ἔοικεν, ἔφη. Ἐὰν μὲν ἄρα
 σοφὸς γένῃ, ὦ παῖ, πάντες σοι φίλοι καὶ πάντες σοι οἰ-
 D κετοὶ ἔσονται· χρήσιμος γὰρ καὶ ἀγαθὸς ἔσει· εἰ δὲ μὴ,
 σοὶ οὔτε ἄλλος οὐδεὶς οὔτε ὁ πατήρ φίλος ἔσται οὔτε ἡ μή-
 τηρ οὔτε οἱ οἰκεῖοι. οἷόν τε οὖν ἐπὶ τούτοις, ὦ Λύσι, μέγα
 φρονεῖν, ἐν οἷς τις μὴπω φρονεῖ; Καὶ πῶς ἂν; ἔφη. Εἰ
 δ' ἄρα σὺν διδασκάλῳ δέει, οὕτω φρονεῖς. Ἀληθῆ. Οὐδ'

ἄρα μεγαλόφρων εἶ, εἴπερ ἄφρων ἔτι. Μὰ Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ μοι δοκεῖ.

VII. Καὶ ἐγὼ ἀκούσας αὐτοῦ ἀπέβλεψα πρὸς τὸν Εἰ
 Ἰπποθάλῃ, καὶ ὀλίγον ἐξήμαρτον· ἐπῆλθε γάρ μοι εἰπεῖν
 ὅτι Οὕτω χρή, ὦ Ἰπποθαλες, τοῖς παιδικοῖς διαλέγεσθαι,
 ταπεινοῦντα καὶ συστέλλοντα, ἀλλὰ μὴ ὥσπερ σὺ χαν-
 νοῦντα καὶ διαθρύπτοντα. κατιδὼν οὖν αὐτὸν ἀγωνιστῶν-
 τα καὶ τεθορυβημένον ὑπὸ τῶν λεγομένων, ἀνεμνήσθην
 ὅτι καὶ προσεστὼς λανθάνειν τὸν Λύσιον ἐβούλετο· ἀνέ-
 λαβον οὖν ἑμαυτὸν καὶ ἐπέσχον τοῦ λόγου. καὶ ἐν τούτῳ 211
 ὁ Μενέξενος πάλιν ἦκε, καὶ ἐκαθέζετο παρὰ τὸν Λύσιον,
 ὅθεν καὶ ἐξανέστη. ὁ οὖν Λύσις μάλα παιδικῶς καὶ φιλι-
 κῶς, λάθρα τοῦ Μενεξένου, σμικρὸν πρὸς με λέγων ἔφη
 Ὡ Σώκρατες, ἅπερ καὶ ἐμοὶ λέγεις, εἶπε καὶ Μενεξένω.
 καὶ ἐγὼ εἶπον, Ταῦτα μὲν σὺ αὐτῷ ἔρεῖς, ὦ Λύσι· πάν-
 τως γὰρ προσεῖχες τὸν νοῦν. Πάννυ μὲν οὖν, ἔφη. Πειρῶ
 τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπομνημονεῦσαι αὐτὰ ὅ τι μάλιστα,
 ἵνα τούτῳ σαφῶς πάντα εἴπῃς· ἐὰν δέ τι αὐτῶν ἐπιλάθῃ, B
 αὐθίς με ἀνερέσθαι ὅταν ἐντύχῃς πρῶτον. Ἀλλὰ ποιήσω,
 ἔφη, ταῦτα, ὦ Σώκρατες, πάννυ σφόδρα, εὖ ἴσθι. ἀλλὰ
 τι ἄλλο αὐτῷ λέγε, ἵνα καὶ ἐγὼ ἀκούω, ἕως ἂν οἴκαδε ὥρα
 ἦ ἀπιέναι. Ἀλλὰ χρή ποιεῖν ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, ἐπειδὴ γε
 καὶ σὺ κελεύεις. ἀλλὰ ὅρα ὅπως ἐπικουρήσῃς μοι, ἐὰν με
 ἐλέγχῃ ἐπιχειρή ὁ Μενέξενος· ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι ἐριστι-
 κός ἐστιν; Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, σφόδρα γε· διὰ ταῦτά τοι
 καὶ βούλομαι σε αὐτῷ διαλέγεσθαι. Ἰνα, ἦν δ' ἐγὼ, κα- C
 ταγέλαστος γένωμαι; Οὐ μὰ Δία, ἔφη, ἀλλ' ἵνα αὐτὸν
 κολάσῃς. Πόθεν; ἦν δ' ἐγὼ· οὐ ῥάδιον· δεινὸς γὰρ ὁ ἄν-
 θρωπος, Κτησίππου μαθητῆς. πάρεστι δέ τοι αὐτός—
 οὐχ ὀρεῖς;—Κτήσιππος. Μηδενός σοι, ἔφη, μελέτω, ὦ
 Σώκρατες, ἀλλ' ἴθι διαλέγου αὐτῷ. Διαλεκτέον, ἦν δ'
 ἐγώ.

VIII. Ταῦτα οὖν ἡμῶν λεγόντων πρὸς ἡμᾶς αὐ-
 τοὺς, Τί ὑμεῖς, ἔφη ὁ Κτήσιππος, αὐτῷ μόνῳ ἐστιᾷσθαι,
 D ἡμῖν δὲ οὐ μεταδίδοτον τῶν λόγων; Ἀλλὰ μὴν, ἦν δ' ἐγώ,
 μεταδοτέον. ὃδε γάρ τι ὧν λέγω οὐ μανθάνει, ἀλλὰ φη-
 σιν οἶεσθαι Μενέξενον εἰδέναι, καὶ κελεύει τοῦτον ἐρω-
 τᾶν. Τί οὖν, ἦ δ' ὅς, οὐκ ἐρωτᾷς; Ἀλλ' ἐρήσομαι, ἦν δ'
 ἐγώ, καὶ μοι εἰπέ, ὦ Μενέξενε, ὃ ἂν σε ἐρωμαι. τυγχάνω
 γὰρ ἐκ παιδὸς ἐπιθυμῶν κτήματός του, ὥσπερ ἄλλος ἄλ-
 λου. ὁ μὲν γάρ τις ἵππους ἐπιθυμεῖ κτᾶσθαι, ὁ δὲ κύνας.
 E ὁ δὲ χρυσίον, ὁ δὲ τιμᾶς· ἐγὼ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα πρῶτος
 ἔχω, πρὸς δὲ τὴν τῶν φίλων κτήσιν πάννυ ἐρωτικῶς, καὶ
 βουλομένην ἂν μοι φίλον ἀγαθὸν γενέσθαι μᾶλλον ἢ τὸν
 ἄριστον ἐν ἀνθρώποις ὄρνυγα ἢ ἀλεκτρούνα, καὶ ναὶ μὰ
 Δία ἐρώγε μᾶλλον ἢ ἵππον τε καὶ κύνα· οἶμαι δέ, νῆ τὸν
 κύνα, μᾶλλον ἢ τὸ Δαρεῖον χρυσίον κτήσασθαι δεξαίμην
 πολὺ πρότερον ἐταῖρον, μᾶλλον ἢ αὐτὸν Δαρεῖον· οὕτως
 212 ἐγὼ φιλέταιρός τις εἰμι. ὑμᾶς οὖν ὁρῶν, σέ τε καὶ Αὔσιν,
 ἐκπέπληγμαι καὶ εὐδαιμονίζω, ὅτι οὕτω νέοι ὄντες οἰοί-
 τ' ἐστὸν τοῦτο τὸ κτήμα ταχύ καὶ ῥαδίως κτᾶσθαι, καὶ σὺ
 τε τοῦτον οὕτω φίλον ἐκτήσω ταχύ τε καὶ σφόδρα, καὶ αὖ
 οὗτος σέ· ἐγὼ δὲ οὕτω πόρρω εἰμὶ τοῦ κτήματος, ὥστε
 οὐδ' ὄντινα τρόπον γίγνεται φίλος ἕτερος ἑτέρου οἶδα,
 ἀλλὰ ταῦτα δὴ αὐτὰ σε βούλομαι ἐρῆσθαι ἅτε ἔμπειρον.

IX. Καὶ μοι εἰπέ· ἐπειδὴν τίς τινα φιλῇ, πότερος
 B ποτέρου φίλος γίγνεται, ὁ φιλῶν τοῦ φιλουμένου ἢ ὁ φι-
 λούμενος τοῦ φιλοῦντος· ἢ οὐδὲν διαφέρει; Οὐδέν, ἔφη.
 ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. Πῶς λέγεις; ἦν δ' ἐγώ· ἀμφοτέ-
 ροι ἄρα ἀλλήλων φίλοι γίνονται, ἐὰν μόνος ὁ ἕτερος τὸν
 ἕτερον φιλῇ; Ἐμοιγε, ἔφη, δοκεῖ. Τί δαί; οὐκ ἐστι φι-
 λοῦντα μὴ ἀντιφιλεῖσθαι ὑπὸ τούτου ὃν ἂν φιλῇ; Ἔστιν.
 Τί δέ; ἄρα ἐστι καὶ μισεῖσθαι φιλοῦντα; οἶόν που ἐνίοτε
 δοκοῦσι καὶ οἱ ἑρασταὶ πάσχειν πρὸς τὰ παιδικὰ· φιλοῦν-

ιες γὰρ ὥς οἶόν τε μάλιστα οἱ μὲν οἴονται οὐκ ἀντιφιλεῖ-
σθαι, οἱ δὲ καὶ μισεῖσθαι· ἢ οὐκ ἀληθὲς δοκεῖ σοι τοῦτο;
Σφοδρὰ γε, ἔφη, ἀληθές. Οὐκοῦν ἐν τῷ τοιούτῳ, ἣν δ'
ἐγὼ, ὁ μὲν φιλεῖ, ὁ δὲ φιλεῖται; Ναί. Ὁ πότερος οὖν αὐ-
τῶν ποτέρου φίλος ἐστίν; ὁ φιλῶν τοῦ φιλουμένου, ἔαν
τε καὶ ἀντιφιληται ἔαν τε καὶ μισῇται, ἢ ὁ φιλούμενος τοῦ
φιλοῦντος; ἢ οὐδέτερος αὖ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐδέτερου φί-
λος ἐστίν, ἂν μὴ ἀμφοτέρω ἀλλήλους φιλῶσιν; Ἔοικε
οὖν οὕτως ἔχειν. Ἀλλοίως ἄρα νῦν ἡμῖν δοκεῖ ἢ πρότε-
ρον ἔδοξε. τότε μὲν γάρ, εἰ ὁ ἕτερος φιλοῖ, φίλω εἶναι
ἄμφο· νῦν δέ, ἂν μὴ ἀμφοτέρω φιλῶσιν, οὐδέτερος φί-
λος. Κινδυνεύει, ἔφη. Οὐκ ἄρα ἐστὶ φίλον τῷ φιλοῦντι
οὐδὲν μὴ οὐκ ἀντιφιλοῦν. Οὐκ ἔοικεν. Οὐδ' ἄρα φίλιπ-
ποι εἰσιν οὓς ἂν οἱ ἵπποι μὴ ἀντιφιλῶσιν, οὐδὲ φιλόρτυ-
γες, οὐδ' αὖ φιλόκυνες γε καὶ φίλοινοι καὶ φιλογυμνασταὶ
καὶ φιλόσοφοι, ἂν μὴ ἡ σοφία αὐτοὺς ἀντιφιλή. ἢ φιλοῦσι
μὲν ταῦτα ἕκαστοι, οὐ μέντοι φίλα ὄντα, ἀλλὰ ψεύδεθ' ὁ Ε
ποιητής, ὅς ἔφη

ὄλβιος, ὃ παῖδες τε φίλοι καὶ μώνυχες ἵπποι

καὶ κύνες ἀγρευταὶ καὶ ξένος ἀλλοδαπός;

Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἢ δ' ὅς. Ἀλλ' ἀληθὴ δοκεῖ λέγειν σοι;
Ναί. Τὸ φιλούμενον ἄρα τῷ φιλοῦντι φίλον ἐστίν, ὥς
ἔοικεν, ὃ Μενέξενε, ἔαν τε φιλή ἔαν τε καὶ μισῇ· οἶον
καὶ τὰ νεωστὶ γεγονότα παιδία, τὰ μὲν οὐδέπω φιλοῦντα,
τὰ δὲ καὶ μισοῦντα, ὅταν κολάζεται ὑπὸ τῆς μητρὸς ἢ ὑπὸ
τοῦ πατρὸς, ὅμως καὶ μισοῦντα ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ πάν-
των μάλιστα ἐστὶ τοῖς γονεῦσι φίλτατα. Ἔμοιγε δοκεῖ,
ἔφη, οὕτως ἔχειν. Οὐκ ἄρα ὁ φιλῶν φίλος ἐκ τούτου τοῦ
λόγου, ἀλλ' ὁ φιλούμενος. Ἔοικεν. Καὶ ὁ μισούμενος
ἐχθρὸς ἄρα, ἀλλ' οὐχ ὁ μισῶν. Φαίνεται. Πολλοὶ ἄρα
ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν φιλοῦνται. ὑπὸ δὲ τῶν φίλων μισοῦνται,
καὶ τοῖς μὲν ἐχθροῖς φίλοι εἰσὶ, τοῖς δὲ φίλοις ἐχθροί, εἰ Β

τὸ φιλούμενον φίλου ἐστὶν ἀλλὰ μὴ τὸ φιλοῦν. καίτοι πολλὴ ἀλογία, ὥς φίλε ἑταῖρε, μᾶλλον δέ, οἶμαι, καὶ ἀδύνατον, τῷ τε φίλῳ ἐχθρὸν καὶ τῷ ἐχθρῷ φίλον εἶναι. Ἀληθῆ, ἔφη, ὅπως λέγεις, ὦ Σώκρατες. Οὐκοῦν εἰ τοῦτ' ἀδύνατον, τὸ φιλοῦν ἂν εἴη φίλον τοῦ φιλουμένου. Φαίνεται. Τὸ μισοῦν ἄρα πάλιν ἐχθρὸν τοῦ μισουμένου. Ἀνάγκη. Οὐκοῦν ταῦτ' ἡμῶν συμβήσεται ἀναγκαῖον εἶναι ὁμολογεῖν, ἅπερ ἐπὶ τῶν πρότερον, πολλάκις φίλον εἶναι μὴ φίλου, πολλάκις δὲ καὶ ἐχθροῦ, ὅταν ἢ μὴ φιλοῦν τις φιλῇ ἢ καὶ μισοῦν φιλῇ· πολλάκις δ' ἐχθρὸν εἶναι μὴ ἐχθροῦ ἢ καὶ φίλου, ὅταν ἢ μὴ μισοῦν τις μισῇ ἢ καὶ φιλοῦν μισῇ. Κινδυνεύει, ἔφη. Τί οὖν δὴ χρησώμεθα, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μήτε οἱ φιλοῦντες φίλοι ἐσονται μήτε οἱ φιλούμενοι μήτε οἱ φιλοῦντές τε καὶ φιλούμενοι, ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῦτα ἄλλους τινὰς ἐτι φήσομεν εἶναι φίλους ἀλλήλοις γιγνομένους; Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ εὐπορῶ ἔγωγε. Ἀρα μή, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Μενέξενε, τὸ παράπαν οὐκ ὀρθῶς ἐζητοῦμεν; Οὐκ ἐμοίγε δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Λύσις. καὶ ἅμα εἰπὼν ἠροῦσθαι· ἐδόκει γάρ μοι ἄκοντ' αὐτὸν ἐκφεύγειν τὸ λεχθὲν διὰ τὸ σφόδρα προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς λεγομένοις· ὁ γὰρ δ' ἦν καὶ ὅτε ἠκροᾶτο οὕτως ἔχων.

Χ. Ἐγὼ οὖν βουλόμενος τὸν τε Μενέξενον ἀναπαῦσαι καὶ ἐκείνον ἡσθεὶς τῇ φιλοσοφίᾳ, οὕτω μεταβαλὼν πρὸς τὸν Λύσιν ἐποιούμην τοὺς λόγους, καὶ εἶπον ὦ Λύσι, ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν ὅτι εἰ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκοποῦμεν, οὐκ ἂν ποτε οὕτως ἐπλανώμεθα. ἀλλὰ ταύτῃ μὲν μηκέτι ἴωμεν· καὶ γὰρ χαλεπὴ τίς μοι φαίνεται ὥσπερ ὁδὸς ἢ σκέψις· ἢ δὲ ἐτράπημεν, δοκεῖ μοι χρῆναι ἰέναι, σκοποῦντα κατὰ τοὺς ποιητάς· οὗτοι γὰρ ἡμῶν ὥσπερ πατέρες τῆς σοφίας εἰσὶ καὶ ἡγεμόνες. λέγουσι δὲ δῆπου οὐ φανύλως ἀποφαινώμενοι περὶ τῶν φίλων, οἱ τυγχάνουσιν

ὄντες· ἀλλὰ τὸν θεὸν αὐτόν φασὶ ποιεῖν φίλους αὐτούς, ἄγοντα παρ' ἀλλήλους. λέγουσι δέ πως ταῦτα, ὥς ἐγώ-
μαι, ὦδ'·

αἰεὶ τοι τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὥς τὸν ὅμοιον
καὶ ποιεῖ γινώριμον· ἢ οὐκ ἐντετύχηκας τούτοις τοῖς ἔπα- B
σιν; Ἔρωγε, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τοῖς τῶν σοφωτάτων συγ-
γράμμασιν ἐντετύχηκας ταῦτα αὐτὰ λέγουσιν, ὅτι τὸ ὅμοι-
ον τῷ ὁμοίῳ ἀνάγκη αἰεὶ φίλον εἶναι; εἰσὶ δέ που οὗτοι οἱ
περὶ φύσεώς τε καὶ τοῦ ὅλου διαλεγόμενοι καὶ γράφοντες.
Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις. Ἄρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, εὖ λέγουσιν;
Ἰσως, ἔφη. Ἰσως, ἦν δ' ἐγώ, τὸ ἡμῖν αὐτοῦ, ἰσως δὲ καὶ
πᾶν, ἀλλ' ἡμεῖς οὐ συνίεμεν. δοκεῖ γὰρ ἡμῖν ὃ γε πονη-
ρὸς τῷ πονηρῷ, ὅσῳ ἂν ἐγγυτέρῳ προσῇ καὶ μᾶλλον C
ὁμιλῇ, τοσοῦτῳ ἐχθρῶν γίνεσθαι. ἀδικεῖ γάρ· ἀδικοῦν-
τας δὲ καὶ ἀδικουμένους ἀδύνατόν που φίλους εἶναι. οὐχ
οὕτως; Ναί, ἦ δ' ὅς. Ταύτη μὲν ἂν τοίνυν τοῦ λεγομένου
τὸ ἡμῖν οὐκ ἀληθὲς εἴη, εἴπερ οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις ὅμοι-
οι. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀλλὰ μοι δοκοῦσι λέγειν τοὺς ἀγα-
θοὺς ὁμοίους εἶναι ἀλλήλοις καὶ φίλους, τοὺς δὲ κακοὺς,
ὅπερ καὶ λέγεται περὶ αὐτῶν, μηδέποτε ὁμοίους μηδ' αὐ-
τούς αὐτοῖς εἶναι, ἀλλ' ἐμπλήκτους τε καὶ ἀσταθμῆτους· D
ὃ δὲ αὐτὸ αὐτῷ ἀνόμοιον εἴη καὶ διάφορον, σχολῇ γέ τῳ
ἄλλῳ ὅμοιον ἢ φίλον γένοιτο· ἢ οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτως;
Ἐμοιγε, ἔφη. Τοῦτο τοίνυν αἰνίττονται, ὥς ἐμοὶ δοκοῦ-
σιν, ὦ ἑταῖρε, οἱ τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον λέγοντες, ὥς
ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνος μόνῳ φίλος, ὃ δὲ κακὸς οὐτ'
ἀγαθῷ οὔτε κακῷ οὐδέποτε εἰς ἀληθῆ φιλίαν ἔρχεται.
συνδοκεῖ σοι; Κατένευσεν. Ἐχομεν ἄρα ἤδη, τίνες εἰσὶν
τῷ φίλῳ· ὃ γὰρ λόγος ἡμῖν σημαίνει, ὅτι οἱ ἂν ὧσιν ἀγα- E
θοί. Πάνυ γε, ἔφη, δοκεῖ.

XI. Καὶ ἐμοί, ἦν δ' ἐγώ· καίτοι δυσχεραίνω τί γε
ἐν αὐτῷ· φέρε οὖν, ὦ πρὸς Διός, ἴδωμεν τί καὶ ὑπο-

- πτεύω. ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ καθ' ὅσον ὁμοιος φίλος, καὶ ἔστι χρήσιμος ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ; μᾶλλον δὲ ὥδε· ὁτιοῦν ὅμοιον ὁτρωῦν ὁμοίῳ τίν' ὠφέλειαν ἔχειν ἢ τίναν βλάβην ἂν ποιῆσαι δύναίτο, ὃ μὴ καὶ αὐτὸ αὐτῷ; ἢ τὸ
- 215 ἂν παθεῖν, ὃ μὴ καὶ ὑφ' αὐτοῦ πάθοι; τὰ δὲ τοιαῦτα πῶς ἂν ὑπ' ἀλλήλων ἀγαπηθῇ, μηδεμίαν ἐπικουρίαν ἀλλήλοις ἔχοντα; ἔστιν ὅπως; Οὐκ ἔστιν. Ὁ δὲ μὴ ἀγαπῶτο, πῶς φίλον; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ δὴ ὁ μὲν ὁμοιος τῷ ὁμοίῳ οὐ φίλος· ὁ δὲ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ καθ' ὅσον ἀγαθός, οὐ καθ' ὅσον ὁμοιος, φίλος ἂν εἴη; Ἰσως. Τί δέ; οὐχ ὁ ἀγαθός, καθ' ὅσον ἀγαθός, κατὰ τοσοῦτον ἱκανὸς ἂν εἴη αὐτῷ; Ναί. Ὁ δὲ γε ἱκανὸς οὐδενὸς δεόμενος κα-
- B τὰ τὴν ἱκανότητα. Πῶς γὰρ οὐ; Ὁ δὲ μὴ του δεόμενος οὐδέ τι ἀγαπήνῃ ἂν. Οὐ γὰρ οὖν. Ὁ δὲ μὴ ἀγαπήνῃ, οὐδ' ἂν φιλοῖ. Οὐ δῆτα. Ὁ δὲ μὴ φιλοῦν γε οὐ φίλος. Οὐ φαίνεται. Πῶς οὖν οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἡμῖν φίλοι ἔσονται τὴν ἀρχήν, οἳ μὴτε ἀπόντες ποθεινοὶ ἀλλήλοις — ἱκανοὶ γὰρ ἑαυτοῖς καὶ χωρὶς ὄντες — μὴτε παρόντες χρεῖαν αὐτῶν ἔχουσι; τοὺς δὲ τοιούτους τίς μηχανήσεται περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι ἀλλήλους; Οὐδεμία, ἔφη. Φίλοι
- C δέ γε οὐκ ἂν εἴεν μὴ περὶ πολλοῦ ποιούμενοι ἑαυτοῦς Ἀληθῆ.

XII. Ἄθρει δὴ, ὦ Ἀνσί, πῇ παρακρονόμεθα. ἄρα γε ὄλω τινὲ ἑξαπατώμεθα; Πῶς δὴ; ἔφη. Ἦδη ποτέ τοι ἤκουσα λέγοντος, καὶ ἄρτι ἀναμιμνήσκομαι, ὅτι τὸ μὲν ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ καὶ οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς πολεμιώτατοι εἴεν· καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡσίοδον ἐπήγετο μάρτυρα, λέγων ὥς ἄρα

καὶ κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει καὶ αἰοιδὸς αἰοιδῷ
καὶ πτωχὸς πτωχῷ,

- D καὶ τὰλλα δὴ πάντα οὕτως ἔφη ἀναγκαῖον εἶναι μάλιστα τὰ ὁμοιότατα πρὸς ἀλλήλα φθόγου τε καὶ φιλονεικίας καὶ

Ἀριστοτέλης ἔκτετατος ὁ Πλάτωνος Πλάτωνος

ἐχθρας ἐμπίπλασθαι, τὰ δ' ἀνομοιώτατα φιλίας. τὸν γὰρ
 πένητα τῷ πλουσίῳ ἀναγκάζεσθαι φίλον εἶναι καὶ τὸν
 ἀσθενῆ τῷ ἰσχυρῷ τῆς ἐπικουρίας ἕνεκα, καὶ τὸν κά-
 μνοντα τῷ ἰατρῷ· καὶ πάντα δὴ τὸν μὴ εἰδότα ἀγαπᾶν
 τὸν εἰδότα καὶ φιλεῖν. καὶ δὴ καὶ ἐτι ἐπέξῃει τῷ λόγῳ
 μεγαλοπρεπέστερον, λέγων ὡς ἄρα παντὸς θεοὶ τὸ ὅμοιον
 τῷ ὁμοίῳ φίλον εἶναι, ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐναντίον εἶη τούτῳ· Ε
 τὸ γὰρ ἐναντιώτατον τῷ ἐναντιωτάτῳ εἶναι μάλιστα φί-
 λον. ἐπιθυμεῖν γὰρ τοῦ τοιούτου ἕκαστον, ἀλλ' οὐ τοῦ
 ὁμοίου· τὸ μὲν γὰρ ξηρὸν ὑγροῦ, τὸ δὲ ψυχρὸν θερμοῦ,
 τὸ δὲ πικρὸν γλυκέος, τὸ δὲ ὀξύ ἀμβλέος, τὸ δὲ κενόν
 πληρώσεως, καὶ τὸ πληρὸς δὲ κενώσεως· καὶ τὰλλα οὕτω
 κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. τροφήν γὰρ εἶναι τὸ ἐναντίον τῷ
 ἐναντίῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου οὐδὲν ἂν ἀπολαῦσαι.
 καὶ μέντοι, ὃ ἐταῖρε, καὶ κομπὸς ἐδόκει εἶναι ταῦτα λέ- 216
 γων· εὐ γὰρ ἔλεγεν. ὑμῖν δέ, ἦν δ' ἐγώ, πῶς δοκεῖ λέ-
 γειν; Εὐ γε, ἔφη ὁ Μενέξενος, ὡς γε οὕτως αἰκούσαι.
 Φῶμεν ἄρα τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ μάλιστα φίλον εἶναι;
 Πάνυ γε. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· οὐκ ἀλλόκοτον, ὡς Μενέξενε;
 καὶ ἡμῖν εὐθύς ἄσμενοι ἐπιπηδήσονται οὗτοι οἱ πάνσοφοι
 ἄνδρες, οἱ ἀντιλογικοί, καὶ ἐρήσονται εἰ οὐκ ἐναντιώτα-
 τον ἐχθρα φιλία; οἷς τί ἀποκρινοῦμεθα; ἢ οὐκ ἀνάγκη Β
 ὁμολογεῖν ὅτι ἀληθῆ λέγουσιν; Ἀνάγκη. Ἀρ' οὖν, φή-
 σουσι, τὸ ἐχθρὸν τῷ φίλῳ φίλον ἢ τὸ φίλον τῷ ἐχθρῷ;
 Οὐδέτερον, ἔφη. Ἀλλὰ τὸ δίκαιον τῷ ἀδίκῳ, ἢ τὸ σῶφρον
 τῷ ἀκολάστῳ, ἢ τὸ ἀγαθὸν τῷ κακῷ; Οὐκ ἂν μοι δοκεῖ
 οὕτως ἔχειν. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ γε κατὰ τὴν
 ἐναντιότητά τί τῳ [φίλῳ] φίλον ἐστίν, ἀνάγκη καὶ ταῦτα
 φίλα εἶναι. Ἀνάγκη. Οὔτε ἄρα τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ οὔτε
 τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ φίλον. Οὐκ ἔοικεν.

XIII. "Ἐτι δὲ καὶ τόδε σκεψώμεθα, μὴ ἡμᾶς λανθάνει
 τὸ φίλον ὡς ἀληθῶς οὐδὲν τούτων ὄν, ἀλλὰ τὸ μήτε

ἀγαθὸν μήτε κακὸν φίλον οὔτω ποτὲ γιγνόμενον τοῦ ἀγα-
θοῦ. Πῶς, ἢ δ' ὅς, λέγεις; Ἀλλὰ μὰ Δία, ἣν δ' ἐγώ, οὐκ
οἶδα, ἀλλὰ τῷ ὄντι αὐτὸς ἰλιγγιῶ ὑπὸ τῆς τοῦ λόγου ἀπο-
ρίας, καὶ κινδυνεύει κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν τὸ κα-
λὸν φίλον εἶναι. ἔοικε γοῦν μαλακῷ τινὶ καὶ λείῳ καὶ λι-
D παρῷ· διὸ καὶ ἴσως ῥαδίως διολισθαίνει καὶ διαδύεται
ἡμᾶς, ἅτε τοιοῦτον ὄν. λέγω γὰρ τἀγαθὸν καλὸν εἶναι·
σύ δ' οὐκ οἶει; Ἐγώ γε. Λέγω τοίνυν ἀπομαντευόμενος,
τοῦ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ φίλον εἶναι τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε
κακόν· πρὸς ἃ δὲ λέγων μαντεύομαι, ἄκουσον. δοκεῖ μοι
ὥσπερ εἰ τρία ἅττα εἶναι γένη, τὸ μὲν ἀγαθόν, τὸ δὲ κα-
κόν, τὸ δ' οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν· τί δὲ σοί; Καὶ ἐμοί,
ἔφη. Καὶ οὔτε τἀγαθὸν τἀγαθῷ οὔτε τὸ κακὸν τῷ κακῷ
E οὔτε τἀγαθὸν τῷ κακῷ φίλον εἶναι, ὥσπερ οὐδ' ὁ ἔμ-
προσθεν λόγος ἔα· λείπεται δὴ· εἶπερ τῷ τί ἐστι φίλον, τὸ
μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν φίλον εἶναι ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ
τοιοῦτου οἷον αὐτὸ ἐστίν. οὐ γὰρ ἂν που τῷ κακῷ φίλον
ἂν τι γένοιτο. Ἀληθῆ. Οὐδὲ μὴν τὸ ὁμοίον τῷ ὁμοίῳ
ἔφαμεν ἄρτι· ἢ γάρ; Ναί. Οὐκ ἄρα ἐστὶ τῷ μήτε ἀγα-
θῷ μήτε κακῷ τὸ τοιοῦτον φίλον οἷον αὐτῷ. Οὐ φαίνεται.
Τῷ ἀγαθῷ ἄρα τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακὸν μόνῳ μόνον
217 συμβαίνει γίγνεσθαι φίλον. Ἀνάγκη, ὥς ἔοικεν.

XIV. Ἀρ' οὖν καὶ καλῶς, ἣν δ' ἐγώ, ὧ παῖδες, ὑφη-
γεῖται ἡμῖν τὸ νῦν λεγόμενον; εἰ γοῦν θέλομεν ἐννοῇ-
σαι τὸ ὑγιαίνον σῶμα, οὐδὲν ἱατρικῆς δεῖται οὐδ' ὠφε-
λείας· ἱκανῶς γὰρ ἔχει, ὥστε ὑγιαίνων οὐδεὶς ἱατρῷ φί-
λος διὰ τὴν ὑγίειαν. ἢ γάρ; Οὐδεὶς. Ἀλλ' ὁ κάμνων, οἶ-
μαι, διὰ τὴν νόσον. Πῶς γὰρ οὔ; Νόσος μὲν δὴ κακόν,
ἱατρικὴ δὲ ὠφέλιμον καὶ ἀγαθόν. Ναί. Σῶμα δέ γε που
B κατὰ τὸ σῶμα εἶναι οὔτ' ἀγαθὸν οὔτε κακόν. Οὔτως.
Ἀναγκάζεται δέ γε σῶμα διὰ νόσον ἱατρικὴν ἀσπάζεσθαι
καὶ φιλεῖν. Δοκεῖ μοι. Τὸ μήτε κακὸν ἄρα μήτ' ἀγαθόν

φίλον γίγνεται τοῦ ἀγαθοῦ διὰ κακοῦ παρουσίαν. Ἔοικεν. Δῆλον δέ γε ὅτι πρὶν γενέσθαι αὐτὸ κακὸν ὑπὸ τοῦ κακοῦ οὐ ἔχει. οὐ γὰρ δὴ γε κακὸν γερονὸς ἐτι ἂν τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιθυμοῖ καὶ φίλον εἴη· ἀδύνατον γὰρ ἔφαμεν κακὸν ἀγαθῷ φίλον εἶναι. Ἀδύνατον γάρ. Σκέψασθε δὴ ὃ λέγω. λέγω γὰρ ὅτι ἐνια μὲν, οἷον ἂν ἢ τὸ παρόν, τοιαυτὰ ἐστί καὶ αὐτά, ἐνια δὲ οὐ. ὥσπερ εἰ ἐθέλοι τις χρῶματι τῷ ὅτιοῦν ἀλείφαι, πάρεστί που τῷ ἀλειφθέντι τὸ ἐπαλειφθέν. Πάνυ γε. Ἀρ' οὖν καὶ ἐστί τότε τοιοῦτον τὴν χρῶαν τὸ ἀλειφθέν, οἷον τὸ ἐπόν; Οὐ μανθάνω, ἢ δ' ὅς. Ἀλλ' ὧδε, ἦν δ' ἐγώ. εἰ τίς σου ξανθὰς οὐσας τὰς τριγὰς ψιμυθίῳ ἀλείψειε, πότερον τότε λευκαὶ εἶεν ἢ φαίνονται ἂν; Φαίνονται ἂν, ἢ δ' ὅς. Καὶ μὴν παρεῖη γ' ἂν αὐταῖς λευκότης. Ναί. Ἀλλ' ὅμως οὐδέν τι μᾶλλον ἂν εἶεν λευκαὶ πῶ, ἀλλὰ παρουσίας λευκότητος οὔτε τι λευκαὶ οὔτε μέλαιναί εἰσιν. Ἀληθῆ. Ἀλλ' ὅταν δὴ, ὦ φίλε, τὸ γῆρας αὐταῖς ταῦτόν τοῦτο χρῶμα ἐπαγάγῃ, τότε ἐγένοντο οἷόν περ τὸ παρόν, λευκοῦ παρουσία λευκαί. Πῶς ἔγάρ οὐ; Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ νῦν δὴ, εἰ ὧ ἂν τι παρῇ, τοιοῦτον ἐσται τὸ ἔχον οἷον τὸ παρόν· ἢ ἔαν μὲν κατὰ τινα τρόπον παρῇ, ἐσται, ἔαν δὲ μὴ, οὐ; Οὕτω μᾶλλον, ἔφη. Καὶ τὸ μῆτε κακὸν ἄρα μῆτ' ἀγαθὸν ἐνίοτε κακοῦ παρόντος οὐπω κακόν ἐστιν, ἐστί δ' ὅτε ἤδη τὸ τοιοῦτον γέγνηεν. Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὅταν μήπω κακὸν ἢ κακοῦ παρόντος, αὕτη μὲν ἢ παρουσία ἀγαθοῦ αὐτὸ ποιεῖ ἐπιθυμεῖν· ἢ δὲ κακὸν ποιούσα ἀποστερεῖ αὐτὸ τῆς τε ἐπιθυμίας ἅμα καὶ τῆς φιλίας τοῦ ἀγαθοῦ. οὐ γὰρ ἐτι ἐστὶν οὔτε κακὸν οὔτε ἀγαθόν, ἀλλὰ κακόν· φίλον δὲ ἀγαθὸν κακῷ οὐκ ἦν. Οὐ γὰρ οὖν. Διὰ ταῦτα δὴ φαίμεν ἂν καὶ τοὺς ἡδη σοφοὺς μηκέτι φιλοσοφεῖν, εἴτε θεοὶ εἴτε ἄνθρωποι εἰσιν οὗτοι· οὐδ' αὖ ἐκείνους φιλοσοφεῖν τοὺς οὕτως ἄγνοιαν ἔχοντας ὥστε κακοὺς εἶναι· κακὸν γὰρ καὶ ἀμαθὴ οὐδένα

φιλοσοφείν. λείπονται δὴ οἱ ἔχοντες μὲν τὸ κακὸν τοῦτο, τὴν ἄγνοιαν, μήπω δὲ ὑπ' αὐτοῦ ὄντες ἀγνώμονες μηδὲ
 B ἀμαθεῖς, ἀλλ' ἐτι ἡγούμενοι μὴ εἰδέναι ἃ μὴ ἴσασι. διὸ δὴ καὶ φιλοσοφοῦσιν οἱ οὔτε ἀγαθοὶ οὔτε κακοί· πῶς ὄντες ὅσοι δὲ κακοί, οὐ φιλοσοφοῦσιν, οὐδὲ οἱ ἀγαθοί· οὔτε γὰρ τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου οὔτε τὸ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου φίλον ἡμῖν ἐφάνη ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις. ἢ οὐ μέμνησθε; Πάνυ γε, ἐφάτην. Νῦν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Ἀνσί τε καὶ Μενέξευε, παντὸς μᾶλλον ἐξευρήκαμεν ὃ ἔστι τὸ φίλον καὶ οὗ. φαμέν γὰρ αὐτό, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ
 C κατὰ τὸ σῶμα καὶ πανταχοῦ, τὸ μήτε κακὸν μήτε ἀγαθὸν διὰ κακοῦ παρουσίαν τοῦ ἀγαθοῦ φίλον εἶναι. Παντάπασι ἐφάτην τε καὶ συνεχωρείτην οὕτω τοῦτ' ἔχειν.

XV. Καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ἐγὼ πάννυ ἐχαιρον, ὥσπερ θηρευτῆς τις, ἔχων ἀγαπητῶς ὃ ἐθηρευόμεν. κἄπειτ' οὐκ οἶδ' ὅπόθεν μοι ἀτοπωτάτη τις ὑποψία εἰσῆλθεν, ὥς οὐκ ἀληθῆ εἶη τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν· καὶ εὐθὺς ἀχθεσθεῖς εἶπον Βαβαί, ὦ Ἀνσί τε καὶ Μενέξευε, κινδυνεύομεν ὄναρ
 D πεπλουτηκέναι. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Μενέξενος. Φοβοῦμαι, ἦν δ' ἐγώ, μὴ ὥσπερ ἀνθρώποις ἀλαξόσι λόγοις τις τοιούτοις ψευδέσιν ἐντετυγχάνωμεν περὶ τοῦ φίλου. Πῶς δὴ; ἔφη. Ὡδε, ἦν δ' ἐγώ, σκοπῶμεν· φίλος ὅς ἂν εἴη, πότερόν ἐστί τῳ φίλος ἢ οὐ; Ἀνάγκη, ἔφη. Πότερον οὖν οὐδενὸς ἕνεκα καὶ δι' οὐδέν, ἢ ἕνεκά του καὶ διὰ τι; Ἑνεκά του καὶ διὰ τι. Πότερον φίλον ὄντος ἐκείνου τοῦ πράγματος, οὗ ἕνεκα φίλος ὁ φίλος τῷ φίλῳ, ἢ οὔτε φίλον
 E οὔτε ἐχθρὸν; Οὐ πάννυ, ἔφη, ἔπομαι. Εἰκότως γε, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὥδε ἴσως ἀκολουθήσεις, οἶμαι δὲ καὶ ἐγὼ μᾶλλον εἰσομαι ὃ τι λέγω. ὁ κάμνων, νῦν δὴ ἔφαμεν, τοῦ ἱατροῦ φίλος· οὐχ οὕτως; Ναί. Οὐκοῦν διὰ νόσον ἕνεκα ὑγείας τοῦ ἱατροῦ φίλος; Ναί. Ἡ δέ γε νόσος κακόν; Πῶς δ' οὐ; Τί δὲ ὑγία; ἦν δ' ἐγώ· ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ

οὐδέτερα; Ἀγαθόν, ἔφη. Ἐλέγομεν δ' ἄρα, ὥς ἔοικεν, 219
 ὅτι τὸ σῶμα, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν, διὰ τὴν νόσον,
 τοῦτο δὲ διὰ τὸ κακόν, τῆς ἰατρικῆς φίλον ἐστίν· ἀγαθὸν
 δὲ ἰατρικὴ· ἔνεκα δὲ τῆς ὑγείας τὴν φιλίαν ἢ ἰατρικὴν
 ἐπανήρηται· ἢ δὲ ὑγεία ἀγαθόν. ἢ γάρ; Ναί. Φίλον δὲ
 ἢ οὐ φίλον ἢ ὑγεία; Φίλον. Ἡ δὲ νόσος ἐχθρόν. Πάνυ
 γε. Τὸ οὔτε κακόν οὔτε ἀγαθὸν ἄρα διὰ τὸ κακόν καὶ τὸ
 ἐχθρόν τοῦ ἀγαθοῦ φίλον ἐστίν ἔνεκα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ
 φίλον. Φαίνεται. Ἐνέκ' ἄρα τοῦ φίλου τὸ φίλον * τοῦ
 φίλου* φίλον διὰ τὸ ἐχθρόν. Ἐοικεν.

XVI. Εἶεν, ἦν δ' ἐρώ. ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἤκομεν, ὅ
 παῖδες, πρόσσχωμεν τὸν νοῦν μὴ ἐξαπατηθῶμεν. ὅτι μὲν
 γὰρ φίλον τοῦ φίλου τὸ φίλον γέγονεν, ἔω χαίρειν, καὶ
 τοῦ ὁμοίου γε τὸ ὁμοιον φίλου γίγνεται, ὃ ἔφαμεν ἀδύ-
 νατον εἶναι· ἀλλ' ὅμως τόδε σκεψώμεθα, μὴ ἡμᾶς ἐξα-
 πατήσῃ τὸ νῦν λεγόμενον. ἢ ἰατρικὴ, φασί, ἔνεκα τῆς
 ὑγείας φίλον. Ναί. Οὐκοῦν καὶ ἡ ὑγεία φίλον; Πάνυ
 γε. Εἰ ἄρα φίλον, ἔνεκά τοι. Ναί. Φίλον γέ τινος δὴ,
 εἶπερ ἀκολουθήσει τῇ πρόσθεν ὁμολογίᾳ. Πάνυ γε. Οὐκ-
 οῦν καὶ ἐκεῖνο φίλον αὐτὸ ἐστὶ ἔνεκα φίλου; Ναί. Ἄρ'
 οὔν οὐκ ἀνάγκη ἀπειπεῖν ἡμᾶς οὕτως ἰόντας, καὶ ἀφικέ-
 σθαι ἐπὶ τινα ἀρχήν, ἢ οὐκέτ' ἐπανοίσει ἐπ' ἄλλο φίλον,
 ἀλλ' ἥξει ἐπ' ἐκεῖνο ὃ ἐστὶ πρῶτον φίλον, αὐτὸ ἔνεκα καὶ
 τὰ ἄλλα φασί, πάντα φίλα εἶναι; Ἀνάγκη. Τοῦτο δὴ ἐστίν 11
 ὃ λέγω, μὴ ἡμᾶς τὰ ἄλλα πάντα ἃ εἶπομεν ἐκείνου ἔνεκα
 φίλα εἶναι, ὥσπερ εἰδῶλα ἅττα ὄντα αὐτοῦ, ἐξαπατᾷ, ἢ
 δ' ἐκεῖνο τὸ πρῶτον, ὃ ὥς ἀληθὺς ἐστὶ φίλον. ἐννοήσω-
 μεν γὰρ οὕτως· ὃ ἂν τίς τι περὶ πολλοῦ ποιῇται, οἷόν περ
 ἐνίοτε πατήρ υἱὸν ἀντὶ πάντων τῶν ἄλλων χρημάτων
 πρυτιμῶ, ὃ δὴ τοιοῦτος ἔνεκα τοῦ τὸν υἱὸν περὶ παντός
 ἡγεῖσθαι ἄρα καὶ ἄλλο τι ἂν περὶ πολλοῦ ποιοῖτο; οἷον εἰ 12
 αἰσθάνοιτο αὐτὸν κώνειον πεπωκότα, ἄρα περὶ πολλοῦ

ποιοῖτ' ἂν οἶνον, εἴπερ τοῦτο ἡγοῖτο τὸν υἱὸν σώσειν; Τί μῆν; ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὁ οἶνος ἐνείη; Πάνυ γε. Ἄρ' οὖν τότε οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖται, κύλικα κεραμέαν ἢ τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τρεῖς κοτύλας οἶνου ἢ τὸν υἱόν; ἢ ᾧδὲ πως ἔχει· πᾶσα ἡ τοιαύτη σπουδὴ οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐστὶν ἐσπουδασμένη, ἐπὶ τοῖς ἔνεκα τοῦ παρασκευαζομένοις, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνῳ, οὗ ἔνεκα πάντα
 220 τὰ τοιαῦτα παρασκευάζεται. οὐχ ὅτι πολλάκις λέγομεν, ὥς περὶ πολλοῦ ποιούμεθα χρυσίον καὶ ἀργύριον· ἀλλὰ μὴ οὐδὲν τι μᾶλλον οὕτω τὸ γε ἀληθὲς ἔχη· ἀλλ' ἐκεῖνό ἐστιν ὃ περὶ παντὸς ποιούμεθα, ὃ ἂν φανῇ ἢν, ὅτου ἔνεκα καὶ χρυσίον καὶ πάντα τὰ παρασκευαζόμενα παρασκευάζεται. Ἄρ' οὕτω φήσομεν; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ φίλου ὃ αὐτὸς λόγος; ὅσα γὰρ φάμεν φίλα εἶναι ἡμῖν
 B ἔνεκα φίλου τινὸς ἐτέρου, ῥήματι φαινόμεθα λέγοντες αὐτό· φίλον δὲ τῷ ὄντι κινδυνεύει ἐκεῖνο αὐτὸ εἶναι, εἰς ὃ πᾶσαι αὐταὶ αἱ λεγόμεναι φιλαὶ τελευτῶσιν. Κινδυνεύει οὕτως, ἔφη, ἔχειν. Οὐκοῦν τὸ γε τῷ ὄντι φίλον οὐ φίλου τινὸς ἔνεκα φίλον ἐστίν; Ἀληθῆ.

XVII. Τοῦτο μὲν δὴ ἀπῆλλακται, μὴ φίλου τινὸς ἔνεκα τὸ φίλου φίλον εἶναι· ἀλλ' ἄρα τὸ ἀγαθὸν ἐστὶ φίλον; Ἐμοιγε δοκεῖ. Ἄρ' οὖν διὰ τὸ κακὸν τὸ ἀγαθὸν φι-
 C λεῖται, καὶ ἔχει ᾧδε· εἰ τριῶν ὄντων ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ καὶ μήτε ἀγαθοῦ μήτε κακοῦ, τὰ δύο λειφθεῖν, τὸ δὲ κακὸν ἐκποδῶν ἀπέλθοι καὶ μηδενὸς ἐφάπτοιο μήτε σώματος μήτε ψυχῆς μήτε τῶν ἄλλων, ἃ δὴ φάμεν αὐτὰ καθ' αὐτὰ οὔτε κακὰ εἶναι οὔτ' ἀγαθὰ, ἄρα τότε οὐδὲν ἂν ἡμῖν χρήσιμον εἴη τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἀχρηστον ἂν γερονὸς εἴη; εἰ γὰρ μηδὲν ἡμᾶς ἐτι βλάπτει, οὐ-
 D δὲν ἂν οὐδεμιᾶς ὀφειλείας δεοίμεθα, καὶ οὕτω δὴ ἂν τότε γένοιτο κατάδηλον, ὅτι διὰ τὸ κακὸν τὰ γὰρ ἀγαθὸν ἡραπῶμεν καὶ ἐφιλοῦμεν, ὥς φάρμακον ὃν τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν, τὸ

δὲ κακὸν νόσημα· νοσήματος δὲ μὴ ἕκτου οὐδὲν ἡλεῖ φαρ-
μάκου. ἂρ' οὕτω πέφυκέ τε καὶ φιλεῖται τὰ γαθὸν διὰ τὸ
κακὸν ὑφ' ἡμῶν, τῶν μεταξὺ ὄντων τοῦ κακοῦ τε καὶ τὰ-
γαθοῦ, αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ ἔνεκα οὐδεμίαν χρεῖαν ἔχει· "Εοι-
κεν, ἡ δ' ὅς, οὕτως ἔχειν. Τὸ ἄρα φίλον ἡμῖν ἐκεῖνο, εἰς
ὃ ἐτελεύτα πάντα τὰ ἄλλα, ἃ ἔνεκα ἑτέρου φίλου φίλα ἔ-
φαμεν εἶναι [ἐκεῖνα], οὐδὲν δὴ τούτοις ἔοικε. ταῦτα μὲν
γὰρ φίλου ἔνεκα φίλα κέκληται, τὸ δὲ τῷ ὄντι φίλον πᾶν
τοῦναντίον τούτου φαίνεται πεφυκός· φίλον γὰρ ἡμῖν
ἀνεφάνη ὃν ἐχθροῦ ἔνεκα· εἰ δὲ τὸ ἐχθρὸν ἀπέλθοι, οὐκ-
ἔτι, ὥς ἔοικ', ἐσθ' ἡμῖν φίλον. Οὐ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὥς γε
νῦν λέγεται. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς Διὸς, ἐὰν τὸ κα-
κὸν ἀπόληται, οὐδὲ πεινῇν ἔτι ἔσται οὐδὲ διψῇν οὐδὲ ἄλ- 221
λο οὐδὲν τῶν τοιούτων; ἢ πείνῃ μὲν ἔσται, ἐάνπερ ἄν-
θρωποι τε καὶ τᾶλλα ζῶα ἦ, οὐ μέντοι βλαβερά γε; καὶ
δίψα δὴ καὶ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι, ἀλλ' οὐ κακαί, ἅτε τοῦ
κακοῦ ἀπολωλότες; ἢ γελοῖον τὸ ἐρώτημα, ὃ τί ποτ' ἔσται
τότε ἢ μὴ ἔσται; τίς γὰρ οἶδεν; ἀλλ' οὖν τόδε γε ἴσμεν,
ὅτι καὶ νῦν ἔστι πεινῶντα βλάπτεσθαι, ἔστι δὲ καὶ ὠφε-
λεῖσθαι. ἢ γάρ; Πάνυ γε. Οὐκοῦν καὶ διψῶντα καὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων πάντων ἐπιθυμοῦντα ἔστιν ἐνίοτε ἢ
μὲν ὠφελίμως ἐπιθυμεῖν, ἐνίοτε δὲ βλαβερώς, ἐνίοτε δὲ
μηδέτερα; Σφόδρα γε. Οὐκοῦν ἐὰν ἀπολλύηται τὰ κακά,
ἃ γε μὴ τυγχάνει ὄντα κακά, τί προσήκει τοῖς κακοῖς συν-
απολλύεσθαι; Οὐδέν. Ἔσονται ἄρα αἱ μήτε ἀγαθαὶ μήτε
κακαὶ ἐπιθυμίαι καὶ ἐὰν ἀπόληται τὰ κακά. Φαίνεται.
Οἶόν τε οὖν ἔστιν ἐπιθυμοῦντα καὶ ἐρῶντα τούτου οὐ
ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ μὴ φιλεῖν; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. Ἔσται
ἄρα καὶ τῶν κακῶν ἀπολομένων, ὥς ἔοικε, φίλ' ἅττα. Ναί. Ο
Οὐκ ἂν, εἰ γε τὸ κακὸν αἴτιον ἦν τοῦ φίλου τι εἶναι, οὐκ
ἂν ἦν τούτου ἀπολομένου φίλον ἕτερον ἑτέρῳ. αἰτίας γὰρ
ἀπολομένης ἀδύνατόν που ἦν ἐξ ἐκεῖνο εἶναι, οὐ ἦν αὕτη

ἢ αἰτία. Ὁρθῶς λέγεις. Οὐλοῦν ὁμολογῆται ἡμῖν τὸ φίλον φιλεῖν τι καὶ διὰ τι· καὶ ὥσθημεν τότε γε διὰ τὸ κακὸν τὸ μῆτε ἀγαθὸν μῆτε κακὸν τὸ ἀγαθὸν φιλεῖν; Ἀληθῆ.

- D Νῦν δέ γε, ὡς ἔοικε, φαίνεται ἄλλη τις αἰτία τοῦ φιλεῖν τε καὶ φιλεῖσθαι. Ἔοικεν. Ἄρ' οὖν τῷ ὄντι, ὥσπερ ἄρτι ἐλέγομεν, ἡ ἐπιθυμία τῆς φιλίας αἰτία, καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν φίλον ἐστὶ τούτῳ οὐ ἐπιθυμεῖ καὶ τότε ὅταν ἐπιθυμῇ, ὃ δὲ τὸ πρότερον ἐλέγομεν φίλον εἶναι, ὅθλος τις ἦν, ὥσπερ ποῖημα μακρὸν συγκείμενον; Κινδυνεύει, ἔφη. Ἀλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ γε ἐπιθυμοῦν, οὐ ἂν ἐνδεὲς ἦ, τοῦ-
- E του ἐπιθυμεῖ. ἢ γάρ; Ναί. Τὸ δ' ἐνδεὲς ἄρα φίλον ἐκείνου οὐ ἂν ἐνδεὲς ἦ; Δοκεῖ μοι. Ἐνδεὲς δὲ γίγνεται οὐ ἂν τις ἀφαιρῇται. Πῶς δ' οὐ; Τοῦ οἰκείου δὴ, ὡς ἔοικεν, ὅτε ἔρως καὶ ἡ φιλία καὶ ἡ ἐπιθυμία τυγχάνει οὕσα, ὡς φαίνεται, ὃ Μενέξενέ τε καὶ Λύσι. Συνεφάτην. Ὑμεῖς ἄρα εἰ φίλοι ἐστὸν ἀλλήλοις, φύσει πη οἰκεῖοι ἐσθ' ὑμῖν αὐτοῖς. Κομιδῇ, ἐφάτην. Καὶ εἰ ἄρα τις ἕτερος ἑτέρου
- 222 ἐπιθυμεῖ, ἦν δ' ἐγώ, ὃ παῖδες, ἢ ἔρα, οὐκ ἂν ποτε ἐπιθυμεῖ οὐδὲ ἥρα οὐδὲ ἐφίλει, εἰ μὴ οἰκεῖός πη τῷ ἐρωμένῳ ἐτύγχανεν ὦν ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν ἢ κατὰ τι τῆς ψυχῆς ἡθὸς ἢ τρόπον ἢ εἶδος. Πάνν γε, ἔφη ὁ Μενέξενος· ὃ δὲ Λύσις ἐσίστησεν. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ. τὸ μὲν δὴ φύσει οἰκεῖον ἀναγκαῖον ἡμῖν πέφανται φιλεῖν. Ἔοικεν, ἔφη. Ἀναγκαῖον ἄρα τῷ γνησίῳ ἐραστῇ καὶ μὴ προσποιήτῳ φιλεῖσθαι
- B ὑπὸ τῶν παιδικῶν. ὃ μὲν οὖν Λύσις καὶ ὁ Μενέξενος μόγῃς πῶς ἐπενεύσάτην, ὃ δὲ Ἰπποθάλῃς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς παντοδαπὰ ἠφίει χρώματα.

XVIII. Καὶ ἐγὼ εἶπον, βουλόμενος τὸν λόγον ἐπισκέψασθαι, Εἰ μὲν τι τὸ οἰκεῖον τοῦ ὁμοίου διαφέρει, λέγοιμεν ἂν τι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὃ Λύσι τε καὶ Μενέξενε, περὶ φίλου, ὃ ἐστίν· εἰ δὲ ταῦτόν τυγχάνει ὃν ὁμοίον τε καὶ οἰκεῖον, οὐ βράδιον ἀπολιπεῖν τὸν πρόσθεν λόγον, ὡς οὐ

τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ κατὰ τὴν ὁμοιότητα ἄχρηστον· τὸ δὲ
 ἄχρηστον φίλον ὁμολογεῖν πλημμελές. βούλεσθ' οὖν, ἦν C
 ὃ' ἐγώ, ἐπειδὴ ὥσπερ μεθύομεν ὑπὸ τοῦ λόγου, συγχω-
 ρήσωμεν καὶ φῶμεν ἕτερόν τι εἶναι τὸ οἰκεῖον τοῦ ὁμοίου;
 Πάνυ γε. Πότερον οὖν καὶ τὰγαθὸν οἰκεῖον θήσομεν
 παντί, τὸ δὲ κακὸν ἀλλότριον εἶναι; ἢ τὸ μὲν κακὸν τῷ
 κακῷ οἰκεῖον, τῷ δὲ ἀγαθῷ τὸ ἀγαθόν, τῷ δὲ μήτε ἀγα-
 θῷ μήτε κακῷ τὸ μήτε ἀγαθὸν μήτε κακόν; Οὕτως ἐφά-
 την δοκεῖν σφίσιν ἕκαστον ἑκάστῳ οἰκεῖον εἶναι. Πάλιν
 ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ παῖδες, οὓς τὸ πρῶτον λόγους ἀπεβα- D
 λόμεθα περὶ φιλίας, εἰς τούτους εἰσπεπτώκαμεν· ὁ γὰρ
 ἄδικος τῷ ἀδίκῳ καὶ ὁ κακὸς τῷ κακῷ οὐδὲν ἦττον φίλος
 ἐστὶ ἢ ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ. Ἔοικεν, ἔφη. Τί δέ; τὸ ἀγα-
 θὸν καὶ τὸ οἰκεῖον ἂν ταύτων φῶμεν εἶναι, ἄλλο τι ἢ ὁ
 ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνον φίλος; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν καὶ
 τοῦτο γε ᾧόμεθα ἐξελέγξει ἡμᾶς αὐτούς· ἢ οὐ μέμνησθε;
 Μεμνήμεθα. Τί οὖν ἂν ἐτι χρῆσαιμεθα τῷ λόγῳ; ἢ δῆ- E
 λον ὅτι οὐδέν; δέομαι οὖν, ὥσπερ οἱ σοφοὶ ἐν τοῖς δι-
 καστηρίοις, τὰ εἰρημένα ἅπαντα ἀναπεμπάσασθαι. εἰ γὰρ
 μήτε οἱ φιλούμενοι μήτε οἱ φιλοῦντες μήτε οἱ ὅμοιοι μήτε
 οἱ ἀνόμοιοι μήτε οἱ ἀγαθοὶ μήτε οἱ οἰκεῖοι μήτε τὰ ἄλλα
 ὅσα διεληλύθαμεν — οὐ γὰρ ἐγώ γε ἐτι μέμνημαι ὑπὸ τοῦ
 πλήθους — ἀλλ' εἰ μηδὲν τούτων φίλον ἐστίν, ἐγὼ μὲν
 οὐκέτι ἔχω τί λέγω. ταῦτα δ' εἰπὼν ἐν νῷ εἶχον ἄλλον 223
 ἤδη τινὰ τῶν πρεσβυτέρων κινεῖν· καὶ τα, ὥσπερ δαίμο-
 νές τινες, προσελθόντες οἱ παιδαγωγοί, ὃ τε τοῦ Μενεξέ-
 νου καὶ ὁ τοῦ Λυσίδος, ἔχοντες αὐτῶν τοὺς ἀδελφούς,
 παρεκάλουν καὶ ἐκέλευον αὐτοὺς οἴκαδε ἀπιέναι· ἤδη
 γὰρ ἦν ὥσθ' τὸ μὲν οὖν πρῶτον καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ περιεστῶ-
 τες αὐτοὺς ἀπηλαύνομεν· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἐφρόντιζον
 ἡμῶν, ἀλλ' ὑποβαρβαρίζοντες ἡγανάκτουν τε καὶ οὐδὲν
 ἦττον ἐκάλουν, ἀλλ' ἐδόκουν ἡμῖν ὑποπεπωκότες ἐν τοῖς B

Ἑρμαίοις ἄποροι εἶναι προσφέρεσθαι, ἡττηθέντες οὖν αὐ-
 τῶν διελύσαμεν τὴν συνουσίαν. ὅμως δ' ἔγωγε ἤδη ἀπι-
 όντων αὐτῶν, Νῦν μὲν, ἣν δ' ἐγώ, ὧς Λύσι τε καὶ Μενέ-
 ξευε, καταγέλαστοι γεγόνாமεν ἐγώ τε, γέρον ἀνὴρ, καὶ
 ὑμεῖς. ἐροῦσι γὰρ οἷδε ἀπιόντες ὥς οἰόμεθα ἡμεῖς ἀλλή-
 λων φίλοι εἶναι — καὶ ἐμὲ γὰρ ἐν ὑμῖν τίθημι — οὔπω δὲ
 ὅ τι ἔστιν ὁ φίλος οἶοί τε ἐγενόμεθα ἐξευρεῖν.

ΕΥΘΥΔΗΜΟΣ

[ἢ ἐριδτικός· ἀνατρεπτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΚΡΙΤΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΕΥΘΥΔΗΜΟΣ,
ΔΙΟΝΥΣΟΔΩΡΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ,
ΚΤΗΣΙΠΠΟΣ.

St. I.

P.

1. Τίς ἦν, ὦ Σώκρατες, ὃν χθὲς ἐν Λυκείῳ διελέγου; 271
ἢ πολλὺς ὑμᾶς ὄχλος περιεστήκει, ὥστ' ἐγώ γε βουλόμενος
ἀκούειν προσελθὼν οὐδὲν οἶός τ' ἦν ἀκοῦσαι σαφές·
ὑπερκύψας μέντοι κατείδον, καὶ μοι ἔδοξεν εἶναι ξένος
τις, ὃν διελέγου. τίς ἦν;

ΣΩ. Πότερον καὶ ἐρωτᾷς, ὦ Κρίτων; οὐ γὰρ εἰς,
ἀλλὰ δύο ἦσθην.

ΚΡ. Ὅν μὲν ἐγὼ λέγω, ἐκ δεξιᾶς τρίτος ἀπὸ σοῦ
καθῆστο· ἐν μέσῳ δ' ὑμῶν τὸ Ἀξιόχον μειράκιον ἦν. καὶ Β
μάλα πολὺ, ὦ Σώκρατες, ἐπιδεδωκέναι μοι ἔδοξε, καὶ τοῦ
ἡμετέρου οὐ πολὺ τι τὴν ἡλικίαν διαφέρειν Κριτοβούλου.
ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σκληρὸς, οὗτος δὲ προφερὴς καὶ καλὸς
καὶ ἀγαθὸς τὴν ὕψιν.

ΣΩ. Εὐθύδημος οὗτός ἐστιν, ὦ Κρίτων, ὃν ἐρωτᾷς·
ὁ δὲ παρ' ἐμὲ καθήμενος ἐξ ἀριστερᾶς ἀδελφὸς τούτου,
Διονυσόδωρος· μετέχει δὲ καὶ οὗτος τῶν λόγων.

ΚΡ. Οὐδέτερον γινώσκω, ὦ Σώκρατες. καινοί
τινες αὖ οὗτοι, ὥς ἔοικε, σοφισταί· ποδαποί; καὶ τίς ἢ ο
σοφία;

ΣΩ. Οὗτοι τὸ μὲν γένος, ὥς ἐγὼμαι, ἐντεῦθεν πο-

θὲν εἰσιν ἐκ Χίου, ἀπώκησαν δὲ ἐς Θουρίους, φεύγοντες
 δὲ ἐκείθεν πόλλ' ἤδη ἔτη περὶ τούσδε τοὺς τόπους διατρί-
 βουσιν· ὃ δὲ σὺ ἐρωτᾷς τὴν σοφίαν αὐτοῖν, θανμασία,
 ὦ Κρίτων· πάνσοφοι ἀτεχνῶς τῷ γε, οὐδ' ἤδη πρὸ τοῦ,
 ὅτι εἶεν οἱ παγκρατιασταί. τούτῳ γὰρ ἔστων κομιδὴ παμ-
 μάχῳ, οὐ κατὰ τῷ Ἀκαρνᾶνε τῷ παγκρατιαστᾷ ἀδελφῷ.
 D ἐκείνῳ μὲν γὰρ τῷ σώματι μόνον οἶω τε μάχεσθαι ἐγε-
 νέσθην· τούτῳ δὲ πρῶτον μὲν τῷ σώματι δεινотаτάῳ ἔστων
 καὶ μάχῃ, ἣ πάντων ἔστι κρατεῖν· ἐν ὕπλοις γὰρ αὐτῷ τε
 272 σοφῷ πάνυ μάχεσθαι καὶ ἄλλον, ὅς ἂν διδῶ μισθόν. οἶω
 τε ποιῆσαι· ἔπειτα τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις μάχην κρα-
 τίστω καὶ ἀγωνίσασθαι καὶ ἄλλον διδάξαι, λέγειν τε καὶ
 συγγράφεσθαι λόγους οἷους εἰς τὰ δικαστήρια. πρὸ τοῦ
 μὲν οὖν ταῦτα δεινῷ ἦσθην μόνον, νῦν δὲ τέλος ἐπιτεθεί-
 κατον παγκρατιαστικῇ τέχνῃ. ἣ γὰρ ἦν λοιπὴ αὐτοῖν μάχῃ
 ἀργός, ταύτην νῦν ἐξεύργασθον, ὥστε μηδ' ἂν ἕνα αὐτοῖς
 οἶόν τ' εἶναι μηδ' ἀντῆραι· οὕτω δεινῷ γερόνατον ἐν τοῖς
 λόγοις μάχεσθαι τε καὶ ἐξελέγχειν τὸ ἀεὶ λεγόμενον,
 B ὁμοίως ἂν τε ψεῦδος ἂν τε ἀληθὲς ἦ. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ
 Κρίτων, ἐν νῶ ἔχω τοῖν ἀνδροῖν παραδοῦναι ἑμαυτόν·
 καὶ γὰρ φατον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ὄν-
 τιν οὖν τὰ αὐτὰ ταῦτα δεινόν.

ΚΡ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὐ φοβεῖ τὴν ἡλικίαν, μὴ
 ἤδη πρεσβύτερος ᾖ;

ΣΩ. Ἥμιστά γε, ὦ Κρίτων· ἱκανὸν τεκμήριον ἔχω
 καὶ παραμύθιον τοῦ μὴ φοβεῖσθαι. αὐτὸ γὰρ τούτῳ, ὥς
 ἔπος εἰπεῖν, γέροντε ὅντε ἠρξάσθην ταύτης τῆς σοφίας,
 ἧς ἐγωγε ἐπιθυμῶ, τῆς ἐριστικῆς· πέρυσσι δὲ ἡ προπερύ-
 C σιν οὐδέπω ἦσθην σοφῷ. ἀλλ' ἐγὼ ἐν μόνον φοβοῦμαι,
 μὴ αὖ ὄνειδος τοῖν ξένοιον περιάψω, ὥσπερ Κόννῳ τῷ
 Μητροβίῳ, τῷ κιθαριστῇ, ὃς ἐμὲ διδάσκει ἔτι καὶ νῦν
 κιθαρίζειν· ὁρῶντες οὖν οἱ παῖδες οἱ συμφοιτηταί μου

ἐμοῦ τε καταγελῶσι καὶ τὸν Κόννον καλοῦσι γερογυθιδάσκαλον. μὴ οὖν καὶ τοῖν ξένοιν τις ταῦτὸ τοῦτο ὄνειδίσῃ· οἱ δ' αὐτὸ τοῦτο ἴσως φοβούμενοι τάχα με οὐκ ἂν ἐθέλοιεν προσδέξασθαι. ἐγὼ δ', ὦ Κρίτων, ἐκείσε μὲν ἄλλους πέπεικα συμμαθητάς μοι φοιτᾶν πρεσβύτας, ἐνταῦθα δέ γε ἑτέρους πειράσομαι πείθειν, καὶ σὺ τί ποῦ συμφοίτα· ἴσως δὲ δέλεαρ αὐτοῖς ἔξομεν τοὺς σοὺς υἱεῖς· ἐφίεμενοι γὰρ ἐκείνων οἶδ' ὅτι καὶ ἡμᾶς παιδεύουσιν.

ΚΡ. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες, εἰάν γε σοὶ δοκῇ. πρῶτον δέ μοι διήγησαι τὴν σοφίαν τοῖν ἀνδρῶν, τίς ἐστίν, ἵνα εἰδῶ, ὅ τι καὶ μαθησόμεθα.

Π. ΣΩ. Οὐκ ἂν φθάνοις ἀκούων· ὥς οὐκ ἂν ἔχοιμί γε εἰπεῖν, ὅτι οὐ προσείχον τὸν νοῦν αὐτοῖν, ἀλλὰ πάνν καὶ προσείχον καὶ μέμνημαι, καὶ σοὶ πειράσομαι ἐξ ἀρχῆς ἅπαντα διηγήσασθαι. κατὰ θεὸν γάρ τινα ἔτυχον καθήμενος ἐνταῦθα, οὐπερ σὺ με εἶδες, ἐν τῷ ἀποδυτηρίῳ μόνος, καὶ ἤδη ἐν νῶ εἶχον ἀναστῆναι· ἀνισταμένου δέ μου ἐγένετο τὸ εἰώθὸς σῆμειον τὸ δαιμόνιον. πάλιν σὺν ἑκαθεξόμην, καὶ ὀλίγῳ ὕστερον εἰσέρχεσθον τούτῳ, ὅ τ' 273 Εὐθύδημος καὶ ὁ Διονυσόδωρος, καὶ ἄλλοι μαθηταὶ ἅμα οὐ πολλοὶ ἐμοὶ δοκεῖν· εἰσελθόντες δὲ περιεπατεῖτην ἐν τῷ καταστέρῳ δρόμῳ. καὶ οὐπω τούτῳ δὴ ἢ τρεῖς δρόμους περιεληλυθότε ἦστην, καὶ εἰσέρχεται Κλεινίας, ὃν σὺ φῆς πολὺ ἐπιδεδωκέναι, ἀληθῆ λέγων· ὀπισθεν δὲ αὐτοῦ ἐρασταὶ πάνν πολλοὶ τε καὶ ἄλλοι καὶ Κτήσιππος, νεανίσκος τις Παιανιεύς, μάλα καλὸς τε κἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὅσον μὴ ὑβριστὴς διὰ τὸ νέος εἶναι. ἰδὼν οὖν με ὁ Κλεινίας ἀπὸ τῆς εἰσόδου μόνον καθήμενον, ἀντικρυς ἰὼν παρεκαθέζετο ἐκ δεξιᾶς, ὥσπερ καὶ σὺ φῆς· ἰδόντες δὲ αὐτὸν ὅ τε Διονυσόδωρος καὶ ὁ Εὐθύδημος πρῶτον μὲν ἐπιστάντε διελεγέσθην ἀλλήλοιν, ἄλλην καὶ ἄλλην ἀποβλέποντες εἰς ἡμᾶς· καὶ γὰρ πάνν αὐτοῖν προσείχον τὸν

νοῦν· ἔπειτα ἰόντε ὁ μὲν παρὰ τὸ μεῖράκιον ἐκαθήζετο, ὁ Εὐθύδημος, ὁ δὲ παρ' αὐτὸν ἐμὲ ἐν ἀριστερᾷ· οἱ δ' ἄλλοι ὥς ἕκαστος ἐτύγγανεν. ἡσπαζόμεν οὖν αὐτῷ ἄτε
 C διὰ χρόνου ἑωρακώς· μετὰ δὲ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν Κλει-
 νίαν, ὦ Κλεινία, τῷδε μέντοι τῷ ἄνδρι σοφῷ, Εὐθύδη-
 μός τε καὶ Διονυσόδωρος, οὐ τὰ σμικρά, ἀλλὰ τὰ μεγάλα·
 τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον πάντα ἐπίστασθαι, ὅσα δειτὸν
 μέλλοντα στρατηγὸν ἔσεσθαι, τὰς τε τάξεις καὶ τὰς ἡγε-
 μονίας τῶν στρατοπέδων καὶ ὅσα ἐν ὅπλοις μάχεσθαι δι-
 δακτέον· οἶω τε δὲ καὶ ποιῆσαι δυνατόν εἶναι αὐτὸν αὐτῷ
 βοηθεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἂν τις αὐτὸν ἀδικῇ. εἰπὼν
 D οὖν ταῦτα κατεφρονήθη· ὑπ' αὐτοῖν· ἐγελασάτην οὖν
 ἄμφω βλέψαντες εἰς ἀλλήλους, καὶ ὁ Εὐθύδημος εἶπεν·
 Οὗτοι ἔτι ταῦτα, ὦ Σώκρατες, σπουδάζομεν, ἀλλὰ παρ-
 ἔργοις αὐτοῖς χρώμεθα. καὶ γὰρ θαυμάσας εἶπον· Καλὸν
 ἂν τι τὸ ἔργον ὑμῶν εἴη, εἰ τηλικαῦτα πράγματα πάρεργα
 ὑμῖν τυγχάνει ὄντα, καὶ πρὸς θεῶν εἶπετόν μοι, τί ἐστί
 τοῦτο τὸ καλόν. Ἀρετήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οἶόμεθα
 οἶω τ' εἶναι παραδοῦναι κάλλιστ' ἀνθρώπων καὶ τάχιστα

E III. ὦ Ζεῦ, οἶον, ἦν δ' ἐγώ, λέγετον πρᾶγμα· πό-
 θεν τοῦτο τὸ ἔρμαιον εὐρέτην; ἐγὼ δὲ περὶ ὑμῶν διανο-
 ούμην ἔτι. ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ὥς τὸ πολὺ τοῦτο δει-
 νοῖν ὄντοι, ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, καὶ ταῦτ' ἔλεγον περὶ
 σφῶν· ὅτε γὰρ τὸ πρότερον ἐπεδημησάτην, τοῦτο μέμνη-
 μαι σφῶ ἐπαγγελλομένῳ. εἰ δὲ νῦν ἀληθῶς ταύτην τὴν
 ἐπιστήμην ἔχεται, ἴλεω εἴητον· ἀτεχνῶς γὰρ ἔγωγε σφῶ
 ὥσπερ θεῶ προσαγορεύω, συγγνώμην θεόμενος ἔχειν μοι
 274 τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων. ἀλλ' ὁρᾷτον, ὦ Εὐθύδημέ τε
 καὶ Διονυσόδωρε, εἰ ἀληθῇ ἐλέγετον· ὑπὸ γὰρ τοῦ μεγέ-
 θους τοῦ ἐπαγγέλματος οὐδὲν θαυμαστὸν ἀπιστεῖν. Ἀλλ'
 εὐ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, ἔφατον, τοῦτο οὕτως ἔχον. Μαχα-
 ρίζω ἄρ' ὑμᾶς ἔγωγε τοῦ κτήματος πολὺ μᾶλλον ἢ μέγαν

βασιλέα τῆς ἀρχῆς· τοσόνδε δέ μοι εἶπετον, εἰ ἐν νῶ ἔχε-
 τον ἐπιδεικνύναι ταύτην τὴν σοφίαν, ἢ πῶς σφῶν βεβου-
 λευται. Ἐπ' αὐτό γε τοῦτο πάρεσμεν, ὦ Σώκρατες, ὥς
 ἐπιδείξοντε καὶ διδάξοντε, εἴαν τις ἐθέλῃ μανθάνειν. Ἀλλ'
 ὅτι μὲν ἐθελήσουσιν ἅπαντες οἱ μὴ ἔχοντες, ἐγὼ ὑμῖν
 ἐγγυῶμαι, πρῶτος μὲν ἐγὼ, ἔπειτα δὲ Κλεινίας οὗτος·
 πρὸς δ' ἡμῖν Κτήσιππος τε ὁδε καὶ οἱ ἄλλοι οὗτοι, ἣν δ'
 ἐγὼ δεικνὺς αὐτῷ τοὺς ἐραστὰς τοὺς Κλεινίου· οἱ δὲ
 ἐτύγχανον ἡμᾶς ἤδη περισταμένοι. ὁ γὰρ Κτήσιππος
 ἔτυχε πόρρω καθεζόμενος τοῦ Κλεινίου, ἐμοὶ δοκεῖν· ὥς
 δ' ἐτύγχανεν ὁ Εὐθύδημος ἐμοὶ διαλεγόμενος προειπεί-
 κως εἰς τὸ πρόσθεν, ἐν μέσῳ ὄντος ἡμῶν τοῦ Κλεινίου
 ἐπεσκότει τῷ Κτησίππῳ τῆς θέας· βουλούμενός τε οὖν
 θεάσασθαι ὁ Κτησίππος τὰ παιδικὰ καὶ ἅμα φιλήκοος ὢν
 ἀναπηδήσας πρῶτος προσέστη ἡμῖν ἐν τῷ καταντικρῷ·
 οὕτως οὖν καὶ οἱ ἄλλοι ἐκεῖνον ἰδόντες περιέστησαν ἡμᾶς.
 οἱ τε τοῦ Κλεινίου ἐρασταὶ καὶ οἱ τοῦ Εὐθυδήμου τε καὶ
 Διονυσόδωρου ἑταῖροι, τούτους δὴ ἐγὼ δεικνὺς ἔλεγον
 τῷ Εὐθυδήμῳ, ὅτι πάντες ἔτοιμοι εἶεν μανθάνειν· ὃ τε
 οὖν Κτήσιππος συνέφη μάλα προθύμως καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ
 ἐκέλευον αὐτῷ κοινῇ πάντες ἐπιδείξασθαι τὴν δύναμιν
 τῆς σοφίας.

IV. Εἶπον οὖν ἐγὼ, ὦ Εὐθύδημε καὶ Διονυσόδωρε,
 πάνυ μὲν οὖν παντὶ τρόπῳ καὶ τούτοις χαρίσασθον καὶ
 ἐμοῦ ἕνεκα ἐπιδείξατον. τὰ μὲν οὖν πλείστα δηλοῖ ὅτι
 οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐπιδείξαι· τόδε δέ μοι εἶπετον, πότερον
 πεπεισμένον ἤδη, ὥς χορὴ παρ' ὑμῶν μανθάνειν, δύνασθ'
 ἂν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἄνδρα μόνον, ἢ καὶ ἐκεῖνον τὸν μῆπω
 πεπεισμένον διὰ τὸ μὴ οἶσθαι ὅλως τὸ πρᾶγμα τὴν ἀρε-
 τὴν μαθητὸν εἶναι ἢ μὴ σφῶ εἶναι αὐτῆς διδασκάλῳ;
 φέρε, καὶ τὸν οὕτως ἔχοντα τῆς αὐτῆς τέχνης ἔργον πε-
 σαι, ὥς καὶ διδασκτὸν ἢ ἀρετὴ καὶ οὗτοι ὑμεῖς ἐστέ, παρ'

ὦν ἂν κάλλιστά τις αὐτὸ μάθοι, ἢ ἄλλης; Ταύτης μὲν
 οὖν, ἔφη, τῆς αὐτῆς, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος.
 Ὑμεῖς ἄρα, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Διονυσόδωρε, τῶν νῦν ἀνθρώ-
 275 πων κάλλιστ' ἂν προτρέψαιτε εἰς φιλοσοφίαν καὶ ἀρετῆς
 ἐπιμέλειαν; Οἰόμεθά γε δῆ, ὦ Σώκρατες. Τῶν μὲν τοί-
 νυν ἄλλων τὴν ἐπίδειξιν ἡμῖν, ἔφην, εἰσαυθις ἀπόθεσθον,
 τοῦτω δ' αὐτὸ ἐπιδείξασθον· τουτοῦ τὸν νεανίσκον πεί-
 σατον, ὡς χρὴ φιλοσοφεῖν καὶ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, καὶ
 χαριεῖσθον ἐμοί τε καὶ τουτοῖσι πᾶσι. συμβέβηκε γάρ τι
 τοιοῦτον τῷ μεираκίῳ τούτῳ· ἐγὼ τε καὶ οἷδε πάντες
 τυγχάνομεν ἐπιθυμοῦντες ὡς βέλτιστον αὐτὸν γενέσθαι.
 ἔστι δὲ οὗτος Ἀξιόχου μὲν υἱὸς τοῦ Ἀλκιβιάδου τοῦ πα-
 Β λαιοῦ, αὐτανεψιὸς δὲ τοῦ νῦν ὄντος Ἀλκιβιάδου· ὄνομα
 δ' αὐτῷ Κλεινίας. ἔστι δὲ νέος· φοβούμεθα δὴ περὶ
 αὐτῷ, οἷον εἰκὸς περὶ νέῳ, μὴ τις φθῇ ἡμᾶς ἐπ' ἄλλο τι
 ἐπιτηδεύμα τρέψας τὴν διάνοιαν καὶ διαφθείρῃ. σφὼ οὖν
 ἤκετον εἰς κάλλιστον· ἀλλ' εἰ μὴ τι διαφέρει ὑμῖν, λάβε-
 τον πείραν τοῦ μεираκίου καὶ διαλέχθητον ἐναντίον ἡμῶν.
 εἰπόντος οὖν ἐμοῦ σχεδὸν τι αὐτὰ ταῦτα ὁ Εὐθύδημος
 ἅμα ἀνδρείως τε καὶ θαρραλέως, Ἄλλ' οὐδὲν διαφέρει,
 C ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἔάν μόνον ἐθέλῃ ἀποκρίνεσθαι ὁ νεα-
 νίσκος. Ἀλλὰ μὲν δῆ, ἔφην ἐγὼ, τοῦτό γε καὶ εἰθισται·
 θαμὰ γὰρ αὐτῷ οἷδε προσιόντες πολλὰ ἐρωτῶσί τε καὶ
 διαλέγονται, ὥστε ἐπεικῶς θαρρεῖ τὸ ἀποκρίνασθαι.

V. Τὰ δὴ μετὰ ταῦτα, ὦ Κρίτων, πῶς ἂν καλῶς
 σοι διηγησαίμην; οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ ἔργον, δύνασθαι
 ἀναλαβεῖν διεξιόντα σοφίαν ἀμήχανον ὕσιν· ὥστ' ἐρωγε,
 D καθάπερ οἱ ποιηταί, δέομαι ἀρχόμενος τῆς διηγήσεως
 Μούσας τε καὶ Μνῆμην ἐπικαλεῖσθαι· ἤρξατο δ' οὖν ἐν-
 θένδε ποθὲν ὁ Εὐθύδημος, ὡς ἐγῶμαι· ὦ Κλεινία, πό-
 τεροί εἰσι τῶν ἀνθρώπων οἱ μανθάνοντες, οἱ σοφοὶ ἢ οἱ
 ἀμαθεῖς; καὶ τὸ μεираκίον, ἅτε μεγάλου ὄντος τοῦ ἐρω-

τήματος, ἡρυθρίασέ τε καὶ ἀπορήσας ἔβλεπεν εἰς ἐμέ· καὶ
 ἐγὼ γνοὺς αὐτὸν τεθορυβημένον, Θάρρει, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ
 Κλεινία, καὶ ἀπόκριναι ἀνδρείως. ὁπότερά σοι φαίνεται
 ἴσως γὰρ τοι ὠφελεῖ τὴν μεγίστην ὠφέλειαν. καὶ ἐν τούτῳ E
 ὁ Διονυσόδωρος προσκύψας μοι σμικρὸν πρὸς τὸ οὖν,
 πάνυ μειδιάσας τῷ προσώπῳ, Καὶ μὴν, ἔφη, σοί, ὦ Σώ-
 κρατες, προλέγω, ὅτι ὑπότερ' ἂν ἀποκρίνηται τὸ μειρά-
 κιον, ἐξελεγχθήσεται. καὶ αὐτοῦ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος
 ὁ Κλεινίας ἐτυχεν ἀποκρινάμενος, ὥστε οὐδὲ παρακαλέν-
 σασθαι μοι ἐξεγένετο εὐλαβηθῆναι τῷ μειράκιῳ, ἀλλ' 276
 ἀπεκρίνατο, ὅτι οἱ σοφοὶ εἶεν οἱ μανθάνοντες. καὶ ὁ Εὐ-
 θυδήμος, Καλεῖς δέ τινας, ἔφη, διδασκάλους, ἢ οὐ; Ὁμο-
 λόγει. Οὐκοῦν τῶν μανθανόντων οἱ διδασκαλοὶ διδά-
 σκαλοὶ εἰσιν, ὥσπερ ὁ καθαριστὴς καὶ ὁ γραμματιστὴς
 διδασκαλοὶ δὴπου ἦσαν σοῦ καὶ τῶν ἄλλων παίδων, ὑμεῖς
 δὲ μαθηταί; Συνέφη. Ἄλλο τι οὖν, ἡνίκα ἐμανθάνετε,
 οὐπω ἡπίστασθε ταῦτα, ἢ ἐμανθάνετε; Οὐκ ἔφη. Ἄρ'
 οὖν σοφοὶ ἦτε, ὅτε ταῦτα οὐκ ἡπίστασθε; Οὐ δῆτα, ἢ δ' B
 ὅς. Οὐκοῦν εἰ μὴ σοφοί, ἀμαθεῖς; Πάνυ γε. Τρεῖς
 ἄρα μανθάνοντες ἢ οὐκ ἡπίστασθε. ἀμαθεῖς ὄντες ἐμαν-
 θάνετε. Ἐπένευσε τῷ μειράκιον. Οἱ ἀμαθεῖς ἄρα σοφοὶ
 μανθάνουσιν, ὦ Κλεινία, ἀλλ' οὐχ οἱ σοφοί, ὥς σὺ οἶε.
 ταῦτ' οὖν εἰπόντος αὐτοῦ, ὥσπερ ὑπὸ διδασκάλου χορὸς
 ἀποσημήναντος, ἅμα ἀνεθορύβησάν τε καὶ ἐρέλασαν οἱ
 ἐπόμενοι ἐκεῖνοι μετὰ τοῦ Διονυσοδώρου τε καὶ Εὐθυδή- C
 μου· καὶ πρὶν ἀναπνεῦσαι καλῶς τε καὶ εὖ τὸ μειράκιον,
 ἐκδεξάμενος ὁ Διονυσόδωρος, Τί δέ, ὦ Κλεινία, ἔφη,
 ὁπότε ἀποστοματίζοι ὑμῖν ὁ γραμματιστὴς, πότεροι ἐμάν-
 θανον τῶν παίδων τὰ ἀποστοματιζόμενα, οἱ σοφοὶ ἢ οἱ
 ἀμαθεῖς; Οἱ σοφοί, ἔφη ὁ Κλεινίας. Οἱ σοφοὶ ἄρα μαν-
 θάνουσιν, ἀλλ' οὐχ οἱ ἀμαθεῖς, καὶ οὐκ ὀρθῶς ἄρτι Εὐ-
 θυδήμῳ ἀπεκρίνω.

- D VI. Ἐνταῦθα δὴ καὶ πάνυ ἐγέλασάν τε καὶ ἐθορύβησαν οἱ ἐρασταὶ τοῖν ἀνδρῶν, ἀγασθέντες τῆς σοφίας αὐτοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἡμεῖς ἐκπεπληγμένοι ἐσιωπῶμεν. γνοὺς δὲ ἡμᾶς ὁ Εὐθύδημος ἐκπεπληγμένους, ἵν' ἔτι μᾶλλον θαυμάζοιμεν αὐτόν, οὐκ ἀνίει τὸ μειράκιον, ἀλλ' ἡρώτα, καὶ ὥσπερ οἱ ἀγαθοὶ ὀρχησταί, διπλᾶ ἔστρεψε τὰ ἐρωτήματα περὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔφη· Πότερον γὰρ οἱ μανθάνοντες μανθάνουσιν ἢ ἐπίστανται ἢ ἂ μὴ ἐπίστανται; καὶ ὁ Διονυσόδωρος πάλιν μικρὸν πρὸς με ψι-
- E θυρίδας, Καὶ τοῦτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἕτερον τοιοῦτον, οἷον τὸ πρότερον. Ὡ Ζεῦ, ἔφην ἐγὼ, ἢ μὴν καὶ τὸ πρότερόν γε καλὸν ὑμῖν ἐφάνη τὸ ἐρώτημα. Πάντ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοιαῦτα ἡμεῖς ἐρωτῶμεν ἄφυσκα. Τοιγάρτοι, ἦν δ' ἐγὼ, δοκεῖτέ μοι εὐδοκιμεῖν παρὰ τοῖς μαθηταῖς. ἐν δὲ τούτῳ ὁ μὲν Κλεινίας τῷ Εὐθύδημῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι μανθάνοιεν οἱ μανθάνοντες ἢ οὐκ ἐπίσταντο· ὁ δὲ
- 277 ἤρετο αὐτόν διὰ τῶν αὐτῶν ὥνπερ τὸ πρότερον· Τί δέ; ἢ δ' ὅς, οὐκ ἐπίστασαι σὺ γράμματα; Ναί, ἔφη. Οὐκοῦν ἅπαντα; Ὁμολόγει. Ὅταν οὖν τις ἀποστοματίζῃ ὅτι οὖν, οὐ γράμματα ἀποστοματίζει; Ὁμολόγει. Οὐκοῦν ὦν τι σὺ ἐπίστασαι, ἔφη, ἀποστοματίζει, εἰπερ ταῦτα ἐπίστασαι; Καὶ τοῦτο ὁμολόγει. Τί οὖν; ἢ δ' ὅς, ἄρα οὐ μανθάνεις ἅττ' ἂν ἀποστοματίζῃ τις, ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος γράμματα μανθάνει; Οὐκ, ἀλλ', ἢ δ' ὅς, μανθάνω. Οὐκοῦν ἢ ἐπίστασαι, ἔφη, μανθάνεις, εἰ πέρ γε ἅπαντα τὰ
- B γράμματα ἐπίστασαι. Ὁμολόγησεν. Οὐκ ἄρα ὁρθῶς ἀπεκρίνω, ἔφη. καὶ οὐπω σφόδρα τι ταῦτα εἶρητο τῷ Εὐθύδημῳ, καὶ ὁ Διονυσόδωρος ὥσπερ σφαῖραν ἐκδεξάμενος τὸν λόγον πάλιν ἐστοχάζετο τοῦ μειρακίου, καὶ εἶπεν· Ἐξαπατᾷ σε Εὐθύδημος, ὦ Κλεινία. εἰπέ γάρ μοι, τὸ μανθάνειν οὐκ ἐπιστήμην ἐστὶ λαμβάνειν τούτου, οὐ ἂν τις μανθάνῃ; Ὁμολόγει ὁ Κλεινίας. Τὸ δ' ἐπίστα-

σθαι, ἢ δ' ὅς, ἄλλο τι ἢ ἔχειν ἐπιστήμην ἥδη ἐστίν; Συν-
 ἔφη. Τὸ ἄρα μὴ ἐπίστασθαι μήπω ἔχειν ἐπιστήμην C
 ἐστίν; Ὁμολόγει αὐτῷ. Πότερον οὖν εἰσὶν οἱ λαμβάνον-
 τες ὅτιοι οἱ ἔχοντες ἥδη ἢ οἱ ἂν μή; Οἱ ἂν μὴ ἔχωσιν.
 Οὐκοῦν ὁμολόγηκας εἶναι τούτων καὶ τοὺς μὴ ἐπισταμέ-
 νους, τῶν μὴ ἔχόντων; Κατένευσε. Τῶν λαμβανόντων
 ἄρ' εἰσὶν οἱ μανθάνοντες, ἀλλ' οὐ τῶν ἔχόντων; Συνέφη.
 Οἱ μὴ ἐπιστάμενοι ἄρα, ἔφη, μανθάνουσιν, ὥς Κλεινία,
 ἀλλ' οὐχ οἱ ἐπιστάμενοι.

VII. Ἔτι δὴ ἐπὶ τὸ τρίτον καταβαλὼν ὥσπερ πά-
 λαισμα ὥρμα ὁ Εὐθύδημος τὸν νεανίσκον· καὶ ἐρω γνοὺς D
 βαπτίζόμενον τὸ μειράκιον, βουλόμενος ἀναπαύσαι αὐτό,
 μὴ ἡμῖν ἀποδειλιάσειε, παραμυθούμενος εἶπον· ὦ Κλει-
 νία, μὴ θαύμαζε, εἰ σοι φαίνονται ἀήθεις οἱ λόγοι. ἴσως
 γὰρ οὐκ αἰσθάνει, οἷον ποιεῖτον τῷ ξένῳ περὶ σέ· ποιεῖ-
 τον δὲ ταῦτόν, ὅπερ οἱ ἐν τῇ τελετῇ τῶν Κορυβάντων,
 ὅταν τὴν θρόνῳσιν ποιῶσι περὶ τοῦτον, ὃν ἂν μέλλωσι
 τελεῖν. καὶ γὰρ ἐκεῖ χορεία τίς ἐστὶ καὶ παιδιά, εἰ ἄρα καὶ
 τετέλεσαι· καὶ νῦν τούτῳ οὐδὲν ἄλλο ἢ χορεύετον περὶ E
 σέ καὶ οἷον ὀρχεῖσθον παίζοντε, ὥς μετὰ τοῦτο τελοῦντε.
 νῦν οὖν νόμισον τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν ἀκούειν τῶν σο-
 φιστικῶν. πρῶτον γὰρ, ὥς φησι Πρόδικος, περὶ ὀνομά-
 των ὀρθότητος μαθεῖν δεῖ· ὃ δὴ καὶ ἐνδείκνυσθόν σοι τῷ
 ξένῳ, ὅτι οὐκ ἠδεδίδα τὸ μανθάνειν ὅτι οἱ ἄνθρωποι
 καλοῦσι μὲν ἐπὶ τῷ τοιῷδε, ὅταν τις ἐξ ἀρχῆς μηδεμίαν
 ἔχων ἐπιστήμην περὶ πράγματός τινος ἐπειτα ὕστερον
 αὐτοῦ λαμβάνῃ τὴν ἐπιστήμην, καλοῦσι δὲ ταῦτο τοῦτο 278
 καὶ ἐπειδὴν ἔχων ἥδη τὴν ἐπιστήμην ταύτη τῇ ἐπιστήμῃ
 ταῦτόν τοῦτο πρᾶγμα ἐπισκοπῇ ἢ πραττόμενον ἢ λεγόμε-
 νον. μᾶλλον μὲν αὐτὸ ξυνιέναι καλοῦσιν ἢ μανθάνειν,
 ἐστὶ δ' ὅτε καὶ μανθάνειν· σὲ δὲ τοῦτο, ὥς οὗτοι ἐνδεί-
 κνυνται, διαλέληθε, ταῦτο ὄνομα ἐπ' ἀνθρώποις ἐναντίως

ἔχουσι κείμενον, ἐπὶ τῷ τε εἰδότε καὶ ἐπὶ τῷ μὴ· παρα-
 πλήσιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ ἐρωτήματι, ἐν ᾧ
 B ἡρώτων σε, πότερα μανθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ ἐπίσταν-
 ται, ἢ ἂ μὴ. ταῦτα δὴ τῶν μαθημάτων παιδιὰ ἐστὶ· διὸ καὶ
 φημι ἐγὼ σοι τούτους προσπαλίζειν· παιδιὰν δὲ λέγω διὰ
 ταῦτα, ὅτι, εἰ καὶ πολλὰ τις ἢ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα μά-
 θοι, τὰ μὲν πράγματα οὐδὲν ἂν μᾶλλον εἰδείη πῇ ἔχει,
 προσπαλίζειν δὲ οἷός τ' ἂν εἴη τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὴν τῶν
 ὀνομάτων διαφορὰν ὑποσκελίζων καὶ ἀνατρέπων, ὥσπερ
 C οἱ τὰ σκολύθρια τῶν μελλόντων καθιζήσεσθαι ὑποσπών-
 τες χαίρουσι καὶ γελῶσιν, ἐπειδὴν ἰδωσιν ὑπτιον ἀνατε-
 τραμμένον. ταῦτα μὲν οὖν σοι παρὰ τούτων νόμιζε παι-
 διὰν γεγονέναι· τὸ δὲ μετὰ ταῦτα δήλον ὅτι τούτῳ γέ σοι
 αὐτῷ τὰ σπουδαῖα ἐνδείξεσθον, καὶ ἐγὼ ὑφηγήσομαι αὐ-
 τοῖν ἃ μοι ὑπέσχοντο ἀποδώσειν. ἐφάτην γὰρ ἐπιδείξεσθαι
 τὴν προτρεπτικὴν σοφίαν· νῦν δέ, μοι δοκεῖ, φηθήτην
 πρότερον δεῖν παῖσαι πρὸς σέ. ταῦτα μὲν οὖν, ὦ Εὐθύ-
 D δημέ τε καὶ Διονυσόδωρε, πεπαισθῶ τε ὑμῖν, καὶ ἴσως
 ἱκανῶς ἔχει· τὸ δὲ δὴ μετὰ ταῦτα ἐπιδείξατον προτρέποντε
 τὸ μειράκιον, ὅπως χρησθεῖς σοφίας τε καὶ ἀρετῆς ἐπιμεληθῆ-
 ναι. πρότερον δ' ἐγὼ σφῶν ἐνδείξομαι, οἷον αὐτὸ ὑπο-
 λαμβάνω καὶ οἷον αὐτοῦ ἐπιθυμῶ ἀκοῦσαι· ἐὰν οὖν δόξω
 ὑμῖν ἰδιωτικῶς τε καὶ γελοῖως αὐτὸ ποιεῖν, μὴ μου κατα-
 γελάτε· ὑπὸ προθυμίας γὰρ τοῦ ἀκοῦσαι τῆς ὑμετέρας
 E σοφίας τολμήσω ἀπαντοσχεδιάσαι ἐναντίον ὑμῶν. ἀνά-
 σχεσθον οὖν ἀγελαστὶ ἀκούοντες εὐτοί τε καὶ οἱ μαθηταὶ
 ὑμῶν· σὺ δέ μοι, ὦ παῖ Αἰσιόχου, ἀπόκριναι.

VIII. Ἀρά γε πάντες ἄνθρωποι βουλόμεθα εὖ πράτ-
 τειν; ἢ τοῦτο μὲν ἐρώτημα ὦν νῦν δὴ ἐφοβούμην ἐν τῶν
 καταγελάστων; ἀνόητον γὰρ δήπου καὶ τὸ ἐρωτᾶν τὰ τοι-
 αῦτα· τίς γὰρ οὐ βούλεται εὖ πράττειν; Οὐδεὶς ὅστις
 279 οὐκ, ἔφη ὁ Κλεινίας. Εἶεν, ἣν δ' ἐγὼ· τὸ δὴ μετὰ τοῦτο,

ἐπειδὴ βουλόμεθα εὖ πράττειν, πῶς ἂν εὖ πράττοιμεν;
 ἄρ' ἂν εἰ ἡμῖν πολλὰ καὶ ἀγαθὰ εἴη; ἢ τοῦτο ἐκείνου ἐστὶ
 εὐηθέστερον; δῆλον γάρ που καὶ τοῦτο ὅτι οὕτως ἔχει.
 Συνέφη. Φέρε δὴ, ἀγαθὰ δὲ ποῖα ἄρα τῶν ὄντων τυγ-
 χάνει ἡμῖν ὄντα; ἢ οὐ χαλεπὸν οὐδὲ σεμνοῦ ἀνδρὸς πάν-
 τι οὐδὲ τοῦτο ἔοικεν εἶναι εὐπορεῖν; πᾶς γὰρ ἂν ἡμῖν
 εἴποι, ὅτι τὸ πλουτεῖν ἀγαθόν· ἢ γάρ; Πάνυ γ', ἔφη.
 Οὐκοῦν καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ καλὸν εἶναι καὶ τὰλλα
 κατὰ τὸ σῶμα ἱκανῶς παρεσκευασθαι; Συνεδόκει. Ἀλλὰ β
 μὴν εὐγένηται τε καὶ δυνάμεις καὶ τιμαὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ δηλὰ
 ἐστὶν ἀγαθὰ ὄντα. Ὡμολόγει. Τί οὖν, ἔφη, ἐστὶ ἡμῖν
 λείπεται τῶν ἀγαθῶν; τί ἄρα ἐστὶ τὸ σώφρονά τε εἶναι
 καὶ δίκαιον καὶ ἀνδρεῖον; πότερον πρὸς Διὸς, ᾧ Κλεινία,
 ἡγεῖ σύ, ἐὰν ταῦτα τιθῶμεν ὥς ἀγαθὰ, ὀρθῶς ἡμᾶς θή-
 σειν, ἢ ἐὰν μὴ; ἴσως γὰρ ἂν τις ἡμῖν ἀμφισβητήσῃ·
 σοὶ δὲ πῶς δοκεῖ; Ἀγαθὰ, ἔφη ὁ Κλεινίας. Εἶεν, ἦν δ'
 ἐγὼ· τὴν δὲ σοφίαν ποῦ χοροῦ τάξομεν; ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, β
 ἢ πῶς λέγεις; Ἐν τοῖς ἀγαθοῖς. Ἐνθυμοῦ δὴ, μὴ τι πα-
 ραλείπωμεν τῶν ἀγαθῶν, ὅ τι καὶ ἄξιον λόγον. Ἀλλὰ
 μοι δοκοῦμεν, ἔφη, οὐδέν, ὁ Κλεινίας. καὶ ἐγὼ ἀναμνη-
 σθεὶς εἶπον ὅτι Ναὶ μὰ Δία κινδυνεύομεν γε τὸ μέγιστον
 τῶν ἀγαθῶν παραλιπεῖν. Τί τοῦτο; ἢ δ' ὅς. Τὴν εὐτυ-
 χίαν, ᾧ Κλεινία· ὃ πάντες φασί, καὶ οἱ πάνυ φαῦλοι,
 μέγιστον τῶν ἀγαθῶν εἶναι. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. καὶ
 ἐγὼ αὖ πάλιν μετανοήσας εἶπον ὅτι Ὀλίγου καταγέλαστοι β
 ἐγενόμεθα ὑπὸ τῶν ξένων ἐγὼ τε καὶ σύ, ᾧ παῖ Ἀξιόχου
 Τί δὴ, ἔφη, τοῦτο; Ὅτι εὐτυχίαν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν θέ-
 μενοι νῦν δὴ αὖθις περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐλέγομεν. Τί οὖν δὴ
 τοῦτο; Καταγέλαστον δήπου, ὃ πάλα πρόκειται, τοῦτο
 πάλιν προτιθέναι καὶ δις ταῦτά λέγειν. Πῶς, ἔφη, τοῦτο
 λέγεις; Ἡ σοφία δήπου, ἦν δ' ἐγὼ, εὐτυχία ἐστὶ τοῦτο
 δὲ καὶ παῖς γνοίη. καὶ ὅς ἐθαύμασεν· οὕτως ἐστὶ νέος

τε καὶ εὐήθης ἐστὶ· καὶ γὰρ γινούσιν αὐτὸν θαυμάζοντα, Ἄρ'
 E οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὦ Κλεινία, ὅτι περὶ αὐλημάτων εὐπρα-
 γίαν οἱ αὐληταὶ εὐτυχέστατοί εἰσιν; Συνέφη. Οὐκοῦν,
 ἦν δ' ἐγώ, καὶ περὶ γραμμάτων γραφῆς τε καὶ ἀναγνώσεως
 οἱ γραμματισταί; Πάνν γε. Τί δέ; πρὸς τοὺς τῆς θα-
 λάττης κινδύνους μὲν οἱ εὐτυχεστέρους τινὰς εἶναι τῶν
 σοφῶν κυβερνητῶν, ὥς ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν; Οὐ δῆτα. Τί δέ;
 στρατευόμενος μετὰ ποτέρου ἂν ἥδιον τοῦ κινδύνου τε
 καὶ τῆς τύχης μετέχοις, μετὰ σοφοῦ στρατηγοῦ ἢ μετ'
 ἁμαθούς; Μετὰ σοφοῦ. Τί δέ; ἀσθενῶν μετὰ ποτέρου
 ἂν ἡδέως κινδυνεύοις, μετὰ σοφοῦ ἰατροῦ ἢ μετ' ἁμα-
 θοῦς; Μετὰ σοφοῦ. Ἄρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι εὐτυχέστερον
 280 ἂν οἶε πράττειν μετὰ σοφοῦ πράττων ἢ μετ' ἁμαθούς;
 Συνεχώρει. Ἡ σοφία ἄρα πανταχοῦ εὐτυχεῖν ποιεῖ τοὺς
 ἀνθρώπους. οὐ γὰρ δήπου ἁμαρτάνοι γ' ἂν ποτέ τις σο-
 φία, ἀλλ' ἀνάγκη ὀρθῶς πράττειν καὶ τυγχάνειν· ἢ γὰρ
 ἂν οὐκέτι σοφία εἴη.

IX. Συνωμολογησάμεθα τελευτῶντες οὐκ οἶδ' ὅπως
 B ἐν κεφαλαίῳ οὕτω τοῦτο ἔχειν, σοφίας παρούσης, ὥ ἂν
 παρῇ, μηδὲν προσδεῖσθαι εὐτυχίας· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο συν-
 ωμολογησάμεθα, πάλιν ἐπυνθανόμεν αὐτοῦ τὰ πρότερον
 ὡμολογημένα πῶς ἂν ἡμῖν ἔχοι. Ὁμολογήσαμεν γάρ,
 ἔφη, εἰ ἡμῖν ἀγαθὰ πολλὰ παρείη, εὐδαιμονεῖν ἂν καὶ
 εὖ πράττειν. Συνέφη. Ἄρ' οὖν εὐδαιμονοῖμεν ἂν διὰ τὰ
 παρόντα ἀγαθὰ, εἰ μηδὲν ἡμᾶς ὠφελοῖ ἢ εἰ ὠφελοῖ; Εἰ
 ὠφελοῖ, ἔφη. Ἄρ' οὖν ἂν τι ὠφελοῖ, εἰ εἴη μόνον ἡμῖν,
 C χρῶμεθα δ' αὐτοῖς μὴ; οἷον σιτία εἰ ἡμῖν εἴη πολλὰ,
 ἐσθίνομεν δὲ μὴ, ἢ ποτόν, πίνομεν δὲ μὴ, ἐσθ' ὅ τι ὠφε-
 λοίμεθ' ἂν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Τί δέ; οἱ δημιουργοὶ πάντες,
 εἰ αὐτοῖς εἴη πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρεσκευασμένα ἑκάστω
 εἰς τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, χρῶντο δ' αὐτοῖς μὴ. Ἄρ' ἂν οὗτοι
 εὖ πράττοιεν διὰ τὴν κτῆσιν, ὅτι κεκτημένοι εἶεν πάντα

αἱ δὲ κεκτηῖσθαι τὸν δημιουργόν, οἷον τέκτων, εἰ παρε-
 σκευασμένος εἴη τὰ τε ὄργανα ἅπαντα καὶ ξύλα ἱκανά,
 τεκταίνουτο δὲ μὴ, ἔσθ' ὅτι ὠφελοῖτ' ἂν ἀπὸ τῆς κτήσε- D
 ως; Οὐδαμῶς, ἔφη. Τί δέ; εἰ τις κεκτημένος εἴη πλου-
 τὸν τε καὶ ἂν νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα τὰ ἀγαθὰ, χρῆτο δὲ
 αὐτοῖς μὴ, ἄρ' ἂν εὐδαιμονοῖ δια τὴν τούτων κτήσιν τῶν
 ἀγαθῶν; Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες. Δεῖν ἄρα, ἔφη, ὥς
 εἴκοι, μὴ μόνον κεκτηῖσθαι τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ τὸν μέλ-
 λοντα εὐδαιμόνα εἶσεσθαι, ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι αὐτοῖς· ὥς
 οὐδὲν ὄφελος τῆς κτήσεως γίνεται. Ἀληθῆ λέγεις. Ἀρ'
 οὖν, ὦ Κλεινία, ἤδη τοῦτο ἱκανὸν πρὸς τὸ εὐδαιμόνα
 ποιῆσαι τινα, τὸ τε κεκτηῖσθαι ἀγαθὰ καὶ τὸ χρῆσθαι E
 αὐτοῖς; Ἐμοιγε δοκεῖ. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, ἐὰν ὀρθῶς
 χρῆται τις ἢ καὶ ἐὰν μὴ; Ἐὰν ὀρθῶς. Καλῶς δέ, ἦν δ'
 ἐγώ, λέγεις. πλείον γάρ που, οἶμαι, θάτερόν ἐστιν, ἐὰν
 τις χρῆται ὀρθοῦν μὴ ὀρθῶς πράγματι ἢ ἐὰν ἑᾶ· τὸ μὲν
 γὰρ κακόν, τὸ δὲ οὔτε κακὸν οὔτε ἀγαθόν· ἢ οὐχ οὕτω
 φαμέν; Συνεχώρει. Τί οὖν; ἐν τῇ ἐργασίᾳ τε καὶ χρήσει 281
 τῇ περὶ τὰ ξύλα μῶν ἄλλο τί ἐστὶ τὸ ἀπεργαζόμενον ὀρ-
 θῶς χρῆσθαι ἢ ἐπιστήμη ἢ τεκτονικῇ; Οὐ δῆτα, ἔφη.
 Ἀλλὰ μὲν που καὶ ἐν τῇ περὶ τὰ σκεύη ἐργασίᾳ τὸ ὀρθῶς
 ἐπιστήμη ἐστὶν ἢ ἀπεργαζομένη. Συνέφη. Ἀρ' οὖν, ἦν
 δ' ἐγώ, καὶ περὶ τὴν χρεῖαν ὧν ἐλέγομεν τὸ πρῶτον τῶν
 ἀγαθῶν, πλούτου τε καὶ ὑμείας καὶ κάλλους, τὸ ὀρθῶς
 πᾶσι τοῖς τοιούτοις χρῆσθαι ἐπιστήμη ἢ ἡγουμένη καὶ
 κατορθοῦσα τὴν πράξιν, ἢ ἄλλο τι; Ἐπιστήμη, ἢ δ' ὅς. B
 Οὐ μόνον ἄρα εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ εὐπραγίαν, ὥς εἴκοι,
 ἢ ἐπιστήμη παρέχει ἐν πάσῃ κτήσει τε καὶ πράξει. Ὁμο-
 λόγει. Ἀρ' οὖν ὦ πρὸς Διός, ἦν δ' ἐγώ, ὄφελός τι τῶν
 ἄλλων κτημάτων ἄνευ φρονήσεως καὶ σοφίας; ἄρα γε ἂν
 ὄναιτο ἄνθρωπος πολλὰ κεκτημένος καὶ πολλὰ πράττων
 νοῦν μὴ ἔχων, ἢ μάλλον ὀλίγα νοῦν ἔχων; ὥδε δὲ σκό-

Επει· οὐκ ἐλάττω πράττων ἐλάττω ἂν ἑξαμαρτάνοι, ἐλάττω δὲ ἁμαρτάνων ἦττον ἂν κακῶς πράττοι, ἦττον δὲ κακῶς πράττων ἄθλιος ἦττον ἂν εἴη; Πάνυ γ', ἔφη. Πότερον οὖν ἂν μᾶλλον ἐλάττω τις πράττοι πένης ὢν ἢ πλούσιος; Πένης, ἔφη. Πότερον δὲ ἀσθενής ἢ ἰσχυρός; Ἀσθενής. Πότερον δὲ ἐντιμος ἢ ἄτιμος; Ἄτιμος. Πότερον δὲ ἀνδρείος ὢν καὶ σώφρων ἐλάττω ἂν πράττοι ἢ δειλός; Δειλός. Οὐκοῦν καὶ ἀργός μᾶλλον ἢ ἐργάτης; Συνεχώρει.

Β Καὶ βραδύς μᾶλλον ἢ ταχύς, καὶ ἀμβλὺν ὄρων καὶ ἀκούων μᾶλλον ἢ ὀξύ; Πάντα τὰ τοιαῦτα ξυνεχωροῦμεν ἀλλήλοις. Ἐν κεφαλαίῳ δ', ἔφην, ᾧ Κλεινία, κινδυνεύει σύμπαντα, ἃ τὸ πρῶτον ἔφαμεν ἀγαθὰ εἶναι, οὐ περὶ τούτου ὁ λόγος αὐτοῖς εἶναι, ὅπως αὐτὰ γε καθ' αὐτὰ πέφυκεν ἀγαθὰ, ἀλλ' ὥς ἔοικεν ᾧδ' ἔχει· ἐὰν μὲν αὐτῶν ἡγῆται ἀμαθία, μείζω κακὰ εἶναι τῶν ἐναντίων, ὅσῳ δυνατώτερον ὑπηρετεῖν τῷ ἡγουμένῳ κακῷ ὄντι· ἐὰν δὲ φρόνησίς

Ε τε καὶ σοφία, μείζω ἀγαθὰ· αὐτὰ δὲ καθ' αὐτὰ οὐδέτερα αὐτῶν οὐδενὸς ἄξια εἶναι. Φαίνεται, ἔφη, ὥς ἔοικεν, οὕτως, ὥς σὺ λέγεις. Τί οὖν ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν εἰρημέων; ἄλλο τι ἢ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ὄν οὔτε ἀγαθόν οὔτε κακόν, τούτοις δὲ δυοῖν ὄντοις ἢ μὲν σοφία ἀγαθόν, ἢ δὲ ἀμαθία κακόν; Ὁμολόγει.

282 Χ. Ἐτι τοίνυν, ἔφην, τὸ λοιπὸν ἐπισκεψώμεθα, ἐπειδὴ εὐδαίμονες μὲν εἶναι προθυμούμεθα πάντες, ἐφάνημεν δὲ τοιοῦτοι γιγνόμενοι ἐκ τοῦ χρῆσθαι τε τοῖς πράγμασι καὶ ὀρθῶς χρῆσθαι, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ εὐτυχίαν ἐπιστήμη ἢ παρέχουσα, δεῖ δὴ, ὥς ἔοικεν, ἐκ παντὸς τρόπου ἅπαντα ἄνδρα τοῦτο παρασκευάζεσθαι, ὅπως ὥς σοφώτατος ἔσται· ἢ οὐ; Ναι, ἔφη. Καὶ παρὰ πατρός γε δήπου τοῦτο οἰόμενον δεῖν παραλαμβάνειν πολὺ μᾶλλον ἢ Β χρήματα, καὶ παρ' ἐπιτρόπων καὶ φίλων τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν φασκόντων ἐραστῶν εἶναι, καὶ ξένων καὶ πολι-

τῶν, θεόμενον καὶ ἰκετεύοντα σοφίας μεταδιδόναι, οὐ-
 δὲν αἰσχροῦ, ὧ Κλεινία, οὐδὲ νεμεσητὸν ἕνεκα τούτου
 ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν καὶ ἐραστῇ καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ,
 ὅτι οὖν ἐθέλοντα ὑπηρετεῖν τῶν καλῶν ὑπηρετημάτων,
 προθυμούμενον σοφὸν γενέσθαι· ἢ οὐ δοκεῖ σοι, ἔφην
 ἐγὼ, οὕτως; Πάνυ μὲν οὖν εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ἢ δ' ὅς.
 Εἰ ἔστι γε, ὧ Κλεινία, ἣν δ' ἐγὼ, ἢ σοφία διδακτὸν, ἀλλὰ C
 μὴ ἀπὸ ταῦτομάτου παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις, τοῦτο
 γὰρ ἡμῖν ἐτι ἄσκεπτον καὶ οὐπω διωμολογημένον ἔμοί τε
 καὶ σοί. Ἀλλ' ἔμοιγε, ἔφη, ὧ Σώκρατες, διδακτὸν εἶναι
 δοκεῖ. καὶ ἐγὼ ἡσθίεις εἶπον· Ἡ καλῶς λέγεις, ὧ ἄριστε
 ἀνδρῶν, καὶ εὖ ἐποίησας ἀπαλλάξας με σκέψεως πολλῆς
 περὶ τούτου αὐτοῦ, πότερον διδακτὸν ἢ οὐ διδακτὸν ἡ σο-
 φία. νῦν οὖν ἐπειδὴ σοι καὶ διδακτὸν δοκεῖ καὶ μόνον τῶν
 ὄντων εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῇ ποιεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἄλλο B
 τι ἢ φαιῆς ἂν ἀναγκαῖον εἶναι φιλοσοφεῖν καὶ αὐτὸς ἐν
 νῷ ἔχεις αὐτὸ ποιεῖν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὧ Σώκρατες,
 ὡς οἷόν τε μάλιστα. καὶ γὰρ ταῦτα ἄσμενος ἀκούσας, Τὸ
 μὲν ἐμόν, ἔφην, παράδειγμα, ὧ Διωνυσόδωρέ τε καὶ Εὐ-
 θύδημε, οἷων ἐπιθυμῶ τῶν προτρεπτικῶν λόγων εἶναι,
 τοιοῦτον, ἰδιωτικὸν ἴσως καὶ μόλις διὰ μακρῶν λεγόμε-
 νον· σφῶν δὲ ὁπότερος βούλεται, ταῦτόν τοῦτο τέχνη
 πρᾶττων ἐπιδειξάτω ἡμῖν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλεσθον,
 ὅθεν ἐγὼ ἀπέλιπον, τὸ ἐξῆς ἐπιδείξατον τῷ μειρακίῳ, πό- E
 τερον πᾶσαν ἐπιστήμην δεῖ αὐτὸν κατᾶσθαι, ἢ ἔστι τις μία,
 ἣν δεῖ λαβόντα εὐδαίμονεῖν τε καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι,
 καὶ τίς αὕτη. ὥς γὰρ ἔλεγον ἀρχόμενος, περὶ πολλοῦ ἡμῖν
 τυγχάνει ὄν, τόνδε τὸν νεανίσκον σοφόν τε καὶ ἀγαθὸν
 γενέσθαι.

XI. Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα εἶπον, ὧ Κρίτων· τῷ δὲ 283
 μετὰ τοῦτο ἔσομένῳ πάνυ σφόδρα προσεῖχον τὸν νοῦν,
 καὶ ἐπεσκόπουν, τίνα ποτὲ τρόπον ἄψοιντο τοῦ λόγου καὶ

ὁπόθεν ἄρξοιντο παρακαλούμενοι τῷ νεανίσκῳ σοφίαν τε καὶ ἀρετὴν ἀσθεῖν. ὁ οὖν πρεσβύτερος αὐτῶν, ὁ Διονυσόδωρος, πρότερος ἤρχετο τοῦ λόγου, καὶ ἡμεῖς πάντες ἐβλέπομεν πρὸς αὐτὸν ὡς αὐτίκα μάλα ἀκουσόμενοι θαυμασίους τινας λόγους· ὅπερ οὖν καὶ συνέβη ἡμῖν· θαυμαστὸν γάρ τινα, ὦ Κρίτων, ἀνὴρ κατήρχε λόγον, οὗ σοὶ ἄξιον ἀκοῦσαι, ὥς παρακαλεστικὸς ὁ λόγος ἦν ἐπ' ἀρετὴν. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες τε καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι, ὅσοι φατὲ ἐπιθυμεῖν τόνδε τὸν νεανίσκον σοφὸν γενέσθαι, πότερον παίζετε ταῦτα λέγοντες ἢ ὡς ἀληθῶς ἐπιθυμεῖτε καὶ σπουδάξετε; καὶ γὰρ διανοήθην, ὅτι ᾤθητήν ἄρα ἡμᾶς τὸ πρότερον παίζειν, ἥνίκα ἐκελεύομεν διαλεχθῆναι τῷ νεανίσκῳ αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα προσεπαισάτην τε καὶ οὐκ ἐσπουδασάτην· ταῦτα οὖν διανοηθεὶς ἐτι μάλλον εἶπον, ὅτι θαυμαστῶς σπουδάξοιμεν. καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Σκόπει μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅπως μὴ ἔξαρκος ἔσει ἃ νῦν λέγεις. Ἔσκεμμαι, ἦν δ' ἐγὼ· οὐ γὰρ μὴ ποτ' ἔξαρκος γένωμαι. Τί οὖν; ἔφη· φατὲ βούλεσθαι αὐτὸν σοφὸν γενέσθαι; Πάννυ μὲν οὖν. Νῦν δέ, ἦ δ' ὅς, Κλεινίας πότερον σοφός ἐστιν ἢ οὐ; Οὐκ οὖν φησὶ γέ πω· ἐστι δὲ οὐκ ἀλαζών. Τρεῖς δέ, ἔφη, βούλεσθε γενέσθαι αὐτὸν

1) σοφόν, ἅμαθ' ἡ δὲ μὴ εἶναι; Ὁμολογοῦμεν. Οὐκοῦν ὅς μὲν οὐκ ἐστι, βούλεσθε αὐτὸν γενέσθαι, ὅς δ' ἐστι νῦν, μηκέτι εἶναι. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐθορυβήθην· ὁ δέ μου θυρυβουμένου ὑπολαβών, Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, ἐπεὶ βούλεσθε αὐτόν, ὅς νῦν ἐστί, μηκέτι εἶναι, βούλεσθε αὐτόν, ὡς ἔοικεν, ἀπολωλέναι; καίτοι πολλοῦ ἂν ἄξιοι οἱ τοιοῦτοι εἶεν φίλοι τε καὶ ἐρασταί, οἵτινες τὰ παιδικὰ περὶ παντός ἂν ποιήσαιτο ἐξολωλέναι.

E XII. Καὶ ὁ Κτήσιππος ἀκούσας ἡγανάκτησέ τε ὑπὲρ τῶν παιδικῶν καὶ εἶπεν· ὦ ξένη Θούριε, εἰ μὴ ἀγροϊκότερον, ἔφη, ἦν εἰπεῖν, εἶπον ἄν, σοὶ εἰς κεφαλὴν, ὅ τι

μαθῶν μου καὶ τῶν ἄλλων καταψεύδει τοιοῦτο πρᾶγμα,
 ὃ ἐγὼ οἶμαι οὐδ' ὅσιον εἶναι λέγειν, ὥς ἐγὼ τόνδε βουλοί-
 μην ἂν ἐξολωλέναι. Τί δέ, ἔφη, ὦ Κτήσιππε, ὁ Εὐθύδη-
 μος, ἣ δοκεῖ σοι οἶόν τ' εἶναι ψεύδεσθαι; Νῆ Δία, ἔφη, εἰ
 μὴ μαίνομαι γε. Πότερον λέγοντα τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἂν
 ὁ λόγος ἦ, ἢ μὴ λέγοντα; Λέγοντα, ἔφη. Οὐκοῦν εἶπερ 284
 λέγει αὐτό, οὐκ ἄλλο λέγει τῶν ὄντων ἢ ἐκεῖνο ὅπερ λέ-
 γει; Πῶς γὰρ ἂν; ἔφη ὁ Κτήσιππος. Ἐν μὲν ἀκείνῳ γ'
 ἐστὶ τῶν ὄντων, ὃ λέγει, χωρὶς τῶν ἄλλων. Πάνυ γε. Οὐκ-
 οῦν ὁ ἐκεῖνο λέγων τὸ ὄν, ἔφη, λέγει; Ναί. Ἀλλὰ μὲν ὃ
 γε τὸ ὄν λέγων καὶ τὰ ὄντα τάληθ' ἔχει. ὥστε ὁ Διονυ-
 σόδωρος, εἶπερ λέγει τὰ ὄντα, λέγει τάληθ' καὶ οὐδὲν κα-
 τὰ σοῦ ψεύδεται. Ναί, ἔφη· ἀλλ' ὁ ταῦτα λέγων, ἔφη ὁ
 Κτήσιππος, ὦ Εὐθύδημε, οὐ τὰ ὄντα λέγει. καὶ ὁ Εὐθύ- B
 δημος, Τὰ δὲ μὴ ὄντα, ἔφη, ἄλλο τι ἢ οὐκ ἐστίν; Οὐκ
 ἐστίν. Ἀλλο τι οὖν οὐδαμοῦ τά γε μὴ ὄντα ὄντα ἐστίν;
 Οὐδαμοῦ. Ἔστιν οὖν ὅπως περὶ ταῦτα τὰ μὴ ὄντα πρά-
 ξειεν ἂν τίς τι, ὥστε καὶ εἶναι ποιήσειεν ἂν καὶ ὅστισοῦν
 τὰ μηδαμοῦ ὄντα; Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Κτήσιππος.
 Τί οὖν; οἱ ῥήτορες ὅταν λέγωσιν ἐν τῷ δήμῳ, οὐδὲν πράτ-
 τουσιν; Πράττουσι μὲν οὖν, ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν εἶπερ πράτ-
 τουσι, καὶ ποιοῦσιν; Ναί. Τὸ λέγειν ἄρα πράττειν τε καὶ C
 ποιεῖν ἐστίν; Ὁμολόγησεν. Οὐκ ἄρα τά γε μὴ ὄντ', ἔφη,
 λέγει οὐδεὶς· ποιοὶ γὰρ ἂν ἤδη τί· σὺ δὲ ὁμολόγηκας τὸ
 μὴ ὄν μὴ οἶόν τ' εἶναι μηδὲ ποιεῖν· ὥστε κατὰ τὸν σὸν
 λόγον οὐδεὶς ψευδῆ λέγει. ἀλλ' εἶπερ λέγει Διονυσόδω-
 ρος, τάληθ' ἔχει καὶ τὰ ὄντα λέγει. Νῆ Δία, ἔφη ὁ Κτή-
 σιππος, ὦ Εὐθύδημε· ἀλλὰ τὰ ὄντα μὲν τρόπον τινα λέ-
 γει, οὐ μέντοι ὥς γε ἔχει. Πῶς λέγεις, ἔφη ὁ Διονυσόδω-
 ρος, ὦ Κτήσιππε; εἰσὶ γὰρ τινες, οἱ λέγουσι τὰ πρᾶγμα- D
 τα ὥς ἔχει; Εἰσὶ μέντοι, ἔφη, οἱ καλοὶ τε ἀγαθοὶ καὶ οἱ
 τάληθ' ἔχοντες. Τί οὖν; ἢ δ' ὅς· τὰγαθὰ οὐκ εὖ, ἔφη,

ἔχει, τὰ δὲ κακὰ κακῶς; Συνεχώρει. Τοὺς δὲ καλοὺς τε καὶ ἀγαθοὺς ὁμολογεῖς λέγειν ὥς ἔχει τὰ πράγματα; Ὁμολογῶ. Κακῶς ἄρα, ἔφη, λέγουσιν, ὦ Κτήσιππε, οἱ ἀγαθοὶ τὰ κακὰ, εἴπερ ὥς ἔχει λέγουσι. Ναὶ μὰ Δία, ἡ δ' ὅς, σφόδρα γε, τοὺς γοῦν κακοὺς ἀνθρώπους· ὦν σὺ, εἰάν
 E μοι πείθῃ, εὐλαβήσῃ εἶναι, ἵνα μὴ σε οἱ ἀγαθοὶ κακῶς λέγωσιν. ὥς εὖ ἴσθ' ὅτι κακῶς λέγουσιν οἱ ἀγαθοὶ τοὺς κακοὺς. Ἡ καὶ τοὺς μεγάλους, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, μεγάλως λέγουσι καὶ τοὺς θερμοὺς θερμῶς; Μάλιστα δήπου, ἔφη ὁ Κτήσιππος· τοὺς γοῦν ψυχροὺς ψυχρῶς λέγουσιν τε καὶ φασὶ διαλέγεσθαι. Σὺ μὲν, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, λοιδορεῖ, ὦ Κτήσιππε, λοιδορεῖ. Μὰ Δι' οὐκ ἔγωγε, ἡ δ' ὅς, ὦ Διονυσόδωρε, ἐπεὶ φιλῶ σε, ἀλλὰ νουθετῶ σ' ὥς ἐταῖρον, καὶ πειρῶμαι πείθειν μηδέποτε ἐναντίον ἐμοῦ
 285 οὕτως ἀγροίκως λέγειν, ὅτι ἐγὼ τούτους βούλομαι ἐξολωλέναι, οὓς περὶ πλείστου ποιοῦμαι.

XIII. Ἐγὼ οὖν, ἐπειδὴ μοι ἐδόκουν ἀγριωτέως πρὸς ἀλλήλους ἔχειν, προσέπαιζόν τε τὸν Κτήσιππον καὶ εἶπον ὅτι ὦ Κτήσιππε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς παρὰ τῶν ξένων δέχεσθαι ἃ λέγουσιν, εἰάν ἐθέλωσι διδόναι, καὶ μὴ ὀνόματι διαφέρεσθαι. εἰ γὰρ ἐπίστανται οὕτως ἐξολύναι ἀνθρώπους, ὥστ' ἐκ πονηρῶν τε καὶ ἀφρόνων χρηστούς τε καὶ ἔμφρονας ποιεῖν, καὶ τοῦτο εἴτε αὐτῷ εὐρή-
 B κατον εἴτε καὶ παρ' ἄλλου του ἐμαθέτην φθόρον τινὰ καὶ ὄλεθρον τοιοῦτον, ὥστε ἀπολέσαντες πονηρὸν ὅντα χρηστὸν πάλιν ἀποφῆναι· εἰ τοῦτο ἐπίστασθον — δηλὸν δέ, ὅτι ἐπίστασθον· ἐφάτην γοῦν τὴν τέχνην σφῶν εἶναι τὴν νεωστὶ εὐρημένην ἀγαθοὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ πονηρῶν — συγχωρήσωμεν οὖν αὐτοῖν αὐτό· ἀπολεσάντων ἡμῖν τὸ μειράκιον καὶ φρόνιμον ποιησάντων, καὶ ἀπαντὰς γε ἡμᾶς τοὺς ἄλλους. εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ νέοι φοβεῖσθε, ὥσπερ ἐν Καρὶ ἐν ἐμοὶ ἔστω ὁ κίνδυνος· ὥς ἐγώ,

ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμί, παρακινδυνεύειν ἔτοιμος καὶ παραδίδωμι ἑμαυτὸν Διονυσιοδώρῳ τούτῳ ὥσπερ τῇ Μηδείᾳ τῇ Κόλχῳ· ἀπολλύτω με, καὶ εἰ μὲν βούλεται, ἐφέτω, εἰ δ', ὅτι βούλεται, τοῦτο ποιεῖτω· μόνον χρηστὸν ἀποφηνάτω. καὶ ὁ Κτήσιππος, Ἐγὼ μὲν, ἔφη, καὶ αὐτός, ὦ Σώκρατες, ἔτοιμός εἰμι παρέχειν ἑμαυτὸν τοῖς ξένοις, καὶ ἂν βούλωνται δέρειν ἐτι μᾶλλον ἢ νῦν δέρουσιν, εἰ μοι ἡ δορὰ μὴ εἰς ἀσκὸν τελευτήσῃ ὥσπερ ἡ τοῦ Μαρσύου, ἀλλ' εἰς ἀρετὴν. καίτοι με οἶεται Διονυσόδωρος οὐτοσὶ χαλεπαίνειν αὐτῷ· ἐγὼ δὲ οὐ χαλεπαίνω, ἀλλ' ἀντιλέγω πρὸς ταῦτα, ἃ μοι δοκεῖ πρὸς με μὴ καλῶς λέγειν· ἀλλὰ σὺ τὸ ἀντιλέγειν, ἔφη, ὦ γενναῖε Διονυσόδωρε, μὴ κάλει λοιδορεῖσθαι· ἕτερον γὰρ τί ἐστι τὸ λοιδορεῖσθαι.

XV. Καὶ ὁ Διονυσόδωρος, Ὡς ὄντος, ἔφη, τοῦ ἀντιλέγειν, ὦ Κτήσιππε, ποιεῖ τοὺς λόγους; Πάντως δῆπου, ἔφη, καὶ σφοδρὰ γε· ἡ σὺ, ὦ Διονυσόδωρε, οὐκ αἶει εἶναι ἀντιλέγειν; Οὐκοῦν σὺ τᾶν, ἔφη, ἀποδείξαις πώποτε ἀκούσας οὐδενὸς ἀντιλέγοντος ἑτέρου ἑτέρῳ. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη· ἀλλὰ ἀκούωμεν νῦν, εἰ σοὶ ἀποδείκνυμι· ἀντιλέγοντος Κτήσιππου Διονυσιοδώρῳ. Ἡ καὶ ὑπόσχῃς ἂν τούτου λόγον; Πάννυ, ἔφη. Τί οὖν; ἡ δ' ὅς· εἰδὼν ἑκάστῳ τῶν ὄντων λόγοι; Πάννυ γε. Οὐκοῦν ὥς ἔστιν ἑκάστον ἡ ὥς οὐκ ἔστιν; Ὡς ἔστιν. Εἰ γὰρ μέμνησαι, ἔφη, 286 ὦ Κτήσιππε, καὶ ἄρτι ἐπεδείξαμεν μηδένᾳ λέγοντα ὥς οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ μὴ ὂν οὐδεὶς ἐφάνη λέγων. Τί οὖν δὴ τοῦτο; ἡ δ' ὅς· ὁ Κτήσιππος· ἡττόν τι ἀντιλέγομεν ἐγὼ τε καὶ σὺ; Πότερον οὖν, ἡ δ' ὅς· ἀντιλέγομεν ἂν τοῦ αὐτοῦ πράγματος λόγον ἀμφοτέροι λέγοντες, ἡ οὕτω μὲν ἂν δῆπου ταῦτὰ λέγοιμεν; Συνεχώρει. Ἀλλ' ὅταν μηδέτερος, ἔφη, τὸν τοῦ πράγματος λόγον λέγῃ, τότε ἀντιλέγοιμεν ἂν; ἡ Β οὕτω γε τὸ παράπαν οὐδ' ἂν μεμνημένος εἴῃ τοῦ πράγματος οὐδέτερος ἡμῶν; Καὶ τοῦτο συνωμολόγει. Ἀλλ'

ἄρα, ὅταν ἐγὼ μὲν τὸν τοῦ πράγματος λόγον λέγω, σὺ δὲ ἄλλου τινὸς ἄλλον, τότε ἀντιλέγομεν; ἢ ἐγὼ λέγω μὲν τὸ πρᾶγμα, σὺ δὲ οὐδὲ λέγεις τὸ παράπαν· ὁ δὲ μὴ λέγων τῷ λέγοντι πῶς ἂν ἀντιλέγοι;

- XV. Καὶ ὁ μὲν Κτήσιππος ἐσίγησεν· ἐγὼ δὲ θαυμάσας τὸν λόγον, Πῶς, ἔφη, ὦ Διονυσόδωρε, λέγεις; Οὐ γάρ τοι ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν λόγον πολλῶν δὴ καὶ πολ-
 λὰκις ἀκηκοὼς ἀεὶ θαυμάζω. καὶ γὰρ οἱ ἅμφι Πρωταγό-
 ραν σφόδρα ἐχρῶντο αὐτῷ καὶ οἱ ἐτι παλαιότεροι· ἐμοὶ
 δὲ ἀεὶ θαυμαστός τις δοκεῖ εἶναι καὶ τοὺς τε ἄλλους ἀνα-
 τρέπων καὶ αὐτὸς αὐτόν· οἶμαι δὲ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν
 παρὰ σοῦ κάλλιστα πένυσεσθαι. ἄλλο τι ἢ ψευδῇ λέγειν
 οὐκ ἔστι; τοῦτο γὰρ θύναται ὁ λόγος· ἢ γάρ; ἀλλ' ἢ λέ-
 γοντ' ἀληθῇ λέγειν ἢ μὴ λέγειν; Συνεχῶρει. Πότερον
 οὖν ψευδῇ μὲν λέγειν οὐκ ἔστι, δοξάζειν μέντοι ἔστιν;
 Οὐδὲ δοξάζειν, ἔφη. Οὐδ' ἄρα ψευδῆς, ἣν δ' ἐγὼ, δόξα
 ἔστι τὸ παράπαν. Οὐκ ἔφη. Οὐδ' ἄρα ἀμαθία οὐδ'
 ἀμαθεὶς ἀνθρώποι· ἢ οὐ τοῦτ' ἂν εἴη ἀμαθία, εἴπερ εἴη,
 τὸ ψεύδεσθαι τῶν πραγμάτων; Πάνυ γε, ἔφη. Ἀλλὰ
 τοῦτο οὐκ ἔστιν, ἣν δ' ἐγὼ. Οὐκ ἔφη. Λόγου ἕνεκα, ὦ
 Διονυσόδωρε, λέγεις τὸν λόγον, ἵνα δὴ ἄτοπον λέγῃς, ἢ
 ὥς ἀληθῶς δοκεῖ σοι οὐδεὶς εἶναι ἀμαθῆς ἀνθρώπων;
 Ἀλλὰ σὺ, ἔφη, ἐλεγξον. Ἡ καὶ ἔστι τοῦτο κατὰ τὸν σὸν
 λόγον, ἐξελέγξαι, μηδενὸς ψευδομένου; Οὐκ ἔστιν, ἔφη ὁ
 Εὐθύδημος. Οὐδ' ἄρα ἐκέλευεν, ἔφη ἐγὼ, νῦν δὴ Διο-
 νυσόδωρος ἐξελέγξαι; Τὸ γὰρ μὴ ὃν πῶς ἂν τις κελεύσαι;
 σὺ δὲ κελεύεις; Ὅτι, ἣν δ' ἐγὼ, ὦ Εὐθύδημε, τὰ σοφὰ
 ταῦτα καὶ τὰ εὖ ἔχοντα οὐ πάνυ τι μανθάνω, ἀλλὰ πα-
 χέως πῶς ἐννοῶ. Ἰσως μὲν οὖν φορτικώτερόν τι ἐρήσομαι.
 ἀλλὰ συγγίγνωσκε, ὅρα δέ· εἰ γὰρ μήτε ψεύδεσθαι ἔστι
 287 μήτε ψευδῇ δοξάζειν μήτε ἀμαθῇ εἶναι, ἄλλο τι οὐδ'
 ἔξαμαρτάνειν ἔστιν, ὅταν τίς τι πράττη; πράττοντα γὰρ

οὐκ ἔστιν ἁμαρτάνειν τούτου ὃ πράττει· οὐχ οὕτω λέγετε; Πάνυ γ', ἔφη. Τοῦτό ἐστιν ἤδη, ἦν δ' ἐγώ, τὸ φορτικὸν ἐρώτημα. εἰ γὰρ μὴ ἁμαρτάνομεν μήτε πράττοντες μήτε λέγοντες μήτε διανοούμενοι, ὑμεῖς, ὦ πρὸς Διός, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει, τίνος διδάσκαλοι ἦκατε; ἢ οὐκ ἄρτι ἔφατε ἀρετὴν κάλλιστ' ἂν παραδοῦναι ἀνθρώπων τῷ ἐθέλοντι Β
μανθάνειν;

XVI. Εἰτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διουνυσόδωρος ὑπο-
λαβών, οὕτως εἰ Κρόνος, ὥστε ἂν τὸ πρῶτον εἶπομεν νῦν
ἀναμνησῇ, καὶ εἰ τι πέρυσιν εἶπον, νῦν ἀναμνησθή-
σαι, τοῖς δ' ἐν τῷ παρόντι λεγομένοις οὐκ ἔξεις ὅ τι χρῆ;
Καὶ γάρ, ἔφην ἐγώ, χαλεποὶ εἶσι πάνυ, εἰκότως· παρὰ
σοφῶν γὰρ λέγονται· ἐπεὶ καὶ τούτῳ τῷ τελευταίῳ παγ-
χάλεπον χρήσασθαι ἔστιν, ὦ λέγεις, τὸ γὰρ οὐκ ἔχω ὅ τι
χρῶμαι τίποτε λέγεις, ὦ Διουνυσόδωρε; ἢ δῆλον ὅτι ὥς
οὐκ ἔχω ἐξελέγξαι αὐτόν; ἐπεὶ εἶπέ, τί σοι ἄλλο νοεῖ C
τοῦτο τὸ ῥῆμα, τὸ οὐκ ἔχω ὅ τι χρήσομαι τοῖς λόγοις;
Ἄλλ' ὃ σὺ λέγεις, ἔφη, τούτῳ τοι πάνυ χαλεπὸν χρῆσθαι·
ἐπεὶ ἀποκρίναι. Πρὶν σὲ ἀποκρίνασθαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ
Διουνυσόδωρε; Οὐκ ἀποκρίνεις; ἔφη. Ἡ καὶ δίκαιον; Δί-
καιον μέντοι, ἔφη. Κατὰ τίνα λόγον; ἦν δ' ἐγώ· ἢ δῆλον
ὅτι κατὰ τόνδε, ὅτι σὺ νῦν πάνσοφος τις ἡμῖν ἀφῖξαι
περὶ λόγους, καὶ οἶσθ' ὅτε δεῖ ἀποκρίνασθαι καὶ ὅτε μή; D
καὶ νῦν οὐδ' ἂν ὁτιοῦν ἀποκρίναι, ἅτε γινώσκων ὅτι οὐ
δεῖ; Λαλεῖς, ἔφη, ἀμελήσας ἀποκρίνασθαι· ἀλλ', ὦ γαθέ,
πείθου καὶ ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ ὁμολογεῖς με σοφὸν
εἶναι. Πειστέον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη, ὥς ἔοικε·
σὺ γὰρ ἄρχεις· ἀλλ' ἐρώτα. Πότερον οὖν ψυχὴν ἔχοντα
νοεῖ τὰ νοοῦντα, ἢ καὶ τὰ ἄψυχα; Τὰ ψυχὴν ἔχοντα.
Οἶσθα οὖν τι, ἔφη, ῥῆμα ψυχὴν ἔχον; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.
Τί οὖν ἄρτι ἤρου, ὃ τί μοι νοοῖ τὸ ῥῆμα; Τί ἄλλο γε, ἦν E
δ' ἐγώ, ἢ ἐξημαρτον διὰ τὴν βλακείαν; ἢ οὐκ ἐξημαρτον,

- ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὀρθῶς εἶπον, εἰπὼν ὅτι νοεῖ τὰ ῥήματα; πότερὰ φῆς ἐξαμαρτάνειν με ἢ οὐ; εἰ γὰρ μὴ ἐξημαρτον, οὐδὲ σὺ ἐξελέγξεις, καίπερ σοφὸς ὢν, οὐδ' ἔχεις ὅ τι χρῆ τῷ λόγῳ· εἰ δ' ἐξημαρτον, οὐδ' οὕτως ὀρθῶς λέγεις,
- 288 φάσκων οὐκ εἶναι ἐξαμαρτάνειν· καὶ ταῦτα οὐ πρὸς ἅ πέρυσιν ἔλεγες λέγω. ἀλλὰ ἔοικεν, ἔφην ἐγὼ, ὃ Διονυσό-
δωρὲ τε καὶ Εὐθύδημε, οὗτος μὲν ὁ λόγος ἐν ταύτῳ μέ-
νειν, καὶ ἐτι ὥσπερ τὸ παλαιὸν καταβαλὼν πίπτειν, καὶ
ὥστε τοῦτο μὴ πάσχειν, οὐδ' ὑπὸ τῆς ὑμετέρας πω τέ-
χνης ἐξευρηθῆναι, καὶ ταῦτα οὐτωςὶ θαυμαστῆς οὔσης εἰς
ἀκρίβειαν λόγων. καὶ ὁ Κτήσιππος, Θαυμασία γε λέγεται,
- Β ἔφη, ὃ ἄνδρες Θούριοι εἴτε Χῖοι εἴθ' ὁπόθεν καὶ ὅπη
χαίρετον ὀνομαζόμενοι· ὥς οὐδὲν ὑμῖν μέλει τοῦ παρα-
ληρεῖν. καὶ ἐγὼ φοβηθεῖς, μὴ λοιδορία γένηται, πάλιν
κατεπράυνον τὸν Κτήσιππον καὶ εἶπον· Ὡ Κτήσιππε,
καὶ νῦν δὴ ἅ πρὸς Κλεινίαν ἔλεγον, καὶ πρὸς σὲ ταῦτα
ταῦτα λέγω, ὅτι οὐ γινώσκεις τῶν ξένων τὴν σοφίαν,
ὅτι θαυμασία ἐστίν· ἀλλ' οὐκ ἐθέλετον ἡμῖν ἐπιδείξασθαι
σπουδάζοντε, ἀλλὰ τὸν Πρωτέα μιμῆσθον τὸν Αἰγύπτιον
- Γ σοφιστὴν γοητεύοντε ἡμᾶς. ἡμεῖς οὖν τὸν Μενέλαον
μιμῶμεθα, καὶ μὴ ἀφιώμεθα τοῖν ἀνδροῖν, ἕως ἄν ἡμῖν
ἐκφανῇτον, ἐφ' ᾧ αὐτὸ σπουδάζετον· οἶμαι γάρ τι αὐτοῖν
πάγκαλον φανεῖσθαι, ἐπειδὴν ἄρξωνται σπουδάζειν· ἀλλὰ
θεώμεθα καὶ παραμυθώμεθα καὶ προσενχώμεθα αὐτοῖν
ἐκφανῆναι. ἐγὼ οὖν μοι δοκῶ καὶ αὐτὸς πάλιν ὑψηγγῆ-
σθαι, οἷω προσεύχομαι αὐτῷ φανῆναί μοι· ὅθεν γὰρ τὸ
- Δ πρότερον ἀπέλιπον, τὸ ἐξῆς τούτοις πειράσομαι, ὅπως
ἂν δύνωμαι, διελθεῖν, εἴαν πως ἐκκαλέσωμαι καὶ ἐλεή-
σαντέ με καὶ οἰκτείραντε συντεταμένον καὶ σπουδάζοντα
καὶ αὐτῷ σπουδάσῃτον.

XVII. Σὺ δέ, ὢ Κλεινία, ἔφην, ἀνάμνησόν με, πο-
θεν τότ' ἀπελίπομεν. ὥς μὲν οὖν ἐγῶμαι, ἐνθένδε ποθέν.

φιλοσοφητέον ὠμολογήσαμεν τελευτῶντες· ἦ γὰρ; Ναί, ἦ δ' ὅς. Ἡ δέ γε φιλοσοφία κτήσις ἐπιστήμης· οὐχ οὕτως; ἔφην. Ναί, ἔφη. Τίνα ποτ' οὖν ἂν κτησάμενοι ἐπιστήμην ὀρθῶς κτησάμεθα; ἄρ' οὐ τοῦτο μὲν ἀπλοῦν, ἣτις E ἡμᾶς ὀνήσει; Πάνυ γ', ἔφη. Ἄρ' οὖν ἂν τι ἡμᾶς ὀνήσειεν, εἰ ἐπισταίμεθα γινώσκειν περιώντες, ὅπου τῆς γῆς χρυσίον πλείστον κατορώρκεται; Ἰσως, ἔφη. Ἀλλὰ τὸ πρότερον, ἣν δ' ἐγώ, τοῦτό γε ἐξηλέγξαμεν, ὅτι οὐδὲν πλεον, οὐδ' εἰ ἄνευ πραγμάτων καὶ τοῦ ὀρύττειν τὴν γῆν τὸ πᾶν ἡμῖν χρυσίον γένοιτο· ὥστε οὐδ' εἰ τὰς πέτρας χρυσᾶς ἐπισταίμεθα ποιεῖν, οὐδενὸς ἂν ἀξία ἡ ἐπιστήμη 289 εἴη· εἰ γὰρ μὴ καὶ χρῆσθαι ἐπιστησόμεθα τῷ χρυσίῳ. οὐδὲν ὄφελος αὐτὸ ἐφάνη ὅν· ἦ οὐ μέμνησαι; ἔφην ἐγώ. Πάνυ γ', ἔφη, μέμνημαι. Οὐδέ γε, ὥς ἔοικε, τῆς ἄλλης ἐπιστήμης ὄφελος γίγνεται οὐδέν, οὔτε χρηματιστικῆς οὔτε ἰατρικῆς οὔτε ἄλλης οὐδεμιᾶς, ἣτις ποιεῖν τι ἐπίσταται, χρῆσθαι δὲ μὴ ᾧ ἂν ποιήσῃ· οὐχ οὕτως; Συνέφη. Οὐδέ γε εἰ τις ἔστιν ἐπιστήμη, ὥστε ἀθανάτους ποιεῖν, B ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι τῇ ἀθανασίᾳ χρῆσθαι, οὐδὲ ταύτης ἔοικεν ὄφελος οὐδὲν εἶναι, εἰ τοῖς πρόσθεν ὠμολογημέναις τεκμαίρεσθαι δεῖ. Συνεδόκει ἡμῖν πάντα ταῦτα. Τοιαύτης τινὸς ἄρα ἡμῖν ἐπιστήμης δεῖ, ᾧ καλὲ παῖ, ἣν δ' ἐγώ, ἐν ἣ συμπίπτωκεν ἅμα τὸ τε ποιεῖν καὶ τὸ ἐπίστασθαι χρῆσθαι τούτῳ, ὃ ἂν ποιῇ. Φαίνεται, ἔφη. Πολλοῦ ἄρα δεῖ, ὥς ἔοικεν, ἡμᾶς λυροποιοὺς δεῖν εἶναι καὶ τοιαύτης τινὸς ἐπιστήμης ἐπηβόλους. ἐνταῦθα γὰρ δὴ χωρὶς μὲν ἡ C ποιοῦσα τέχνη, χωρὶς δὲ ἡ χρωμένη, διήρηται δὲ τοῦ αὐτοῦ πέρι· ἡ γὰρ λυροποιικὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ πολὺ διαφέρετον ἀλλήλοιν· οὐχ οὕτως; Συνέφη. Οὐδὲ μὴν αὐλοποικῆς γε δῆλον ὅτι δεόμεθα· καὶ γὰρ αὕτη ἑτέρα τοιαύτη. Συνεδόκει. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, εἰ τὴν λογοποικὴν τέχνην μάθοιμεν, ἄρά ἐστιν αὕτη, ἣν ἔδει κεκτη-

- μένους ἡμᾶς εὐδαίμονας εἶναι; Οὐκ οἶμαι, ἔφη, ἐγώ, ὁ
 Π Κλεινίας ὑπολαβών. Τίνι τεκμηρίῳ, ἦν δ' ἐγώ, χρῆ;
 Ὅρῳ, ἔφη, τινὰς λογοποιούς, οἱ τοῖς ἰδίοις λόγοις, οἷς
 αὐτοὶ ποιοῦσιν, οὐκ ἐπίστανται χρῆσθαι, ὥσπερ οἱ λυρο-
 ποιοὶ ταῖς λύραις, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἄλλοι δυνατοὶ χρῆ-
 σθαι οἷς ἐκεῖνοι εἰργάσαντο, οἱ λογοποιεῖν αὐτοὶ ἀδύνα-
 ται· δῆλον οὖν ὅτι καὶ περὶ λόγους χωρὶς ἢ τοῦ ποιεῖν
 τέχνη καὶ ἢ τοῦ χρῆσθαι. Ἰκανόν μοι δοκεῖς, ἔφην ἐγώ,
 τεκμηρίον λέγειν, ὅτι οὐχ αὕτη ἔστιν ἢ τῶν λογοποιῶν
 τέχνη, ἦν ἂν κτησάμενός τις εὐδαίμων εἴη. καίτοι ἐγὼ
 ὥμην ἐνταῦθά που φανήσεσθαι τὴν ἐπιστήμην, ἦν δὴ
 Β πάλαι ζητοῦμεν. καὶ γὰρ μοι οἱ τε ἄνδρες αὐτοὶ οἱ λογο-
 ποιοί, ὅταν συγγένῳμαι αὐτοῖς, ὑπέροσοφοι, ὥ Κλεινία,
 δοκοῦσιν εἶναι, καὶ αὕτη ἢ τέχνη αὐτῶν θεσπεσία τις καὶ
 ὑψηλή. καὶ μέντοι οὐδὲν θαυμαστόν· ἔστι γὰρ τῆς τῶν
 ἐπιδῶν τέχνης μύριον σμικρῷ τε ἐκείνης ὑποδεεστέρα.
 290 ἢ μὲν γὰρ τῶν ἐπιδῶν ἔχειν τε καὶ φαλαγγίων καὶ σκορ-
 πίων καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τε καὶ νόσων κήλησίς ἐστιν,
 ἢ δὲ δικαστῶν τε καὶ ἐκκλησιαστῶν καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων
 κήλησίς τε καὶ παραμυθία τυγχάνει οὕσα· ἢ σοι, ἔφην
 ἐγώ, ἄλλως πως δοκεῖ; Οὐκ, ἀλλ' οὕτως μοι φαίνεται,
 ἔφη, ὥς σὺ λέγεις. Ποῖ οὖν, ἔφην ἐγώ, τραποίμεθ' ἂν
 εἴτι; ἐπὶ ποίαν τέχνην; Ἐγὼ μὲν οὐκ εὐπορῶ, ἔφη. Ἀλλ',
 ἦν δ' ἐγώ, ἐμὲ οἶμαι εὐρηκέναι. Τίνα; ἔφη ὁ Κλεινίας.
 Β Ἡ στρατηγική μοι δοκεῖ, ἔφην ἐγώ, τέχνη παντὸς μᾶλλον
 εἶναι, ἦν ἂν τις κτησάμενός εὐδαίμων εἴη. Οὐκ ἔμοιγε
 δοκεῖ. Πῶς; ἦν δ' ἐγώ. Θηρευτική τις ἦδε γέ ἐστι τέχνη
 ἀνθρώπων. Τί δὴ οὖν; ἔφην ἐγώ. Οὐδεμία, ἔφη, τῆς
 θηρευτικῆς αὐτῆς ἐπὶ πλεον ἔστιν ἢ ὅσον θηρεῦσαι καὶ
 χειρῶσασθαι· ἐπειδὴν δὲ χειρῶσωνται τοῦτο, ὃ ἂν θη-
 ρεύωνται, οὐ δύνανται τούτῳ χρῆσθαι, ἀλλ' οἱ μὲν κυνη-
 γέται καὶ οἱ ἄλιεῖς τοῖς ὀψοποιοῖς παραδιδόασιν, οἱ δ' αὖ

γεωμέτραι καὶ οἱ ἀστρονόμοι καὶ οἱ λογιστικοί — θηρευ-
τικοὶ γάρ εἰσι καὶ οὗτοι· οὐ γὰρ ποιοῦσι τὰ διαγράμματα C
ἐκαστοι τούτων, ἀλλὰ τὰ ὄντα ἀνευρίσκουσιν — ἅτε οὖν
χρησθαι αὐτοῖς οὐκ ἐπιστάμενοι, ἀλλὰ θηρεῦσαι μόνον,
παραδιδόασιν δὴπου τοῖς διαλεκτικοῖς καταχρησθαι αὐτῶν
τοῖς εὐρήμασιν, ὅσοι γε αὐτῶν μὴ παντάπασιν ἀνόητοί
εἰσιν. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ, ὦ κάλλιστε καὶ σοφώτατε Κλεινία·
τοῦτο οὕτως ἔχει; Πάνν μὲν οὖν· καὶ οἱ γε στρατηγοί,
ἔφη, οὕτω τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐπειδὴν ἡ πόλιν τινὰ θη-
ρεύσωσιν ἢ στρατόπεδον, παραδιδόασιν τοῖς πολιτικοῖς D
ἀνδράσιν· αὐτοὶ γὰρ οὐκ ἐπίστανται χρῆσθαι τούτοις, ἃ
ἐθήρευσαν· ὥσπερ, οἶμαι, οἱ ὀρυγοθηῖραι τοῖς ὀρυγο-
τρόφοις παραδιδόασιν. εἰ οὖν, ἦ δ' ὅς, θεόμεθα ἐκείνης
τῆς τέχνης, ἥτις ὥς ἂν κτήσῃται ἢ ποιήσασα ἢ θηρεύσα-
μένη αὐτὴ καὶ ἐπιστήσεται χρῆσθαι, καὶ ἡ τοιαύτη ποιήσῃ
ἡμᾶς μακαρίους, ἄλλην δὴ τινα, ἔφη, ζητητέον ἀντὶ τῆς
στρατηγικῆς.

XVIII. ΚΡ. Τί λέγεις σύ, ὦ Σώκρατες; ἐκείνο τὸ Ε
μειράκιον τοιαύτ' ἐφθέγγατο;

ΣΩ. Οὐκ οἶμι, ὦ Κρίτων;

ΚΡ. Μὰ Δί' οὐ μέντοι. οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἐγὼ, εἰ
ταῦτ' εἶπεν, οὐτ' Εὐθυδήμον οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἔτ'
ἀνθρώπου δεῖσθαι εἰς παιδείαν.

ΣΩ. Ἄλλ' ἄρα, ὦ πρὸς Διός, μὴ ὁ Κτήσιππος ἦν ὁ
ταῦτ' εἰπών, ἐγὼ δὲ οὐ μέμνημαι;

ΚΡ. Ποῖος Κτήσιππος;

291

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τό γε εὖ οἶδα, ὅτι οὔτε Εὐθυδήμος
οὔτε Διονυσόδωρος ἦν ὁ εἰπών ταῦτα· ἀλλ', ὦ δαιμόνιε
Κρίτων, μὴ τις τῶν κρειττόνων παρῶν αὐτὰ ἐφθέγγατο;
ὅτι γὰρ ἤκουσά γε ταῦτα, εὖ οἶδα.

ΚΡ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες· τῶν κρειττόνων
μέντοι τις ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ πολὺ γε. ἀλλὰ μετὰ τοῦτο ἔτι

τινὰ ἐξηγήσατε τέχνην; καὶ εὗρετε ἐκείνην ἢ οὐχ εὗρετε, ἧς ἕνεκα ἐζητεῖτε;

- B ΣΩ. Πόθεν, ὦ μακάριε, εὗρομεν; ἀλλ' ἡμεῖς πάντες γελοῖοι, ὥσπερ τὰ παιδία τὰ τοὺς κορυδούς διώκοντα· αἰεὶ ὠόμεθα ἐκάστην τῶν ἐπιστημῶν αὐτίκα λήψεσθαι, αἱ δ' αἰεὶ ὑπεξέφυγον. τὰ μὲν οὖν πολλὰ τί ἂν σοι λέγοιμι; ἐπὶ δὲ δὴ τὴν βασιλικὴν ἐλθόντες τέχνην καὶ διασκοπούμενοι αὐτήν, εἰ αὕτη εἴη ἢ τὴν εὐδαιμονίαν ἀπεργαζομένη, ἐνταῦθα ὥσπερ εἰς λαβύρινθον ἐμπεσόντες, οἴομενοι ἤδη ἐπὶ τέλει εἶναι, περικάμψαντες πάλιν ὥσπερ ἐν C ἀρχῇ τῆς ζητήσεως ἀνεφάνημεν ὄντες καὶ τοῦ ἴσου θεόμενοι, ὅσους περ ὅτε τὸ πρῶτον ἐζητοῦμεν.

KP. Πῶς δὴ τοῦτο ὑμῖν συνέβη, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ φράσω. ἔδοξε γὰρ δὴ ἡμῖν ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ βασιλικὴ τέχνη ἡ αὕτη εἶναι.

KP. Τί οὖν δὴ;

- ΣΩ. Ταύτη τῇ τέχνῃ ἢ τε στρατηγικῇ καὶ αἱ ἄλλαι παραδιδόναι ἄρχειν τῶν ἔργων, αἷν αὐταὶ δημιουργοὶ εἰσιν, ὥς μόνῃ ἐπισταμένῃ χρῆσθαι. σαφῶς οὖν ἔδοκει ἡμῖν αὕτη εἶναι, ἣν ἐζητοῦμεν, καὶ ἡ αἰτία τοῦ ὀρθῶς D πράττειν ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀτεχνῶς κατὰ τὸ Αἰσχύλον ἱαμβεῖον μόνῃ ἐν τῇ πρύμνῃ καθῆσθαι τῆς πόλεως, πάντα κυβερνῶσα καὶ πάντων ἄρχουσα πάντα χρήσιμα ποιεῖν.

KP. Οὐκοῦν καλῶς ὑμῖν ἔδοκει, ὦ Σώκρατες;

- XIX. ΣΩ. Σὺ κρίνεις, ὦ Κρίτων, ἐὰν βούλῃ ἀκούειν. μετὰ γὰρ τὰ ἔμπροσθεν συμβάντα αὐτίς μετὰ ταῦτα ἐσκοποῦμεν ὧδέ πως· Φέρε, πάντων ἄρχουσα ἡ βασιλικὴ τέχνη τί ἡμῖν ἀπεργάζεται ἔργον, ἢ οὐδέν; Πάν- E τως δὴπου, ἡμεῖς ἔφαμεν πρὸς ἀλλήλους. Οὐ καὶ σὺ ἂν ταῦτα φαίης, ὦ Κρίτων;

KP. Ἐγὼ γε.

ΣΩ. Τί οὖν ἂν φαίης αὐτῆς ἔργον εἶναι; ὥσπερ εἰ

σὲ ἐγὼ ἐρωτῶν, πάντων ἄρχουσα ἡ ἰατρικὴ, ὣν ἄρχει,
τί ἔργον παρέχεται; οὐ τὴν ὑγίειαν φαίης;

ΚΡ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τί δέ; ἡ ὑμετέρα τέχνη ἡ γεωργία, πάντων
ἄρχουσα, ὣν ἄρχει, τί [ἔργον] ἀπεργάζεται; οὐ τὴν τρο- 292
φήν ἂν φαίης τὴν ἐκ τῆς γῆς παρέχειν ἡμῖν;

ΚΡ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τί δέ; ἡ βασιλικὴ πάντων ἄρχουσα, ὣν ἄρχει,
τί ἀπεργάζεται; ἴσως οὐ πάνυ γ' εὐπορεῖς.

ΚΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς, ὦ Κρίτων· ἀλλὰ τοσόνδε γε
ᾔσθα, ὅτι εἶπερ ἐστὶν αὕτη ἣν ἡμεῖς ζητοῦμεν, ὠφέλιμον
αὐτὴν δεῖ εἶναι.

ΚΡ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθόν γέ τι δεῖ ἡμῖν αὐτὴν παρα-
διδόναι;

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀγαθόν δέ γέ που ὠμολογήσαμεν ἀλλήλοις Β
ἐγὼ τε καὶ Κλεινίας οὐδὲν εἶναι ἄλλο ἢ ἐπιστήμην τινά.

ΚΡ. Ναί, οὕτως ἔλεγες.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν ἄλλα ἔργα, ἃ φαίη ἂν τις πολι-
τικῆς εἶναι — πολλὰ δέ που ταῦτ' ἂν εἴη, οἷον πλουσίους
τοὺς πολίτας παρέχειν καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀστασιάστους
— πάντα ταῦτα οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθὰ ἐφάνη, ἐδεῖ δὲ σο-
φοὺς ποιεῖν καὶ ἐπιστήμης μεταδιδόναι, εἶπερ ἐμελλεν
αὕτη εἶναι ἡ ὠφελοῦσά τε καὶ εὐδαίμονας ποιοῦσα. C

ΚΡ. Ἔστι ταῦτα· τότε γοῦν οὕτως ὑμῖν ὠμολογή-
θη, ὥς σὺ τοὺς λόγους ἀπήγγειλας.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἡ βασιλικὴ σοφοὺς ποιεῖ τοὺς ἀνθρώ-
πους καὶ ἀγαθοὺς;

ΚΡ. Τί γὰρ κωλύει, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἄλλ' ἄρα πάντας καὶ πάντα ἀγαθοὺς; καὶ

πάσαν ἐπιστήμην, σκυτοτομικὴν τε καὶ τεκτονικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας, αὕτη ἡ παραδιδοῦσά ἐστιν;

ΚΡ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

Δ. ΣΩ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ἐπιστήμην; ἢ τί χρησόμεθα; τῶν μὲν γὰρ ἔργων οὐδενὸς δεῖ αὐτὴν δημιουργὸν εἶναι τῶν μὴτε κακῶν μὴτε ἀγαθῶν, ἐπιστήμην δὲ παραδιδόναι μηδεμίαν ἄλλην ἢ αὐτὴν ἑαυτήν. λέγωμεν δὴ οὖν, τίς ποτε ἔστιν αὕτη, ἢ τί χρησόμεθα; βούλει φῶμεν, ὦ Κρίτων, ἢ ἄλλους ἀγαθοὺς ποιήσομεν;

ΚΡ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οἱ τί ἔσονται ἡμῖν ἀγαθοὶ καὶ τί χρήσιμοι; ἢ ἔτι λέγωμεν, ὅτι ἄλλους ποιήσουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι ἐκεῖνοι ἄλλους; ὅ τι δὲ ποτε ἀγαθοὶ εἰσιν, οὐδαμοῦ ἡμῖν φαίνονται, ἐπειδὴ περ τὰ ἔργα τὰ λεγόμενα εἶναι τῆς πολιτικῆς ἠτιμάσαμεν, ἀλλ' ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον ὁ Διὸς Κόρινθος γίνεταί, καὶ ὅπερ ἔλεγον, τοῦ Ἰσοῦ ἡμῖν ἐνδεῖ ἢ ἔτι πλεονος πρὸς τὸ εἰδέναι, τίς ποτ' ἔστιν ἡ ἐπιστήμη ἐκείνη, ἢ ἡμᾶς εὐδαίμονας ποιήσει;

ΚΡ. Νῆ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, εἰς πολλήν γε ἀπορίαν, ὥς ἔοικεν, ἀφίκεσθε.

ΣΩ. Ἐγώ γε οὖν καὶ αὐτός, ὦ Κρίτων, ἐπειδὴ ἐν 293 ταύτῃ τῇ ἀπορίᾳ ἐνεπεπτώκη. πᾶσαν ἤδη φωνὴν ἠφίειν, δεόμενος τοῖν ξένοιον ὥσπερ Διοσκούρων ἐπικαλούμενος σῶσαι ἡμᾶς, ἐμέ τε καὶ τὸ μειράκιον, ἐκ τῆς τρικνμίας τοῦ λόγου, καὶ παντὶ τρόπῳ σπουδᾶσαι, καὶ σπουδᾶσας ἐπιδεῖξαι, τίς ποτ' ἔστιν ἡ ἐπιστήμη, ἥς τυχόντες ἂν καλῶς τὸν ἐπίλοιπον βίον διέλθοιμεν.

ΚΡ. Τί οὖν; ἡθέλησέ τι ὑμῖν ἐπιδεῖξαι ὁ Εὐθύδημος;

ΣΩ. Πῶς γὰρ οὐ; καὶ ἥρξατό γε, ὦ ἑταῖρε, πάνν μεγαλοφρόνως τοῦ λόγου ᾧδε·

Β ΧΧ. Πότερον δὴ σε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ταύτην τὴν

ἐπιστήμην, περὶ ἣν πάσαι ἀπορεῖτε, διδάξω, ἢ ἐπιδείξω ἔχοντα; Ὡ μακάριε, ἦν δ' ἐγώ, ἔστι δὲ ἐπὶ σοὶ τοῦτο; Πάννυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἐπιδείξον τοίνυν νῆ Δί', ἔφην ἐγώ, ἔχοντα· πολὺ γὰρ ῥᾶον ἢ μανθάνειν τηλικόνδε ἄνδρα. Φέρε δὴ μοι ἀπόκριναι, ἔφη· ἔστιν ὅτι ἐπίστασαι; Πάννυ γε, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πολλὰ, σμικρὰ γε. Ἀρκεῖ, ἔφη. Ἄρ' οὖν δοκεῖς οἷόν τέ τι τῶν ὄντων τοῦτο, ὃ τυγχάνει οἷον, τὸ τοῦτο μὴ εἶναι; Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔρωγε. Οὐκοῦν οὐ σύ, ἔφης, ἐπίστασαί τι; Ἐρωγε. Οὐκοῦν ἐπιστήμων εἶ. εἴπερ ἐπίστασαι; Πάννυ γε, τούτου γε αὐτοῦ. Οὐδὲν διαφέρει· ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη σε ἔχει πάντα ἐπίστασθαι ἐπιστήμονά γε ὄντα; Μὰ Δί', ἔφην ἐγώ· ἐπεὶ πολλὰ ἄλλ' οὐκ ἐπίσταμαι. Οὐκοῦν εἴ τι μὴ ἐπίστασαι, οὐκ ἐπιστήμων εἶ. Ἐκείνου γε, ὦ φίλε, ἦν δ' ἐγώ. Ἦτον οὖν τι, ἔφη, οὐκ ἐπιστήμων εἶ; Ἄρτι δὲ ἐπιστήμων ἔφησθα εἶναι· καὶ οὕτω τυγχάνεις ὦν αὐτὸς οὗτος, ὃς εἶ, καὶ αὖ πάλιν οὐκ εἶ, κατὰ ταῦτά ἅμα. Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, Εὐθύδημε· τὸ γὰρ λεγόμενον, καλὰ δὴ πάντα λέγεις· πῶς οὖν ἐπίσταμαι ἐκείνην τὴν ἐπιστήμην, ἣν ἐζητοῦμεν; ὥς δὴ τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι τὸ αὐτὸ εἶναι τε καὶ μὴ· εἴπερ ἔν ἐπίσταμαι, ἅπαντα ἐπίσταμαι· οὐ γὰρ ἂν εἶην ἐπιστήμων τε καὶ ἀνεπιστήμων ἅμα· ἐπεὶ δὲ πάντα ἐπίσταμαι, κάκεινήν δὴ τὴν ἐπιστήμην ἔχω· ἄρα οὕτως λέγεις, καὶ τοῦτο ἐστι τὸ σοφόν; Αὐτὸς σαυτὸν γε δὴ ἐξελέγχεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες. Τί δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Εὐθύδημε, σὺ οὐ πέπονθας τοῦτο τὸ αὐτὸ πάθος; ἐγὼ γάρ τοι μετὰ σοῦ ὅτιοι ἂν πάσχων καὶ μετὰ Διονυσόδωρου τοῦδε, φίλης κεφαλῆς, οὐκ ἂν πάννυ ἀγανακτοίην. εἰπέ μοι, σφῶ οὐχὶ τὰ μὲν ἐπίστασθον τῶν ὄντων, τὰ δὲ οὐκ ἐπίστασθον; Ἦκιστα γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος. Πῶς λέγεται; ἔφην ἐγώ· ἀλλ' οὐδὲν ἄρα ἐπίστασθον; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς. Πάντ' ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἐπίστασθον, ἐπειδήπερ καὶ 294

ὅτι οὖν; Πάντ', ἔφη· καὶ σὺ γε πρὸς, εἶπερ καὶ ἔν ἐπί-
 στασαι, πάντα ἐπίστασαι. Ὡ Ζεῦ, ἔφη· ἐγὼ, ὥς θαν-
 μαστὸν λέγεις καὶ ἀγαθὸν μέγα πεφάνθαι. μὴ καὶ οἱ
 ἄλλοι πάντες ἀνθρώποι πάντ' ἐπίστανται, ἢ οὐδέν; Οὐ
 γὰρ δῆπον, ἔφη, τὰ μὲν ἐπίστανται, τὰ δ' οὐκ ἐπίστανται,
 καὶ εἰσὶν ἅμα ἐπιστήμονές τε καὶ ἀνεπιστήμονες. Ἀλλὰ
 τί; ἦν δ' ἐγώ. Πάντες, ἢ δ' ὅς, πάντα ἐπίστανται, εἶπερ
 B καὶ ἔν. Ὡ πρὸς τῶν θεῶν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διὸνυσόδωρε·
 δῆλοι γὰρ μοι ἔστον ἤδη ὅτι σπουδάζετον, καὶ μόλις ὑμᾶς
 προὔκαλεσάμην σπουδάζειν· ἀντὶ τῷ ὅντι πάντα ἐπίστα-
 σθον; οἷον τεκτονικὴν καὶ σκυτικὴν; Πάνν γ', ἔφη. Ἡ
 καὶ νευρορραφεῖν δυνατὴ ἔστον; Καὶ ναὶ μὰ Δία κατ-
 τύειν, ἔφη. Ἡ καὶ τὰ τοιαῦτα, τοὺς ἀστέρας, ὁπόσοι εἰσὶ,
 καὶ τὴν ἄμμον; Πάνν γε, ἢ δ' ὅς· εἴτ' οὐκ ἂν οἶε ὁμολο-
 γῆσαι ἡμᾶς;

XXI. Καὶ ὁ Κτήσιππος ὑπολαβὼν· Πρὸς Διός,
 C ἔφη, Διὸνυσόδωρε, τεκμήριόν τί μοι τούτων ἐπιδείξατο
 τοιόνδε, ὃ εἰσομαι, ὅτι ἀληθὴ λέγετον. Τί ἐπιδείξω; ἔφη.
 Οἶσθα Εὐθύδημον, ὁπόσους ὀδόντας ἔχει, καὶ ὁ Εὐθύ-
 δημος, ὁπόσους σὺ; Οὐκ ἔξαρκεῖ σοι, ἔφη, ἀκοῦσαι, ὅτι
 πάντα ἐπιστάμεθα; Μηδαμῶς, ἢ δ' ὅς, ἀλλὰ τοῦτο ἐτι
 ἡμῖν μόνον εἶπατον καὶ ἐπιδείξατον, ὅτι ἀληθὴ λέγετον
 καὶ ἐὰν εἴπητον, ὁπόσους ἑκάτερος ἔχει ὑμῶν, καὶ φαί-
 νησθε γινόντες ἡμῶν ἀριθμησάντων, ἤδη πεισόμεθα ὑμῖν
 D καὶ τὰλλα. ἡγουμένω οὖν σκώπτεσθαι οὐκ ἡθέλητην,
 ἀλλ' ὡμολογησάτην πάντα χρήματα ἐπίστασθαι, καθ' ἕν
 ἕκαστον ἐρωτῶμενοι ὑπὸ Κτησίππου. ὁ γὰρ Κτήσιππος
 πάνν ἀπαρακαλύπτως οὐδέν ὃ τι οὐκ ἡρώτα τελευτῶν,
 καὶ τὰ αἰσχιστα, εἰ ἐπισταίσθην· τῷ δὲ ἀνδρειότατα ὁμόσε
 ἦτην τοῖς ἐρωτήμασιν, ὁμολογοῦντες εἰδέναι, ὥσπερ οἱ
 κάπροι οἱ πρὸς τὴν πληγὴν ὁμόσε ὠθούμενοι, ὥστ' ἐγῶ γε
 καὶ αὐτός, ὦ Κρίτων, ὑπ' ἀπιστίας ἡναγκάσθην τελευ-

τῶν ἐρέσθαι [τὸν Εὐθύδημον], εἰ καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπίστατο Εὐ-
 ὁ Διονυσόδωρος· ὁ δέ, Πάνν, ἔφη. Οὐ δῆπον, ἦν δ'
 ἐγώ, καὶ ἐς μαχαίρας γε κυβιστῶν καὶ ἐπὶ τροχοῦ δινεῖ-
 σθαι τηλικούτος ὢν, οὕτω πόρρω σοφίας ἦκεις; Οὐδέν,
 ἔφη, ὅτι οὐ. Πότερον δέ, ἦν δ' ἐγώ, πάντα νῦν μόνον
 ἐπίστασθον ἢ καὶ αἰεὶ; Καὶ αἰεὶ, ἔφη. Καὶ ὅτε παιδία
 ἦσθην καὶ εὐθύς γενόμενοι ἠπίστασθε; Πάντα, ἐφάτην
 ἅμα ἀμφοτέρω· καὶ ἡμῖν μὲν ἄπιστον ἐδόκει τὸ προῶμα 295
 εἶναι· ὁ δ' Εὐθύδημος, Ἀπιστεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες;
 Πλήν γ' ὅτι [ἐγώ] εἰκὸς ὑμᾶς ἐστὶ σοφοὺς εἶναι. Ἀλλ'
 ἦν, ἔφη, ἐθελήσης μοι ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ ἐπιδείξω καὶ
 σὲ ταῦτα τὰ θαυμαστὰ ὁμολογοῦντα. Ἀλλὰ μὴν, ἦν δ'
 ἐγώ, ἡδιστα ταῦτα ἐξελέγχομαι. εἰ γάρ τοι λέληθα ἔμει-
 νον σοφὸς ὢν, σὺ δὲ τοῦτο ἐπιδείξεις ὥς πάντα ἐπίσταμαι
 καὶ αἰεὶ, τί μεῖζον ἔρμαιον αὐτοῦ ἂν εὐροίμι ἐν παντὶ
 τῷ βίῳ;

XXII. Ἀποκρίνου δή, ἔφη. Ὡς ἀποκρινουμένου
 ἐρώτα. Ἄρ' οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπιστήμων του εἰ Π
 ἢ οὐ; Ἐρωγε. Πότερον οὖν ὧ ἐπιστήμων εἰ, τούτῳ καὶ
 ἐπίστασαι, ἢ ἄλλῳ τῷ; Ὡς ἐπιστήμων. οἶμαι γάρ σε τὴν
 ψυχὴν λέγειν· ἢ οὐ τοῦτο λέγεις; Οὐκ αἰσχύnei, ἔφη, ὦ
 Σώκρατες; ἐρωτώμενος ἀντερωτᾷς; Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ·
 ἀλλὰ πῶς ποιῶ; οὕτω γὰρ ποιήσω, ὅπως ἂν σὺ κελεύης.
 ὅταν μὴ εἰδῶ ὅ τι ἐρωτᾷς, κελεύεις με ὅμως ἀποκρίνεσθαι,
 ἀλλὰ μὴ ἐπανερέσθαι; Ὑπολαμβάνεις γὰρ δήπου τι, ἔφη, C
 ὃ λέγω; Ἐρωγε, ἦν δ' ἐγώ. Πρὸς τοῦτο τοίνυν ἀποκρί-
 νου, ὃ ὑπολαμβάνεις. Τί οὖν, ἔφην, ἂν σὺ μὲν ἄλλη
 ἐρωτᾷς διανοούμενος, ἐγὼ δὲ ἄλλη ὑπολάβω, ἔπειτα πρὸς
 τοῦτο ἀποκρίνωμαι, ἐξαρκεῖ σοι, εἰ μὴ πρὸς ἔπος
 ἀποκρίνωμαι; Ἐμοιγε, ἦ δ' ὅς· οὐ μέντοι σοί γε, ὥς ἐγώ-
 μαι. Οὐ τοίνυν μὰ Δία ἀποκρινοῦμαι, ἦν δ' ἐγώ, πρό-
 τερον, πρὶν ἂν πύθωμαι. Οὐκ ἀποκρινεῖ, ἔφη, πρὸς ἃ

- ἂν αἰὲν ὑπολαμβάνης, ὅτι ἔχων φλυαρεῖς καὶ ἀρχαιότερος
 D εἰ τοῦ δέοντος, καὶ γὰρ ἔγνω αὐτὸν ὅτι μοι χαλεπαῖνοι
 διαστέλλουσι τὰ λεγόμενα, βουλούμενός με θηρεύσαι τὰ
 ὀνόματα περιστήσας. ἀνεμνήσθην οὖν τοῦ Κόννου, ὅτι
 μοι κακείνους χαλεπαίνει ἐκάστοτε, ὅταν αὐτῷ μὴ ὑπέικω,
 ἔπειτά μου ἦττον ἐπιμελεῖται ὡς ἀμαθούς ὄντος· ἐπεὶ δὲ
 οὖν διενενοήμην καὶ παρὰ τοῦτον φοιτᾶν, ὥρσθην δεῖν
 ὑπέικειν, μὴ με σκαιὸν ἡγησάμενος φοιτητὴν μὴ προσδέ-
 χαιτο. εἶπον οὖν· Ἄλλ' εἰ δοκεῖ σοι, Εὐθύδημε, οὕτω
 E ποιεῖν, ποιητέον· σὺ γὰρ πάντως πον καλλίον ἐπίστασαι
 διαλέγεσθαι ἢ ἐγώ, τέχνην ἔχων ἰδιώτου ἀνθρώπου·
 ἐρώτα οὖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς. Ἀποκρίνου δὴ, ἔφη, πάλιν,
 πότερον ἐπίστασαι τῷ ἅ ἐπίστασαι, ἢ οὐ; Ἐγώ γε, ἔφη,
 296 τῇ γε ψυχῇ. Οὗτος αὖ, ἔφη, προσαποκρίνεται τοῖς ἐρω-
 τωμένοις. οὐ γὰρ ἐγώ γε ἐρωτῶ ὅτῳ, ἀλλ' εἰ ἐπίστασαι τῷ.
 Πλέον αὖ, ἔφη ἐγώ, τοῦ δέοντος ἀπεκρινάμην ὑπὸ ἀπαι-
 δευσίας· ἀλλὰ συγγίγνωσκέ μοι· ἀποκρινοῦμαι γὰρ ἤδη
 ἀπλῶς, ὅτι ἐπίσταμαί τῳ [αἰ] ἅ ἐπίσταμαι. Πότερον, ἢ
 δ' ὅς, τῷ αὐτῷ τούτῳ γ' αἰ, ἢ ἔστι μὲν ὅτε τούτῳ, ἔστι
 δὲ ὅτε ἑτέρῳ; Αἰ, ὅταν ἐπίστωμαι, ἦν δ' ἐγώ, τούτῳ.
 Οὐκ αὖ, ἔφη, παύσει παραφθεγγόμενος; Ἄλλ' ὅπως μὴ
 B τι ἡμᾶς σφαλεῖ τὸ αἰ τοῦτο. Οὐκ οὖν ἡμᾶς γε, ἔφη, ἀλλ'
 εἶπερ, σέ. ἀλλ' ἀποκρίνου· ἢ αἰ τούτῳ ἐπίστασαι; Αἰ,
 ἦν δ' ἐγώ, ἐπειδὴ δεῖ ἀφελεῖν τὸ ὅταν. Οὐκ οὖν αἰ μὲν
 τούτῳ ἐπίστασαι· αἰ δ' ἐπιστάμενος πότερον τὰ μὲν
 τούτῳ ἐπίστασαι ᾧ ἐπίστασαι, τὰ δ' ἄλλῳ, ἢ τούτῳ πάντα;
 Τούτῳ, ἔφη ἐγώ, ἅπαντα, ἅ γ' ἐπίσταμαι. Τοῦτ' ἐκείνο,
 ἔφη· ἥκει τὸ αὐτὸ παραφθεγμα. Ἄλλ' ἀφαιρῶ, ἔφη
 ἐγώ, τὸ ἅ γ' ἐπίσταμαι. Ἀλλὰ μηδὲ ἐν, ἔφη, ἀφέλῃς· οὐ-
 C δὲν γὰρ σου δέομαι. ἀλλὰ μοι ἀποκρίναι· δύναιο ἂν
 ἅπαντα ἐπίστασθαι, εἰ μὴ πάντα ἐπίσταιο; Τέρας γὰρ ἂν
 εἴη, ἦν δ' ἐγώ. καὶ ὅς εἶπε· Προστίθει τοίνυν ἤδη ὅ τι

βούλει· ἅπαντα γὰρ ὁμολογεῖς ἐπίστασθαι. Ἔοικα, ἔφη· ἐγὼ, ἐπειδήπερ γε οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν τὸ ἄ ἐπίσταμαι, πάντα δὲ ἐπίσταμαι. Οὐκοῦν καὶ αἰὲς ὁμολόγηκας ἐπίστασθαι τούτῳ, ὃ ἐπίστασαι, εἴτε ὅταν ἐπίσῃ εἴτε ὅπως βούλει· αἰὲς γὰρ ὁμολόγηκας ἐπίστασθαι καὶ ἅμα πάντα. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ παῖς ὢν ἠπίστω, καὶ ὅτ' ἐρίγνου, καὶ ὅτ' ἐφύον· καὶ πρὶν αὐτὸς γενέσθαι, καὶ πρὶν οὐρανὸν καὶ γῆν γενέσθαι, ἠπίστω ἅπαντα, εἴπερ αἰὲς ἐπίστασαι. καὶ ναὶ μὰ Δία, ἔφη, αὐτὸς αἰὲς ἐπιστήσῃ καὶ ἅπαντα, ἂν ἐγὼ βούλωμαι.

XXIII. Ἀλλὰ βουλευθείης, ἦν δ' ἐγὼ, ὃ πολυτίμητε Εὐθύδημε, εἰ δὴ τῷ ὄντι ἀληθῆ λέγεις· ἀλλ' οὐ σοι πάννυ πιστεύω ἱκανῶς εἶναι, εἰ μὴ [σοι] συμβουλευθείῃ ὁ ἀδελφὸς σου οὗτος Διονυσόδωρος· οὕτω τάχα ὢν. εἰπετον δέ μοι, ἦν δ' ἐγὼ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὐκ ἔχω ὑμῖν πῶς ἀμφισβητοῖην, οὕτως εἰς σοφίαν τερατώδεσιν ἀνθρώποις, ὅπως οὐ πάντα ἐπίσταμαι. ἐπειδὴ ὑμεῖς φατέ· τὰ δὲ τοιαῦτα πῶς φῶ ἐπίστασθαι, Εὐθύδημε, ὥς οἱ ἀγαθοὶ ἀνδρες ἄδικοί εἰσι; φέρε εἰπέ, τοῦτο ἐπίσταμαι ἢ οὐκ ἐπίσταμαι; Ἐπίστασαι μέντοι, ἔφη. Τί; ἦν δ' ἐγὼ. Ὅτι οὐκ ἄδικοί εἰσιν οἱ ἀγαθοί. Πάννυ γε, ἦν δ' ἐγὼ, πάλαι· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ· ἀλλ' ὥς ἄδικοί εἰσιν οἱ ἀγαθοί, 297 ποῦ ἐγὼ τοῦτο ἔμαθον; Οὐδαμοῦ, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος. Οὐκ ἄρα ἐπίσταμαι, ἔφη, τοῦτο ἐγὼ. Διαφθείρεις, ἔφη, τὸν λόγον, ὁ Εὐθύδημος πρὸς τὸν Διονυσόδωρον, καὶ φανήσεται οὗτος οὐκ ἐπιστάμενος, καὶ ἐπιστήμων ἅμα ὢν καὶ ἀνεπιστήμων. καὶ ὁ Διονυσόδωρος ἠρυσθρίασεν. Ἀλλὰ σύ, ἦν δ' ἐγὼ, πῶς λέγεις, ὃ Εὐθύδημε; οὐ δοκεῖ σοι ὀρθῶς ἀδελφὸς λέγειν ὁ πάντα εἰδώς; Ἀδελφὸς γάρ. B ἔφη, ἐγὼ εἰμι Εὐθύδημον, ταχὺ ὑπολαβὼν ὁ Διονυσόδωρος; καὶ γὰρ εἶπον, Ἔασον, ὃ γὰρ θέ, ἕως ἂν Εὐθύδημός με διδάξῃ, ὥς ἐπίσταμαι τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας ὅτι ἄδικοί

εἰσι, καὶ μὴ μοι φθονήσῃς τοῦ μαθήματος. Φεύγεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Διονυσόδωρος, καὶ οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνεσθαι. Εἰκότως γ', εἶπον ἐγὼ· ἥτιων γάρ εἰμι καὶ τοῦ
 C ἑτέρου ὑμῶν, ὥστε πολλοῦ δέω μὴ οὐ δύο γε φεύγειν. πολὺ γὰρ πού εἰμι φαυλότερος τοῦ Ἡρακλέους, ὃς οὐχ οἷός τε ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι, σοφιστοῖα οὔσῃ καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνείσῃ, εἰ μίαν κεφαλὴν τοῦ λόγου τις ἀποτέμῃ, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς, καὶ καρκίνῳ τινὲ ἑτέρῳ σοφιστῇ, ἐκ θαλάττης ἀφικμένῳ, νεωστί, μοι δοκεῖν, καταπεπλευκότη· ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει οὕτως ἐκ τοῦ ἐπ' ἀριστερὰ λέγων καὶ δάκνων, τὸν Ἰόλεων τὸν ἀδελφιδοῦν.
 D βοηθὸν ἐπεκαλέσατο, ὃ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ἐβοήθησεν. ὁ δ' ἐμὸς Ἰόλεως [Πατροκλῆς] εἰ ἐλθοι, πλεον ἂν θάτεροι ποιήσειεν.

XXIV. Ἀποκρίναι δὴ, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος, ὁπότε σοι ταῦτα ὑμνῆται· πότερον ὁ Ἰόλεως τοῦ Ἡρακλέους μάλλον ἦν ἀδελφιδοῦς ἢ σός; Κράτιστον τοίνυν μοι, α Διονυσόδωρε, ἦν δ' ἐγὼ, ἀποκρίνασθαι σοι. οὐ γὰρ μὲ ἀνῆς ἐρωτῶν, σχεδόν τι ἐγὼ τοῦτ' εὐ οἶδα, φθονῶν καὶ διακωλύων, ἵνα μὴ διδάξῃ με Εὐθύδημος ἐκεῖνο τὸ σοφόν. Ἀποκρίνου δὴ, ἔφη. Ἀποκρινούμαι δὴ, εἶπον, ὅτι τοῦ Ἡρακλέους ἦν ὁ Ἰόλεως ἀδελφιδοῦς, ἐμὸς δ', ὥς ἐμοὶ
 E δοκεῖ, οὐδ' ὁπωστιοῦν. οὐ γὰρ Πατροκλῆς ἦν αὐτῷ πατήρ, ὁ ἐμὸς ἀδελφός, ἀλλὰ παραπλήσιον μὲν τοῦνομα Ἰφικλῆς, ὁ Ἡρακλέους ἀδελφός. Πατροκλῆς δέ, ἡ δ' ὅς, σός; Πάνυ γ', ἔφην ἐγὼ, ὁμομήτριός γε, οὐ μέντοι ὁμοπάτριος. Ἀδελφός ἄρα ἐστὶ σοι καὶ οὐκ ἀδελφός. Οὐχ ὁμοπάτριός γε, ὦ βέλτιστε, ἔφην· ἐκείνου μὲν γὰρ Χαιρέδημος ἦν πατήρ, ἐμὸς δὲ Σωφρονίσκος. Πατήρ δὲ ἦν, ἔφη, Σωφρονίσκος καὶ Χαιρέδημος; Πάνυ γ', ἔφην· ὁ
 298 μὲν γε ἐμὸς, ὁ δὲ ἐκείνου. Οὐκοῦν, ἡ δ' ὅς, ἕτερος ἦν Χαιρέδημος τοῦ πατρός; Τοῦμοῦ γ', ἔφην ἐγὼ. Ἄρ' οὖν

πατήρ ἦν ἕτερος ὢν πατρός; ἢ σὺ εἶ ὁ αὐτός τῷ λίθῳ; Αἰδοίκα μὲν ἔγωγ', ἔφη, μὴ φανῶ ὑπὸ σοῦ ὁ αὐτός· οὐ μέντοι μοι δοκῶ. Οὐκοῦν ἕτερος εἶ, ἔφη, τοῦ λίθου; Ἐτερος μέντοι. Ἄλλο τι οὖν ἕτερος, ἢ δ' ὅς, ὢν λίθου οὐ λίθος εἶ; καὶ ἕτερος ὢν χρυσοῦ οὐ χρυσὸς εἶ; Ἔστι ταῦτα. Οὐκοῦν καὶ ὁ Χαιρέδημος, ἔφη, ἕτερος ὢν πατρός οὐκ ἂν πατήρ εἴη. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ, οὐ πατήρ εἶναι. Εἰ γὰρ δήπου, ἔφη, πατήρ ἐστὶν ὁ Χαιρέδημος, ὑπολαβὼν ὁ Εὐθύδημος, πάλιν αὖ ὁ Σωφρονίσκος ἕτερος ὢν πατρός οὐκ πατήρ ἐστίν, ὥστε σὺ, ὦ Σώκρατες, ἀπάτωρ εἶ. καὶ ὁ Κτήσιππος ἐκδεξιόμενος, Ὁ δὲ ὑμέτερος, ἔφη, αὐτὸς πατήρ οὐ ταῦτά ταῦτα πέπονθεν; ἕτερός ἐστι τοῦμοῦ πατρός; Πολλοῦ γ', ἔφη, θεῖ, ὁ Εὐθύδημος. Ἀλλά, ἢ δ' ὅς, ὁ αὐτός; Ὁ αὐτός μέντοι. Οὐκ ἂν συμβουλοίμην, ἀλλὰ πότερον, ὦ Εὐθύδημε, ἐμὸς μόνος ἐστὶ πατήρ ἢ ὁ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; Καὶ τῶν ἄλλων, ἔφη· ἢ οἶει τὸν αὐτὸν πατέρα ὄντα οὐκ πατέρα εἶναι; Ὡμην δήτα, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί δέ; ἢ δ' ὅς· χρυσοῦ ὄντα μὴ χρυσοῦ εἶναι; ἢ ἀνθρώπου ὄντα μὴ ἀνθρώπου; Μὴ γάρ, ἔφη ὁ Κτήσιππος, ὦ Εὐθύδημε· τὸ λεγόμενον, οὐ λίνου λίνῳ συνάπτεις· δεινὸν γάρ λέγεις πρᾶγμα, εἰ ὁ σὸς πατήρ πάντων ἐστὶ πατήρ. Ἀλλ' ἐστίν, ἔφη. Πότερον ἀνθρώπων; ἢ δ' ὅς ὁ Κτήσιππος, ἢ καὶ ὑπῶν; ἢ καὶ τῶν ἄλλων πάντων ζώων; Πάντων, ἔφη. Ἡ καὶ μήτηρ ἢ μήτηρ; Καὶ ἡ μήτηρ γε. Καὶ τῶν ἐχίνων ἄρα, ἔφη, ἢ σὴ μήτηρ μήτηρ ἐστὶ τῶν θαλαττίων. Καὶ ἡ σὴ γ', ἔφη. Καὶ σὺ ἄρα ἀδελφὸς εἶ τῶν βοιδίων καὶ κυναρίων καὶ χοιριδίων. Καὶ γὰρ σὺ, ἔφη. Καὶ πρὸς ἄρα σοι πατήρ ἐστὶ καὶ κύων. Καὶ γὰρ σοί, ἔφη. Αὐτίκα δέ γε, ἢ δ' ὅς ὁ Διονυσάδωρος, ἂν μοι ἀποκρίνῃ, ὦ Κτήσιππε, ὁμολογήσεις ταῦτα. εἰπέ γάρ μοι, ἐστὶ σοι κύων; Καὶ μάλα πονηρός, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Ἔστιν οὖν αὐτῷ κυνίδια; Ε

Καὶ μάλ', ἔφη, ἕτερα τοιαῦτα. Οὐκοῦν πατήρ ἐστίν αὐ-
τῶν ὁ κύων; Ἐγώ γε τοι εἶδον, ἔφη, αὐτὸν ὀχεύοντα τῇν
κύνα. Τί οὖν; οὐ σὺς ἐστίν ὁ κύων; Πάνυ γ', ἔφη.
Οὐκοῦν πατήρ ὢν σὺς ἐστίν, ὥστε σὺς πατήρ γίγνεται ὁ
κύων καὶ σὺ κυναρίων ἀδελφός;

XXV. Καὶ αὖθις ταχὺ ὑπολαβὼν ὁ Διονυσόδωρος,
ἵνα μὴ πρότερόν τι εἴποι ὁ Κτήσιππος, Καὶ ἐτι γέ μοι
μικρόν, ἔφη, ἀποκρίναι· τύπτεις τὸν κύνα τοῦτον; καὶ
ὁ Κτήσιππος γελάσας. Νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη· οὐ γὰρ δύ-
299 ναμαι σέ. Οὐκοῦν τὸν σαντοῦ πατέρα, ἔφη, τύπτεις;
Πολὺ μέντοι, ἔφη, δικαιώτερον τὸν ὑμέτερον πατέρα
τύπτοιμι, ὅ τι μαθὼν σοφοὺς υἱεῖς οὕτως ἐφυσεν. ἀλλ'
ἢ που, ὦ Εὐθύδημε, ἔφη ὁ Κτήσιππος, πόλλ' ἀγαθὰ ἀπὸ
τῆς ὑμετέρας σοφίας ταύτης ἀπολέλαινκεν ὁ πατήρ ὁ ὑμέ-
τερός τε καὶ ὁ τῶν κυνιδίων. Ἄλλ' οὐδὲν δέεται πολλῶν
ἀγαθῶν, ὦ Κτήσιππε, οὐτ' ἐκεῖνος οὔτε σύ. Οὐδὲ σύ.
ἢ δ' ὅς, ὦ Εὐθύδημε, αὐτός; Οὐδὲ ἄλλος γε οὐδεὶς ἀν-
θρώπων. εἰπὲ γάρ μοι, ὦ Κτήσιππε, εἰ ἀγαθὸν νομίζεις
B εἶναι ἀσθενοῦντι φάρμακον πιεῖν ἢ οὐκ ἀγαθὸν εἶναι
δοκεῖ σοι, ὅταν δέηται· ἢ εἰς πόλεμον ὅταν ἦ, ὅπλα
ἔχοντα μᾶλλον ἰέναι ἢ ἄνοπλον. Ἐμοιγε, ἔφη. καίτοι
οἰμαί τί σε τῶν καλῶν ἐρεῖν. Σὺ ἄριστα εἶσαι, ἔφη· ἀλλ'
ἀποκρίνου. ἐπειδὴ γὰρ ὁμολόγεις ἀγαθὸν εἶναι φάρμα-
κον, ὅταν δέη, πίνειν ἀνθρώπῳ, ἄλλο τι τοῦτο τὸ ἀγαθὸν
ὥς πλεῖστον δεῖ πίνειν, καὶ καλῶς ἐκεῖ ἔξει, εἰ τις αὐτῷ
τρίψας ἐγκεράσῃ ἐλλεβόρου ἁμαξαν; καὶ ὁ Κτήσιππος
C εἶπε, Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Εὐθύδημε, εἰν ἢ γε ὁ πίνων
ὅσος ὁ ἀνδριάς ὁ ἐν Δελφοῖς. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ἐν τῷ
πολέμῳ ἐπειδὴ ἀγαθὸν ἐστίν ὅπλα ἔχειν, ὥς πλεῖστα δεῖ
ἔχειν δόρατά τε καὶ ἀσπίδας, ἐπειδή περ ἀγαθὸν ἐστίν;
Μάλα δήπου, ἔφη ὁ Κτήσιππος· σὺ δ' οὐκ οἶει, ὦ Εὐθύ-
δημε, ἀλλὰ μίαν καὶ ἐν δόρῳ; Ἐγώ γε. Ἢ καὶ τὸν Γη-

ρυόνην αὖν, ἔφη, καὶ τὸν Βριάρεων οὕτω σὺ ὀπλίσεις;
 ἐγὼ δὲ ὦμην σε δεινότερον εἶναι, ἅτε ὀπλομάχην οὕτα,
 καὶ τόνδε τὸν ἑταῖρον. καὶ ὁ μὲν Εὐθύδημος ἐσίγησεν·
 ὁ δὲ Διουνυσόδωρος πρὸς τὰ πρότερον ἀποκεκριμένα τῷ D
 Κτήσιππῳ ἤρατο, Οὐκοῦν καὶ χρυσίον, ἢ δ' ὅς, ἀγαθὸν
 δοκεῖ σοι εἶναι ἔχειν; Πάννυ, καὶ ταῦτά γε πολὺ, ἔφη ὁ
 Κτήσιππος. Τί οὖν; ἀγαθὰ οὐ δοκεῖ σοι χρήματα αἰεὶ τ'
 ἔχειν καὶ πανταχοῦ; Σφόδρα γ', ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ
 χρυσίον ἀγαθὸν ὁμολογεῖς εἶναι; Ὁμολόγηκα μὲν οὖν,
 ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν αἰεὶ δεῖ αὐτὸ ἔχειν καὶ πανταχοῦ καὶ ὥς
 μάλιστα ἐν ἑαυτῷ; καὶ εἴη αὖν εὐδαιμονεστάτος, εἰ ἔχοι E
 χρυσίου μὲν τρία τάλαντα ἐν τῇ γαστρί, τάλαντον δ' ἐν
 τῷ κρανίῳ, στατήρα δὲ χρυσοῦ ἐν ἑκατέρῳ τῷ φθαλμῷ;
 Φασί γε οὖν, ὦ Εὐθύδημε, ἔφη ὁ Κτήσιππος, τοιούτους
 εὐδαιμονεστάτους εἶναι Σκυθῶν καὶ ἀρίστους ἄνδρας,
 οἳ χρυσίου τε ἐν τοῖς κρανίοις ἔχουσι πολὺ τοῖς ἑαυτῶν,
 ὥσπερ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες τὸν κύνα τὸν πατέρα, καὶ ὁ θαν-
 μασιώτερόν γε ἐστὶ, ὅτι καὶ πίνουσιν ἐκ τῶν ἑαυτῶν κρα-
 νίων κεχρυσωμένων, καὶ ταῦτα ἐντὸς καθορῶσι, τὴν ἑαυ-
 τῶν κορυφὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες. Πότερον δὲ ὁρῶ- 300
 σιν, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, καὶ Σκῦθαι τε καὶ οἱ ἄλλοι ἄν-
 θρωποι τὰ δυνατὰ ὁρᾶν ἢ τὰ ἀδύνατα; Τὰ δυνατὰ δὴ-
 πον. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ἔφη; Κἀγώ. Ὅρας οὖν τὰ ἡμέ-
 τερα ἱμάτια; Ναί. Δυνατὰ οὖν ὁρᾶν ἐστὶ ταῦτα. Ὑπερ-
 φυῶς, ἔφη ὁ Κτήσιππος. Τί δέ; ἢ δ' ὅς. Μηδέν. σὺ δ'
 ἴσως οὐκ οἶε αὐτὰ ὁρᾶν· οὕτως ἡδὺς εἰ. ἀλλὰ μοι δοκεῖς,
 Εὐθύδημε, οὐ καθεύδων ἐπικεκκοιμηθῆναι, καὶ *εἰ* οἶόν τε
 λέγοντα μηδὲν λέγειν, καὶ σὺ τοῦτο ποιεῖν.

XXVI. Ἡ γὰρ οὐκ οἶόν τε, ἔφη ὁ Διουνυσόδωρος,
 σιγῶντα λέγειν; Οὐδ' ὅπωςτιοῦν, ἢ δ' ὅς ὁ Κτήσιππος.
 Ἄρ' οὐδὲ λέγοντα σιγᾶν; Ἐτι ἦτιον, ἔφη. Ὅταν οὖν
 λίθους λέγῃς καὶ ξύλα καὶ σιδήρια, οὐ σιγῶντα λέγεις;

Οὐκ οὖν, εἰ γε ἐγὼ, ἔφη, παρέρχομαι ἐν τοῖς χαλκείοις, ἀλλὰ φθεγγόμενα καὶ βοῶντα μέριστον τὰ σιδήρια λέγεται, εἴαν τις ἄψηται· ὥστε τοῦτο μὲν ὑπὸ σοφίας ἐλαθεῖς οὐδὲν εἰπών. ἀλλ' ἐτι μοι τὸ ἕτερον ἐπιδείξατον, ὅπως αὖ
 C ἔστι λέγοντα σιγᾶν. καὶ μοι ἐδόκει ὑπεραγωνιᾶν ὁ Κτήσιππος διὰ τὰ παιδικά. Ὅταν σιγᾶς, ἔφη ὁ Εὐθύδημος, οὐ πάντα σιγᾶς; Ἐγώ γε, ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν καὶ τὰ λέγοντα σιγᾶς, εἴπερ τῶν ἀπάντων ἐστὶ τὰ λέγοντα. Τί δέ; ἔφη ὁ Κτήσιππος, οὐ σιγᾶ πάντα; Οὐ δήπου, ἔφη ὁ Εὐθύδημος. Ἀλλ' ἄρα, ὦ βέλτιστε, λέγει τὰ πάντα; Τὰ γε δήπου λέγοντα. Ἀλλὰ, ἢ δ' ὅς, οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ τὰ πάντα σιγᾶ ἢ λέγει; Οὐδέτερον καὶ ἀμφοτέρω, ἔφη
 D ὑφαρπάσας ὁ Διονυσόδωρος· εὐ γὰρ οἶδα ὅτι τῇ ἀποκρίσει οὐχ ἔξεις ὅ τι χρῆ. καὶ ὁ Κτήσιππος, ὥσπερ εἰώθει, μέγα πάννυ ἀνακαγχάσας, ὦ Εὐθύδημε, ἔφη, ὁ ἀδελφός σου ἐξημποτέρικε τὸν λόγον, καὶ ἀπόλωλέ τε καὶ ἥττηται. καὶ ὁ Κλεινίας πάννυ ἥσθη καὶ ἐγέλασεν, ὥστε ὁ Κτήσιππος ἐγένετο πλεῖον ἢ δεκαπλάσιος· ὁ δέ μοι, πανοῦργος ὢν, ὁ Κτήσιππος, παρ' αὐτῶν τούτων αὐτὰ ταῦτα παρακηκόει· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλων τοιαύτη σοφία τῶν νῦν ἀνθρώπων.

E XXVII. Καὶ γὰρ εἶπον, Τί γελᾶς, ὦ Κλεινία, ἐπὶ σπουδαίοις οὕτω πράγμασι καὶ καλοῖς; Σὺ γὰρ ἤδη τι πώποτε εἶδες, ὦ Σώκρατες, καλὸν πρᾶγμα; ἔφη ὁ Διονυσόδωρος. Ἐγώ γε, ἔφην, καὶ πολλά γε, ὦ Διονυσόδωρε. Ἄρα
 301 ἔτερα ὄντα τοῦ καλοῦ, ἔφη, ἢ ταῦτα τῷ καλῷ; καὶ γὰρ ἐν παντὶ ἐγενόμην ὑπὸ ἀπορίας, καὶ ἡγούμην δίκαια πεπονθέναι, ὅτι ἐγρουξα, ὅμως δὲ ἔτερα ἔφην αὐτοῦ γε τοῦ καλοῦ· πάρεστι μέντοι ἐκάστῳ αὐτῶν κάλλος τι. Ἐὰν οὖν, ἔφη, παραγένηται σοι βουῖς, βουῖς εἰ, καὶ ὅτι νῦν ἐγὼ σοι πάρεμι, Διονυσόδωρος εἰ; Εὐφήμει τοῦτό γε, ἦν δ' ἐγὼ. Ἀλλὰ τίνα τρόπον, ἔφη, ἑτέρου ἑτέρῳ παραγενομέ-

του τὸ ἕτερον ἂν εἶη; Ἄρα τοῦτο, ἔφην ἐγὼ, ἀπορεῖς; B
 ἥδη δὲ τοῖν ἀνδροῖν τὴν σοφίαν ἐπεχείρουν μιμεῖσθαι,
 ἅτε ἐπιθυμῶν αὐτῆς. Πῶς γὰρ οὐκ ἀπορῶ, ἔφη, καὶ ἐγὼ
 καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἄνθρωποι, ὃ μὴ ἔστιν; Τί λέγεις,
 ἦν δ' ἐγὼ, ὦ Διονυσόδωρε; οὐ τὸ καλὸν καλὸν ἔστι καὶ
 τὸ αἰσχρὸν αἰσχρὸν; Ἐὰν ἔμοιγε, ἔφη, δοκῇ. Οὐκοῦν
 δοκεῖ; Πάνυ γε, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ τὸ ταῦτόν ταῦτόν καὶ
 τὸ ἕτερον ἕτερον; οὐ γὰρ δήπου τό γε ἕτερον ταῦτόν,
 ἢ ἄλλ' ἐρωγε οὐδ' ἂν παιδα ὥμην τοῦτο ἀπορηῆσαι, ὥς οὐ C
 τὸ ἕτερον ἕτερόν ἐστιν. ἀλλ', ὦ Διονυσόδωρε, τοῦτο μὲν
 ἐκὼν παρήκας, ἐπεὶ τὰ ἄλλα μοι δοκεῖτε ὥσπερ οἱ δημι-
 ουργοί, οἷς ἕκαστα προσήκει ἀπεργάζεσθαι, καὶ ὑμεῖς τὸ
 διαλέγεσθαι παγκάλως ἀπεργάζεσθαι. Οἶσθα οὖν, ἔφη,
 ὃ τι προσήκει ἑκάστοις τῶν δημιουργῶν; πρῶτον τίνα
 χαλκεύειν προσήκει, οἶσθα; Ἐρωγε· ὅτι χαλκία. Τί δὲ
 κεραμεύειν; Κεραμέα. Τί δὲ σφάττειν τε καὶ ἐκδέρειν
 καὶ [τὰ σμικρὰ κρέα] κατακόψαντα ἔψειν καὶ ὀπτᾶν; Μά- D
 ρειρον, ἦν δ' ἐγὼ. Οὐκοῦν ἐάν τις, ἔφη, τὰ προσήκοντα
 πράττῃ, ὀρθῶς πράξει; Μάλιστα. Προσήκει δέ γε, ὥς
 φῆς, τὸν μάγειρον κατακόπτειν καὶ ἐκδέρειν; ὁμολόγη-
 σας ταῦτα ἢ οὐ; Ὁμολόγησα, ἔφην, ἀλλὰ συγγνωμην
 μοι ἔχε. Ἀῆλον τοίνυν, ἦ δ' ὅς, ὅτι ἂν τις σφάζας τὸν μά-
 γειρον καὶ κατακόψας ἐψήσῃ καὶ ὀπτήσῃ, τὰ προσήκοντα
 ποιήσει· καὶ ἐὰν τὸν χαλκία τις αὐτὸν χαλκεύῃ καὶ τὸν
 κεραμέα κεραμεύῃ, καὶ οὗτος τὰ προσήκοντα πράξει.

XXVIII. Ὡς Πόσειδον, ἦν δ' ἐγὼ, ἥδη κολοφῶνα E
 ἐπιτίθης τῇ σοφίᾳ. Ἄρα μοί ποτε αὕτη παραγενήσεται,
 ὥστε μοι οἰκεία γενέσθαι; Ἐπιγνοίης ἂν αὐτήν, ὦ Σώ-
 κρατες, ἔφη, οἰκείαν γενομένην; Ἐὰν σύ γε βούλῃ, ἔφην
 ἐγὼ, δῆλον ὅτι. Τί δέ, ἦ δ' ὅς, τὰ σαυτοῦ οἶε γινώ-
 σκειν; Εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις· ἀπὸ σοῦ γὰρ δεῖ ἄρχε-
 σθαι, τελευτᾶν δ' εἰς Εὐθύδημον τόνδε. Ἀφ' οὖν, ἔφη,

- ταῦτα ἡγεῖσθαι εἶναι, ὧν ἂν ἄρξης καὶ ἐξῇ σοι αὐτοῖς χρη-
 302 σθαι ἢ τι ἂν βούλη; οἶον βοῦς καὶ πρόβατον, ἃρ' ἂν ἡγοῦτο
 ταῦτα σὰ εἶναι, ἃ σοι ἐξεῖη καὶ ἀποδοσθαι καὶ δοῦναι καὶ
 θῦσαι ὅτῳ βούλοιο θεῶν; ἃ δ' ἂν μὴ οὕτως ἔχη, οὐ σά;
 κἀγώ, ἥδη γὰρ ὅτι ἐξ αὐτῶν καλὸν τι ἀνακύψοι [τὸ τῶν
 ἐρωτημάτων], καὶ ἅμα βουλόμενος ὅ τι τάχιστ' ἀκοῦσαι,
 Πάννυ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως ἔχει· τὰ τοιαῦτα ἐστὶ μόνον
 ἐμά. Τί δέ; ξῶα, ἔφη, οὐ ταῦτα καλεῖς, ἃ ἂν ψυχὴν ἔχη;
 B Naί, ἔφη. Ὁμολογεῖς οὖν τῶν ζώων ταῦτα μόνον εἶναι
 σά, περὶ ἃ ἂν σοι ἐξουσία ἦ πάντα ταῦτα ποιεῖν, ἃ νῦν
 δὴ ἐγὼ ἔλεγον; Ὁμολογῶ. καὶ ὅς, εἰρωνικῶς πάννυ ἐπι-
 σχῶν ὥς τι μέγα σκοποῦμενος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρα-
 τες, ἔστι σοι Ζεὺς πατρῷος; καὶ ἐγὼ ὑποπτεῦσας ἤξιεν
 τὸν λόγον ἥπερ ἐτελεύτησεν, ἄπορόν τινα στροφὴν ἔφεν-
 ρόν τε καὶ ἐστρεφόμεν ἥδη ὥσπερ ἐν δικτύῳ εἰλημμένος.
 Οὐκ ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε. Ταλαίπωρος ἄρα
 C τις σύ γε ἄνθρωπος εἶ καὶ οὐδὲ Ἀθηναῖος, ὃ μῆτε θεοὶ
 πατρῷοὶ εἰσι μῆτε ἱερά μῆτε ἄλλο μηδὲν καλὸν καὶ ἀγα-
 θόν. Ἐα, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Διονυσόδωρε, εὐφήμει τε καὶ μὴ
 χαλεπῶς με προδιδάσκει. ἔστι γὰρ ἐμοίγε καὶ ἱερά οἰκεία
 καὶ πατρῶα καὶ τὰ ἄλλυ ὅσαπερ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις
 τῶν τοιούτων. Εἶτα τοῖς ἄλλοις, ἔφη, Ἀθηναίοις οὐκ ἔστι
 Ζεὺς ὁ πατρῷος; Οὐκ ἔστιν, ἦν δ' ἐγώ, αὕτη ἡ ἐπωνυμία
 Ἰώνων οὐδενί, οὐθ' ὅσοι ἐκ τῆςδε τῆς πόλεως ἀπωχισμέ-
 D νοι εἰσὶν οὐθ' ἡμῖν, ἀλλὰ Ἀπόλλων πατρῷος διὰ τὴν τοῦ
 Ἰωνος γένεσιν. Ζεὺς δ' ἡμῖν πατρῷος μὲν οὐ καλεῖται,
 ἔρκειος δὲ καὶ φρατρίος, καὶ Ἀθηναίη φρατρία. Ἄλλ' ἄρ-
 κεῖ γε, ἔφη ὁ Διονυσόδωρος· ἔστι γάρ σοι, ὥς ἔοικεν,
 Ἀπόλλων τε καὶ Ζεὺς καὶ Ἀθηνᾶ. Πάννυ, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκ
 οὖν καὶ οὗτοι σοι θεοὶ ἂν εἴεν; ἔφη. Πρόγονοι, ἦν δ'
 ἐγώ, καὶ δεσπόται. Ἄλλ' οὖν σοί γε, ἔφη· ἢ οὐ σοὺς ὁμο-
 λόγηκας αὐτοὺς εἶναι; Ὁμολόγηκα, ἔφη. τί γὰρ πᾶθω;

Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ ζῶά εἰσιν οὗτοι οἱ θεοί; ὡμολόγηκας Ε
 γάρ, ὅσα ψυχὴν ἔχει, ζῶα εἶναι. ἢ οὗτοι οἱ θεοὶ οὐκ ἔχουσι
 ψυχὴν; Ἐχουσιν, ἦν δ' ἐγώ. Οὐκοῦν καὶ ζῶά εἰσιν; Ζῶα,
 ἔφην. Τῶν δέ γε ζώων, ἔφη, ὡμολόγηκας ταῦτ' εἶναι σά,
 ὅσα ἂν σοι ἐξῇ καὶ δοῦναι καὶ ἀποδόσθαι καὶ θῦσαι ἂν
 θεῷ ὅτῳ ἂν βούλῃ. Ὁμολόγηκα, ἔφην· οὐκ ἔστι γάρ μοι
 ἀνάδυσσις, ὧ Εὐθύδημε. Ἴθι δὴ μοι εὐθύς, ἢ δ' ὅς, εἰπέ·
 ἐπειδὴ σὸν ὁμολογεῖς εἶναι τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θε- 303
 οὺς. ἄρα ἔξεστί σοι αὐτοὺς ἀποδόσθαι ἢ δοῦναι ἢ ἄλλ'
 ὅτι ἂν βούλῃ χρῆσθαι ὥσπερ τοῖς ἄλλοις ζώοις; ἐγὼ μὲν
 οὖν, ὧ Κρίτων, ὥσπερ πληγείς ὑπὸ τοῦ λόγου, ἐκείμην
 ἄφωνος· ὁ δὲ Κτήσιππος μοι ἰὼν ὥς βοηθήσων. Πυππᾶξ
 ὧ Ἡράκλεις, ἔφη, καλοῦ λόγου. καὶ ὁ Διονυσόδωρος,
 Πότερον οὖν, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς πυππᾶξ ἐστίν ἢ ὁ πυππᾶξ
 Ἡρακλῆς; καὶ ὁ Κτήσιππος, Ὁ Πόσειδον, ἔφη, δεινῶν
 λόγων· ἀφίσταμαι· ἀμάχω τὸ ἄνδρε.

XXIX. Ἐνταῦθα μέντοι, ὧ φίλε Κρίτων, οὐδεὶς Β
 ὅστις οὐ τῶν παρόντων ὑπερεπήνεσε τὸν λόγον καὶ τὸ
 ἄνδρε, καὶ γελῶντε καὶ κροτοῦντε καὶ χαίροντε ὀλίγου
 παρετάθησαν. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἔμπροσθεν ἐφ' ἐκάστοις
 πᾶσι παγκάλως ἐθορύβουν μόνοι οἱ τοῦ Εὐθύδημου ἐρα-
 σταί, ἐνταῦθα δὲ ὀλίγου καὶ οἱ κίονες οἱ ἐν τῷ Λυκείῳ
 ἐθορύβησάν τ' ἐπὶ τοῖν ἀνδρῶν καὶ ἦσθησαν. ἐγὼ μὲν
 οὖν καὶ αὐτὸς οὕτω διετέθην, ὥστε ὁμολογεῖν μηδένας
 πώποτε ἀνθρώπους ἰδεῖν οὕτω σοφοὺς, καὶ παντάπασι Γ
 καταδουλωθεῖς ὑπὸ τῆς σοφίας αὐτοῖν ἐπὶ τὸ ἐπαινεῖν τε
 καὶ ἐγκωμιάζειν αὐτῷ ἐτραπόμην, καὶ εἶπον· Ὁ μακάριοι
 σφὼ τῆς θαυμαστῆς φύσεως, οἳ τοσοῦτον πρᾶγμα οὕτω
 ταχὺ καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐξείργασθον. πολλὰ μὲν οὖν καὶ
 ἄλλα οἱ λόγοι ὑμῶν καλὰ ἔχουσιν, ὧ Εὐθύδημέ τε καὶ
 Διονυσόδωρε· ἐν δὲ τοῖς καὶ τοῦτο μεγαλοπρεπέστερον,
 ὅτι τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν σεμνῶν δὴ καὶ δο-

D κούντων τί εἶναι οὐδὲν ὑμῖν μέλει, ἀλλὰ τῶν ὁμοίων ὑμῖν
 μόνον. ἐγὼ γὰρ εὖ οἶδα, ὅτι τούτους τοὺς λόγους πάνν
 μὲν ἂν ὀλίγοι ἀγαπῶεν ἄνθρωποι ὅμοιοι ὑμῖν, οἱ δ' ἄλλοι
 οὕτω νοοῦσιν αὐτούς, ὥστ' εὖ οἶδ' ὅτι αἰσχυνθεῖεν ἂν
 μᾶλλον ἐξελέγχοντες τοιούτοις λόγοις τοὺς ἄλλους ἢ αὐ-
 τοὶ ἐξελεγχόμενοι. καὶ τόδε αὖ ἕτερον δημοτικόν τι καὶ
 προῶν ἐν τοῖς λόγοις· ὁπόταν φῆτε μήτε καλὸν εἶναι μη-
 δὲν μήτε ἀγαθὸν πρᾶγμα μήτε λευκὸν μηδ' ἄλλο τῶν τοι-
 E οὔτων μηδέν, μηδὲ τὸ παράπαν ἑτέρων ἕτερον, ἀτεχνῶς
 μὲν τῷ ὄντι ξυρράπτετε τὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων, ὥσ-
 περ καὶ φατέ· ὅτι δ' οὐ μόνον τὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ θό-
 ξαιτε ἂν καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῷ, τοῦτο πάνν χαρίεν τέ ἐστί
 καὶ τὸ ἐπαχθὲς τῶν λόγων ἀφαιρεῖται. τὸ δὲ δὴ μέγιστον,
 ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει ὑμῖν καὶ τεχνικῶς ἐξεύρηται, ὥστε
 πάνν ὀλίγῳ χρόνῳ ὄντινούν ἂν μαθεῖν ἀνθρώπων, ἔγνων
 ἔγωγε καὶ τῷ Κτησίππῳ τὸν νοῦν προσέχων, ὥς ταχὺ
 304 ὑμᾶς ἐκ τοῦ παραχορήμα μιμεῖσθαι οἷός τ' ἦν. τοῦτο μὲν
 οὖν τοῦ πρᾶγματος σφῶν πρὸς μὲν τὸ ταχὺ παραδιδόναι
 καλόν, ἐναντίον δ' ἀνθρώπων διαλέγεσθαι οὐκ ἐπιτήδει-
 ον, ἀλλ' ἂν γ' ἐμοὶ πεῖθῃσθε, εὐλαβήσεσθε μὴ πολλῶν
 ἐναντίον λέγειν, ἵνα μὴ ταχὺ ἐκμαθόντες ὑμῖν μὴ εἰδῶσι
 χάριν· ἀλλὰ μάλιστα μὲν αὐτῷ πρὸς ἀλλήλῳ μόνῳ διαλέ-
 γεσθον, εἰ δὲ μὴ, εἴπερ ἄλλου του ἐναντίον, ἐκείνου μό-
 νου, ὅς ἂν ὑμῖν διδῶ ἀργύριον. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα, εἰάν
 B σωφρονῆτε, καὶ τοῖς μαθηταῖς συμβουλευέσете, μηδέποτε
 μηδενὶ ἀνθρώπων διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἢ ὑμῖν τε καὶ αὐτοῖς.
 τὸ γὰρ σπάνιον, ὧ Εὐθύδημε, τίμιον· τὸ δὲ ὕδωρ εὐω-
 νότατον, ἄριστον ὄν, ὥς ἔφη Πίνδαρος. ἀλλ' ἄγετε, ἦν δ'
 ἐγώ, ὅπως κάμει καὶ Κλεινίαν τόνδε παραδέξεσθον.

XXX. Ταῦτα, ὧ Κρίτων, καὶ ἄλλα βραχεὰ διαλε-
 χθέντες ἀπῆμεν. σκόπει οὖν, ὅπως συμφοιτήσεις παρὰ
 C τῷ ἄνδρῳ, ὥς ἐκείνῳ φατὸν οἶω τ' εἶναι διδάξαι τὸν ἐθέ-

λοντ' ἀργύριον διδόναι, καὶ οὔτε φύσιν οὔθ' ἡλικίαν ἐξείρειν οὐδεμίαν — ὃ δὲ καὶ σοὶ μάλιστα προσήκει ἀκοῦσαι, ὅτι οὐδὲ τοῦ χρηματίζεσθαι φατον διακωλύειν οὐδέν — μὴ οὐ παραλαβεῖν ὄντινούν εὐπετῶς τὴν σφετέραν σοφίαν.

ΚΡ. Καὶ μὴν, ὦ Σώκρατες, φιλήκοος μὲν ἔγωγε καὶ ἡδέως ἂν τι μαυθάνοιμι, κινδυνεύω μέντοι κἀγὼ εἶναι τῶν οὐχ ὁμοίων Εὐθυδήμῳ, ἀλλ' ἐκείνων, ὧν δὴ καὶ σὺ ἔλεγες, τῶν ἡδίων ἂν ἐξελεγχόμενων ὑπὸ τῶν τοιούτων λόγων ἢ ἐξελεγχόντων. ἄταρ γελοῖον μὲν μοι δοκεῖ εἶναι τὸ νουθετεῖν σε, ὅμως δέ, ἅ γ' ἤκουον, ἐθέλω σοὶ ἀπαγγεῖλαι. τῶν ἀφ' ὑμῶν ἀπιόντων ἴσθ' ὅτι προσελθὼν τίς μοι περιπατοῦντι, ἀνὴρ οἰόμενος πάνν εἶναι σοφός, τοῦτων τις τῶν περὶ τοὺς λόγους τοὺς εἰς τὰ δικαστήρια δεινῶν, Ω Κρίτων, ἔφη, οὐδὲν ἀκροᾷ τῶνδε τῶν σοφῶν; Οὐ μὰ τὸν Δία. ἦν δ' ἐγὼ· οὐ γὰρ οἴος ἔ' ἢ προσστάς κατακούειν ὑπὸ τοῦ ὄχλου. Καὶ μὴν, ἔφη, ἄξιόν γ' ἦν ἀκοῦσαι. Τί δέ; ἦν δ' ἐγὼ. Ἵνα ἤκουσας ἀνδρῶν διαλεγόμενων, οἱ νῦν σοφώτατοί εἰσι τῶν περὶ τοὺς τοιούτους λόγους. κἀγὼ εἶπον. Τί οὖν ἐφραίνοντό σοι; Τί δὲ ἄλλο, ἢ δ' ὅς, ἢ οἷάπερ αἰεὶ ἂν τις τῶν τοιούτων ἀκούσαι ληρούντων καὶ περὶ οὐδενὸς ἀξίων ἀναξίαν σπουδὴν ποιουμένων; οὕτως γὰρ πως καὶ εἶπε τοῖς ὀνόμασι, καὶ ἐγὼ, Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη, χαρίεν γέ τι πρᾶγμα ἔστιν ἡ φιλοσοφία. Ποῖον, ἔφη, χαρίεν, ὦ μακάριε; οὐδενὸς μὲν οὖν ἄξιον, ἀλλὰ καὶ εἰ νῦν παρεγένου, πάνν ἂν σε οἶμαι αἰσχυνθῆναι ὑπὲρ τοῦ σεαυτοῦ ἐταίρου· οὕτως ἦν ἄτοπος, ἐθέλων ἑαυτὸν παρέχειν ἀνθρώποις, οἷς οὐδὲν μέλει ὅ τι ἂν λέγωσι, παντὸς δὲ ῥήματος ἀντέχονται. καὶ οὗτοι, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ἐν τοῖς κρατίστοις εἰσὶ τῶν νῦν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Κρίτων, ἔφη, τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐπὶ τῷ πρᾶγματι διατρίβοντες φανῶλοί εἰσι καὶ κα-

ταγέλαστοι. ἐμοὶ δέ, ὦ Σώκρατες, τὸ πρᾶγμα ἐδόκει οὐκ
 B ὀρθῶς ψέγειν οὐθ' οὗτος οὐτ' εἴ τις ἄλλος ψέγει· τὸ μέν-
 ται ἐθέλειν διαλέγεσθαι τοιούτοις ἐναντίον πολλῶν ἀν-
 θρώπων ὀρθῶς μοι ἐδόκει μέμφεσθαι.

XXXI. ΣΩ. Ὡ Κρίτων, θαυμάσιοί εἰσιν οἱ τοιοῦτοι
 ἄνδρες. ἀτὰρ οὐπω οἶδα ὅ τι μέλλω εἶρεῖν. ποτέρων ἦν ὁ
 προσελθὼν σοι καὶ μεμφόμενος τὴν φιλοσοφίαν; πότερον
 τῶν ἀγωνίσασθαι δεινῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ῥήτωρ τις,
 ἢ τῶν τοὺς τοιούτους εἰσπεμπόντων, ποιητῆς τῶν λόγων,
 οἷς οἱ ῥήτορες ἀγωνίζονται;

C ΚΡ. Ἦμιστά νῆ τὸν Δία ῥήτωρ, οὐδὲ οἶμαι πώποτ'
 αὐτὸν ἐπὶ δικαστήριον ἀναβεβηκέναι· ἀλλ' ἐπαῖειν αὐτόν
 φασὶ περὶ τοῦ πρᾶγματος νῆ τὸν Δία καὶ δεινὸν εἶναι καὶ
 δεινοὺς λόγους συντιθέναι.

ΣΩ. Ἦδη μανθάνω· περὶ τούτων καὶ αὐτὸς νῦν
 δὴ ἐμελλον λέγειν. οὗτοι γάρ εἰσι μὲν, ὦ Κρίτων, οὓς ἐφη
 Πρόδικος μεθόρια φιλοσόφου τε ἀνδρὸς καὶ πολιτικοῦ
 οἴονται δ' εἶναι πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων, πρὸς δὲ
 τῷ εἶναι καὶ δοκεῖν πάννυ παρὰ πολλοῖς, ὥστε παρὰ πᾶσιν
 D εὐδοκίμειν ἐμποδὼν σφίσιν εἶναι οὐδένας ἄλλους ἢ τοὺς
 περὶ φιλοσοφίαν ἀνθρώπους. ἡγοῦνται οὖν, εἰναι τούτους
 εἰς δόξαν καταστήσωσι μηδενὸς δοκεῖν ἀξιόους εἶναι, ἀναμ-
 φισβητήτως ἤδη παρὰ πᾶσι τὰ νικητήρια εἰς δόξαν οἴσε-
 σθαι σοφίας πέρι. εἶναι μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σφᾶς σοφω-
 τάτους, ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις λόγοις ὅταν ἀπολειφθῶσιν, ὑπὸ
 τῶν ἀμφὶ Εὐθύδημον κολούεσθαι. σοφοὶ δὲ ἡγοῦνται εἶ-
 ναι πάννυ εἰκότως· μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν,
 E μετρίως δὲ πολιτικῶν, πάννυ ἐξ εἰκότος λόγου· μετέχειν
 γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔδει, ἐκτὸς δὲ ὄντες κινδύνων καὶ
 ἁγῶνων καρποῦσθαι τὴν σοφίαν.

ΚΡ. Τί οὖν; δοκοῦσί σοι τί, ὦ Σώκρατες, λέγειν; οὐ
 γάρ τοι ἄλλ' ὅ γε λόγος ἔχει τινὰ εὐπρέπειαν τῶν ἀνδρῶν.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἔχει οὕτως, ὦ Κρίτων, εὐπρέπειαν
 μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν. οὐ γὰρ ῥᾷδιον αὐτοὺς πείσαι, ὅτι καὶ 306
 ἄνθρωποι καὶ τᾶλλα πάντα, ὅσα μεταξὺ τινούν δυοῖν ἐστὶ
 καὶ ἀμφοτέροιν τυγχάνει μετέχοντα, ὅσα μὲν ἐκ κακοῦ
 καὶ ἀγαθοῦ, τοῦ μὲν βελτίω, τοῦ δὲ χείρω γίγνεται· ὅσα
 δὲ ἐκ δυοῖν ἀγαθοῖν μὴ πρὸς ταυτόν, ἀμφοῖν χείρω, πρὸς
 ὃ ἂν ἐκάτερον ἢ χρηστὸν ἐκείνων, ἐξ ὧν συνετέθη· ὅσα
 δὲ ἐκ δυοῖν κακοῖν συνεθέντα μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ ὄνταιν B
 ἐστίν, ὧν ἀμφοτέρων μέρος μετέχουσιν. εἰ μὲν οὖν ἡ φι-
 λοσοφία ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ ἡ πολιτικὴ πρᾶξις, πρὸς ἄλλο
 δὲ ἐκάτερα, οὗτοι δ' ἀμφοτέρων μετέχοντες τούτων ἐν
 μέσῳ εἰσίν, οὐδὲν λέγουσιν· ἀμφοτέρων γὰρ εἰσι φανλό-
 τεροι· εἰ δὲ ἀγαθὸν καὶ κακόν, τῶν μὲν βελτίους, τῶν δὲ
 χείρους· εἰ δὲ κακὰ ἀμφοτέρα, οὕτως ἄν τι λέγοιεν ἀλη-
 θεῖς, ἄλλως δ' οὐδαμῶς. οὐκ ἂν οὖν οἶμαι αὐτοὺς ὁμολο-
 γῆσαι οὔτε κακῶ αὐτῶ ἀμφοτέρω εἶναι οὔτε τὸ μὲν κα- C
 κόν, τὸ δὲ ἀγαθόν· ἀλλὰ τῷ ὄντι οὗτοι ἀμφοτέρων μετέ-
 χοντες ἀμφοτέρων ἥτιους εἰσὶ πρὸς ἐκάτερον, πρὸς ὃ
 ἢ τε πολιτικὴ καὶ ἡ φιλοσοφία ἀξίω λόγου ἐστύν, καὶ τρί-
 τοι ὄντες τῇ ἀληθείᾳ ζητοῦσι πρῶτοι δοκεῖν εἶναι. συγ-
 γιννώσκειν μὲν οὖν αὐτοῖς χρὴ τῆς ἐπιθυμίας καὶ μὴ
 χαλεπαίνειν, ἡρεῖσθαι μέντοι τοιούτους εἶναι οἷοί εἰσι·
 πάντα γὰρ ἄνδρα χρὴ ἀγαπᾶν, ὅστις καὶ ὁτιοῦν λέγει
 ἐχόμενον φρονήσεως πρᾶγμα καὶ ἀνδρείως ἐπεξιὼν δια- D
 πονεῖται.

XXXII. ΚΡ. Καὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτὸς
 περὶ τῶν νείων, ὥσπερ ἄει πρὸς σε λέγω, ἐν ἀπορίᾳ εἰμί,
 τί θεῖ αὐτοῖς χρήσασθαι. ὁ μὲν οὖν νεώτερος ἐτι καὶ
 σμικρὸς ἐστὶ, Κριτόβουλος δ' ἥδη ἡλικίαν ἔχει καὶ δε-
 ταί τινος, ὅστις αὐτὸν ὀνήσει. ἐγὼ μὲν οὖν ὅταν σοὶ
 ξυγγένωμαι, οὕτω διατίθεμαι, ὥστε μοι δοκεῖν μαρίαν

εἶναι τὸ ἔνεκα τῶν παίδων ἄλλων μὲν πολλῶν σπουδὴν
 E τοιαύτην ἐσχηκέναι, καὶ περὶ τοῦ γάμου, ὅπως ἐκ γεν-
 ναιοτάτης ἐσονται μητρός, καὶ περὶ τῶν χρημάτων, ὅπως
 ὥς πλουσιώτατοι, αὐτῶν δὲ περὶ παιδείας ἀμελῆσαι· ὅταν
 δὲ εἰς τινα ἀποβλέψω τῶν φασκόντων ἂν παιδεῦσαι ἀν-
 θρώπους, ἐκπέπληγμαι, καὶ μοι δοκεῖ εἰς ἕκαστος αὐτῶν
 307 σκοποῦντι πάννυ ἀλλόκοτος εἶναι, ὥς γε πρὸς σὲ τάληθῇ
 εἰρήσθαι· ὥστε οὐκ ἔχω ὅπως προτρέπω τὸ μειράκιον
 ἐπὶ φιλοσοφίαν.

ΣΩ. ὦ φίλε Κρίτων, οὐκ οἶσθα, ὅτι ἐν παντὶ ἐπι-
 τηδεύματι οἱ μὲν φαῦλοι πολλοὶ καὶ οὐδενὸς ἄξιοι, οἱ δὲ
 σπουδαῖοι ὀλίγοι καὶ παντὸς ἄξιοι; ἐπεὶ γυμναστική οὐ
 καλὸν δοκεῖ σοι εἶναι, καὶ χρηματιστική καὶ ῥητορική καὶ
 στρατηγία;

ΚΡ. Ἐμοιγε πάντως δῆπου.

B ΣΩ. Τί οὖν· ἐν ἐκάστη τούτων τοὺς πολλοὺς πρὸς
 ἕκαστον τὸ ἔργον οὐ καταγελάστους ὀρεῖς;

ΚΡ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, καὶ μάλα ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἡ οὖν τούτου ἔνεκα αὐτὸς τε φεύξει πάντα
 τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τῷ νείῃ οὐκ ἐπιτρέψεις;

ΚΡ. Οὐκ οὐν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Μὴ τοίνυν ὅ γε οὐ χρὴ ποιεῖ, ὦ Κρίτων, ἀλλ'
 ἐάσας χαίρειν τοὺς ἐπιτηδεύοντας φιλοσοφίαν, εἴτε χρη-
 στοὶ εἰσιν εἴτε πονηροί, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα βασιάνισας καλῶς
 C τε καὶ εὖ, ἐὰν μὲν σοι φαίνεται φαῦλον ὄν, πάντ' ἄνδρ.
 ἀπότρεπε, μὴ μόνον τοὺς νείεις· ἐὰν δὲ φαίνεται οἶον οἶ-
 μαι αὐτὸ ἐγὼ εἶναι, θαρρῶν δίδωκε καὶ ἄσκει, τὸ λεγόμε-
 νον δὴ τοῦτο, αὐτὸς τε καὶ τὰ παιδία.

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

[ἢ δοκιμασίᾳ ἐνδεικτικῶς.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ,
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ, ΚΑΛΛΙΑΣ,
ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΔΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

St. I.

p.

Ι. Πόθεν, ὦ Σώκρατες, φαίνει; ἢ δῆλα δὴ ὅτι 309
ἀπὸ κυνηγεσίου τοῦ περὶ τὴν Ἀλκιβιάδου ὥραν; καὶ
μήν μοι καὶ πρόωγν ἰδόντι καλὸς μὲν ἐφαίνετο ἀνὴρ εἶτι,
ἀνὴρ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ὥς γ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν εἰρησθαι,
καὶ πάγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος.

ΣΩ. Εἶτα τί τοῦτο; οὐ σὺ μέντοι Ὀμήρου ἐπαινέ-
της εἶ, ὃς ἔφη χοριεστάτην ἤβην εἶναι τοῦ ὑψηλήτου, ἣν β
νῦν Ἀλκιβιάδης ἔχει;

ΕΤ. Τί οὖν τὰ νῦν; ἢ παρ' ἐκείνου φαίνει; καὶ πῶς
πρὸς σὲ ὁ νεανίας διάκειται;

ΣΩ. Εὖ, ἔμοιγε ἔδοξεν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῇ νῦν
ἡμέρᾳ· καὶ γὰρ πολλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ εἶπε, βοηθῶν ἐμοί, καὶ
οὖν καὶ ἄρτι ἀπ' ἐκείνου ἐρχομαι. ἄτοπον μέντοι τί σοι
ἐθέλω εἰπεῖν· παρόντος γὰρ ἐκείνου, οὔτε προσεῖχον
τὸν νοῦν, ἐπελανθανόμεν τε αὐτοῦ θαυμά.

ΕΤ. Καὶ τί ἂν γεγονὸς εἴη περὶ σὲ κάκεινον τοσοῦ- C
τον πρᾶγμα; οὐ γὰρ δήπου τινὲ καλλίονι ἐνέτυχες ἄλλῳ
ἐν γε τῇδε τῇ πόλει.

ΣΩ. Καὶ πολὺ γε.

ΕΤ. Τί φῆς; ἀστῶ ἢ ξένω;

ΣΩ. Ξένω.

ΕΤ. Ποδαπῶ;

ΣΩ. Ἀβδηρίτη.

ΕΤ. Καὶ οὕτω καλὸς τις ὁ ξένος ἔδοξέ σοι εἶναι, ὥς-
τε τοῦ Κλεινίου νείεος καλλίων σοι φανῆναι;

ΣΩ. Πᾶς δ' οὐ μέλλει, ὦ μακάριε, τὸ σοφώτερον
κάλλιον φαίνεσθαι;

ΕΤ. Ἀλλ' ἡ σοφῶτινι ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ἐντυχὼν
πάρει;

D ΣΩ. Σοφωτάτῳ μὲν οὖν δήπου τῶν γε νῦν, εἰ σοι
δοκεῖ σοφώτατος εἶναι Πρωταγόρας.

ΕΤ. Ὡ τί λέγεις; Πρωταγόρας ἐπιδεδήμηκεν;

ΣΩ. Τρίτην γε ἡδὴ ἡμέραν.

ΕΤ. Καὶ ἄρτι ἄρα ἐκείνῳ συγγεγονῶς ἦκεις;

§10 ΣΩ. Πάνυ γε πολλὰ καὶ εἰπὼν καὶ ἀκούσας.

ΕΤ. Τί οὖν οὐ διηγῆσαι ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, εἰ μὴ
σέ τι κωλύει, καθιζόμενος ἐνταυθί, ἐξαναστήσας τὸν παῖ-
δα τουτονί;

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ χάριν γε εἶσομαι, ἐὰν
ἀκούητε.

ΕΤ. Καὶ μὴν καὶ ἡμεῖς σοί, ἐὰν λέγῃς.

ΣΩ. Διπλῇ ἂν εἴῃ ἡ χάρις. ἀλλ' οὖν ἀκούετε.

B II. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἐτι βαθείος
ὄρθρου, Ἰπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ
ἑ ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἐκρουε,
καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέωξέ τις, εὐθύς εἰσω ἦι ἐπειγόμενος,
καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, Ὡ Σώκρατες, ἔφη, ἐργήγορας
ἢ καθεύδεις; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἰππο-
κράτης, ἔφην, οὗτος· μὴ τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Οὐδὲν
γ', ἢ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθὰ γε. Εὖ ἂν λέγοις, ἦν δ' ἐγὼ· ἔστι
δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηνικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη,
ἦκει, στὰς παρ' ἐμοί. Πρώην, ἔφην ἐγὼ· σὺ δὲ ἄρτι πέ-

πυσαι; Νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ἐσπέρας γε. καὶ ἅμα ἐπιψη- C
 λαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου,
 καὶ εἶπεν· Ἐσπέρας δῆτα, μάλα γε ὅψε ἀφικόμενος ἐξ
 Οἰνός. ὁ γάρ τοι παῖς με ὁ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα
 μέλλων σοι φράζειν, ὅτι διωξοίμην αὐτόν, ὑπό τινος ἄλ-
 λου ἐπελαθόμην· ἐπειδὴ δὲ ἦλθον καὶ δεδειπνηκότες
 ἦμεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει,
 ὅτι ἥκει Πρωταγόρας. καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθύς παρὰ
 σὲ ἵναι, ἔπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτιῶν εἶναι. D
 ἐπειδὴ δὲ τάχιστα με ἐκ τοῦ κόπου ὁ ὕπνος ἀνῆκεν, εὐ-
 θὺς ἀναστὰς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην. καὶ ἐγὼ γιγνώ-
 σκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ποιήσιν, Τί οὖν σοι,
 ἦν δ' ἐγὼ, τοῦτο; μῶν τί σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; καὶ ὅς
 γελάσας, Νῆ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι γε μόνος
 ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγὼ,
 ἂν αὐτῷ διδῶς ἀργύριον καὶ πελιδνὴν ἐκείνουν, ποιήσῃ καὶ
 σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἢ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ
 εἴη· ὥς οὐτ' ἂν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποισι οὐδὲν οὔτε τῶν E
 φίλων· ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἦκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ
 ἐμοῦ διαλεχθῇς αὐτῷ. ἐγὼ γὰρ ἅμα μὲν καὶ νεώτερός
 εἰμι, ἅμα δὲ οὐδὲ ἐώρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδ' ἀκή-
 κοα οὐδέν· ἔτι γὰρ παῖς ἦ. ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμη-
 σεν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Σώκρατες, πάντες τὸν ἄνδρα ἐπαινοῦσι
 καὶ φασὶ σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζο-
 μεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', 311
 ὥς ἐγὼ ἦκουσα, παρὰ Καλλία τῷ Ἰππονίκῳ· ἀλλ' ἴωμεν.
 καὶ ἐγὼ εἶπον· Μήπω γ', ὦ γὰθῃ, [ἐκείσε ἴωμεν,] πρὶν
 γὰρ ἐστίν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν ἀύλην, καὶ
 περιιόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται· εἴ-
 τα ἴωμεν. καὶ γὰρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρί-
 βει, ὥστε, θάρρει, καταληφόμεθα αὐτόν, ὥς τὸ εἰκός,
 ἔνδον.

III. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιή-
 'μεν· καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἱπποκράτους τῆς ῥώ-
 μης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἡρώτων, Εἰπέ μοι, ἔφη· ἐγὼ,
 ὦ Ἱππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἔναι,
 ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὥς παρὰ
 τίνα ἀφιζόμενος καὶ τίς γενησόμενος; ὥσπερ ἂν εἰ ἐπε-
 νόεις παρὰ τὸν σεαυτοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν Ἱπποκράτῃ τὸν
 Κῶον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σεαυ-
 τοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἴ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τε-
 λεῖν, ὦ Ἱππόκρατες, Ἱπποκράτει μισθὸν ὥς τίνι ὄντι; τί
 ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὥς ἱατρῷ. Ὡς τίς γε-
 νησόμενος; Ὡς ἱατρὸς, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον
 τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμε-
 νος μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τίς σε ἥρετο·
 τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὥς τίνι ὄντι ἐν νῶ ἔχεις Πολυ-
 κλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ; τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν ὥς ἀγαλ-
 ματοποιοῖς. Ὡς τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Αἴηλον ὅτι
 D ἀγαλματοποιός. Εἶεν, ἦν δ' ἐγὼ· παρὰ δὲ δὴ Πρωταγό-
 ραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγὼ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μι-
 σθὸν ἔτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἂν μὲν ἐξικνῆται
 τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ
 μὴ, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες. εἰ οὖν τις ἡμᾶς
 περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· εἰπέ μοι
 ὦ Σώκρατες τε καὶ Ἱππόκρατες, ὥς τίνι ὄντι τῷ Πρω-
 ταγόρᾳ ἐν νῶ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἂν αὐτῷ ἀποκρι-
 E ναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου
 ἀκούομεν, ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ
 Ὀμήρου ποιητὴν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούο-
 μεν; Σοφιστὴν δὴ τοι ὀνομάζουσί γε, ὦ Σώκρατες, τὸν
 ἄνδρα εἶναι, ἔφη. Ὡς σοφιστὴν ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες
 τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτό τίς σε προς-
 312 ἔροιτο· αὐτός δὲ δὴ ὥς τίς γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν

Πρωταγόραν; καὶ ὃς εἶπεν ἐρυθριάσας — ἤδη γὰρ ὑπέ-
 φαινέ τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῆ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ
 μὲν τι τοῖς ἐμπροσθεν εἴοικε, δῆλον ὅτι σοφιστὴς γενησό-
 μενος. Σὺ δέ, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἂν αἰσχύνοιο
 εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νῆ τὸν Δία,
 ὦ Σώκρατες, εἶπερ γε ἃ διανοοῦμαι χρὴ λέγειν. Ἀλλ'
 ἔρα, ὦ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου
 τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἐσσεσθαι, ἀλλ' οἷα παρὰ Β
 τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ καθαριστοῦ καὶ παιδοτροί-
 βου; τούτων γὰρ σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἐμάθες, ὥς
 δημιουργὸς εἰσόμενος, ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, ὥς τὸν ιδιώτην
 καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη,
 τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἢ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

IV. Οἶσθα οὖν ὃ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λαν-
 θάνει; ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι; Ὅτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν
 σαυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρὶ, ὥς φῆς, σοφιστῇ. C
 ὅ τι δέ ποτε ὁ σοφιστὴς ἐστι, θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἶσθα.
 καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν
 οἶσθα, οὐτ' εἰ ἀγαθῷ οὐτ' εἰ κακῷ πράγματι. Οἶμαί γ',
 ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δὴ, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστὴν; Ἐγὼ
 μὲν, ἦ δ' ὅς, ὥσπερ τοῦνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν
 σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἐξ-
 εστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι
 οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες. ἀλλ' εἰ τις ἔροιτο D
 ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἰποι-
 μεν ἂν πού αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν
 τῶν εἰκόνων, καὶ τᾶλλα οὕτως. εἰ δέ τις ἐκείνο ἔροιτο,
 ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστί; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα
 αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; Τί ἂν εἰποιμεν αὐτὸν
 εἶναι, ὦ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέ-
 γειν; Ἰσως ἂν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι
 ἱκανῶς γε. ἐρωτήσεως γὰρ ἐτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δέεται,

περὶ οὗτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὁ κιθα-
 E ριστὴς δεινὸν δῆπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὗπερ καὶ ἐπιστή-
 μονα, περὶ κιθαρίσεως· ἢ γάρ; Ναί. Εἶεν· ὁ δὲ δὴ σο-
 φιστὴς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον ὅτι περὶ
 οὗπερ καὶ ἐπίσταται; Εἰκός γε. Τί δὴ ἐστὶ τοῦτο, περὶ
 οὗ αὐτός γε ἐπιστήμων ἐστὶν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν
 ποιεῖ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

- 113 V. Καὶ ἐγὼ εἶπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν; οἶσθα εἰς
 οἷόν τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν; ἢ εἰ μὲν
 τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα ἢ χρη-
 στὸν αὐτὸ γενέσθαι ἢ πονηρὸν, πολλὰ ἂν περιεσκεψώ,
 εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὐ, καὶ εἰς συμβουλὴν τοὺς τε φίλους
 ἂν παρεκάλεις καὶ τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας
 συχνάς· ὁ δὲ περὶ πλείονος τοῦ σώματος ἡγεῖ, τὴν ψυχὴν,
 καὶ ἐν ᾧ πάντ' ἐστὶ τὰ σὰ ἢ εὖ ἢ κακῶς πράττειν, χρηστοῦ
 ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ
 B πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκoinώσω οὔτε ἡμῶν τῶν ἐταί-
 ρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ
 τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἐσπέρας ἀκούσας, ὡς
 φῆς, ὄρθριος ἦκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ
 συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαντὸν αὐτῷ εἴτε
 μὴ, ἔτοιμος δ' εἰ ἀναλίσκειν τὰ τε σαντοῦ καὶ τὰ τῶν φί-
 λων χρήματα, ὡς ἤδη διεγνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον
 Πρωταγόρα, ὃν οὔτε γιννώσκεις, ὡς φῆς, οὔτε διείλεξαι
 C οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστὴν, ὃ
 τί ποτε ἐστὶ, φαίνει ἀγνοῶν, ᾧ μέλλεις σαντὸν ἐπιτρέ-
 πειν; καὶ ὃς ἀκούσας, Ἔοικεν, ἔφη, ᾧ Σώκρατες, ἐξ ὧν
 σὺ λέγεις. Ἄρ' οὖν, ᾧ Ἰππόκρατες, ὁ σοφιστὴς τυγχάνει
 ὧν ἔμπορος τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωνίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ
 τρέφεται; Φαίνεται γὰρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις· τρέφεται
 δέ, ᾧ Σώκρατες, ψυχὴ τίτι; Μαθήμασι δῆπου, ἣν δ' ἐγώ.
 καὶ ὅπως γε μὴ, ᾧ ἐταίρε, ὁ σοφιστὴς ἐπαινωὶν ἂ πωλεῖ

ἔξαπατήσῃ ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τρο-
 φήν, ὁ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος. καὶ γὰρ οὗτοί που ὦν D
 ἄγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἴσασιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πο-
 νηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε
 οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μὴ τις τύχῃ γυμναστικός
 ἢ ἱατρός ὦν. οὕτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες
 κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ αἰὲ
 ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἃ πωλοῦσι, τάχα δ' ἄν
 τινες, ὧ ἄριστε, καὶ τούτων ἄγνοοιεν ὦν πωλοῦσιν ὅ τι
 χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχὴν· ὥς δ' αὕτως καὶ οἱ E
 ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν. ἐὰν μὴ τις τύχῃ περὶ τὴν ψυχὴν
 αὐ ἱατρικός ὦν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τού-
 των τί χρηστὸν καὶ πονηρὸν, ἀσφαλές σοι ὠνεῖσθαι μα-
 θήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ παρ' ἄλλον ὅπου οὖν·
 εἰ δὲ μὴ, ὄρα, ὦ μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύῃς 314
 τε καὶ κινδυνεύῃς. καὶ γὰρ δὴ καὶ πολὺν μείζων κίνδυνος
 ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὠνῇ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν
 γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τον [καπήλου καὶ ἐμποροῦ]
 ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι
 αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πίνοντα ἢ φαργόντα, καταθέμενον οἷκαδε
 ἔξεστι συμβουλευσάσθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπάλλοντα,
 ὅ τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὅ τι μὴ, καὶ ὁπόσον καὶ
 ὁπότε· ὥστε ἐν τῇ ὠνῇ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος. μαθήματα
 δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, B
 καταθέντα τὴν τιμὴν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λα-
 βόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημέ-
 νον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων
 ἡμῶν· ἡμεῖς γὰρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτο πρᾶγμα διελέ-
 σθαι. νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡρμήσαμεν, ἴωμεν καὶ ἀκού-
 σωμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοι-
 νωσώμεθα· καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἐστίν,

Γ ἀλλὰ καὶ Ἰππίας ὁ Ἥλειος· οἶμαι δὲ καὶ Προδίκον τὸν Κεῖ-
ον· καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί. —

- VI. Δύξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν
τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, ἐπιστάντες περὶ τίνος λόγου διε-
λεγόμεθα, ὃς ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· ἵν' οὖν μὴ
ἀτελὴς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσίοιμεν,
στάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἕως συνωμολογή-
σασιν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι, ὁ θυρωρός, εὐνοῦχός τις,
D κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σο-
φιστῶν ἄχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐπειδὴ
γούν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἐνοίξας καὶ ἰδὼν ἡμᾶς, Ἔα,
ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἅμα ἀμφοῖν
τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάννυ προθύμως ὥς οἶός τ' ἦν ἐπή-
ραξε. καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν, καὶ ὃς ἐγκεκλειμένης
τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, ὦ ἄνθρωποι, ἔφη, οὐκ
ἀκηκόατε, ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ; Ἀλλ' ὦ γὰρ θεέ, ἔφην ἐγώ,
οὔτε παρὰ Καλλίαν ἤκομεν οὔτε σοφισταί ἐσμεν· ἀλλὰ
E θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεόμενοι ἰδεῖν ἤλθομεν·
εἰσάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτὲ ἡμῖν ἄνθρωπος ἀνέφξε
τὴν θύραν· ἐπειδὴ δὲ εἰσῆλθομεν, κατελάβομεν Πρωτα-
γόραν ἐν τῷ προστώῳ περιπατοῦντα, ἐξῆς δ' αὐτῷ συμ-
περιεπάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἰπποκρίτου
315 καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ ὁμομήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέ-
ους, καὶ Χαρυίδης ὁ Γλαῦκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ
ἕτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης ὁ Φι-
λομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαῖος, ὅσπερ εὐδοκίμει
μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μαν-
θάνει, ὥς σοφιστὴς ἐσόμενος. τούτων δὲ οἱ ὀπίσθεν ἤκο-
λούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι
ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἐκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγό-
ρας, δι' ὧν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὀρφεύς,
B οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἐπονται κεικλημένοι· ἦσαν δὲ τι-

νες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ. τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἰδὼν ἤσθην, ὥς καλῶς εὐλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδῶν ἐν τῷ πρόσθην εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι ἐνθεν καὶ ἐνθεν, καὶ ἐν κύκλῳ περιμόντες ἀεὶ εἰς τὸ ὀπίσθην καθίσταντο κάλιστα. —

VII. Τὸν δὲ μετ' εἰσενόησα, ἔφη Ὅμηρος, Ἰππῖαν τὸν Ἠλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστώῳ ἐν ὀθρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων Ἐρυξίμαχος τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινοῦσιος καὶ Ἀνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολῖται τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἅττα διερωτᾶν τὸν Ἰππῖαν, ὁ δ' ἐν ὀθρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξήγει τα ἐρωτώμενα. καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσείδον, ἐπεδήμει γὰρ ἄρα Προδίκος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκῇματι D τινι, ᾧ πρὸ τοῦ μὲν ὥς ταμειρὸν ἐχρήτο Ἰππόδικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποιήκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο, ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς, ὥς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Πανσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Πανσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον, ὥς μὲν ἐγῶμαι, καλόν τε κάραθόν τὴν φύσιν, τὴν δ' οὖν E ἰδέαν πάνυ καλός. ἔδοξα ἀκούσαι ὄνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα, καὶ οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ παιδικὰ Πανσανίου τυγχάνει ὦν. τοῦτο ἦν τὸ μειράκιον, καὶ τῷ Ἀδεϊμάντω ἑμποτέρῳ, ὅτε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου, καὶ ἄλλοι τινές ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὧν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου· πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος·

316 ἀλλὰ διὰ τὴν βαρύντητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκῇ-
ματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα. -

VIII. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν
δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φῆς σύ
καὶ ἐγὼ πείθουμαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλλιάρχου. ἡμεῖς οὖν
ὡς εἰσῆλθομεν, ἔτι σμικρὸν ἅττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα
B διαθεασάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν, καὶ ἐγὼ
εἶπον· ὦ Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἦλθομεν ἐγὼ τε καὶ
Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνῳ βουλομένοι
διαλεχθῆναι ἢ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; Ἡμῖν μὲν, ἦν δ' ἐγώ,
οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δέ, οὐ ἔνεκα ἦλθομεν, αὐτὸς
σκέψαι. Τί οὖν δὴ ἐστίν, ἔφη, οὐ ἔνεκα ἤκατε; Ἰππο-
κράτης οὐδὲ ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων. Ἀπολλοδώρου υἱός,
οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν
C δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τοῖς ἡλικιώταις. ἐπιθυμεῖν δέ μοι
δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἶται οἱ
μάλιστα γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο· ταῦτ' οὖν ἤδη σὺ
σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἶει δεῖν διαλέγεσθαι
πρὸς μόνους, ἢ μετ' ἄλλων. Ὅρθως, ἔφη, προμηθεῖ.
ὦ Σώκρατες, ὑπὲρ ἑμοῦ. ξένον γὰρ ἄνδρα καὶ ἴοντα εἰς
πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς
βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ
οἰκείων καὶ ὄθινειων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων
ἐαυτῷ συνεῖναι ὡς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἑαυτοῦ
D συνουσίαν } χορὴν εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πρᾶττοντα· οὐ
γὰρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι
δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαί. ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέ-
χνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους
αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθῆς
αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς
μὲν ποιήσιν, οἷον Ὅμηρον τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην,
τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμοδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὅρ-

φῆα καὶ Μουσαῖον· ἐνίοις δέ τινας ἦσθηναι καὶ γυμνα-
 στικὴν, οἷον Ἴκκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἐστὶ ὢν
 οὐδενὸς ἤττων σοφιστῆς Ἡρόδικος ὁ Σηλυμβριανός, τὸ Ε
 δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέ-
 τερος προσχῆμα ἐποιήσατο, μέγας ὢν σοφιστής, καὶ Πυ-
 θοκλείδης ὁ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί. οὗτοι πάντες, ὥσπερ
 λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις ταύταις παρα-
 πετάσμασιν ἐχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τοῦτοις ἅπασι κατὰ τοῦτο 317
 εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἡγοῦμαι γὰρ αὐτοὺς οὐ τι διαπρά-
 ξασθαι ὃ ἐβουλήθησαν· οὐ γὰρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων
 τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὥνπερ ἕνεκα
 ταυτ' ἐστὶ τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οἳ γε πολλοὶ ὥς ἐπος
 εἰπεῖν οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' αἷτ' ἂν οὗτοι διαγγέλ-
 λωσι, ταῦτα ὑμνοῦσι. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνα-
 σθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ καταφαιῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ
 τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι Β
 ἰανάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἡγοῦνται γὰρ τὸν τοιοῦτον
 πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι· λέγω οὖν τούτων τὴν
 ἐναντίαν ἄπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὁμολογῶ τε σοφιστῆς
 εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ εὐλάβειαν ταύτην
 οἶμαι βελτίω ἐκείνης εἶναι, τὸ ὁμολογεῖν μᾶλλον ἢ ἔξαρνον
 εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτη ἐσκεμμαι, ὥστε, σὺν θεῷ
 εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ ὁμολογεῖν σοφιστῆς C
 εἶναι. καίτοι πολλὰ γε ἔτη ἤδη εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γὰρ
 καὶ τὰ ξύμπαντα πολλὰ μοι ἐστίν· οὐδενὸς ὅτου οὐ πάν-
 των ἂν ὑμῶν καθ' ἡλικίαν πατήρ εἴην· ὥστε πολὺ μοι
 ἡδιστόν ἐστιν, εἰ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἀπάντων
 ἐναντίον τῶν ἐνδον ὄντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι. καὶ ἐγὼ
 — ὑπώπτευσα γὰρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ
 τῷ Ἰππία ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐρασταὶ
 αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἴημεν — Τί οὖν, ἔφην ἐγώ, οὐ καὶ Πρό- D
 δικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα

ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνν μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθε οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθιζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἄσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν, καὶ αὐτοὶ τε ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατασκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππία· ἐκεῖ γὰρ προὔπηρχε τὰ
 E βάθρα. ἐν δὲ τούτῳ Κριτίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἄρουτε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

IX. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἂν, ἔφη, λέγοις, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ αἶδε πάρεις, περὶ ᾧ ὀλίγον πρότερον μυεῖαν ἐποιοῦ πρὸς ἐμὲ ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου. καὶ ἐγὼ εἶπον ὅτι Ἡ αὐτὴ μὲ ἀρχή
 318 ἔστιν, ὦ Πρωταγόρα, ἥπερ ἄρτι, περὶ ᾧ ἀφικόμεν. Ἰπποκράτης γὰρ ὕδὲ τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ᾧν τῆς σῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἂν σοι συνῇ, ἡδέως ἂν φησι πυθέσθαι. τοσοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. Ἐπολαβὼν οὖν ὁ Πρωταγόρας εἶπεν· ὦ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἂν ἐμοὶ συνῆς, ἢ ἂν ἡμέρα ἐμοὶ συγγένῃ, ἀπιέναι οἴκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὕστεραίᾳ ταῦτα ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας αἰεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι.
 B καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον· ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ καὶ σύ, καίπερ τηλικούτος ᾧν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τίς σε διδάξειεν ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἂν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ ἀντίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἰπποκράτης ὕδὲ ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανίσκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώτου, καὶ ἀφικόμενος παρ' αὐτόν, ὥσπερ παρὰ
 C σὲ νῦν, ἀκούσειεν αὐτοῦ ταῦτα ταῦτα, ἅπερ σοῦ, ὅτι ἐκάστης ἡμέρας ξυνὼν αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδάσει· εἰ αὐτὸν ἐπανεύροιτο· τί δὴ φῆς βελτίω ἐσεσθαι καὶ εἰς τί

ἐπιδάσκειν; εἶποι ἂν αὐτῷ ὁ Ζεύξιππος, ὅτι πρὸς γραφικὴν· καὶ εἰ Ὀρθαγόρα τῷ Θηβαίῳ συγγενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταῦτά ταῦτα, ἄπερ σοῦ, ἐπανέροιτο αὐτὸν εἰς ὅ τι βελτίων καθ' ἡμέραν ἔσται συγγιγνόμενος ἐκείνῳ, εἶποι ἂν, ὅτι εἰς αὐλήσιν· οὕτω δὲ καὶ σὺ εἶπες τῷ νεανίσκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἱπποκράτης ὅδε D
 Πρωταγόρα συγγενόμενος, ἢ ἂν αὐτῷ ἡμέρα συγγένηται, βελτίων ἄπεισι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἐκάστης οὕτως ἐπιδάσκει εἰς τί, ὦ Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; καὶ ὁ Πρωταγόρας ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σὺ τε καλῶς ἐρωτᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἱπποκράτης γὰρ παρ' ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἄπερ ἂν ἔπαθεν ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι λωβῶνται τοὺς νέους· τὰς γὰρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἄκοντας πάλιν E
 αὐτ' ἄγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες — καὶ ἅμα εἰς τὸν Ἱππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δ' ἐμὲ ἀφικόμενος μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἦκει. τὸ δὲ μάθημά ἐστιν εὐβουλία περὶ τε τῶν οἰκείων, ὅπως ἂν ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, ὅπως τὰ τῆς πόλεως δυνατώτατος ἂν εἴη καὶ πρᾶτ- 319
 τειν καὶ λέγειν. Ἄρ', ἔφη, ἐγώ, ἔπομαι σοι τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑποισχεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτό ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, ὃ ἐπαγγέλλομαι. *

X. Ἡ καλόν, ἣν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησθαι, εἴπερ κέκτησθαι· οὐ γάρ τι ἄλλο πρὸς γε σὲ εἰρήσεται ἢ ἄπερ νοῶ. ἐγὼ γάρ τοῦτο, ὦ Πρωταγόρα, οὐκ ὥμην διδασκτὸν εἶναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως [ἂν] ἀπιστῶ. B
 ὅθεν δὲ αὐτὸ ἡγοῦμαι οὐ διδασκτὸν εἶναι μηδ' ὑπ' ἀνθρώ-

πων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιός εἰμι εἰπεῖν. ἐγὼ
 γὰρ Ἀθηναῖος, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, φημί σο-
 φούς εἶναι. ὁρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν,
 ἐπειδὴν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέη πράξαι τὴν πόλιν,
 τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν
 οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπη-
 γοὺς, καὶ τὰλλα πάντα οὕτως, ὅσα ἡγοῦνται μαθητὰ τε
 καὶ διδασκὰ εἶναι· ἐάν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συ-
 βουλεύειν, ὃν ἐκεῖνοι μὴ οἶονται δημιουργὸν εἶναι, καὶ
 πάνυ καλὸς ἢ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι
 μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν,
 ἕως ἄν ἡ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυ-
 βηθεὶς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύνωσιν ἢ ἐξαίρωνται
 κελεύοντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὧν οἶονται ἐν
 τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράττονται· ἐπειδὴν δέ τι περὶ τῆς
 πόλεως διοικήσεως δέη βουλευσάσθαι, συμβουλεύει αὐ-
 τοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὁμοίως μὲν τέκτων, ὁμοίως
 δὲ χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἔμπορος, ναύκληρος, πλούσιος,
 πένης, γενναῖος, ἀγεννής, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπι-
 πλήττει ὥσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμῶθεν μαθὼν,
 οὐδὲ οὗτος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτοῦ, ἔπειτα συμβου-
 λεύειν ἐπιχειρεῖ· δηλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδασκὸν
 εἶναι. μὴ τοίνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὕτως ἔχει,
 ἀλλὰ ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἀριστοὶ τῶν πολιτῶν
 ταύτην τὴν ἀρετὴν ἣν ἔχουσιν οὐχ οἷοί τε ἄλλοις παρα-
 δίδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τούτων τῶν νεανίσκων πατήρ,
 τούτους ἂ μὲν διδασκάλων εἶχετο καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευ-
 320 σεν, ἃ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν, οὔτε αὐτὸς παιδεύει οὔτε
 τῷ ἄλλῳ παραδίδωσιν, ἀλλ' αὐτοὶ περιμόντες νέμονται
 ὥσπερ ἄφειτοι, ἐάν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ·
 εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτουῖ νεώτερον
 ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς,

δεδιώς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθορῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου,
 ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαί-
 δευε· καὶ πρὶν ἔξ μῆνας γεγρονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ
 ἔχων ὅ τι χρῆσαιτο αὐτῷ, καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω B
 λέγειν, οἳ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω
 ἐποίησαν οὔτε τῶν οἰκείων οὔτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν,
 ὦ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγνούμαι διδά-
 κτὸν εἶναι ἀρετὴν· ἵππειδῇ δὲ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος.
 κάμπτομαι καὶ οἶμαι τί σε λέγειν διὰ τὸ ἡγείσθαι σε πολ-
 λῶν μὲν ἐμπειρον γεγρονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ
 δὲ αὐτὸν ἐξευρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν
 ἐπιδείξαι, ὥς διδασκτὸν ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, μὴ φθοιῆσθαι, ἀλλ' C
 ἐπιδείξον. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθοιῆσθαι· ἀλλὰ
 πότερον ὑμῖν, ὥς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῦθον λέγων
 ἐπιδείξω ἢ λόγῳ διεξελθῶν; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον
 τῶν παρακαθημένων, ὁποτέρως βούλοιτο, οὕτως διεξιέ-
 ναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῦθον
 ὑμῖν λέγειν.

XI. Ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ
 δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἴμαρ- D
 μένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἐνδον ἐκ γῆς καὶ
 πυρὸς μίξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται.
 ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἐμελλον, προσέταξαν Προ-
 μηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμησαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκά-
 στοις ὥς πρόπει. Προμηθεὶ δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς
 αὐτὸς νεῖμαι, νεύμαντος δ' ἐμοῦ, ἔφη, ἐπίσκειναι καὶ
 οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους E
 προσῆπτε, τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ
 ὦπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς
 ἐμηχανᾶτο δύναιμι εἰς σωτηρίαν. ἃ μὲν γὰρ αὐτῶν σμι-
 κρότητι ἤμπισχε, πτηνὸν φυγῇ ἢ κατάγειον οἰκησὶν ἐνε-
 μεν· ἃ δὲ ἡὔξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωξε· καὶ τᾶλλα 321

- οὕτως ἐπανισῶν ἐνεμε. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν
 ἔχων μὴ τι γένος ἀλίστωθει· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλο-
 φθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε, πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐ-
 μάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννῆς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξὶ καὶ
 στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς
 δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνάς ἰοῦσιν ὅπως ὑπάρχῃ τὰ
 αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυῆς ἑκάστῳ· καὶ
- B ὑπὸ ποδῶν τὰ μὲν ὀπλαῖς, τὰ δὲ ὄννξι καὶ δέρμασι στε-
 ρεοῖς καὶ ἀναίμοις. τούντεσθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξε-
 πόριζε, τοῖς μὲν ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρ-
 πούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔστι δ' οἷς ἔδωκεν εἶναι τροφήν ζώων
 ἄλλων βορὰν· καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ'
 ἀναλίσκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ
 γένει πορίζων. ἄτε δὴ οὖν οὐ πάντι σοφὸς ὢν ὁ Ἐπιμη-
 C θεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις· λοιπὸν
 δὴ ἀκούσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἡπό-
 ρει ὅ τι χρήσαιτο. ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεὺς
 ἐπισκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὄρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμ-
 μελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρώπον γυμνόν τε καὶ
 ἀνυπόδητον καὶ ἄστροφον καὶ ἄοπλον· ἦδη δὲ καὶ ἡ
 εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ᾗ ἔδει καὶ ἀνθρώπον ἐξιέναι
 ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορία οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεὺς, ἦν-
 τινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι, κλέπτει Ἡφαίστου
- D καὶ Ἀθηναῖς τὴν ἐντεχνον σοφίαν σὺν πυρὶ — ἀμήχανου
 γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἡ χρησίμην γενέ-
 σθαι — καὶ οὕτω δὴ δαρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν μὲν οὖν
 περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρώπος ταύτῃ ἐσχέ, τὴν δὲ πολι-
 τικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ
 εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν οὐκέτι ἐνε-
 χῶρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς φυλακαὶ φοβεραὶ
- E ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηναῖς καὶ Ἡφαίστου οἰκημα τὸ κοι-
 νόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνεῖτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας

τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην
τὴν τῆς Ἀθηναῖς δίδωσιν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐκ τούτου εὐπο-
ρία μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίνεται, Προμηθεῖα δὲ δι' 322
Ἐπιμηθεῖα ὕστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετέλθειν.

XII. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας,
πρῶτον μὲν διὰ τὴν [τοῦ θεοῦ] συγγένειαν ζῶων μόνον
θεοῖς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ
ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρ-
θρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέ-
σεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς εὔρετο. οὕτω δὲ
παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ὥκουν σποράδην,
πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ B
τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ
τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ
τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην
οὐκ ἔχον, ἥς μέρος πολεμικῆ· ἐξήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι
καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδί-
κουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην,
ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δεῖ- C
σας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει
ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἰεν πόλεων
κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς
Δία, τίνα οὖν τρόπον δοῖη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις·
πότερον ὥς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω;
νενέμηνται δὲ ὧδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς
ιδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ
οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω; ἐπὶ D
πάντας, ἔφη ὁ Ζεὺς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν
γένονιντο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων
τεχνῶν· καὶ νόμον γε θὲς παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον
αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὥς νόσον πόλεως.
οὕτω δὲ, ὦ Σωκράτες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθη-

- ναῖτοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης
 τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς,
 E καὶ εἴαν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῇ, οὐκ ἰσχύ-
 οῦνται, ὥς σὺ φῆς· εἰκότως, ὥς ἐγὼ φημι· ὅταν δὲ εἰς
 323 συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἣν δεῖ διὰ δικαιοσύ-
 νης πᾶσαν εἶναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀν-
 δρὸς ἀνέχονται, ὥς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν
 τῆς ἀρετῆς, ἢ μὴ εἶναι πόλεις. αὕτη, ὧς Σώκρατες, τοῦτου
 αἰτία· ἵνα δὲ μὴ οἷη ἀπατᾶσθαι, ὥς τῷ ὄντι ἡγοῦνται πάν-
 τες ἄνθρωποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ
 τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον. ἐν
 γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, εἴαν τις φῇ
 ἀγαθὸς αὐλητῆς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡρτινοῦν τέχνην, ἣν μὴ
 B ἔστιν, ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσι, καὶ οἱ οἰκείοι προς-
 αῖντες νοουθετοῦσιν ὥς μαινόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ
 ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, εἴαν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἄδι-
 κός ἐστιν, εἴαν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθ' ἡ λέγῃ ἐναν-
 τίων πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τάληθ' ἡ
 λέγειν, ἐν ταῦτα μανίαν, καὶ φασὶ πάντας δεῖν φάναι
 εἶναι δικαίους, εἴαν τε ᾧσιν εἴαν τε μὴ, ἢ μαίνεσθαι τὸν
 μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὥς ἀναγκαῖον οὐδένα
 C ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, ἢ μὴ εἶναι ἐν
 ἀνθρώποις.

- XIII. Ὅτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχον-
 ται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἡγεῖσθαι
 παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει
 ἡγοῦνται εἶναι οὐδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν
 τε καὶ ἐξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι ᾧ ἂν παραγίγηται,
 τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδείξαι. ὅσα γὰρ
 D ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχῃ,
 οὐδεὶς θυμουται οὐδὲ νοουθετεῖ οὐδὲ διδάσκει οὐδὲ κολά-
 ζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιοῦτοι ᾧσιν, ἀλλ' ἐλευθ-

σιν· οἷον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως
 ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν
 γάρ, οἶμαι, ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχῃ τοῖς ἀνθρώποις
 γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τὰναντία τούτοις· ὅσα δὲ ἐξ ἐπιμε-
 λείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίνεσθαι ἀγαθὰ
 ἀνθρώποις, εἰναι τις ταῦτα μὴ ἔχη, ἀλλὰ τὰναντία τούτων E
 κακὰ, ἐπὶ τούτοις που οἷ τε θυμοὶ γίνονται καὶ αἱ κολά-
 σεις καὶ αἱ νοουθετήσεις. ὧν ἐστὶν ἓν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ
 ἀσεβεία καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς 324
 ἀρετῆς· ἐνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νοουθετεῖ, δηλον
 ὅτι ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης. εἰ γάρ
 ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, ὦ Σώκρατες, τοὺς ἀδικούν-
 τας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οἷ γε ἄνθρωποι
 ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετὴν. οὐδεὶς γάρ κολά-
 ζει τοὺς ἀδικούντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ
 τούτου ἕνεκα, ὅτι ἠδίκησεν, ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον ἀλο- B
 γίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν
 οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται —
 οὐ γὰρ ἂν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θεῖη — ἀλλὰ τοῦ μέλ-
 λοντος χάριν, ἵνα μὴ αὐτίς ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος
 μήτε ἄλλος ὁ τούτου ἰδὼν κολασθέντα· καὶ τοιαύτην δια-
 νοίαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετὴν· ἀποτρο-
 πῆς γοῦν ἕνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες
 ἔχουσιν, ὅσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· C
 τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οἷ τε ἄλλοι ἄνθρωποι
 οὓς ἂν οἴωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἥμισυ Ἀθηναῖοι,
 οἷ σοὶ πολῖται· ὥστε κατὰ τούτον τὸν λόγον καὶ Ἀθη-
 ναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ
 διδακτὸν ἀρετὴν. ὥς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται οἷ σοὶ
 πολῖται καὶ χαλκίως καὶ σκυτοτόμου συμβουλευόντος τὰ
 πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦν-

ὅ ται ἀρετὴν, ἀποδεδεικταί σοι, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς, ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται. *

XIV. Ἔτι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἐστίν, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσιν, ἀ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοί, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσι. τοῦτου δὴ πέρι, ὦ Σώκρατες, οὐκέτι μῦθόν σοι ἐρῶ, ἀλλὰ λόγον. ὧδε γὰρ ἐννόησον.

Ε πότερον ἐστὶ τι ἐν, ἢ οὐκ ἐστίν, οὐ ἀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γὰρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἐν οὐ τεκτονικῇ
 325 οὐδὲ χαλκείᾳ οὐδὲ κεραμεῖᾳ, ἀλλὰ δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ τὸ ὅσιον εἶναι, καὶ συλλήβδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετὴν· εἰ τοῦτ' ἐστίν, οὐ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα, εἴαν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἄνευ δὲ τούτου μὴ, ἢ τὸν μὴ μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολάζειν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, ἕωςπερ ἂν κολαζόμενος βελτίων γένηται, ὥς δ' ἂν μὴ ὑπακούῃ κολαζόμενος καὶ διδασκόμενος, ὥς ἀνίατον ὄντα τοῦτον ἐκβάλ-
 B λειν ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μὴ, σκέψαι ὥς θαυμασίως γίνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γὰρ διδασκὼν αὐτὸ ἡγοῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν· διδασκτοῦ δὲ ὄντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα ἅρα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οἷς οὐκ ἐστὶ θάνατος ἢ ζημία, εἴαν μὴ ἐπίστανται, ἐφ' ᾧ δὲ ἢ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φνγαί
 C μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευνεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καὶ ὥς ἔπος εἰπεῖν ξυλλήβδην τῶν οἰκῶν ἀνατροπαί, ταῦτα δ' ἅρα οὐ διδάσκον-

ται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἰεσθαί γε χρή,
ὦ Σώκρατες.

XV. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὐπερ
ἂν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν. ἐπειδὴν θάττον
συνῆ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδα-
γωγὸς καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ περὶ τούτου διαμάχονται, ὅπως D
βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἑκάστων καὶ ἔργον καὶ λόγον
διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ
ἀδίκον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν
ὄσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποιεῖ, τὰ δὲ μὴ ποιεῖ·
καὶ ἂν μὲν ἐκὼν πείθεται· εἰ δὲ μὴ, ὥσπερ ξύλον δια-
στρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθυνοῦσιν ἀπειλαῖς καὶ
πληγαῖς. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ
μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὐκοσμίας τῶν παίδων
ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων E
τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπειδὴν αὐτοὶ γράμματα μάθωσι καὶ
μέλλωσι συνῆσειν τὰ γεγραμμένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν,
παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βᾶθρων ἀναγιννώσκειν
ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα καὶ ἐκμανθάνειν ἀναγκάζου-
σιν, ἐν οἷς πολλὰ μὲν νουθετήσεις ἐνεῖσι, πολλὰ δὲ διέξ- 326
οδοι καὶ ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν,
ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγεται τοιοῦτος γενέ-
σθαι. οἳ τ' αὐτοὶ κιθαρίζεται, ἕτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης
τε ἐπιμελοῦνται καὶ ὅπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσι·
πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων αὐ-
ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς B
τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ὕμνους τε καὶ τὰς
ἁρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παί-
δων, ἵνα ἡμερώτεροί τε ᾧσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρ-
μοστώτεροι γιγνόμενοι χρήσιμοι ᾧσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ
πράττειν· πᾶς γάρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε
καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παι-

δοτριβον πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπη-
 C ρετώσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὔσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζονται
 ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς
 πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι· καὶ ταῦτα ποιουῖσιν
 οἱ μάλιστα δυνάμενοι· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώ-
 τατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς, πρωτότατα εἰς διδασκάλων
 τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν, ὁψιαίτατα ἀπαλλάττονται.
 ἐπειδὴν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὐτοὺς
 D τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν
 κατὰ παράδειγμα, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' αὐτῶν εἰκῇ πράττω-
 σιν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δει-
 νοῖς γράφειν τῶν παιδῶν ὑπογράφαντες γραμμάς τῇ γρα-
 φίδι οὕτως τὸ γραμματεῖον διδῶσι καὶ ἀναγκάζουσι γρά-
 φειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὥς δὲ καὶ ἡ πόλις
 νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετιῶν
 εὐρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἄρχειν καὶ ἄρχε-
 σθαι· ὅς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνειν τούτων, κολάζει, καὶ ὄνομα τῇ
 E κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὥς εὐ-
 θυμούσης τῆς δίκης, εὐθύναί. τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμε-
 λείας οὔσης περὶ ἀρετῆς ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, θαυμάζεις, ὦ
 Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδασκτόν ἐστιν ἀρετὴ; ἀλλ' οὐ
 χορὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδασκτόν. ~

XVI. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς
 φαῦλοι γίνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν,
 εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου
 327 τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα
 δεῖ ἰδιοτενεῖν. εἰ γὰρ δὴ ὁ λέγω οὕτως ἔχει — ἔχει δὲ
 μάλιστα πάντων οὕτως — ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτη-
 δευμάτων ὅτιοῦν καὶ μαθημάτων προσελόμενος. εἰ μὴ οἶόν
 τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάντες ἀνέλτῃ ἦμεν, ὅποιός τις
 ἐδύνατο ἕκαστος, καὶ τοῦτο καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς
 πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν μὴ καλῶς αὐ-

λούντα, καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν δικαίων
 καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ οὐδ' ἀποκρύπτεται ὥσπερ B
 τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γὰρ, οἶμαι, ἡμῖν ἢ ἀλ-
 λήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετὴ· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προ-
 θυμῶς λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα. εἰ
 οὖν οὕτω καὶ ἐν ἀυλήσει πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν
 εἴχομεν ἀλλήλους διδάσκειν, οἶει ἂν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὦ
 Σώκρατες, τῶν ἀγαθῶν εὐλητῶν ἀγαθοὺς εὐλητὰς τοὺς
 υἱεὶς γίγνεσθαι ἢ τῶν φαύλων; οἶμαι μὲν οὐ, ἀλλὰ ὅτου
 ἔτυχεν ὁ υἱὸς εὐφυέστατος γενόμενος εἰς αὐλήσιν, οὗτος C
 ἂν ἐλλόγιμος ἡυξήθη, ὅτου δὲ ἀφυῆς, ἀκλεῆς· καὶ πολ-
 λάκις μὲν ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦλος ἂν ἀπέβη, πολλάκις
 δ' ἂν φαῦλον ἀγαθὸς· ἀλλ' οὖν αὐληταὶ γοῦν πάντες
 ἦσαν ἱκανοὶ ὥς πρὸς τοὺς ἰδιώτας καὶ μηδὲν αὐλήσεως
 ἐπαίοντας. οὕτως οἶον καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικιώτατος φαί-
 νεται ἄνθρωπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τεθραμ-
 μένων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ
 πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, D
 οἷς μήτε παιδεῖα ἐστὶ μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ
 ἀνάγκη μηδεμία διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμε-
 λεῖσθαι, ἀλλ' εἴεν ἄγριοι τινες, οἷοί περ οὗς πέρυσι Φερε-
 κράτης ὁ ποιητὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ἀθηναίῳ, ἢ σφόδρα ἐν τοῖς
 τοιοῦτοις ἀνθρώποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ
 χορῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἂν, εἰ ἐντύχοις Εὐρυ-
 βάτῳ καὶ Φρυωνίδῃ, καὶ ἀνολοφύραι' ἂν ποθῶν τὴν τῶν E
 ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ τρυφᾷς, ὦ Σώκρα-
 τες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσιν ἀρετῆς, καθ' ὅσον δύ-
 ναται ἕκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἷς· ὥσπερ ἂν εἰ
 ζητοῖς τίς διδάσκαλος τοῦ ἑλληνίζειν, οὐδ' ἂν εἷς φανεῖν, 328
 οὐδέ γ' ἂν, οἶμαι. εἰ ζητοῖς τίς ἂν ἡμῖν διδάξειε τοὺς τῶν
 χειροτεχνῶν υἱεὶς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἣν δὴ παρὰ
 τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἷός τ' ἦν ὁ πατήρ καὶ

οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὁμότεχνοι, τούτους ἐτι τίς ἂν διδάξειεν, οὐ ῥᾷδιον οἶμαι εἶναι. ὦ Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπείρων παντάπασι ῥᾷδιον, οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων· ἀλλὰ κἂν εἰ ὀλίγον ἔστι τις ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετὴν, ἀγαπητόν. ὦν δὴ ἐγὼ οἶμαι εἰς εἶναι, καὶ διαφερόντως ἂν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὀνῆσαι τινα πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ ὃν πράττομαι, καὶ ἐτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι. διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποιῆμαι· ἐπειδὴν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, εἴαν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν ὃ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· εἴαν δὲ μὴ, ἔλθων εἰς ἱερὸν, ὁμόσας, ὅσον ἂν φῇ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν. τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἶρηκα, ὥς διδασκτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστόν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φανύλους υἱεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φανύλων ἀγαθοὺς. ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου υἱεῖς, Παράλουν καὶ Ξανθίππον τοῦδε ἡλικιωταί, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν. ἤτωνδε δὲ ὅσῳ πω ἄξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἐτι γὰρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ.

XVII. Πρωταγόρας μὲν τοσεῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου. καὶ ἐγὼ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἐτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὥς ἐροῦντά τι, ἐπιθυμῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡσθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πως ἔμαυτὸν ὥσπερ εἰ συναγείρας εἶπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἱπποκράτη· ὦ παῖ Ἀπολλοδώρου, ὥς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψάς με ὥδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γὰρ ποιῶμαι ἀκηκοέναι ἢ ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἐγὼ γὰρ ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ἡγοῦμην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, ἢ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίνονται·

νῦν δὲ πέπεισμαι. πλήν σμικρὸν τί μοι ἐμποδῶν, ὃ δῆλον
 ὅτι Πρωταγόρας ῥαδίως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ
 ταῦτα ἐξεδίδαξε. καὶ γὰρ εἰ μὲν τις περὶ αὐτῶν τούτων
 συγγένειοιτο ὅπως τῶν δημηγόρων, τάχ' ἂν καὶ τοιού- 329
 τους λόγους ἀκούσειεν ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν
 ἱκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινα τι, *οὐχ' ὥσπερ
 βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέ-
 σθαι, ἀλλ' ἐάν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥηθέν-
 των, ὥσπερ τὰ χαλκεία πληγέντα μακρὸν ἤχει καὶ ἀπο-
 τείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλάβηται τις, καὶ οἱ ῥήτορες οὕτω σμικρὰ
 ἐρωτηθέντες δολιχὸν κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωτα- B
 γόρας δὲ ὅδε ἱκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς
 εἰπεῖν, ὥς αὐτὰ δηλοῖ, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρί-
 νασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀπο-
 δεῖξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἃ ὀλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα.
 νῦν οὖν, ὦ Πρωταγόρα, σμικροῦ τινὸς ἐνδεής εἰμι πάντ'
 ἔχειν, εἰ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φῆς διδακτὸν
 εἶναι, καὶ ἐγὼ εἶπερ ἄλλω τῷ ἀνθρώπῳ πειθοίμην ἂν,
 καὶ σοὶ πείθομαι· ὃ δ' ἐθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό C
 μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον. ἔλεγες γάρ ὅτι ὁ Ζεὺς τὴν
 δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψειε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ
 αὐτὸν πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ ἢ δικαιοσύνη
 καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὥς ἐν τι εἰη
 συλλήβδην, ἀρετή· ταῦτ' οὖν αὐτὰ διέλθῃ μοι ἀκριβῶς
 τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστὶν ἡ ἀρετή, μόρια δὲ αὐτῆς
 ἐστὶν ἢ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὁσιότης, ἢ ταῦτ'
 ἐστὶν ἂν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον πάντα ὀνόματα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς D
 οὗτος· τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἐτι ἐπιποθῶ.

XVIII. Ἀλλὰ ῥάδιον τοῦτό γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες,
 ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς οὗτος τῆς ἀρετῆς μόριόν ἐστιν ἂν
 ἐρωτᾷς. Πότερον, ἔφη, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μό-
 ριά ἐστι, στόμα τε καὶ ὄρις καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα, ἢ ὥσπερ

- τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ' ἢ μεγέθει καὶ σμικρότητι; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὦ Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ
- E προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἣν δ' ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλο, οἱ δὲ ἄλλο, ἢ ἀνάγκη, εἴανπερ τις ἐν λάβῃ, ἅπαντ' ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοί εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὐτοί, σοφοὶ δὲ οὐ. Ἔστι γὰρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς.
- 330 ἔφην ἐγώ, σοφία τε καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δῆπου, ἔφη· καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἐστίν, ἣν δ' ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἕκαστον ἰδίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἐστὶν ὀφθαλμὸς οἷον τὰ ὦτα, οὐδ' ἡ δύναμις αὐτοῦ ἢ αὐτῇ· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐστὶν οἷον τὸ ἕτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἄρ' οὖν οὕτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἐστὶ τὸ ἕτερον οἷον τὸ
- B ἕτερον, οὔτε αὐτὸ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἢ δὴλα δὴ ὅτι οὕτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματι γε ἔοικεν; Ἀλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει, ὦ Σώκρατες. καὶ ἐγὼ εἶπον· Οὐδὲν ἄρα ἐστὶ τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἷον ἐπιστήμη, οὐδ' οἷον δικαιοσύνη, οὐδ' οἷον ἀνδρεία, οὐδ' οἷον σωφροσύνη, οὐδ' οἷον ὁσιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δὴ, ἔφην ἐγώ, κοιῇ σκεψώμεθα ποῖόν τι αὐτῶν ἐστὶν ἕκαστον. πρῶτον μὲν
- C τὸ τοιόνδε· ἡ δικαιοσύνη πρᾶγμα τί ἐστὶν ἢ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ· τί δὲ σοί; Καὶ ἐμοί, ἔφη. Τί οὖν; εἰ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἶπετον δὴ μοι, τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ὃ ὠνομάσατε ἄρτι, ἡ δικαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιόν ἐστιν ἢ ἀδίκον; ἐγὼ μὲν ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμην ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τί· ἂν ψῆφον θείο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἢ ἄλλην; Τὴν αὐτὴν, ἔφη. Ἔστιν ἄρα τοιοῦτου ἡ δικαιοσύνη οἷον δίκαιον

εἶναι, φαίην ἂν ἔγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι· οὐκ- 11
οὐν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο·
οὐκοῦν καὶ ὁσιότητά τινά φατε εἶναι; φαίμεν ἂν, ὥς ἐγώ
μαι. Ναί, ἢ δ' ὅς. Οὐκοῦν φατέ καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι εἶναι;
φαίμεν ἂν· ἢ οὐ; Καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο
αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε τοιοῦτον πεφυκέναι οἷον ἀνόσιον
εἶναι ἢ οἷον ὅσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἂν ἔγωγ', ἔφη, τῷ ἐρω-
τήματι. καὶ εἰποίμ' ἂν· εὐφήμει, ὦ ἀνθρώπε· σχολῇ μέντ'
ἂν τι ἄλλο ὅσιον εἴη. εἰ μὴ αὐτὴ γε ἡ ὁσιότης ὅσιον ἔσται. E
τί δὲ σύ; οὐκ οὕτως ἂν ἀποκρίναιο; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

XIX. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἰποι ἐρωτῶν ἡμᾶς· πῶς
οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἄρ' οὐκ ὀρθῶς ὑμῶν κατη-
κουσα; ἐδόξατέ μοι φάναι τῆς ἀρετῆς μύρια εἶναι οὕτως
ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὥς οὐκ εἶναι τὸ ἕτερον αὐτῶν οἷον
τὸ ἕτερον· εἰποίμ' ἂν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ὀρθῶς ἤκου-
σας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἶει εἰπεῖν τοῦτο, παρήκουσας. Πρω-
ταγόρας γὰρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἐγὼ δὲ ἡρώτων. εἰ 331
οὖν εἰποι· ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὦ Πρωταγόρα; σύ φῆς οὐκ
εἶναι τὸ ἕτερον μύριον οἷον τὸ ἕτερον τῶν τῆς ἀρετῆς;
σὸς οὗτος ὁ λόγος ἐστί; τί ἂν αὐτῷ ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμολογεῖν. Τί οὖν, ὦ Πρωταγόρα,
ἀποκρινόμεθα αὐτῷ, ταῦτα ὁμολογήσαντες, εἰ ἂν ἡμᾶς
ἐπανερώται· οὐκ ἄρα ἐστὶν ὁσιότης οἷον δίκαιον εἶναι
πρᾶγμα. οὐδὲ δικαιοσύνη οἷον ὅσιον, ἀλλ' οἷον μὴ ὅσιον·
ἢ δ' ὁσιότης οἷον μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἄδικον ἄρα, τὸ δὲ ἀνό-
σιον; τί αὐτῷ ἀποκρινόμεθα; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸς ὑπὲρ B
γε ἑμαυτοῦ φαίην ἂν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον εἶναι
καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἰ με ἐφῆς,
ταῦτά ἂν ταῦτα ἀποκρinoίμην, ὅτι ἦτοι ταυτὸν ἐστὶ δι-
καιότης ὁσιότητι ἢ ὅ τι ὁμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων
ἢ τε δικαιοσύνη οἷον ὁσιότης καὶ ἡ ὁσιότης οἷον δικαιο-
σύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, ἢ καὶ σοὶ

συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώκρα-
 C τες, οὕτως ἀπλοῦν εἶναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιο-
 σύνην ὅσιον εἶναι καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι
 δοκεῖ ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει;
 ἔφη· εἰ γὰρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ
 ὁσιότης δίκαιον. Μὴ μοι, ἦν δ' ἐγώ· οὐδὲν γὰρ δέομαι
 τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἰ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ' ἐμέ τε
 καὶ σέ· τὸ δ' ἐμέ τε καὶ σέ τοῦτο λέγω, οἰόμενος οὕτω τὸν
 D λόγον βέλτιστ' ἂν ἐλέγχεσθαι, εἰ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ.
 Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δ' ὅς, προσέεικέ τι δικαιοσύνη ὁσιότητι
 καὶ γὰρ ὁτιοῦν ὅτιοι ἄμῃ γέ πη προσέεικε. τὸ γὰρ λευκὸν
 τῷ μέλανι ἔστιν ὅπῃ προσέεικε, καὶ τὸ σκληρὸν τῷ μα-
 λαιῷ, καὶ τὰλλα ἃ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ
 ἃ τότε ἔφαμεν ἄλλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτε-
 ρον οἶον τὸ ἕτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἄμῃ γέ πη
 προσέεικε καὶ ἔστι τὸ ἕτερον οἶον τὸ ἕτερον· ὥστε τοῦτω
 E γε τῷ τρόπῳ καὶ ταῦτα ἐλέγχεις, εἰ βούλοιο, ὥς ἅπαντά
 ἔστιν ὅμοια ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐχὶ τὰ ὁμοίων τι ἔχοντα ὅμοια
 δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, καὶ
 πάνυ σμικρὸν ἔχει τὸ ὅμοιον. καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον
 πρὸς αὐτόν, Ἥ γὰρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς
 ἀλλήλα ἔχει, ὥστε ὁμοίων τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ
 332 πάνυ, ἔφη, οὕτως, οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτὸς ὥς σύ μοι δοκεῖς
 οἶεσθαι. Ἀλλὰ μὲν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερὲς δοκεῖς
 μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ἄλλο
 ὧν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

XX. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; Ἔφη. Τούτῳ τῷ πράγ-
 ματι οὐ πᾶν τὸ ἑναντίον ἐστὶν ἡ σοφία; Ἐμοιγε δοκεῖ.
 ἔφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἄνθρωποι ὀρθῶς τε καὶ
 ὠφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττον-
 τες, ἢ [εἰ] τοῦ ἑναντίου [ἐπραττον]; Σωφρονεῖν, ἔφη. Οὐκ-
 B οὐν σωφροσύνη σωφρονούσιν; Ἀνάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ

ὀρθῶς πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦ-
 σιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, ἔφη. Τὸνναντίον ἄρα
 ἐστὶ τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; Ἐφη. Οὐκοῦν
 τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ δὲ
 σωφρόνως σωφροσύνη; Ὁμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ἰσχυρῶς
 πράττεται, ἰσχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθε-
 νῶς; Ἐδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι
 μετὰ βραδυτήτος, βραδέως; Ἐφη. Καὶ εἴ τι δὴ ὡσαύτως ^ο
 πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναν-
 τίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δὴ, ἦν δ' ¹
 ἐγώ, ἐστὶ τι καλόν; Συνεχώρει. Τούτῳ ἐστὶ τι ἐναντίον
 πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἐστίν. Τί δέ; ἐστὶ τι ἀγαθόν;
 Ἔστιν. Τούτῳ ἐστὶ τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ
 ἐστίν. Τί δέ; ἐστὶ τι ὁξὺ ἐν φωνῇ; Ἐφη. Τούτῳ μὴ ἐστὶ
 τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν τὸ βαρύν; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ²
 ἐγώ, ἐνὶ ἑκάστῳ τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἐστὶν ἐναντίον ³ ^{μέλω}
 καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. Ἰθι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, ἀναλο- ^ο
 γισώμεθα τὰ ὁμολογημένα ἡμῖν. ὁμολογήκαμεν ἐν ἐνὶ
 μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μὴ; Ὁμολογήκαμεν. Τὸ δὲ
 ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίων πράττεσθαι; Ἐφη.
 Ὁμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι ὃ ἂν ἀφρόνως
 πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; Ἐφη. Τὸ δὲ σω-
 φρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ
 δὲ ἀφρόνως ὑπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν εἴπερ ^ε
 ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' αὖ; Ναί.
 Πράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφρο-
 σύνης; Ναί. Ἐναντίως; Πάνν γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναν-
 τίων ὄντων; Ναί. Ἐναντίον ἄρ' ἐστὶν ἀφροσύνη σωφρο-
 σύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν ὅτι ἐν τοῖς ἐμπροσθεν
 ὁμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφία ἐναντίον εἶναι; Συνω-
 μολόγει. Ἐν δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότε-
 ρον οὖν, ὦ Πρωταγόρα, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ ἐν ἐνὶ 333

μόνον ἐναντίον εἶναι, ἢ ἐκείνον ἐν ᾧ ἐλέγετο ἕτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἑτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὗτοι γὰρ οἱ λόγοι ἀμφοτέροι οὐ πάννυ μουσικῶς λέγονται· οὐ γὰρ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις. πῶς γὰρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνὶ μὲν B ἔν μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείοσι δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ | ἐνὶ ὅντι σοφία ἐναντία καὶ σωφροσύνη αὐ φαίνεται, ἢ γὰρ, ὦ Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, ἢ ἄλλως πῶς; Ὁμολόγησε καὶ μάλ' ἀκόντως. Οὐκοῦν ἔν ἂν εἴη ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία; τὸ δὲ πρότερον αὐ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὁσιότης σχεδόν τι ταὐτὸν ὄν. Ἴθι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκηψώμεθα. Ἄρα τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρώπος σωφρονεῖν, C ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἂν ἐγώ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ὁμολογεῖν, ἐπεὶ πολλοὶ γέ φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, ἢ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη, πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸτ λόγον διαλέχθῃτι τὸν τῶν πολλῶν. Ἄλλ' οὐδέν μοι διαφέρει, ἔάν μόνον σύ γε ἀποκρίνῃ. εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα, εἴτε μή. τὸν γὰρ λόγον ἔγωγε μάλιστα ἐξετάζω, συμβαίνει μέντοι ἴσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἐξετάζεσθαι.

D XXI. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας· τὸν γὰρ λόγον ἡτιᾶτο δυσχερῇ εἶναι· ἔπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι. Ἴθι δὴ, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀποκρίναι. δοκοῦσί τινές σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; Ἔστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εὐ φρονεῖν; Ἐφη. Τὸ δ' εὐ φρονεῖν εὐ βουλεύεσθαι, ὅτι ἀδικοῦσιν; Ἔστω, ἔφη. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, εἰ εὐ πράττουσιν ἀδικοῦντες ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εὐ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ

ἅττα εἶναι; Ἀέγω. Ἄρ' οὖν, ἣν δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγα-
θά, ἃ ἐστὶν ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δι',
ἔφη, καὶ μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλιμα ἦ, ἔγωγε κα- E
λῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἤδη τετρα-
χύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατετάχθαι πρὸς τὸ ἀπο-
κρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἑώρων αὐτὸν οὕτως ἔχοντα, εὐλα-
βοῦμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἣν δ' ἐγώ, λέγεις, ὦ
Πρωταγόρα, ἃ μὴδὲν ἀνθρώπων ὠφέλιμά ἐστιν, ἢ ἃ μὴδὲ 334
τὸ παράπαν ὠφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς;
Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἐγωγε πολλὰ οἶδ' ἃ ἀνθρώποις
μὲν ἀνωφελῆ ἐστί, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ
ἄλλα μυρία, τὰ δέ γε ὠφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐ-
δέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσι μόνον, τὰ δὲ κυσί· τὰ δέ
γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου
ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὰ, ταῖς δὲ βλάσταις πονηρά, οἶον καὶ
ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ῥίζαις ἀγαθὸν B
παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς
νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ
ἐλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἅπασιν ἐστὶ πάγκακον καὶ ταῖς
θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζώων πλην ταῖς τοῦ
ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀγωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ
σώματι· οὕτω δὲ ποικίλον τί ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ παντο-
δαπὸν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἑξωθεν τοῦ σώματος
ἀγαθὸν ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταὐτὸ τοῦτο κά- C
κιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἱατροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς
ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἢ ὅ τι σμικροτάτῳ ἐν
τούτοις οἷς μέλλει ἔδесθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν
κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ῥινῶν
γιννομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὄψοις.

XXII. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτοῦ οἱ παρόντες ἀνε-
θορύβησαν ὥς εὖ λέγοι· καὶ ἐγὼ εἶπον· ὦ Πρωταγόρα,
ἐγὼ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὢν ἄνθρωπος, καὶ ἐάν τις

D μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ἦ ὁ λόγος.
 ὥσπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὢν, ᾧ οὐκ ἂν χρῆναι,
 εἴπερ ἑμελλές μοι διαλέξεσθαι, μείζον φθέργεσθαι ἢ πρὸς
 τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες,
 σὺντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ
 μέλλω σοι ἔπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρί-
 νεσθαι; ἢ βραχυτέρά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ δεῖ; Μη-
 E ῥα μὲν, ἦν δ' ἐγώ. Ἄλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναί, ἦν δ' ἐγώ.
 Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά
 σοι ἀποκρίνωμαι, ἢ ὅσα σοί; Ἀκήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ,
 ὅτι σὺ οἷός τ' εἰ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐ-
 τῶν καὶ μακρὰ λέγειν, εἰ βούλῃ, οὕτως, ὥστε τὸν λόγον
 μηδέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὕτως, ὥστε μηδένα
 335 σοῦ ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξε-
 σθαι, τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρὸς με, τῇ βραχυλογίᾳ. Ὡ-
 Σώκρατες, ἔφη, ἐγὼ πολλοῖς ἤδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικό-
 μην ἀνθρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποιοῦν ὃ σὺ κελεύεις, ὥς ὁ
 ἀντιλέγων ἐκέλευέ με διαλέγεσθαι, οὕτω διελεγόμην,
 οὐδενὸς ἂν βελτίων ἐφαινόμην οὐδ' ἂν ἐγένετο Πρωτά-
 γόρου ὄνομα ἐν ταῖς Ἑλλήσιν. καὶ ἐγώ — ἐγνων γὰρ ὅτι
 οὐκ ἤρεσεν αὐτὸς αὐτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἐμπροσθεν,
 B καὶ ὅτι οὐκ ἐθέλησιν ἐκὼν εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγε-
 σθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι ἐμὸν ἔργον εἶναι παρεῖναι ἐν
 ταῖς συνουσίαις, Ἄλλὰ τοι, ἔφη, ὦ Πρωταγόρα, οὐδ'
 ἐγὼ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δοκοῦντα τὴν συνουσίαν
 ἡμῖν γίνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι ὥς
 ἐγὼ δύναμαι ἔπεσθαι, τότε σοὶ διαλέξομαι. σὺ μὲν γάρ,
 ὥς λέγεται περὶ σοῦ, φῆς δὲ καὶ αὐτός, καὶ ἐν μακρολογίᾳ
 καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἷός τ' εἰ συνουσίας ποιεῖσθαι· σοφὸς
 C γάρ εἰ· ἐγὼ δὲ τὰ μακρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβουλόμην
 ἂν οἷός τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν τὸν ἀμ-
 φότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίνετο· νῦν δὲ ἐπει

δη οὐκ ἐθέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἐστὶ καὶ οὐκ ἂν οἶός
 τ' εἶην σοι παραμεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους — ἐλ-
 θεῖν γὰρ ποί με δεῖ — εἰμὶ· ἐπεὶ καὶ ταυτ' ἂν ἴσως οὐκ
 ἀγῶς σου ἤκουον. καὶ ἅμα ταυτ' εἰπὼν ἀνιστάμην ὥς
 ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμβάνεται ὁ Καλλίας
 τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντελάβετο τοῦ **χοί- D**
 βωνος τουτουῖ, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὦ Σώκρα-
 τες· ἐὰν γὰρ σὺ ἐξέλθῃς, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ διά-
 λογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι ἡμῖν· ὥς ἐγὼ οὐδ' ἂν
 ἐνὸς ἡδίου ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγο-
 μένων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσιν. καὶ ἐγὼ εἶπον — ἦδη
 δὲ ἀνεστήκη ὥς ἐξιὼν — Ὡ παῖ Ἰπποκρίτου, ἀεὶ μὲν ἐγὼ γέ
 σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγμαι, ἀτὰρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ
 φιλῶ, ὥστε βουλοίμην ἂν χαρίζεσθαι σοι. εἰ μου δυνατὰ **E**
 δέοιο· νῦν δ' ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ
 Ἰμεραίῳ δρομεὶ ἀκμαῖοντι ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων
 τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἔπεσθαι, εἰποίμ
 ἔν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἐγὼ ἐμαυτοῦ δέομαι θεοῦσι **335**
 τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γὰρ δύναμαι, ἀλλ' εἴ τι δέει
 θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνα θεόντας, τού-
 του δέου συγκαθεῖναι· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ δύναμαι ταχὺ
 θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ
 καὶ Πρωταγόρου ἀκοῦειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν
 μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα,
 οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τίς ὁ τρόπος ἐσται **B**
 τῶν διαλόγων; χωρὶς γὰρ ἐγὼ γ' ὥμην εἶναι τὸ συνεῖναι
 τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ τὸ δημηγορεῖν. Ἀλλ' ὅρᾳς,
 ἔφη, ὦ Σώκρατες· δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν
 αὐτῷ τε ἐξεῖναι διαλέγεσθαι ὅπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως
 ἂν αὐτὸν σὺ βούλῃ.

XXIII. Ὑπολαβὼν οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς
 λέγεις, ἔφη, ὦ Καλλία· Σωκράτης μὲν γὰρ ὅδε ὁμολογεῖ

- μὴ μετεῖναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρα,
 C τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἷός τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε
 δοῦναι καὶ δεῖξασθαι θαυμάζοιμ' ἂν εἴ τῳ ἀνθρώπων πα-
 ραχωρεῖ. εἰ μὲν οὖν καὶ Πρωταγόρας ὁμολογεῖ φανλότε-
 ρος εἶναι Σωκράτους διαλεχθῆναι, ἔξαρχεῖ Σωκράτει· εἰ
 δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω ἐρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμε-
 νος, μὴ ἐφ' ἑκάστη ἐρωτήσῃ μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκ-
 κρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων διδόναι λόγον, ἀλλ'
 D ἀπομηκύνων ἕως ἂν ἐπιλαθῶνται περὶ οὗτου τὸ ἐρώτημα
 ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων· ἐπεὶ Σωκράτῃ γε ἐγὼ ἐγ-
 γυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καὶ φησιν ἐπιλή-
 σμων εἶναι. ἔμοι μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης
 λέγειν· χρεὶ γὰρ ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνε-
 σθαι, μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὥς ἐγῶμαι, Κριτίας ἦν ὁ
 εἰπών· Ὡς Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν δοκεῖ μοι
 E μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ αἰεὶ φιλονει-
 κός ἐστι πρὸς ὃ ἂν ὀρμήσῃ· ἡμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλο-
 νεικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμ-
 337 φοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν. εἰ-
 πόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη,
 δοκεῖς λέγειν, ὦ Κριτία· χρεὶ γὰρ τοὺς ἐν τοιοῖσδε λόγοις
 παραγιγνομένους κοινούς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλε-
 γομένοιν ἀκροατάς, ἴσους δὲ μή. ἔστι γὰρ οὐ ταῦτόν· κοι-
 νῇ μὲν γὰρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἴσον δὲ νεῖμαι
 ἑκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλεόν, τῷ δὲ ἀμαθεστέ-
 ϳ ἔλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὦ Πρωταγόρα τε καὶ
 Σώκρατες, ἄξιῳ ὑμᾶς συγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν
 B λόγων ἀμφισβητεῖν μὲν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι
 μὲν γὰρ καὶ δι' εὐνοίαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ
 οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις. καὶ οὕτως ἂν καλλί-
 στη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γὰρ οἱ λέγοντες
 μάλιστ' ἂν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούουσιν εὐδοκιμοῖτε καὶ

οὐκ ἐπαινοῖσθε· εὐδοκίμειν μὲν γὰρ ἔστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς
 τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ
 πολλάκις παρὰ δοῖξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκού-
 οντες μάλιστ' ἂν οὕτως εὐφροαινοίμεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· ο
 εὐφραίνεσθαι μὲν γὰρ ἔστι μανθάνοντά τι καὶ φρονή-
 σεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἡδεσθαι δὲ
 ἐσθιόντά τι ἢ ἄλλο ἢ δὴ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι.

XXIV. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ
 πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο· μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον
 Ἰππίας ὁ σοφὸς εἶπεν, Ὡς ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦ-
 μαι ἐγὼ ὑμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἅπαν-
 τας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φύσει π
 συγγενές ἐστιν, ὃ δὲ νόμος, τύραννος ὢν τῶν ἀνθρώπων,
 πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρόν τὴν
 μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας
 τῶν Ἑλλήνων, καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας
 τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ
 αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ ὀλβιώτατον οἶκον)
 τόνδε, μηδὲν τοῦτου τοῦ ἀξιώματος ἀξιὸν ἀποφῆνασθαι,
 ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαφέρει- Ε
 σθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω,
 ᾧ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ
 ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ
 μήτε σὲ τὸ ἀκριβές τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ 338
 κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἢ δὴ Πρωταγόρα, ἀλλ' ἐφεῖναι
 καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίκας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστε-
 ροι καὶ εὐσχημονέστεροι ὑμῖν φαίνωνται, μήτ' αὖ Πρω-
 ταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὐρίᾳ ἐφέντα, φεύ-
 γειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρῦψαντα γῆν, ἀλ-
 λά μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὥς οὖν ποιήσετε, καὶ πεί-
 θεσθέ μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι,
 ὃς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἑκατέρου. Β

XXV. Ταῦτα ἤρесе τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήνεσαν, καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχροὺν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γὰρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἰρεθεὶς, οὐκ ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸν χείρω τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε ὁμοιος, οὐδ' οὕτως ὀρθῶς· ὁ γὰρ ὁμοιος ἡμῖν ὁμοία καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἡρήσεται. ἀλλὰ
 C δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεσθε. τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὥς ἐγὼ-
 μαι, ἀδύνατον ὑμῖν ὥστε Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν
 τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἰρήσεσθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε
 δέ, αἰσχροὺν καὶ τοῦτο τῷδε γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀν-
 θρώπῳ ἐπιστάτην αἰρεῖσθαι, ἐπεὶ τό γ' ἐμὸν οὐδὲν μοι
 διαφέρει. ἀλλ' οὕτως ἐθέλω ποιῆσαι, ἵν' ὁ προθυμείσθε
 συνουσία τε καὶ διάλογοι ἡμῖν γίνωνται· εἰ μὴ βούλεται
 D Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρωτάτω, ἐγὼ δὲ
 ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἅμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖξαι, ὥς ἐγὼ
 φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴν
 δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι ὅπόσ' ἂν οὗτος βούληται ἐρωτᾶν,
 πάλιν οὗτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω ὁμοίως· ἐάν οὖν μὴ
 δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρί-
 νεσθαι, καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἅπερ
 ὑμεῖς ἐμοῦ, μὴ διαφθεῖρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν
 E δεῖ τοῦτου ἔνεκα ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες
 κοινῇ ἐπιστατήσετε. ἐδόκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι·
 καὶ ὁ Πρωταγόρας πάννυ μὲν οὐκ ἤθελεν, ὅμως δὲ ἡναγ-
 κάσθη ὁμολογῆσαι ἐρωτήσειν, καὶ ἐπειδὴν ἱκανῶς ἐρω-
 τήσῃ, πάλιν δώσειν λόγον κατὰ σμικρὸν ἀποκρινό-
 μενος.

XXVI. Ἡρξάτο οὖν ἐρωτᾶν οὕτως· Ἡγοῦμαι,
 339 ἐφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἀνδρὶ παιδείας μέγιστον μέρος εἶ-
 ναι περὶ ἐπῶν δεινὸν εἶναι· ἔστι δὲ τοῦτο τὰ ὑπὸ τῶν
 ποιητῶν λεγόμενα οἷόν τ' εἶναι συνιέναι ἅ τε ὀρθῶς πε-

ποιήται καὶ ἂ μή, καὶ ἐπίστασθαι διελεῖν τε καὶ ἐρωτώμε-
νον λόγον δοῦναι. καὶ δὴ καὶ νῦν ἔσται τὸ ἐρώτημα περὶ
τοῦ αὐτοῦ μὲν, περὶ οὐπὲρ ἐγὼ τε καὶ σὺ νῦν διαλεγόμε-
θα, περὶ ἀρετῆς. μετενηνεγμένον δὲ εἰς ποιήσιν· τοσοῦ-
τον μόνον διώσκει. λέγει γάρ που Σιμωνίδης πρὸς Σκό-
παν, τὸν Κρέοντος υἱὸν τοῦ Θετταλοῦ, ὅτι

ἄνδρ' ἀγαθὸν μὲν ἀλαθέως γενέσθαι χαλεπὸν,

B

χερσὶν τε καὶ ποσὶ καὶ νόῳ τετραγώνον, ἄνευ ψόρου
τετυγμένον. —

τοῦτο ἐπίστασαι τὸ ἄσμα, ἢ πᾶν σοι διεξέλθω; καὶ ἐγὼ
εἶπον ὅτι Οὐδὲν δεῖ· ἐπίσταμαί τε γάρ, καὶ πάνυ μοι τυγ-
χάνει μεμεληκὸς τοῦ ἄσματος. Εὐ, ἔφη, λέγεις. πότερον
οὐν καλῶς σοι δοκεῖ πεποιῆσθαι καὶ ὀρθῶς, ἢ οὐ; Πά-
νυ, ἔφην ἐγώ, *καλῶς* τε καὶ ὀρθῶς. Δοκεῖ δέ σοι καλῶς
πεποιῆσθαι, εἰ ἐναντία λέγει αὐτὸς αὐτῷ ὁ ποιητής; Οὐ
καλῶς, ἦν δ' ἐγώ. Ὅρα δὴ, ἔφη, βέλτιον. Ἀλλ', ὦ γαθέ, -
ἔσκεμαι ἱκανῶς. Οἶσθα οὖν, ἔφη, ὅτι προϋόντος τοῦ
ἄσματος λέγει που·

οὐδέ μοι ἐμμελέως τὸ Πιττάκειον νέμεται,

καίτοι σοφοῦ παρὰ φωτὸς εἰρημένον· χαλεπὸν φάτ'
ἔσθλόν ἐμμεναι.

ἐννοεῖς ὅτι ὁ αὐτὸς οὗτος καὶ τάδε λέγει κάκεινα τὰ ἐμ-
προσθεν; Οἶδα, ἦν δ' ἐγώ. Δοκεῖ οὖν σοι, ἔφη, ταῦτα
ἐκείνοις ὁμολογεῖσθαι; Φαίνεται ἐμοίγε, καὶ ἅμα μέντοι
ἐφοβούμην μὴ τί λέγοι. Ἀτάρ, ἔφην ἐγώ, σοὶ οὐ φαίνε-
ται; Πῶς γάρ ἂν φαίνοιτο ὁμολογεῖν αὐτὸς ἑαυτῷ ὃ
ταῦτα ἀμφοτέρω λέγων, ὅς γε τὸ μὲν πρῶτον αὐτὸς ὑπέ-
θετο χαλεπὸν εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν γενέσθαι ἀληθεία,
ὀλίγον δὲ τοῦ ποιήματος εἰς τὸ πρόσθεν προελθὼν ἐπε-
λάθετο, καὶ Πιττακὸν τὸν ταῦτά λέγοντα ἑαυτῷ, ὅτι
χαλεπὸν ἔσθλόν ἐμμεναι, τοῦτον μέμφεται τε καὶ οὐ φη-
σιν ἀποδέχεσθαι αὐτοῦ τὰ αὐτὰ ἑαυτῷ λέγοντος. καίτοι

ὁπότε τὸν ταῦτά λέγοντα αὐτῷ μέμφεται, δῆλον ὅτι καὶ
 ἑαυτὸν μέμφεται, ὥστε ἦτοι τὸ πρότερον ἢ ὕστερον οὐκ
 ὀρθῶς λέγει. εἰπὼν οὖν ταῦτα πολλοῖς θόρυβον παρ-
 Ε ἔσχε καὶ ἔπαινον τῶν ἀκούοντων· καὶ ἐγὼ τὸ μὲν πρῶ-
 τον, ὥσπερ εἰ ὑπὸ ἀγαθοῦ πύκτου πληγείς, ἐσκοτώθην
 τε καὶ ἰλιγγίασα εἰπόντος αὐτοῦ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων
 ἐπιθορυβησάντων· ἔπειτα, ὥς γε πρὸς σὲ εἰρησθαι τὰ-
 ληθῆ. ἵνα μοι χρόνος ἐγγένηται τῇ σκέψει τί λέγοι ὁ ποιη-
 τής, τρέπομαι πρὸς τὸν Πρόδικον, καὶ καλέσας αὐτόν,
 ὦ Πρόδικε, ἔφην ἐγὼ, σὺς μέντοι Σιμωνίδης πολίτης·
 340 δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρί. δοκῶ οὖν μοι ἐγὼ παρακα-
 λεῖν σέ, ὥσπερ ἔφη Ὀμηρος τὸν Σκάμανδρον πολιορ-
 κούμενον ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως τὸν Σιμόεντα παρακαλεῖν,
 εἰπόντα·

φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφοτέροί περ
 σχῶμεν.

αὐτὰρ καὶ ἐγὼ σὲ παρακαλῶ, μὴ ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας τὸν
 Σιμωνίδην ἐκπέρσῃ. καὶ γὰρ οὖν καὶ δεῖται τὸ ὑπὲρ Σι-
 μωνίδου ἐπανόρθωμα τῆς σῆς μουσικῆς, ἣ τό τε βούλε-
 Β σθαι καὶ ἐπιθυμεῖν δίκαιε· ὥς οὐ ταυτόν ὄν, καὶ ἂ νῦν
 δὴ εἶπες πολλά τε καὶ καλὰ. καὶ νῦν σκόπει, εἰ σοι συν-
 δοκεῖ ὅπερ ἐμοί. οὐ γὰρ φαίνεται ἐναντία λέγειν αὐτὸς
 αὐτῷ Σιμωνίδης. σὺ γάρ, ὦ Πρόδικε, προαπόφηναι τὴν
 σὴν γνώμην· ταυτόν σοι δοκεῖ εἶναι τὸ γενέσθαι καὶ τὸ
 εἶναι, ἢ ἄλλο; Ἄλλο νῆ Δί', ἔφη ὁ Πρόδικος. Οὐκοῦν,
 ἔφην ἐγὼ, ἐν μὲν τοῖς πρώτοις αὐτὸς ὁ Σιμωνίδης τὴν
 ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφώνηκε, ὅτι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀληθεῖα
 C γενέσθαι χαλεπὸν εἶη; Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη ὁ Πρόδικος.
 Τὸν δέ γε Πιττακόν, ἣν δ' ἐγὼ, μέμφεται, οὐχ ὥς οἵεται
 Πρωταγόρας, ταυτόν ἑαυτῷ λέγοντα, ἀλλ' ἄλλο. οὐ γὰρ
 τοῦτο ὁ Πιττακὸς ἔλεγε τὸ χαλεπὸν, γενέσθαι ἐσθλόν,
 ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης, ἀλλὰ τὸ ἔμμεναι· ἐστὶ δὲ οὐ ταύ-

τόν, ὃ Πρωταγόρα, ὥς φησι Πρόδικος ὅδε, τὸ εἶναι καὶ τὸ γενέσθαι· εἰ δὲ μὴ τὸ αὐτὸ ἐστὶ τὸ εἶναι τῷ γενέσθαι, οὐκ ἐναντία λέγει ὁ Σιμωνίδης αὐτὸς αὐτῷ. καὶ ἴσως ἂν φαίη Πρόδικος ὅδε καὶ ἄλλοι πολλοί, καθ' Ἡσιόδου, γενέ- D σθαι μὲν ἀγαθὸν χαλεπὸν εἶναι· τῆς γὰρ ἀρετῆς ἐμπροσθεν τοὺς θεοὺς ἰδρῶτα θεῖναι· ὅταν δέ τις αὐτῆς εἰς ἄκρον ἵκηται, ῥηιδίην δῆπειτα πέλειν, χαλεπὴν περ ἑοῦ- || σαν, ἐκτῆσθαι. ~

XXVII. Ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἀκούσας ταῦτα ἐπή- νεσέ με· ὁ δὲ Πρωταγόρας, Τὸ ἐπανόρθωμά σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, μείζον ἀμάρτημα ἔχει ἢ ὃ ἐπανορθοῖς. καὶ ἐγὼ εἶπον, Κακὸν ἄρα μοι εἰργασται, ὥς ἔοικεν, ὦ Πρω- ταγόρα, καὶ εἰμί τις γελοῖος ἰατρός· ἰώμενος μείζον τὸ E νόσημα ποιῶ. Ἀλλ' οὕτως ἔχει, ἔφη. Πῶς δὴ; ἦν δ' ἐγώ. Πολλὴ ἂν, ἔφη, ἀμαθία εἴη τοῦ ποιητοῦ, εἰ οὕτω φαῦλόν τι φησιν εἶναι τὴν ἀρετὴν ἐκτῆσθαι, ὃ ἐστὶ πάντων χαλε- πώτατον, ὥς ἅπασι δοκεῖ ἀνθρώποις. καὶ ἐγὼ εἶπον, Νῆ τὸν Δία, εἰς καιρὸν γε παρατετύχηκεν ἡμῖν ἐν τοῖς λό- γοις Πρόδικος ὅδε. κινδυνεύει γάρ τοι, ὦ Πρωταγόρα, ἢ Προδίκου σοφία θεία τις εἶναι πάλαι, ἥτοι ἀπὸ Σιμω- 34. νίδου ἀρξαμένη, ἢ καὶ ἐτι παλαιότερα. σὺ δὲ ἄλλων πολ- λῶν ἐμπειρος ὢν ταύτης ἄπειρος εἶναι φαίνει, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ ἐμπειρος διὰ τὸ μαθητῆς εἶναι Προδίκου τουτουῖ· καὶ νῦν μοι δοκεῖς οὐ μανθάνειν, ὅτι καὶ τὸ χαλεπὸν του- το ἴσως οὐχ οὕτω Σιμωνίδης ὑπελάμβανε, ὥσπερ σὺ ὑπολαμβάνεις, ἀλλ' ὥσπερ περὶ τοῦ δεινοῦ Πρόδικός με οὕτως νοθετεῖ ἐκάστοτε, ὅταν ἐπαινῶν ἐγὼ ἢ σὲ ἢ ἄλλον τινὰ λέγω ὅτι Πρωταγόρας σοφός καὶ δεινός ἐστίν ἀνὴρ, B ἐρωτᾷ εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ γὰρ θὰ δεινὰ καλῶν. τὸ γὰρ δεινόν, φησί, κακόν ἐστιν· οὐδεὶς γοῦν λέγει ἐκάστοτε δεινοῦ πλούτου οὐδὲ δεινῆς εἰρήνης οὐδὲ δεινῆς ὑγίειας, ἀλλὰ δεινῆς νόσου καὶ δεινοῦ πολέμου καὶ δεινῆς πενίας,

ὡς τοῦ δεινοῦ κακοῦ ὄντος. ἴσως οὖν καὶ τὸ χαλεπὸν αὐ-
τοῖς Κεῖνοι καὶ ὁ Σιμωνίδης ἢ κακὸν ὑπολαμβάνουσιν ἢ
ἄλλο τι ὃ σὺ οὐ μανθάνεις· ἐρώμεθα οὖν Πρόδικον· δι-
καιὸν γὰρ τὴν Σιμωνίδου φωνὴν τοῦτον ἐρωτᾶν· τί ἐλε-
C γεν, ὦ Πρόδικε, τὸ χαλεπὸν Σιμωνίδης; Κακόν, ἔφη.
Διὰ ταῦτ' ἄρα καὶ μέμφεται, ἣν δ' ἐγώ, ὦ Πρόδικε, τὸν
Πιττακὸν λέγοντα χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ὥσπερ ἂν εἰ
ἤκουεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐστὶ κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι.
Ἄλλὰ τί οἶσι, ἔφη, λέγειν, ὦ Σώκρατες, Σιμωνίδην ἄλλο
ἢ τοῦτο, καὶ ὀνειδίζειν τῷ Πιττακῷ, ὅτι τὰ ὀνόματα οὐκ
ἠπίστατο ὀρθῶς διακρίειν ἅτε Λέσβιος ὢν καὶ ἐν φωνῇ
βαρβαρῶ τεθραμμένος; Ἀκούεις δὴ, ἔφη ἐγώ, ὦ Πρω-
D ταγόρα, Προδίκου τοῦδε. ἔχεις τι πρὸς ταῦτα λέγειν; καὶ
ὁ Πρωταγόρας, Πολλοῦ γε δεῖ. ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὦ Πρό-
δικε· ἀλλ' ἐγὼ εὐοῖδ' ὅτι καὶ Σιμωνίδης τὸ χαλεπὸν ἐλε-
γεν ὅπερ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι, σὺ τὸ κακόν, ἀλλ' ὃ ἂν μὴ ῥᾷδιον
ἦ, ἀλλὰ διὰ πολλῶν πραγμάτων γίγνηται. Ἄλλὰ καὶ ἐγὼ
οἶμαι, ἔφη, ὦ Πρωταγόρα, τοῦτο λέγειν Σιμωνίδην, καὶ
Πρόδικόν γε τόνδε εἰδέναί, ἀλλὰ παίζειν καὶ σοῦ δο-
κεῖν ἀποπειρᾶσθαι, εἰ οἷός τ' ἔσσι τῷ σαυτοῦ λόγῳ βοη-
E θεῖν· ἐπεὶ ὅτι γε Σιμωνίδης οὐ λέγει τὸ χαλεπὸν κακόν,
μέγα τεκμήριόν ἐστιν εὐθύς τὸ μετὰ τοῦτο ῥῆμα· λέγει
γὰρ ὅτι

θεὸς ἂν μόνος τοῦτ' ἔχοι γέρας.

οὐ δῆπου τοῦτό γε λέγων, κακὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, εἴτα
τὸν θεόν φησι μόνον τοῦτο ἂν ἔχειν καὶ τῷ θεῷ τοῦτο
γέρας ἀπένειμε μόνον· ἀκόλαστον γὰρ ἂν τινα λέγοι Σι-
μωνίδην Πρόδικος καὶ οὐδαμῶς Κεῖον. ἀλλ' ἃ μοι δοκεῖ
διανοεῖσθαι Σιμωνίδης ἐν τούτῳ τῷ ᾄσματι, ἐθέλω σοι
342 εἰπεῖν, εἰ βούλει λαβεῖν μου πείραν ὅπως ἔχω, ὃ σὺ λέγεις
τοῦτο, περὶ ἐπαῶν· εἰ δὲ βούλῃ, σοῦ ἀκούσομαι. ὁ μὲν
οὖν Πρωταγόρας ἀκούσας μου ταῦτα λέγοντος, Εἰ σὺ

βούλει, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ὁ δὲ Προδίκος τε καὶ ὁ Ἰππίας ἐκελευέτην πάνυ, καὶ οἱ ἄλλοι.

XXVIII. Ἐγὼ τοίνυν, ἣν δ' ἐγὼ, ἃ γέ μοι δοκεῖ περὶ τοῦ ἄσματος τούτου, πειράσομαι ὑμῖν διαξελθεῖν. φιλοσοφία γάρ ἐστι παλαιωτάτη τε καὶ πλείστη τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ τε καὶ ἐν Λακεδαιμόνι, καὶ σοφισταὶ πλεῖστοι γῆς ἐκεῖ εἰσὶν· ἀλλ' ἐξαγροῦνται καὶ σχηματίζονται ἀμαθεῖς εἶναι, ἵνα μὴ κατάδηλοι ᾧσιν ὅτι σοφία τῶν Ἑλλήνων περιέσιν, ὥσπερ οὕς Πρωταγόρας ἔλεγε τοὺς σοφιστάς, ἀλλὰ δοκῶσι τῷ μάχεσθαι καὶ ἀνδρεία περιεῖναι, ἡγούμενοι, εἰ γνωσθῆεν ᾧ περιέσιν, πάντας τοῦτο ἀσκήσιν, τὴν σοφίαν. νῦν δὲ ἀποκρυψάμενοι ἐκεῖνο ἐξηπατήκασιν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λακωνίζοντας, καὶ οἱ μὲν ὧτά τε κατὰγνυνται μιμούμενοι αὐτοὺς, καὶ ἱμάντας περιε-
C
λίττονται καὶ φιλογυμναστοῦσι καὶ βραχείας ἀναβολὰς φοροῦσιν. ὥς δὴ τούτοις κρατοῦντας τῶν Ἑλλήνων τοὺς Λακεδαιμονίους· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴν βούλονται ἀνέδην τοῖς παρ' αὐτοῖς συγγενέσθαι σοφισταῖς, καὶ ἤδη ἄχθονται λάθρα ξυγγιγνόμενοι, ξενηλασίας ποιοῦμενοι τῶν τε λακωνιζόντων τούτων καὶ ἐάν τις ἄλλος ξένος ὧν ἐπιδημήσῃ, συγγίγνονται τοῖς σοφισταῖς λανθάνοντες τοὺς ξένους, καὶ αὐτοὶ οὐδένα ἑῶσι τῶν νέων εἰς τὰς ἄλ-
D
λας πόλεις ἐξιέναι, ὥσπερ οὐδὲ Κρήτες, ἵνα μὴ ἀπομανθάνωσιν ἃ αὐτοὶ διδάσκουσιν. εἰσὶ δὲ ἐν ταύταις ταῖς πόλεσιν οὐ μόνον ἄνδρες ἐπὶ παιδεύσει μέγα φρονοῦντες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. Ὑποίητε δ' ἄν, ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀληθῆ λέγω καὶ Λακεδαιμόνιοι πρὸς φιλοσοφίαν καὶ λόγους ἄριστα πεπαίδευνται. ὧδε· εἰ γὰρ ἐθέλει τις Λακεδαιμονίων τῷ φαυλοτάτῳ συγγενέσθαι, τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς λόγοις
E
εὐρήσει αὐτὸν φαυλὸν τινα φαινόμενον, ἔπειτα, ὅπου ἂν τύχῃ τῶν λεγομένων, ἐνέβαλε ῥῆμα ἄξιον λόγου βραχὺ καὶ συνεστραμμένον ὥσπερ δεινὸς ἀκοντιστής, ὥστε φαί-

νεσθαι τὸν προσδιαλεγόμενον παῖδος μηδὲν βελτίω. τοῦτο οὖν αὐτὸ καὶ τῶν νῦν εἶσιν οἱ κατανεοήκασιν καὶ τῶν πάλαι, ὅτι τὸ λακωνίζειν πολὺ μᾶλλον ἐστὶ φιλοσοφεῖν ἢ φιλογυμναστεῖν. εἰδότες ὅτι τοιαῦτα οἷόν τ' εἶναι ῥήματα φθέργεσθαι τελέως πεπαιδευμένου ἐστὶν ἀνθρώπου. 343 τούτων ἦν καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος καὶ Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος καὶ Βίας ὁ Πριηνεὺς καὶ Σόλων ὁ ἡμέτερος καὶ Κλεόβουλος ὁ Αἰνιδίος καὶ Μύσων ὁ Χηνεὺς, καὶ ἔβδομος ἐν τούτοις ἐλέγετο Λακεδαιμόνιος Χίλων. οὗτοι πάντες ζηλωταὶ καὶ ἐρασταὶ καὶ μαθηταὶ ἦσαν τῆς Λακεδαιμονίων παιδείας· καὶ καταμάθαι ἄν τις αὐτῶν τὴν σοφίαν τοιαύτην οὖσαν. ῥήματα βραχέα ἀξιουμνημόνευτα ἑκάστω B εἰρημένα, *ἄ* οὗτοι καὶ κοινῇ ξυνελθόντες ἀπαρχὴν τῆς σοφίας ἀνέθεσαν τῷ Ἀπόλλωνι εἰς τὸν νεῶν τὸν ἐν Δελφοῖς, γράψαντες ταῦτα, ἃ δὴ πάντες ὑμνοῦσι, γινώθισαυτὸν καὶ μηδὲν ἄγαν. τοῦ δὴ ἔνεκα ταῦτα λέγω; ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἦν τῶν παλαιῶν τῆς φιλοσοφίας, βραχυλογία τις Λακωνικὴ· καὶ δὴ καὶ τοῦ Πιττακοῦ ἰδίᾳ περιεφέρετο τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐγκωμιαζόμενον ὑπὸ τῶν σοφῶν, τὸ χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι. C ὁ οὖν Σιμωνίδης, ἅτε φιλότιμος ὢν ἐπὶ σοφία, ἔγνων ὅτι, εἰ καθέλοι τοῦτο τὸ ῥῆμα ὥσπερ εὐδοκιμοῦντα ἀθλητὴν καὶ περιγένοιτο αὐτοῦ, αὐτὸς εὐδοκιμήσει ἐν τοῖς τότε ἀνθρώποις. εἰς τοῦτο οὖν τὸ ῥῆμα καὶ τοῦτον ἔνεκα τούτῳ ἐπιβουλεύων κολοῦσαι αὐτὸ ἅπαν τὸ ἄσμα πεποίηκεν, ὥς μοι φαίνεται.

XXIX. Ἐπισκεψώμεθα δὴ αὐτὸ κοινῇ ἅπαντες, εἰ ἄρα ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. εὐθύς γάρ τὸ πρῶτον τοῦ ἄσματος D μανηκὸν ἂν φανείη, εἰ βουλόμενος λέγειν, ὅτι ἄνθρωποι ἀγαθὸν γενέσθαι χαλεπὸν, ἔπειτα ἐνέβαλε τὸ μὲν. τοῦτο γὰρ οὐδὲ πρὸς ἓνα λόγον φαίνεται ἐμβεβληθῆναι, εἰ μὴ τις ὑπολάβῃ πρὸς τὸ τοῦ Πιττακοῦ ῥῆμα ὥσπερ ἐρίζοντα

λέγειν τὸν Σιμωνίδην· λέγοντος τοῦ Πιττακοῦ ὅτι χαλε-
 πὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, ἀμφισβητοῦντα εἰπεῖν ὅτι οὐκ, ἀλλὰ
 γενέσθαι μὲν χαλεπὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἐστίν, ὃ Πιττακέ,
 ὡς ἀληθῶς, οὐκ ἀληθείᾳ ἀγαθόν, οὐδ' ἐπὶ τούτῳ λέγει
 τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἄρα ὄντων τινῶν τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς E
 ἀγαθῶν, τῶν δὲ ἀγαθῶν μὲν, οὐ μέντοι ἀληθῶς· εὔηθες
 γὰρ τοῦτό γε φανεῖν ἂν καὶ οὐ Σιμωνίδου· ἀλλ' ὑπερβα-
 τὸν δεῖ θεῖναι ἐν τῷ ἄσματι τὸ ἀλαθέως, οὕτωςί πως ὑπει-
 πόντα τὸ τοῦ Πιττακοῦ, ὥσπερ ἂν εἰ θεῖναι αὐτὸν λέ-
 γοντα τὸν Πιττακὸν καὶ Σιμωνίδην ἀποκρινόμενον, εἰ-
 πόντα ὃ ἄνθρωποι, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, τὸν δὲ ἀπο-
 κρινόμενον ὅτι ὃ Πιττακέ, οὐκ ἀληθῆ λέγεις· οὐ γὰρ 344
 εἶναι ἀλλὰ γενέσθαι μὲν ἐστίν ἄνδρα ἀγαθὸν χερσὶ τε καὶ
 ποσὶ καὶ νόφ' τετραγώνου, ἄνευ φόρου τετυγμένον, χαλε-
 πὸν ἀλαθέως. οὕτω φαίνεται [τὸ] πρὸς λόγον τὸ μὲν ἐμ-
 βεβλημένον καὶ τὸ ἀλαθέως ὀρθῶς ἐπ' ἐσχάτῳ κείμενον·
 καὶ τὰ ἐπιόντα πάντα τούτῳ μαρτυρεῖ, ὅτι οὕτως εἴρηται.
 πολλὰ μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ περὶ ἐκάστου τῶν ἐν τῷ ἄσματι
 εἰρημένων ἀποδείξει ὡς εὖ πεποιήται· πάνν γὰρ χαριέν- B
 τως καὶ μεμελημένως ἔχει· ἀλλὰ μακρὸν ἂν εἴη αὐτὸ οὔ-
 τω διελθεῖν· ἀλλὰ τὸν τύπον αὐτοῦ τὸν ὅλον διεξέλθω-
 μεν καὶ τὴν βούλησιν, ὅτι παντὸς μᾶλλον ἐλεγχὸς ἐστὶ τοῦ
 Πιττακείου ῥήματος διὰ παντὸς τοῦ ἄσματος.

XXX. Λέγει γὰρ μετὰ τούτου ὀλίγα διελθὼν, ὡς ἂν
 εἰ λέγοι λόγον, ὅτι γενέσθαι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν χαλεπὸν
 ἀλαθέως, οἷόν τε μέντοι ἐπὶ γε χρόνον τινα· γενόμενον
 δὲ διαμένειν ἐν ταύτῃ τῇ ἕξει καὶ εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, ὡς C
 σὺ λέγεις, ὃ Πιττακέ, ἀδύνατον καὶ οὐκ ἀνθρώπειον,
 ἀλλὰ θεὸς ἂν μόνος τοῦτο ἔχοι τὸ γέρας,

ἄνδρα δ' οὐκ ἐστὶ μὴ οὐ κακὸν ἔμμεναι,

ὃν ἂν ἀμήχανος συμφορὰ καθέλη.

τίνα οὖν ἀμήχανος συμφορὰ καθαιρεῖ ἐν πλοίου ἀρχῇ;

δηλον ὅτι οὐ τὸν ἰδιώτην· ὁ μὲν γὰρ ἰδιώτης αἰεὶ καθή-
 ρηται· ὥσπερ οὖν οὐ τὸν κείμενόν τις ἂν καταβάλοι,
 ἀλλὰ τὸν μὲν ἐστῶτά ποτε καταβάλοι ἂν τις, ὥστε κείμε-
 νου ποιῆσαι, τὸν δὲ κείμενον οὐ, οὕτω καὶ τὸν εὐμήχανον
 ὄντα ποτὲ ἀμήχανος ἂν συμφορὰ καθέλοι, τὸν δὲ αἰεὶ ἀμή-
 χανον ὄντα οὐ· καὶ τὸν κυβερνήτην μέγας χειμῶν ἐπιπε-
 σὼν ἀμήχανον ἂν ποιήσῃ, καὶ γεωργὸν χαλεπὴ ὥρα
 ἐπελθοῦσα ἀμήχανον ἂν θείῃ, καὶ ἰατρὸν ταῦτά ταῦτα.
 τῷ μὲν γὰρ ἐσθλῷ ἐγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι, ὥσπερ καὶ
 παρ' ἄλλου ποιητοῦ μαρτυρεῖται τοῦ εἰπόντος

αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθὸς ποτὲ μὲν κακὸς, ἄλλοτε δ'
 ἐσθλός·

Ε τῷ δὲ κακῷ οὐκ ἐγχωρεῖ γενέσθαι, ἀλλ' αἰεὶ εἶναι ἀνάγκη·
 ὥστε τὸν μὲν εὐμήχανον καὶ σοφὸν καὶ ἀγαθὸν ἐπειδὴν
 ἀμήχανος συμφορὰ καθέλη, οὐκ ἔστι μὴ οὐ κακὸν ἔμμε-
 ναι· σὺ δὲ φῆς, ὦ Πιττακέ, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι· τὸ
 δ' ἔστι γενέσθαι μὲν χαλεπὸν, δυνατόν δὲ [ἐσθλόν], ἔμμε-
 ναι δὲ ἀδύνατον·

πράξας [μὲν] γὰρ εὖ πᾶς ἀνὴρ ἀγαθός,
 κακὸς δ' εἰ κακῶς.

345 τίς οὖν εἰς γράμματα ἀγαθὴ πρᾶξις ἔστι, καὶ τίς ἀνδρα
 ἀγαθὸν ποιεῖ εἰς γράμματα;· δηλον ὅτι ἡ τούτων μάθη-
 σις. τίς δὲ εὐπραγία ἀγαθὸν ἰατρὸν ποιεῖ; δηλον ὅτι ἡ
 τῶν καμνόντων τῆς θεραπείας μάθησις. κακὸς δὲ κακῶς·
 τίς οὖν ἂν κακὸς ἰατρὸς γένοιτο; δηλον ὅτι ᾧ πρῶτον
 μὲν ὑπάρχει ἰατρῷ εἶναι, ἐπειτα ἀγαθῷ ἰατρῷ· οὗτος γὰρ
 ἂν καὶ κακὸς γένοιτο· ἡμεῖς δὲ οἱ ἰατρικῆς ἰδιῶται οὐκ ἂν
 ποτε γενοίμεθα κακῶς πράξαντες οὔτε ἰατροὶ οὔτε τέκτο-
 νες οὔτε ἄλλο οὐδὲν τῶν τοιούτων· ὅστις δὲ μὴ ἰατρὸς ἂν
 γένοιτο κακῶς πράξας, δηλον ὅτι οὐδὲ κακὸς ἰατρός· οὕτω
 καὶ ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ γένοιτ' ἂν ποτε καὶ κακὸς ἢ ὑπὸ
 χρόνου ἢ ὑπὸ πόνου ἢ ὑπὸ νόσου ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς πε-

ριπτώματος· αὕτη γὰρ μόνη ἐστὶ κακὴ προᾶξις, ἐπιστήμης
στερηθῆναι· ὁ δὲ κακὸς ἀνὴρ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο κακός·
ἐστὶ γὰρ αἰεὶ· ἀλλ' εἰ μέλλει κακὸς γενέσθαι, δεῖ αὐτὸν
πρότερον ἀγαθὸν γενέσθαι. ὥστε καὶ τοῦτο τοῦ ἄσματος
πρὸς τοῦτο τείνει, ὅτι εἶναι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν οὐχ οἷόν τε
διατελοῦντα ἀγαθόν, γενέσθαι δὲ ἀγαθὸν οἷόν τε, καὶ
κακὸν γε τὸν αὐτὸν τοῦτον· ἐπὶ πλείστον δὲ καὶ ἄριστοί γ'
εἰσιν οὓς ἂν οἱ θεοὶ φιλῶσιν.

XXXI. Ταῦτά τε οὖν πάντα πρὸς τὸν Πιπτακὸν εἴ-
ρηται, καὶ τὰ ἐπιόντα γε τοῦ ἄσματος ἐτι μᾶλλον δηλοῖ.
φησὶ γάρ·

τοῦνεκεν οὐ ποτ' ἐγὼ τὸ μὴ γενέσθαι δυνατόν
διζήμενος κενεᾶν ἐς ἄπρακτον ἐλπίδα μοῖραν αἰώ-
νος βαλέω,

πανάμωμον ἀνθρώπου, εὐρυεδοὺς ὅσοι καρπὸν αἰ-
νύμεθα χθονός·

ἐπειθ' ὑμῖν εὐρὼν ἀπαγγελέω, D
φησὶν· οὕτω σφόδρα καὶ δι' ὅλου τοῦ ἄσματος ἐπεξέρχε-
ται τῷ τοῦ Πιπτακοῦ ῥήματι·

πάντας δ' ἐπαίνημι καὶ φιλέω

ἐκὼν ὅστις ἔρδῃ

μηδὲν αἰσχροῦ· ἀνάγκη δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται·

καὶ τοῦτ' ἐστὶ πρὸς τὸ αὐτὸ τοῦτο εἰρημένον. οὐ γὰρ οὐ-
τως ἀπαίδευτος ἦν Σιμωνίδης, ὥστε τούτους φάναι ἐπαι-
νεῖν, ὅς ἂν ἐκὼν μηδὲν κακὸν ποιῇ, ὥς ὄντων τινῶν οἱ
ἐκόντες κακὰ ποιοῦσιν. ἐγὼ γὰρ σχεδὸν τι οἶμαι τοῦτο,
ὅτι οὐδεὶς τῶν σοφῶν ἀνδρῶν ἡγεῖται οὐδένα ἀνθρώπων)
ἐκόντα ἑξαμαρτάνειν οὐδὲ αἰσχροῦ τε καὶ κακὰ ἐκόντα ἐρ- B
γάζεσθαι, ἀλλ' εὖ ἴσασιν ὅτι πάντες οἱ τὰ αἰσχροῦ καὶ τὰ
κακὰ ποιοῦντες ἄκοντες ποιοῦσι· καὶ δὴ καὶ ὁ Σιμωνίδης
οὐχ ὅς ἂν μὴ κακὰ ποιῇ ἐκὼν, τούτων φησὶν ἐπαινέτης
εἶναι, ἀλλὰ περὶ ἑαυτοῦ λέγει τοῦτο τὸ ἐκὼν. ἡγεῖτο γὰρ

ἄνδρα καλὸν καγαθὸν πολλάκις αὐτὸν ἐπαναγκάζειν φι-
 346 λον τινὲ γίνεσθαι καὶ ἐπαινέτην [φιλεῖν καὶ ἐπαινέειν],
 οἷον ἀνδρὶ πολλάκις συμβῆναι μητέρα ἢ πατέρα ἀλλόκο-
 τον ἢ πατρίδα ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. τοὺς μὲν οὖν πο-
 νηροὺς, ὅταν τοιοῦτόν τι αὐτοῖς συμβῇ. ὥσπερ ἀσμένους
 ὁρᾶν καὶ ψέγοντας ἐπιδεικνύναι καὶ κατηγορεῖν τὴν ποιη-
 ρίαν τῶν γονέων ἢ πατρίδος, ἵνα αὐτοῖς ἀμελοῦσιν αὐτῶν
 μὴ ἐγκαλῶσιν οἱ ἄνθρωποι μηδ' ὀνειδιζῶσιν ὅτι ἀμελοῦ-
 B σιν, ὥστε ἔτι μᾶλλον ψέγειν τε αὐτοὺς καὶ ἐχθρας ἐκου-
 σίους πρὸς ταῖς ἀναγκαίαις προστίθεσθαι. τοὺς δ' ἀγα-
 θοὺς ἐπικρύπτεσθαι τε καὶ ἐπαινέειν ἀναγκάζεσθαι, καὶ
 ἂν τι ὀργισθῶσι τοῖς γονεῦσιν ἢ πατρίδι ἀδικηθέντες,
 αὐτοὺς ἑαυτοὺς παραμυθεῖσθαι καὶ διαλλάττεσθαι προσ-
 αναγκάζοντας ἑαυτοὺς φιλεῖν τοὺς ἑαυτῶν καὶ ἐπαινέειν.
 πολλάκις δέ, οἶμαι, καὶ Σιμωνίδης ἠγγέσατο καὶ αὐτὸς ἢ
 τύραννον ἢ ἄλλον τινὰ τῶν τοιούτων ἐπαινέσαι καὶ ἐγκω-
 C μιᾶσαι οὐχ ἑκῶν, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος. ταῦτα δὴ καὶ τῷ
 Πιπτακῷ λέγει ὅτι ἐγώ, ὦ Πιπτακέ, οὐ διὰ ταυτὰ σε ψέγω·
 ὅτι εἰμὶ φιλόψογος, ἐπεὶ

ἐμοιγ' ἐξαρκεῖ ὅς ἂν μὴ κακὸς ἦ
 μηδ' ἄγαν ἀπάλαμνος, εἰδὼς τ' ὀνησίπολιν δίκαι-
 ὕγιης ἀνὴρ·

οὐ μιν ἐγὼ μωμήσομαι.

οὐ γάρ εἰμι φιλόμωμος·

τῶν γὰρ ἡλιθίων ἀπείρων γενέθλα,

ᾧσ' εἰ τις χαίρει ψέγων, ἐμπλησθεῖη ἂν ἐκείνους μεμ-
 φόμενος.

πάντα τοι καλὰ, τοῖσί τ' αἰσχροῖα μὴ μέμικται.

D οὐ τοῦτο λέγει, ὥσπερ ἂν εἰ ἔλεγε πάντα τοι λευκά, οἷς
 μέλανα μὴ μέμικται· γελοῖον γὰρ ἂν εἴη πολλαχῇ· ἀλλ'
 ὅτι αὐτὸς καὶ τὰ μέσα ἀποδέχεται ὥστε μὴ ψέγειν· καὶ
 οὐ ζητῶ, ἔφη, πανάμωμον ἄνθρωπον, εὐρυεδοῦς ὅσοι

Digitized by Google

καρπὸν αἰνέμεθα χθονός, ἐπειθ' ὑμῖν εὐρῶν ἀπαγγελέω·
ὥστε τούτου γ' ἕνεκα οὐδένα ἐπαινέσομαι, ἀλλὰ μοι ἕξαρ
κεῖ, ἂν ἡ μέσος καὶ μηδὲν κακὸν ποιῇ, ὥς ἐγὼ πάντας
φιλέω καὶ ἐπαίνημι — καὶ τῇ φωνῇ ἐνταῦθα κέχρηται τῇ
τῶν Μυτιληναίων, ὥς πρὸς Πιττακὸν λέγων τὸ πάντας E
δὲ ἐπαίνημι καὶ φιλέω ἑκῶν (ἐνταῦθα δεῖ ἐν τῷ ἑκῶν δια-
λαβεῖν λέγοντα) ὅστις ἔρδῃ μηδὲν αἰσχρόν. ἄκων δ' ἔστιν
οὗς ἐγὼ ἐπαινῶ καὶ φιλῶ. σὺ οὖν, καὶ εἰ μέσως ἔλεγες
ἐπεικὴ καὶ ἀληθῆ, ὦ Πιττακέ, οὐκ ἂν ποτε ἔψεγον. νῦν 347
δὲ — σφοδρὰ γὰρ καὶ περὶ τῶν μεγίστων ψευδόμενος δο-
κεῖς ἀληθῆ λέγειν, διὰ ταῦτά σε ἐγὼ ψέγω.*

XXXII. Ταῦτά μοι δοκεῖ, ὦ Πρόδικε καὶ Πρωτα-
γόρα, ἣν δ' ἐγὼ, Σιμωνίδης διανοοῦμενος πεποιηκέναι
τοῦτο τὸ ἄσμα. καὶ ὁ Ἰππίας, Εὖ μὲν μοι δοκεῖς, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, καὶ σὺ περὶ τοῦ ἄσματος διεληλυθέναι· ἔστι
μέντοι, ἔφη, καὶ ἐμοὶ λόγος περὶ αὐτοῦ εὖ ἔχων, ὃν ὑμῖν B
ἐπιδείξω, ἂν βούλησθε. καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, Ναί, ἔφη,
ὦ Ἰππία, εἰσαυθίς γε· νῦν δὲ δίκαιόν ἐστιν, ἃ ὁμολογη-
σάτην πρὸς ἀλλήλῳ Πρωταγόρας καὶ Σωκράτης, Πρωτα-
γόρας μὲν εἰ ἐτι βούλεται ἐρωτᾶν, ἀποκρίνεσθαι Σωκρά-
τη, εἰ δὲ δὴ βούλεται Σωκράτει ἀποκρίνεσθαι, ἐρωτᾶν
τὸν ἕτερον. καὶ ἐγὼ εἶπον· Επιτρέπω μὲν ἐγώ γε Πρωτα-
γόρα ὁπότερον αὐτῷ ἥδιον· εἰ δὲ βούλεται, περὶ μὲν C
ἄσμάτων τε καὶ ἐπῶν ἑάσωμεν, περὶ δὲ ὧν τὸ πρῶτον ἐγὼ
σε ἠρώτησα, ὦ Πρωταγόρα, ἡδέως ἂν ἐπὶ τέλος ἔλθοιμι
μετὰ σοῦ σκοπούμενος. καὶ γὰρ δοκεῖ μοι τὸ περὶ ποιή-
σεως διαλέγεσθαι ὁμοιωτάτον εἶναι τοῖς συμποσίοις τοῖς
τῶν φανύλων καὶ ἀγοραίων ἀνθρώπων. καὶ γὰρ οὗτοι,
διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἀλλήλοις δι' ἑαυτῶν συνεῖναι ἐν τῷ
πότῳ μηδὲ διὰ τῆς ἑαυτῶν φωνῆς καὶ τῶν λόγων τῶν
ἑαυτῶν ὑπὸ ἀπαιδευσίας, τιμίας ποιοῦσι τὰς ἀνλητρίδας, D
πολλοὺ μισθοῦμενοι ἀλλοτριῶν φωνῆν τὴν τῶν ἀνλῶν,

καὶ διὰ τῆς ἐκείνων φωνῆς ἀλλήλοις συνείσιν· ὅπου δὲ
καλοὶ κἀγαθοὶ συμπόται καὶ πεπαιδευμένοι εἰσίν, οὐκ ἂν
ἰδοῖς οὐτ' αὐλητριῆδας οὔτε ὀρχηστριῆδας οὔτε ψαλτρίας,
ἀλλ' αὐτοὺς αὐτοῖς ἱκανοὺς ὄντας συνεῖναι ἄνευ τῶν λή-
ρων τε καὶ παιδιῶν τούτων διὰ τῆς αὐτῶν φωνῆς, λέγον-
τάς τε καὶ ἀκούοντας ἐν μέρει ἑαυτῶν κοσμίως, καὶ πάνιν
Ε πολὺν οἶνον πίωσιν. οὕτω δὲ καὶ αἱ τοιαῖδε συνουσίαι,
εἰάν μὲν λάβωνται ἀνδρῶν, οἷοίπερ ἡμῶν οἱ πολλοὶ φασιν
εἶναι, οὐδὲν δέονται ἀλλοτριᾶς φωνῆς οὐδὲ ποιητῶν, οὓς
οὔτε ἀνερῶσθαι οἷόν τ' ἐστὶ περὶ ὧν λέγουσιν, ἐπαγόμενοι
τε αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἐν τοῖς λόγοις οἱ μὲν ταῦτά φασιν τὸν
ποιητὴν νοεῖν, οἱ δ' ἕτερα, περὶ πράγματος διαλεγόμενοι
(ὁ ἀδυνατοῦσιν ἐξελέγξαι· ἀλλὰ τὰς μὲν τοιαύτας συνου-
318 σίας ἑῶσι χαίρειν, αὐτοὶ δ' ἑαυτοῖς συνείσι δι' ἑαυτῶν, ἐν
τοῖς ἑαυτῶν λόγοις πείραν ἀλλήλων λαμβάνοντες καὶ δι-
δόντες. τοὺς τοιούτους μοι δοκεῖ χρῆναι μᾶλλον μιμεῖ-
σθαι ἐμὲ τε καὶ σέ, καταθεμένους τοὺς ποιητὰς αὐτοὺς δι'
ἡμῶν αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, τῆς
ἀληθείας καὶ ἡμῶν αὐτῶν πείραν λαμβάνοντας· καὶ μὲν
βούλη ἔτι ἔρωτᾶν, ἑτοιμός εἰμι σοι παρῆχειν ἀποκρινόμε-
νος· εἰάν δὲ βούλη, σὺ ἐμοὶ παράσχες, περὶ ὧν μεταξὺ
19 ἐπαυσάμεθα διεξιόντες, τούτοις τέλος ἐπιθεῖναι. λέγον-
τος οὖν ἐμοῦ ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἄλλα οὐδὲν ἀπεσάφει ὁ
Πρωταγόρας ὁπότερα ποιήσοι. εἶπεν οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης
πρὸς τὸν Καλλίαν βλέψας, ὦ Καλλία, δοκεῖ σοι, ἔφη, καὶ
νῦν καλῶς Πρωταγόρας ποιεῖν, οὐκ ἐθέλων εἴτε δῶσει
λόγον εἴτε μὴ διασαφεῖν; ἐμοὶ γὰρ οὐ δοκεῖ· ἀλλ' ἤτοι
διαλεγῆσθαι ἢ εἰπέτω ὅτι οὐκ ἐθέλει διαλέγεσθαι, ἵνα τού-
τω μὲν ταῦτα συνειδῶμεν, Σωκράτης δὲ ἄλλω τῷ διαλέ-
10 γηται ἢ ἄλλος ὅστις ἂν βούληται ἄλλω. καὶ ὁ Πρωταγό-
ρας αἰσχυρθεὶς, ὥς γέ μοι ἔδοξε, τοῦ τε Ἀλκιβιάδου
ταῦτα λέγοντος καὶ τοῦ Καλλίου θεομένου καὶ τῶν ἄλ-

λων σχεδον τι τῶν παρόντων, μόγις προϋτρέπετο εἰς τὸ διαλέγεσθαι καὶ ἐκέλευεν ἐρωτᾶν αὐτὸν ὥς ἀποκρινοῦμενος.

XXXIII. ^V Εἶπον δὴ ἐγὼ, ὦ Πρωταγόρα. μὴ οἶου διαλέγεσθαι μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον ἢ ἂν αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ πάνυ λέγειν τι τὸν Ὅμηρον τὸ

σύν τε δὴ ἐρχομένῳ, καὶ τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν. B
εὐπορώτεροι γὰρ πῶς ἅπαντές ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἅπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· μόνος δ' εἶπερ τε νοήσῃ, αὐτίκα περιῶν ζητεῖ ὅτῳ ἐπιδείξεται καὶ μεθ' ὅτον βεβαιώσεται, ἕως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγὼ ἔνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον ἢ ἄλλῳ τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ' ἂν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων περὶ ὧν εὐκὸς σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ E ἀρετῆς. ὣς γὰρ ἄλλον ἢ σέ; ὅς γε οὐ μόνου αὐτὸς οἶε καλὸς καγαθὸς εἶναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσὶν, ἄλλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἷός τ' εἶ ποιεῖν ἀγαθοῦς. καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τεχνὴν ἀποκρυπτομένῳ σὺ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξά- 349
μενος εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας. σοφιστὴν ἐπονομάσας, σεαυτὸν ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἄρουνσθαι. πῶς οὖν οὐ σε χρὴν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἐρωτᾶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκείνα, ἅπερ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὥς ἐγὼμαι, τὸ ἐρώτημα τόδε· B
σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὑσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα ὀνόματα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἔστιν, ἢ ἐκάστῳ τῶν ὀνομάτων τούτων ὑπόκειται

τις ἰδῖος οὐσία καὶ πράγμα ἔχον ἑαυτοῦ δύναμιν ἕκαστον, οὐκ ὃν οἶον τὸ ἕτερον αὐτῶν τὸ ἕτερον; ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ ὀνόματα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἕκαστον ἰδίῳ πράγματι
 C τῶν ὀνομάτων τούτων ἐπικεῖσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἶναι ἀρετῆς, οὐχ ὥς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια ὁμοιά ἐστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ οὐ μόριά ἐστιν, ἀλλ' ὥς τὰ τοῦ προσωποῦ μόρια καὶ τῷ ὅλῳ οὐ μόριά ἐστιν καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἰδίαν ἕκαστα δύναμιν ἔχοντα. ταῦτα εἰ μὲν σοι δοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἄλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὥς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, εἰ μὴ ἄλλη νῦν φήσῃς· οὐ γὰρ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμε-
 D νός μιν ταῦτα ἔλεγε.

XXXIV. Ἄλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη, λέγω, ὦ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἐστὶν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἐστίν· ἡ δὲ ἀνδρεία πάννυχον πολὺ διαφέρει πάντων τούτων. ὥδε δὲ γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὐρήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθιστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόν-
 E τως. Ἐχε δὴ, ἔφη, ἐγὼ· ἄξιον γὰρ τοι ἐπισκέψασθαι ὃ λέγεις. πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρραλέους λέγεις ἢ ἄλλο τι; Καὶ ἴσας γε, ἔφη, ἐφ' ἃ οἱ πολλοὶ φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δὴ, τὴν ἀρετὴν καλὸν τι φῆς εἶναι, καὶ ὥς καλοῦ ὄντος αὐτοῦ σὺ διδάσκαλον σπαντὸν παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαί γε. Πότερον οὖν, ἢν δ' ἐγὼ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δὲ τι καλόν, ἢ ὅλον καλόν; Ὅλον πού καλὸν ὥς οἶόν τε μάλιστα. Οἶσθα οὖν
 350 τίνες εἰς τὰ φρέατα κολυμβῶσι θαρραλέως; Ἐγωγε, ὅτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται ἢ δι' ἄλλο τι; Ὅτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσὶ; πότερον οἱ ἱππικοὶ ἢ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἱππικοί. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελταστικοὶ ἢ οἱ μὴ;

Οἱ πελταστικοί. καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα, εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν. B
 Ἦδη δὲ τινὰς εἶδρακας, ἔφη, πάντων τούτων ἀνεπιστή-
 μονας ὄντας, θαρροῦντας δὲ πρὸς ἕκαστα τούτων; Ἐγώ γε,
 ἢ δ' ὅς, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαρραλέοι
 οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν; Αἰσχρὸν μὲντ' ἄν, ἔφη, εἴη ἡ
 ἀνδρεία· ἐπεὶ οὗτοί γε μαινόμενοι εἰσιν. Πῶς οὖν, ἔφη
 ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἶναι;
 Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὐκοῦν οὗτοι, ἦν δ' ἐγώ, οἱ οὕτω θαρ- C
 ραλέοι ὄντες οὐκ ἀνδρεῖοι ἀλλὰ μαινόμενοι φαίνονται;
 καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαρραλεώτατοί εἰσι,
 θαρραλεώτατοι δὲ ὄντες ἀνδρεϊότατοι; καὶ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον ἡ σοφία αὖ ἀνδρεία εἴη; Οὐ καλῶς, ἔφη, μνη-
 μονεύεις, ὦ Σώκратες, ἃ ἔλεγον τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι.
 ἔγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ σοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσιν,
 ὡμολόγησα· εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἠρωτή-
 θην· εἰ γὰρ με τότε ἤρουν, εἶπον ἄν ὅτι οὐ πάντες· τοὺς
 δὲ ἀνδρείους ὥς οὐ θαρραλέοι εἰσὶ, τὸ ἐμὸν ὁμολόγημα, D
 οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὥς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα. ἔπειτα
 τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἑαυτῶν θαρραλεωτέρους ὄντας
 ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἶμι
 τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταύτων εἶναι· τούτῳ δὲ τῷ
 τρόπῳ μετιῶν καὶ τὴν ἰσχυρὴν οἰηθείης ἂν εἶναι σοφίαν.
 πρῶτον μὲν γὰρ εἰ οὕτω μετιῶν ἔροιο με εἰ οἱ ἰσχυροὶ
 δυνατοὶ εἰσὶ. φαίην ἄν· ἔπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν E
 δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ
 αὐτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίην ἄν· ταῦτα
 δὲ ἐμοῦ ὁμολόγησαντος ἐξείη ἄν σοι, χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς
 τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὥς κατὰ τὴν ἐμὴν ὁμολογίαν ἡ
 σοφία ἐστὶν ἰσχύς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδ' ἐνταῦθα ὁμολογῶ
 τοὺς δυνατοὺς ἰσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἰσχυροὺς δυ-

351 νατούς· οὐ γὰρ ταὐτὸν εἶναι δύνάμιν τε καὶ ἰσχύν, ἀλλὰ το
 μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ
 μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἰσχὺν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτρο-
 φίας τῶν σωματίων. οὕτω δὲ καὶ οὐ ταὐτὸν εἶναι θάρ-
 σος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους
 θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τοὺς γε θαρραλέους ἀνδρεί-
 οὺς πάντας· θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίνεται
 B ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ
 δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὐτροφίας τῶν ψυ-
 χῶν γίνεται.

XXXV. Λέγεις δέ τινας, ἔφη, ὦ Πρωταγόρα, τῶν
 ἀνθρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; Ἔφη. Ἄρ' οὖν δοκεῖ
 σοι ἀνθρώπος ἂν εὖ ζῇ, εἰ ἀνιῶμένος τε καὶ ὀδυνώμενος
 ζῶη; Οὐκ ἔφη. Τί δ'; εἰ ἡδέως βιούς τὸν βίον τελευτή-
 σειεν, οὐκ εὖ ἂν σοι δοκοῖ οὕτως βεβιωκέναι; Ἐμοιγ',
 ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδέως κακόν.
 C Εἵπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζῶη ἡδόμενος. Τί δὴ, ὦ Πρω-
 ταγόρα; μὴ καὶ σὺ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἡδέα ἅττα καλεῖς
 κακὰ καὶ ἀνιστὰ ἀγαθὰ; ἐγὼ γὰρ λέγω, καθ' ὃ ἡδέα ἐστίν,
 ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθὰ, εἰ μὴ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβή-
 σεται ἄλλο; καὶ αὐτίς αὖ τὰ ἀνιστὰ ὥσαύτως οὕτως οὐ
 καθ' ὅσον ἀνιστὰ, κακὰ; Οὐκ οἶδα, ὦ Σώκρατες, ἔφη,
 ἀπλῶς οὕτως, ὥς σὺ ἐρωτᾷς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστίν,
 D ὥς τὰ ἡδέα τε ἀγαθὰ ἐστὶν ἅπαντα καὶ τὰ ἀνιστὰ κακὰ·
 ἀλλὰ μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ
 ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα
 τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἐστὶ μὲν ἅ τῶν ἡδέων οὐκ
 ἐστὶν ἀγαθὰ, ἐστὶ δ' αὖ καὶ ἅ τῶν ἀνιστῶν οὐκ ἐστὶ κακὰ,
 ἐστὶ δ' ἅ ἐστὶ, καὶ τρίτον ἅ οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτ'
 ἀγαθὰ. Ἡδέα δὲ καλεῖς, ἣν δ' ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέ-
 E χοντα ἢ ποιοῦντα ἡδονῆν; Πάνν γ', ἔφη. Τοῦτο τοί-
 νυν λέγω, καθ' ὅσον ἡδέα ἐστίν, εἰ οὐκ ἀγαθὰ, τὴν ἡδο-

νήν αὐτὴν ἐρωτῶν εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν. Ὡςπερ σὺ λέ-
 γεις, ἔφη, ἐκάστοτε, ὦ Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ
 εἰ μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ
 φαίνεται ἡδὺ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μὴ,
 τότε ἤδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, σὺ
 βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγὼ ἡγῶμαι; Δίκαιος,
 ἔφη, σὺ ἡγείσθαι· σὺ γὰρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. Ἄρ'
 οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, τῇδε πῃ καταφανὲς ἂν ἡμῖν γένοιτο; 352
 ὥςπερ εἰ τις ἀνθρώπον σκοπῶν ἐκ τοῦ εἶδους ἢ πρὸς
 ἰγυρίαν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἔργων, ἰδὼν τὸ
 πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἰποι· ἴθι δὴ μοι ἀποκα-
 λύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετὰφρενον ἐπίδειξον, ἵνα
 ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς
 τὴν σκέψιν· θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθόν
 καὶ τὸ ἡδύ, ὥς φῆς, δεῖσθαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν· ἴθι δὴ μοι,
 ὦ Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον· πῶς B
 ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτο σοι δοκεῖ ὥςπερ
 τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς
 περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἰσχυρόν οὐδ' ἡγεμονι-
 κόν οὐδ' ἀρχικόν εἶναι· οὐδὲ ὥς περὶ τοιοῦτου αὐτοῦ
 ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ
 ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἄρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι,
 τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, εὐίστε
 δὲ ἐρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεχνῶς διανοοούμενοι περὶ
 τῆς ἐπιστήμης, ὥςπερ περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης C
 ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἄρ' οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι
 περὶ αὐτῆς δοκεῖ, ἢ καλόν τε εἶναι ἢ ἐπιστήμη καὶ οἷον
 ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰάνπερ γιγνώσκῃ τις τὰγαθὰ
 καὶ τὰ κακὰ, μὴ ἂν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἄλλ'
 ἅττα πράττειν ἢ ἃ ἂν ἡ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἀλλ' ἱκανὴν εἶναι
 τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη,
 ὥςπερ σὺ λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡμεῖς, εἴπερ τῷ ἄλλῳ,

- D αἰσχροὺν ἐστὶ καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην μὴ οἷχί πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφην ἐγὼ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοὶ τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς φασὶ γινώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἐγὼ ἠρόμην ὅ τί ποτε αἰτιὸν ἐστὶ τοῦτου,
- E ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἠττωμένους ἢ λύπης ἢ ὧν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τινος τούτων κρατούμενους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιούντας. Πολλὰ γὰρ οἶμαι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὀρθῶς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι. Ἴθι δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχειρήσον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν
- 353 ὅ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἠττᾶσθαι καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γινώσκουσιν γε αὐτά. ἴσως γὰρ ἂν λεγόντων ἡμῶν ὅτι οὐκ ὀρθῶς λέγετε, ὦ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε, ἔροιντ' ἂν ἡμᾶς· ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἐστὶ τοῦτο τὸ πάθος ἡδονῆς ἠττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστὶ. καὶ τί ὑμεῖς αὐτό φατε εἶναι; εἶπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὦ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οὔ ὅ τι ἂν τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἶμαι, ἦν δ' ἐγὼ, εἶναι τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἐξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τὰλλα μύρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοι δοκεῖ ἐμμένειν οἷς ἄρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, ἧ οἶμαι ἂν ἔγωγε κάλλιστα φανερόν γενέσθαι, ἔπου· εἰ δὲ μὴ βούλει, εἰ σοι φίλον, ἐὼ χαίρειν. Ἀλλ', ἔφη, ὀρθῶς λέγεις· καὶ πέβαινε ὥσπερ ἠρόξω.
- ✓ C XXXVI. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγὼ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· εἰ οὖν φατέ τοῦτο εἶναι, ὃ ἡμεῖς ἠττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἰποιμ' ἂν ἔγωγε πρὸς αὐτοὺς ὥδι' ἀκούετε δὴ· πειρασόμεθα γὰρ ὑμῖν ἐγὼ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, ὦ ἄνθρωποι, φατέ ὑμῖν τοῦτο γίνεσθαι ἐν

τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδι-
 σίων κρατούμενοι ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρὰ
 ἐστίν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαίεν ἄν. Οὐκοῦν ἐροῖμεθ'
 ἂν αὐτοὺς ἐγὼ τε καὶ σὺ πάλιν· πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῃ φατέ
 εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταύτην ἐν τῷ παραχρῆμα D
 παρέχει καὶ ἡδὺ ἐστὶν ἕκαστον αὐτῶν, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὕστε-
 ρον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα
 πολλὰ παρασκευάζει; ἢ καὶ ἐν τῷ τούτων εἰς τὸ ὕστερον
 μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἂν
 κακὰ ἦν, ὅτι παρόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὀπιοῦν; ἀρ' οἴο-
 μεθ' ἂν αὐτοὺς, ὡς Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι,
 ἢ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἐρ-
 ρασίαν κακὰ ἐστίν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νό- E
 σους τε καὶ τᾶλλα. Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Πρωταγόρας,
 τοὺς πολλοὺς ἂν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους
 ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ;
 ὁμολογοῖεν ἄν, ὥς ἐγὼμαι. Συνέφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκ- 354
 οὔν φαίνεται, ὡς ἄνθρωποι, ὑμῖν, ὥς φάμεν ἐγὼ τε καὶ
 Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ἢ διότι
 εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτᾷ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ;
 ὁμολογοῖεν ἄν; Συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν
 ἐν αὐτοὺς τὸ ἐναντίον εἰ ἐροῖμεθα· ὡς ἄνθρωποι οἱ λέ-
 γοντες αὐτὰ ἀγαθὰ ἀνιστὰ εἶναι, ἄρα οὐ τὰ τοιαῦτα λέγετε,
 οἷον τὰ τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν
 ἰατρῶν θεραπείας τὰς διὰ καύσεων τε καὶ τομῶν καὶ φαρ-
 μακείων καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ
 μὲν ἐστίν, ἀνιστὰ δέ; φαίεν ἄν; Συνεδόκει. Πότερον
 οὖν κατὰ τὸδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα B
 ὁδύνας τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγυδύνας, ἢ ὅτι εἰς τὸν
 ὕστερον χρόνον ὑγίειαί τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὐ-
 εξία τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων
 ἀρχαὶ καὶ πλοῦτοι; φαίεν ἄν, ὥς ἐγὼμαι. Συνεδόκει.

- Ταῦτα δὲ ἀγαθὰ ἐστὶ δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι εἰς ἡδονὰς ἀποτε-
 λευτὰ καὶ λυπῶν ἀπαλλαγὰς τε καὶ ἀποτροπὰς; ἢ ἔχετε τι
 C ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς ὃ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ κα-
 λεῖτε, ἀλλ' ἡδονὰς τε καὶ λύπας; οὐκ ἂν φαίην, ὥς ἐγώ-
 μαι. Οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν
 μὲν ἡδονὴν διώκετε ὥς ἀγαθὸν ὄν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε
 ὥς κακόν; Συνεθόκει. Τοῦτ' ἄρα ἡγείσθ' εἶναι κακόν,
 τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαί-
 ρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μείζονων ἡδονῶν ἀπο-
 στερῇ ἢ ὅσας αὐτὸ ἔχει, ἢ λύπας μείζους παρασκευάζῃ
 D τῶν ἐν αὐτῷ ἡδονῶν; ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν
 κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε
 ἂν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδ' ἐμοὶ δοκοῦσιν,
 ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Ἄλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ
 τοῦ λυπεῖσθαι ὁ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυ-
 πεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν ἢ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὐσῶν
 ἀπαλλάττῃ ἢ μείζους ἡδονὰς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ;
 ἐπεὶ εἰ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῇτε αὐτὸ
 E τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ἢ πρὸς ὃ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν
 εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Πρωταγό-
 ρας. Πάλιν τοίνυν, ἔφη ἐγώ, εἰ με ἀνέροισθε, ὧ ἄνθρω-
 ποι, τίνας οὖν δῆποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ
 πολλαχῇ; συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἂν ἔγωγε. πρῶτον
 μὲν γὰρ οὐ ῥάδιον ἀποδεῖξαι, τί ἐστὶ ποτε τοῦτο, ὃ ὑμεῖς
 καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ἥττω εἶναι· ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶ-
 σαι αἱ ἀποδείξεις. ἀλλ' ἐτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἰ
 355 πῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθόν ἢ τὴν ἡδονήν,
 ἢ τὸ κακὸν ἄλλο τι ἢ τὴν ἀνίαν, ἢ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως
 καταβιῶναι τὸν βίον ἄνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ
 ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθόν ἢ κακόν, ὃ μὴ εἰς
 ταῦτα τελευτᾷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημί γὰρ ὑμῖν
 τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν

λέγητε, ὅτι πολλὰ κίς γιννώσκων τὰ κακὰ ἄνθρωπος, ὅτι κακὰ ἐστίν, ὅμως πράττει αὐτά, ἐξόν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀρόμενος καὶ ἐκπληττόμενος· καὶ αὖθις αὖ B λέγετε, ὅτι γιννώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ γαθὰ πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρήμα ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

XXXVII. Ὡς δὲ ταῦτα γελοῖα ἐστὶ, κατάδηλον ἐσται, εἴην μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἄρα, ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαροῦ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ' ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ ὀνόμασι προσαγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἔπειτα αὖθις ἡδεῖ τε καὶ ἀνιαροῦ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν, ὅτι γιννώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακὰ C ὅτι κακὰ ἐστίν, ὅμως αὐτὰ ποιεῖ. εἴην οὖν τις ἡμᾶς ἐρηται, διὰ τί, ἡττώμενος, φήσομεν ὑπὸ τοῦ; ἐκεῖνος ἐρήσεται ἡμᾶς· ἡμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἐξεστὶν εἰπεῖν· ἄλλο γὰρ ὄνομα μετέκληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθόν· ἐκεῖνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ἡττώμενος — ὑπὸ τίνος; φήσει· τοῦ ἀγαθοῦ. φήσομεν νῆ Δία, εἴην οὖν τύχη ὁ ἐρόμενος ἡμᾶς ὑβριστῆς ὢν, γελάσεται καὶ ἐρεῖ· ἢ γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακὰ, γιννώσκων ὅτι D κακὰ ἐστίν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὄντων νικᾶν ἐν ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακὰ, ἢ ἀξίων; φήσομεν δηλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὄντων· οὐ γὰρ ἂν ἐξημάρτανεν ὃν φάμεν ἡττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. κατὰ τί δέ, φήσει ἴσως, ἀνάξιά ἐστι τὰ γαθὰ τῶν κακῶν ἢ τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; ἢ κατ' ἄλλο τι ἢ ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα ἢ; ἢ πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω ἢ; οὐχ ἔχομεν εἰπεῖν ἄλλο ἢ τοῦτο. E δηλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἡττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ ὀνόματα πάλιν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀνιαρόν ἐπὶ τοῖς ἀντοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν ὅτι

ἄνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ
 λέγωμεν τὰ ἀναιρά, γιγνώσκων, ὅτι ἀναιρά ἐστίν, ἥτις
 356 μενος ὑπὸ τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι ἀναξίων ὄντων νικᾷν.
 καὶ τίς ἄλλη ἀξία ἡδονῇ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἢ ὑπερ-
 βολὴ ἀλλήλων καὶ ἑλλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ
 σμικρότερα γιγνόμενα ἀλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω
 καὶ μᾶλλον καὶ ἥτιον. εἰ γάρ τις λέγοι ὅτι ἀλλὰ πολὺ
 διαφέρει, ὦ Σώκρατες, τὸ παραχρημα ἡδὺ τοῦ εἰς τὸν
 ὕστερον χρόνον καὶ ἡδέος καὶ λυπηροῦ, μῶν ἄλλω τῷ,
 φαίην ἂν ἔρωγε, ἢ ἡδονῇ καὶ λύπῃ; οὐ γὰρ ἐσθ' ὅτῳ
 B ἄλλω. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἰστάναι ἄνθρωπος, συνθεὶς τὰ
 ἡδέα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω
 στήσας ἐν τῷ ξυγῶ, εἶπε πότερα πλείω ἐστίν. εἰ μὲν γὰρ
 ἡδέα πρὸς ἡδέα ἰσθῆς, τὰ μείζω αἰ καὶ πλείω ληπτέα·
 εἰ μὲν δὲ λυπηρά πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα·
 εἰ μὲν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά, εἰ μὲν τὰ ἀναιρά ὑπερβάλ-
 ληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, εἰ μὲν τε τὰ ἐγγὺς ὑπὸ τῶν πόρρω
 εἰ μὲν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἐγγύς, ταύτην τὴν πράξιν
 C πρακτέον ἐν ἣ ἂν ταῦτ' ἐνῇ· εἰ μὲν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν
 ἀναιρῶν, οὐ πρακτέα· μή πη ἄλλη ἔχει, φαίην ἂν, ταῦτα,
 ὦ ἄνθρωποι; οἷδ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοιεν ἄλλως λέγειν. Συνε-
 δόκει καὶ ἐκείνῳ. Ὅτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τότε μοι
 ἀποκρίνασθε, φήσω. φαίνεται ὑμῖν τῇ ὅφει τὰ αὐτὰ με-
 γέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω· ἢ οὐ;
 Φήσουσιν. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὥσαύτως; καὶ αἱ
 φωναὶ ἴσαι ἐγγύθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρό-
 D τραι; Φαίεν ἂν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εὖ πράτ-
 τειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμ-
 βάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μὴ πράττειν, τίς ἂν
 ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου; ἄρα ἢ μετροητικὴ τέχνη ἢ
 ἢ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἢ αὕτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ
 ἐποίει ἄνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταῦτα

καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ ἐν ταῖς αἰρέσεσι
 τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἥ δὲ μετρητικὴ ἀκυροῦν μὲν
 ἂν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀληθὲς ἢ
 ἡσυχίαν ἂν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ
 ἀληθεῖ καὶ ἔσωσεν ἂν τὸν βίον; ἄρ' ἂν ὁμολογοῖεν οἱ ἄν-
 θρωποι πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σῶζειν ἂν τέ-
 χνην, ἢ ἄλλην; Τὴν μετρητικὴν, ὁμολόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ
 τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αἰρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ
 βίου, ὅποτε τὸ πλεον ὀρθῶς ἔδει ἐλέσθαι καὶ ὅποτε τὸ
 ἐλαττον, ἢ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ἢ τὸ ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον,
 εἴτ' ἐγγυὲς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἂν ἔσωξεν ἡμῖν τὸν βίον;
 ἄρ' ἂν οὐκ ἐπιστήμη; καὶ ἄρ' ἂν οὐ μετρητικὴ τις, ἐπει- 357
 δὴ περ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδεείας ἐστὶν ἡ τέχνη; ἐπειδὴ δὲ
 περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου, ἄρα ἄλλη τις ἢ ἀριθμητικὴ; ὁμο-
 λογοῖεν ἂν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, ἢ οὐ; Ἐδόκουν ἂν καὶ τῷ
 Πρωταγόρᾳ ὁμολογεῖν. Εἶεν, ὦ ἄνθρωποι· ἐπειδὴ δὲ
 ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὀρθῇ τῇ αἰρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ
 σωτηρία τοῦ βίου οὕσα, τοῦ τε πλεονος καὶ ἐλάττονος καὶ
 μείζονος καὶ σμικροτέρου καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρου, ἢ
 ἄρα πρῶτον μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ
 ἐνδεείας οὕσα καὶ ἰσότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις; Ἀλλ'
 ἀνάγκη. Ἐπεὶ δὲ μετρητικὴ, ἀνάγκη δὴ πού τις τέχνη καὶ
 ἐπιστήμη. Συμφήσουσιν. Ἦτις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπι-
 στήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσαυθις σκεψόμεθα· ὅτι δὲ ἐπιστήμη
 ἐστί, τοσοῦτον ἔξαρκεῖ πρὸς τὴν ἀποδείξιν, ἣν ἔμε δεῖ
 καὶ Πρωταγόραν ἀποδείξαι περὶ ὧν ἤρεσθ' ἡμᾶς. ἤρεσθε ὃ
 δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὁμολογοῦμεν ἐπι-
 στήμης μηδὲν εἶναι κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο αἰεὶ κρατεῖν,
 ὅπου ἂν ἐνῇ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων· ὑμεῖς
 δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος
 ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὁμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο
 ἤρεσθε ἡμᾶς· ὦ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μὴ ἔστι

τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττάσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστὶ καὶ
 D τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι; εἵπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε
 εὐθύς ὑμῖν εἶπομεν ὅτι ἀμαθία, κατεργελάτε ἂν ἡμῶν·
 νῦν δὲ ἂν ἡμῶν καταεργελάτε, καὶ ὑμῶν αὐτῶν καταεργελά-
 σεσθε. καὶ γὰρ ὑμεῖς ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδεία
 ἔξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ἡδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν
 τοὺς ἔξαμαρτάνοντας· ταῦτα δὲ ἐστὶν ἀγαθὰ τε καὶ κακά·
 καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἐτι ὡμο-
 E λογήκατε ὅτι μετρητικῆς· ἡ δὲ ἔξαμαρτανομένη πράξις
 ἄνευ ἐπιστήμης ἴστε πού καὶ αὐτοὶ ὅτι ἀμαθία πράττεται.
 ὥστε τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἡδονῆς ἡττω εἶναι, ἀμαθία ἡ μεγίστη·
 ἥς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἰατρὸς εἶναι καὶ Προδίκος καὶ
 Ἰππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἶεσθαι ἄλλο τι ἢ ἀμαθίαν εἶναι
 οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων
 διδασκάλους τοῦσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὥς οὐ διδα-
 κτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόν-
 τες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ἰδία καὶ δημοσίᾳ.

358 XXXVIII. Ταῦτα μὲν τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι
 ἂν ἤμεν· ὑμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, Ἰππία τε
 καὶ Πρόδικε — κοινὸς γὰρ δὴ ἔστω ὑμῖν ὁ λόγος — πό-
 τερον δοκῶ ὑμῖν ἀληθῆ λέγειν ἢ ψεύδεσθαι. Ὑπερφυῶς
 ἐδόκει ἅπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. Ὁμολογεῖτε ἄρα,
 ἦν δ' ἐγώ, τὸ μὲν ἡδὺ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀναιρὸν κα-
 κόν. τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παρ-
 αιτοῦμαι· εἴτε γὰρ ἡδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν,
 B εἴτε ὅποθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὧ
 βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς ὃ βούλομαι ἀποκρίναι.
 Γελάσας οὖν ὁ Πρόδικος συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἄλλοι. Τί
 δὲ δὴ, ὦ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ ποιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου
 πράξεις ἅπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπως ζῆν καὶ ἡδέως, ἄρ' οὐ
 καλαί [καὶ ὠφέλιμοι]; καὶ τὸ καλὸν ἐργον ἀγαθόν τε καὶ
 ὠφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ ἄρα, ἔφην ἐγώ, τὸ ἡδὺ ἀγα-

θόν ἐστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἄλλα βελτίω
 εἶναι, ἢ ἃ ποιεῖ, καὶ δυνατά, ἐπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἐξὸν τὰ C
 βελτίω· οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὐτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἐστὶν ἢ
 ἀμαθία, οὐδὲ κρείττω ἑαυτοῦ ἄλλο τι ἢ σοφία. Συνε-
δόκει πᾶσιν. Τί δὲ δὴ; ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιούτῃς λέγετε.
 τὸ ψευδῇ ἔχειν δύξαν καὶ ἐψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων
 τῶν πολλοῦ ἀξίων; Καὶ τοῦτο πρὸς συνεδόκει. Ἄλλο τι
 οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπὶ γε τὰ κακὰ οὐδεὶς ἐκὼν ἐρχεται οὐδὲ
 ἐπὶ ἃ οἰεται κακὰ εἶναι, οὐδ' ἐστὶ τοῦτο, ὥς ἔοικεν, ἐν D
 ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἃ οἰεται κακὰ εἶναι ἐθέλειν ἰέναι
 ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν τὸ
 ἕτερον αἰρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μείζον αἰρήσεται ἐξὸν τὸ
 ἑλάττω. Ἀπαντα ταῦτα συνεδόκει ἅπασιν ἡμῖν. Τί οὖν;
 ἔφην ἐγώ, καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον; καὶ ἄρα ὅπερ ἐγώ;
 πρὸς σέ λέγω, ὦ Προδίκε, προσδοκίαν τινα λέγω κακοῦ
 τοῦτο, εἴτε φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. Ἐδόκει Πρωταγόρα
 μὲν καὶ Ἰππία δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκῳ E
 δὲ δέος, φόβος δ' οὐ. Ἄλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, Προδίκε,
 διαφέρει· ἀλλὰ τούδε, εἰ ἀληθὴ τὰ ἐμπροσθέν ἐστιν, ἄρα
 τις ἀνθρώπων ἐθέλησει ἐπὶ ταῦτα ἰέναι ἃ δεδοικεν, ἐξὸν
 ἐπὶ ἃ μὴ; ἢ ἀδύνατον ἐκ τῶν ὁμολογημένων; ἃ γὰρ δε-
 δοικεν, ὁμολόγηται ἡγρεῖσθαι κακὰ εἶναι· ἃ δὲ ἡγρεῖται
 κακὰ, οὐδένα οὔτε ἰέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμβάνειν ἐκόντα.
 Ἐδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

359

XXXIX. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ἣν δ' ἐγώ,
 Προδίκέ τε καὶ Ἰππία, ἀπολογεῖσθω ἡμῖν Πρωταγόρας
 ὅδε, ἃ τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὀρθῶς ἔχει. μὴ ἃ τὸ
 πρῶτον παντάπασιν· τότε μὲν γὰρ δὴ πέντε ὄντων μορίων
 τῆς ἀρετῆς οὐδέν, ἔφη εἶναι τὸ ἕτερον οἷον τὸ ἕτερον,
 ἰδίαν δὲ αὐτοῦ ἕκαστον ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα
 λέγω, ἀλλ' ἃ τὸ ὕστερον εἶπε, τὸ γὰρ ὕστερον ἔφη τὰ μὲν
 τέτταρα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν B
 πάννυχον πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν ἀνδρείαν, γινώσ-
 σθαι δὲ μ' ἔφη τεκμηρίῳ τῷδε· εὐρήσεις γάρ, ὦ Σώκρα-
 τες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικωτάτους
 καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους
 δέ· ὃ γινώσκει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων μο-

- ρίων τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάννυ ἐθαύμασα τὴν ἀποκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξήλθον. ἡρώμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι
- C θαρραλέους· ὁ δέ, καὶ ἴτας γ', ἔφη. μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; ὁμολογεῖ. ἴθι δὴ, ἔφην ἐγώ, εἰπέ ἡμῖν, ἐπὶ τίνα λέγεις ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἢ ἔφ' ἅπερ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἕτερα. Ναί, ἦ δ' ὅς. Ποτέρου οἱ μὲν δειλοί ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἐρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινὰ; Λέγεται δὴ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀληθῆ. ἔφην
- D ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φῆς ἴτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἅρ' ἐπὶ τὰ δεινὰ, ἡγουμένους δεινὰ εἶναι, ἢ ἐπὶ τὰ μη; Ἀλλὰ τοῦτο γ', ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἄρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις· ὥστ' εἰ τοῦτο ὁρθῶς ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἃ δεινὰ ἡρεῖται εἶναι οὐδεὶς ἐρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἑαυτοῦ εὐρέθη ἀμαθία οὐσα. ὁμολογεῖ. Ἀλλὰ μὴν ἐπὶ ἃ γε θαρροῦσι πάντες αὐ ἐρχονται, καὶ δειλοί καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτῃ γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἐρχονται οἱ δειλοί
- E τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἃ οἱ τε δειλοί ἐρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ἰέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Ποτέρου, ἔφην ἐγώ, καλὸν ὃν ἰέναι ἢ αἰσχροῦν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἰπερ καλόν, καὶ ἀγαθόν ὁμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν· τὰς γὰρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγαθὰς ὁμολογήσαμεν. Ἀληθῆ λέγεις, καὶ αἰ ἐμοίγε δοκεῖ οὕτως. Ὁρθῶς γε, ἔφην ἐγώ, ἀλλὰ
- 360 ποτέρους φῆς εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλιν ἰέναι, καλὸν ὃν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἰπερ καλόν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἡδύ; ὁμολογήται γοῦν, ἔφη. Ἀρ' οὖν γινώσκοντες οἱ δειλοί οὐκ ἐθέλουσιν ἰέναι ἐπὶ τὸ κάλλιον τε καὶ ἄμεινον καὶ ἡδιον; Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔαν ὁμολογῶμεν, ἔφη, διασθεροῦμεν τὰς ἐμπροσθεν ὁμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιον τε καὶ ἄμεινον καὶ ἡδιον ἐρχεται; Ἀνάγκη, ἔφη, ὁμολο-
- B γεῖν. Οὐκοῦν ὅλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβούνται, ὅταν φραβῶνται, οὐδὲ αἰσχροὶ θάρρη θαρροῦσιν;

Ἀληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἄρ' οὐ καλά; Ῥηολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθὰ; Ναί. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τὸναντίον αἰσχροὺς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν; Ῥηολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἁμαθίαν; Οὕτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν; τοῦτο δὲ ὁ δει-
 λοὶ εἰσιν οἱ δειλοὶ, δειλίαν ἢ ἀνδρείαν καλεῖς; Δειλίαν ἔργῳ, ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἁμαθίαν ἐφάνησαν ὄντες; Πάνυ γ', ἔφη. Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἁμαθίαν δειλοὶ εἰσιν; Ῥηολόγει. Αἰ' ὁ δὲ δειλοὶ εἰσι, δειλία ὁμολογεῖται παρὰ σοῦ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἁμαθία δειλία ἂν εἴη; Ἐπένευσεν. Ἀλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνδρεία δειλία. Ἐφη.
 Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἁμαθίᾳ ἐστίν; Καὶ ἐνταῦθα ἐτι ἐπένευσεν. Ἡ δὲ τούτων ἁμαθία δειλία; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν. Ἡ σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρεία ἐστίν, ἐναντία οὕσα τῇ τούτων ἁμαθίᾳ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὗτ' ἐπινεύσαι ἠθέλησεν εἰσὶν τε καὶ ἐγὼ εἶπον. Τί δή, ὦ Πρωταγόρα, οὔτε σὺ φῆς ἅ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. Ἐν γ', ἔφη, ἐγώ, μόνον ἐρώμενος ἐτι
 σέ, εἰ σοι ὥσπερ τὸ πρῶτον ἐτι δοκοῦσιν εἶναι τινες ἀνθρώποι ἁμαθέστατοι μὲν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλουεικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον· χαριεῖν μοι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι. ✓

XL. Οὔτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλον ἔνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα, ἢ σκέψασθαι βουλομένου, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἢ ἀρετή. οἶδα γάρ ὅτι τούτου φανεροῦ γενομένου μάλιστα ἂν κατάδηλον γένοιτο
 361
 ἐκεῖνο, περὶ οὗ ἐγὼ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἐκάτερος ἀπετείναμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδακτὸν ἀρετή, σὺ δ' ὡς διδακτὸν. καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἀρτι ἐξοδος τῶν λόγων ὥσπερ ἄνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἂν ὅτι ἀποποιί γ' ἐστέ, ὦ Σώκρατες, τε καὶ Πρωταγόρα· σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδακτὸν ἐστὶν ἀρετή ἐν τοῖς ἐμπροσθεν, νῦν σεαυτὸν τάναντία

- Β σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδείξαι ὥς πάντα χρήματα ἐστὶν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία, ὧ τρόπῳ μάλιστα ἂν διδακτὸν φανεῖν ἡ ἀρετή· εἰ μὲν γὰρ ἄλλο τι ἦν ἢ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἂν ἦν διδακτὸν· νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὅλον, ὥς σὺ σπεύδεις, ὦ Σώκρατες, θαυμάσιον ἐσται μὴ διδακτὸν ὄν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδακτὸν τότε ὑποθέμενος νῦν τοῦναντίον ἔοικε
- Γ σπεύδοντι, ὀλίγον πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸ ἢ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἂν ἥκιστα εἴη διδακτὸν. ἐγὼ οὖν, ὦ Πρωταγόρα, πάντα ταῦτα καθορῶν ἔνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ κατὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην ἂν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἐξελεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδακτὸν εἴτε μὴ διδακτὸν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς
- Δ ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφῆλῃ ἐξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ὥς φῆς σύ. ἤρρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ ὁ Προμηθεὺς μᾶλλον τοῦ Ἐπιμηθέως· ὧ χρώμενος ἐγὼ καὶ προμηθεύμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμάντοῦ παντός πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλεις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχὰς ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἂν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοποίην. καὶ ὁ Πρωταγόρας, Ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν
- Ε καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γὰρ οὔτε τᾶλλα οἶμαι κακὸς εἶναι ἄνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς πολλοὺς δὴ εἰρηκα, ὅτι ὦν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄρμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούτων καὶ πάνν· καὶ λέγω γε ὅτι οὐκ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιτο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφία. καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαυθίς, ὅταν βούλῃ, διέξιμεν· νῦν δ' ὦρα ἤδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. Ἄλλ', ἦν δ' ἐγὼ, οὕτω χρή ποιεῖν, εἰ σοι δοκεῖ. καὶ γὰρ ἐμοὶ οἵπερ ἔφην ἵεναι πάλαι ὦρα, ἀλλ' ἡ Καλλιὰ τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα. ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπήμην.

ΓΟΡΓΙΑΣ

[ἡ περὶ ῥητορικῆς ἀνατρεπτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ,
ΓΟΡΓΙΑΣ, ΗΡΑΚΛΕΥΣ.

St. L.

P.

447

1. Πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι, ὦ Σώκρατες, οὕτω μεταλεγχάνειν.

ΣΩ. Ἄλλ' ἢ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν; καὶ ὑστεροῦμεν;

ΚΑΛ. Καὶ μάλα γε ἀστείας ἐορτῆς. πολλὰ γὰρ καὶ καλὰ Γοργίας ἡμῖν ὀλίγον πρότερον ἐπεδείξατο.

ΣΩ. Τούτων μέντοι, ὦ Καλλίκλεις, αἴτιος Χαιρεφῶν ὅδε, ἐν ἀγορᾷ ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρίψαι. B

ΧΑΙ. Οὐδὲν πρᾶγμα, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ γὰρ καὶ ἰάσομαι. φίλος γάρ μοι Γοργίας, ὥστ' ἐπιδείξεται ἡμῖν, εἰ μὲν δοκεῖ, νῦν, ἐὰν δὲ βούλῃ, εἰσαῦθις.

ΚΑΛ. Τί δέ, ὦ Χαιρεφῶν; ἐπιθυμεῖ Σωκράτης ἀκοῦσαι Γοργίου;

ΧΑΙ. Ἐπ' αὐτό γέ τοι τοῦτο πάρεσμεν.

ΚΑΛ. Οὐκοῦν ὅταν βούλησθε παρ' ἐμὲ ἦκειν οἴκαδε· παρ' ἐμοὶ γὰρ Γοργίας καταλύει καὶ ἐπιδείξεται ὑμῖν.

ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Καλλίκλεις. ἀλλ' ἄρα ἐθελήσειεν ἂν ἡμῖν διαλεχθῆναι; βούλομαι γὰρ πνθέσθαι παρ' αὐτοῦ, τίς ἢ δύναμις τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρός, καὶ τί ἐστὶν ὃ ἐπαγγέλλεται τε καὶ διδάσκει· τὴν δὲ ἄλλην ἐπιδείξιν εἰσαῦθις, ὥσπερ σὺ λέγεις, ποιησάσθω. C

ΚΑΛ. Οὐδὲν οἶον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτῷ ἔν τούτῳ ἦν τῆς ἐπιδείξεως· ἐκέλευε γοῦν νῦν δὴ ἐρωτᾶν ὃ τι τις βούλοιο τῶν ἐνδον ὄντων, καὶ πρὸς ἅπαντα ἔφη ἀποκρινεῖσθαι.

ΣΩ. Ἡ καλῶς λέγεις. ὦ Χαιρεφῶν, ἐροῦ αὐτόν.

ΧΑΙ. Τί ἔρωμαι;

ΣΩ. Ὅστις ἐστίν.

ΧΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΣΩ. Ὡς περ ἂν εἰ ἐτύγγανεν ὦν ὑποδημάτων δημιουργός, ἀπεκρίνατο ἂν δὴ πού σοι ὅτι σκυτοτόμος· ἢ οὐ μανθάνεις ὡς λέγω;

Π. ΧΑΙ. Μανθάνω καὶ ἐρήσομαι. εἰπέ μοι, ὦ Γοργία, ἀληθῆ λέγει Καλλικλῆς ὅδε, ὅτι ἐπαγγέλλει ἀποκρίνεσθαι ὃ τι ἂν τίς σε ἐρωτᾷ;

448 ΓΟΡ. Ἀληθῆ, ὦ Χαιρεφῶν· καὶ γὰρ νῦν δὴ αὐτὰ ταῦτα ἐπηγγελλόμην, καὶ λέγω ὅτι οὐδεὶς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν.

ΧΑΙ. Ἡ που ἄρα ῥαδίως ἀποκρινεῖ, ὦ Γοργία.

ΓΟΡ. Πάρεστι τούτου πείραν, ὦ Χαιρεφῶν, λαμβάνειν.

ΠΩΛ. Νῆ Δία· ἂν δέ γε βούλῃ, ὦ Χαιρεφῶν, ἐμοῦ. Γοργίας μὲν γὰρ καὶ ἀπειρηκέναι μοι δοκεῖ· πολλὰ γὰρ ἄρτι διελήλυθεν.

ΧΑΙ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; οἶει σὺ κάλλιον ἂν Γοργίου ἀποκρίνασθαι;

ΠΩΛ. Τί δέ τοῦτο, εἰ σοί γε ἱκανῶς;

ΧΑΙ. Οὐδέν· ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ βούλει, ἀποκρίνου.

ΠΩΛ. Ἐρώτα.

ΧΑΙ. Ἐρωτῶ δὴ. εἰ ἐτύγγανε Γοργίας ἐπιστήμων ὦν τῆς τέχνης ἥσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἡρόδικος, τίνα ἂν αὐτὸν ὠνομάζομεν δικαίως; οὐχ ὅπερ ἐκείνον;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

(1) καὶ αὐτὸς ἀείτω ἐκείνη Βιβλιοθήκη Βιέννης

ΧΑΙ. Ἰατρὸν ἄρα φάσκοντες αὐτὸν εἶναι καλῶς ἂν ἐλέγομεν.

ΠΩΛ. Ναί.

ΧΑΙ. Εἰ δέ γε ἥσπερ Ἀριστοφῶν ὁ Ἀγλαοφῶντος ἢ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐμπειρος ἦν τέχνης, τίνα ἂν αὐτὸν ὀρθῶς ἐκαλοῦμεν;

ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι ζωγράφον.

C

ΧΑΙ. Νῦν δ' ἐπειδὴ τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστί, τίνα ἂν καλοῦντες αὐτὸν ὀρθῶς καλοῦμεν;

ΠΩΛ. Ὁ Χαιρεφῶν, πολλὰ τέχνη ἐν ἀνθρώποις εἰ-
 πὴν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπειρῶς εὗρημέναι· ἐμπειρία μὲν
 γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην, ἀπει-
 ρία δὲ κατὰ τύχην. ἐκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν
 ἄλλοι ἄλλων ἄλλως, τῶν δὲ ἀρίστων οἱ ἄριστοι· ὧν καὶ
 Γοργίας ἐστὶν ὃδε, καὶ μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τε-
 χνῶν.

III. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Γοργία, φαίνεται Πῶλος D
 παρεσκευάσθαι εἰς λόγους· ἀλλὰ γὰρ ὁ ὑπέσχετο Χαιρε-
 φῶντι οὐ ποιεῖ.

ΓΟΡ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Τὸ ἐρωτώμενον οὐ πάνυ μοι φαίνεται ἀποκρί-
 νεσθαι.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ σύ, εἰ βούλει, ἐροῦ αὐτόν.

ΣΩ. Οὐκ, εἰ αὐτῷ γε σοὶ βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρί-
 νεσθαι, ἀλλὰ πολὺ ἂν ἥδιον σέ. δῆλος γὰρ μοι Πῶλος καὶ
 ἐξ ὧν εἶρηκεν, ὅτι τὴν καλουμένην ῥητορικὴν μᾶλλον με- E
 μελέτηκεν ἢ διαλέγεσθαι.

ΠΩΛ. Τί δή, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ὅτι, ὦ Πῶλε, ἐρομένου Χαιρεφῶντος τίνος
 Γοργίας ἐπιστήμων τέχνης, ἐγκωμιάζεις μὲν αὐτοῦ τὴν
 τέχνην ὥσπερ τινὸς ψέγοντος, ἥτις δὲ ἐστὶν οὐκ ἀπεκρίνω.

ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἀπεκρινάμην ὅτι εἴη ἡ καλλίστη;

ΣΩ. Καὶ μάλα γε. ἀλλ' οὐδεὶς ἡρώτα ποία τις εἴη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς καὶ ὄντινα δέοι καλεῖν τὸν Γοργίαν· ὥσπερ τὰ ἔμπροσθέν σοι ὑπετείνετο Χαιρεφῶν
449 καὶ αὐτῷ καλῶς καὶ διὰ βραχέων ἀπεκρίνω· καὶ νῦν οὕτως εἰπέ τίς ἡ τέχνη καὶ τίνα Γοργίαν καλεῖν χρὴ ἡμᾶς, μᾶλλον δέ, ὦ Γοργία, αὐτὸς ἡμῖν εἰπέ, τίνα σε χρὴ καλεῖν ὡς τίνος ἐπιστήμονα τέχνης.

ΓΟΡ. Τῆς ῥητορικῆς, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ῥήτορα ἄρα χρὴ σε καλεῖν;

ΓΟΡ. Ἀγαθόν γε, ὦ Σώκρατες, εἰ δὴ ὁ γε εὐχομαι εἶναι, ὡς ἔφη Ὅμηρος, βούλει με καλεῖν.

ΣΩ. Ἀλλὰ βούλομαι.

ΓΟΡ. Κάλει δὴ.

Β ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἄλλους σε φῶμεν δυνατόν εἶναι ποιεῖν;

ΓΟΡ. Ἐπαγγέλλομαί γε δὴ ταῦτα οὐ μόνον ἐνθάδε ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι.

ΣΩ. Ἀρ' οὖν ἐθέλησais ἄν, ὦ Γοργία, ὥσπερ νῦν διαλεγόμεθα, διατελέσαι τὸ μὲν ἐρωτῶν, τὸ δ' ἀποκρινόμενος, τὸ δὲ μῆκος τῶν λόγων τοῦτο, οἷον καὶ Πῶλος ἤρξατο, εἰσαυθις ἀποθέσθαι; ἀλλ' ὅπερ ὑπισχνεῖ, μὴ ψεύσῃ, ἀλλὰ ἐθέλησον κατὰ βραχὺ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι.

ΓΟΡ. Εἰσὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, ἐνταῦθα τῶν ἀποκρίσεων ἀναγκαῖαι διὰ μακρῶν τοὺς λόγους ποιῆσθαι· οὐ μὴν
C ἀλλὰ πειράσομαί γε ὡς διὰ βραχυτάτων. καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐν ἔστιν ὧν φημί, μηδένα ἂν ἐν βραχυτέροις ἔμοῦ τὰ αὐτὰ εἰπεῖν.

ΣΩ. Τούτου μὴν δεῖ, ὦ Γοργία· καὶ μοι ἐπιδείξιν αὐτοῦ τούτου ποιῆσαι, τῆς βραχυλογίας, μακρολογίας δὲ εἰσαυθις.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ ποιήσω, καὶ οὐδενὸς φήσεις βραχυλογωτέρον ἀκοῦσαι.

IV. ΣΩ. Φέρε δὴ· ῥητορικῆς γὰρ φῆς ἐπιστήμων τέχνης εἶναι καὶ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ῥήτορα· ἢ ῥητορικὴ περὶ τί τῶν ὄντων τυγχάνει οὐσα; ὥσπερ ἡ ὑφαντικὴ περὶ τὴν τῶν ἱματίων ἐργασίαν· ἢ γάρ;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ μουσικὴ περὶ τὴν τῶν μελῶν ποίησιν;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Γοργία, ἄγαμαί γε τὰς ἀποκρίσεις, ὅτι ἀποκρίνεται ὥς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων

ΓΟΡ. Πάννυ γὰρ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς τοῦτο ποιεῖν.

ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δὴ μοι ἀποκρίναι οὕτω καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς, περὶ τί τῶν ὄντων ἐστὶν ἐπιστήμη;

ΓΟΡ. Περὶ λόγους.

ΣΩ. Ποίους τούτους, ὦ Γοργία; ἄρα οἱ δηλοῦσι Ε τοὺς κάμνοντας, ὥς ἂν διαιτῶμενοι ὑγιαίνουσιν;

ΓΟΡ. Οὐ.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ πάντας γε τοὺς λόγους ἡ ῥητορικὴ ἐστίν.

ΓΟΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν λέγειν γε ποιεῖ δυνατούς.

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ὧν περὶ λέγειν, καὶ φρονεῖν;

ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Ἄρ' οὖν, ἣν νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἡ ἱατρικὴ περὶ 450 τῶν καμνόντων δυνατούς εἶναι φρονεῖν καὶ λέγειν;

ΓΟΡ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Καὶ ἡ ἱατρικὴ ἄρα, ὥς ἔοικε, περὶ λόγους ἐστίν.

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Τούς γε περὶ τὰ νοσήματα;

ΓΟΡ. Μάλιστα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ γυμναστικὴ περὶ λόγους ἐστὶ τοὺς περὶ εὐξίαν τε τῶν σωμάτων καὶ καχεξίαν;

ΓΟΡ. Πάνν γε.

ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι, ὧς Γοργία, οὕτως
B ἔχουσιν· ἐκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶ τούτους, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα, οὗ ἐκάστη ἐστὶν ἡ τέχνη.

ΓΟΡ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τί οὖν δὴ ποτε τὰς ἄλλας τέχνας οὐ ρητορικὰς καλεῖς, οὓσας περὶ λόγους, εἴπερ ταύτην ρητορικὴν καλεῖς, ἢ ἂν ἢ περὶ λόγους;

ΓΟΡ. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν περὶ χειρουργίας τε καὶ τοιαύτας πράξεις, ὥς ἔπος εἰπεῖν, πᾶσά ἐστιν ἡ ἐπιστήμη, τῆς δὲ ρητορικῆς οὐδέν ἐστι τοιοῦτον χειροῦργημα, ἀλλὰ πᾶσα ἡ πράξις καὶ ἡ κύρωσις
C διὰ λόγων ἐστὶ. διὰ ταῦτ' ἐγὼ τὴν ρητορικὴν τέχνην ἀξιῶ εἶναι περὶ λόγους, ὀρθῶς λέγων, ὥς ἐγὼ φημι.

V. ΣΩ. Ἄρ' οὖν μανθάνω οἷαν αὐτὴν βούλει καλεῖν; τάχα δὲ εἰσομαι σαφέστερον. ἀλλ' ἀπόκριναι· εἰσὶν ἡμῖν τέχναι. ἢ γάρ;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Πασῶν δέ, οἶμαι, τῶν τεχνῶν τῶν μὲν ἐργασία τὸ πολὺ ἐστὶ καὶ λόγου βραχέος δέονται, ἔναι δὲ οὐδενός, ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης περαίνοιτο ἂν καὶ διὰ σιγῆς, οἷον
D γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιία καὶ ἄλλαι πολλαί. τὰς τοιαύτας μοι δοκεῖς λέγειν, περὶ ἃς οὐ φῆς τὴν ρητορικὴν εἶναι· ἢ οὐ;

ΓΟΡ. Πάνν μὲν οὖν καλῶς ὑπολαμβάνεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐτεραι δέ γέ εἰσι τῶν τεχνῶν αἱ διὰ λόγου πᾶν περαίνουσι, καὶ ἔργου, ὥς ἔπος εἰπεῖν, ἢ οὐδενός προσ-

δέονται ἢ βραχείος πάνυ, οἷον ἀριθμητικὴ καὶ λογιστικὴ καὶ γεωμετρικὴ καὶ πεπτευτικὴ γε καὶ ἄλλαι πολλὰ τέχνηαι, ὧν ἐνταῖς σχεδὸν τι ἴσους τοὺς λόγους ἔχουσι ταῖς πρᾶξεσιν, αἱ δὲ πολλὰ πλείους καὶ τὸ παράπαν πᾶσα ἡ πρᾶξις καὶ τὸ κῦρος αὐταῖς διὰ λόγων ἐστί. τῶν τοιούτων **Ε** τινά μοι δοκεῖς λέγειν τὴν ῥητορικὴν.

ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἀλλ' οὗτοι τούτων γε οὐδεμίαν οἰμαί σε βούλεσθαι ῥητορικὴν καλεῖν, οὐχ ὅτι τῷ ῥήματι οὕτως εἶπες, ὅτι ἡ διὰ λόγου τὸ κῦρος ἔχουσα ῥητορικὴ ἐστί, καὶ ὑπολάβοι ἂν τις, εἰ βούλοιοτο δυσχεραίνειν ἐν τοῖς λόγοις, τὴν ἀριθμητικὴν ἄρα ῥητορικὴν, ὧς Γοργία, λέγεις; ἀλλ' οὐκ οἰμαί σε οὔτε τὴν ἀριθμητικὴν οὔτε τὴν γεωμετρικὴν ῥητορικὴν λέγειν.

ΓΟΡ. Ὅρθως γὰρ οἶει, ὦ Σώκρατες, καὶ δικαίως **451** υπολαμβάνεις.

VI. ΣΩ. Ἴθι νῦν καὶ σὺ τὴν ἀπόκρισιν ἣν ἠρόμην διαπέρανον. ἐπεὶ γὰρ ἡ ῥητορικὴ τυγχάνει μὲν οὕσα τούτων τις τῶν τεχνῶν τῶν τὸ πολὺ λόγῳ χρωμένων, τυγχάνουσι δὲ καὶ ἄλλαι τοιαῦται οὕσαι, πειρῶ εἰπεῖν, ἡ περὶ τί ἐν λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα ῥητορικὴ ἐστίν. ὥσπερ ἂν εἰ τίς με ἔροιο ὧν νῦν δὴ ἔλεγον περὶ ἡστινosoῦν τῶν τεχνῶν· ὦ Σώκρατες, τίς ἐστίν ἡ ἀριθμητικὴ τέχνη; εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὥσπερ σὺ ἄρτι, ὅτι τῶν διὰ λόγου τις **Β** τὸ κῦρος ἔχουσών· καὶ εἰ με ἐπανέροιο· τῶν περὶ τί; εἴποιμ' ἂν ὅτι τῶν περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ περιττόν [γνώσις], ὅσα ἂν ἐκάτερα τυγχάνῃ ὄντα. εἰ δ' αὖ ἔροιο· τὴν δὲ λογιστικὴν τίνα καλεῖς τέχνην; εἴποιμ' ἂν ὅτι καὶ αὐτὴ ἐστὶ τῶν λόγῳ τὸ πᾶν κυρουμένων· καὶ εἰ ἐπανέροιο· ἡ περὶ τί; εἴποιμ' ἂν ὥσπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ συγγραφόμενοι **Γ** μενοι, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ ἡ ἀριθμητικὴ ἡ λογιστικὴ ἔχει· περὶ τὸ αὐτὸ γὰρ ἐστί, τὸ τε ἄρτιον καὶ τὸ

περιττόν· διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πῶς ἔχει πλήθους ἐπισκοπεῖ τὸ περιττόν καὶ τὸ ἄρτιον ἢ λογιστική. καὶ εἰ τις τὴν ἀστρονομίαν ἀνέροίτο, ἐμοῦ λέγοντος ὅτι καὶ αὕτη λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, οἱ δὲ λόγοι οἱ τῆς ἀστρονομίας, εἰ φαίη, περὶ τί εἰσιν, ὦ Σώκρατες; εἰποιμὶ ἂν ὅτι περὶ τῶν ἀστρῶν φορὰν καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, πῶς πρὸς ἄλληλα τάχους ἔχει.

ΓΟΡ. Ὅρθῶς γε λέγων σύ, ὦ Σώκρατες.

D ΣΩ. Ἴδι δὴ καὶ σύ, ὦ Γοργία. τυγχάνει μὲν γὰρ δη ἢ ῥητορικὴ οὕσα τῶν λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων [τις]· ἢ γάρ;

ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ τί; *τί* ἔστι τοῦτο τῶν ὄντων, περὶ οὗ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσιν, οἷς ἢ ῥητορικὴ χρῆται;

ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄριστα.

VII. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Γοργία, ἀμφισβητήσιμον καὶ E τοῦτο λέγεις καὶ οὐδὲν πῶ σαφές. οἶμαι γὰρ σε ἀκηκοέναι ἐν τοῖς συμποσίοις ἀδόντων ἀνθρώπων τοῦτο τὸ σκολιόν, ἐν ᾧ καταριθμοῦνται ἄδοντες, ὅτι ὑγιαίνειν μὲν ἄριστόν ἐστι, τὸ δὲ δεύτερον καλὸν γενέσθαι, τρίτον δέ, ὥς φησιν ὁ ποιητὴς τοῦ σκολιοῦ, τὸ πλουτεῖν ἀδόλως.

ΓΟΡ. Ἀκήκοα γάρ· ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο λέγεις;

452 ΣΩ. Ὅτι σοι αὐτίκ' ἂν παρασταίεν οἱ δημιουργοὶ τοῦτων ὧν ἐπήνεσεν ὁ τὸ σκολιὸν ποιήσας, ἰατρός τε καὶ παιδοτρίβης καὶ χρηματιστῆς, καὶ εἰποι πρῶτον μὲν ὁ ἰατρός ὅτι ὦ Σώκρατες, ἐξαπατᾷ σε Γοργίας· οὐ γὰρ ἔστιν ἢ τούτου τέχνη περὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἢ ἐμῇ. εἰ οὖν αὐτὸν ἐγὼ ἐροίμην· σύ δὲ τίς ὦν ταῦτα λέγεις; εἰποι ἂν ἴσως ὅτι ἰατρός. τί οὖν λέγεις; ἢ τὸ τῆς σῆς τέχνης ἔργον μέγιστόν ἐστιν ἀγαθόν; πῶς γὰρ οὐ, φαίη ἂν ἴσως, ὦ Σώκρατες, ὑγίεια; τί δ'

ἐστὶ μείζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγείας; εἰ δ' αὖ μετὰ B
 τοῦτου ὁ παιδοτρίβης εἰποι ὅτι θαυμάζοιμι τάν, ὦ Σώ-
 κρατες, καὶ αὐτός, εἰ σοι ἔχοι Γοργίας μείζον ἀγαθὸν ἐπι-
 δεῖξαι τῆς αὐτοῦ τέχνης ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς· εἰποιμ' ἂν αὖ
 καὶ πρὸς τοῦτον· σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε, καὶ τί τὸ
 σὸν ἔργον; παιδοτρίβης, φαίη ἂν, τὸ δ' ἔργον μού ἐστι
 καλοὺς τε καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώ-
 ματα. μετὰ δὲ τὸν παιδοτρίβην εἰποι ἂν ὁ χρηματιστής,
 ὡς ἐγὼμαι, πάνυ καταφρονῶν ἀπάντων· σκοπεῖ δῆτα, C
 ὦ Σώκρατες, ἐάν σοι πλούτου φανῇ τι μείζον ἀγαθὸν
 οὐκ ἢ παρὰ Γοργίᾳ ἢ παρ' ἄλλῳ ὁρώσῃ. φαίμεν ἂν οὖν
 πρὸς αὐτόν· τί δὲ δὴ; ἢ σὺ τοῦτου δημιουργός; φαίη
 ἂν. τίς ὢν; χρηματιστής. τί οὖν; κρίνεις σὺ μέγιστον
 ἀνθρώποις ἀγαθὸν εἶναι πλούτον; φήσομεν. πῶς γὰρ
 οὐκ; ἐρεῖ. καὶ μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ'
 αὐτῷ τέχνην μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σῆν,
 φαίμεν ἂν ἡμεῖς. δῆλον οὖν ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροισ' ἂν·
 καὶ τί ἐστὶ τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρισάσθω Γοργίας. D
 ἴδι οὖν νομίσας, ὦ Γοργία, ἐρωτᾶσθαι καὶ ὑπ' ἐκείνων
 καὶ ὑπ' ἐμοῦ. ἀποκριναί τί ἐστὶ τοῦτο ὃ φῆς σὺ μέγιστον
 ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις καὶ σὲ δημιουργὸν εἶναι
 αὐτοῦ.

ΓΟΡ. Ὅπερ ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγι-
 στον ἀγαθὸν καὶ αἴτιον ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς
 ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει
 ἐκάστω.

ΣΩ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις;

ΓΟΡ. Τὸ πείθειν ἐγὼ γ' οἶόν τ' εἶναι τοῖς λόγοις καὶ E
 ἐν δικαστηρίῳ δικαστὰς καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτὰς
 καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστὰς καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντί,
 ὅστις ἂν πολιτικὸς ξύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ
 τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἔξεις τὸν ἱατρόν, δοῦλον δὲ τὸν

παιδοτρίβην· ὁ δὲ χρηματιστὴς οὗτος ἄλλω ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος καὶ οὐχ αὐτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη.

VIII. ΣΩ. Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ Γοργία,
453 ἐγγύτατα τὴν ῥητορικὴν ἦντινα τέχνην ἡγεῖ εἶναι, καὶ εἰ
τι ἐγὼ συνήμι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ
ῥητορικὴ, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον
εἰς τοῦτο τελευτᾷ· ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλεόν τὴν
ῥητορικὴν δύνασθαι ἢ πειθῶ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ
ποιεῖν;

ΓΟΡ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ μοι δοκεῖς ἰκα-
νῶς ὀρίξεσθαι· ἐστὶ γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς.

ΣΩ. Ἀκουσον δὴ, ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθ' ὅτι,
B ὥς ἐμαυτὸν πείθω, εἶπερ τις ἄλλος ἄλλω διαλέγεται βου-
λόμενος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο περὶ ὅτου ὁ λόγος ἐστί, καὶ
ἐμὲ εἶναι τούτων ἕνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σέ.

ΓΟΡ. Τί οὖν δὴ, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ ἐρῶ νῦν. ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς πει-
θῶ, ἢ τίς ποτ' ἐστὶν ἣν σὺ λέγεις καὶ περὶ ὧντινων πραγ-
μάτων ἐστὶ πειθῶ, σαφῶς μὲν εὖ ἴσθ' ὅτι οὐκ οἶδα, οὐ
μὴν ἀλλ' ὑποπτεύω γε ἦν οἶμαί σε λέγειν καὶ περὶ ὧν
οὐδὲν μέντοι ἤττον ἐρήσομαι σε, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν πει-
C θῶ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς καὶ περὶ τίνων αὐτὴν εἶναι.
τοῦ οὖν ἕνεκα δὴ αὐτὸς ὑποπτεύων σὲ ἐρήσομαι, ἀλλ'
οὐκ αὐτὸς λέγω; οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ λόγου, ἵνα οὐ-
τω προῖη, ὥς μάλιστα ἂν ἡμῖν καταφανὲς ποιοῖ περὶ ὅτου
—λέγεται. σκοπεῖ γὰρ εἰ σοὶ δοκῶ δικαίως ἀνερωτᾶν σε,
ὥσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανόν σε ἐρωτῶν τίς ἐστὶ τῶν ζωγράφων
Ζεῦξις, εἰ μοι εἶπες ὅτι ὁ τὰ ζῶα γράφων, ἄρ' οὐκ ἂν δι-
καίως σε ἠρόμην ὁ τὰ ποταμῶν ζώων γράφων καὶ πόλιν;

ΓΟΡ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Ἄρα διὰ τοῦτο, ὅτι καὶ ἄλλοι εἰσὶ ζωγράφοι γρά- D
φοντες ἄλλα πολλὰ ζωᾷ;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Εἰ δέ γε μηδεὶς ἄλλος ἢ Ζεῦξις ἔγραφε, καλῶς
ἂν σοι ἀπεκέκριτο;

ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς εἰπέ· πότερόν
σοι δοκεῖ πειθῶ ποιεῖν ἢ ῥητορικὴ μόνη ἢ καὶ ἄλλαι τέ-
χναι; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ὅστις διδάσκει ὁτιοῦν πρᾶγμα,
πότερον ὃ διδάσκει πείθει ἢ οὐ;

ΓΟΡ. Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάντων μάλιστα
πείθει.

ΣΩ. Πάλιν δὴ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγωμεν ὧν- E
περ νῦν δὴ· ἡ ἀριθμητικὴ οὐ διδάσκει ἡμᾶς, ὅσα ἐστὶ τὰ
τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος;

ΓΟΡ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πείθει;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Πειθοῦς ἄρα δημιουργός ἐστι καὶ ἡ ἀριθ-
μητικὴ.

ΓΟΡ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς, ποίας πειθοῦς καὶ
περὶ τί, ἀποκρινοῦμεθα πον αὐτῷ ὅτι τῆς διδασκαλικῆς
τῆς περὶ τὸ ἀρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστί· καὶ τὰς 454
ἄλλας ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν τέχνας ἀπάσας ἔχομεν ἀποδει-
ξαι πειθοῦς δημιουργοὺς οὕσας καὶ ἡστινος καὶ περὶ ὅ
τι· ἢ οὐ;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ μόνη πειθοῦς ἐστὶ δη-
μιουργός.

ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΙΧ. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνη ἀπεργάζεται τοῦ-
PLATO III.

το τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, δικαίως ὥσπερ περὶ τοῦ ζωγράφου μετὰ τοῦτο ἐπανερούμεθ' ἂν τὸν λέγοντα, ποίας δὴ πειθοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἡ ῥητορικὴ ἐστὶ τέχνη; B ἢ οὐ δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι ἐπανερέσθαι;

ΓΟΡ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Ἀπόκριναι δὴ, ὦ Γοργία, ἐπειδὴ γε καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτως.

ΓΟΡ. Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες, τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥσπερ καὶ ἄρτι ἔλεγον, καὶ περὶ τούτων ἅ ἐστι δίκαιά τε καὶ ἄδिका.

ΣΩ. Καὶ ἐγὼ τοι ὑπώπτειν ταύτην σε λέγειν τὴν πειθὴ καὶ περὶ τούτων, ὦ Γοργία· ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς, ἐὰν ὀλίγον ὕστερον τοιοῦτόν τί σε ἀνέρωμαι, ὃ δοκεῖ C μὲν δῆλον εἶναι, ἐγὼ δ' ἐπανερωτῶ· ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἕξις ἔνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἔνεκα, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα ὑπονοοοῦντες προαρπάξειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅπως ἂν βούλῃ περαίνῃς.

ΓΟΡ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα. καλεῖς τι μεμαθηκέναι;

ΓΟΡ. Καλῶ.

ΣΩ. Τί δέ; πεπιστευκέναι;

ΓΟΡ. Ἐρωγε.

D ΣΩ. Πότερον οὖν ταῦτόν σοι δοκεῖ εἶναι μεμαθηκέναι καὶ πεπιστευκέναι, καὶ μάθησις καὶ πίστις, ἢ ἄλλο τι;

ΓΟΡ. Οἶομαι μὲν ἐρωγε, ὦ Σώκρατες, ἄλλο.

ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἶει· γνώσει δὲ ἐνθένδε. εἰ γὰρ τίς σε ἐροῖτο· ἄρ' ἐστὶ τις, ὦ Γοργία, πίστις ψευδῆς καὶ ἀληθῆς; φαίης ἂν, ὥς ἐγὼ οἶμαι.

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; ἐπιστήμη ἐστὶ ψευδῆς καὶ ἀληθῆς;

ΓΟΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Δῆλον γὰρ αὐτὸν ὅτι οὐ ταυτόν ἐστιν. *(οἱ εἰς τὴν ψευδὴν δὲν-)*
9180000

ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἷόν τέ γε μεμαθηκότες πεπεισμένοι εἰσὶ καὶ οἱ πεπιστευκότες.

ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Βούλει οὖν δύο εἶδη θῶμεν πειθοῦς, τὸ μὲν πίστιν παρεχόμενον ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ' ἐπιστήμην;

ΓΟΡ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ποτέραν οὖν ἡ ῥητορικὴ πειθῶ ποιεῖ ἐν δικαστηρίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ὄχλοις περὶ τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων; ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν γίγνεται ἄνευ τοῦ εἰδέναι ἢ ἐξ ἧς τὸ εἰδέναι;

ΓΟΡ. Δῆλον δήπου, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν.

ΣΩ. Ἡ ῥητορικὴ ἄρα, ὥς ἔοικε, πειθοῦς δημιουργός ἐστι πιστευτικῆς, ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἀδίκον.

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ ἐστὶ δικαστηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων δικαίων τε πέρι καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ πειστικὸς μόνον. οὐ γὰρ δήπου ὄχλον γ' ἂν δύναίτο τοσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι οὕτω μεγάλα πράγματα.

ΓΟΡ. Οὐ δῆτα.

Χ. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἴδωμεν τί ποτε καὶ λέγομεν περὶ τῆς ῥητορικῆς· ἐγὼ μὲν γάρ τοι οὐδ' αὐτὸς πῶ δύναμαι β κατανοῆσαι ὅ τι λέγω. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἰρέσεως ἢ τῇ πόλει σύλλογος ἢ περὶ ναυπηγῶν ἢ περὶ ἄλλου τινὸς δημιουργικοῦ ἔθνους, ἄλλο τι *ἢ* τότε ὁ ῥητορικὸς οὐ συμ-

βουλεύσει; δῆλον γὰρ ὅτι ἐν ἐκάστη αἰρέσει τὸν τεχνικώ-
 τατον δεῖ αἰρεῖσθαι. οὐδ' ὅταν τειχῶν περὶ οἰκοδομήσεως
 ἢ λιμένων κατασκευῆς ἢ νεωρίων, ἀλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες
 οὐδ' αὖ ὅταν στρατηγῶν αἰρέσεως περὶ ἢ τάξεώς τινος
 C πρὸς πολεμίους ἢ χωρίων καταλήψεως συμβουλὴ ἦ, ἀλλ'
 οἱ στρατηγικοὶ τότε συμβουλεύουσιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὐ
 ἢ πῶς λέγεις, ὦ Γοργία, τὰ τοιαῦτα; ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς τε
 φῆς ῥήτωρ εἶναι καὶ ἄλλους ποιεῖν ῥητορικοὺς, εὖ ἔχει
 τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι. καὶ ἐμὲ νῦν
 νόμισον καὶ τὸ σὸν σπεύδειν. ἴσως γὰρ καὶ τυγχάνει τις
 τῶν ἔνδον ὄντων μαθητῆς σου βουλόμενος γενέσθαι, ὥς
 ἐγὼ τινὰς σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἱ ἴσως αἰσχρ-
 D νοιτ' ἂν σε ἀνερῆσθαι· ὑπ' ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώμενος νό-
 μισον καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι· τί ἡμῖν, ὦ Γοργία,
 ἔσται, ἔάν σοι συνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει συμβουλεύ-
 ειν οἱοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου μόνου καὶ ἀδί-
 κου ἢ καὶ περὶ ὧν νῦν δὴ Σωκράτης ἔλεγε; πειρῶ οὖν
 αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι.

ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγὼ σοι πειράσομαι, ὦ Σώκρατες, σα-
 φῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥητορικῆς δύναμιν ἅπασαν
 αὐτὸς γὰρ καλῶς ὑφηγησώ. οἶσθα γὰρ δήπου ὅτι τὰ
 E νεώρια ταῦτα καὶ τὰ τεῖχη τὰ Ἀθηναίων καὶ ἡ τῶν λι-
 μένων κατασκευὴ ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους συμβουλῆς γέ-
 γονε, τὰ δ' ἐκ τῆς Περικλέους, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δη-
 μιουργῶν.

ΣΩ. Λέγεται ταῦτα, ὦ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους·
 Περικλέους δὲ καὶ αὐτὸς ἡμῶν ὅτε συνεβούλευεν ἡμῖν
 περὶ τοῦ διὰ μέσου τεύχους.

456 ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἰρέσις ἦ ὧν δὴ σὺ ἔλεγες, ὦ
 Σώκρατες, ὁρᾷς ὅτι οἱ ῥητορὲς εἰσιν οἱ συμβουλευόντες
 καὶ οἱ νικῶντες τὰς γνώμας περὶ τούτων.

ΣΩ. Ταῦτα καὶ θαυμάζων, ὦ Γοργία, πάλαι ἐρωτῶ.

ἥτις ποτὲ ἢ δυνάμεις ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς. δαιμονία γάρ τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγεθος οὕτω σκοποῦντι.

XI. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀπάσας τὰς δυνάμεις συλλαβοῦσα ὑφ' αὐτῇ ἔχει. μέγα δὲ σοι τεκμήριον ἔρω· πολλάκις γάρ ἤδη B
ἔρωγε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἱατρῶν εἰς-
ελθὼν παρὰ τινα τῶν καμνόντων οὐχὶ ἐθέλοντα ἢ φάρ-
μακον πιεῖν ἢ τεμεῖν ἢ καῦσαι παρασχεῖν τῷ ἱατρῷ, οὐ
δυναμένου τοῦ ἱατροῦ πείσαι, ἐγὼ ἔπεισα, οὐκ ἄλλη τέχνη
ἢ τῇ ῥητορικῇ. φημί δὲ καὶ εἰς πόλιν ὅποι βούλει ἐλθόντα
ῥητορικὸν ἄνδρα καὶ ἱατρόν, εἰ δέοι λόγῳ διαγωνίζεσθαι
ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλόγῳ, ὁπότερον δεῖ αἰρε-
θῆναι ἱατρόν, οὐδαμοῦ ἂν φανῆναι τὸν ἱατρόν, ἀλλ' αἰ- U
ρεθῆναι ἂν τὸν εἰπεῖν δυνατόν, εἰ βούλοιο. καὶ εἰ πρὸς
ἄλλον γε δημιουργὸν ὄντιναοῦν ἀγωνίζοιο, πείσειεν ἂν
αὐτὸν ἐλέσθαι ὁ ῥητορικὸς μᾶλλον ἢ ἄλλος ὅστισοῦν· οὐ
γάρ ἐστι περὶ οὗτου οὐκ ἂν πιθανώτερον εἰποι ὁ ῥητορικὸς
ἢ ἄλλος ὅστισοῦν τῶν δημιουργῶν ἐν πλήθει. ἡ μὲν οὖν
δύναμις τοσαύτη ἐστὶ καὶ τοιαύτη τῆς τέχνης· δεῖ μέντοι,
ὦ Σώκρατες, τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι ὥσπερ τῇ ἄλλῃ πάσῃ
ἀγωνίᾳ. καὶ γὰρ τῇ ἄλλῃ ἀγωνίᾳ οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ D
πρὸς ἅπαντας χρῆσθαι ἀνθρώπους, ὅτι ἔμαθε πυκτεύειν
τε καὶ παγκρατιάζειν καὶ ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, ὥστε κρείτ-
των εἶναι καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν· οὐ τούτου ἕνεκα τοὺς
φίλους δεῖ τύπτειν οὐδὲ κεντεῖν τε καὶ ἀποκτινύναι. οὐ-
δὲ γε μὰ Δία εἰάν τις εἰς παλαιστράν φοιτήσας, εὖ ἔχων τὸ
σῶμα καὶ πυκτικὸς γενόμενος, ἔπειτα τὸν πατέρα τύπη
καὶ τὴν μητέρα ἢ ἄλλον τινὰ τῶν οἰκείων ἢ τῶν φίλων,
οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς ἐν τοῖς E
ὅπλοις διδάσκοντας μάχεσθαι μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ
τῶν πόλεων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρεδούσαν ἐπὶ τῷ δικαίῳ
χρῆσθαι τούτοις πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἀδικοῦν-

457 τας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας οἱ δὲ μεταστρέψαντες
 χρῶνται τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τέχνῃ οὐκ ὀρθῶς. οὐκ οὖν οἱ δι-
 δάξαντες πονηροί, οὐδὲ ἡ τέχνη οὔτε αἰτία οὔτε πονηρὰ
 τούτου ἕνεκά ἐστιν, ἀλλ' οἱ μὴ χρῶμενοι, οἷμαι, ὀρθῶς.
 ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς. δυνατὸς μὲν
 γὰρ πρὸς ἅπαντάς ἐστιν ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν,
 ὥστε πιθανώτερος εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσιν ἐμβραχὺ περὶ
 Β ὅτου ἂν βοῦληται· ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα
 δεῖ οὔτε τοὺς ἰατροὺς τὴν δόξαν ἀφαιρεῖσθαι — ὅτι δύ-
 ναιτο ἂν τοῦτο ποιῆσαι — οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργοὺς,
 ἀλλὰ δικαίως καὶ τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ
 ἀγωνίᾳ. ἐὰν δέ, οἷμαι, ῥητορικὸς γενόμενός τις κᾶτα ταύ-
 τη τῇ δυνάμει καὶ τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ
 μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ
 C ἐπὶ δικαίᾳ χρεῖᾳ παρέδωκεν, ὁ δ' ἐναντίως χρηται. τὸν
 οὖν οὐκ ὀρθῶς χρῶμενον μισεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν
 καὶ ἀποκτινύναι, ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα.

XII. ΣΩ. Οἷμαι, ὦ Γοργία, καὶ σὲ ἐμπειρον εἶναι
 πολλῶν λόγων καὶ καθεωρακέναι ἐν αὐτοῖς τὸ τοιόνδε,
 ὅτι οὐ ῥαδίως δύνανται περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσωσι διαλέγε-
 σθαι διορισάμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ μαθόντες καὶ διδά-
 D ξαντες ἑαυτοὺς οὕτω διαλύεσθαι τὰς συνουσίας, ἀλλ' ἐὰν
 περὶ τοῦ ἀμφισβητήσωσι καὶ μὴ φῇ ὁ ἕτερος τὸν ἕτεροι
 ὀρθῶς λέγειν ἢ μὴ σαφῶς, χαλεπαίνουσί τε καὶ κατὰ
 φθόνον οἴονται τὸν ἑαυτῶν λέγειν, φιλονεικοῦντας ἀλλ'
 οὐ ζητοῦντας τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ· καὶ ἐνιοὶ γε
 τελευτῶντες αἰσχίστα ἀπαλλάττονται, λοιδορηθέντες τε
 καὶ εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες περὶ σφῶν αὐτῶν τοιαῦτα,
 οἷα καὶ τοὺς παρόντας ἄχθεσθαι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν, ὅτι
 E τοιούτων ἀνθρώπων ἡξίωσαν ἀκροαταὶ γενέσθαι. τοῦ
 δὲ ἕνεκα λέγω ταῦτα; ὅτι νῦν ἐμοὶ δοκεῖς σὺ οὐ πάννυ
 ἀκόλουθα λέγειν οὐδὲ σύμφωνα οἷς τὸ πρῶτον ἔλεγες πε-

ρὶ τῆς ῥητορικῆς. φοβοῦμαι οὖν διελέγχειν σε, μή με ὑπο-
 λάβῃς οὐ πρὸς τὸ πρᾶγμα φιλονεικοῦντα λέγειν τοῦ κα-
 ταφανὲς γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸς σέ. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν καὶ σὺ
 εἰ τῶν ἀνθρώπων ὥνπερ καὶ ἐγώ, ἡδέως ἂν σε διερω- 458
 τώην· εἰ δὲ μή, ἐρώην ἄν. ἐγὼ δὲ τίνων εἰμί; τῶν ἡδέως
 μὲν ἂν ἐλεγχθέντων, εἴ τι μὴ ἀληθὲς λέγω, ἡδέως δ' ἂν
 ἐλεγχάντων, εἴ τίς τι μὴ ἀληθὲς λέγοι, οὐκ ἀηδέστερον
 μέντ' ἂν ἐλεγχθέντων ἢ ἐλεγχάντων· μείζον γάρ αὐτὸ
 ἀγαθὸν ἡγοῦμαι, ὅσῳπερ μείζον ἀγαθόν ἐστιν αὐτὸν
 ἀπαλλαγῆναι κακοῦ τοῦ μεγίστου ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι.
 οὐδὲν γὰρ οἶμαι τοσοῦτον κακὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ὅσον
 δόξα ψευδὴς περὶ ὧν τυγχάνει νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ὧν. εἰ B
 μὲν οὖν καὶ σὺ φῆς τοιοῦτος εἶναι, διαλεγώμεθα. εἰ δὲ
 καὶ δοκεῖ χοῖναι ἔαν, ἔωμεν ἤδη χαίρειν καὶ διαλύωμεν
 τὸν λόγον.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ φημί μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτὸς
 τοιοῦτος εἶναι οἷον σὺ ὑφηγεῖ· ἴσως μέντοι χοῖν ἐννοεῖν
 καὶ τὸ τῶν παρόντων. πάλαι γάρ τοι, πρὶν καὶ ὑμᾶς ἐλ-
 θεῖν, ἐγὼ τοῖς παροῦσι πολλὰ ἐπεδειξάμην, καὶ νῦν ἴσως
 πόρρω ἀποτενοῦμεν, ἣν διαλεγώμεθα. σκοπεῖν οὖν χοῖ C
 καὶ τὸ σούτων, μή τις αὐτῶν κατέχομεν βουλομένους
 τι καὶ ἄλλο πράττειν.

XIII. XAI. Τοῦ μὲν θορύβου, ὦ Γοργία τε καὶ ✓
 Σώκρατες, αὐτοὶ ἀκούετε τούτων τῶν ἀνδρῶν, βουλομέ-
 νων ἀκούειν, ἔάν τι λέγητε· ἐμοὶ δ' οὖν καὶ αὐτῷ μὴ γέ-
 νοιτο τοσαύτη ἀσχολία, ὥστε τοιούτων λόγων καὶ οὕτω
 λεγομένων ἀφεμένῳ προὔργιαίτερόν τι γενέσθαι ἄλλε
 πράττειν.

KAA. Νῆ τοὺς θεοὺς, ὦ Χαιρεφῶν, καὶ μὲν δὴ καὶ D
 αὐτὸς πολλοῖς ἤδη λόγοις παραγενόμενος οὐκ οἶδ' εἰ πώ-
 ποτε ἦσθην οὕτως ὥσπερ νυνί· ὥστ' ἐμοιγε, καὶ τὴν
 ἡμέραν ὅλην ἐθέλητε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθε.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Καλλίκλεις, τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει, εἴπερ ἐθέλει Γοργίας.

ΓΟΡ. Αἰσχροὺν δὴ τὸ λοιπὸν, ὦ Σώκρατες, γίνεται ἐμέ γε μὴ ἐθέλειν, αὐτὸν ἐπαγγεिलाμένον ἐρωτᾶν ὅτι τις βούλεται. ἀλλ' εἰ δοκεῖ τουτοισί, διαλέγου τε καὶ ἐρώτα ὅτι βούλει.

ΣΩ. Ἄκουε δὴ, ὦ Γοργία, ἃ θαυμάζω ἐν τοῖς λεγόμενοις ὑπὸ σοῦ· ἴσως γάρ τοι σοῦ ὀρθῶς λέγοντος ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω. ῥητορικὸν φῆς ποιεῖν οἷός τ' εἶναι, ἐάν τις βούληται παρὰ σοῦ μαθηθάνειν;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ πάντων ὥστ' ἐν ὄχλῳ πιθανὸν εἶναι οὐ διδάσκοντα ἀλλὰ πείθοντα;

459

ΓΟΡ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἐλεγές τοι νῦν δὴ ὅτι καὶ περὶ τοῦ ὑγίεινοῦ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ἔσται ὁ ῥήτωρ.

ΓΟΡ. Καὶ γὰρ ἔλεγον, ἐν γε ὄχλῳ.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ ἐν ὄχλῳ τοῦτό ἐστιν, ἐν τοῖς μὴ εἰδόσιν; οὐ γὰρ δήπου ἐν γε τοῖς εἰδόσι τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ἔσται.

ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ἔσται, τοῦ εἰδότος πιθανώτερος γίνεται;

ΓΟΡ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἱατρός γε ὢν· ἦ γάρ;

B

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Ὁ δὲ μὴ ἱατρός γε δήπου ἀνεπιστήμων ὢν ὁ ἱατρός ἐπιστήμων.

ΓΟΡ. Ἀῖνον ὅτι.

ΣΩ. Ὁ οὐκ εἰδὼς ἄρα τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώτερος ἔσται, ὅταν ὁ ῥήτωρ τοῦ ἱατροῦ πιθανώτερος ᾖ. τοῦτο συμβαίνει ἢ ἄλλο τι;

ΓΟΡ. Τοῦτο ἐνταῦθά γε συμβαίνει.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τέχνας ὡς-
αὐτως ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορική· αὐτὰ μὲν τὰ πράγ-
ματα οὐδὲν δεῖ αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει, μηχανὴν δέ τινα C
πειθοῦς εὐρηκέναι, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι μάλ-
λον εἰδέναι τῶν εἰδόντων.

XIV. ΓΟΡ. Οὐκοῦν πολλὴ ῥαστώνη. ὦ Σώκρατες,
γίνεται, μὴ μαθόντα τὰς ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ μίαν ταύ-
την, μηδὲν ἐλαττοῦσθαι τῶν δημιουργῶν;

ΣΩ. Εἰ μὲν ἐλαττοῦται ἢ μὴ ἐλαττοῦται ὁ ῥήτωρ
τῶν ἄλλων διὰ τὸ οὕτως ἔχειν, αὐτίκα ἐπισκεψόμεθα.
εἰάν τι ἡμῖν πρὸς λόγον ἦ· νῦν δὲ τόδε πρότερον σκεψώ-
μεθα, ἅρα τυγχάνει περὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον καὶ D
τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν οὕτως
ἔχων ὁ ῥητορικός ὡς περὶ τὸ ἡγιμένον καὶ περὶ τὰ ἄλλα
ῶν αἰ ἄλλαι τέχναι, αὐτὰ μὲν οὐκ εἰδώς, τί ἀγαθὸν ἢ
τί κακὸν ἐστίν ἢ τί καλὸν ἢ τί αἰσχρὸν ἢ δίκαιον ἢ ἄδι-
κον, πειθὼ δὲ περὶ αὐτῶν μεμηχανημένος, ὥστε δοκεῖν
εἰδέναι οὐκ εἰδώς ἐν οὐκ εἰδόσι μᾶλλον τοῦ εἰδότος; ἢ
ἀνάγκη εἰδέναι, καὶ δεῖ προεπιστάμενον ταῦτα ἀφικέσθαι E
παρὰ σὲ τὸν μέλλοντα μαθήσεσθαι τὴν ῥητορικήν; εἰ δὲ
μὴ, σὺ ὁ τῆς ῥητορικῆς διδάσκαλος τούτων μὲν οὐδὲν δι-
δάξεις τὸν ἀφικνούμενον — σὺ γὰρ σὸν ἔργον — ποιήσεις
ὃ' ἐν τοῖς πολλοῖς δοκεῖν εἰδέναι αὐτὸν τὰ τοιαῦτα οὐκ εἰ-
δότα καὶ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι οὐκ ὄντα; ἢ τὸ παράπαν
οὐχ οἷός τε ἔσει διδάξαι αὐτὸν τὴν ῥητορικήν, εἰάν μὴ
προειδῇ περὶ τούτων τὴν ἀλήθειαν; ἢ πῶς τὰ τοιαῦτα
ἔχει, ὦ Γοργία; καὶ πρὸς Διός, ὥσπερ ἄρτι εἶπες, ἀπο- 460
καλύψας τῆς ῥητορικῆς εἰπὲ τίς ποθ' ἢ δύναμὶς ἐστίν.

ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, εἰάν τύχη μὴ
εἰδώς, καὶ ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθήσεται.

ΣΩ. Ἐχε δὴ· καλῶς γὰρ λέγεις. εἰάνπερ ῥητορικόν

σύ τινα ποιήσης, ἀνάγκη αὐτὸν εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδिका ἥτοι πρότερόν γε ἢ ὕστερον μαθόντα παρὰ σοῦ.

ΓΟΡ. Πάνυ γε.

B ΣΩ. Τί οὖν; ὃ τὰ τεκτονικὰ μεμαθηκὼς τεκτονικός, ἢ οὐ;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὃ τὰ μουσικὰ μουσικός;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ὃ τὰ ἱατρικὰ ἱατρικός, καὶ τᾶλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὃ μεμαθηκὼς ἕκαστα τοιοῦτός ἐστιν οἶον ἢ ἐπιστήμη ἕκαστον ἀπεργάζεται;

ΓΟΡ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὃ τὰ δίκαια μεμαθηκὼς δίκαιος;

ΓΟΡ. Πάντως δήπου.

ΣΩ. Ὁ δὲ δίκαιος δικάιᾳ πονεῖ πράττει.

ΓΟΡ. Ναί.

C ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη τὸν ῥητορικὸν δίκαιον εἶναι, τὸν δὲ δίκαιον βούλεσθαι δίκαια πράττειν;

ΓΟΡ. Φαίνεται γε.

[ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὅ γε δίκαιος ἀδικεῖν.

ΓΟΡ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Τὸν δὲ ῥητορικὸν ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου δίκαιον εἶναι.

ΓΟΡ. Ναί.]

ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ ῥητορικὸς ἀδικεῖν.

ΓΟΡ. Οὐ φαίνεται γε.

XV. ΣΩ. Μέννησαι οὖν λέγων ὀλίγω πρότερον, ὅτι D οὐ δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκαλεῖν οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ χρηταί τε καὶ ἀδικῇ; ὡσαύτως δὲ οὕτω καὶ ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδίκως χρηταί, μὴ τῷ διδάξαντι ἐγκαλεῖν μηδὲ ἐξελαύνειν ἐκ τῆς

πόλεως, ἀλλὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ οὐκ ὀρθῶς χρωμένῳ τῇ
ῥητορικῇ; ἐρρήθη ταῦτα ἢ οὐ;

ΓΟΡ. Ἐρρήθη.

ΣΩ. Νῦν δέ γε ὁ αὐτὸς οὗτος φαίνεται, ὁ ῥητορικός, Ε
οὐκ ἂν ποτε ἀδικήσας. ἢ οὐ;

ΓΟΡ. Φαίνεται.

ΣΩ. Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γε, ὦ Γοργία, λόγοις ἐλέ-
γετο, ὅτι ἡ ῥητορικὴ περὶ λόγους εἴη οὐ τοὺς τοῦ ἄρτιου
καὶ περιττοῦ, ἀλλὰ τοὺς τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου· ἢ γάρ;

ΓΟΡ. Ναί.

ΣΩ. Ἐγὼ τοίνυν σου τότε ταῦτα λέγοντος ὑπέλα-
βον, ὡς οὐδέποτε ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἀδικον πρᾶγμα, ὃ γ'
ἂν περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται· ἐπειδὴ δὲ
ὀλίγον ὕστερον ἐλεγες, ὅτι ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ καὶν ἀδί-
κως χρῶτο, οὕτω θαυμάσας καὶ ἠγῆσάμενος οὐ συνᾶδεν 461
τὰ λεγόμενα ἐκείνους εἶπον τοὺς λόγους, ὅτι εἰ μὲν κέρδος
ἡγοῖο εἶναι τὸ ἐλέγχεσθαι ὥσπερ ἐγὼ, ἄξιον εἴη διαλέγε-
σθαι, εἰ δὲ μὴ, ἔαν χαίρειν· ὕστερον δὲ ἡμῶν ἐπισκο-
πουμένων ὀρᾷς δὴ καὶ αὐτὸς ὅτι αὐὸ μολογεῖται τὸν ῥη-
τορικὸν ἀδύνατον εἶναι ἀδίκως χρῆσθαι τῇ ῥητορικῇ καὶ
ἐθέλειν ἀδικεῖν. ταῦτα οὖν ὅπῃ ποτὲ ἔχει, μὰ τὸν κύνα,
ὦ Γοργία, οὐκ ὀλίγης συνουσίας ἐστὶν ὥστε ἱκανῶς δια- Β
σκεψασθαι.

XVI. ΠΩΛ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὕτω καὶ σὺ πε-
ρὶ τῆς ῥητορικῆς δοξάζεις ὥσπερ νῦν λέγεις; ἢ οἶε, ὅτι
Γοργίας ἤσχύνθη σοι μὴ προσομολογήσαι τὸν ῥητορικὸν
ἄνδρα μὴ οὐχὶ καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ
ἀγαθὰ, καὶ εἰ μὴ ἔλθῃ ταῦτα εἰδὼς παρ' αὐτόν, αὐτὸς
διδάξειν, ἔπειτα ἐκ ταύτης ἰσως τῆς ὁμολογίας ἐναντίον
τι συνέβη ἐν τοῖς λόγοις, τοῦθ' ὃ δὴ ἀγαπᾷς, αὐτὸς ἀγα- C
γῶν ἐπὶ τοιαῦτα ἐρωτήματα — ἐπεὶ τίνα οἶε ἀπαρνήσε-
σθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτόν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια καὶ ἄλλους

διδάξειν; ἀλλ' εἰς τὰ τοιαῦτα ἄγειν πολλή ἀγροικία ἐστὶ τοὺς λόγους.

ΣΩ. ὦ κάλλιστε Πῶλε, ἀλλὰ τοι ἐξεπίτηδες κτώμεθα ἐταίρους καὶ νίεις, ἵνα ἐπειδὴν αὐτοὶ πρεσβύτεροι γινόμενοι σφαλλόμεθα, παρόντες ὑμεῖς οἱ νεώτεροι ἐπανορθῶτε ἡμῶν τὸν βίον καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις. καὶ
D νῦν εἴ τι ἐγὼ καὶ Γοργίας ἐν τοῖς λόγοις σφαλλόμεθα, σὺ παρὼν ἐπανόρθου· δίκαιος δ' εἶ· καὶ ἐγὼ ἐθέλω τῶν ὁμολογημένων εἰ τί σοι δοκεῖ μὴ καλῶς ὁμολογῆσθαι, ἀναθέσθαι ὅ τι ἂν σὺ βούλῃ, εἴαν μοι ἐν μόνον φυλάττης.

ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Τὴν μακρολογίαν, ὦ Πῶλε, ἣν καθέρξης, ἥ τὸ πρῶτον ἐπεχειρήσας χρῆσθαι.

ΠΩΛ. Τί δέ; οὐκ ἐξέσται μοι λέγειν ὅποσα ἂν βούλωμαι;

E ΣΩ. Δεινὰ μὲντ' ἂν πάθοις, ὦ βέλτιστε, εἰ Ἀθήναζε ἀφικόμενος, οὗ τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν, ἔπειτα σὺ ἐνταῦθα τούτου μόνος ἀτυχήσῃς. ἀλλὰ ἀντίθες τοι· σοῦ μακρὰ λέγοντος καὶ μὴ ἐθέλοντος τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, οὐ δεινὰ ἂν αὐτὸ ἐγὼ πάθοιμι,
462 εἰ μὴ ἐξέσται μοι ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου; ἀλλ' εἴ τι κήδει τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου καὶ ἐπανορθώσασθαι αὐτὸν βούλει, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ἀναθέμενος ὅ τι σοι δοκεῖ, ἐν τῷ μέρει ἐρωτῶν τε καὶ ἐρωτώμενος, ὥσπερ ἐγώ τε καὶ Γοργίας, ἐλεγχεῖ τε καὶ ἐλέγχου. φῆς γὰρ δήπου καὶ σὺ ἐπίστασθαι ἅπερ Γοργίας· ἢ οὐ;

ΠΩΛ. Ἐγὼ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σὺ κελεύεις σαυτὸν ἐρωτᾶν ἐκάστοτε ὅ τι ἂν τις βούληται, ὥς ἐπιστάμενος ἀποκρίνεσθαι;

ΠΩΛ. Πάνν μὲν οὖν.

B ΣΩ. Καὶ νῦν δὴ τούτων ὁπότερον βούλει ποιεῖ, ἐρώτα ἢ ἀποκρίνου.

XVII. ΠΩΛ. Ἀλλὰ ποιήσω ταῦτα. καὶ μοι ἀποκριναι, ὦ Σώκρατες· ἐπειδὴ Γοργίας ἀπορεῖν σοι δοκεῖ περὶ τῆς ῥητορικῆς, σὺ αὐτὴν τίνα φῆς εἶναι;

ΣΩ. Ἄρα ἐρωτᾷς ἥντινα τέχνην φημὶ εἶναι;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὐδεμία ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ὥς γε πρὸς σὲ τὰληθῆ εἰρησθαι.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι;

ΣΩ. Πρᾶγμα ὃ φῆς σὺ ποιῆσαι τέχνην ἐν τῷ συγγράμματι ὃ ἐγὼ ἐναγχος ἀνέγνων.

ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Ἐμπειρίαν ἐγώ γε τίνα.

ΠΩΛ. Ἐμπειρία ἄρα σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι;

ΣΩ. Ἐμοιγε, εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις.

ΠΩΛ. Τίνος ἐμπειρία;

ΣΩ. Χάριτός τινος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας.

ΠΩΛ. Οὐκοῦν καλόν σοι δοκεῖ ἡ ῥητορικὴ εἶναι, χαρίζεσθαι οἷόν τ' εἶναι ἀνθρώποις;

ΣΩ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; ἤδη πέπυσαι παρ' ἐμοῦ, ὅ τι φημὶ αὐτὴν εἶναι, ὥστε τὸ μετὰ τοῦτο ἐρωτᾷς, εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι;

ΠΩΛ. Οὐ γὰρ πέπυσμαι ὅτι ἐμπειρίαν τινὰ αὐτὴν φῆς εἶναι;

ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ τιμᾷς τὸ χαρίζεσθαι, σμικρόν τί μοι χαρίσασθαι;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἐροῦ νῦν με, ὁποποιία ἦτις μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι.

ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δὴ, τίς τέχνη ὁποποιία;

ΣΩ. Οὐδεμία, ὦ Πῶλε.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ τί; φάθι.

ΣΩ. Φημὶ δὴ, ἐμπειρία τις.

ΠΩΛ. Τίνος; φάθι.

Ε ΣΩ. Φημι δὴ, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀπεργασίας, ὦ Πῶλε.

ΠΩΛ. Ταῦτόν δ' ἐστὶν ὀψοποιία καὶ ῥητορικὴ;

ΣΩ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς μὲν ἐπιτηδεύσεως μόριον.

ΠΩΛ. Τίνος λέγεις ταύτης;

ΣΩ. Μὴ ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν· ὁκνῶ γὰρ Γοργίου ἔνεκα λέγειν, μὴ οἴηταί με διακωμῶδεῖν τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτηδεύμα· ἐγὼ δέ, εἰ μὲν τοῦτό ἐστιν ἡ ῥητορικὴ
163 ἢν Γοργίας ἐπιτηδεύει, οὐκ οἶδα· καὶ γὰρ ἄρτι ἐκ τοῦ λόγου οὐδὲν ἡμῖν καταφανὲς ἐγένετο, τί ποτε οὗτος ἡγεῖται· ὃ δ' ἐγὼ καλῶ τὴν ῥητορικὴν, πράγματός τινός ἐστι μόριον οὐδενὸς τῶν καλῶν.

ΓΟΡ. Τίνος, ὦ Σώκρατες; εἶπέ, μηδὲν ἐμὲ αἰσχυνθεῖς.

XVIII. ΣΩ. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Γοργία, εἶναι τι ἐπιτηδεύμα, τεχνικὸν μὲν οὐ, ψυχῆς δὲ στοχαστικῆς καὶ ἀνδρείας καὶ φύσει δεινῆς προσομιλεῖν τοῖς ἀνθρώποις·
B καλῶ δὲ αὐτοῦ ἐγὼ τὸ κεφάλαιον κολακείαν. ταύτης μοι δοκεῖ τῆς ἐπιτηδεύσεως πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα μόρια εἶναι, ἐν δὲ καὶ ἡ ὀψοποιική· ὃ δοκεῖ μὲν εἶναι τέχνη, ὥς δὲ ὁ ἐμὸς λόγος, οὐκ ἔστι τέχνη, ἀλλ' ἐμπειρία καὶ τριβή. ταύτης μόριον καὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγὼ καλῶ καὶ τὴν γε κομωτικὴν καὶ τὴν σοφιστικὴν, τέτταρα ταῦτα μόρια ἐπὶ τέτταρσι πράγμασιν. εἰ οὖν βούλεται Πῶλος πυνθάνε-
C σθαι, πυνθανέσθω· οὐ γὰρ πω πέπυσται, ὁποῖόν φημι ἐγὼ τῆς κολακείας μόριον εἶναι τὴν ῥητορικὴν, ἀλλ' αὐτὸν λέληθα οὐπὼ ἀποκεκριμένος, ὃ δὲ ἐπανερωτᾷ, εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι εἶναι. ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον, εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικὴν, πολὺν ἂν πρότερον ἀποκρίνωμαι ὃ τι ἐστίν. οὐ γὰρ

δίκαιον, ὦ Πῶλε· ἀλλ' εἴπερ βούλει πυνθέσθαι, ἐρώτα, ὅποιον μόριον τῆς κολακείας φημί εἶναι τὴν ῥητορικὴν.

ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δὴ, καὶ ἀποκρίναι, ὅποιον μόριον.

ΣΩ. Ἀρ' οὖν ἂν μάθοις ἀποκριναμένου; ἐστὶ γὰρ ἡ ῥητορικὴ κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον πολιτικῆς μορίου εἰδωλον.

ΠΩΛ. Τί οὖν; καλὸν ἢ αἰσχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι;

ΣΩ. Αἰσχρὸν ἔγωγε· τὰ γὰρ κακὰ αἰσχροῦ καλῶ· ἐπειδὴ δεῖ σοι ἀποκρίνασθαι ὡς ἤδη εἰδότες ἃ ἐγὼ λέγω.

ΓΟΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ αὐτὸς συνίημι ὅ τι λέγεις. E

ΣΩ. Εἰκότως γε, ὦ Γοργία· οὐδὲν γὰρ πῶ σαφές λέγω, Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἔα. ἐμοὶ δ' εἰπέ, πῶς λέγεις πολιτικῆς μορίου εἰδωλον εἶναι τὴν ῥητορικὴν.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ πειράσομαι φράσαι, ὅ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἡ ῥητορικὴ· εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὃν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει. σῶμά που καλεῖς τι καὶ ψυχὴν;

ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

464

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τούτων οἶε τινα εἶναι ἑκατέρου εὐεξίαν;

ΓΟΡ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὐσαν δ' οὐ; οἷον τοιόνδε λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ σώματα, οὓς οὐκ ἂν ῥαδίως αἰσθοιτό τις, ὅτι οὐκ εὖ ἔχουσιν, ἄλλος ἢ ἱατρός τε καὶ τῶν γυμναστικῶν τις.

ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον λέγω καὶ ἐν σώματι εἶναι καὶ ἐν ψυχῇ, ὅ τι ποιεῖ μὲν δοκεῖν εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον.

ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα.

E

XIX. ΣΩ. Φέρε δὴ σοι, εἰάν δύνωμαι, σαφέστερον ἐπιδείξω ὃ λέγω. δυοῖν ὄντων τοῖν πραγμάτων δύο λέγω

(*Σω. δι' αὐτὸν ὡς ὁμοειδὲς ἡ γὰρ ἡ ἀρετή*) ἡ δὲ ἀρετή

- τέχνας· τὴν μὲν ἐπὶ τῇ ψυχῇ πολιτικὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ σώματι μίαν μὲν οὕτως ὀνομάσαι οὐκ ἔχω σοι, μιᾶς δὲ οὕσης τῆς τοῦ σώματος θεραπείας δύο μόρια λέγω, τὴν μὲν γυμναστικὴν, τὴν δὲ ἰατρικὴν· τῆς δὲ πολιτικῆς ἀντὶ μὲν τῆς γυμναστικῆς τὴν νομοθετικὴν, ἀντίστροφον δὲ τῇ ἰατρικῇ τὴν δικαιοσύνην. ἐπικοινωνοῦσι μὲν δὴ ἀλλήλαις, ἅτε περὶ τὸ αὐτὸ οὔσαι, ἑκάτεραι τούτων, ἥ τε ἰατρικὴ τῇ γυμναστικῇ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῇ νομοθετικῇ· ὅμως δὲ διαφέρουσι τι ἀλλήλων. τετάρτων δὲ τούτων οὐσῶν, καὶ αἰεὶ πρὸς τὸ βέλτιστον θεραπευνοῦσῶν τῶν μὲν τὸ σῶμα, τῶν δὲ τὴν ψυχὴν, ἡ κολακευτικὴ αἰσθημένη, οὐ γνοῦσα λέγω ἀλλὰ στοχασαμένη, τέτραχα ἑαυτὴν διανείμασα, ὑποδῶσα ὑπὸ ἑαστον τῶν μορίων, προσποιεῖται
- 1) εἶναι τοῦτο ὅπερ ὑπέδν, καὶ τοῦ μὲν βέλτιστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ δὲ αἰεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ, ὥστε δοκεῖ πλείστον ἀξία εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἡ ὀψοποικὴ ὑποδέδυνκε, καὶ προσποιεῖται τὰ βέλτιστα σιτία τῷ σώματι εἶδέναι, ὥστ' εἰ δέοι ἐν παισὶ διαγωνίζεσθαι ὀψοποιόν τε καὶ ἰατρὸν ἢ ἐν ἀνδράσιν οὕτως ἀνοήτοις ὥσπερ οἱ παῖδες, πότερος ἐπάξει περὶ τῶν χρηστῶν σιτίων καὶ πονηρῶν, ὁ ἰατρός ἢ ὁ ὀψοποιός.
- 2) λιμῷ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἰατρὸν. κολακεῖαν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ, καὶ αἰσχρὸν φημι εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὃ Πῶλε — 465 τοῦτο γὰρ πρὸς σὲ λέγω — ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βέλτιστου· τέχνην δὲ αὐτὴν οὐ φημι εἶναι ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα ὧν προσφέρει, ὅποι' ἅττα τὴν φύσιν ἐστίν, ὥστε τὴν αἰτίαν ἑκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ, ὃ ἂν ἢ ἄλογον πρᾶγμα· τούτων δὲ πέρι εἰ ἀμφισβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον.
- B XX. Τῇ μὲν οὖν ἰατρικῇ, ὥσπερ λέγω, ἡ ὀψοποικὴ κολακεῖα ὑπόκειται· τῇ δὲ γυμναστικῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον ἡ κομμωτικὴ, κακοῦργός τε οὔσα καὶ ἀπα-

τηλὴ καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασι καὶ χρώμασι
 καὶ λειότητι καὶ ἐσθῆσει ἀπατώσα, ὥστε ποιεῖν ἀλλότριον
 κάλλος ἐφελκομένους τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ τῆς γυμναστι-
 κῆς ἀμελεῖν. ἴν' οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι εἰπεῖν
 ὥσπερ οἱ γεωμέτραι — ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσῃς —
 ὅτι ὁ κομωτικὴ πρὸς γυμναστικὴν, τοῦτο ὀψοποικὴ
 πρὸς ἰατρικὴν· μᾶλλον δὲ ὧδε, ὅτι ὁ κομωτικὴ πρὸς
 γυμναστικὴν, τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικὴν· καὶ
 ὅτι ὁ ὀψοποικὴ πρὸς ἰατρικὴν, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς δι-
 καιοσύνην. ὅπερ μέντοι λέγω, διέσθηκε μὲν οὕτω φύσει·
 ἅτε δ' ἐγγὺς οὖντων φύρονται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ ταῦτα
 σοφιστὰι καὶ ῥήτορες, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ τι χρῆσονται οὔτε
 αὐτοῖς αὐτοῖς οὔτε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦτοις. καὶ γὰρ
 ἂν, εἰ μὴ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπεσταται, ἀλλ' αὐτὸ αὐτῷ,
 καὶ μὴ ὑπὸ ταύτης κατεθεωρεῖτο καὶ διεκρίνετο ἢ τε ὁ
 ὀψοποικὴ καὶ ἡ ἰατρικὴ, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα ἐκρίνεσθαι
 μᾶλλον ταῖς χάρισι ταῖς πρὸς αὐτό, τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου
 ἂν πολὺ ἦν, ὦ φίλε Πῶλε — σὺ γὰρ τοῦτων ἐμπειρος —
 ὁμοῦ ἂν πάντα χημάτα ἐφύρετο ἐν τῷ αὐτῷ, ἀκρίτων
 οὕτων τῶν τε ἰατρικῶν καὶ ὑγιεινῶν καὶ ὀψοποικῶν. ὁ
 μὲν οὖν ἐγὼ φημι τὴν ῥητορικὴν εἶναι, ἀκήκοας· ἀντί-
 στροφον ὀψοποιίας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκεῖνο ἐν σώματι. ἴσως
 μὲν οὖν ἄτοπον πεποίηκα, ὅτι σε οἶκ' ἐὼν μακροῦς λό-
 γους λέγειν αὐτὸς συχνὸν λόγον ἀποτετέκα. ἄξιον μὲν
 οὖν ἐμὴν συγγνώμην ἔχειν ἐοτὶ· λέγοντος γὰρ μου βραχέα
 οὐκ ἐμάνθανες, οὐδὲ χρῆσθαι τῇ ἀποκρίσει. ἦν σοι ἀπε-
 κρινάμην, οὐδὲν οἶός τ' ἦσθα, ἀλλ' ἐδέου διηγήσεως.
 εἰ μὲν οὖν καὶ ἐγὼ σοῦ ἀποκρινομένου μὴ ἔχω ὅ τι χρῆ-
 σωμαι, ἀπότεινε καὶ σὺ λόγον, εἰ μὴ ἔχω. εἰ με χρῆσθαι
 δίκαιον γάρ. καὶ νῦν ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει εἰ τι ἔχεις χρῆ-
 σθαι, χρῶ.

+ καὶ οὐκ ἔστιν ὅπως αὐτὸς αὐτὸν ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν
 τὴν ἀποκρίσιν ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν ἀποκρίσιν ἀποκρίσας
 ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν ἀποκρίσιν ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν
 ἀποκρίσιν ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν ἀποκρίσιν ἀποκρίσας
 ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν ἀποκρίσιν ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν
 ἀποκρίσιν ἀποκρίσας εἰς τὴν αὐτὴν ἀποκρίσιν ἀποκρίσας

✓ XXI. ΠΩΛ. Τί οὖν φής; κολακεία δοκεῖ σοι εἶναι ἡ ῥητορική;

ΣΩ. Κολακείας μὲν οὖν ἔγωγε εἶπον μόριον. ἀλλ' οὐ μνημονεύεις τηλικούτος ὢν. ὦ Πῶλε; τί τάχα δράσεις;

ΠΩΛ. Ἄρ' οὖν δοκοῦσί σοι ὡς κολακες ἐν ταῖς πόλεσι φανῶμαι νομίζεσθαι οἷά γα ἀγαθοὶ ῥήτορες;

B ΣΩ. Ἐρωτήματα τοῦτ' ἐρωτᾷς ἢ λόγου τινὸς ἀρχὴν λέγεις;

ΠΩΛ. Ἐρωτῶ ἔγωγε.

ΣΩ. Οὐδὲ νομίζεσθαι ἔμοιγε δοκοῦσιν.

ΠΩΛ. Πῶς οὐ νομίζεσθαι; οὐ μέγιστον δύνανται ἐν ταῖς πόλεσιν;

ΣΩ. Οὐκ, εἰ τὸ δύνασθαι γε λέγεις ἀγαθόν τι εἶναι τῷ δυναμένῳ.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ λέγω γε.

ΣΩ. Ἐλάχιστον τοίνυν μοι δοκοῦσι τῶν ἐν τῇ πόλει δύνασθαι οἱ ῥήτορες.

ΠΩΛ. Τί δέ; οὐχ, ὥσπερ οἱ τύραννοι, ἀποκτιννύασιν C τε ὃν ἂν βούλωνται, καὶ ἀφαιροῦνται χρήματα καὶ ἐκβάλλουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς;

ΣΩ. Νῆ τὸν κύνα, ἀμφιγνοῶ μέντοι, ὦ Πῶλε, ἐφ' ἐκάστου ὧν λέγεις, πότερον αὐτὸς ταῦτα λέγεις καὶ γνώμην σαντοῦ ἀποφαίνει, ἢ ἐμὲ ἐρωτᾷς.

ΠΩΛ. Ἄλλ' ἔγωγε σὲ ἐρωτῶ.

ΣΩ. Εἶεν, ὦ φίλε· ἔπειτα δύο ἅμα με ἐρωτᾷς;

ΠΩΛ. Πῶς δύο;

ΣΩ. Οὐκ ἄρτι οὕτω πῶς ἔλεγες, εἰ οὐχὶ ἀποκτιννύουσιν οἱ ῥήτορες τοὺς ἂν βούλωνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, D καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται καὶ ἐξελαύνουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

XXII. ΣΩ. Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτ' ἐστὶ τὰ

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαι γέ σοι πρὸς ἀμφοτέρα.
φημί γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυ-
ράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥς-
περ τῶν δὴ ἐλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὥς Ε
ἐπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι ὅ τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον
εἶναι.

ΠΩΛ. Οὐκ οὖν τοῦτο ἔστι τὸ μέγα δύνασθαι;

ΣΩ. Οὐχ, ὥς γέ φησι Πῶλος.

ΠΩΛ. Ἐγὼ οὐ φημι; φημί μὲν οὖν ἐγῶγε.

ΣΩ. Μὰ τὸν οὐ σὺ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφησ
ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ.

ΠΩΛ. Φημί γὰρ οὖν.

ΣΩ. Ἀγαθὸν οὖν οἶει εἶναι, εἴαν τις ποιῇ ταῦτα, ἃ
ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι, νοῦν μὴ ἔχων, καὶ τοῦτο
καλεῖς μέγα δύνασθαι;

ΠΩΛ. Οὐκ ἐγῶγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας
καὶ τέχνην τὴν ῥητορικὴν ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξε- 467
λέγξας; εἰ δέ με ἑάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες οἱ ποιοῦν-
τες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς καὶ οἱ τύραννοι οὐδὲν
ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται, (εἰ(δῆ) δύναμεις ἔστιν, ὥς σὺ^(δὲ) φη-
ς, ἀγαθόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ καὶ σὺ ὁμολο-
γεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὐ;

ΠΩΛ. Ἐγῶγε.

ΣΩ. Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιτο ἢ οἱ
τύραννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, εἴαν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ
ὑπὸ Πῶλου ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται;

ΠΩΛ. Οὗτος ἀνὴρ — ἡ ἐκείνου ἐρωτησθέντος ἡ ἀπάντησις Β

ΣΩ. Οὐ φημι ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται· ἀλλὰ μὴ
ἐλεγε.

ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ὁμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς
βέλτιστα εἶναι, τούτου πρόσθεν;

ΣΩ. Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ.

ΠΩΑ. Οὐκ οὖν ποιοῦσιν ἃ βούλονται;

ΣΩ. Οὐ φημι.

ΠΩΑ. Ποιοῦντες δὲ ἃ δοκεῖ αὐτοῖς;

ΣΩ. Φημί.

ΠΩΑ. Σχέτλια λέγεις καὶ ὑπερφυῖν, ὥς Σώκρατες.

ΣΩ. Μὴ κατηγορεῖς, ὥς ᾤσθε Πῶλε, ἵνα προσείπω
 σε κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπίδειξον ὅτι
 ψεύδομαι, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς ἀποκρίνου.

ΠΩΑ. Ἀλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅτι
 λέγεις.

XXIII. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι
 τοῦτο βούλεσθαι, ὃ ἂν πράττωσιν ἐκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο,
 οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ' ὃ πράττουσιν; οἷον οἱ τὰ φάρμακα
 πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσι
 τοῦτο βούλεσθαι, ὅπερ ποιοῦσι, πίνειν τὸ φάρμακον καὶ
 ἀλγεῖν, ἢ ἐκεῖνο, τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσιν;

D ΠΩΑ. Δηλον ὅτι τὸ ὑγιαίνειν [οὗ ἕνεκα πίνουσιν].

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ πλείοντές τε καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν
 χρηματιζόμενοι οὐ τοῦτό ἐστιν ὃ βούλονται, ὃ
 ποιοῦσιν ἐκάστοτε· τίς γὰρ βούλεται πλεῖν τε καὶ κινδυνεύειν
 καὶ πράγματ' ἔχειν; ἀλλ' ἐκεῖνο, οἶμαι, οὗ ἕνεκα
 πλέουσιν, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσιν.

ΠΩΑ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν οὕτω καὶ περὶ πάντων, ἕαν τις τι
 πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται, ὃ πράττει, ἀλλ'
 ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττει;

E ΠΩΑ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἦτοι ἀγαθόν
 γ' ἐστὶν ἢ κακόν ἢ μεταξὺ τούτων οὔτε ἀγαθὸν οὔτε
 κακόν;

ΠΩΑ. Πολλὴ ἀνάγκη, ὥς Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν λέγεις εἶναι ἀγαθὸν μὲν σοφίαν τε καὶ ὑγίειαν καὶ πλοῦτον καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τὰναντία τούτων;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ ἄρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, 468 ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου. οἶον καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν, καὶ οἶον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις; ἢ ἄλλ' ἅττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ;

ΠΩΛ. Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα.

ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἔνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τὰγαθὰ τῶν μεταξὺ;

ΠΩΛ. Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν.

ΣΩ. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν Β βαδίζωμεν, οἰόμενοι βέλτιον εἶναι, καὶ τὸ ἐναντίον ἔσταμεν, ὅταν ἐστώμεν, τοῦ αὐτοῦ ἔνεκα, τοῦ ἀγαθοῦ· ἢ οὐ;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀποκτίννυμεν, εἰ τινα ἀποκτίννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν ἢ μή;

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἐνεκ' ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ ἅπαντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες.

ΠΩΛ. Φημί.

XXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁμολογήσαμεν, ἃ ἔνεκά του ποιοῦμεν, μὴ ἐκεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο, οὗ ἔνεκα ταῦτα ποιοῦμεν; C

ΠΩΛ. Μάλιστα.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἀπλῶς οὕτως, ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ἢ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν

αὐτά, βλαβερά δὲ ὄντα οὐ βουλόμεθα. τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φῆς σύ, τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ οὐ βουλόμεθα. οὐδὲ τὰ κακὰ. ἦ γάρ; ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὐ; τί οὐκ ἀποκρίνεις;

ΠΩΛ. Ἀληθῆ.

D ΣΩ. Οὐκοῦν εἶπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, εἴ τις ἀποκτείνει τινὰ ἢ ἐκβάλλει ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρεῖται χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ, οἴομενος ἄμεινον εἶναι αὐτῷ, τυγχάνει δὲ ὄν κακίον, οὗτος δήπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ ἢ γάρ;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἶπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; τί οὐκ ἀποκρίνεις;

ΠΩΛ. Ἄλλ' οὐ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται.

E ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅπως ὁ τοιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἶπερ ἔστι τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν;

ΠΩΛ. Οὐκ ἔστιν.

ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, λέγων ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ μὴ μέγα δύνασθαι μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται.

ΠΩΛ. Ὡς δὴ σύ, ὦ Σώκратες, οὐκ ἂν δέξαιο ^{ἐκείνου} ἐξεῖ-
ναί σοι ποιεῖν ὅ τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή. οὐδὲ
ζηλοῖς ὅταν ἰδῇς τινὰ ἢ ἀποκτείναντα ὃν ἔδοξεν αὐτῷ ἢ
ἀφελόμενον χρήματα ἢ δῆσαντα.

ΣΩ. Δικαίως λέγεις ἢ ἀδίκως;

469 ΠΩΛ. Ὅποτερ' ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν ἐστιν;

ΣΩ. Εὐφήμει, ὦ Πῶλε.

ΠΩΛ. Τί δή;

ΣΩ. Ὅτι οὐ χορὴ οὔτε τοὺς ἀξηλώτους ζηλοῦν οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ' ἔλειν.

ΠΩΛ. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν παρὶ ὧν ἐγὼ λέγω τῶν ἀνθρώπων;

ΣΩ. Πῶς γάρ οὔ;

ΠΩΛ. Ὅστις οὖν ἀποκτίνυσιν ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτινύς, ἄθλιος δοκεῖ σοι εἶναι καὶ ἐλεεινός;

ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε, οὐδὲ μέντοι ζηλωτός.

ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι;

ΣΩ. Τὸν ἀδίκως γε, ὃ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ Β ἐλεεινὸν δὲ πρὸς τὸν δὲ δικαίως ἀζηλωτον.

ΠΩΛ. Ἡ που ὃ γε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν.

ΣΩ. Ἦττον ἢ ὁ ἀποκτινύς, ὃ Πῶλε, καὶ ἦττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων.

ΠΩΛ. Πῶς δῆτα, ὃ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὕτως, ὥς μέγιστον τῶν κακῶν τιγχάνει ὃν τὸ ἀδικεῖν.

ΠΩΛ. Ἡ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μείζον;

ΣΩ. Ἡκιστά γε.

ΠΩΛ. Σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν;

ΣΩ. Βουλοίμην μὲν ἂν ἔρωγε οὐδέτερον· εἰ δ' ἀναγκάσθαι εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν.

ΠΩΛ. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο;

ΣΩ. Οὐκ, εἰ τὸ τυραννεῖν γε λέγεις ὅπερ ἐγώ.

ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔρωγε τοῦτο λέγω ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν τοῦτο, καὶ ἀποκτινύνντι καὶ ἐκβάλλουσι καὶ πάντα πράττοντι κατὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν.

XXV. ΣΩ. ὦ μακάριε, ἐμοῦ δὴ λέγοντος τῷ λόγῳ ἐπιλαβοῦ. εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν ἀγορᾷ πληθούσῃ λαβὼν ὑπὸ μά-

λης ἐγχειρίδιον λέγοιμι πρὸς σέ ὅτι ὦ Πῶλε, ἐμοὶ δυνάμεις
 τις καὶ τυραννὶς θαυμασία ἄρτι προσγένονεν· ἐὰν γὰρ
 ἄρα ἐμοὶ δόξη τινὰ τουτωνὶ τῶν ἀνθρώπων ὧν σὺ ὀρέῃς
 αὐτίκα μάλα δεῖν τεθνάναι, τεθνήξει οὗτος ὃν ἂν δόξη·
 καὶν τινὰ δόξη μοι τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεαγένοι δεῖν,
 κατεαγὼς ἔσται αὐτίκα μάλα, καὶν θοιμάτιον διεσχίσθαι.
 Ε διεσχισμένον ἔσται· οὕτω μέγα ἐγὼ δύναμαι ἐν τῇδε τῇ
 πόλει· εἰ οὖν ἀπιστοῦντί σοι δείξαίμι τὸ ἐγχειρίδιον, ἴσως
 ἂν εἰποις ἰδὼν ὅτι ὦ Σώκρατες, οὕτω μὲν πάντες ἂν μέγα
 δύναιτο, ἐπεὶ καὶ ἐμπρησθεῖη οἰκία τουτῷ τῷ τρόπῳ
 ἥντινά σοι δοκοῖ, καὶ τὰ γε Ἀθηναίων νεώρια καὶ αἱ τριή-
 ρεις καὶ τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ ἴδια· ἀλλ'
 οὐκ ἄρα τουτ' ἔστι τὸ μέγα δύνασθαι, τὸ ποιεῖν ἃ δοκεῖ
 αὐτῷ· ἢ δοκεῖ σοι;

ΠΩΛ. Οὐ δῆτα οὕτω γε.

470 ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν δι' ὃ τι μέμφει τὴν τοιαύτην
 δύναμιν;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τί δῆ; λέγε.

ΠΩΛ. Ὅτι ἀναγκαῖον τὸν οὕτω πράττοντα ζημιου-
 σθαί ἔστιν.

ΣΩ. Τὸ δὲ ζημιοῦσθαι οὐ κακόν;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ θαυμάσιε, τὸ μέγα δύνασθαι πάλιν
 αὐ σοι φαίνεται, ἐὰν μὲν πράττοντι ἃ δοκεῖ ἔπῃται τὸ
 ὠφελίμως πράττειν, ἀγαθὸν τε εἶναι, καὶ τοῦτο, ὥς ἔοι-
 κεν, ἔστι τὸ μέγα δύνασθαι· εἰ δὲ μὴ, κακὸν καὶ σμικρὸν
 ζημιωσθαι· σκεψώμεθα δὲ καὶ τόδε· ἄλλο τι ἢ ὁμολογοῦμεν
 ἐνίοτε μὲν ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν ἢ νῦν δὴ ἐλέγομεν,
 ἀποκτινύναι τε καὶ ἐξελαύνειν ἀνθρώπους καὶ ἀφαιρεῖ-
 σθαι χρήματα, ἐνίοτε δὲ οὐ;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

Δημόσιον καὶ ἐκείνην ἢ ἐξελάναι ἢ ἀφαιρεῖν

ΣΩ. Τοῦτο μὲν δὴ, ὥς ἔοικε, καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ' ἐμοῦ ὁμολογεῖται.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Πότε οὖν σὺ φῆς ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν; εἰπέ τίνα ὄρον ὀρίζει.

ΠΩΛ. Σὺ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίναι τὰντὸ τοῦτο.

ΣΩ. Ἐγὼ μὲν τοίνυν φημί, ὦ Πῶλε, εἰ σοι παρ' ἐμοῦ ἡδιόν ἐστιν ἀκούειν, ὅταν μὲν δικαίως τις ταῦτα ποιῇ, ἄμεινον εἶναι, ὅταν δὲ ἀδίκως, κάκιον.

XXVI. ΠΩΛ. Χαλεπὸν γέ σε ἐλέγξει, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' οὐχὶ καὶν παῖς σε ἐλέγξειεν, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγεις;

ΣΩ. Πολλὴν ἄρα ἐγὼ τῷ παιδί χάριν ἔξω, ἴσῃν δὲ καὶ σοί, ἐάν με ἐλέγξης καὶ ἀπαλλάξης φλυαρίας. ἀλλὰ μὴ κάμης φίλου ἀνδρα εὐεργετῶν, ἀλλ' ἔλεγχε.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὴν, ὦ Σώκρατες, οὐδέν γέ σε δεῖ παι- D
λαιοῖς πράγμασιν ἐλέγχειν· τὰ γὰρ ἐχθρὰ καὶ πρώην γε-
γονότα ταῦτα ἱκανά σε ἐξελέγξει ἐστὶ καὶ ἀποδείξει, ὥς
πολλοὶ ἀδικοῦντες ἀνθρώποι εὐδαιμόνες εἰσιν.

ΣΩ. Τὰ ποῖα ταῦτα;

ΠΩΛ. Ἀρχέλαον δῆπου τοῦτον τὸν Περδίκκου ὀρᾶς
ἄρχοντα Μακεδονίας;

ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἀκούω γε.

ΠΩΛ. Εὐδαιμών οὖν σοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἄθλιος;

ΣΩ. Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε· οὐ γὰρ πῶ συγγέγονα τῷ
ἀνδρί.

ΠΩΛ. Τί δέ; συγγενόμενος ἂν γνοίης, ἄλλως δὲ E
αὐτόθεν οὐ γινώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ;

ΣΩ. Μὰ Δί' οὐ δῆτα.

ΠΩΛ. Αἴηλον δῆ, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν
βασιλέα γινώσκειν φήσεις εὐδαιμόνα ὄντα.

ΣΩ. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ· οὐ γὰρ οἶδα παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης.

ΠΩΛ. Τί δέ; ἐν τούτῳ ἡ πᾶσα εὐδαιμονία ἐστίν;

ΣΩ. Ὡς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε· τὸν μὲν γὰρ καλὸν κἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ ποτηρὸν ἄθλιον.

471 ΠΩΛ. Ἀθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος κατὰ τὸν σὸν λόγον;

ΣΩ. Εἶπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; ὃ γε προσῆκε μὲν τῆς ἀρχῆς οὐδὲν ἦν νῦν ἔχει, ὄντι ἐκ γυναικὸς ἡ ἦν δούλῃ Ἀλκέτου τοῦ Περδίκκου ἀδελφοῦ, καὶ κατὰ μὲν τὸ δίκαιον δοῦλος ἦν Ἀλκέτου, καὶ εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευεν ἂν Ἀλκείῃ καὶ ἦν εὐδαίμων κατὰ τὸν σὸν λόγον· νῦν δὲ θανμασίως ὥς ἄθλιος γέγονεν, ἐπεὶ B τὰ μέγιστα ἡδίκηκεν· ὅς γε πρῶτον μὲν τοῦτον αὐτὸν τὸν δεσπότην καὶ θεῖον μεταπεμψάμενος ὥς ἀποδώσων τὴν ἀρχὴν ἦν Περδίκκας αὐτὸν ἀφείλετο, ξενίσας καὶ καταμεθύσας αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν αὐτοῦ, σχεδὸν ἡλικιώτην, ἐμβαλὼν εἰς ἅμαξαν, νύκτωρ ἐξαγαγὼν ἀπέσφαξέ τε καὶ ἠφάνισεν ἀμφοτέρους· καὶ ταῦτα ἄδικήσας ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀθλιώτατος γενόμενος καὶ οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ, ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον τὸν ἀδελ- C φόν, τὸν γνήσιον τοῦ Περδίκκου υἱόν, παῖδα ὥς ἑπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐρίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέσθαι δικαίως ἐκθρόψας καὶ ἀποδοῦναι τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ, ἀλλ' εἰς φρέαρ ἐμβαλὼν καὶ ἀποπνίξας πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντα ἐμπεσεῖν καὶ ἀποθανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἅτε μέγιστα ἡδικηκώς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστι πάντων Μακεδόνων, ἀλλ' οὐκ εὐδαιμονέστατος, καὶ ἴσως ἐστὶν ὅστις

Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος δέξαιτ' ἂν ἄλλος ὁστιοῦν B
Μακεδόνων γενέσθαι μᾶλλον ἢ Ἀρχέλαος.

XXVII. ΣΩ. Καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶλε, ✓
ἔγωγέ σε ἐπήνεσα ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν φηγορικὴν
πεπαιδευθῆναι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἡμεληκέναι· καὶ νῦν
ἄλλο τι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, ὃ με καὶ ἂν παῖς ἐξελέγξειε,
καὶ ἐγὼ ὑπὸ σοῦ νῦν, ὥς σὺ οἶει, ἐξεληλέγμαι τούτῳ τῷ
λόγῳ, φάσκων τὸν ἀδικοῦντα οὐκ εὐδαίμονα εἶναι; πό-
θεν, ὦ γαθέ; καὶ μὴν οὐδέν γέ σοι τούτων ὁμολογῶ ὧν
σὺ φῆς.

ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἐθέλεις, ἐπεὶ δοκεῖ γέ σοι ὥς ἐγὼ λέγω. E

ΣΩ. ὦ μακάριε, φηγορικῶς γὰρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγ-
χειν, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡγούμενοι ἐλέγχειν.
καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους δοκοῦσιν ἐλέγχειν,
ἐπειδὴ τῶν λόγων ὧν ἂν λέγωσι μάρτυρας πολλοὺς παρ-
έχονται καὶ εὐδοκίμους, ὁ δὲ τάναντία λέγων ἓνα τινα
παρέχεται ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἐλεγχος οὐδενὸς ἀξίως ἐστι
πρὸς τὴν ἀλήθειαν· ἐνίοτε γὰρ ἂν καὶ καταψευδομαρτυ-
ρηθῇ τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκοῦντων εἶναι τί. καὶ νῦν
περὶ ὧν σὺ λέγεις ὀλίγου σοὶ πάντες συμφήσουσι ταῦτα.
Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι, ἐὰν βούλῃ κατ' ἐμοῦ μάρτυρας
παρασχέσθαι, ὥς οὐκ ἀληθὴ λέγω· μαρτυρήσουσί σοι, ἐάν
μὲν βούλῃ, Νικίας ὁ Νικηράτου καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ' αὐ-
τοῦ, ὧν οἱ τρίποδες οἱ ἐφεξῆς ἐδωτῆς εἰσιν ἐν τῷ Διουν-
σίῳ, ἐὰν δὲ βούλῃ, Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου. οὗ αὖ ἐστιν
ἐν Πυθοῖ τοῦτο τὸ καλὸν ἀνάθημα, ἐὰν δὲ βούλῃ, ἡ Πε-
ρικλέους ὅλη οἰκία ἢ ἄλλη συγγένεια, ἥτινα ἂν βούλῃ
τῶν ἐνθένδε ἐκλέξασθαι. ἀλλ' ἐγὼ σοὶ εἰς ὧν οὐχ ὁμολο-
γῶ· οὐ γὰρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ ψευδομάρτυρας πολ-
λοὺς κατ' ἐμοῦ παρασχόμενος ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ
τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σέ αὐτῶν ἓνα
ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὧν λέγω,

- C οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λόγου μοι πεπεράνθαι περὶ ὧν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ἦ· οἶμαι δὲ οὐδὲ σοί, ἐὰν μὴ ἐγὼ σοι μαρτυρῶ εἰς ὧν μόνος, τοὺς δ' ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἔας. ἔστι μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὥς σύ τε οἶμαι καὶ ἄλλοι πολλοί· ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι. παραβαλόντες οὖν παρ' ἀλλήλους σκεψώμεθα, εἴ τι διωίδουσιν ἀλλήλων. καὶ γὰρ τυγχάνει περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν οὐ πάνυ σμικρὰ ὄντα. ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα, περὶ ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον μὴ εἰδέναι τε αἰσχιστον· τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτῶν ἐστὶν ἢ γιγνώσκειν ἢ ἀγνοεῖν, ὅστις τε εὐδαίμων ἐστὶ καὶ ὅστις μὴ. ἀντίκα πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος
- D ἐστί, σὺ ἡγεῖ οἶόν τε, εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικούντ' αὖτε καὶ ἀδικον ὄντα, εἴπερ Ἀρχέλαον ἀδικον μὲν ἡγεῖ εἶναι, εὐδαίμονα δὲ ἄλλο τι ὥς οὕτω σου νομίζοντος διανοώμεθα;

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

XXVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἐν μὲν τουτὶ ἀμφισβητοῦμεν. εἶεν· ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἐστὶ ἀρ' ἂν τυγχάνῃ δίκης τε καὶ τιμωρίας;

ΠΩΛ. Ἦκιστά γε, ἐπεὶ οὕτω γ' ἂν ἀθλιώτατος εἴη.

- E ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μὴ τυγχάνῃ δίκης ὁ ἀδικῶν, κατατὸν σὸν λόγον εὐδαίμων ἐστὶ;

ΠΩΛ. Φημί.

ΣΩ. Κατὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἀδικὸς πάντως μὲν ἀθλιός, ἀθλιώτερος μέντοι, ἐὰν μὴ διδῶ δίκην μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν, ἥττον δὲ ἀθλιός, ἐὰν διδῶ δίκην καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων.

- 473 ΠΩΛ. Ἀτοπὰ γε, ὦ Σώκратες, ἐπιχειρεῖς λέγειν.

ΣΩ. Πειράσομαι δέ γε καὶ σὲ ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταῦτά ἐμοὶ λέγειν· φίλον γὰρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν ἂ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστί· σκόπει δὲ καὶ σύ· εἶπον ἐγὼ

που ἐν τοῖς ἐμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι.

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους εἶπεν εἶναι ἐγώ, καὶ ἐξηλέγχθη ὑπὸ σοῦ.

ΠΩΛ. Ναὶ μὰ Δία.

ΣΩ. Ὡς σύ γε οἶει, ὦ Πῶλε.

B

ΠΩΛ. Ἀληθῆ γε οἰόμενος ἴδως.

ΣΩ. Σὺ δέ γε εὐδαιμόνας αὖ τοὺς ἀδικοῦντας, εἰάν μὴ διδῶσι δικήν.

ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ἀθλιωτάτους φημί. τοὺς δὲ δίδοντας δίκην ἤττον. βούλει καὶ τοῦτο ἐλέγχειν;

ΠΩΛ. Ἄλλ' ἐτι τοῦτ' ἐκείνου χαλεπώτερόν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, ἐξελέγξαι.

ΣΩ. Οὐ δῆτα, ὦ Πῶλε, ἀλλ' ἀδύνατον· τὸ γὰρ ἀληθὲς οὐδέποτε ἐλέγχεται.

ΠΩΛ. Πῶς λέγεις; εἰάν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῇ τυραννίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς στρεβλῶται καὶ ἐκτέμνηται καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκᾶηται, καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λῶρας αὐτὸς τε λωβηθεὶς καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιδῶν παῖδας τε καὶ γυναῖκα τὸ ἐσχατον ἀνασταυρωθῇ ἢ καταπιττωθῇ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἐσται, ἢ εἰάν διαφυγὼν τύραννος καταστῇ καὶ ἄρχων ἐν τῇ πόλει διαβιῶ ποιῶν ὅ τι ἂν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονιζόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων; ταῦτα λέγεις ἀδύνατον εἶναι ἐξελέγχειν;

XXIX ΣΩ. Μορμολύττει αὖ, ὦ γενναῖε Πῶλε, καὶ οὐκ ἐλέγχεις· ἄρτι δὲ ἐμαρτύρου. ὅμως δὲ ὑπόμνησόν με σμικρόν· εἰάν ἀδίκως ἐπιβουλεύων τυραννίδι, εἶπες;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Εὐδαιμονέστερος μὲν τοίνυν οὐδέποτε ἔσται οὐδέτερος αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα ἀδίκως οὔτε ὁ ἀλόους· δυοῖν γὰρ ἀθλιὸν εὐδαιμονέστερος μὲν οὐκ ἂν εἴη· ἀθλιώτερος μέντοι ὁ διαφεύγων καὶ τυραννεύσας. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε; γελαῖς; ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου ἐστίν, ἐπειδὴν τίς τι εἶπη, καταγελαῖν, ἐλέγχειν δὲ μή;

ΠΩΛ. Οὐκ οἶμι ἐξεληλέγχθαι, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα λέγῃς, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἐροῦν τινὰ τουτωνί.

ΣΩ. ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ πέρυσε βουλευεῖν λαχὼν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε καὶ ἔδει με
474 ἐπιψηφίζειν. γέλῳτα παρεῖχον καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίζειν. μὴ οὖν μηδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας, ἀλλ' εἰ μὴ ἔχεις τούτων βελτίω ἔλεγχον, ὅπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον. ἐμοὶ ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρασαι τοῦ ἐλέγχου, οἷον ἐγὼ οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γὰρ ὦν ἂν λέγω ἓνα μὲν παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, αὐτὸν πρὸς ὃν ἂν μοι ὁ λόγος ἦ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἐὼ χαίρειν, καὶ ἓνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσταμαι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ δια-
B λέγομαι. ὅρα οὖν, εἰ ἐθελήσεις ἐν τῷ μέρει διδόναι ἔλεγχον ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι.

ΠΩΛ. Ἐγὼ δέ γε οὔτ' ἐμὲ οὔτ' ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα. ἐπεὶ σὺ δέξαι' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν;

ΣΩ. Καὶ σὺ γ' ἂν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

ΠΩΛ. Πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλ' οὔτ' ἐγὼ οὔτε σὺ οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς.

C ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινεῖ;

ΠΩΛ. Πάνν μὲν οὖν· καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι ὅ τί ποτ' ἔρεῖς.

ΣΩ. Λέγε δὴ μοι, ἵν' εἰδῇς, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς σε ἡρώτων· πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι;

ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖσθαι ἔμοιγε.

ΣΩ. Τί δὲ δὴ αἰσχίον; πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ἀποκρίνου.

ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖν.

XXX. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἵπερ αἰσχίον.

ΠΩΛ. Ἦμιστά γε.

ΣΩ. Μανθάνω· οὐ ταῦτόν ἡγεί σύ, ὥς ἔοικας, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν καὶ αἰσχρόν.

ΠΩΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Τί δὲ τόδε; τὰ καλὰ πάντα, οἶον καὶ σώματα καὶ χρώματα καὶ σχήματα καὶ φωνὰς καὶ ἐπιτηδεύματα, εἰς οὐδὲν ἀποβλέπων καλεῖς ἐκάστοτε καλὰ; οἶον πρῶτον τὰ σώματα τὰ καλὰ οὐχὶ ἦτοι κατὰ τὴν χρεῖαν λέγεις καλὰ εἶναι, πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρήσιμον ἦ, πρὸς τοῦτο, ἢ κατὰ ἡδονὴν τινα, εἴν ἐν τῷ θεωρεῖσθαι χαίρειν ποιῇ τοὺς θεωροῦντας; ἔχεις τι ἐκτὸς τούτων λέγειν περὶ σώματος κάλλους;

ΠΩΛ. Οὐκ ἔχω.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τᾶλλα πάντα οὕτω καὶ σχήματα καὶ χρώματα ἢ διὰ ἡδονὴν τινα ἢ διὰ ὠφέλειαν ἢ δι' ἀμφοτέρα καλὰ προσαγορεύεις;

ΠΩΛ. Ἐργαγε.

ΣΩ. Οὐ καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν πάντα ὡσαύτως;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ μὴν τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτη-

δεύματα οὐδὲν ἄλλο ἐκτὸς τούτων ἐστὶ τὰ καλὰ, ἢ ὠφέλιμα εἶναι ἢ ἡδέα ἢ ἀμφοτέρω.

ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.

475 ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν μαθημάτων κάλλος ὡς αὐτως;

ΠΩΛ. Πάννυ γε· καὶ καλῶς γε νῦν ὁρίζει, ὦ Σώκρατες, ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὁριζόμενος τὸ καλόν.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ αἰσχροὺν τῷ ἐναντίῳ, λύπῃ τε καὶ κακῷ;

ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ἢ, τῷ ἑτέρῳ τούτοις ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλλον κάλλιον ἐστίν, ἥτοι ἡδονῇ ἢ ὠφελείᾳ ἢ ἀμφοτέροις.

ΠΩΛ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Καὶ ὅταν δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἰσχρόν ἢ, ἥτοι λύπῃ ἢ κακῷ ὑπερβάλλον αἰσχρόν ἐστίν· οὐκ ἀνάγκη;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς ἐλέγετο νῦν δὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι; οὐκ ἔλεγες τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι κακίον εἶναι, τὸ δὲ ἀδικεῖν αἰσχρόν;

ΠΩΛ. Ἐλεγον.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἶπερ αἰσχρόν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἥτοι λυπηρότερόν ἐστι καὶ λύπῃ ὑπερβάλλον αἰσχρόν ἢ εἴη ἢ κακῷ ἢ ἀμφοτέροις; οὐ καὶ τοῦτο ἀνάγκη;

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

XXXI. ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα. ἄρα λύπῃ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἀλγοῦσι μάλιστα οἱ ἀδικούντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι;

ΠΩΛ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα λύπῃ γε ὑπερέχει.

ΠΩΛ. Οὐδὲν.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπη, ἀμφοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι ὑπερβάλλοι.

ΠΩΛ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ ἑτέρῳ λείπεται.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Τῷ κακῷ.

ΠΩΛ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Οὐκοῦν κακῷ ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη τοῦ ἀδικεῖσθαι.

ΠΩΛ. Δῆλον δὴ ὅτι.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων ὁ καὶ ὑπὸ σοῦ ὁμολογεῖτο ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ αἰσχυριον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Νῦν δέ γε κάκιον ἐφάνη.

ΠΩΛ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Δέξαιτο ἂν οὖν σὺ μᾶλλον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἰσχυριον ἀντὶ τοῦ ἥττον; μὴ ὄκνει ἀποκρίνασθαι, ὡς Πῶλε· οὐδὲν γὰρ βλαβήσει· ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ ὥσπερ ἰατρῷ παρέχων ἀποκρίνου. καὶ ἢ φάθι ἢ μὴ ἂ ἐρωτῶ.

ΠΩΛ. Ἄλλ' οὐκ ἂν δεξαίμην, ὡς Σώκρατες.

Ε

ΣΩ. Ἄλλος δέ τις ἀνθρώπων;

ΠΩΛ. Οὐ μοι δοκεῖ κατὰ γε τοῦτον τὸν λόγον.

ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι οὐτ' ἂν ἐγὼ οὐτ' ἂν σὺ οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δεξαίτ' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι· κάκιον γὰρ τυγχάνει ὄν.

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ὅρας οὖν, ὡς Πῶλε, ὁ ἐλεγχος παρὰ τὸν ἐλεγχον παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ἔοικεν, ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ ἄλλοι πάντες ὁμολογοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς εἰς ὃν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ μαρτυρῶν, καὶ ἐγὼ σὲ μόνον ἐπισηφίζων τοὺς ἄλλους ἐὼ χαίρειν. καὶ τοῦτο

μὲν ἡμῖν οὕτως ἐχέτω· μετὰ τοῦτο δὲ περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἡμψεσβητήσαμεν σκεψάμεθα, τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἄρα μέριστον τῶν κακῶν ἐστίν, ὥς σὺ ᾧου, ἢ μείζον τὸ μὴ διδόναι, ὥς αὖ ἐγὼ ᾧμην. σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ διδόναι δίκην καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα ἄρα τὸ αὐτὸ καλεῖς;

ΠΩΛ. Ἐγώ γε.

B ΣΩ. Ἐχεις οὖν λέγειν, ὥς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλὰ ἐστί, καθ' ὅσον δίκαια; καὶ διασκεψάμενος εἶπέ.

ΠΩΛ. Ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

XXXII. ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τόδε· ἄρα εἰ τις τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιούντος;

ΠΩΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ἄρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον, οἷον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· εἰ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύπτεσθαι;

ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ἢ ταχὺ ὁ τύπτων, οὕτω C καὶ τὸ τυπτόμενον τύπτεσθαι;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστίν, οἷον ἂν τὸ τύπτον ποιῇ;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ κἀν τις, ἀνάγκη τι κᾶεσθαι;

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα γε κἀν ἢ αλγεινῶς, οὕτω κᾶεσθαι τὸ καόμενον ὥς ἂν τὸ καὼν κᾶη;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεται γάρ τι.

ΠΩΛ. Ναί.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόιας

ΣΩ. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ τμήμα ἢ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμήμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον, οἷον τὸ τέμνον ὁ τέμνει;

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Συλλήβδην δὴ ὅρα εἰ ὁμολογεῖς, ὃ ἄρτι ἔλεγον, ^{ἐπὶ τῷ} περὶ πάντων, οἷον ἂν ποιῇ τὸ ποιοῦν, τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν.

ΠΩΛ. Ἀλλ' ὁμολογῶ.

ΣΩ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστίν ἢ ποιεῖν;

ΠΩΛ. Ἀνάγκη, ὃ Σώκρατες, πάσχειν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπὸ τινος ποιοῦντος;

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ; ὑπὸ γε τοῦ κολάζοντος.

ΣΩ. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως κολάζει;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Δίκαια ποιοῦν ἢ οὐ;

ΠΩΛ. Δίκαια.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ κολαζόμενος δίκην διδούς δίκαια πάσχει;

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὁμολόγηται;

ΠΩΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλὰ, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος.

ΠΩΛ. Ναί.

XXXIII. ΣΩ. Οὐκοῦν εἶπερ καλὰ, ἀγαθὰ; ἢ γὰρ 477 ἡδέα ἢ ὠφέλιμα.

ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην διδούς;

ΠΩΛ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Ὁφελεῖται ἄρα;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρα ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν; βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται;

ΠΩΛ. Εἰκὸς γε.

ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ; ὧδε B δὲ σκόπει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην τινὰ ἐνορᾷς ἢ πενίαν;

ΠΩΛ. Οὐκ, ἀλλὰ πενίαν.

ΣΩ. Τί δ' ἐν σώματος κατασκευῇ; κακίαν ἂν φή-
σαις ἀσθενεῖαν εἶναι καὶ νόσον καὶ αἰσχος καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΠΩΛ. Ἐργωγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονηρίαν ἡγεῖ τινὰ εἶναι;

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς καὶ ἀμαθίαν
καὶ δειλίαν καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΠΩΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς,
C τριῶν ὄντων, τριττὰς εἰρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον,
ἀδικίαν;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ
ἀδικία καὶ συλλήβδην ἢ τῆς ψυχῆς πονηρία;

ΠΩΛ. Πολύ γε.

ΣΩ. Εἰ δὴ αἰσχίστη, καὶ κακίστη;

ΠΩΛ. Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις;

ΣΩ. Ὡδὲ· ἀεὶ τὸ αἰσχιστον ἥτοι λύπην μεγίστην
παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφοτέρα αἰσχιστόν ἐστιν ἐκ τῶν
ὁμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν.

ΠΩΛ. Μάλιστα.

ΣΩ. Αἰσχιστον δὲ ἀδικία καὶ σύμπασα ψυχῆς πονη-
D ρία νῦν δὴ ὁμολόγηται ἡμῖν;

ΠΩΛ. Ὁμολόγηται γάρ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ἀνιερότατόν ἐστι καὶ ἀνία ὑπερβάλ-
λον αἰσχιστον τούτων ἐστὶν ἡ βλάβη [ἡ λύπη] ἡ ἀμφύ-
τερα;

ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ
κάμνειν τὸ ἀδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ
ἀμαθῆ;

ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τού-
των γε.

ΣΩ. Ὑπερφνεῖ τι καὶ ἄρα ὡς μεγάλη βλάβη καὶ κακῶ
θανμασίῳ ὑπερβάλλουσα τᾶλλα ἢ τῆς ψυχῆς πονηρία αἰ-
σχιστόν ἐστι πάντων, ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γέ, ὥς ὁ σὸς Ε
λόγος.

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἀλλὰ μήν που τό γε μερίστη βλάβη ὑπερβάλ-
λον μέγιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἄλλη ψυχῆς
πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακόν ἐστιν;

ΠΩΛ. Φαίνεται.

XXXIV. ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλλάττει;
οὐ χρηματιστική;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Τίς δὲ νόσου; οὐκ ἰατρική;

ΠΩΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; εἰ μὴ οὕτως εὖ- 478
πορεῖς, ὥδε σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κά-
μνοντας τὰ σώματα;

ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς ἀκολασταί-
νοντας;

ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις;

ΣΩ. Οὐκοῦν δίκην δώσοντας;

ΠΩΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ δικαιοσύνητινὴ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες;

ΠΩΛ. Δῆλον δῆ.

ΣΩ. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ια-
B τρική δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας.

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τί οὖν τούτων κάλλιστόν ἐστιν [ᾧν λέγεις];

ΠΩΛ. Τίνων λέγεις;

ΣΩ. Χρηματιστικῆς, ιατρικῆς, δίκης.

ΠΩΛ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ δίκη.

ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ ἢ ὠφέ-
λειαν ἢ ἀμφοτέρω, εἴπερ κάλλιστόν ἐστιν;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδὺ ἐστι, καὶ χαίρου-
σιν οἱ ἰατρευόμενοι;

ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὠφέλιμόν γε. ἢ γάρ;

C ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσι-
τελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ ὑγιεῖ εἶναι.

ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος
ἄνθρωπος εἴη, ἰατρευόμενος, ἢ μηδὲ κάμνων ἀρχήν;

ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι μηδὲ κάμνων.

ΣΩ. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὥς ἔοικε, κακοῦ
ἀπαλλαγὴ, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτήσις.

ΠΩΛ. Ἔστι ταῦτα.

D ΣΩ. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἔχοντιν κα-

κόν εἶτ' ἐν σώματι εἶτ' ἐν ψυχῇ, ὁ ἰατρευόμενος καὶ ἀπαλ-
λαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; ^{ἢ ἰατρευόμενος}

ΠΩΛ. Φαίνεται μοι ὁ μὴ ἰατρευόμενος.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δίκην διδόναι μεγίστου κακοῦ ἀπαλ-
λαγὴ ἦν, πονηρίας;

ΠΩΛ. Ἦν γάρ.

ΣΩ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιότερους ποιεὶ καὶ
ιατρικὴ γίγνεται πονηρίας ἢ δίκη.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν ψυ-
χῇ, ἐπειδὴ τοῦτο μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη.

ΠΩΛ. Δῆλον δὴ.

ΣΩ. Δεύτερος δὴπου ὁ ἀπαλλασττόμενος.

ΠΩΛ. ἽΕοικεν.

ΣΩ. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπλητ-
τόμενος καὶ δίκην διδούς.

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Κάκιστα ἄρα ξῆ ὁ ἔχων ἀδικίαν καὶ μὴ ἀπαλ-
λαττόμενος.

ΠΩΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος τυγχάνει ὧν ὅς ἂν τὰ μέγιστα
ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστη ἀδικίᾳ διαπραΐξεται ὥστε
μήτε νουθετεῖσθαι μήτε κολάζεσθαι μήτε δίκην διδόναι, 479
ὥσπερ σὺ φῆς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι καὶ τοὺς ἄλλους
τυράννους καὶ ῥήτορας καὶ δυνάστας;

ΠΩΛ. ἽΕοικεν.

XXXV. ΣΩ. Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὧ ἄριστε, τὸ
αὐτὸ διαπεπραγμένοι εἰσὶ, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῖς μεγίστοις
νοσήμασι συνησχόμενος διαπραΐξαιτο μὴ διδόναι δίκην
τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς μηδὲ ἰα-
τρεύεσθαι, φοβούμενος, ὥσπερανεὶ παῖς, τὸ κάεσθαι καὶ
τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν. ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; B

ΠΩΛ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Ἀγνοῶν γε, ὥς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἀρετὴ σώματος. κινδυνεύουσι γὰρ ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὁμολογημένων τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὥ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾶν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν καὶ ἀγνοεῖν, ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ συνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ. ὅθεν καὶ πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι μηδ' ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους καὶ ὅπως ἂν ὥσιν ὥς πιθανώτατοι λέγειν. εἰ δὲ ἡμεῖς ἀληθῆ ὁμολογήκαμεν, ὥ Πῶλε, ἂρ' αἰσθάνει τὰ συμβαίνοντα ἐκ τοῦ λόγου; ἢ βούλει συλλογισώμεθα αὐτά;

ΠΩΛ. Εἰ μὴ σοί γε ἄλλως δοκεῖ.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν συμβαίνει μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία καὶ τὸ ἀδικεῖν;

ΠΩΛ. Φαίνεται γε.

D ΣΩ. Καὶ μὴν ἀπαλλαγὴ γε ἐφάνη τούτου τοῦ κακοῦ τὸ δίκην διδόναι;

ΠΩΛ. Κινδυνεύει.

ΣΩ. Τὸ δέ γε μὴ διδόναι ἐμμονὴ τοῦ κακοῦ;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Δεύτερον ἄρα ἐστὶ τῶν κακῶν μεγέθει τὸ ἀδικεῖν· τὸ δὲ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην πάντων μεγίστον τε καὶ πρῶτον κακῶν πέφυκεν.

ΠΩΛ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν περὶ τούτου, ὦ φίλε, ἡμφεσβητήσαμεν, σὺ μὲν τὸν Ἀρχέλαον εὐδαιμονίζων τὸν τὰ μέγιστα E ἀδικοῦντα δίκην οὐδεμίαν διδόντα, ἐγὼ δὲ τοῦναντίον οἰόμενος, εἴτ' Ἀρχέλαος εἴτ' ἄλλος ἀνθρώπων ὅστισιν μὴ δίδωσι δίκην ἀδικῶν, τούτῳ προσήκειν ἀθλίῳ εἶναι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ αἰετὶ τὸν ἀδι-

κοῦντα τοῦ ἀδικουμένου ἀθλιώτερον εἶναι καὶ τὸν μὴ δι-
δόντα δίκην τοῦ διδόντος; οὐ ταῦτ' ἦν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λε-
γόμενα;

ΠΩΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδέδεικται ὅτι ἀληθῆ ἐλέγετο;

ΠΩΛ. Φαίνεται.

XXXVI. ΣΩ. Εἴεν· εἰ οὖν δὴ ταῦτα ἀληθῆ, ὦ Πῶ- 480
λε, τίς ἡ μεγάλη χρεία ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς; δεῖ μὲν γάρ
δὴ ἐκ τῶν νῦν ὁμολογημένων αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυ-
λάττειν ὅπως μὴ ἀδικήσῃ, ὥς ἱκανὸν κακὸν ἔξοντα.
οὐ γάρ;

ΠΩΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἐὰν δέ γε ἀδικήσῃ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις ὧν ἂν
κῆδηται, αὐτὸν ἐκόντα ἵέναι ἐκεῖσε, ὅπου ὥς τάχιστα δώ-
σει δίκην, παρὰ τὸν δικαστήν, ὥσπερ παρὰ τὸν ἱατρόν,
σπεύδοντα ὅπως μὴ ἐγχρονισθῇ τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας B
ὑποὺλον τὴν ψυχὴν ποιήσῃ καὶ ἀνιάτου· ἢ πῶς λέγωμεν,
ὦ Πῶλε, εἴπερ τὰ πρότερον μένει ἡμῖν ὁμολογήματα; οὐκ
ἀνάγκη ταῦτα ἐκείνοις οὕτω μὲν συμφωνεῖν, ἄλλως δὲ μὴ;

ΠΩΛ. Τί γάρ δὴ φῶμεν, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐπὶ μὲν ἄρα τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀδι-
κίας τῆς αὐτοῦ ἢ γονέων ἢ ἐταίρων ἢ παίδων ἢ πατρίδος
ἀδικούσης οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ῥητορικὴ ἡμῖν, ὦ Πῶλε,
εἰ μὴ εἴ τις ὑπολάβοι ἐπὶ τοῦναντίον, κατηγορεῖν δεῖν C
μάλιστα μὲν ἑαυτοῦ, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν
ἄλλων, ὃς ἂν αἰεὶ τῶν φίλων τυγχάνῃ ἀδικῶν, καὶ μὴ ἀπο-
κρύπτεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ φανερόν ἄγειν τὸ ἀδίκημα, ἵνα
δῶ δίκην καὶ ὑγιὺς γένηται, ἀναγκάζειν δὲ καὶ αὐτὸν καὶ
τοὺς ἄλλους μὴ ἀποδειλιάν, ἀλλὰ παρέχειν μύσαντα καὶ
ἀνδρείως, ὥσπερ τέμνειν καὶ κᾶειν ἱατρῷ, τὸ ἀγαθὸν καὶ
καλὸν διώκοντα, μὴ ὑπολογιζόμενον τὸ ἀλγεινόν, ἐὰν D
μὲν γε πληγῶν ἄξια ἡδίκηκώς ἢ, τύπτειν παρέχοντα, ἐὰν

δὲ δεσμοῦ, δεῖν, ἐὰν δὲ ζημίας, ἀποτίνοντα, ἐὰν δὲ φυγῆς, φεύγοντα, ἐὰν δὲ θανάτου, ἀποθνήσκοντα, αὐτὸν πρῶτον ὄντα κατήγορον καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων καὶ ἐπὶ τοῦτο χρώμενον τῇ ῥητορικῇ, ὅπως ἂν καταδήλων τῶν ἀδικημάτων γιγνομένων ἀπαλλάττονται τοῦ μεγέστου κακοῦ, ἀδικίας. φῶμεν οὕτως ἢ μὴ φῶμεν, ὦ Πῶλε;

Ε ΠΩΛ. Ἀποπα μὲν, ὦ Σώκρατες, ἐμοιγε δοκεῖ, τοῖς μέντοι ἐμπροσθεν ἴσως σοι ὁμολογεῖται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ κακείνᾳ λυτέον ἢ τάδε ἀνάγκη συμβαίνειν;

ΠΩΛ. Ναί, τοῦτό γε οὕτως ἔχει.

ΣΩ. Τοῦναντίον δέ γε αὖ μεταβαλόντα, εἰ ἄρα δεῖ τινα κακῶς ποιεῖν, εἴτ' ἐχθρὸν εἴτε ὄντιν οὖν, ἐὰν μόνον μὴ αὐτὸς ἀδικῇται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· τοῦτο μὲν γὰρ εὐλαβητέον· ἐὰν δὲ ἄλλον ἀδικῇ ὁ ἐχθρός, παντὶ τρόπῳ πα-
 481 ρασκευαστέον καὶ πράττοντα καὶ λέγοντα, ὅπως μὴ δῶ δίκην μηδὲ ἐλθῇ παρὰ τὸν δικαστήν· ἐὰν δὲ ἐλθῇ, μηχανητέον, ὅπως ἂν διαφύγῃ καὶ μὴ δῶ δίκην ὁ ἐχθρός, ἀλλ' ἐὰν τε χρυσίου ἢ ῥαπακῶς ἢ πολὺ, μὴ ἀποδιδῶ τοῦτο ἀλλ' ἔχων ἀναλίσκηται καὶ εἰς ἐκτὸν καὶ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ ἀδίκως καὶ ἀθέως, ἐὰν τε θανάτου ἄξια ἡδίκηκώς ἢ, ὅπως μὴ ἀποθανεῖται, μάλιστα μὲν μηδέποτε, ἀλλ' ἀθάνατος ἔσται πονηρὸς ὢν, εἰ δὲ μὴ, ὅπως ὥς πλείστον χρόνον
 Β βιώσεται τοιοῦτος ὢν. ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἐμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ἡ ῥητορικὴ χρήσιμος εἶναι, ἐπεὶ τῶ γε μὴ μέλλουσι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεῖα αὐτῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστι τις χρεῖα, ὥς ἐν γε τοῖς πρόσθεν οὐδαμῇ ἐφάνη οὔσα.

XXXVII. ΚΑΔ. Εἰπέ μοι, ὦ Χαιρεφῶν, σπουδάζει ταῦτα Σωκράτης ἢ παίξει;

ΧΑΙ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Καλλίκλεις, ὑπερφυνῶς σπουδάζειν· οὐδὲν μέντοι οἶον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν.

δημόσιον κεντορικὴν β-βλ-κοθήκην θέρονος

ΚΑΛ. Νῆ τοὺς θεοὺς ἀλλ' ἐπιθυμῶ. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, πότερόν σε φῶμεν νυνὶ σπονδάζοντα ἢ παλαιοῦντα; εἰ μὲν γὰρ σπονδάζεις τε καὶ τυγχάνει ταῦτα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγεις, ἄλλοι' τι ἢ ἡμῶν ὁ βίος ἀνάτετραμμένος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων καὶ πάντα τὰ ἐναντία πράττομεν, ὥς ἔοικεν, ἢ ἃ δεῖ;

ΣΩ. ὦ Καλλίκλεις, εἰ μὴ τι ἦν τοῖς ἀνθρώποις πάθος, τοῖς μὲν ἄλλοις τι, τοῖς δὲ ἄλλοις τι, τὸ αὐτὸ, ἀλλὰ τις ἡμῶν ἰδίον τι ἐπάσχε πάθος ἢ οἱ ἄλλοι, οὐκ ἂν ἦν ὁρᾶδιον ἐνδείξασθαι τῷ ἑτέρῳ τὸ ἑαυτοῦ πάθημα. λέγω δ' ἐννοήσας, ὅτι ἐγὼ τε καὶ σὺ νῦν τυγχάνομεν ταῦτόν τι πεπονθότες, ἐρωῶντε ὅντι ὅντι ἑκατέρως, ἐγὼ μὲν Ἀλκιβιάδου τε τοῦ Κλεινίου καὶ φιλοσοφίας, σὺ δὲ τοῦ τε Ἀθηναίων δήμου καὶ τοῦ Πυριλάμπους. αἰσθάνομαι οὖν σου ἐκάστοτε, καίπερ ὄντος δαιμονίου, ὅτι ὅπόσ' ἂν φῇ σου τὰ παιδικὰ καὶ ὅπως ἂν φῇ ἔχειν, οὐ δυναμένοι ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω μεταβαλλομένου· ἐν τε τῇ ἐκκλησίᾳ, εἴαν τι σοὺ λέγοντος ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων μὴ φῇ οὕτως ἔχειν, μεταβαλλόμενος λέγεις ἢ ἐκεῖνος βούλεται, καὶ πρὸς τὸν Πυριλάμπους νεανίαν τὸν καλὸν τοῦτον τοιαῦτα ἕτερα πέπονθας· τοῖς γὰρ τῶν παιδικῶν βουλευμασί τε καὶ λόγοις οὐχ οἷός τ' εἰ ἐναντιοῦσθαι, ὥστε, εἰ τις σου λέγοντος ἐκάστοτε, ἢ διὰ ταύτους λέγεις, θαυμάζοι ὥς ἄτοπά ἐστιν, ἴσως εἴποις ἂν αὐτῷ, εἰ βούλοιο τὰ ληθῆ λέγειν, ὅτι, εἰ μὴ τις παύσει τὰ σὰ παιδικὰ τούτων τῶν λόγων, οὐδὲ σὺ παύσει ποτὲ ταῦτα λέγων. νόμιζε τοίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ χρῆναι ἕτερα τοιαῦτα ἀκούειν, καὶ μὴ θαύμαζε ὅτι ἐγὼ ταῦτα λέγω, ἀλλὰ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ ἐμὰ παιδικὰ, παύσον ταῦτα λέγουσαν. λέγει γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, αἰεὶ ἃ νῦν ἐμοῦ ἀκούεις, καὶ μοι ἐστὶ τῶν ἑτέρων παιδικῶν πολὺ ἥττον ἐμπληκτος· ὁ μὲν γὰρ Κλεινίως οὗτος ἄλλοτε ἄλλων ἐστὶ λόγων, ἢ δὲ φιλοσοφία αἰεὶ

- ^B τῶν αὐτῶν· λέγει δὲ ἃ σὺ νῦν θαυμάζεις, παρήσθα δὲ καὶ αὐτὸς λεγομένοις. ἢ οὖν ἐκείνην ἐξέλεγξον, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ὥς οὐ τὸ ἀδικεῖν ἐστὶ καὶ ἀδικοῦντα δίκην μὴ δίδουαι ἀπάντων ἐσχατον κακῶν· ἢ εἰ τοῦτο ἑάσεις ἀνέλεγκτον, μὰ τὸν κύνα τὸν Αἰγυπτίῳ θεόν, οὔ σοι ὁμολογήσει Καλλικλῆς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ διαφωνήσει ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ. καίτοι ἔγωγε οἶμαι, ὦ βέλτιστε, καὶ τὴν λύραν μοι κρεῖττον εἶναι ἀναρμολογεῖν τε καὶ διαφωνεῖν, ^C καὶ χορὸν ὃ χορηγοῖν, καὶ πλείστοις ἀνθρώπους μὴ ὁμολογεῖν μοι ἀλλ' ἐναντία λέγειν μάλλον ἢ ἓνα ὄντα ἐμὲ ἐμαυτῷ ἀσύμφωνον εἶναι καὶ ἐναντία λέγειν.

XXXVIII. ΚΑΛ. ὦ Σώκρατες, δοκεῖς νεανιεύε-

- σθαι ἐν τοῖς λόγοις ὥς ἀληθῶς δημηγόρος ὢν· καὶ νῦν ταῦτα δημηγορεῖς ταῦτόν παθόντος Πῶλου πάθος, ὅπερ Γοργίου κατηγόρει πρὸς σέ παθεῖν. ἔφη γάρ που Γοργίαν ἐρωτώμενον ὑπὸ σοῦ, (ἐὰν ἀφίκηται παρ' αὐτόν μὴ ἐπιστάμενος τὰ δίκαια ὃ τὴν ῥητορικὴν βουλούμενος μαθεῖν), ^D εἰ διδάξει αὐτόν ὁ Γοργίας, αἰσχυνθῆναι αὐτόν καὶ φάναι διδάξειν διὰ τὸ ἔθος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἀγανακτοῦεν ἂν εἰ τις μὴ φαίῃ· διὰ δὲ ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀναγκασθῆναι ἐναντία αὐτόν αὐτῷ εἰπεῖν, σὲ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾶν. καὶ σου κατεγέλα, ὥς γέ μοι δοκεῖν, ὁρθῶς τότε· νῦν δὲ πάλιν αὐτὸς ταῦτόν τοῦτο ἐπάθε, καὶ ἔγωγε κατ' αὐτὸ τοῦτο εἶκ' ἄγαμαι Πῶλον, ὅτι σοι συνεχώρησε τὸ ^E ἀδικεῖν αἰσχίον εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι· ἐκ ταύτης γὰρ αὐτῆς ὁμολογίας αὐτὸς ὑπὸ σοῦ συμποδισθεὶς ἐν τοῖς λόγοις ἐπεστομίσθη, αἰσχυνθεὶς ἃ ἐνόει εἰπεῖν. σὺ γὰρ τῷ ὄντι, ὦ Σώκρατες, εἰς τοιαῦτα ἄγεις φορτικά καὶ δημηγορικά, φάσκων τὴν ἀλήθειαν διώκειν, ἃ φύσει μὲν οὐκ ἐστὶ καλὰ, νόμῳ δέ. ὥς τὰ πολλὰ δὲ ταῦτα ἐναντία ἀλλήλοις ἐστίν, ἢ τε φύσις καὶ ὁ νόμος· ἐὰν οὖν τις αἰσχύνηται καὶ μὴ τολμᾷ λέγειν ἅπερ νοεῖ, ἀναγκάζεται ἐναντία

λέγειν. ὃ δὴ καὶ σὺ τοῦτο τὸ σοφον κατανενοηκῶς κα-
 κουργεῖς ἐν τοῖς λόγοις, ἐὰν μὲν τις κατὰ νόμον λέγῃ,
 κατὰ φύσιν ὑπερωτῶν, ἐὰν δὲ τὰ τῆς φύσεως, τὰ τοῦ
 νόμου. ὥσπερ ἀντίκα ἐν τούτοις, τῷ ἀδικεῖν τε καὶ τῷ
 ἀδικεῖσθαι, Πάλου τὸ κατὰ νόμον αἰσχιον λέγοντος, σὺ
 τὸν νόμον ἐδιωκαθες κατὰ φύσιν. φύσει μὲν γὰρ πᾶν
 αἰσχιόν ἐστιν ὅπερ καὶ κακίον, τὸ ἀδικεῖσθαι, νόμῳ δὲ τὸ
 ἀδικεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ πάθημα, τὸ B
 ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀνδραπύδου τινός, ᾧ κρείττον' ἐστι τε-
 θνῆναι ἢ ζῆν, ὅστις ἀδικούμενος καὶ προπηλακιζόμενος
 μὴ οἴσῃτε ἐστὶν αὐτὸς αὐτῷ βοηθεῖν μηδὲ ἕλ्ला οὐδ' ἂν
 κηθῇται. ἀλλ', οἶμαι, οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους οἱ ἄσθε-
 νεῖς ἀνθρωποὶ εἰσι καὶ οἱ πολλοί. πρὸς αὐτοὺς οὖν καὶ
 τὸ αὐτοῖς συμφέρον τοὺς τε νόμους τίθενται καὶ τοὺς
 ἐπαίνους ἐπαινοῦσι καὶ τοὺς ψόγους ψέγουσιν, ἐκφοβοῦν- C
 τες τοὺς ἐρρωμενεστέρους τῶν ἀνθρώπων καὶ δυνατοὺς
 ὄντας πλέον ἔχειν, ἵνα μὴ αὐτῶν πλέον ἔχωσιν. [λέγου-
 σιν] ὡς αἰσχροὺν καὶ ἀδίκον τὸ πλεονεκεῖν, καὶ τοῦτο ἐστὶ
 τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν· ἀγαπῶσι
 γὰρ, οἶμαι, αὐτοὶ ἂν τὸ ἴσον ἔχωσι φανυλότεροι ὄντες. *ἡ δὲ φύσις*

XXXIX. Διὰ ταῦτα δὴ νόμῳ μὲν τοῦτο ἀδικον καὶ
 αἰσχροὺν λέγεται, τὸ πλέον ζητεῖν ἔχειν τῶν πολλῶν, καὶ
 ἀδικεῖν αὐτὸ καλοῦσιν· ἡ δέ γε, οἶμαι, φύσις αὐτῇ ἀπο- D
 φαίνει αὐτό, ὅτι δίκαιόν ἐστι τὸν ἀμείνω τοῦ χειρόνος
 πλέον ἔχειν καὶ τὸν δυνατώτερον τοῦ ἀδυνατώτερον. δη-
 λοι δὲ ταῦτα πολλαχοῦ ὅτι οὕτως ἔχει. καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις
 ζωοῖς καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς
 γένεσιν, ὅτι οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρείττω τοῦ
 ἥττονος ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν. ἐπεὶ ποῖω δικαίῳ χρῶμε-
 νος Ξερόξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ E
 ἐπὶ Σκυθίας ἢ — *ἡ δὲ φύσις* ἀλλὰ μυρία ἂν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν·
 ἀλλ', οἶμαι, οὗτοι κατὰ φύσιν τὴν τοῦ δικαίου ταῦτα

πραίτους, καὶ ναὶ μὰ Δία κατὰ νόμον γε τὸν τῆς φύ-
σεως, οὐ μέντοι ἴσως κατὰ τοῦτον, ὃν ἡμεῖς [τιθέμεθα]
πλάττοντες, τοὺς βελτίστους καὶ ἐρρωμενεστάτους ἡμῶν
αὐτῶν, ἐκ νέων λαμβάνοντες, ὥσπερ λέοντας, κατεπά-
δοντές τε καὶ γοητεύοντες καταδουλούμεθα λέγοντες, ὥς
τὸ ἴσον χρὴ ἔχειν καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον.
ἐὰν δέ γε, οἶμαι, φύσιν ἱκανὴν γένηται ἔχων ἀνὴρ, πάν-
τα ταῦτα ἀποσεισάμενος καὶ διαρρηξας καὶ διαφυγών,
καταπατήσας τὰ ἡμέτερα γράμματα καὶ μαγγανεύματα
καὶ ἐπωδὰς καὶ νόμους τοὺς παρὰ φύσιν ἅπαντας, ἐπ-
αναστάς ἀνεφάνη δεσπότης ἡμέτερος ὁ δοῦλος, καὶ ἐν-
ταῦθα ἐξέλαμψε τὸ τῆς φύσεως δίκαιον. δοκεῖ δέ μοι καὶ
Πίνδαρος ἅπερ ἐγὼ λέγω ἐνδείκνυσθαι ἐν τῷ ᾄσματι ἐν
ᾧ λέγει ὅτι

νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς
θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων·

οὗτος δὲ δῆ, φησὶν,
ἄγει δικαίων τὸ βιαιότατον
ὑπερτάτα χειρὶ· τεκμαίρομαι
ἐργοῖσιν Ἡρακλῆος, ἐπεὶ ἀπριάτας —

λέγει οὕτω πως· τὸ γὰρ ᾄσμα οὐκ ἐπίσταμαι· λέγει δ' ὅτι
οὔτε πριάμενος οὔτε δόντος τοῦ Γηρυόνου ἠλάσατο τὰς
βοῦς, ὥς τούτου οὗτος τοῦ δικαίου φύσει, καὶ βοῦς καὶ
τᾶλλα κτήματα εἶναι πάντα τοῦ βελτιονός τε καὶ κρείττο-
νος τὰ τῶν χειρόνων τε καὶ ἡττόνων.

XL. Τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς οὕτως ἔχει, γνώσει δέ, ἂν
ἐπὶ τὰ μέγιστα ἐλθῇς ἐάσας ἤδη φιλοσοφίαν. φιλοσοφία γάρ
τοί ἐστιν, ᾧ Σώκρατες, χαρίεν, ἂν τις αὐτοῦ μετρίως
ᾄψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἐν-
διατρίψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν γὰρ καὶ πάν-
των ἄπειρον γεγονέναι ἐστίν, ὃν χρὴ ἐμπειρον εἶναι τὸν

μέλλοντα καλὸν ἀγαθὸν καὶ εὐδόκιμον ἔσεσθαι ἄνδρα.
καὶ γὰρ τῶν νόμων ἅπειροι γίνονται τῶν κατὰ τὴν πό-
λιν, καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρῶμενον ὁμιλεῖν ἐν τοῖς συμ-
βολαίοις τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν
ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ συλλή-
βδην τῶν ἡθῶν παντάπασιν ἅπειροι γίνονται. ἐπειδὴν
οὖν ἔλθωσιν εἰς τινα ἰδίαν ἢ πολιτικὴν πρᾶξιν, καταγέ-
λαστοι γίνονται, ὥσπερ γε, οἶμαι, οἱ πολιτικοί, ἐπειδὴν Ε
αὐτοὶ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλθωσι καὶ τοὺς λόγους, *οἱ πολιτικοὶ*
καταγέλαστοί εἰσι. συμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου
λαμπρὸς τ' ἐστὶν ἕκαστος ἐν τοῦτῳ, κατὰ τοῦτ' ἐπείγεται,
νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τοῦτῳ μέρος,
ἵν' αὐτὸς αὐτοῦ τυγχάνει βέλτιστος ὢν

ὅπου δ' ἂν φανῶλος ἦ, ἐντεῦθεν φεύγει καὶ λοιδορεῖ τοῦ- 485 F *μὲν αὖ*
το, τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ. εὐνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, ἡγούμενος οὐ-
τως αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπαινεῖν. ἀλλ', οἶμαι, τὸ ὀρθότατον
ἐστὶν ἀμφοτέρων μετασχεῖν· φιλοσοφίας μὲν ὅσον παι-
δείας χάριν καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν μειρακίῳ
ᾧτι φιλοσοφεῖν· ἐπειδὴν δὲ ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἄν-
θρωπος ἐτι φιλοσοφῇ, καταγέλαστον. ὦ Σώκρατες, τὸ
χρῆμα γίγνεται, καὶ ἔγωγε ὁμοιωτάτον πάσχω πρὸς τοὺς B
φιλοσοφοῦντας ὥσπερ πρὸς τοὺς ψελλιζομένους καὶ παί-
ζοντας. ὅταν μὲν γὰρ παιδίον ἴδω, ᾧ ἐτι προσήκει διαλέ-
γεσθαι οὕτω, ψελλιζόμενον καὶ παίζον, χαίρω τε καὶ χα-
ρίεν μοι φαίνεται καὶ ἑλευθέριον καὶ πρέπον τῇ τοῦ παι-
δίου ἡλικίᾳ, ὅταν δὲ σαφῶς διαλεγόμενον παιδαρίον
ἀκούσω, πικρὸν τί μοι δοκεῖ χρῆμα εἶναι καὶ ἀνία μου τὰ
ὅσα καὶ μοι δοκεῖ δουλοπρεπές τι εἶναι· ὅταν δὲ ἀνδρὸς
ἀκούσῃ τις ψελλιζόμενον ἢ παίζοντα ὄρα, καταγέλαστον C
φαίνεται καὶ ἄνανδρον καὶ πληγῶν ἄξιον. ταῦτόν οὖν
ἔγωγε τοῦτο πάσχω καὶ πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας. παρὰ
νέῳ μὲν γὰρ μειρακίῳ ὄρα ἄνθρωπον φιλοσοφίαν ἄγμαι, καὶ πρέ-

πειν μοι ὁκοεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἐλεύθερόν τινα εἶναι τοῦτον
 τὸν ἄνθρωπον. τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα ἀνελεύθερον
 καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς ἀξιώσονται ἑαυτὸν οὔτε καλοῦ οὔτε
 D γενναίου πράγματος· ὅταν δὲ δὴ πρεσβύτερον ἴδω ἔτι
 φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοι δο-
 κεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ ἀνὴρ. ὃ γὰρ νῦν
 δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ πάντῃ εὐ-
 φυῆς ἢ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως
 καὶ τὰς ἀγορὰς, ἐν αἷς ἔφη ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρε-
 πεῖς γίνεσθαι, καταδεδυκότι δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιώναι
 μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα,
 E ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ νεανικὸν μηδέποτε φθιγγέσθαι.

XLII. Ἐγὼ δέ, ὦ Σώκρατες, πρὸς σέ ἐπιεικῶς ἔχω
 φιλικῶς· κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν ὅπερ Ἰό Ζήθος
 πρὸς τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὐπερ ἐμνήσθην. καὶ
 γὰρ ἐμοὶ τοιαῦτ' ἅττα ἐπέρχεται πρὸς σέ λέγειν, οἷάπερ
 ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅτι ἀμελεῖς, ὦ Σώκρατες, ὃν
 δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ἄνθρωπος ὥδε γενναίαν μει-
 486 ρακιδῶδει τιτὴ διαπρέπεις μορφώματι, καὶ οὐτ' ἂν δίκης
 βουλαῖσι προσθεῖ' ἂν ὁρθῶς λόγον, οὐτ' εἰκὸς ἂν καὶ πι-
 .·· θανὸν λάβοις, οὐθ' ὑπὲρ ἄλλου νεανικὸν βούλευμα βου-
 λεύσαιο. καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες — καὶ μοι μηδὲν
 ἀχθεσθῆς· εὐνοία γὰρ ἐμῷ τῇ σῇ — οὐκ ἀσχερὸν δοκεῖ
 σοι εἶναι οὕτως ἔχειν, ὥς ἐγὼ σέ οἶμαι ἔχειν καὶ τοὺς ἄλλους
 τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας; νῦν γὰρ εἰ τις
 σοῦ λαβόμενος ἢ ἄλλου ὁτονοῦν τῶν τοιούτων εἰς τὸ δε-
 σμωτήριον ἀπαγάγοι, φάσκων ἀδικεῖν μηδὲν ἀδικοῦντα,
 οἷσθ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅ τι χορήσαιο σαυτῷ, ἀλλ' ἐλιγνυῆς
 ἂν καὶ χασμῷ οὐκ ἔχων ὅ τι εἰποις, καὶ εἰς τὸ δικαστή-
 ριον ἀναβάς, κατηγοροῦν τυχὼν πάντῃ φαύλου καὶ μοχθη-
 ροῦ, ἀποθάνοις ἂν, εἰ βούλοιτο θανάτου σοι τιμᾶσθαι.
 καίτοι πῶς σοφὸν τοῦτ' ἐστίν, ὦ Σώκρατες, εἰ τις εὐφυῆ

ἀνθρώπον ἀδικεῖν φασκεῖν καὶ ἀδικεῖν φασκεῖν

λαβοῦσα τέχνη φῶτα ἔθηκε χείρουα, μήτε αὐτὸν αὐτῷ
 δυνάμενον βοηθεῖν μηδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κιν-
 δύνων μήτε ἑαυτὸν μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν
 ἐχθρῶν περισπλάσθαι πᾶσαν τὴν οὐσίαν, ἀτεχνῶς δὲ ἄτι- C
 μον ξῆν ἐν τῇ πόλει; τὸν δὲ τοιοῦτον, εἴ τι καὶ ἀγροικο-
 τερον τιεῖσθαι, ἔξεστιν ἐπὶ κόρης τύπτοντα μὴ διδόναι
 δίκην· ἀλλ' ὦ γαθέ, ἐμοὶ πείθου, παῦσαι δ' ἐλέγχων,
 πραγμάτων δ' εὐμουσίαν ἔσκει, καὶ ἔσκει ὁπόθεν δόξεις
 φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφείς, εἴτε ληρήματα χορῇ
 φάναι εἶναι εἴτε φλυαρίας, ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοιχήσεις D
 δόμοις· ξηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα
 ἀλλ' οἷς ἔστι καὶ βίος καὶ δόξα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθὰ.

✓ XLII. ΣΩ. Εἰ χροσῆν ἔχων ἐτύγχανον τὴν ψυχὴν,
 ὦ Καλλέκλεις, οὐκ ἂν οἶμι με ἄσμενον εὐρεῖν τούτων τι-
 νὰ τῶν λίθων, ἢ βασανίζουσι τὸν χροσόον, τὴν ἀρίστην,
 πρὸς ἣν τινα ἐμελλον προσεργαζὼν αὐτήν, εἰ μοι ὁμολογή-
 σειεν, ἵκεῖν καλῶς τεθεραπεύσθαι τὴν ψυχὴν, εὐ εἰσε-
 σθαι ὅτι ἱκανῶς ἔχω καὶ οὐδέν μοι δεῖ ἄλλης βασάνου; E

ΚΑΑ. Πρὸς τί δὴ τοῦτ' ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ· νῦν οἶμαι ἐγὼ σοὶ ἐντετυχηκῶς
 τοιούτῳ ἐρμαίῳ ἐντετυχηκέναι.

ΚΑΑ. Τί δὴ;

✓ ΣΩ. Εὐ οἶδ' ὅτι, ἂν μοι σὺ ὁμολογήσῃς περὶ ὧν ἡ
 ἐμὴ ψυχὴ δοξάζει, ταῦτ' ἥδη ἐστὶν αὐτὰ τάληθῃ. ἐννοῶ
 γάρ, ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν ἱκανῶς ψυχῆς περὶ ὅ- 57
 θῶς τε ζωῆς καὶ μὴ τρία ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντα ἔχεις,
 ἐπιστήμην τε καὶ εὐνοίαν καὶ παρησίαν. ἐγὼ γάρ πολ-
 λοις ἐντυγχάνω, οἳ ἐμὲ οὐχ οἶοί τε εἰσεῖ βασανίζειν, διὰ τὸ
 μὴ σοφοὶ εἶναι ὥσπερ σὺ· ἕτεροι δὲ σοφοὶ μὲν εἰσιν, οὐκ
 ἐθέλουσι δέ μοι λέγειν τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὸ μὴ κηδεσθαι
 μου ὥσπερ σὺ· τῷ δὲ ξένῳ τῷδε, Γοργίᾳς τε καὶ Πῶλος,
 σοφῷ μὲν καὶ φίλῳ ἐστὸν ἐμῷ, ἐνδεεστέρω δὲ παρησίᾳς B

καὶ αἰσχυντηροτέρῳ μᾶλλον τοῦ δέοντος· πῶς γάρ οὐ; ὦ
 γε εἰς τοσοῦτον αἰσχύνης ἐληλύθατον, ὥστε διὰ τὸ αἰσχύ-
 νεσθαι τολμᾷ ἐκάτερος αὐτῶν αὐτὸς αὐτῷ ἐναντία λέγειν
 ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγί-
 στων, σὺ δὲ ταῦτα πάντα ἔχεις, ἃ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔχουσι·
 πεπαιδευσαί τε γὰρ ἱκανῶς, ὥς πολλοὶ ἂν φήσαιεν Ἀθη-
 ναίων, καὶ ἐμοὶ εἰ εὖνους. τίμη τεκμηρίῳ χρῶμαι; ἐγὼ
 C σοι ἐρῶ. οἶδα ὑμᾶς ἐγὼ. ὦ Καλλίκλεις, τέτταρας ὄντας
 κοινωνοὺς γεγονότας σοφίας, σέ τε καὶ Τίσανδρον τὸν
 Ἀφιδναῖον καὶ Ἀνδρῶνα τὸν Ἀνδροτιώνοιο καὶ Ναυσικύ-
 δην τὸν Χολαργέα· καὶ ποτε ὑμῶν ἐγὼ ἐπηκουσα βου-
 λευομένων, μέχρι ὅποι τὴν σοφίαν ἀσκητέον εἴη, καὶ οἶδα
 ὅτι ἐνίκᾳ ἐν ὑμῖν τοιάδε τις δόξα, μὴ προθυμείσθαι εἰς
 τὴν ἀκρίβειαν φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ εὐλαβεῖσθαι παρεκε-
 D λεύεσθε ἀλλήλους, ὅπως μὴ πέρα τοῦ δέοντος σοφώτεροι
 γενόμενοι λήσετε διαφθαρέντες. ἐπειδὴ οὖν σου ἀκούω
 ταῦτα ἐμοὶ συμβουλευόντος, ἅπερ τοῖς σεαυτοῦ ἑταίρο-
 τάτοις, ἱκανὸν μοι τεκμηρίον ἐστίν, ὅτι ὥς ἀληθῶς μοι
 εὖνους εἶ. καὶ μὴν ὅτι γε οἷος παρορησιάζεσθαι καὶ μὴ
 αἰσχύνεσθαι, αὐτὸς τε φῆς καὶ ὁ λόγος ὃν ὀλίγον πρότε-
 ρον ἔλεγες ὁμολογεῖ σοι. ἔχει δὴ οὕτως ὅτι τοῦτων
 E πέρι μιν· ἐάν τι σὺ ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογήσῃς μοι, βε-
 βασανισμένον τοῦτ' ἤδη ἐστὶ ἱκανῶς ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ
 σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὸ δεήσει ἐπ' ἄλλην βάσανον ἀναφέ-
 ρειν. οὐ γάρ ἄν ποτε αὐτὸ συνεχώρησας σὺ οὔτε σοφίας
 ἐνδεία οὔτ' αἰσχύνης παρουσία, οὐδ' αὖ ἀπατῶν ἐμὲ συγ-
 χωρήσῃς ἂν· φίλος γάρ μοι εἶ, ὥς καὶ αὐτὸς φῆς. τῷ
 ὄντι οὖν ἡ ἐμὴ καὶ σὴ ὁμολογία τέλος ἤδη ἔξει τῆς ἀλη-
 θείας. πάντων δὲ καλλίστη ἐστὶν ἡ σκέψις, ὦ Καλλίκλεις,
 περὶ τούτων ὧν σὺ δὴ μοι ἐπετίμησας, ποῖόν τινα χορὴ εἶ-
 488 ναι τὸν ἄνδρα καὶ τί ἐπιτηδεύειν καὶ μέχρι τοῦ, καὶ προ-
 σβύτερον καὶ νεώτερον ὄντα. ἐγὼ γάρ εἰ τι μὴ ὀρθῶς

ΣΩ. Τὰ τῶν πολλῶν ἄρα νόμιμα τὰ τῶν κρείττόνων ἐστίν.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

Ε ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τῶν βελτιόνων; οἱ γὰρ κρείττους βελτίους που κατὰ τὸν σὸν λόγον.

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τούτων νόμιμα κατὰ φύσιν καλά, κρείττωνων γε ὄντων;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οἱ πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως, ὥς ἄρτι αὐτὸν σὺ ἐλεγες, δίκαιον εἶναι τὸ ἴσον ἔχειν καὶ αἰσχίον τὸ
 489 ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ἐστὶ ταῦτα ἢ οὐ; καὶ ὅπως μὴ
 ἀλώσει ἐνταῦθα σὺ αἰσχυρόμενος νομίζουσιν. ἢ οὐ, οἱ
 πολλοὶ τὸ ἴσον ἔχειν ἄλλ' οὐ τὸ πλέον δίκαιον εἶναι, καὶ
 αἰσχίον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; μὴ φθόνοι μοι ἀπο-
 κρίνασθαι τοῦτο, Καλλίκλεις, ἵν', εἰάν μοι ὁμολογήσης,
 βεβαιώσωμαι ἤδη παρὰ σοῦ, ἅτε ἱκανοῦ ἀνδρὸς διαγινώ-
 ναι ὁμολογηκότος.

ΚΑΛ. Ἄλλ' οἱ γε πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως.

ΣΩ. Οὐ νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἰσχίον τὸ ἀδικεῖν
 τοῦ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φύ-
 Β σει· ὥστε κινδυνεύεις οὐκ ἀληθῆ λέγειν ἐν τοῖς πρόσθετα
 οὐδὲ ὀρθῶς ἐμοῦ κατηγορεῖν λέγων, ὅτι ἐναντίον ἐστὶν α
 νόμος καὶ ἡ φύσις, ἃ δὴ καὶ ἐγὼ γινούς κακουργῶ ἐν τοῖς
 λόγοις, εἰάν μὲν τις κατὰ φύσιν λέγῃ, ἐπὶ τὸν νόμον ἄγων,
 εἰάν δέ τις κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ τὴν φύσιν.

XLIV. ΚΑΛ. Οὐτοσί ἀνὴρ οὐ παύσεται φλυαρῶν.
 εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχύνει, τηλικούτος ὢν, ὁνό-
 C ματα θηρεύων, καὶ εἰάν τις δῆματι ἁμάρτη, ἔρμαιον τοῦτο
 ποιούμενος; ἐμὲ γὰρ οἶε ἄλλο τι λέγειν τὸ κρείττους εἶναι
 ἢ τὸ βελτίους; οὐ πάλα σοι λέγω, ὅτι ταυτόν φημι εἶναι
 τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρεῖττον; ἢ οἶε με λέγειν, εἰάν συρφετὸς

συλλεγῇ δούλων καὶ παιτοδαπῶν ἀνθρώπων μηδενὸς ἕξιων πλὴν ἰσως τῷ σώματι ἰσχυρίσασθαι, καὶ οὗτοι φῶ-
σιν ἅττα, ταῦτα εἶναι νόμιμα;

ΣΩ. Εἶεν, ὦ σοφώτατε Καλλίκλεις· οὕτω λέγεις;

ΚΑΛ. Πάννυ μὲν οὖν.

D

ΣΩ. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ὦ δαιμόνιε, καὶ αὐτὸς πάλα
τοπάξω τοιοῦτόν τί σε λέγειν τὸ κρείττον, καὶ ἀνερωτῶ
γλιχόμενος σαφῶς εἰδέναι ὃ τι λέγεις. οὐ γὰρ δήπου σύ
γε τοὺς δύο βελτίους ἡγεῖ τοῦ ἐνός, οὐδὲ τοὺς σοῦς δού-
λους βελτίους σοῦ, ὅτι ἰσχυρότεροί εἰσιν ἢ σύ. ἀλλὰ πάλιν
ἐξ ἀρχῆς εἶπέ, τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους, ἐπειδὴ οὐ
τοὺς ἰσχυροτέρους; καὶ ὦ θαυμάσιε προότερόν με προδί-
δασκε, ἵνα μὴ ἀποφοιτήσω παρὰ σοῦ.

ΚΑΛ. Εἰρωνεύει, ὦ Σώκρατες.

E

ΣΩ. Μὰ τὸν Ζῆθον, ὦ Καλλίκλεις, ὃ σὺ χρώμενος
πολλὰ νῦν δὴ εἰρωνεύου πρὸς με· ἀλλ' ἴθι εἶπέ, τίνας
λέγεις τοὺς βελτίους εἶναι;

ΚΑΛ. Τοὺς ἀμείνους ἔγωγε.

ΣΩ. Ὅρας ἄρα, ὅτι σὺ αὐτὸς ὀνόματα λέγεις, δηλοῖς
δὲ οὐδέν; οὐκ ἐρεῖς, τοὺς βελτίους καὶ κρείττους πότερον
τοὺς φρονιμωτέρους λέγεις ἢ ἄλλους τινάς;

ΚΑΛ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία τούτους λέγω, καὶ σφύ-
δρα γε.

ΣΩ. Πολλάκις ἄρα εἰς φρονῶν μυρίων μὴ φρονούν- 490
των κρείττων ἐστὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ τοῦτον ἄρχειν
δεῖ, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ πλεον ἔχειν τὸν ἄρχοντα τῶν
ἀρχομένων· τοῦτο γάρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν — καὶ
οὐ ῥήματι θηρεύω — εἰ ὁ εἰς τῶν μυρίων κρείττων.

ΚΑΛ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἐστὶν ἃ λέγω. τοῦτο γὰρ οἶμαι
ἐγὼ τὸ δίκαιον εἶναι φύσει, τὸ βελτίῳ ὄντα καὶ φρονιμώ-
τερον καὶ ἄρχειν καὶ πλεον ἔχειν τῶν φαυλοτέρων.

XLV. ΣΩ. Ἐχε δὴ αὐτοῦ. τί ποτε αὖ νῦν λέγεις; B

ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὤμεν, ὥσπερ νῦν, πολλοὶ [ἄθροοι] ἄνθρωποι, καὶ ἡμῖν ἢ ἐν κοινῷ πολλὰ σιτία καὶ ποτά, ὤμεν δὲ παντοδαποί, οἳ μὲν ἰσχυροί, οἳ δὲ ἀσθενεῖς, εἰς δὲ ἡμῶν ἢ φρονημώτερος περὶ ταῦτα, ἱατροὺς ὦν, ἢ δέ, οἷον εἰκός, τῶν μὲν ἰσχυρότερος, τῶν δὲ ἀσθενέστερος, ἄλλο τι ἢ οὗτος, φρονημώτερος ἡμῶν ὦν, βελτίων καὶ κρείττων ἐστὶ εἰς ταῦτα;

ΚΑΛ. Πάννυ γε.

- ΣΩ. Ἡ οὖν τούτων τῶν σιτίων πλέον ἡμῶν ἐκτέον αὐτῷ, ὅτι βελτίων ἐστίν, ἢ τῷ μὲν ἄρχειν πάντα ἐκείνον δεῖ νέμειν. ἐν δὲ τῷ ἀναλίσκειν τε αὐτὰ καὶ καταχρησθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ σῶμα οὐ πλεονεκτητέον, εἰ μὴ μέλλει ζημιούσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν πλέον, τῶν δ' ἑλάττω ἐκτέον· ἐὰν δὲ τύχῃ πάντων ἀσθενέσιαιτος ὦν, πάντων ἐλάχιστον τῷ βελτίστῳ, ὦ Καλλίκλεις; οὐχ οὕτως, ὦ ῥαθές;

- ΚΑΛ. Περὶ σιτία λέγεις καὶ ποτά καὶ ἱατροὺς καὶ φλυαρίας· ἐγὼ δὲ οὐ ταῦτα λέγω.

ΣΩ. Πότερον οὖν τὸν φρονημώτερον βελτίῳ λέγεις; φάθι ἢ μή.

ΚΑΛ. Ἐγωγε.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐ τὸν βελτίῳ πλέον δεῖν ἔχειν;

ΚΑΛ. Οὐ σιτίων γε οὐδὲ ποτῶν.

ΣΩ. Μανθάνω, ἀλλ' ἴσως ἱματίων, καὶ δεῖ τὸν ὑφαντικώτατον μέριστον ἱμάτιον ἔχειν καὶ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἀμπεχόμενον περιμέναι;

ΚΑΛ. Ποίων ἱματίων;

- ΣΩ. Ἄλλ' εἰς ὑποδήματα δήλον ὅτι δεῖ πλεονεκτεῖν· τὸν φρονημώτατον εἰς ταῦτα καὶ βέλτιστον. τὸν σκυτοτόμον ἴσως μέριστα δεῖ ὑποδήματα καὶ πλεῖστα ὑποδεδεμένον περιπατεῖν.

ΚΑΛ. Ποῖα ὑποδήματα; φλυαρεῖς ἔχων.

ΣΩ. Ἄλλ' εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα λέγεις, ἴσως τὰ τοιάδε·

Δημόσκι· Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Πέροισις

οἶον γεωργικὸν ἄνδρα περὶ γῆν φρόνιμον τε καὶ καλὸν καὶ ἀγαθόν, τοῦτον δὴ ἴσως δεῖ πλεονεκτεῖν τῶν σπερμάτων καὶ ὥς πλείστῳ σπέρματι χρῆσθαι εἰς τὴν αὐτοῦ γῆν.

ΚΑΛ. Ὡς αἰεὶ ταῦτ' ἀλέγεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ μόνον γε, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν.

ΚΑΛ. Νῆ τοὺς θεοὺς, ἀτεχνῶς γε αἰεὶ σκυτέας τε καὶ 491 κναφέας καὶ μαγείρους λέγων καὶ ἱατροὺς οὐδὲν παύει, ὥς περὶ τούτων ἡμῖν ὄντα τὸν λόγον.

ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ ἐρεῖς περὶ τίνων ὁ κρείττων τε καὶ φρονημώτερος πλεον ἔχων δικαίως πλεονεκτεῖ; ἢ οὔτε ἐμοῦ υποβάλλοντος ἀνέξει οὗτ' αὐτὸς ἐρεῖς;

ΚΑΛ. Ἄλλ' ἐγώ γε καὶ πάσαι λέγω. πρῶτον μὲν τοὺς κρείττους οἳ εἰσιν οὐ σκυτοτόμους λέγω οὐδὲ μαγείρους, Β ἀλλ' οἳ ἂν εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα φρόνιμοι ᾧσιν, ὅντινα ἂν τρόπον εὖ οἰκοῖτο, καὶ μὴ μόνον φρόνιμοι, ἀλλὰ καὶ ἀνδρεῖοι, ἱκανοὶ ὄντες ἃ ἂν νοήσωσιν ἐπιτελεῖν, καὶ μὴ ἀποκαμνῶσι διὰ μαλακίαν τῆς ψυχῆς.

XLVI. ΣΩ. Ὅρας, ὦ βέλτιστε Καλλίκλεις, ὥς οὐ ταῦτ' αὐτὸ σὺ τ' ἐμοῦ κατηγορεῖς καὶ ἐγὼ σοῦ; σὺ μὲν γὰρ ἐμὲ φῆς αἰεὶ ταῦτ' ἀλέγειν, καὶ μέμφει μοι· ἐγὼ δὲ σοῦ του- ναυτίον, ὅτι οὐδέποτε ταῦτ' ἀλέγεις περὶ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους τοὺς ἰσχυροτέ- C ρους ὠρίζου, αὐτίς δὲ τοὺς φρονημωτέρους, νῦν δ' αὖ ἑτερόν τι ἤκεις ἔχων· ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγονται οἱ κρείττους καὶ οἱ βελτίους. ἀλλ' ὦ ῥαθὲ, εἰπὼν ἀπαλάγηθι, τίνας ποτὲ λέγεις τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους καὶ εἰς ὅ τι.

ΚΑΛ. Ἄλλ' εἰρηκὰ γε ἐγώ γε τοὺς φρονημῶντας εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ ἀνδρείους. τούτους γὰρ προσ- D ἡκει τῶν πόλεων ἄρχειν, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτ' ἐστί, πλεον ἔχειν τούτους τῶν ἄλλων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων

ΣΩ. Τί δὲ αὐτῶν, ὦ ἑταῖρε; τί οἶει; ἄρχοντας ἢ ἀρχομένους;

ΚΑΛ. Πῶς λέγεις;

ΣΩ. Ἐνα ἕκαστον λέγω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα· ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων;

ΚΑΛ. Πῶς ἑαυτοῦ ἄρχοντα λέγεις;

ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολλοί, σώφρονα ὄντα καὶ ἐγκρατῆ αὐτὸν ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἄρχοντα τῶν ἐν ἑαυτῷ.

ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἴ· τοὺς ἡλιθίους λέγεις τοὺς σώφρονας.

ΣΩ. Πῶς γάρ; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν γνοίη, ὅτι οὐ τοῦτο λέγω.

ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες. ἐπεὶ πῶς ἂν εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὀφροῦν; ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν καλὸν καὶ δίκαιον, ὃ ἐγὼ σοι νῦν παρρησιαζόμενος λέγω, ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βιωσόμενον τὰς μὲν ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ ἔῃν ὡς μεγίστας εἶναι καὶ μὴ 492 κολάζειν, ταύταις δὲ ὡς μεγίσταις οὖσαις ἱκανὸν εἶναι ὑπηρετεῖν δι' ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν, καὶ ἀποπιμπλάναι ὧν ἂν αἰὲς ἡ ἐπιθυμία γίγνηται. ἀλλὰ τοῦτ', οἶμαι, τοῖς πολλοῖς οὐ δυνατόν· ὅθεν ψέγουσι τοὺς τοιοῦτους δι' αἰσχύνην, ἀποκρυπτόμενοι τὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν, καὶ αἰσχρὸν δὴ φασιν εἶναι τὴν ἀκολασίαν, ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐγὼ ἔλεγον, δουλοῦμενοι τοὺς βελτίους τὴν φύσιν ἀνθρώπους, καὶ αὐτοὶ οὐ δυνάμενοι ἐκπορίζεσθαι ταῖς ἡδοναῖς πλήρωσιν ἐπαινοῦσι τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην διὰ τὴν αὐτῶν ἀνανδρίαν. ἐπεὶ γε οἷς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν ἢ βασιλέων υἱεῖσιν εἶναι ἢ αὐτοὺς τῇ φύσει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι ἀρχὴν τινα ἢ τυραννίδα ἢ δυναστείαν, τί τῇ ἀληθείᾳ αἰσχίον καὶ κάκιον εἴη σωφροσύνης τούτοις τοῖς ἀνθρώποις· οἷς ἐξὸν ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν

καὶ μηδενὸς ἐμποδῶν ὄντος, αὐτοὶ ἑαυτοῖς δεσπότην ἐπα-
γάγουσι τὸν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων νόμον τε καὶ λόγον
καὶ ψόγον; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄθλιοι γερονότες εἴησαν ὑπὸ
τοῦ καλοῦ τοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σωφροσύνης, μη- C
δὲν πλέον νέμοντες τοῖς φίλοις τοῖς αὐτῶν ἢ τοῖς ἐχθροῖς,
καὶ ταῦτα ἄρχοντες ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει; ἀλλὰ τῇ ἀλη-
θείᾳ, ᾧ Σώκρατες, ἣν φῆς σὺ διώκειν, ᾧ δ' ἔχει τρυφή
καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία, ἐὰν ἐπικουρίαν ἔχη, τοῦτ'
ἐστὶν ἀρετὴ τε καὶ εὐδαιμονία· τὰ δὲ ἄλλα ταῦτ' ἐστὶ τὰ
καλλωπίσματα. τὰ παρὰ φύσιν συνθήματα ἀνθρώπων,
φλυαρία καὶ οὐδενὸς ἄξια.

XLVII. ΣΩ. Οὐκ ἀγεννῶς γε, ᾧ Καλλίκλεις, ἐπεξ- B
έρχει τῷ λόγῳ παρησιαζομενός· σαφῶς γὰρ σὺ νῦν λέ-
γεις, ἃ οἱ ἄλλοι διανοοῦνται μὲν, λέγειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι.
δέομαι οὖν ἐγὼ σοι μηδενὶ τρόπῳ ἀνεῖναι, ἵνα τῷ ὄντι
κατάδηλον γένηται πῶς βιωτέον. καὶ μοι λέγε· τὰς μὲν
ἐπιθυμίας φῆς οὐ κολαστέον, εἰ μέλλει τις οἶον δεῖ εἶναι,
ἐῶντα δὲ αὐτὰς ὥς μεγίστας πλήρωσιν αὐταῖς ἀμόθεν γέ
ποθεν ἐτοιμάζειν, καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἀρετὴν;

ΚΑΛ. Φημί ταῦτα ἐγώ.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς λέγονται οἱ μηδενὸς δεόμενοι
εὐδαίμονες εἶναι.

ΚΑΛ. Οἱ λίθοι γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ οἱ νεκροὶ εὐδαι-
μονέστατοι εἴεν.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ ὥς γε σὺ λέγεις δεινὸς ὁ βίος.
οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε
λέγει, λέγων

τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μὲν ἐστὶ κατθανεῖν, καὶ ψυχὴν τὴν ἀνθρώπου
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν;

καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν· ἢ δὴ τοῦ ἐγωγε καὶ 493
ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὥς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν, καὶ τὸ μὲν
σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα, τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο, ἐν ᾧ ἐπιθυ-

μῖαι εἰσί· τυγχάνει ὃν οἶον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν
 ἄνω κάτω. καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνὴρ,
 ἴσως Σικελὸς τις ἢ Ἰταλῆς, παράγων τῷ ὀνόματι διὰ τὸ
 πιθανόν τε καὶ πειστικὸν ὠνόμασε Πίθον, τοὺς δὲ ἀνοή-
 τους ἀμύητους· τῶν δ' ἀμύητων τοῦτο τῆς ψυχῆς, οὗ αἱ
 ἐπιθυμίαι εἰσὶ, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανόν, ὥς
 τετρημένος εἰη Πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας. τοῦ-
 νακτίον δὲ οὗτος σοί, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται ὥς τῶν
 ἐν Αἰδοῦ — τὸ αἰδὲς ἡ δὴ λέγων — οὗτοι ἀθλιώτατοι ἂν
 εἶεν οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον Πίθον
 ὕδωρ ἑτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κοσκίνῳ. τὸ δὲ κόσκινον
 ἄρα λέγει, ὥς εἴη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων, τὴν ψυχὴν εἶναι
 τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπείκασε τὴν τῶν ἀνοήτων ὥς τε-
 τρημένην, ἅτε οὐ δυναμένην στέγειν δι' ἀπιστίαν τε καὶ
 λήθην. ταῦτ' ἐπεικῶς μὲν ἔστιν ὑπὸ τι ἄτοπα, δηλοῖ μὲν
 ὃ ἐγὼ βούλομαι σοὶ ἐνδειξάμενος, ἔάν πως οἷός τε ὦ. πεί-
 σαι μεταθέσθαι, ἀντὶ τοῦ ἀπληστος καὶ ἀκόλαστος ἔχον-
 τος βίου τὸν κοσμίως καὶ τοῖς ἀεὶ παρούσιν ἱκανῶς καὶ
 ἐξαρκούντως ἔχοντα βίον ἐλέσθαι. ἀλλὰ πότερον πείθω
 τί σε καὶ μετατίθεσαι εὐδαιμονεστέρους εἶναι τοὺς κο-
 σμίους τῶν ἀκολάστων, ἢ οὐδ' ἂν ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα
 μυθολογῶ, οὐδὲν τι μᾶλλον μεταθήσει;

ΚΑΛ. Τοῦτ' ἀληθέστερον εἴρηκας, ὦ Σώκρατες.

XLVIII. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἄλλην σοὶ εἰκόνα λέγω ἐκ

τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου τῇ νῦν. σιόπει γάρ εἰ τοιόνδε λέγεις
 περὶ τοῦ βίου ἑκατέρου, τοῦ τε σώφρονος καὶ τοῦ ἀκολά-
 στον, οἶον εἰ δυοῖν ἀνδρῶν ἑκατέρῳ Πίθοι, πολλοὶ εἶεν,
 καὶ τῷ μὲν ἑτέρῳ ὑγιεῖς καὶ πλήρεις, ὁ μὲν οἴνου, ὁ δὲ
 μέλιτος, ὁ δὲ γάλακτος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολλῶν, νάματα
 δὲ σπάνια καὶ χαλεπὰ ἐκάστου τούτων εἶη καὶ μετὰ πολ-
 λῶν πόνων καὶ χαλεπῶν ἐκποριζόμενα· ὁ μὲν οὖν ἕτερος
 πληρωσάμενος μὴτ' ἐποχετεύει μὴτε τι φροντίζει, ἀλλ'

ἐνεκα τούτων ἡσυχίαν ἔχοι· τῷ δ' ἑτέρῳ τὰ μὲν νάματα, ὥσπερ καὶ ἐκείνῳ, δυνατὰ μὲν πορίζεσθαι, χαλεπὰ δέ, τὰ δ' ἀγγεῖα τετρημένα καὶ σαθρά. ἀναγκάζοιτο δ' αἰεὶ καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν πιμπλάναι αὐτὰ, ἢ τὰς ἐσχάτας λυποῖτο 494 λύπας· ἄρα τοιούτου ἑκατέρου ὄντος τοῦ βίου, λέγεις τὸν τοῦ ἀκολάστου εὐδαιμονέστερον εἶναι ἢ τὸν τοῦ κοσμίου; πείθω τί σε ταῦτα λέγων συγχωρῆσαι τὸν κόσμιον βίον τοῦ ἀκολάστου ἀμείνω εἶναι, ἢ οὐ πείθω;

ΚΑΛ. Οὐ πείθεις, ὦ Σώκρατες, τῷ μὲν γὰρ πληρωσαμένῳ ἐκείνῳ οὐκέτ' ἔστιν ἡδονὴ οὐδεμία, ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸ ὥσπερ λίθον ζῆν, ἐπειδὴν πληρώσῃ, μήτε χαίροντα ἔτι μήτε λυπούμενον. ἀλλ' ἐν τούτῳ ἔστι τὸ ἡδέως ζῆν, ἐν τῷ ὡς πλείστον ἐπιρρεῖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη γ', ἂν πολὺ ἐπιρρῆ, πολὺ καὶ τὸ ἀπὸν εἶναι, καὶ μεγάλ' ἅττα τὰ τρήματα εἶναι ταῖς ἐκροαῖς;

ΚΑΛ. Πάνν μὲν οὖν.

ΣΩ. Χαραδριοῦτινὰ αὐτὸν βίον λέγεις, ἀλλ' οὐ νεκροῦ οὐδὲ λίθου, καὶ μοι λέγε· τὸ τοιόνδε λέγεις οἷον περὶ νῆν καὶ πεινῶντα ἐσθίειν;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Καὶ διψῆν γε καὶ διψῶντα πίνειν;

ΚΑΛ. Λέγω, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἀπάσας ἔχοντα καὶ δυνάμενον πληροῦν χαίροντα εὐδαιμόνως ζῆν.

XLIX. ΣΩ. Εὖ γε, ὦ βέλτιστε· διατέλει γὰρ ὥσπερ ἡρῶ, καὶ ὅπως μὴ ἀπαισχυνεῖ. δεῖ δέ, ὡς ἔοικε, μηδ' ἐμὲ ἀπαισχυνθῆναι, καὶ πρῶτον μὲν εἰπέ, εἰ καὶ ψωρῶντα καὶ κνησιῶντα, ἀφθόνως ἔχοντα τοῦ κνησθαι, κνώμενον διατελοῦντα τὸν βίον εὐδαιμόνως ἔστι ζῆν.

ΚΑΛ. Ὡς ἄτοπος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀτεχνῶς δη-
μηγρός.

ΣΩ. Τοιγάρτοι, ὦ Καλλίκλεις, Πῶλον μὲν καὶ Γορ-

ρίαν καὶ ἐξέπληξα καὶ αἰσχύνεσθαι ἐποίησα, σὺ δὲ οὐ μὴ ἐκπλαγῆς οὐδὲ μὴ αἰσχυνηθῆς· ἀνδρείος γὰρ εἶ. ἀλλ' ἀποκρίνον μόνον.

ΚΑΛ. Φημί τοίνυν καὶ τὸν κνώμενον ἡδέως αἰβῶναι.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἡδέως, καὶ εὐδαιμόνως;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

Ε ΣΩ. Πότερον εἰ τὴν κεφαλὴν μόνον κνησιῶ, ἢ ἔτι τί σε ἐρωτῶ; ὅρα, ὦ Καλλίκλεις, τί ἀποκρίνεις, εἰάν τις σε τὰ ἐχόμενα τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα ἐρωτᾷ· καὶ τούτων τοιούτων ὄντων κεφάλαιον, ὁ τῶν κιναιδῶν βίος, οὗτος οὐ δεινὸς καὶ αἰσχυρὸς καὶ ἄθλιος; ἢ τούτους τολμήσεις λέγειν εὐδαιμόνας εἶναι, εἰάν ἀφθόνως ἔχωσιν ὧν δέονται;

ΚΑΛ. Οὐκ αἰσχύνει εἰς τοιαῦτα ἄγων, ὦ Σώκρατες, τοὺς λόγους;

ΣΩ. Ἡ γὰρ ἐγὼ ἄγω ἐνταῦθα, ὦ γενναῖε, ἢ ἐκεῖνος, ὅς ἂν φῇ ἀνέδην οὕτω τοὺς χαίροντας, ὅπως ἂν χαίρωσιν.
495 εὐδαιμόνας εἶναι, καὶ μὴ διορίζεται τῶν ἡδονῶν ὅποια ἀγαθὰ καὶ κακαί; ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν λέγε, πότερον φῆς εἶναι τὸ αὐτὸ ἡδὺ καὶ ἀγαθόν, ἢ εἶναι τι τῶν ἡδέων, ὃ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν;

ΚΑΛ. Ἵνα δὴ μοι μὴ ἀνομολογούμενος ἢ ὁ λόγος, εἰάν ἕτερον φήσω εἶναι, τὸ αὐτὸ φημι εἶναι.

ΣΩ. Διαφθείρεις, ὦ Καλλίκλεις, τοὺς πρώτους λόγους, καὶ οὐκ ἂν ἔτι μετ' ἐμοῦ ἱκανῶς τὰ ὄντα ἐξετάζεις, εἴπερ παρὰ τὰ δοκοῦντα σαντῶ ἔρεῖς.

Β ΚΑΛ. Καὶ γὰρ σὺ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν ὀρθῶς ποιῶ οὕτ' ἐγώ, εἴπερ ποιῶ τοῦτο, οὔτε σὺ. ἀλλ', ὦ μακάριε, ἄθρει, μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ ἀγαθόν, τὸ πάντως χαίρειν· ταῦτά τε γὰρ τὰ νῦν διὰ αἰνιχθέντα πολλὰ καὶ αἰσχυρὰ φαίνεται συμβαίνοντα, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, καὶ ἄλλα πολλὰ.

Δημόφω Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόσιος

ΚΑΛ. Ὡς σύ γε οἶει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Σὺ δὲ τῷ ὄντι, ὦ Καλλίκλεις, ταῦτα ἰσχυρίζεαι;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

Ι. ΣΩ. Ἐπιχειροῦμεν ἄρα τῷ λόγῳ ὥς σου σπου-
δάζοντος;

ΚΑΛ. Πάννυ γε σφόδρα.

ΣΩ. Ἴθι δὴ μοι, ἐπειδὴ οὕτω δοκεῖ, διελού τάδε·
ἐπιστήμην πον καλεῖς τι;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὐ καὶ ἀνδρείαν νῦν δὴ ἐλεγές τινα εἶναι μετὰ
ἐπιστήμης;

ΚΑΛ. Ἐλεγον γάρ.

ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὥς ἕτερον τὴν ἀνδρείαν τῆς ἐπι-
στήμης δύο ταῦτα ἐλεγες;

ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Τί δέ; ἡδονὴν καὶ ἐπιστήμην ταῦτόν ηἴ ἕτερον; Ι

ΚΑΛ. Ἐτερον δήπου, ὦ σοφώτατε σύ.

ΣΩ. Ἡ καὶ ἀνδρείαν ἑτέραν ἡδονῆς;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Φέρε δὴ ὅπως μεμνησόμεθα ταῦτα, ὅτι Καλλι-
κλῆς ἔφη Ἀχαρνεὺς ἡδὺ μὲν καὶ ἀγαθὸν ταῦτόν εἶναι,
ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀνδρείαν καὶ ἀλλήλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ
ἕτερον.

ΚΑΛ. Σωκράτης δέ γε ἡμῖν ὁ Ἀλωπεκῆθεν οὐχ
ὁμολογεῖ ταῦτα. ἢ ὁμολογεῖ;

ΣΩ. Οὐχ ὁμολογεῖ· οἶμαι δέ γε οὐδὲ Καλλικλῆς, Ε
ὅταν αὐτὸς αὐτὸν θεᾷσῃται ὀρθῶς. εἰπέ γάρ μοι, τοὺς εὖ
πράττοντας τοῖς κακῶς πράττουσιν οὐ τούναντίον ἡγεῖ
πάθος πεπονθέναι;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν, εἰπερ ἐναντία ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλοις,
ἀνάγκη περὶ αὐτῶν ἔχειν ὥσπερ περὶ ὑγιείας ἔχει καὶ νό-

σου; οὐ γὰρ ἅμα δῆπου ὑγιαίνει τε καὶ νοσεῖ ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ ἅμα ἀπαλλάττεται ὑγείας τε καὶ νόσου.

ΚΑΛ. Πῶς λέγεις;

ΣΩ. Οἷον περὶ ὅτου βούλει τοῦ σώματος ἀπολα-
496 βῶν σκόπει. νοσεῖ που ἄνθρωπος ὀφθαλμούς, ὃ ὄνομα ὀφθαλμία;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐ δῆπου καὶ ὑγιαίνει γε ἅμα τοὺς αὐτοὺς;

ΚΑΛ. Οὐδ' ὅπωςτιοῦν.

ΣΩ. Τί δέ; ὅταν τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλλάττεται, ἄρα τότε καὶ τῆς ὑγείας ἀπαλλάττεται τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τελευτῶν ἅμα ἀμφοτέρων ἀπήλλακται;

ΚΑΛ. Ἦκιστά γε.

ΣΩ. Θαυμάσιον γάρ, οἶμαι, καὶ ἄλογον γίγνεται ἢ γάρ;

Β ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Ἄλλ' ἐν μέρει, οἶμαι, ἐκάτερον καὶ λαμβάνει καὶ ἀπολλύει; ἢ οὐκ αὖτις ἀπολλύει τὸ ἅμα;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰσχὺν καὶ ἀσθένειαν ὡσαύτως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ τάχος καὶ βραδυτήτα;

ΚΑΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἡ καὶ τἀγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τἀναν-
τία τούτων, κακὰ τε καὶ ἀθλιότητα, ἐν μέρει λαμβάνει καὶ ἐν μέρει ἀπαλλάττεται ἐκάτερου;

ΚΑΛ. Πάντως δῆπου.

Γ ΣΩ. Ἐὰν εὖρωμεν ἄρα ἅττα, ὧν ἅμα τε ἀπαλλάτ-
τεται ἄνθρωπος καὶ ἅμα ἔχει, δῆλον ὅτι ταῦτά γε οὐκ ἂν εἴη τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμολογοῦμεν ταῦτα; καὶ εὖ μάλα σκεψάμενος ἀποκρίνον.

ΚΑΛ. Ἄλλ' ὑπερφυῶς ὡς ὁμολογῶ.

ΛΙ. ΣΩ. Ἴθι δὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ὁμολογημένα. ✓
τὸ πεινῆν ἔλεγες πότερον ἡδὺ ἢ ἀνιαρὸν εἶναι; αὐτὸ λέγω
τὸ πεινῆν.

ΚΑΛ. Ἀνιαρὸν ἔγωγε· τὸ μέντοι πεινῶντα ἐσθί-
ειν ἡδύ.

ΣΩ. Καὶ ἐγὼ· μανθάνω· ἀλλ' οὖν τό γε πεινῆν D
αὐτὸ ἀνιαρὸν· ἢ οὐχί;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ διψῆν;

ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Πότερον οὖν ἐτι πλείω ἐρωτῶ, ἢ ὁμολογεῖς
ἅπασαν ἔνδειαν καὶ ἐπιθυμίαν ἀνιαρὸν εἶναι;

ΚΑΛ. Ὅμολογῶ, ἀλλὰ μὴ ἐρώτα.

ΣΩ. Εἴεν· διψῶντα δὲ δὴ πίνειν ἄλλο τι ἢ ἡδὺ φῆς
εἶναι;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου οὐ λέγεις τὸ μὲν διψῶντα λυ-
πούμενον δήπου εἶναι;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ δὲ πίνειν πλήρως τε τῆς ἐνδείας καὶ ἡδονή; E

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸ πίνειν χαίρειν λέγεις;

ΚΑΛ. Μάλιστα.

ΣΩ. Διψῶντά γε;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Λυπούμενον;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Αἰσθάνει οὖν τὸ συμβαῖνον, ὅτι λυπούμενον
χαίρειν λέγεις ἅμα, ὅταν διψῶντα πίνειν λέγῃς; ἢ οὐχ
ἅμα τρῦτο γίγνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον καὶ χρόνον εἴτε
ψυχῆς εἴτε σώματος βούλει; οὐδὲν γάρ, οἶμαι, διαφέρει.
ἔστι ταῦτα ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Ἔστιν.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὖ γε πράττοντα κακῶς πραττεῖν ἅμα ἀδύνατον ἔφησιν εἶναι.

ΚΑΛ. Φημί γάρ.

497 ΣΩ. Ἀνιώμενον δέ γε χαίρειν δυνατόν ὁμολόγηκας.

ΚΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὸ χαίρειν ἔστιν εὖ πράττειν οὐδὲ τὸ ἀνιῶσθαι κακῶς, ὥστε ἕτερον γίγνεται τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ.

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα σοφίζει, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οἶσθα, ἀλλὰ ἀκκίζει, ὦ Καλλίκλεις· καὶ προῖθι
γε ἔτι εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ἵνα εἰδῇς, ὥς σοφὸς ὢν με νο-
B θετῆς. οὐχ ἅμα διψῶν τε ἕκαστος ἡμῶν πέπνυται καὶ
ἅμα ἡδόμενος διὰ τοῦ πίνειν;

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδα ὅτι λέγεις· ὅτι ἔχων ληρεῖς.

ΓΟΡ. Μηδαμῶς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλ' ἀποκρίνου καὶ
ἡμῶν ἔνεκα, ἵνα περανθῶσιν οἱ λόγοι.

ΚΑΛ. Ἀλλ' αἰ τοιοῦτός ἐστι Σωκράτης, ὦ Γοργία·
σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια ἀνερωτᾶ καὶ ἐξελέγχει.

ΓΟΡ. Ἀλλὰ τί σοι διαφέρει; πάντως οὐ σὴ αὕτη ἡ
τιμή, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ' ὑπόσχες Σωκράτει ἐξελέγξαι
ὅπως αὖ βούληται.

C ΚΑΛ. Ἐρώτα δὴ σὺ τὰ σμικρὰ τε καὶ στενὰ ταῦτα,
ἐπεὶ περ Γοργία δοκεῖ οὕτως.

LII. ΣΩ. Εὐδαίμων εἶ, ὦ Καλλίκλεις, ὅτι τὰ με-
γαλὰ μεμύησαι πρὶν τὰ σμικρὰ· ἐγὼ δ' οὐκ ὥμην θεμι-
τὸν εἶναι. ὅθεν οὖν ἀπέλιπες, ἀποκρίνου, εἰ οὐχ ἅμα
παύεται διψῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἡδόμενος.

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πεινῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν
καὶ ἡδονῶν ἅμα παύεται;

ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν ἡδονῶν ἅμα παύεται;

D

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν οὐχ ἅμα παύεται, ὥς σὺ ὡμολόγεις· νῦν δὲ οὐχ ὁμολογεῖς;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε· τί οὖν δῆ;

ΣΩ. Ὅτι οὐ ταῦτ' ἀρίσκειται, ὦ φίλε, τὰ γὰρ τοῖς ἡδέσιν οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιστοῦσι. τῶν μὲν γὰρ ἅμα παύεται, τῶν δὲ οὐ, ὥς ἑτέρων ὄντων· πῶς οὖν ταῦτ' αἶν εἰη τὰ ἡδέα τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τὰ ἀνιστὰ τοῖς κακοῖς; εἰ δὲ βούλη, καὶ τῇδ' ἐπίσκεψαι· οἶμαι γὰρ σοι οὐδὲ ταύτῃ ὁμολογεῖσθαι. ἄθρει δέ· τοὺς ἀγαθοὺς οὐχὶ ἀγα- E
θῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς, ὥσπερ τοὺς καλοὺς οἷς αἶν κάλλος παρῇ;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τί δέ; ἀγαθοὺς ἄνδρας καλεῖς τοὺς ἄφρονας καὶ δειλοὺς; οὐ γὰρ ἄρτι γε, ἀλλὰ τοὺς ἀνδρείους καὶ φρονίμους ἔλεγες· ἢ οὐ τούτους ἀγαθοὺς καλεῖς;

ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Τί δέ; παῖδα ἀνόητον χαίροντα ἤδη εἶδες;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἄνδρα δὲ οὐπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα;

ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε· ἀλλὰ τί τοῦτο;

ΣΩ. Οὐδέν· ἀλλ' ἀποκρίνου.

ΚΑΛ. Εἶδον.

ΣΩ. Τί δέ; νοῦν ἔχοντα λυπούμενον καὶ χαίροντα; 498

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Πότεροι δὲ μᾶλλον χαίρουσι καὶ λυποῦνται, οἱ φρόνιμοι ἢ οἱ ἄφρονες;

ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε οὐ πολὺ τι διαφέρειν.

ΣΩ. Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τοῦτο. ἐν πολέμῳ δὲ ἤδη εἶδες ἄνδρα δειλόν;

PLATO III.

18

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Τί οὖν; ἀπιόντων τῶν πολεμίων πότεροί σοι ἐδόκουν μᾶλλον χαίρειν, οἱ δειλοὶ ἢ οἱ ἀνδρεῖοι;

Β ΚΑΛ. Ἀμφότεροι ἔμοιγε [μᾶλλον]. εἰ δὲ μή, παραπλησίως γε.

ΣΩ. Οὐδὲν διαφέρει. χαίρουσι δ' οὖν καὶ οἱ δειλοί;

ΚΑΛ. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Καὶ οἱ ἄφρονες, ὥς ἔοικεν.

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Προσιόντων δὲ οἱ δειλοὶ μόνον λυποῦνται ἢ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι;

ΚΑΛ. Ἀμφότεροι.

ΣΩ. Ἄρα ὁμοίως;

ΚΑΛ. Μᾶλλον ἴσως οἱ δειλοί.

ΣΩ. Ἀπιόντων δ' οὐ μᾶλλον χαίρουσιν;

ΚΑΛ. Ἴσως.

ΣΩ. Οὐκοῦν λυποῦνται μὲν καὶ χαίρουσι καὶ οἱ ἄφρονες καὶ οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι
C παραπλησίως, ὥς σὺ φῆς, μᾶλλον δὲ οἱ δειλοὶ τῶν ἀνδρείων;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἷ γε φρόνιμοι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἀγαθοί, οἱ δὲ δειλοὶ καὶ ἄφρονες κακοί;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Παραπλησίως ἄρα χαίρουσι καὶ λυποῦνται οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοί;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν παραπλησίως εἰσὶν ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ οἱ ἀγαθοὶ τε καὶ οἱ κακοί; ἢ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀγαθοὶ [οἱ ἀγαθοὶ] καὶ κακοὶ εἰσὶν οἱ κακοί;

Δ LIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγεις.

ΣΩ. Οὐκ οἶσθ' ὅτι τοὺς ἀγαθοὺς ἀγαθῶν φῆς

παρουσία εἶναι ἀγαθούς, κακοὺς δὲ κακῶν; τὰ δὲ ἀγαθὰ εἶναι τὰς ἡδονάς, κακὰ δὲ τὰς ἀνίας;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς χαίρουσι πάρεστι τὰγαθὰ, αἱ ἡδοναί, εἴπερ χαίρουσιν;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων ἀγαθοὶ εἰσιν οἱ χαίροντες;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; τοῖς ἀνιωμένοις οὐ πάρεστι τὰ κακὰ, αἱ λύπαι;

ΚΑΛ. Πάρεστιν.

ΣΩ. Κακῶν δέ γε παρουσία φῆς σὺ εἶναι κακοὺς ἔτους κακοὺς· ἢ οὐκέτι φῆς;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἀγαθοὶ ἄρα οἱ ἂν χαίρωσι, κακοὶ δὲ οἱ ἂν ἀνιῶνται;

ΚΑΛ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Οἱ μὲν γε μᾶλλον μᾶλλον, οἱ δ' ἥττον ἥττον, οἱ δὲ παραπλησίως παραπλησίως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν φῆς παραπλησίως χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι τοὺς φρόνιμους καὶ τοὺς ἄφρονας καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνδρείους, ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς δειλοὺς;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Συλλόγισαι δὴ κοινῇ μετ' ἐμοῦ, τί ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τῶν ὡμολογημένων· καὶ δις γὰρ τοι καὶ τρίς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. 499 ἀγαθὸν μὲν εἶναι τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖόν φαμεν. ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Κακὸν δὲ τὸν ἄφρονα καὶ δειλον;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἀγαθὸν δὲ αὖ τὸν χαίροντα;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Κακὸν δὲ τὸν ἀνιῶμενον;

ΚΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἀνιᾶσθαι δὲ καὶ χαίρειν τὸν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὁμοίως, ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον τὸν κακόν;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁμοίως γίγνεται κακὸς καὶ ἀγαθὸς τῷ
 Β ἀγαθῷ ἢ καὶ μᾶλλον ἀγαθὸς ὁ κακός; οὐ ταῦτα συμβαί-
 νει καὶ τὰ πρότερα ἐκεῖνα, εἴαν τις ταῦτά φῃ ἡδέα τε καὶ
 ἀγαθὰ εἶναι; οὐ ταῦτα ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις;

ΛΙΥ. ΚΑΛ. Πάλαι τοί σου ἀκροῶμαι, ὦ Σώκратες,
 καθομολογῶν, ἐνθυμούμενος ὅτι, κἂν παῖζων τίς σοι
 ἐνδῷ ὅτιοῦν, τούτου ἄσμενος ἔχει ὥσπερ τὰ μειράκια. ὥς
 δὴ σὺ οἶει ἐμὲ ἢ καὶ ἄλλον ὄντιν οὖν ἀνθρώπων οὐχ ἡγεί-
 σθαι τὰς μὲν βελτίους ἡδονάς, τὰς δὲ χειροῦς.

ΣΩ. Ἰοῦ ἰοῦ, ὦ Καλλίκλεις, ὥς πανοῦργος εἶ, καὶ
 μοι ὥσπερ παιδὶ χρῆν. ὡς ἐφ' ὅσον τὸν
 ὁμοῦν καὶ μοι
 καὶ τὸν κακόν
 τοτὲ μὲν αὖ φάσκων οὕτως ἔχειν,
 τοτὲ δὲ ἐτέρως, ἐξαπατῶν με. καίτοι οὐκ ᾧμην γε κατ'
 ἀρχὰς ὑπὸ σοῦ ἐκόντος εἶναι ἐξαπατηθήσεσθαι, ὥς ὄντος
 φίλου· νῦν δὲ ἐψεύσθην, καὶ ὥς ἔοικεν ἀνάγκη μοι κατὰ
 τὸν παλαιὸν λόγον τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν καὶ τοῦτο δέχεσθαι
 τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. ἔστι δὲ δῆ, ὥς ἔοικεν, ὃ νῦν λέ-
 γεις, ὅτι ἡδοναὶ τινές εἰσιν αἱ μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ κακαί·
 ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

Π ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ
 βλαβεραί;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ὡφέλιμοι δέ γε αἱ ἀγαθόν τι ποιῶσαι, κακαὶ
 δὲ αἱ κακόν τι;

Δημόσιος Κωνσταντῆς, Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις, οἷον κατὰ τὸ σῶμα
ὡς νῦν δὴ ἐλέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς; [εἰ]
ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγίειαν ποιοῦσαι ἐν τῷ σώματι, ἢ
ἰσχὺν ἢ ἄλλην τινα ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὗται μὲν ἀγα-
θαί, αἱ δὲ τάναντία τούτων κακαί;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ λύπαι ὡσαύτως αἱ μὲν χρησταί εἰ-
σιν, αἱ δὲ πονηραί;

ΚΑΛ. Πῶς γάρ οὔ;

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας
καὶ ἀρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τὰς δὲ πονηράς οὔ;

ΚΑΛ. Δῆλον δῆ.

ΣΩ. Ἐνεκα γάρ που τῶν ἀγαθῶν ἅπαντα ἡμῖν ἐδοξε
πρακτέον εἶναι, εἰ μνημονεύεις, ἐμοί τε καὶ Πῶλῳ. ἄρα
καὶ σοὶ συνοδοκεῖ οὕτω, τέλος εἶναι ἀπασῶν τῶν πράξεων
τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκείνου ἕνεκεν δεῖν πάντα τὰλλα πράτ-
τεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων; σύμψηφος ἡμῖν εἰ 500
καὶ σὺ ἐκ τρίτων;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ καὶ τὰλλα καὶ τὰ
ἡδέα πράττειν, ἀλλ' οὐ τὰγαθὰ τῶν ἡδέων.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστὶν ἐκλέξασθαι,
ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ καὶ ὅποια κακά, ἢ τεχνικοῦ
δεῖ εἰς ἕκαστον;

ΚΑΛ. Τεχνικοῦ.

LV. ΣΩ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὖ ἐγὼ πρὸς Πῶ-
λον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων. ἔλεγον γάρ, εἰ μνη-
μονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαῖ αἱ μὲν μέχρι ἡδονῆς, αὐτὸ B

τοῦτο μόνον παρασκευάζουσαι, ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον, αἱ δὲ γινώσκουσαι ὅτι τε ἀγαθὸν καὶ ὅτι κακόν· καὶ ἐτίθην τῶν μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλ' οὐ τέχνην, τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰατρικὴν τέχνην. καὶ πρὸς φιλίου, ὦ Καλλίκλεις, μήτε αὐτὸς οἶον δεῖν πρὸς ἐμὲ παίζειν μηδ' ὅτι ἂν τύχῃς παρὰ τὰ δοκοῦντα ἀποκρίνου, μήτ' αὖ τὰ παρ' ἐμοῦ οὕτως
 C ἀποδέχου ὥς παίζοντος· ὁρᾷς γάρ, ὅτι περὶ τούτου εἰσὶν ἡμῖν οἱ λόγοι, οὗ τί ἂν μᾶλλον σπουδάζειέ τις καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἢ τοῦτο, ὅντινα ^{ἐν τῇ πόλει} χρὴ τρόπον ^{ἀποφασίζου} ζῆν, πότερον ἐπὶ ὃν σὺ παρακαλεῖς ἐμέ, τὰ τοῦ ἀνδρός
 δὴ ταῦτα πράττοντα, λέγοντά τε ἐν τῷ δήμῳ καὶ ῥητορικὴν ἀσχοῦντα καὶ πολιτευόμενον τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ὑμεῖς νῦν πολιτεύεσθε, ἢ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ τί ποτ' ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων. ἴσως
 D οὖν βέλτιστόν ἐστιν, ὥς ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, διαιρεῖσθαι, διελομένους δὲ καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἐστι τούτῳ διττῷ τῷ βίῳ, σκέψασθαι, τί τε διαφέρετον ἀλλήλοιν καὶ ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν. ἴσως οὖν οὐπω οἶσθα τί λέγω.

ΚΑΛ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλ' ἐγὼ σοι σαφέστερον ἐρῶ. ἐπειδὴ ὁμολογήκαμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ εἶναι μὲν τι ἀγαθόν, εἶναι δέ τι ἡδύ, ἕτερον δὲ τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ, ἐκατέρου δὲ αὐτοῖν μελέτην ^{ἐν τῇ πόλει} τινὰ εἶναι καὶ παρασκευὴν τῆς κτήσεως, τὴν μὲν τοῦ ἡδέος θήραν, τὴν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ — αὐτὸ δέ μοι τοῦτο
 E πρῶτον ἢ σύμφαθι ἢ μὴ· σύμφης;

ΚΑΛ. Οὕτω φημί.

LVI. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ἃ καὶ πρὸς τούσδε ἐγὼ ἔλεγον, διομολόγησαι μοι, εἰ ἄρα σοι ἔδοξα τότε ἀληθῆ λέγειν. ἔλεγον δέ που, ὅτι ἢ μὲν ὀψοποικὴ οὗ μοι δοκεῖ τέχνη
 501 εἶναι ἀλλ' ἐμπειρία, ἢ δ' ἰατρικὴ, λέγων ὅτι ἢ μὲν τούτου

οὐ θεραπεύει καὶ τὴν φύσιν ἐσκεπται καὶ τὴν αἰτίαν ὧν
 πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἐκάστου δοῦναι, ἡ ἰα-
 τρική· ἡ δ' ἑτέρα τῆς ἡδονῆς, πρὸς ἣν ἡ θεραπεία αὐτῇ
 ἐστὶν ἅπασα, κομιδῇ ἀτέχνως ἐπ' αὐτὴν ἐρχεται, οὔτε τι
 τὴν φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς οὔτε τὴν αἰτίαν, ἀλόγως
 τε παντάπασιν, ὥς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν διαριθμησαμένη,
 τριβῇ καὶ ἐμπειρίᾳ μνήμην μόνον σωζομένη τοῦ εἰωθό-
 τος γίνεσθαι, ὃ δὴ καὶ πορίζεται τὰς ἡδονάς. ταῦτ' οὖν B
 πρῶτον σκόπει εἰ δοκεῖ σοι ἱκανῶς λέγεσθαι, καὶ εἶναι τι-
 νες καὶ περὶ ψυχὴν τοιαῦται ἄλλαι πραγματεῖαι, αἱ μὲν
 τεχνικαί, προμήθειάν τινα ἔχουσαι τοῦ βελτίστου περὶ
 τὴν ψυχὴν, αἱ δὲ τοῦτον μὲν ὀλιγορουῦσαι, ἐσκεμμένοι δ'
 αὐτῷ, ὥσπερ ἐκεῖ, τὴν ἡδονὴν μόνον τῆς ψυχῆς, τίνα ἂν
 αὐτῇ τρόπον γίγνοιτο, ἥτις δὲ ἡ βελτίων ἢ χείρων τῶν
 ἡδονῶν, οὔτε σκοποῦμεναι οὔτε μέλλω ἀνταῖς ἄλλο ἢ χα-
 ρίζεσθαι μόνον, εἴτε βέλτιον εἴτε χείρον. ἐμοὶ μὲν γάρ, ὧ C
 Καλλίκλεις, δοκοῦσί τε εἶναι, καὶ ἐγὼ γέ φημι τὸ τοιοῦτον
 κολακείαν εἶναι καὶ περὶ σῶμα καὶ περὶ ψυχὴν καὶ περὶ
 ἄλλο ὅτου ἂν τις τὴν ἡδονὴν θεραπεύῃ, ἀσκέπτως ἔχων
 τοῦ ἀμείνονός τε καὶ τοῦ χείρονος· σὺ δὲ δὴ πότερον
 συγκατατίθεσαι ἡμῖν περὶ τούτων τὴν αὐτὴν δόξαν ἢ
 ἀντίφης;

ΚΑΑ. Οὐκ ἐγὼ γε, ἀλλὰ συγχωρῶ, ἵνα σοι καὶ πε-
 ρανθῇ ὁ λόγος καὶ Γοργία τῷδε χαρίσσωμαι.

ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ μὲν μίαν ψυχὴν ἔστι τοῦτο, D
 περὶ δὲ δύο καὶ πολλὰς οὐκ ἔστιν;

ΚΑΑ. Οὐκ, ἀλλὰ καὶ περὶ δύο καὶ περὶ πολλὰς.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀθρόαις ἅμα χαρίζεσθαι ἔστι, μηδὲ
 σκοποῦμενον τὸ βέλτιστον;

ΚΑΑ. Οἶμαι ἐγὼ γε.

LVI. ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν, αἰτινές εἰσιν αἱ ἐπιτη-
 δεύσεις αἱ τοῦτο ποιοῦσαι; μᾶλλον δέ, εἰ βούλει, ἐμοῦ

ἐρωτῶντος, ἥ μὲν ἂν σοι δοκῇ τούτων εἶναι, φάθι, ἢ δ' ἂν μὴ, μὴ φάθι. πρῶτον δὲ σκεψώμεθα τὴν αὐλητικὴν.
 Ε οὐ δοκεῖ σοι τοιαύτη τις εἶναι, ᾧ Καλλίκλεις, τὴν ἡδονὴν ἡμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ' οὐδὲν φροντίζειν;

ΚΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ τοιαίδε ἅπασαι, οἷον ἡ κιθαριστική ἢ ἐν τοῖς ἀγῶσιν;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; ἡ τῶν χορῶν διδασκαλία καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποιήσις οὐ τοιαύτη τίς σοι καταφαίνεται; ἢ ἡγεῖ τι φροντίζειν Κινησίαν τὸν Μέλητος, ὅπως ἐρεῖ τι
 302 τοιοῦτον, ὅθεν ἂν οἱ ἀκούοντες βελτίους γίγνοιντο, ἢ ὅ τι μέλλει χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν;

ΚΑΛ. Αἴηλον δὴ τοῦτό γε, ᾧ Σώκρατες, Κινησίου γε πέρι.

ΣΩ. Τί δέ; ὁ πατήρ αὐτοῦ Μέλης ἢ πρὸς τὸ βέλτιστον βλέπων ἐδόκει σοι κιθαρωδεῖν; ἢ ἐκεῖνος μὲν οὐδὲ πρὸς τὸ ἡδιστον ἦνία γὰρ ἔδωκε τοὺς θεατάς· ἀλλὰ δὴ σκόπει· οὐχὶ ἢ τε κιθαρωδικὴ δοκεῖ σοι πᾶσα καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποιήσις ἡδονῆς χάριν εὐρῆσθαι;

ΚΑΛ. Ἐμοιγε.

Β ΣΩ. Τί δὲ δὴ; ἡ σεμνὴ αὕτη καὶ θαυμαστή, ἡ τῆς τραγωδίας ποιήσις ἐφ' ᾧ ἐσπούδακε, πότερόν ἐστιν [αὐτῆς τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἡ σπουδὴ], ὥς σοι δοκεῖ, χαριεῖσθαι τοῖς θεαταῖς μόνον, ἢ καὶ διαμάχεσθαι, εἴαν τι αὐτοῖς ἡδὺ μὲν ἢ καὶ κεχαρισμένον, πονηρὸν δέ, ὅπως τοῦτο μὲν μὴ ἐρεῖ, εἰ δέ τι τυγχάνει ἀηδὲς καὶ ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ καὶ λέξει καὶ ἄσεται, εἴαν τε χαίρωσιν εἴαν τε μὴ; ποτέρως σοι δοκεῖ παρεσκευάσθαι ἢ τῶν τραγωδιῶν ποιήσις;

ΚΑΛ. Αἴηλον δὴ τοῦτό γε, ᾧ Σώκρατες, ὅτι πρὸς
 C τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ὥρμηται καὶ τὸ χαριεῖσθαι τοῖς θεαταῖς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ τοιοῦτον, ὦ Καλλίκλεις, ἔφμεν
νῦν δὴ κολακείαν εἶναι;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Φέρε δὴ, εἰ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης
τὸ τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἄλλο τι ἢ λόγοι
ρίγνυνται τὸ λειπόμενον;

ΚΑΛ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον οὔτοι λέ-
γονται οἱ λόγοι;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Δημηγορία ἄρα τίς ἐστίν ἡ ποιητική.

ΚΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ῥητορικὴ δημηγορία ἂν εἴη· ἢ οὐ ῥητο-
ρεύειν δοκοῦσί σοι οἱ ποιηταὶ ἐν τοῖς θεάτροις;

ΚΑΛ. Ἔμοιγε.

ΣΩ. Νῦν ἄρα ἡμεῖς εὐρήκαμεν ῥητορικὴν τινα πρὸς
δῆμον τοιοῦτον οἷον παίδων τε ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ
ἀνδρῶν, καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων, ἣν οὐ πάνυ ἀγάμεθα·
κολακικὴν γὰρ αὐτὴν φαμεν εἶναι.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

LVIII. ΣΩ. Εἶεν· τί δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆ-
μον ῥητορικὴ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι δῆμους
τοὺς τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν, τί ποτε ἡμῶν αὕτη ἐστί;
πότερόν σοι δοκοῦσι πρὸς τὸ βέλτιστον αἰεὶ λέγειν οἱ ῥή-
τορες, τούτου στοχαζόμενοι, ὅπως οἱ πολῖται ὡς βέλτιστοι
ἔσονται διὰ τοὺς αὐτῶν λόγους, ἢ καὶ οὔτοι πρὸς τὸ χα-
ρίζεσθαι τοῖς πολίταις ὠρμημένοι, καὶ ἔνεκα τοῦ ἰδίου
τοῦ αὐτῶν ὀλιγωροῦντες τοῦ κοινοῦ, ὥσπερ παισὶ προσ-
ομιλοῦσι τοῖς δῆμοις, χαρίζεσθαι αὐτοῖς πειρώμενοι μό-
νον, εἰ δέ γε βελτίους ἔσονται ἢ χείρους διὰ ταῦτα, οὐδὲν
φροντίζουσιν;

ΚΑΛ. Οὐχ ἄπλοῦν ἐτι τοῦτο ἐρωτᾷς· εἰσὶ μὲν γὰρ 503

οἱ κηδόμενοι τῶν πολιτῶν λέγουσιν ἢ λέγουσιν, εἰσὶ δὲ καὶ οἴους σὺ λέγεις.

ΣΩ. Ἐξαρκεῖ, εἰ γὰρ καὶ τοῦτό ἐστι διπλοῦν, τὸ μὲν ἕτερόν που τούτου κολακεία ἂν εἴη καὶ αἰσχροῦ δημηγορίας, τὸ δ' ἕτερον καλόν, τὸ παρασκευάζειν ὅπως ὡς βέλτισται ἔσονται τῶν πολιτῶν αἱ ψυχαί, καὶ διαμάχεσθαι λέγοντα τὰ βέλτιστα, εἴτε ἡδῖα εἴτε ἀηδέστερα ἔσται τοῖς ἀκού-
B οῦσιν. ἀλλ' οὐ πώποτε σὺ ταύτην εἶδες τὴν δητορικὴν· ἢ εἰ τίνα ἔχεις τῶν ῥητόρων τοιοῦτον εἰπεῖν, τί οὐχὶ καὶ ἐμοὶ αὐτὸν ἐφρασας τίς ἐστιν;

ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ ἔχω ἔγωγέ σοι εἰπεῖν τῶν γε νῦν ῥητόρων οὐδένα.

ΣΩ. Τί δέ; τῶν παλαιῶν ἔχεις τινὰ εἰπεῖν, δι' οὗτινα αἰτίαν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι βελτίους γεγονέναι, ἐπειδὴ ἐκεῖ-
νος ἤρξατο δημηγορεῖν. ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ χεῖρους
D οὔντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδα τίς ἐστιν οὗτος.

ΚΑΛ. Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγα-
θὸν γεγονότα καὶ Κίμωνα καὶ Μιλτιάδην καὶ Περικλέα
τουτοῦ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὗ καὶ σὺ ἀκήκοας;

ΣΩ. Εἰ ἔστι γε, ὦ Καλλίκλεις, ἢν πρότερον σὺ ἔλε-
γες ἀρετὴν, ἀληθῆς, τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι κα-
τὰς αὐτοῦ καὶ τὰς τῶν ἄλλων· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ὅπερ
ἐν τῷ ὑστέρῳ λόγῳ ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς ὁμολογεῖν, ὅτι
D αἱ μὲν τῶν ἐπιθυμιῶν πληρούμεναι βελτίῳ ποιοῦσι τὸν
ἄνθρωπον, ταύτας μὲν ἀποτελεῖν, αἱ δὲ χεῖρω, μὴ τοῦ-
το δὲ τέχνη τις εἶναι· τοιοῦτον ἄνδρα τούτων τινὰ γε-
γονέναι ἔχεις εἰπεῖν;

ΚΑΛ. Οὐκ ἔχω ἔγωγε πῶς εἰπῶ.

ΛΙΧ. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ ζήτης καλῶς, εὐρήσεις· ἴδω-
μεν δὴ οὕτως αἰρέμα σκοπούμενοι, εἰ τις τούτων τοιοῦ-
τος γέγονε. φέρε γάρ, ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτι-
στον λέγων, ἢ ἂν λέγῃ, ἄλλο τι οὐκ εἰκὴ ἔρεϊ, ἀλλ' ἀπο-

βλέπων πρὸς τι; ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες δημιουργοὶ **Ε**
 βλέποντες πρὸς τὸ αὐτῶν ἔργον ἕκαστος οὐκ εἰκῇ ἐκλερό-
 μενος προσφέρει ἃ προσφέρει πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὐτοῦ,
 ἀλλ' ὅπως ἂν εἰδὸς τι αὐτῷ σχῇ τοῦτο ὃ ἐργάζεται. οἶον
 εἰ βούλει ἰδεῖν τοὺς ζωγράφους, τοὺς οἰκοδόμους, τοὺς
 ναυπηγούς, τοὺς ἄλλους πάντας δημιουργούς, ὅτινα
 βούλει αὐτῶν, ὡς εἰς τάξιν τινὰ ἕκαστος ἕκαστον τίθη-
 σιν ὃ ἂν τιθῇ, καὶ προσαναγκάζει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ
 πρέπον τε εἶναι καὶ ἀρμόττειν, ἕως ἂν τὸ ἅπαν συστή- **504**
 σῇται τεταγμένον τε καὶ κεκοσμημένον πρᾶγμα· καὶ οἱ
 τε δὴ ἄλλοι δημιουργοὶ καὶ οὓς νῦν δὴ ἐλέγμεν, οἱ περὶ
 τὸ σῶμα, παιδοτρίβαι τε καὶ ἰατροί, κοσμοῦσί που τὸ
 σῶμα καὶ συντάττουσιν. ὁμολογοῦμεν οὕτω τοῦτ' ἔχειν
 ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Ἔστω τοῦτο οὕτως.

ΣΩ. Τάξεως ἄρα καὶ κόσμου τυχοῦσα οἰκία χρηστὴ
 ἂν εἴη, ἀταξίας δὲ μοχθηρά;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πλοῖον ὡσαύτως;

ΚΑΛ. Ναί.

Β

ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὰ σώματά φαμεν τὰ ἡμέτερα;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί δ' ἢ ψυχὴ; ἀταξίας τυχοῦσα ἔσται χρηστὴ,
 ἢ τάξεώς τε καὶ κόσμου τινός;

ΚΑΛ. Ἀνάγκη ἐκ τῶν πρόσθε καὶ τοῦτο συνομο-
 λογεῖν.

ΣΩ. Τί οὖν ὄνομά ἐστιν ἐν τῷ σώματι τῷ ἐκ τῆς τά-
 ξεώς τε καὶ τοῦ κόσμου γιγνομένῳ;

ΚΑΛ. Ὑγίειαν καὶ ἰσχύν ἴσως λέγεις.

ΣΩ. Ἐργωγε. τί δὲ αὖ τῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγιγνομένῳ ἐκ **Ο**
 τῆς τάξεως καὶ τοῦ κόσμου; πειρῶ εὐρεῖν καὶ εἰπεῖν ὥς-
 περ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα.

ΚΑΛ. Τί δὲ οὐκ αὐτὸς λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἄλλ' εἰ σοι ἡδιὸν ἐστίν, ἐγὼ ἐρῶ· σὺ δέ, ἂν μὲν σοι δοκῶ ἐγὼ καλῶς λέγειν, φάθι· εἰ δὲ μὴ, ἔλεγχε καὶ μὴ ἐπίτρεπε. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ταῖς μὲν τοῦ σώματος τάξεσιν ὄνομα εἶναι ὑγιεινόν, ἐξ οὗ ἐν αὐτῷ ἡ ὑγίεια γίγνεται καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ τοῦ σώματος. ἔστι ταῦτα ἢ οὐκ ἔστιν;

ΚΑΛ. Ἔστιν.

D ΣΩ. Ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς τάξεσι καὶ κοσμήσεσι νόμι-
μόν τε καὶ νόμος, ὅθεν καὶ νόμιμοι γίνονται καὶ κό-
σμιοι· ταῦτα δ' ἔστι δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη. φῆς
ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Ἔστω.

LX. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς ταῦτα βλέπων ὁ ῥήτωρ
ἐκεῖνος, ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθός, καὶ τοὺς λόγους προς-
οίσει ταῖς ψυχαῖς, οὓς ἂν λέγῃ, καὶ τὰς πράξεις ἀπάσας,
καὶ δῶρον ἂν τι διδῶ, δώσει, καὶ ἂν τι ἀφαιρῇται,
ἀφαιρήσεται, πρὸς τοῦτο αἰετὸν νοῦν ἔχων, ὅπως ἂν
E αὐτοῦ τοῖς πολίταις δικαιοσύνη μὲν ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνη-
ται, ἀδικία δὲ ἀπαλλάττεται, καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγί-
γνεται, ἀκολασία δὲ ἀπαλλάττεται, καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγ-
γίγνεται, κακία δὲ ἀπίη. συγχωρεῖς ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Συγχωρῶ.

ΣΩ. Τί γὰρ ὄφελος, ὦ Καλλίκλεις, σώματί γε κά-
μνοντι καὶ μοχθηρῶς διακειμένῳ σιτία πολλὰ διδόναι καὶ
τὰ ἡδίστα ἢ ποτὰ ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν, ὃ μὴ ὀνήσει αὐτὸ ἐσθ'
ὅτε πλέον ἢ τούναντίον κατὰ γε τὸν δίκαιον λόγον καὶ
ἐλαττον; ἔστι ταῦτα;

505 ΚΑΛ. Ἔστω.

ΣΩ. Οὐ γάρ, οἶμαι, λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώ-
ματος ξῆν ἀνθρώπῳ· ἀνάγκη γὰρ οὕτω καὶ ξῆν μοχθη-
ρῶς· ἢ οὐχ οὕτως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι, οἷον πεινῶντα φαγεῖν ὅσον βούλεται ἢ διψῶντα πιεῖν, ὑγιαίνοντα μὲν ἐῷσιν οἱ ἱατροὶ ὥς τὰ πολλά, κάμνοντα δέ, ὥς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέποτε ἐῷσιν ἐμπίπλασθαι ὧν ἐπιθυμεῖ; συγχωρεῖς τοῦτό γε καὶ σύ;

ΚΑΛ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Περὶ δὲ ψυχὴν, ὧ ἄριστε, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; Β
ἕως μὲν ἂν πονηρὰ ἦ, ἀνόητός τε οὖσα καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄδικος καὶ ἀνόσιος, εἰργεῖν αὐτὴν δεῖ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἄλλ' ἅττα ποιεῖν ἢ ἀφ' ὧν βελτίων ἔσται· φῆς ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Φημί.

ΣΩ. Οὕτω γάρ που αὐτῇ ἄμεινον τῇ ψυχῇ;

ΚΑΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ εἰργεῖν ἔστιν ἀφ' ὧν ἐπιθυμεῖ κολάξιν;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τὸ κολάζεσθαι ἄρα τῇ ψυχῇ ἄμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκολασία, ὥσπερ σὺ νῦν δὴ ῥόν.

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἄλλον τινὰ ἐρώτα.

ΣΩ. Οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος καὶ αὐτὸς τοῦτο πάσχων περὶ οὗ ὁ λόγος ἐστὶ, κολαζόμενος.

ΚΑΛ. Οὐδέ γέ μοι μέλει οὐδὲν ὧν σὺ λέγεις, καὶ ταῦτά σοι Γοργίου χάριν ἀπεκρινάμην.

ΣΩ. Εἶεν· τί οὖν δὴ ποιήσομεν; μεταξὺ τὸν λόγον καταλύομεν;

ΚΑΛ. Αὐτὸς γνώσει.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θάμεις εἶ- D
ναι καταλείπειν, ἀλλ' ἐπιθέοντας κεφαλὴν, ἵνα μὴ ἄνευ

κεφαλῆς περίη. ἀπόκριναι οὖν καὶ τὰ λοιπὰ, ἵνα ἡμῖν ὁ λόγος κεφαλὴν λάβῃ.

LXI. ΚΑΛ. Ὡς βίαιος εἶ, ὦ Σώκρατες. ἐάν δὲ ἐμοὶ πείθῃ, ἑάσεις χαίρειν τοῦτον τὸν λόγον, ἢ καὶ ἄλλω τῷ διαλέξει.

ΣΩ. Τίς οὖν ἄλλος ἐθέλει; μὴ γάρ τοι ἀτελὴ γέ τοι λόγον καταλίπωμεν.

ΚΑΛ. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἂν δύναιο διελθεῖν τὸν λόγον, ἢ λέγων κατὰ σαυτὸν ἢ ἀποκρινόμενος σαυτῷ;

E ΣΩ. Ἵνα μοι τὸ τοῦ Ἐπιχάρμου γένηται, ἃ πρὸ τοῦ δύο ἄνδρες ἔλεγον, εἰς ὧν ἱκανὸς γένωμαι. ἀτὰρ κινδυνεύει ἀναγκαιότατον εἶναι οὕτως. εἰ μέντοι ποιήσομεν, οἶμαι ἔγωγε χρῆναι πάντας ἡμᾶς φιλονείκως ἔχειν πρὸς τὸ εἰδέναι τὸ ἀληθὲς τί ἐστὶ περὶ ὧν λέγομεν καὶ τί ψευδός· κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἅπασιν φανερόν γενέσθαι αὐτό. 506 δίδειμι μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἐγὼ ὥς ἂν μοι δοκῇ ἔχειν· ἐάν δέ τῳ ὑμῶν μὴ τὰ ὄντα δοκῶ ὁμολογεῖν ἑμαυτῷ, χρὴ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ ἐλέγχειν. οὐδὲ γάρ τοι ἔγωγε εἰδὼς λέγω ἢ λέγω, ἀλλὰ ζητῶ κοινῇ μεθ' ὑμῶν, ὥστε, ἂν τί φαίνεται λέγων ὁ ἀμφισβητῶν ἐμοί, ἐγὼ πρῶτος συγχωρήσομαι. λέγω μέντοι ταῦτα, εἰ δοκεῖ χρῆναι διαπερανθῆναι τὸν λόγον· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἕωμεν δὴ χαίρειν καὶ ἀπίωμεν.

ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, χρῆναι B πῶ ἀπιέναι, ἀλλὰ διεξελθεῖν σε τὸν λόγον· φαίνεται δέ μοι καὶ τοῖς ἄλλοις δοκεῖν. βούλομαι γὰρ ἔγωγε καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι σου αὐτοῦ διόντος τὰ ἐπίλοιπα.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ, ὦ Γοργία, καὶ αὐτὸς ἡδέως μὲν ἂν Καλλικλεῖ τούτῳ ἐτι διελεγόμεν, ἕως αὐτῷ τὴν τοῦ Ἀμφίονος ἀπέδωκα ρῆσιν ἀντὶ τῆς τοῦ Ζήθου· ἐπειδὴ δὲ σύ, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλεις συνδιαπερᾶναι τὸν λόγον, ἀλλ' οὖν ἐμοῦ γε ἀκούων ἐπιλαμβάνου, ἐάν τί σοι

δοκῶ μὴ καλῶς λέγειν· καὶ με εἴαν ἐξελέγχης, οὐκ ἀχθε-
σθήσομαι σοι ὥσπερ σὺ ἐμοί, ἀλλὰ μέγιστος εὐεργέτης
παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράφει.

ΚΑΛ. Λέγε, ὦ γαθέ, αὐτὸς καὶ πέραινε.

ΛΧΙΙ. ΣΩ. Ἄκουε δὴ ἐξ ἀρχῆς ἐμοὶ ἀναλαβόντος
τὸν λόγον. Ἄρα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτὸ ἐστίν;
Οὐ ταῦτόν, ὥς ἐγὼ καὶ Καλλικλῆς ὡμολογήσαμεν. Πό-
τερον δὲ τὸ ἡδὺ ἔνεκα τοῦ ἀγαθοῦ πρακτέον, ἢ τὸ ἀγα-
θὸν ἔνεκα τοῦ ἡδέος; Τὸ ἡδὺ ἔνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡδὺ
δὲ ἐστὶ τοῦτο, οὐ πάραγεῖνόμενον ἡδόμεθα, ἀγαθὸν δὲ οὐ
παρόντος ἀγαθοῦ ἐσμεν; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθοὶ γέ
ἐσμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τὰλλα πάντα, ὅσα ἀγαθὰ ἐστίν, ἀρε-
τῆς τινὸς παρ' αὐτοῦ ἐστίν; Ἐμοιγε δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι,
ὦ Καλλίκλεις. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἢ γε ἀρετὴ ἐκάστου, καὶ σκεῦ-
ους καὶ σώματος καὶ ψυχῆς αὐ καὶ ζώου παντός, οὐ τῷ
εἰκῇ κάλλιστα παραγίγνεται, ἀλλὰ τάξει καὶ ὀρθότητι καὶ
τέχνῃ, ἣτις ἐκάστῳ ἀποδέδοται αὐτῶν· ἄρα ἐστὶ ταῦτα;
Ἐγὼ μὲν γάρ φημι. Τάξει ἄρα τεταγμένον καὶ κεκοσμη-
μένον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἐκάστου; Φαίην ἂν ἔγωγε. Κόσμος
τις ἄρα ἐγγενόμενος ἐν ἐκάστῳ ὁ ἐκάστου οἰκετός ἀγα-
θὸν παρέχει ἐκάστου τῶν ὄντων; Ἐμοιγε δοκεῖ. Καὶ ψυχῇ
ἄρα κόσμον ἔχουσα τὸν ἐαυτῆς ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου;
Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἢ γε κόσμον ἔχουσα κοσμία; Πῶς γάρ
οὐ μέλλει; Ἢ δὲ γε κοσμία σώφρων; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἢ
ἄρα σώφρων ψυχὴ ἀγαθὴ. ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω παρὰ ταῦτα
ἄλλα φάναι, ὦ φίλε Καλλίκλεις· σὺ δ' εἰ ἔχεις, δίδασκε.

ΚΑΛ. Λέγ', ὦ γαθέ.

ΣΩ. Λέγω δὴ ὅτι, εἰ ἡ σώφρων ἀγαθὴ ἐστίν, ἡ τοῦ-
ναντίου τῇ σώφρονι πεπονθυῖα κακὴ ἐστίν· ἣν δὲ αὕτη
ἡ ἄφρων τε καὶ ἀκόλαστος. Πάνυ γε. Καὶ μὴν ὅ γε σώ-
φρων τὰ προσήκοντα πράττει ἂν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ
ἀνθρώπους· οὐ γὰρ ἂν σωφρονοῖ τὰ μὴ προσήκοντα

πράττων. Ἀνάγκη ταῦτ' εἶναι οὕτως. Καὶ μὴν περὶ μὲν
 B ἀνθρώπους τὰ προσήκοντα πράττων δίκαι' ἂν πράττοι,
 περὶ δὲ θεοὺς ὅσια· τὸν δὲ τὰ δίκαια καὶ ὅσια πράττοντα
 ἀνάγκη δίκαιον καὶ ὅσιον εἶναι. Ἔστι ταῦτα. Καὶ μὲν
 δὴ καὶ ἀνδρείον γε ἀνάγκη· οὐ γὰρ δὴ σώφρωνος ἀνδρός
 ἐστὶν οὔτε διώκειν οὔτε φεύγειν ἢ μὴ προσήκει, ἀλλ' ἢ
 δεῖ καὶ πράγματα καὶ ἀνθρώπους καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας
 φεύγειν καὶ διώκειν, καὶ ὑπομένοντα καρτερεῖν ὅπου δεῖ.
 C ὥστε πολλὴ ἀνάγκη, ὧς Καλλίκλεις, τὸν σώφρονα, ὥσπερ
 διήλθομεν, δίκαιον ὄντα καὶ ἀνδρείον καὶ ὅσιον ἀγαθὸν
 ἄνδρα εἶναι τελέως, τὸν δὲ ἀγαθὸν εὖ τε καὶ καλῶς πράτ-
 τειν ἢ ἂν πράττη, τὸν δ' εὖ πράττοντα μακάριόν τε καὶ
 εὐδαίμονα εἶναι, τὸν δὲ πονηρὸν καὶ κακῶς πράττοντα
 ἄθλιον· οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ ἐναντίως ἔχων τῷ σώφρονι,
 ὁ ἀκόλαστος, ὃν σὺ ἐπῆνεις.

LXIII. Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα οὕτω τίθεμαι καὶ φημι
 ταῦτα ἀληθῆ εἶναι· εἰ δὲ ἔστιν ἀληθῆ, τὸν βουλούμενον,
 D ὡς ἔοικεν, εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην μὲν διωκτέον
 καὶ ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἑκα-
 στος ἡμῶν, καὶ παρασκευαστέον μάλιστα μὲν μηδὲν δεῖ-
 σθαι τοῦ κολάζεσθαι, εἰάν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις
 τῶν οἰκείων, ἢ ἰδιώτης ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κο-
 λαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ ὁ
 σκοπὸς εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ξῆν, καὶ πάντα εἰς
 τοῦτο καὶ τὰ αὐτοῦ συντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως
 δικαιოსύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλ-
 E λοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν, οὐκ ἐπιθυμίας ἑῶντα
 ἀκόλαστους εἶναι καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνή-
 νυτον κακόν, ληστοῦ βίον ζῶντα. οὔτε γὰρ ἂν ἄλλω ἀν-
 θρώπῳ προσφιλέας ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος οὔτε θεῷ· κοινω-
 νεῖν γὰρ ἀδύνατος· ὅτῳ δὲ μὴ ἐν κοινωνίᾳ, φιλίᾳ οὐκ ἂν
 εἴη. φασὶ δ' οἱ σοφοί, ὧς Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν

καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὴν κοινωνίαν συνέχειν καὶ φι- 508
 λίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην, καὶ
 τὸ ὅλον τοῦτο διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὃ ἔταίρε, οὐκ
 ἀκοσμίαν οὐδὲ ἀκολασίαν. σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν
 τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὢν, ἀλλὰ λέληθ' ὅτι
 ὅτι ἡ ἰσότης ἢ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις
 μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἶε δεῖν ἀσκεῖν· γεωμε-
 τρίας γὰρ ἀμελεῖς. εἶεν· ἢ ἐξελεγκτέος δὴ οὗτος ὁ λόγος
 ἡμῖν ἐστίν, ὥς οὐ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει
 εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες, κακίας δὲ οἱ ἀθλιοι * ἀθλιοι*,
 ἢ εἰ οὗτος ἀληθὴς ἐστι, σκεπτέον τί τὰ συμβαίνοντα. τὰ
 πρόσθεν ἐκεῖνα, ὃ Καλλίκλεις, συμβαίνει πάντα, ἐφ' οἷς
 σὺ με ἤρου, εἰ σπουδάξων λέγοιμι, λέγοντα ὅτι κατηγορη-
 τέον εἶη καὶ αὐτοῦ καὶ υἱὸς καὶ ἑταῖρου. εἴαν τι ἀδικῇ,
 καὶ τῇ ῥητορικῇ ἐπὶ τοῦτο χρηστέον· καὶ ὁ Πῶλον αἰσχύν-
 νη ὥον συγχωρεῖν, ἀληθῆ ἄρα ἦν, τὸ εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ
 ἀδικεῖσθαι, ὅσῳ περ αἰσχίον, τοσοῦτ' κακίον· καὶ τὸν
 μέλλοντα ὁρθῶς ῥητορικὸν ἐσεσθαι δίκαιον ἄρα δεῖ εἶναι
 καὶ ἐπιστήμονα τῶν δικαίων, ὃ αὖ Γοργίαν ἐφη Πῶλος δι'
 αἰσχύνῃν ὁμολογῆσαι.

LXIV. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων σκεψώμεθα, τί
 ποτ' ἐστὶν ἃ σὺ ἐμοὶ ὀνειδίζεις, ἄρα καλῶς λέγεται ἢ οὐ,
 ὥς ἄρα ἐγὼ οὐχ οἷός τ' εἶμι βοηθῆσαι οὔτε ἐμαυτῷ οὔτε
 τῶν φίλων οὐδενὶ οὐδὲ τῶν οἰκείων, οὐδ' ἐκσωθαι ἐκ
 τῶν μεγίστων κινδύνων, εἰμὶ δὲ ἐπὶ τῇ βουλομένῳ ὥσπερ
 οἱ ἄτιμοι τοῦ ἐθέλοντος, ἂν τε τύπτειν βούληται, τὸ νεκ-
 ρικὸν δὴ τοῦτο τοῦ σοῦ λόγου. ἐπὶ κόρρης, εἴαν τε χρή-
 ματα ἀφαιρεῖσθαι, εἴαν τε ἐκβάλλειν ἐκ τῆς πόλεως, εἴαν
 τε, τὸ ἔσχατον, ἀποκτεῖναι· καὶ οὕτω διακτεῖσθαι πάν-
 των δὴ αἰσχιστόν ἐστιν, ὥς ὁ σὸς λόγος. ὁ δὲ δὴ ἐμὸς
 ὅστις, πολλάκις μὲν ἤδη εἴρηται, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἔτι
 λέγεσθαι· οὐ φημι, ὃ Καλλίκλεις, τὸ τύπτεσθαι ἐπὶ κόρ-

Ε ρης ἀδίκως αἰσχιστον εἶναι, οὐδὲ γε τὸ τέμνεσθαι οὔτε τὸ σῶμα τὸ ἐμὸν οὔτε τὸ βαλάντιον, ἀλλὰ τὸ τύπτειν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ἀδίκως καὶ τέμνειν καὶ αἰσχίον καὶ κάκιον, καὶ κλέπτειν γε ἅμα καὶ ἀνδραποδιζέσθαι καὶ τοιχωρυχεῖν καὶ συλλήβδην ὅτιοῦν ἀδικεῖν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ κάκιον καὶ αἰσχίον εἶναι ἢ ἐμοὶ τῷ ἀδικουμένῳ. ταῦτα ἡμῖν ἄνω ἐκεῖ ἐν τοῖς πρόσθε λόγοις οὕτω

509 φανέντα, ὥς ἐγὼ λέγω, κατέχεται καὶ δέδεται, καὶ εἰ ἀγροικότερόν τι εἰπεῖν ἐστι, σιδηροῖς καὶ ἀδαμαντίνουις λόγοις, ὥς γοῦν, ἂν δόξειεν ῥήτωσί, οὐς σὺ εἰ μὴ λύσεις ἢ σοῦ τις νεανικώτερος, οὐχ οἷόν τε ἄλλως λέγοντα ἢ ὡς ἐγὼ νῦν λέγω καλῶς λέγειν· ἐπεὶ ἐμοίγε ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν αἰεὶ, ὅτι ἐγὼ ταῦτα οὐκ οἶδα ὅπως ἔχει, ὅτι μέντοι ὦν ἐγὼ ἐντετύχηκα, ὥσπερ νῦν, οὐδεὶς οἷός τ' ἐστὶν ἄλλως λέγων μὴ οὐ καταγέλαστος εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν αὖ

Β τίθημι ταῦτα οὕτως ἔχειν· εἰ δὲ οὕτως ἔχει καὶ μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ ἀδικία τῷ ἀδικοῦντι καὶ ἔτι τούτοις μείζον μεγίστου ὄντος, εἰ οἷόν τε, τὸ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην, τίνα ἂν βοήθειαν μὴ δυνάμενος ἄνθρωπος βοηθεῖν ἑαυτῷ καταγέλαστος ἂν τῇ ἀληθείᾳ εἴη; ἄρ' οὐ ταύτην, ἣτις ἀποτρέψει τὴν μεγίστην ἡμῶν βλάβην; ἀλλὰ πολλὴ ἀνάγκη ταύτην εἶναι τὴν αἰσχίστην βοήθειαν, μὴ δύνασθαι βοηθεῖν μήτε αὐτῷ μήτε τοῖς αὐτοῦ φίλοις τε
 Γ καὶ οἰκείοις, δευτέραν δὲ τὴν τοῦ δευτέρου κακοῦ καὶ τρίτην τὴν τοῦ τρίτου καὶ τὰλλα οὕτως, ὥς ἐκάστου κακοῦ μέγεθος πέφυκεν, οὕτω καὶ κάλλος τοῦ δυνατὸν εἶναι ἐφ' ἑκάστα βοηθεῖν καὶ αἰσχύνῃ τοῦ μὴ. ἄρα ἄλλως ἢ οὕτως ἔχει, ὦ Καλλίκλεις;

ΚΑΛ. Οὐκ ἄλλως.

LXV. ΣΩ. Διοῖν οὖν ὄντοιν, τοῦ ἀδικεῖν τε καὶ ἀδικεῖσθαι, μείζον μὲν φαμεν κακὸν τὸ ἀδικεῖν, ἑλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι. τί οὖν ἂν παρασκευασάμενος ἄνθρωπος

Δημοκρίτου Περικλέους Σωκράτους Βιβλιοθήκη Βερολίνης

βοηθήσειεν αὐτῷ, ὥστε ἀμφοτέρας τὰς ὠφελείας ταύτας ἔχειν, τὴν τε ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μὴ ἄδικεῖσθαι; πότερά δύναμιν ἢ βούλησιν; ὥδε δὲ λέγω· πότερον ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται, ἢ ἐὰν δύναμιν παρασκευάσῃται τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται;

ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὅτι ἐὰν δύναμιν.

ΣΩ. Τί δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖν; πότερον ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖν, ἱκανὸν τοῦτ' ἐστίν — οὐ γὰρ ἀδικήσῃ — ἢ καὶ ἐπὶ τοῦτο δεῖ δύναμιν τινα καὶ τέχνην παρασκευάσασθαι, Ἐ ὥς, ἐὰν μὴ μάθῃ αὐτὰ καὶ ἀσκήσῃ, ἀδικήσῃ; τί οὐκ κῦτό γέ μοι τοῦτο ἀπεκρίνω, ὦ Καλλίκλεις, πότερόν σοι δοκοῦμεν ὀρθῶς ἀναγκασθῆναι ὁμολογεῖν ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις ἐγὼ τε καὶ Πῶλος ἢ οὔ, ἥνίκα ὁμολογήσαμεν μηδένα βουλόμενον ἀδικεῖν, ἀλλ' ἄκοντας τοὺς ἀδικοῦντας πάντας ἀδικεῖν;

ΚΑΛ. Ἔστω σοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, οὕτως, ἵνα 510 διαπεράνῃς τὸν λόγον.

ΣΩ. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ἄρα, ὥς ἔοικε, παρασκευαστέον ἐστὶ δύναμιν τινα καὶ τέχνην, ὅπως μὴ ἀδικήσομεν.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τίς οὖν ποτ' ἐστὶ τέχνη τῆς παρασκευῆς τοῦ μηδὲν ἀδικεῖσθαι ἢ ὥς ὀλίγιστα; σκέψαι εἰ σοὶ δοκεῖ ἢ περ ἐμοί. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ ἥδε· ἢ αὐτὸν ἄρχειν δεῖν ἐν τῇ πόλει ἢ καὶ τυραννεῖν, ἢ τῆς ὑπαρχούσης πολιτείας ἐταῖρον εἶναι.

ΚΑΛ. Ὅρα, ὦ Σώκρατες, ὥς ἐγὼ ἐτοιμός εἰμι ἢ ἐπαινεῖν, ἂν τι καλῶς λέγῃς; τοῦτό μοι δοκεῖς πάνυ καλῶς εἰρηκέναι.

LXVI. ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τόδε ἐὰν σοι δοκῇ εὖ λέγειν. φίλος μοι δοκεῖ ἕκαστος ἑκάστῳ εἶναι ὥς οἶόν τε

μάλιστα, ὅνπερ οἱ παλαιοὶ τε καὶ σοφοὶ λέγουσιν, ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ. οὐ καὶ σοί;

ΚΑΛ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὅπου τύραννός ἐστιν ἄρχων ἄγριος καὶ ἀπαίδευτος, εἴ τις τούτου ἐν τῇ πόλει πολὺ βελτίων εἴη, φοβοῖτο δήπου ἂν αὐτὸν ὁ τύραννος καὶ τούτῳ ἐξ
C ἅπαντος τοῦ νοῦ οὐκ ἂν ποτε δύναιτο φίλος γενέσθαι;

ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐδέ γε εἴ τις πολὺ φαιλότερος εἴη, οὐδ' ἂν οὗτος καταφρονοῖ γὰρ ἂν αὐτοῦ ὁ τύραννος καὶ οὐκ ἂν ποτε ὥς πρὸς φίλον σπουδάσειεν.

ΚΑΛ. Καὶ ταῦτ' ἀληθῆ.

ΣΩ. Λείπεται δὴ ἐκεῖνος μόνος ἄξιος λόγου φίλος τῷ τοιούτῳ, ὅς ἂν ὁμοίηθης ὧν, ταῦτ' αὖ ψέγων καὶ ἐπαι-
νωῶν, ἐθέλῃ ἄρχεσθαι καὶ ὑποκεῖσθαι τῷ ἄρχοντι. οὗτος
D μέγα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δυνήσεται, τοῦτον οὐδεὶς χαίρων ἀδικήσει. οὐχ οὕτως ἔχει;

ΚΑΛ. Ναί.

Ἡμεῖς δὲ τὸν νοῦν ἔχοντες

ΣΩ. Εἰ ἄρα τις ἐννοήσειεν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν νέων, τίνα ἂν τρόπον ἐγὼ μέγα δυναίμην καὶ μηδεὶς με ἀδικοῖ, ἢ αὐτῇ, ὥς ἔοικεν, αὐτῷ ὁδός ἐστιν, εὐθύς ἐκ νέου ἐθίζειν αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἄχθεσθαι τῷ δεσπότῃ, καὶ παρασκευάζειν ὅπως ὁ τι μάλιστα ὅμοιος ἔσται ἐκείνῳ. οὐχ οὕτως;

ΚΑΛ. Ναί.

E ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ μέγα δύνασθαι, ὥς ὁ ὑμέτερος λόγος, ἐν τῇ πόλει διαπεπρά-
ζεται.

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν; ἢ πολλοῦ δεῖ, εἴπερ ὅμοιος ἔσται τῷ ἄρχοντι ὄντι ἀδίκῳ καὶ παρὰ τούτῳ μέγα δυνήσεται; ἀλλ' οἶμαι ἔγωγε, πᾶν τούναντίον οὕτως ἢ

Δημόδοκος, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πλάτωνος

Ἡμεῖς δὲ τὸν νοῦν ἔχοντες

παρασκευὴ ἔσται αὐτῷ ἐπὶ τὸ οἶόν τε εἶναι ὥς πλείστα
ἀδικεῖν καὶ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην· ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον αὐτῷ κακὸν ὑπάρξει μο- 311
χθηρῶ ὅντι τὴν ψυχὴν καὶ λελωβημένῳ διὰ τὴν μίμησιν
τοῦ δεσπότου καὶ δύναμιν.

ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὅπῃ στρέφεις ἐκάστοτε τοὺς λόγους
ἄνω καὶ κάτω, ὦ Σώκρατες· ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι οὗτος ὁ μι-
μούμενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκεῖνον ἀποκτενεῖ, ἐὰν βού-
ληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα;

ΣΩ. Οἶδα, ὦ γὰρ ἐ Καλλέκλεις, εἰ μὴ κωφός γ' εἰμὶ, καὶ
καὶ σοῦ ἀκούων καὶ Πάλλον ἄρτι πολλάκις καὶ τῶν ἄλλων
ὀλέγου πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει· ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε,
ὅτι ἀποκτενεῖ μέν, ἂν βούληται, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν
κἀγαθὸν ὄντα.

ΚΑΛ. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανακτητόν;

ΣΩ. Οὐνοῦν γε ἔχοντι, ὥς ὁ λόγος σημαίνει. ἢ οἶει 312
δεῖν τοῦτο παρασκευάζεσθαι ἄνθρωπον, ὥς πλείστον
χρόνον ζῆν, καὶ μελετᾶν τὰς τέχνας ταύτας, αἱ ἡμᾶς αἰ
ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν, ὥσπερ καὶ ἦν σὺ κελεύεις
ἐμὲ μελετᾶν τὴν ῥητορικὴν τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις δια-
σώζουσαν;

ΚΑΛ. Ναὶ μὰ Δι' ὀρθῶς γέ σοι συμβουλεύων.

LXVII. ΣΩ. Τί δέ, ὦ βέλτιστε; ἢ καὶ ἡ τοῦ νεῖν
ἐπιστήμη σεμνὴ τίς σοι δοκεῖ εἶναι;

ΚΑΛ. Μὰ Δι' οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Καὶ μὴν σώζει γέ καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς
ἀνθρώπους, ὅταν εἰς τοιοῦτον ἐμπέσωσιν, οὗ δὲ ταύτης
τῆς ἐπιστήμης. εἰ δ' αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγὼ
σοι μείζονα ταύτης ἐρῶ, τὴν κυβερνητικὴν, ἢ οὐ μόνον
τὰς ψυχὰς σώζει, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα,
ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων, ὥσπερ ἡ ῥητορικὴ· καὶ αὕτη

μὲν προσεσταλμένη ἐστὶ καὶ κοσμία, καὶ οὐ σεμνύνεται
 ἐσχηματισμένη ὥς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη, ἀλλὰ
 ταῦτά διαπραξαμένη τῇ δικανικῇ, εἴαν μὲν ἐξ Αἰγύπτου
 δεῦρο σώσῃ, οἶμαι δὴ ὁβολοὺς ἐπράξατο, εἴαν δὲ ἐξ Αἰ-
 γύπτου ἢ ἐκ τοῦ Πόντου, εἴαν πάμπολυ, ταύτης τῆς μεγά-
 λης εὐεργεσίας, σώσας ἅ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸν καὶ
 παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας, ἀποβιβάσας εἰς τὸν
 λιμένα δύο δραχμας ἐπράξατο, καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων τὴν τέ-
 χνην καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐκβὰς παρὰ τὴν θάλατταν
 καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ ἐν μετρίῳ σχήματι. λογίζεσθαι
 γάρ, οἶμαι, ἐπίσταται, ὅτι ἄδηλόν ἐστιν, οὐστίν᾽ αὖτε ὠφέ-
 ληκε τῶν συμπλεόντων οὐκ εὐσας καταποντωθῆναι καὶ
 οὐστίν᾽ ἐβλαψεν, εἰδὼς ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βελτίους ἐξε-
 βίβασεν ἢ οἷοι ἐνέβησαν, οὔτε τὰ σώματα οὔτε τὰς ψυχάς.
 λογίζεται οὖν, ὅτι οὐκ, εἰ μὲν τις μεγάλῳ καὶ ἀνιάτῳ
 νοσήμασι κατὰ τὸ σῶμα συνεχόμενος μὴ ἀπεπνίγη, οὗτος
 μὲν ἄθλιός ἐστιν ὅτι οὐκ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ
 ὠφέληται· εἰ δὲ τις ἄρα ἐν τῷ τοῦ σώματος τιμωτέρῳ, τῇ
 ψυχῇ, πολλὰ νοσήματα ἔχει καὶ ἀνιάτα, τούτῳ δὲ βιωτέον
 ἐστὶ καὶ τοῦτον ὀνήσειεν, ἂν τε ἐκ θαλάττης ἂν τε ἐκ δι-
 καστηρίου ἂν τε ἄλλοθεν ὀποθενοῦν σώσῃ, ἀλλ' οἶδεν,
 ὅτι οὐκ ἁμεινόν ἐστι ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ· κακῶς
 γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ ζῆν.

LXVIII. Διὰ ταῦτα οὐ νόμος ἐστὶ σεμνύνεσθαι τὸν
 κυβερνήτην, καίπερ σώζοντα ἡμᾶς· οὐδέ γε, ὦ θανμά-
 σιε, τὸ μηχανοποιόν, ὃς οὔτε στρατηγοῦ, μῆϊοτι κυβερ-
 νήτου, οὔτε ἄλλου οὐθενὸς ἐλάττω ἐνίοτε δύναται σώ-
 ζειν· πόλεις γὰρ ἐστὶν ὅτε ὅλας σώζει. μὴ σοι δοκεῖ κατὰ
 τὸν δικανικὸν εἶναι; καίτοι εἰ βούλοιτο λέγειν, ὦ Καλλί-
 κλεις, ἅπερ ὑμεῖς, σεμνύνων τὸ πρᾶγμα, καταχώσειεν
 ἂν ὑμᾶς τοῖς λόγοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν
 γίνεσθαι μηχανοποιούς, ὥς οὐδὲν τᾶλλά ἐστιν· ἱκανὸς

γὰρ αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλλὰ σὺ οὐδὲν ἤττον αὐτοῦ καταφρο-
 νεῖς καὶ τῆς τέχνης τῆς ἐκείνου, καὶ ὥς ἐν οὐεῖδει ἀπο-
 λέσαις ἂν μηχανοποιόν, καὶ τῷ υἱεῖ αὐτοῦ οὐτ' ἂν δοῦναι
 θυγατέρα ἐθέλοις, οὐτ' ἂν αὐτὸς τῷ σπαντοῦ λαβεῖν τὴν
 ἐκείνου. καίτοι ἐξ ὧν τὰ σπαντοῦ ἐπαινεῖς, τίνι δικαίῳ λό-
 γῳ τοῦ μηχανοποιῦ καταφρονεῖς καὶ τῶν ἄλλων ὧν νῦν
 δὴ ἔλεγον; οἶδ' ὅτι φαίης ἂν βελτίων εἶναι καὶ ἐκ βελτιό- D
 νων. τὸ δὲ βέλτιον εἰ μὴ ἔστιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸ
 τοῦτ' ἔστιν ἀρετή, τὸ σῶζειν αὐτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄντα
 ὁποῖός τις ἔτυχε, καταγέλαστός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ
 μηχανοποιῦ καὶ ἱατροῦ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, ὅσαι τοῦ
 σῶζειν ἔνεκα πεποιοῦνται. ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι
 τὸ γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ τοῦ σῶζειν τε καὶ σῶζε-
 σθαι. ἡδὺ γὰρ τοῦτο μὲν τὸ ξῆν· ὑπόσπον δὲ χρόνον, τὸν
 γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα ἑατέον ἔσθι καὶ οὐ φιλοψυχητέον, H
 ἀλλὰ ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ καὶ πιστεύσαντα
 ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἰμαρμένην οὐδ' ἂν εἰς ἐκφυγῶν, τὸ
 ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον, τίν' ἂν τρόπον τοῦτον ὃν μέλλοι χρό-
 νον βιώωναι ὡς ἀριστα βιώῃ, ἄρα ἑξομοιωὺν αὐτὸν τῇ πο-
 λιτείᾳ ταύτῃ ἐν ἣ ἂν οἰκῇ, καὶ νῦν δὲ ἄρα δεῖ σὲ ὡς ὁμοιό- 512
 ταιον γίνεσθαι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τοῦτῳ
 προσφιλῆς εἶναι καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει· τοῦθ'
 ὅρα εἰ σοὶ λυσιτελεῖ καὶ ἐμοί, ὅπως μὴ, ὦ δαιμόνιε, πει-
 σόμεθα ὅπερ φασὶ τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας, τὰς
 Θετταλίδας· σὺν τοῖς φιλιπταίοις ἢ αἰρεσίς ἡμῖν ἔσται ταύ-
 της τῆς δυνάμεως τῆς ἐν τῇ πόλει. εἰ δέ σοι οἶε ὄντινον
 ἀνθρώπων παραδῶσειν τέχνην τινὰ τοιαύτην, ἥτις σε
 ποιήσει μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει τῇδε ἀνόμοιον ὄντα B
 τῇ πολιτείᾳ εἰτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον εἰτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς ἐμοὶ
 δοκεῖ, οὐκ ὀρθῶς βουλευεῖ, ὦ Καλλίκλειε· οὐ γὰρ μιμη-
 τὴν δεῖ εἶναι ἀλλ' αὐτοφυῶς ὁμοιον τούτοις, εἰ μέλλεις
 τι γνήσιον ἀπεργάζεσθαι εἰς φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δήμῳ

καὶ ναὶ μὰ Δία τῷ Πυριλάμπους γε πρὸς. ὅστις οὖν σε
 τούτοις ὁμοιότατον ἀπεργάζεται, οὗτός σε ποιήσει, ὥς
 ἐπιθυμῆς πολιτικὸς εἶναι, πολιτικὸν καὶ ῥητορικόν· τῷ
 αὐτῶν γὰρ ἤθει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσι,
 τῷ δὲ ἄλλοτρίῳ ἄχθονται· εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις, ὦ
 φίλη κεφαλή. λέγομέν τι πρὸς ταῦτα, ὦ Καλλίκλεις;

LXIX. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὅντινά μοι τρῶπον δοκεῖς
 εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες· πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πά-
 θος· οὐ πάνν σοι πείθομαι.

ΣΩ. Ὁ δῆμον γὰρ ἔρως, ὦ Καλλίκλεις, ἐνὼν ἐν τῇ
 ψυχῇ τῇ σῇ ἀντιστατεῖ μοι· ἀλλ' ἐὰν πολλάκις ἴσως καὶ
 βέλτιον ταῦτά ταῦτα διασκοπώμεθα, πεισθήσεται. ἀναμνή-
 σθητι δ' οὖν, ὅτι δύο ἔφαμεν εἶναι τὰς παρασκευὰς ἐπὶ
 τὸ ἕκαστον θεραπεύειν καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν, μίαν μὲν
 πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, τὴν ἑτέραν δὲ πρὸς τὸ βέλτιστον,
 μὴ καταχαριζόμενον ἀλλὰ διαμαχόμενον. οὐ ταῦτα ἦν ἂ
 τότε ὠριζόμεθα;

ΚΑΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἑτέρα, ἡ πρὸς ἡδονὴν, ἀγεννὴς
 καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ κολακεία τυγχάνει οὕσα· ἡ γάρ;

E. ΚΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, σοὶ οὕτως.

ΣΩ. Ἡ δέ γε ἑτέρα, ὅπως ὥς βέλτιστον ἔσται τοῦτο,
 εἴτε σῶμα τυγχάνει ὃν εἴτε ψυχὴ, ὃ θεραπεύομεν;

ΚΑΛ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὕτως ἐπιχειρητέον ἡμῖν ἐστὶ τῇ πόλει
 καὶ τοῖς πολίταις θεραπεύειν, ὥς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς
 πολίτας ποιοῦντας; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου, ὥς ἐν τοῖς ἐμ-
 προσθεν εὐρίσκομεν, οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐ-
 514 δεμίαν προσφέρειν, ἐὰν μὴ καλὴ ἀγαθὴ ἡ διάνοια ἢ τῶν
 μελλόντων, ἢ χρήματα πολλὰ λαμβάνειν ἢ ἀρχὴν τινων
 ἢ ἄλλην δύναμιν ἡντινοῦν. θῶμεν οὕτως ἔχειν;

ΚΑΛ. Πάνν γε, εἰ σοὶ ἥδιον.

ΣΩ. Εἰ οὖν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους, ὦ Καλλίκλεις, δημοσίᾳ πράζοντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἐπὶ τὰ οἰκοδομικά, ἢ τειχῶν ἢ νεωρίων ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα οἰκοδομήματα, πότερον ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι, πρῶτον μὲν εἰ ἐπιστάμεθα τὴν ἔχνην ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα, τὴν οἰκοδομικὴν, καὶ παρὰ τοῦ ἐμάθομεν; ἔδει ἂν ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ἢ τίς αὖτις σκεψάμεθα

ΣΩ. Οὐκοῦν δευτέρου αὐτόδε, εἴ τι πώποτε οἰκοδόμημα ὠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ ἢ τῶν φίλων τινὲ ἢ ἡμέτερον αὐτῶν, καὶ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα καλὸν ἢ αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ εἰ μὲν εὐρίσκομεν σκοπούμενοι διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγαθοὺς καὶ ἐλλογίμους γεγονότας καὶ οἰκοδομήματα πολ- C
λά μὲν καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ὠκοδομημένα ἡμῖν, πολλὰ δὲ καὶ διὰ ἡμῶν, ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλλέ-
γημεν, οὕτω μὲν διακειμένων νοῦν ἐχόντων ἦν ἂν ἰέναι ἐπὶ τὰ δημοσία ἔργα· εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον εἶχομεν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδειξαι οἰκοδομήματά τε ἢ μηδὲν ἢ πολλὰ καὶ μηδενὸς ἄξια, οὕτω δὲ ἀνόητου ἦν θήπου ἐπιχειρεῖν τοῖς δημοσίοις ἔργοις καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐπ' αὐτά. φῶ-
μεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι ἢ οὐ; D

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

LXX. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πάντα, τὰ τε ἄλλα, καὶ εἰ ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους *ἐπὶ τὰς δημοσίας*
ὥς ἱκανοὶ ἰατροὶ ὄντες, ἐπεσκεψάμεθα θήπου ἂν ἐγὼ τε *ἐπὶ τὰς δημοσίας*
σὲ καὶ σὺ ἐμέ, φέρε πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς *ἐπὶ τὰς δημοσίας*
ἔχει τὸ σῶμα πρὸς ὑγίειαν; ἢ ἤδη τις ἄλλος διὰ Σωκρά-
την ἀπηλλάγη νόσου, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος; καὶ ἐγώ,
οἶμαι, περὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν· καὶ εἰ μὴ εὐρί-
σκομεν δι' ἡμᾶς μηδὲνα βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα, μήτε E
τῶν ξένων μήτε τῶν ἀστῶν, μήτε ἄνδρα μήτε γυναικα,
πρὸς Διός, ὦ Καλλίκλεις, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀλη-

θεία, εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε, πρὶν ἰδιωτεύοντας πολλὰ μὲν ὅπως ἐτύχομεν ποιῆσαι, πολλὰ δὲ κατορθῶσαι καὶ γυμνάσασθαι ἱκανῶς τὴν τέχνην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο ἐν τῷ πύθῳ τὴν κεραμείαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν, καὶ αὐτούς τε δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν καὶ ἄλλους τοιούτους παρακαλεῖν; οὐκ ἀνόητόν σοι δοκεῖ ἂν εἶναι οὕτω πράττειν;

ΚΑΑ. Ἐμοιγε.

- 515 ΣΩ. Νῦν δέ, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, ἐπειδὴ σὺ μὲν αὐτὸς ἄρτι ἄρχει πράττειν τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐμὲ δὲ παρακαλεῖς καὶ ὀνειδίζεις ὅτι οὐ πράττω, οὐκ ἐπισκεψόμεθα ἀλλήλους, φέρε, Καλλικλῆς ἤδη τινὰ βελτίῳ πεποίηκε τῶν πολιτῶν; ἔστιν ὅστις πρότερον πονηρός ὢν, ἄδικός τε καὶ ἀκόλαστος καὶ ἄφρων, διὰ Καλλικλέα καλός τε καὶ ἀγαθός γέγονεν, ἢ ξένος ἢ ἀστός, ἢ δοῦλος ἢ
- Β ἑλεύθερος; λέγε μοι, ἐάν τις σε ταῦτα ἐξετάξῃ, ὦ Καλλικλείς, τί ἐρεῖς; τίνα φήσεις βελτίῳ πεποιηκέναι ἀνθρώπον τῇ συνουσίᾳ τῇ σῇ; ὀκνεῖς ἀποκρίνασθαι, εἶπερ ἔστι τι ἔργον σὸν ἐτι ἰδιωτεύοντος, πρὶν δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν;

ΚΑΑ. Φιλόνεικος εἶ, ὦ Σώκρατες.

- LXXI. ΣΩ. Ἄλλ' οὐ φιλονεικία γε ἐρωτῶ, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς βουλόμενος εἰδέναι, ὅντιν' ἀποτε τρόπον οἷοδεῖν πολιτεύεσθαι ἐν ἡμῖν. ἢ ἄλλου του ἄρα ἐπιμελήσει
- Γ ἡμῶν ἐλθὼν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἢ ὅπως ὅτι βέλτιστοι οἱ πολῖται ὦμεν; ἢ οὐ πολλάκις ἤδη ὁμολογήκαμεν τοῦτο δεῖν πράττειν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα; ὁμολογήκαμεν ἢ οὐ; ἀποκρίνου. ὁμολογήκαμεν· ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι. εἰ τοίνυν τοῦτο δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα παρασκευάζειν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, νῦν μοι ἀναμνησθεῖς εἰπέ περὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὧν ὀλίγω πρότερον ἔλεγες, εἰ

ἔτι σοι δοκοῦσιν ἀγαθοὶ πολῖται γεγονέναι, Περικλῆς καὶ ὁ Κίμων καὶ Μιλτιάδης καὶ Θεμιστοκλῆς.

ΚΑΛ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἶπερ ἀγαθοί, δῆλον ὅτι ἕκαστος αὐτῶν βελτίους ἐποίησε τοὺς πολίτας ἀντὶ χειρόνων. ἐποίησεν ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Ἐποίησε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, χείρους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἢ ὅτε τὰ τελευταῖα ἔλεγεν;

ΚΑΛ. Ἰσως.

ΣΩ. Οὐκ ἴσως δὴ, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' ἀνάγκη/ἐκ τῶν ὁμολογημένων, εἶπερ ἀγαθὸς γ' ἦν ἐκεῖνος πολίτης. Ε

ΚΑΛ. Τί οὖν δὴ;

ΣΩ. Οὐδέν· ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τούναντίον διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω, Περικλέα πεποιηκέναι Ἀθηναίους ἀργούς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορίαν πρῶτον καταστήσαντα.

ΚΑΛ. Τῶν τὰ ὧτα κατεαρότων ἀκούεις ταῦτα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλὰ οἶδα σαφῶς καὶ ἐγὼ καὶ σύ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ἡνδοκίμει Περικλῆς καὶ οὐδεμίαν αἰσχροὺς δίκην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ἡνίκα χείρους ἦσαν· ἐπειδὴ δὲ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐγεγόνεσαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου τοῦ Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, ὀλίγου δὲ καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δῆλον ὅτι ὡς πονηροῦ ὄντος. 516

LXXII. ΚΑΛ. Τί οὖν; τούτου ἕνεκα κακὸς ἦν Περικλῆς;

ΣΩ. Ὅντων γοῦν ἂν ἐπιμελητὴς καὶ ἵππων καὶ βοῶν τοιοῦτος ὢν κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ λα-

κτιζοντας ἑαυτὸν μηδὲ κυρίττοντας μηδὲ δάκνοντας ἀπέ-
 δειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριότητα. ἢ οὐ δοκεῖ
 B σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὅστισοῦν ὀτονοῦν ζῶον, ὃς ἂν
 παραλαβὼν ἡμερώτερα ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέλαβε;
 δοκεῖ ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Πάνυ γε, ἵνα σοι χαρίσωμαι.

ΣΩ. Καὶ τόδε τοίνυν μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος·
 πότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζῶων ἐστὶν ἢ οὐ;

ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδει αὐτούς, ὥς ἄρτι ὠμολογοῦ-
 μεν, δικαιότερους γεγρονέναι ἀντὶ ἀδικωτέρων ὑπ' ἐκείνου,
 C εἴπερ ἐκείνος ἐπεμελεῖτο αὐτῶν ἀγαθὸς ὢν τὰ πολιτικά;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ γε δίκαιοι ἡμεροί, ὥς ἔφη Ὅμηρος
 σὺ δὲ τί φῆς; οὐχ οὕτως;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγριωτέρους γε αὐτοὺς ἀπέφηνεν
 ἢ οἷους παρέλαβε, καὶ ταῦτ' εἰς αὐτόν, ὃν ἥμιστ' ἂν
 ἐβούλετο.

ΚΑΛ. Βούλει σοι ὁμολογήσω;

ΣΩ. Εἰ δοκῶ γέ σοι ἀληθῆ λέγειν.

D ΚΑΛ. Ἔστω δὴ ταῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγριωτέρους, ἀδικωτέρους τε
 καὶ χείρους;

ΚΑΛ. Ἔστω.

ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἀγαθὸς τὰ πολιτικά Περικλῆς ἦν ἐκ
 τούτου τοῦ λόγου.

ΚΑΛ. Οὐ σύ γε φῆς.

ΣΩ. Μὰ Δί' οὐδέ γε σὺ ἐξ ὧν ὠμολόγεις. πάλιν δὲ
 λέγε μοι περὶ Κίμωνος· οὐκ ἐξωστράκισαν αὐτὸν οὔτοι

οὓς ἐθεράπευεν, ἵνα αὐτοῦ δέκα ἐτῶν μὴ ἀκούσειαν τῆς φωνῆς; καὶ Θεμιστοκλέα ταῦτά ταῦτα ἐποίησαν καὶ φυγῇ πρὸς ἐξημίωσαν; Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι εἰς τὸ ἐβάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηφίσαντο, καὶ εἰ μὴ διὰ τὸν πρό-
τανιν, ἐνέπεσεν ἄν; καίτοι οὗτοι, εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγα-
θοί, ὥς σὺ φῆς, οὐκ ἂν ποτε ταῦτα ἐπάσχον. οὐκοῦν οἱ
γε ἀγαθοὶ ἡνίοχοι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν
ζευγῶν, ἐπειδὴν δὲ θεραπεύσωσι τοὺς ἵππους καὶ αὐτοὶ
ἀμείνους γένωνται ἡνίοχοι, τότε ἐκπίπτουσιν· οὐκ ἔστι
ταῦτ' οὐτ' ἐν ἡνιοχείᾳ οὐτ' ἐν ἄλλῳ ἔργῳ οὐδενί· ἢ δο-
κεῖ σοι;

ΚΑΛ. Οὐκ ἔμοιρε.

ΣΩ. Ἀληθεὶς ἄρα, ὥς ἔοικεν, οἱ ἐμπροσθεν λόγοι
ἦσαν, ὅτι οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ 517
πολιτικά ἐν τῇδε τῇ πόλει. σὺ δὲ ὁμολόγεις τῶν γε νῦν
οὐδένα, τῶν μέντοι ἐμπροσθεν, καὶ προείλου τούτους
τοὺς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἀνεφάνησαν ἐξ ἴσου τοῖς νῦν ὄν-
τες, ὥστε, εἰ οὗτοι θῆτορες ἦσαν, οὔτε τῇ ἀληθινῇ θῆ-
τορικῇ ἐχρῶντο — οὐ γὰρ ἂν ἐξέπεσον — οὔτε τῇ κο-
λακικῇ.

LXXIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μέντοι πολλοῦ γε δεῖ, ὃ Σώ-
κρατες, μὴ ποτέ τις τῶν νῦν ἔργα τοιαῦτα ἐργάσεται, αἷα
τούτων ὃς βούλει εἰργασταί. B

ΣΩ. Ὁ δαιμόνιε, οὐδ' ἐγὼ ψέγω τούτους ὥς γε δια-
κόνους εἶναι πόλεως, ἀλλὰ μοι δοκοῦσι τῶν γε νῦν δια-
κονικώτεροι γεγονέναι καὶ μᾶλλον οἷοί τε ἐκπορίζειν τῇ
πόλει ὧν ἐπεθύμει· ἀλλὰ γὰρ μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυ-
μίας καὶ μὴ ἐπιτρέπειν, πείθοντες καὶ βιαζόμενοι ἐπὶ
τούτῳ, ὅθεν ἐμελλον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πολῖται, ὥς ἔπος
εἶπεν, οὐδὲν τούτων διέφερον ἐκεῖνοι· ὅπερ μόνον ἔργον
ἐστὶν ἀγαθοῦ πολίτου. ναῦς δὲ καὶ τείχη καὶ νεώρια καὶ
ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα καὶ ἐγὼ σοι ὁμολογῶ δεινότερους

εἶναι ἐκείνους τούτων ἐκπορίζειν. πρᾶγμα οὖν γελοῖον
 ποιοῦμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ ἐν τοῖς λόγοις· ἐν παντὶ γὰρ τῷ
 χρόνῳ, ὃν διαλεγόμεθα, οὐδὲν πανόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ
 περιφερόμενοι καὶ ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅ τι λέγομεν. ἐγὼ
 οὖν σε πολλάκις οἶμαι ὁμολογηκέναι καὶ ἐγνωκέναι, ὥς
 ἄρα διττὴ αὕτη τις ἡ πραγματεία· ἐστὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα
 καὶ περὶ τὴν ψυχὴν, καὶ ἡ μὲν ἐτέρα διακονικὴ ἐστίν, ἡ
 δυνατὸν εἶναι ἐκπορίζειν, εἰ μὲν πεινῇ τὰ σώματα ἡμῶν,
 σιτία, εἰ μὲν δὲ διψῇ, ποτά, εἰ μὲν δὲ ῥιγῷ, ἱμάτια, στρώμα-
 τα, ὑποδήματα, ἀλλ' ὅν ἐρχεται σώματά τις ἐπιθυμίαν
 καὶ ἐξεπότηδές σοι διὰ τῶν αὐτῶν εἰκόνων λέγω, ἵνα ῥᾶον
 καταμάθῃς. τούτων γὰρ ποριστικὸν εἶναι ἢ κάπηλου
 ὄντα ἢ ἔμπορου ἢ δημιουργοῦ τοῦ αὐτῶν τούτων, σιτο-
 E ποιὸν ἢ ὀψοποιὸν ἢ ὑφάντην ἢ σκντοτόμον ἢ σκντοδε-
 ψόν, οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν ὄντα τοιοῦτον δοῖναι καὶ
 αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπευτὴν εἶναι σώματος, παντὶ
 τῷ μὴ εἰδότι, ὅτι ἐστὶ τις παρὰ ταύτας ἀπάσας τέχνη γυ-
 μναστικὴ τε καὶ ἰατρικὴ, ἡ δὴ τῷ ὄντι ἐστὶ σώματος θε-
 ραπεία, ἥνπερ καὶ προσήκει τούτων ἄρχειν πασῶν τῶν
 τεχνῶν καὶ χρῆσθαι τοῖς τούτων ἔργοις διὰ τὸ εἰδέναι, ὅ-
 τι τὸ χρηστὸν καὶ πονηρὸν τῶν σιτίων ἢ ποτῶν ἐστὶν εἰς
 518 ἀρετὴν σώματος, τὰς δ' ἄλλας πάσας ταύτας ἀγνοεῖν· διὸ
 δὴ καὶ ταύτας μὲν δουλοπρεπεῖς τε καὶ διακονικὰς καὶ
 ἀνελευθέρους εἶναι περὶ σώματος πραγματείας, τὰς ἄλ-
 λας τέχνας, τὴν δὲ γυμναστικὴν καὶ ἰατρικὴν κατὰ τὸ δί-
 καιον δεσποίνας εἶναι τούτων. ταῦτά οὖν ταῦτα ὅτι ἐστὶ
 καὶ περὶ ψυχὴν, τότε μὲν μοι δοκεῖς μανθάνειν ὅτι λέγω,
 καὶ ὁμολογεῖς ὥς εἰδώς ὅ τι ἐγὼ λέγω· ἡκεῖς δὲ ὀλίγον
 ὕστερον λέγων, ὅτι ἄνθρωποι καλοὶ καγαθοὶ γερόνασι
 B προλῖται ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐπειδὴν ἐγὼ ἐρωτῶ οἵτινες, δοκεῖς
 μοι ὁμοιοτάτους προτείνεσθαι ἀνθρώπους περὶ τὰ πολι-
 τικά, ὥσπερ ἂν εἰ περὶ τὰ γυμναστικά ἐμοῦ ἐρωτῶντος,

- B τὰ ἀρχαῖα προσεπολλύνωσι πρὸς οἷς ἐκτίσαντο, οὐκ αἰτίων ὄντων τῶν κακῶν ἀλλ' ἰσῶς συναιτίων. καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πρᾶγμα καὶ νῦν ὁρῶ γιγνόμενον καὶ ἀκούω τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν πέρι. αἰσθάνομαι γάρ, ὅταν ἡ πόλις τινὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μεταχειρίζεται ὡς ἀδικούντα, ἀγανακτοῦντων καὶ σχετλιαζόντων ὡς δεινὰ πάσχουσι· πολλὰ καὶ ἀγαθὰ τὴν πόλιν πεποιηκότες ἄρα ἀδίκως ὑπ' αὐτῆς ἀπόλλυνται, ὥς ὁ τούτων λόγος· τὸ δὲ ὅλον ψευδός ἐστι.
- C προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἰς ποτὲ ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἥς προστατεῖ· κινδυνεύει γὰρ ταῦτόν εἶναι, ὅσοι τε πολιτικοὶ προσποιοῦνται εἶναι καὶ ὅσοι σοφισταί, καὶ γὰρ οἱ σοφισταί, τὰλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτοπον ἐργάζονται πρᾶγμα· φάσκοντες γὰρ ἀρετῆς διδάσκαλοι εἶναι πολλάκις κατηγοροῦσι τῶν μαθητῶν, ὡς ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτούς, τοὺς τε μισθοὺς ἀποστεροῦντες καὶ ἄλλην χάριν οὐκ ἀποδιδόντες, εὖ παθόντες ὑπ' αὐτῶν· καὶ τούτου τοῦ λόγου τί ἂν ἀλογώτερον εἴη πρᾶγμα, ἀνθρώπους ἀγαθοὺς καὶ δικαίους γενομένους, ἐξαιρεθέντας μὲν ἀδικίαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, σχόντας δὲ δικαιοσύνην, ἀδικεῖν τοῦτω ὃ οὐκ ἔχουσιν; οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο ἄτοπον εἶναι, ὦ ἑταῖρε; ὡς ἀληθῶς δημηγορεῖν με ἠνάγκασας, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλων ἀποκρίνεσθαι.
- D

LXXV. ΚΑΛ. Σὺ δ' οὐκ ἂν οἷός τ' εἶης λέγειν, εἰ μὴ τίς σοι ἀποκρίνοιτο.

- E ΣΩ. Ἐοικά γε ἂν γούν συχνούς τείνω τῶν λόγων, ἐπειδὴ μοι οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνεσθαι. ἀλλ', ὦ γαθέ, εἰπέ πρὸς φίλιον, οὐ δοκεῖ σοι ἄλογον εἶναι ἀγαθὸν φάσκοντα πεποιηκέναι τινὰ μέμφεσθαι τούτῳ, ὅτι ὑφ' ἑαυτοῦ ἀγαθὸς γερονῶς τε καὶ ὦν ἐπειτα ποιηρός ἐστιν;

ΚΑΛ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀκούεις τοιαῦτα λεγόντων τῶν φα-
σκόντων παιδεύειν ἀνθρώπους εἰς ἀρετήν;

ΚΑΛ. Ἐγώ γε· ἀλλὰ τί ἂν λέγοις ἀνθρώπων περὶ οὐδενὸς ἀξίῳ;

ΣΩ. Τί δ' ἂν περὶ ἐκείνων λέγοις, οἳ φάσκοντες
προεστάναι τῆς πόλεως καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὡς βελ-
τίστη ἔσται, πάλιν αὐτῆς κατηγοροῦσιν, ὅταν τύχῃσιν, ὡς
πονηροτάτης; οἷοι τι διαφέρειν τούτους ἐκείνων; ταῦτόν.
ὦ μακάρι', ἐστὶ σοφιστῆς καὶ ῥήτωρ, ἢ ἐγγὺς τι καὶ παρα-
πλήσιον, ὥσπερ ἐγὼ ἔλεγον πρὸς Πῶλον· σὺ δὲ δι'
ἄγνοιαν τὸ μὲν πάγκαλόν τι οἷοι εἶναι, τὴν ῥητορικὴν, Β
τοῦ δὲ καταφρονεῖς. τῇ δὲ ἀληθείᾳ κάλλιον ἐστὶ σοφιστικὴ
ῥητορικῆς ὥσπερ νομοθετικὴ δικαστικῆς καὶ γυμναστικῆς
ιατρικῆς· μόνοις δ' ἐγώ γε καὶ ὦμην τοῖς δημηγόροις τε
καὶ σοφισταῖς οὐκ ἐγγωρεῖν μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγ-
ματι, ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν, ὡς πονηρόν ἐστιν εἰς σφᾶς, ἢ
τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ ἅμα καὶ ἑαυτῶν κατηγορεῖν, ὅτι οὐ-
δὲν ὠφελήκασιν οὓς φασιν ὠφελεῖν, οὐχ οὕτως ἔχει;

ΚΑΛ. Πάνυ γε.

C

ΣΩ. Καὶ προέσθαι γε δήπου τὴν εὐεργεσίαν ἄνεν
μισθοῦ, ὡς τὸ εἶδος, μόνοις τούτοις ἐνεχώρει, εἴπερ ἀλη-
θῆ ἔλεγον. ἄλλην μὲν γὰρ εὐεργεσίαν τις εὐεργετηθεὶς,
οἷον ταχὺς γενόμενος διὰ παιδοτρίβην, ἴσως ἂν ἀποστε-
ρήσειε τὴν χάριν, εἰ προσῴτο αὐτῷ ὁ παιδοτρίβης καὶ μὴ
συνθέμενος αὐτῷ μισθὸν ὅ τι μάλιστα ἅμα μεταδιδούς
τοῦ τάχους λαμβάνοι τὸ ἀργύριον· οὐ γὰρ τῇ βραδυτῇτι, D
οἶμαι, ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἀδικία· ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τις αὐτὸ τοῦτο ἀφαιρῇ, τὴν ἀδι-
κίαν, οὐδὲν δεινὸν αὐτῷ μήποτε ἀδικηθῇ, ἀλλὰ μόνον
ἀσφαλὲς ταύτην τὴν εὐεργεσίαν προέσθαι, εἴπερ τῷ ὄντι
δύναιτό τις ἀγαθοὺς ποιεῖν, οὐχ οὕτως;

ΠΛΑΤΟ III.

20

ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΕΝΤΡΙΚῆ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΚΑΛ. Φημί.

LXXVI. ΣΩ. Διὰ ταῦτ' ἄρα, ὥς ἔοικε, τὰς μὲν ἄλλας συμβουλὰς συμβουλευεῖν λαμβάνοντα ἀργύριον, οἷον οἰκοδομίας περὶ ἢ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὐδὲν αἰσχρὸν.

E ΚΑΛ. Ἔοικέ γε.

ΣΩ. Περὶ δέ γε ταύτης τῆς πράξεως, ὅτιν' ἂν τις τρόπον ὥς βέλτιστος εἴη καὶ ἄριστα τὴν αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῖ ἢ πόλιν, αἰσχρὸν νενόμισται μὴ φάναι συμβουλεύειν, ἐὰν μὴ τις αὐτῷ ἀργύριον διδῷ. ἢ γάρ;

ΚΑΛ. Ναί.

ΣΩ. Δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτο αἰτιὸν ἐστίν, ὅτι μόνη αὕτη τῶν εὐεργεσιῶν τὸν εὖ παθόντα ἐπιθυμεῖν ποιεῖ ἀντ' εὖ ποιεῖν, ὥστε καλὸν δοκεῖ τὸ σημεῖον εἶναι, εἰ εὖ ποιήσας ταύτην τὴν εὐεργεσίαν ἀντ' εὖ πείσεται· εἰ δὲ μή, οὐ. ἐστὶ ταῦτα οὕτως ἔχοντα;

521 ΚΑΛ. Ἔστιν.

ΣΩ. Ἐπὶ ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν θεραπείαν τῆς πόλεως, διόρισόν μοι· τὴν τοῦ διαμαχέσθαι Ἀθηναίοις, ὅπως ὥς βέλτιστοι ἔδονται, ὥς ἰατρόν, ἢ ὥς διακονήσοντα καὶ πρὸς χάριν ὁμιλήσοντα; τάληθ' ἢ μοι εἰπέ, Καλλίκλεις· δίκαιος γὰρ εἶ, ὥσπερ ἤρξω παρηγοιάζεσθαι πρὸς ἐμέ, διατελεῖν ἃ νοεῖς λέγων· καὶ νῦν εὖ καὶ γενναίως εἰπέ.

ΚΑΛ. Λέγω τοίνυν ὅτι ὥς διακονήσοντα.

B ΣΩ. Κολακεύοντα ἄρα με, ὦ γενναϊότατε, παρακαλεῖς.

ΚΑΛ. Εἴ σοι Μυσὸν γε ἥδιον καλεῖν, ὦ Σώκρατες· ὥς εἰ μὴ ταῦτά γε ποιήσεις —

ΣΩ. Μὴ εἴπῃς ὁπολλάνκις εἰρηκας, ὅτι ἀποκτενεῖ με ὁ βουλόμενος, ἵνα μὴ αὐτὸ καὶ ἐγὼ εἰπῶ, ὅτι πονηρός γε ὢν ἀγαθὸν ὄντα· μηδ' ὅτι ἀφαιρήσεται ἐάν τι ἔχω, ἵνα
C μὴ αὐτὸ ἐγὼ εἰπῶ ὅτι ἀλλ' ἀφελόμενος οὐχ ἔξει ὅτι χρή-

σεται αὐτοῖς, ἀλλ' ὥσπερ με ἀδίκως ἀφείλετο, οὕτω καὶ λαβὼν ἀδίκως χρήσεται, εἰ δὲ ἀδίκως, αἰσχροῶς, εἰ δὲ αἰσχροῶς, κακῶς.

LXXVII. ΚΑΑ. Ὡς μοι δοκεῖς, ὦ Σώκратες, πειστεύειν μὴδ' ἂν ἐν τούτων παθεῖν, ὥς οἰκῶν ἐκποδῶν καὶ οὐκ ἂν εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὑπὸ πάνν ἴσως μοχθηροῦ ἀνθρώπου καὶ φαύλου.

ΣΩ. Ἀνόητος ἄρα εἰμί, ὦ Καλλίκλεις, ὥς ἀληθῶς. εἰ μὴ οἶμαι ἐν τῇδε τῇ πόλει ὄντινον ἂν, ὅ τι τύχοι, τοῦτο παθεῖν. τόδε μέντοι εὖ οἶδ' ὅτι, εἴνπερ εἰσὶ εἰς δικαστήριον περὶ τούτων τινὸς κινδυνεύων ὧν σὺ λέγεις, πονηρός τις με ἔσται ὁ εἰσάγων· οὐδεὶς γὰρ ἂν χρηστός μὴ ἀδικοῦντ' ἀνθρώπου εἰσαγάγοι· καὶ οὐδέν γε ἄτοπον εἰ ἀποθάνοιμι. βούλει σοι εἰπῶ δι' ὅ τι ταῦτα προσδοκῶ;

ΚΑΑ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οἶμαι μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων, ἵνα μὴ εἰπῶ μόνος, ἐπιχειρεῖν τῇ ὥς ἀληθῶς πολιτικῇ τέχνῃ καὶ πράττειν τὰ πολιτικά μόνος τῶν νῦν· ἅτε οὖν οὐ πρὸς χάριν λέγων τοὺς λόγους οὕς λέγω ἐκάστοτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἡδιστον, καὶ οὐκ ἐθέλων ποιεῖν ἅ σὺ παραινεῖς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἔξω ὅ τι λέγω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὁ αὐτὸς δέ μοι ἤκει λόγος, ὅνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον· κρινοῦμαι γὰρ ὥς ἐν παιδίῳ ἰατρός ἂν κρίνοιτο κατηγοροῦντος ὕψοποιου. σκόπει γάρ, τί ἂν ἀπολογοῖτο ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος ἐν τούτοις ληφθεὶς, εἰ αὐτοῦ κατηγοροῖ τις λέγων ὅτι ὦ παῖδες, πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὅδε εἰργασται ἀνὴρ καὶ αὐτούς, καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθείρει τέμνων τε καὶ κάων, καὶ ἰσχυραίνων καὶ πνίγων ἀπορεῖν ποιεῖ, πικρότατα πόματα διδούς καὶ πεινῇν καὶ διψῇν ἀναγκάζων, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ εὐώχουν ὑμᾶς· τί ἂν οἶε ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἀποληφθέντα ἰατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἰ εἴποι τὴν ἀλή-

θειαν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐγὼ ἐποιοῦν, ὧ παῖδες, ὑγιεινῶς, ὅποσον οἶει ἂν ἀναβοῆσαι τοὺς τοιοῦτους δικαστάς; οὐ μέγα;

ΚΑΛ. Ἰσως· οἴεσθαι γε χροῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν οἶει ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἂν αὐτὸν ἔχεσθαι,
B ὅ τι χροῖ εἰπεῖν;

ΚΑΛ. Πάνν γε.

LXXVIII. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι καὶ ἐγὼ οἶδα ὅτι πάθος πάθοιμι ἂν εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ ἡδονὰς ἅς ἐκπεπόρικα ἔξω αὐτοῖς λέγειν, ἅς οὗτοι εὐεργεσίας καὶ ὠφελείας νομίζουσιν, ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας ζηλῶ οὔτε οἷς πορίζεται· εἰν τέ τις με ἢ νεωτέρους φῆ διαφθείρειν ἀπορεῖν ποιοῦντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους κακηγορεῖν λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, οὔτε τὸ ἀληθὲς ἔξω εἰπεῖν, ὅτι δικαίως πάντα ταῦτα
C ἐγὼ λέγω, καὶ πράττω τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὔτε ἄλλο οὐδέν· ὥστε ἴσως, ὅ τι ἂν τύχω, τοῦτο πείσομαι.

ΚΑΛ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὧ Σώκρατες, καλῶς ἔχειν ἄνθρωπος ἐν πόλει οὕτω διακείμενος καὶ ἀδύνατος ὢν ἑαυτῷ βοηθεῖν;

ΣΩ. Εἰ ἐκείνός γε ἐν αὐτῷ ὑπάρχοι, ὧ Καλλίκλεις, ὃ σὺ πολλάκις ὠμολόγησας· εἰ βεβοηθηκὼς εἴη αὐτῷ,
D μῆτε περὶ ἀνθρώπους μῆτε περὶ θεοὺς ἄδικον μηδὲν μῆτε εἰρηκὼς μῆτε εἰργασμένος. αὕτη γὰρ τις βοήθεια ἑαυτῷ πολλάκις ἡμῖν ὠμολόγηται κρατίστη εἶναι. εἰ μὲν οὖν ἐμέ τις ἐξελέγχοι ταύτην τὴν βοήθειαν ἀδύνατον ὄντα ἑμαυτῷ καὶ ἄλλῳ βοηθεῖν, αἰσχυνοίμην ἂν καὶ ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξελεγχόμενος καὶ μόνος ὑπὸ μόνου, καὶ εἰ διὰ ταύτην τὴν ἀδυναμίαν ἀποθνήσκοιμι, ἀγανακτοίην ἂν· εἰ δὲ κολακικῆς ῥητορικῆς ἐνδεία τελευτήν ἔγωγε,
E εὖ οἶδα ὅτι ῥαδίως ἰδοὺς ἂν με φέροντα τὸν θάνατον. αὐτὸ

μὲν γὰρ τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται, ὅστις μὴ παν-
τάπασιν ἀλόγιστός τε καὶ ἀνανδρός ἐστι, τὸ δὲ ἀδικεῖν
φοβεῖται· πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων γέμοντα τὴν ψυχὴν
εἰς Ἄιδου ἀφικέσθαι πάντων ἔσχατον κακῶν ἐστίν· εἰ δὲ
βούλει, σοὶ ἐγὼ, ὥς τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐθέλω λόγον λέξαι.

ΚΑΛ. Ἄλλ' ἐπείπερ γε καὶ τὰλλα ἐπέρανας, καὶ
τοῦτο πέρανον.

LXXIX. ΣΩ. Ἄκουε δὴ, φασί, μάλα καλοῦ λόγοι, 523
ὅν σὺ μὲν ἡγήσει μῦθον, ὥς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον·
ὥς ἀληθὴ γὰρ ὄντα σοὶ λέξω ἢ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ
Θυμῆρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Πο-
σειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέ-
λαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου,
καὶ αἰεὶ καὶ νῦν ἐτι ἐστίν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν
μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὴν τε-
λευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ B
εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς
τὸ τῆς τίσεως τε καὶ δίκης δεσμοωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον
καλοῦσιν, ἵεναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἐτι
νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος ζῶντες ἦσαν ζώντων,
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ἢ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς
οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο· ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμε-
ληταὶ *οἱ* ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν Δία,
ὅτι φοιτῶν σφιν ἄνθρωποι ἑκατέρωσε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν C
ὁ Ζεὺς· ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, παύσω τοῦτο γιγνόμενον. νῦν
μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται. ἀμπεχόμενοι γάρ, 1. ἡ γὰρ
ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνονται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολ-
λοὶ οὖν, ἢ δ' ὅς, ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες ἡμφιεσμένοι εἰσὶ
σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καί, ἐπειδὴν ἢ
κρίσις ἦ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυρήσου-
τες ὥς δικαίως βεβιώκασιν· οἱ οὖν δικασταὶ ὑπὸ τε τοῦ-
των ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικά- D

ζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτῶν ὀφθαλμοῦς καὶ ὧτα καὶ ὄλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὲ αὐτοῖς πάντα ἐπὶ προσθεῖν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, παυστέον ἐστὶ προειδόμενος αὐτοῦς τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προΐσασι. τοῦτο E μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεὶ ὅπως ἂν παύσῃ αὐτῶν. ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἀπάντων τούτων· τεθνεώτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεώτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου. ἐρημον πάντων τῶν συγγενῶν καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκείνον τὸν κόσμον, ἵνα δικάσῃ ἡ κρίσις ἤ. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς ἐποιήσαμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαιοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ραδάμανθυν. 524 ἓνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν· οὗτοι οὖν ἐπειδὴν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ, ἐξ ἧς φέρετον τὸ ὁδὸν. ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δ' εἰς Τάρταρον. καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ραδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός· Μίνω δὲ πρεσβεῖα δώσω ἐπιδιακρίνειν, ἂν ἀπορῆτόν τι τῷ ἑτέρῳ; ἵνα ὡς δικαιοτάτῃ ἡ κρίσις ἢ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις.

LXXX. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοῶς B πιστεύω ἀληθῆ εἶναι· καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε τι λογίζομαι συμβαίνειν. ὁ θάνατος τυγχάνει ὧν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτων διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλων· ἐπειδὴν δὲ διαλυθῆτον ἄρα ἀπ' ἀλλήλων, οὐ πολὺ ἥττον ἐκότερον αὐτοῖν ἔχει τὴν ἔξιν τὴν αὐτοῦ, ἢν περ καὶ ὅτε ἔξη ὁ ἀνθρώπος. τό τε σῶμα τὴν φύσιν τὴν αὐτοῦ καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ παθήματα ἐνδὴλα πάντα, οἷον εἴ τινος μέγα ἦν τὸ C σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφοτέρω ζῶντος, τούτου καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ νεκρὸς μέγας, καὶ εἰ παχὺς, παχὺς

καὶ ἀποθανόντος, καὶ τὰλλα οὕτως· καὶ εἰ αὖ ἐπατήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός. μαστιγίας αὖ εἴ τις ἦν καὶ ἰχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστιγίων ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεώτος τὸ σῶμα ἔστιν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον· κατεαγότα τε εἰ του ἦν μέλη ἢ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεώτος ταῦτά ταῦτα ἐν-
 δηλα. ἐν δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα ζῶν. D
 ἐνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἢ πάντα ἢ τὰ πολλὰ ἐπὶ
 τινα χρόνον. ταῦτόν θή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν
 ψυχὴν εἶναι, ὧς Καλλικλείς· ἐνδηλα πάντα ἔστιν ἐν τῇ
 ψυχῇ, ἐπειδὴν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τὰ τε τῆς φύσεως
 καὶ τὰ παθήματα, ἃ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἐκάστου πράγ-
 ματος ἔσχευ ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὴν οὖν ἀφί-
 κωνται παρὰ τὸν δικαστὴν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν E
 Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθος ἐκείνους ἐπιστήσας θεᾶται
 ἐκάστου τὴν ψυχὴν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἔστιν, ἀλλὰ πολλὰκις
 τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος ἢ ἄλλου ὅτουοῦν
 βασιλέως ἢ δυνάστου κατείδεν οὐδὲν ὑγίης ὄν τῆς ψυχῆς.
 ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιση-
 κιῶν καὶ ἀδικίας, ἃ ἐκάστη ἢ πράξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο 525
 εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλα-
 ξονείας καὶ οὐδὲν εὐθὺ διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τεθράφθαι·
 καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρατίας
 τῶν πράξεων ἀσυμμετρίας τε καὶ αἰσχροτήτος γέμουσαν
 τὴν ψυχὴν εἶδεν· ἰδὼν δὲ ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν
 εὐθὺς τῆς φρουρᾶς, οἱ μέλλει ἐλθούσα ἀνατλήναι τὰ προς-
 ἥκοντα πάθη.

LXXXI. Προσῆκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, B
 ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίνεσθαι καὶ
 οὐνέασθαι ἢ παραδειγματι τοῖς ἄλλοις γίνεσθαι, ἵνα
 ἄλλοι ὀρῶντες πάσχοντα ἃ αὖν πάσχει φοβούμενοι βελτίους
 γίνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόν-

ἀρετὴν τὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἢ ἂν τις ἐπιτρέπη· B
εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους
Ἑλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου· οἱ δὲ πολλοί, ὧς ἄριστε,
κακοὶ γίνονται τῶν δυναστῶν.

LXXXII. Ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὴν ὁ Ῥαδάμαν-
θους ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ
οἶδεν οὐδέν, οὐθ' ὅστις οὐθ' ὧντινων, ὅτι δὲ πονηρός
τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψε εἰς Τάρταρον, ἐπιση-
μηνάμενος, εἴν τε λᾶσιμος εἴν τε ἀνιάτος δοκῇ εἶναι· ὁ
δὲ ἐκείσε ἀφικόμενος τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ' C
ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀληθείας, ἀν-
δρὸς ἰδιώτου ἢ ἄλλου τινός, μάλιστα μὲν, ἐρωγέ φημι,
ὧς Καλλίκλεις, φιλοσόφου τὰ αὐτοῦ πράξαντος καὶ οὐ πο-
λυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἡγάσθη τε καὶ ἐς μακά-
ρων νήσους ἀπέπεμψε. ταῦτά ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός· ἐκά-
τερος δὲ τούτων ῥαβδὸν ἔχων δικάζει· ὁ δὲ Μίνως ἐπι-
σκοπῶν κάθηται, μόνος ἔχων χρυσοῦν σκῆπτρον, ὧς φη-
σιν Ὀδυσσεὺς ὁ Ὀμήρου ἰδεῖν αὐτόν D

χρύσειον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν.
ἐγὼ μὲν οὖν, ὧς Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέ-
πεισμαι, καὶ σκοπῶ ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὧς ὑγιε-
στάτην τὴν ψυχὴν· χαίρειν οὖν ἔασας τὰς τιμὰς τὰς τῶν
πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν, πειράσομαι
τῷ ὄντι ὧς ἂν δύνωμαι βέλτιστος εἶναι καὶ ζῆν καὶ ἐπειδὴν
ἀποθνήσκω ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους E
πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ
ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τούτῳ τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τούτου, ἵνα
ὅν ἐγὼ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι, καὶ
ὀνειδίζω σοι, ὅτι οὐχ οἷός τ' ἔσει σάντῳ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ
δίκη σοι ἦ καὶ ἡ κρίσις ἦν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἀλλὰ ἐλθὼν
παρὰ τὸν δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγίνης νόον, ἐπειδὴν σου
ἐπιλαβόμενος ἄγῃ, χασμήσει καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἥττον 527

ἢ ἐγὼ ἐνθάδε σὺ ἐκεῖ, καὶ σε ἴσως τυπτήσῃ τις καὶ ἐπὶ κόρῃς ἀτίμως καὶ πάντως προπηλακίῃ.

- LXXXIII. Τάχα δ' οὖν ταῦτα μῦθος σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὥσπερ γραδὸς καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν, καὶ οὐδέν γ' ἂν ἦν θαυμαστὸν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πῃ ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὑρεῖν· νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς, οἵπερ σοφώτατοί ἐστε τῶν νῦν Ἑλλήνων, σὺ τε καὶ Πῶλος καὶ Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδείξαι, ὥς δεῖ ἄλλον τινὰ βίον ξῆν ἢ τοῦτον, ὅσπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται συμφέρων. ἀλλ' ἐν τοσούτοις λόγοις τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων μόνος οὗτος ἤρμευε ὁ λόγος, ὥς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθόν ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· ἐὰν δέ τις κατὰ τι κακὸς γίγνηται, κολαστέος ἐστὶ, καὶ τοῦτο δευτέρον ἀγαθὸν μετὰ τὸ εἶναι δίκαιον, τὸ γίνεσθαι καὶ κολαζόμενοι διδόναι δίκην· καὶ πᾶσαν κολακείαν καὶ τὴν περὶ ἑαυτοῦ καὶ τὴν περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ περὶ ὀλίγους καὶ περὶ πολλούς, φευκτέον· καὶ τῇ ῥητορικῇ οὕτω χρηστέον ἐπὶ τὸ δίκαιον αἰεὶ, καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ πράξει. ἐμοὶ οὖν πειθόμενος ἀκολούθησον ἐνταῦθα, οἷ ἄφικόμενος εὐδαιμονήσῃ· καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας, ὥς ὁ σὺς λόγος σημαίνει, καὶ ἑασόν τινὰ σου καταφρονῆσαι ὥς ἀνοήτου καὶ προπηλακίσαι, ἐὰν βούληται, καὶ ναὶ μὰ Δία σὺ γε θαρρῶν πατάξαι τὴν ἄτιμον ταύτην πληγὴν· οὐδὲν γὰρ δεινὸν πείσει, ἐὰν τῷ ὄντι ἧς καλὸς καὶ ἀγαθός, ἀσκήτων ἀρετὴν. καίπειτα οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἦδη, ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἢ ὁποῖον ἂν τι ἡμῖν δοκῇ, τότε βουλευσόμεθα, βελτίους ὄντες βουλευέσθαι ἢ νῦν. αἰσχροὺν γὰρ ἔχοντάς γε ὥς νῦν φαινόμεθα ἔχειν, ἔπειτα νεανιεύεσθαι ὥς τῷ ὄντι, οἷς οὐδέποτε ταῦτά δοκεῖ περὶ
- E τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων· εἰς τοσούτον

ἤκομεν ἀπαιδευσίας· ὥσπερ οὖν ἡγεμόνι τῷ λόγῳ χρη-
 σάμεθα τῷ νῦν παραφανέντι, ὃς ἡμῖν σημαίνει, ὅτι οὗ-
 τος ὁ τρόπος ἄριστος τοῦ βίου, καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ
 τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦντας καὶ ξῆν καὶ τεθνάναι. τούτῳ
 οὖν ἐπώμεθα. καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ ἐκείνῳ,
 ᾧ σὺ πιστεύων ἐμὲ παρακαλεῖς· ἔστι γὰρ οὐδενὸς ἄξιός,
 ᾧ Καλλίκλεις.

24/3/94

MENΩN

[ἢ περὶ ἀρετῆς· πειραδτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΜΕΝΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΑΙΣ ΜΕΝΩΝΟΣ.
ΑΝΥΤΟΣ.

St. II.

P.
70

I. Ἐχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἄρα διδάσκον ἡ ἀρετὴ; ἢ οὐ διδάσκον ἀλλ' ἀσκητόν; ἢ οὔτε ἀσκητόν οὔτε μαθητόν, ἀλλὰ φύσει παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις ἢ ἄλλω τινὶ τρόπῳ;

ΣΩ. ὦ Μένων, πρὸ τοῦ μὲν Θεταλοὶ εὐδόκιμοι ἦσαν ἐν τοῖς Ἑλλήσι καὶ ἐθαυμάζοντο ἐφ' ἱππικῇ τε καὶ πλούτῳ, νῦν δέ, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ τοῦ σοῦ ἐταίρου Ἀριστίππου πολῖται Λαρισαῖοι. τούτου δὲ ὑμῖν αἰτιός ἐστι Γοργίας· ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὴν πόλιν ἐραστὰς ἐπὶ σοφίᾳ εἰληφεν Ἀλευαδῶν τε τοὺς πρώτους, ὧν ὁ σὸς ἐραστής ἐστιν Ἀρίστιππος, καὶ τῶν ἄλλων Θεταλῶν· καὶ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἔθος ὑμᾶς εἶθικεν, ἀφόβως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀποκρίνεσθαι, ἂν τις τι ἔρηται, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς εἰδότας, ἅτε καὶ αὐτοὺς παρέχων αὐτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ ὅ τι ἂν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρινόμενος. ἐνθάδε δέ, ὦ φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέστηκεν· ὥσπερ

71 αὐχμός τις τῆς σοφίας γέγονε, καὶ κινδυνεύει ἐκ τῶνδε τῶν τόπων παρ' ὑμᾶς οἴχεσθαι ἡ σοφία. εἰ γοῦν τινὰ ἐθέλεις οὕτως ἐρέσθαι τῶν ἐνθάδε, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται καὶ ἐρεῖ· ὦ ξέने, κινδυνεύω σοι δοκεῖν μακάριός

τις εἶναι, ἀρετὴν γοῦν εἴτε διδακτὸν εἶθ' ὅτῳ τρόπῳ πα-
ραγίγνεται εἰδέναι· ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω εἴτε διδακτὸν
εἴτε μὴ διδακτὸν εἰδέναι, ὥς οὐδὲ αὐτό, ὅ τι ποτ' ἐστὶ τὸ
παράπαν ἀρετὴ, τυγχάνω εἰδώς.

II. Ἐγὼ οὖν καὶ αὐτός, ὦ Μένων, οὕτως ἔχω· συμ- B
πένομαι τοῖς πολίταις τούτου τοῦ πράγματος, καὶ ἑμαν-
τὸν καταμέμφομαι ὥς οὐκ εἰδώς περὶ ἀρετῆς τὸ παράπαν·
ὃ δὲ μὴ οἶδα τί ἐστὶ, πῶς ἂν ὁποῖόν γέ τι εἰδείην; ἡ δοκεῖ
σοι οἷόν τε εἶναι, ὅστις Μένωνα μὴ γιγνώσκει τὸ παρὰ-
παν ὅστις ἐστὶ, τοῦτον εἰδέναι εἴτε καλὸς εἴτε πλούσιος
εἴτε καὶ γενναῖός ἐστιν, εἴτε καὶ τάναντία τούτων; δοκεῖ
σοι οἷόν τ' εἶναι;

MEN. Οὐκ ἔμοιγε· ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς
οὐδ' ὅ τι ἀρετὴ ἐστὶν οἶσθα, ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ C
οἰκαδὲ ἀπαγγέλλωμεν;

ΣΩ. Μὴ μόνον γε, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλῳ
πῶ ἐνέτυχον εἰδότε, ὥς ἐμοὶ δοκῶ.

MEN. Τί δαί; Γοργίας οὐκ ἐνέτυχες ὅτε ἐνθάδε ἦν;

ΣΩ. Ἐγώ γε.

MEN. Εἴτα οὐκ ἐδόκει σοι εἰδέναι;

ΣΩ. Οὐ πάνυ εἰμὶ μνήμων, ὦ Μένων, ὥστε οὐκ
ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι, πῶς μοι τότε ἔδοξεν. ἀλλ' ἴσως
ἐκεῖνός τε οἶδε, καὶ σὺ ἂν ἐκεῖνος ἔλεγεν· ἀνάμνησον οὖν D
με, πῶς ἔλεγεν. εἰ δὲ βούλει, αὐτὸς εἰπέ· δοκεῖ γάρ ῥη' πού
σοι ἄπερ ἐκέλευ.

MEN. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Ἐκεῖνον μὲν τοίουν ἐῷμεν, ἐπειδὴ καὶ ἄπεστιν·
σὺ δὲ αὐτός, ὦ πρὸς θεῶν, Μένων, τί φῆς ἀρετὴν εἶναι;
εἶπον καὶ μὴ φθονήσης, ἵνα εὐτυχέστατον ψευσμα εὑρε-
σμένος ᾦ, ἂν φανῆς σὺ μὲν εἰδώς καὶ Γοργίας, ἐγὼ δὲ
εἰρηκῶς μηδενὶ πώποτε εἰδότε ἐντετυχηκέναι.

III. MEN. Ἄλλ' οὐ χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. E

πρῶτον μὲν, εἰ βούλει ἀνδρὸς ἀρετὴν, ῥάδιον, ὅτι αὕτη
 ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετὴ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν,
 καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς
 κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν, εἰ
 δ' βούλει γυναικὸς ἀρετὴν, οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ
 αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σῶζουσάν τε τὰ ἐνδον καὶ
 κατήκοον οὔσαν τοῦ ἀνδρός, καὶ ἄλλη ἐστὶ παιδὸς ἀρετὴ,
 καὶ θηλείας καὶ ἄρρενος, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν
 72 βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου. καὶ ἄλλαι πάμ-
 πολλαὶ ἀρεταὶ εἰσιν, ὥστε οὐκ ἀπορία εἶπεν ἀρετῆς περὶ
 ὅ τι ἐστὶ· καθ' ἑκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν
 πρὸς ἕκαστον ἔργον ἑκάστη ἡμῶν ἢ ἀρετὴ ἐστίν· ὥσαύ-
 τως δέ, οἶμαι, ὧς Σώκρατες, καὶ ἡ κακία.

ΣΩ. Πολλῇ γέ τιμι εὐτυχίᾳ ἔοικα κεχρησθαι, ὦ Μέ-
 νων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνεύρηκα ἀρετῶν
 παρὰ σοὶ κειμένων. ἀτάρ, ὦ Μένων, κατὰ ταύτην τὴν
 B εἰκόνα τὴν περὶ τὰ σμῆνη, εἰ μου ἐρομένου μελίττης περὶ
 οὐσίας ὅ τί ποτ' ἐστὶ, πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἔλεγες αὐ-
 τὰς εἶναι, τί ἂν ἀπεκρίνω μοι, εἰ σε ἠρόμην· ἄρα τούτῳ
 φῆς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶναι καὶ διαφερούσας ἀλλή-
 λων, τῷ μελίττας εἶναι; ἢ τούτῳ μὲν οὐδὲν διαφέρουσιν,
 ἄλλῳ δέ τῳ, οἷον ἢ κάλλει ἢ μεγέθει ἢ ἄλλῳ τῷ τῶν τοι-
 οῦτων; εἶπέ, τί ἂν ἀπεκρίνω οὕτως ἐρωτηθεῖς;

MEN. Τοῦτ' ἔρωγε, ὅτι οὐδὲν διαφέρουσιν, ἢ μέ-
 λιτται εἰσίν, ἢ ἑτέρα τῆς ἑτέρας.

C ΣΩ. Εἰ οὖν εἶπον μετὰ ταῦτα· τοῦτο τοίνυν μοι
 αὐτὸ εἶπέ, ὦ Μένων, ὧς οὐδὲν διαφέρουσιν ἀλλὰ ταῦτόν
 εἰσιν ἅπασαι· τί τοῦτο φῆς εἶναι; εἶχες δήπου ἂν τί μοι
 εἶπειν;

MEN. Ἔρωγε.

IV. ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν· κἂν εἰ
 πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ εἰσιν, ἐν γέ τι εἶδος ταῦτόν ἅπα-

σαι ἔχουσι, δι' ὃ εἰσὶν ἀρεταί, εἰς ὃ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινάμενον τῷ ἐρωτήσαντι ἐκείνο δηλῶσαι, ὃ τυγχάνει οὕσα ἀρετῇ· ἢ οὐ μανθάνεις ὅ τι λέγω; D

MEN. Δοκῶ γέ μοι μανθάνειν· οὐ μέντοι ὥς βούλομαί γε πῶ κατέχω τὸ ἐρωτώμενον.

ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοι οὕτω δοκεῖ, ὃ Μένων, ἄλλη μὲν ἀνδρὸς εἶναι, ἄλλη δὲ γυναικὸς καὶ τῶν ἄλλων, ἢ καὶ περὶ ὑγίειας καὶ περὶ μεγέθους καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἄλλη μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοι εἶναι ὑγίεια, ἄλλη δὲ γυναικὸς; ἢ ταῦτόν πανταχοῦ εἰδὸς ἐστίν, ἐάν περ ὑγίεια ἦ, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ἐάν τε ἐν ἄλλῳ ὁπωποῦν ἦ; E

MEN. Ἡ αὐτὴ μοι δοκεῖ ὑγίειά γε εἶναι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύς; ἐάν περ ἰσχυρὰ γυνὴ ἦ, τῷ αὐτῷ εἶδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχύϊ ἰσχυρὰ ἐσται; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ τοῦτο λέγω· οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχύς εἶναι ἢ ἰσχύς, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ἢ ἐάν τε ἐν γυναικί· ἢ δοκεῖ τί σοι διαφέρειν;

MEN. Οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Ἡ δὲ ἀρετὴ πρὸς τὸ ἀρετὴ εἶναι διοίσει τι, ἐάν 73 τε ἐν παιδί ἢ ἐάν τε ἐν πρεσβύτῃ, ἐάν τε ἐν γυναικί ἐάν τε ἐν ἀνδρί;

MEN. Ἐμοιγέ πως δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο οὐκ ἐτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τούτοις.

ΣΩ. Τί δαί; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγες πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δὲ οἰκίαν;

MEN. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἀρ' οὖν οἷόν τε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν ἢ οἰκίαν ἢ ἄλλο ὅτιοῦν, μὴ σωφρόνως καὶ δικαίως διοικοῦντα;

MEN. Οὐ δῆτα

ΣΩ. Οὐκοῦν ἂν περ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσι, δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη διοικήσουσιν; B

MEN. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφοτέρωθεν δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγαθοὶ εἶναι, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης.

MEN. Φαίνονται.

ΣΩ. Τί δαί; παῖς καὶ πρεσβύτης μὲν ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἄδικοι ἀγαθοὶ ἂν ποτε γένοιοντο;

MEN. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ σώφρονες καὶ δίκαιοι;

MEN. Ναί.

C ΣΩ. Πάντες ἄρ' ἀνθρώποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοὶ εἶσι· τῶν αὐτῶν γὰρ τυχόντες ἀγαθοὶ γίνονται.

MEN. Ἐοικεν.

ΣΩ. Οὐκ ἂν δῆπου, εἰ γε μὴ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἦν αὐτῶν [τῷ αὐτῷ ἂν τρόπῳ ἀγαθοὶ ἦσαν].

MEN. Οὐ δῆτα.

V. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ αὐτὴ ἀρετὴ πάντων ἐστί, πειρῶ εἰπεῖν καὶ ἀναμνησθῆναι, τί αὐτό φησι Γοργίας εἶναι καὶ σὺ μετ' ἐκείνου.

D MEN. Τί ἄλλο γ' ἢ ἄρχειν οἷόν τ' εἶναι τῶν ἀνθρώπων; εἴπερ ἓν γέ τι ζητεῖς κατὰ πάντων.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ζητῶ γε. ἀλλ' ἄρα καὶ παιδὸς ἡ αὐτὴ ἀρετὴ, ὧς Μένων, καὶ δούλου, ἄρχειν οἷω τε εἶναι τοῦ δεσπότου, καὶ δοκεῖ σοι ἔτι ἂν δοῦλος εἶναι ὁ ἄρχων;

MEN. Οὐ πάνν μοι δοκεῖ, ὧς Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐ γὰρ εἰκός, ὧς ἄριστε. ἔτι γὰρ καὶ τόδε σκόπει· ἄρχειν φῆς οἷόν τ' εἶναι· οὐ προσθήσομεν αὐτόσε τὸ δικαίως, ἀδίκως δὲ μὴ;

MEN. Οἶμαι ἔγωγε· ἡ γὰρ δικαιοσύνη, ὧς Σώκρατες, ἀρετὴ ἐστίν.

E ΣΩ. Πότερον ἀρετὴ, ὧς Μένων, ἢ ἀρετὴ τις;

MEN. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Ὡς περὶ ἄλλου ὁπουοῦν. οἶον, εἰ βούλει, στρογγυλότητος πέρι εἵποιμ' ἂν ἔρωγε, ὅτι σχῆμά τι ἐστίν, οὐχ οὕτως ἀπλῶς ὅτι σχῆμα. διὰ ταῦτα δὲ οὕτως ἂν εἵπομι, ὅτι καὶ ἄλλα ἔστι σχήματα.

MEN. Ὅρθως γε λέγων σύ, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ λέγω οὐ μόνον δικαιοσύνην ἀλλὰ καὶ ἄλλας εἶναι ἀρετάς.

ΣΩ. Τίνας ταύτας; εἰπέ· οἶον καὶ ἐγὼ σοὶ εἵπομι 74 ἂν καὶ ἄλλα σχήματα, εἰ με κελεύοις· καὶ σύ οὖν ἐμοὶ εἰπέ ἄλλας ἀρετάς.

MEN. Ἡ ἀνδρεία τοίνυν ἐμοιγε δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι καὶ σωφροσύνη καὶ σοφία καὶ μεγαλοπρέπεια καὶ ἄλλαι πάμπολλαι.

ΣΩ. Πάλιν, ὦ Μένων, ταῦτόν πεπόνθαμεν· πολλὰς αὖ εὗρήκαμεν ἀρετὰς μίαν ζητοῦντες, ἄλλον τρόπον ἢ νῦν δὴ· τὴν δὲ μίαν, ἢ διὰ πάντων τούτων ἐστίν, οὐ δυνάμεθα ἀνευρεῖν.

VI. MEN. Οὐ γὰρ δύναμαί πω, ὦ Σώκρατες, ὥς B σύ ζητεῖς, μίαν ἀρετὴν λαβεῖν κατὰ πάντων, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις.

ΣΩ. Εἰκότως γε· ἀλλ' ἐγὼ προθυμήσομαι, εἰάν οἶός τ' ὦ, ἡμᾶς προσβιβάσαι. μανθάνεις γάρ που, ὅτι οὕτως ἔχει περὶ παντός· εἴ τίς σε ἀνέροιτο τοῦτο, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τί ἐστὶ σχῆμα, ὦ Μένων; εἰ αὐτῷ εἶπες ὅτι στρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν ἄπερ ἐγὼ, πότερον σχῆμα ἢ στρογγυλότης ἐστὶν ἢ σχῆμά τι; εἶπες δὴπου ἂν ὅτι σχῆμά τι.

MEN. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα, ὅτι καὶ ἄλλα ἔστι σχήματα; C

MEN. Ναί.

ΣΩ. Καὶ εἰ γε προσανηρώτα σε ὅποια, ἔλεγες ἂν;

MEN. Ἐρωγε.

ΣΩ. Καὶ αὖ εἰ περὶ χρώματος ὡσαύτως ἀνῆρετο ὅ τι ἐστὶ, καὶ εἰπόντος σου, ὅτι τὸ λευκόν, μετὰ ταῦτα

ὑπέλαβεν ὁ ἐρωτῶν, πότερον τὸ λευκὸν χροῶμά ἐστιν ἢ χροῶμά τι; εἶπες ἂν ὅτι χροῶμά τι, διότι καὶ ἄλλα τυγχάνει ὄντα;

MEN. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Καὶ εἰ γέ σε ἐκέλευε λέγειν ἄλλα χρώματα, D ἔλεγες ἂν ἄλλα, ἃ οὐδὲν ἦττον τυγχάνει ὄντα χρώματα τοῦ λευκοῦ;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Εἰ οὖν ὥσπερ ἐγὼ μετῆει τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν ὅτι αἰεὶ εἰς πολλὰ ἀφικνούμεθα, ἄλλα μὴ μοι οὕτως, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ταῦτα ἐνὶ τινι προσαγορεύεις ὀνόματι, καὶ φῆς οὐδὲν αὐτῶν ὅ τι οὐ σχῆμα εἶναι, καὶ ταῦτα καὶ ἐναντία ὄντα ἀλλήλοις, τί ἐστι τοῦτο, ὃ οὐδὲν ἦττον κατέχει τὸ στρογγύλον ἢ τὸ εὐθύ, ὃ δὴ ὀνομάζεις σχῆμα E καὶ οὐδὲν μᾶλλον φῆς τὸ στρογγύλον σχῆμα εἶναι ἢ τὸ εὐθύ; ἢ οὐχ οὕτω λέγεις;

MEN. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῆς τὸ στρογγύλον εἶναι στρογγύλον ἢ εὐθύ, οὐδὲ τὸ εὐθύ εὐθύ ἢ στρογγύλον;

MEN. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν σχῆμά γε οὐδὲν μᾶλλον φῆς εἶναι τὸ στρογγύλον τοῦ εὐθέος, οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου.

MEN. Ἀληθὴ λέγεις.

VII. ΣΩ. Τί ποτε οὖν τοῦτο, οὗ τοῦτο ὀνομά ἐστι τὸ σχῆμα; πειρῶ λέγειν. εἰ οὖν τῷ ἐρωτῶντι οὕτως ἢ περὶ 75 σχήματος ἢ χροώματος εἶπες ὅτι ἄλλ' οὐδὲ μανθάνω ἐγώ γε ὅ τι βούλει, ὦ ἄνθρωπε, οὐδὲ οἶδα ὅ τι λέγεις. ἴσως ἂν ἐθαύμασε καὶ εἶπεν· οὐ μανθάνεις, ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταυτόν; ἢ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις, ὦ Μένων, ἔχοις ἂν εἰπεῖν, εἰ τις ἐρωτῶῃ· τί ἐστιν ἐπὶ τῷ στρογγύλῳ καὶ εὐθεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ σχήματα καλεῖς, ταυτόν ἐπὶ πᾶσι;

πειρῶ εἰπεῖν, ἵνα καὶ γένηται σοι μελέτη πρὸς τὴν περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπόκρισιν.

MEN. Μή, ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ.

E

ΣΩ. Βούλει σοι χαρίσωμαι;

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἐθελήσεις οὖν καὶ σὺ ἐμοὶ εἰπεῖν περὶ τῆς ἀρετῆς;

MEN. Ἐρωγε.

ΣΩ. Προθυμητέον τοίνυν· ἄξιον γάρ.

MEN. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Φέρε δὴ, πειρώμεθά σοι εἰπεῖν, τί ἐστι σχῆμα. σκόπει οὖν εἰ τόδε ἀποδέχει αὐτὸ εἶναι· ἐστὼ γὰρ δὴ ἡμῖν τοῦτο σχῆμα, ὃ μόνον τῶν ὄντων τυγχάνει χρώματι αἰεὶ ἐπόμενον. ἱκανῶς σοι, ἢ ἄλλως πως ζητεῖς; ἐγὼ γὰρ καὶ οὕτως ἀγαπῶην εἰ μοι ἀρετὴν εἴποις.

MEN. Ἀλλὰ τοῦτό γε εὐήθες, ὦ Σώκρατες.

C

ΣΩ. Πῶς λέγεις;

MEN. Ὅτι σχῆμά ποῦ ἐστι κατὰ τὸν σὸν λόγον, ὃ αἰεὶ χρὸς ἔπεται. εἶεν· εἰ δὲ δὴ τὴν χροάν τις μὴ φαίη εἶδέναι, ἀλλὰ ὥσαυτως ἀποροῖ ὥσπερ περὶ τοῦ σχήματος, τί ἂν οἶε σοι ἀποκεκρίσθαι;

VIII. ΣΩ. Τάληθ' ἔγωγε· καὶ εἰ μὲν γε τῶν σοφῶν τις εἴη καὶ ἐριστικῶν τε καὶ ἀγωνιστικῶν ὁ ἐρόμενος, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ ὅτι ἐμοὶ μὲν εἰρηται· εἰ δὲ μὴ ὀρθῶς ὡς λέγω, σὸν ἔργον λαμβάνειν λόγον καὶ ἐλέγχειν. εἰ δὲ ὥσπερ ἐγὼ τε καὶ σὺ νυνὶ φίλοι ὄντες βούλοιντο ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πρᾶότερόν πως καὶ διαλεκτικώτερον ἀποκρίνεσθαι. ἐστὶ δὲ ἴσως τὸ διαλεκτικώτερον μὴ μόνον τάληθ' ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνων ὧν ἂν προσομολογῇ εἶδέναι ὁ ἐρωτώμενος. πειράσομαι δὴ καὶ ἐγὼ σοι οὕτως εἰπεῖν. λέγε γάρ μοι· τελευτήν καλεῖς τι; τοιόνδε λέγω οἶον πέρας καὶ ἔσχατον· πάντα ταῦτα ταυτὸν E

τι λέγω· ἴσως δ' ἂν ἡμῖν Πρόδικος διαφέροιτο· ἀλλὰ σὺ γέ που καλεῖς πεπεράνθαι τι καὶ τετελευτηκέναι· τὸ τοιοῦτον βούλομαι λέγειν, οὐδὲν ποικίλον.

MEN. Ἀλλὰ καλῶ, καὶ οἶμαι μανθάνειν ὃ λέγεις.

76 ΣΩ. Τί δ'; ἐπίπεδον καλεῖς τι, καὶ ἕτερον αὐ̄ στερεόν, οἷον ταῦτα τὰ ἐν γεωμετρίαις;

MEN. Ἐρωγε καλῶ.

ΣΩ. Ἦδη τοίνυν ἂν μάθοις μου ἐκ τούτων, σχῆμα ὃ λέγω. κατὰ γὰρ παντὸς σχήματος τοῦτο λέγω, εἰς ὃ τὸ στερεὸν περαίνει, τοῦτ' εἶναι σχῆμα· ὅπερ ἂν συλλαβῶν εἴποιμι στερεοῦ πέρας σχῆμα εἶναι.

IX. MEN. Τὸ δὲ χρῶμα τί λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ὑβριστής γ' εἶ, ὦ Μένων· ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάτεις ἀποκρίνεσθαι, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλεις ἀναμνησθεὶς εἰπεῖν, ὅ τί ποτε λέγει Γοργίας ἀρετὴν εἶναι.

MEN. Ἀλλ' ἐπειδὴν μοι σὺ τοῦτ' εἶπης, ὦ Σώκρατες, ἔρω σοι.

ΣΩ. Κἂν κατακεκαλυμμένος τις γνῶῃ, ὦ Μένων, διαλεγόμενου σου, ὅτι καλὸς εἶ καὶ ἔρασταί σοι ἔτι εἰσὶν.

MEN. Τί δή;

ΣΩ. Ὅτι οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐπιτάτεις ἐν τοῖς λόγοις· ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τρυφῶντες, ἅτε τυραννεύοντες, ἕως ἂν ἐν ᾧρᾳ ᾧσι. καὶ ἅμα ἐμοῦ ἴσως κατέγνωκας, ὅτι εἰμὶ ἡττων τῶν καλῶν. χαριεῖμαι οὖν σοι καὶ ἀποκρινοῦμαι.

MEN. Πάνυ μὲν οὖν χάρισαι.

ΣΩ. Βούλει οὖν σοι κατὰ Γοργίαν ἀποκρίνωμαι, ἢ ἂν σὺ μάλιστα ἀκολουθήσῃς;

MEN. Βούλομαι· πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Οὐκοῦν λέγετε ἀπορροάς τινας τῶν ὕιτων κατα Ἐμπεδοκλέα;

MEN. Σφόδρα γε.

ΣΩ. Καὶ πόρους, εἰς οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀπορροαὶ πορεύονται;

ΜΕΝ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ τῶν ἀπορροῶν τὰς μὲν ἀρμόττειν ἐνίοις τῶν πόρων, τὰς δὲ ἐλάττους ἢ μείζους εἶναι;

ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὄψιν καλεῖς τι;

ΜΕΝ. Ἐργωγε.

ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ξύνες ὅ τοι λέγω, ἔφη Πίνδαρος. ἔστι γὰρ χρῶα ἀπορροὴ σχημάτων ὅψει σύμμετρος καὶ αἰσθητός.

ΜΕΝ. Ἀριστά μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν εἰρηκέναι.

ΣΩ. Ἴσως γὰρ σοι κατὰ συνήθειαν εἴρηται· καὶ ἅμα, οἶμαι, ἐννοεῖς, ὅτι ἔχοις ἂν ἐξ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ φωνήν, ὃ ἔστι, καὶ ὁσμὴν καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιούτων.

ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Τραγικὴ γάρ ἐστιν, ὦ Μένων, ἡ ἀπόκρισις, ὥστε ἀρέσκει σοι μᾶλλον ἢ ἡ περὶ τοῦ σχήματος.

ΜΕΝ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Ἄλλ' οὐκ ἔστιν, ὦ παῖρ Ἀλεξιδήμου, ὥς ἐγὼ ἑμαυτὸν πεῖθω, ἀλλ' ἐκείνη βελτίων· οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαι, εἰ μή, ὥσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείης.

ΜΕΝ. Ἀλλὰ περιμένοιμ' ἂν, ὦ Σώκρατες, εἰ μοι 77 πολλὰ τοιαῦτα λέγοις.

Χ. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν προθυμίας γε οὐδὲν ἀπολείψω, καὶ σοῦ ἔνεκα καὶ ἑμαυτοῦ, λέγων τοιαῦτα· ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι πολλὰ τοιαῦτα λέγειν. ἀλλ' ἴθι δὴ περὶ καὶ σὺ ἐμοὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀποδοῦναι, κατὰ ὅλου εἰπὼν ἀρετῆς πέρι, ὅ τι ἔστι, καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἐκ

τοῦ ἐνός, ὅπερ φασὶ τοὺς συντρίβοντας τι ἐκάστοτε οἱ
σκάπτουτες, ἀλλ' ἐάσας ὄλην καὶ ὑγιή εἰπὲ τί ἐστὶν ἀρετὴ
B τὰ δέ γε παραδείγματα παρ' ἐμοῦ εἰληφας.

MEN. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Σώκρατες, ἀρετὴ εἶναι,
καθάπερ ὁ ποιητὴς λέγει, χαίρειν τε καλοῖσι καὶ δύνα-
σθαι· καὶ ἐγὼ τοῦτο λέγω ἀρετήν, ἐπιθυμοῦντα τῶν κα-
λῶν δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι.

ΣΩ. Ἄρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα ἀγα-
θῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι;

MEN. Μάλιστα γε.

ΣΩ. Ἄρα ὥς ὄντων τινῶν οἱ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦ-
C σιν, ἐτέρων δὲ οἱ τῶν ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὧριστε, δο-
κοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν;

MEN. Οὐκ ἐμοιγε.

ΣΩ. Ἀλλὰ τινες τῶν κακῶν;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι, λέγεις, ἢ καὶ
γιννώσκοντες, ὅτι κακὰ ἐστὶν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν

MEN. Ἀμφότερα ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ἡ γὰρ δοκεῖ τίς σοι, ὦ Μένων, γιννώσκων τὰ
κακὰ ὅτι κακὰ ἐστὶν ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν;

MEN. Μάλιστα.

ΣΩ. Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἢ γενέσθαι αὐτῶ;

D MEN. Γενέσθαι· τί γὰρ ἄλλο;

ΣΩ. Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκείνον
ὃ ἂν γένηται, ἢ γιννώσκων τὰ κακὰ ὅτι βλάπτει ὃ ἂν
παρῇ;

MEN. Εἰσὶ μὲν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰδὲ
δὲ καὶ οἱ γιννώσκοντες ὅτι βλάπτει.

ΣΩ. Ἡ καὶ δοκοῦσί σοι γιννώσκειν τὰ κακὰ, ὅτι
κακὰ ἐστὶν, οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν;

MEN. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλὰ ἐκείνων, ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι, ἔστι δὲ ταῦτά γε κακά· ὥστε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι δῆλον ὅτι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. ἢ οὐ;

ΜΕΝ. Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε.

ΣΩ. Τί δαί; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὥς φῆς σύ, ἡγοῦμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκείνον, ᾧ ἂν γίγηται. γινώσκουσι δὴπου ὅτι βλαβήσονται ὑπ' αὐτῶν;

ΜΕΝ. Ἀνάγκη.

ΣΩ. Ἀλλὰ τοὺς βλαπτομένους οὗτοι οὐκ οἶονται ἀθλίους εἶναι καθ' ὅσον βλάπτονται;

ΜΕΝ. Καὶ τοῦτο ἀνάγκη.

ΣΩ. Τοὺς δὲ ἀθλίους οὐ κακοδαίμονας;

ΜΕΝ. Οἶμαι ἔγωγε.

ΣΩ. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ἀθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι;

ΜΕΝ. Οὐ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα βούλεται, ὦ Μένων, τὰ κακὰ οὐδεὶς, εἴπερ μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. τί γὰρ ἄλλο ἔστιν ἀθλιον εἶναι, ἢ ἐπιθυμεῖν τε τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι;

ΜΕΝ. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐδεὶς βούλεσθαι τὰ κακά.

XI. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ ἔλεγες, ὅτι ἔστιν ἡ ἀρετὴ βούλεσθαι τε τὰγαθὰ καὶ δύνασθαι;

ΜΕΝ. Εἶπον γάρ.

ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου λεχθέντος τὸ μὲν βούλεσθαι πᾶσιν ὑπάρχει, καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου βελτίων;

ΜΕΝ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι, εἴπερ ἔστι βελτίων ἄλλος ἄλλου, κατὰ τὸ δύνασθαι ἂν εἴη ἀμείνων.

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τοῦτ' ἐστὶν ἄρα, ὥς ἔοικε, κατὰ τὸν σὸν λόγον
C ἀρετὴ, δύναμις τοῦ πορίζεσθαι τὰγαθά.

MEN. Παντάπασι μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, οὕτως
ἔχειν, ὥς σὺ νῦν ὑπολαμβάνεις.

ΣΩ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τοῦτο εἰ ἀληθὲς λέγεις· ἴσως
γὰρ ἂν εὖ λέγοις. τὰγαθὰ φῆς οἷόν τ' εἶναι πορίζεσθαι
ἀρετὴν εἶναι;

MEN. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἀγαθὰ δὲ καλεῖς οὐχὶ οἷον ὑγίειάν τε καὶ πλοῦ-
τον, καὶ χρυσίον λέγω καὶ ἀργύριον κτᾶσθαι καὶ τιμὰς
ἐν πόλει καὶ ἀρχάς; μὴ ἄλλ' ἅττα λέγεις τὰγαθὰ ἢ τὰ
τοιαῦτα;

MEN. Οὐκ, ἀλλὰ πάντα λέγω τὰ τοιαῦτα.

ΣΩ. Εἶεν· χρυσίον δὲ δὴ καὶ ἀργύριον πορίζεσθαι
D ἀρετὴ ἐστίν, ὥς φησι Μένων ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως
πατρικὸς ξένος. πότερον προστίθης τι τούτῳ τῷ πόρῳ,
ὦ Μένων, τὸ δικαίως καὶ ὀσίως, ἢ οὐδέν σοι διαφέρει,
ἀλλὰ καὶ ἀδίκως τις αὐτὰ πορίζεται, ὁμοίως σὺ αὐτὰ
ἀρετὴν καλεῖς;

MEN. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ κακίαν.

ΣΩ. Πάντως δήπου δεῖ ἄρα, ὥς ἔοικε, τούτῳ τῷ
πόρῳ δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην ἢ ὀσιότητα προσεῖναι,
E ἢ ἄλλο τι μόριον ἀρετῆς· εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἐστὶ ἀρετὴ, καί-
περ ἐκπορίζουσα τὰγαθά.

MEN. Πῶς γὰρ ἄνευ τούτων ἀρετὴ γένοιτ' ἂν;

ΣΩ. Τὸ δὲ μὴ ἐκπορίζειν χρυσίον καὶ ἀργύριον, ὅταν
μὴ δίκαιον ᾖ, μήτε αὐτῷ μήτε ἄλλῳ, οὐκ ἀρετὴ καὶ αὕτη
ἐστὶν ἢ ἀπορία;

MEN. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον ὁ πόρος τῶν τοιούτων ἀγα-
θῶν ἢ ἡ ἀπορία ἀρετὴ ἂν εἴη, ἀλλὰ, ὥς ἔοικεν, ὃ μὲν ἂν

μετὰ δικαιοσύνης γίγνηται, ἀρετὴ ἔσται, ὃ δ' ἂν ἄνευ πάντων τῶν τοιούτων, κακία.

79

MEN. Δοκεῖ μοι ἀναγκαῖον εἶναι ὥς λέγεις.

XII. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων ἕκαστον ὀλίγον πρότερον μόριον ἀρετῆς ἔφαμεν εἶναι, τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Εἶτα, ὦ Μένων, παίζεις πρὸς με;

MEN. Τί δή, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ὅτι ἄρτι ἐμοῦ δεηθέντος σου μὴ καταγνύναι μηδὲ κερματίζειν τὴν ἀρετὴν, καὶ θύοντος παραδείγματα καθ' ἃ δέοι ἀποκρίνεσθαι, τούτου μὲν ἡμέλησας, λέγεις δέ μοι, ὅτι ἀρετὴ ἔστιν οἷόν τ' εἶναι τὰ γὰρ πορίζεσθαι ἔμετὰ δικαιοσύνης· τοῦτο δὲ φῆς μόριον ἀρετῆς εἶναι;

MEN. Ἐργωγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν συμβαίνει ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ μόριον ἀρετῆς πράττειν, ὅ τι ἂν πράττη, τοῦτο ἀρετὴν εἶναι· τὴν γὰρ δικαιοσύνην μόριον φῆς ἀρετῆς εἶναι, καὶ ἕκαστα τούτων.

MEN. Τί οὖν δή;

ΣΩ. Τοῦτο λέγω, ὅτι ἐμοῦ δεηθέντος ὅλον εἰπεῖν τὴν ἀρετὴν, αὐτὴν μὲν πολλοῦ δεῖς εἰπεῖν ὅ τι ἔστι, πᾶσαν δὲ φῆς πρᾶξις ἀρετὴν εἶναι, εἴπερ μετὰ μόριον ἀρετῆς πράττεται, ὥσπερ εἰρηκῶς ὅ τι ἀρετὴ ἔστι τὸ ὅλον C καὶ ἤδη γνωσμένου ἐμοῦ, καὶ εἰάν σὺ κατακερματίζης αὐτὴν κατὰ μόρια. δεῖται οὖν σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ὦ φίλε Μένων, τί ἔστιν ἀρετὴ, εἰ μετὰ μόριον ἀρετῆς πᾶσα πρᾶξις ἀρετὴ ἂν εἴη; τοῦτο γὰρ ἔστι λέγειν, ὅταν λέγῃ τις, ὅτι πᾶσα ἢ μετὰ δικαιοσύνης πρᾶξις ἀρετὴ ἔστιν. ἢ οὐ δοκεῖ σοι πάλιν δεῖσθαι τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ἀλλ' οἶετινὰ εἰδέναι μόριον ἀρετῆς ὅ τι ἔστιν, αὐτὴν μὴ εἰδοτα;

MEN. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.

Π ΣΩ. Εἰ γὰρ καὶ μέμνησαι, ὅτ' ἐγὼ σοι ἀπεκρινάμην περὶ τοῦ σχήματος, ἀπεβάλλομέν που τὴν τοιαύτην ἀποκρίσιν τὴν διὰ τῶν ἐτι ζητουμένων καὶ μήπω ὁμολογημένων ἐπιχειροῦσαν ἀποκρίνεσθαι.

MEN. Καὶ ὀρθῶς γε ἀπεβάλλομεν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, μηδὲ σὺ ἐτι ζητουμένης ἀρετῆς ὅλης ὃ τι ἔστιν οἶον διὰ τῶν ταύτης μορίων ἀποκρινόμενος δηλώσειν αὐτὴν ὁρωοῦν, ἢ ἄλλο ὅτιοῦν τοῦ-
Ε τῷ τῷ αὐτῷ τρόπῳ λέγων, ἀλλὰ πάλιν τῆς αὐτῆς δεήσεσθαι ἐρωτήσεως, τίνος ὄντος ἀρετῆς λέγεις ἢ λέγεις· ἢ οὐδὲν σοι δοκῶ λέγειν;

MEN. Ἐμοιγε δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν.

ΧΙΘ. ΣΩ. Ἀποκρίναι τοίνυν πάλιν ἐξ ἀρχῆς· τί φῆς ἀρετὴν εἶναι καὶ σὺ καὶ ὁ ἐταῖρός σου;

MEN. ὦ Σώκρατες, ἥκουον μὲν ἐγώ γε πρὶν καὶ
80 συγγενέσθαι σοι, ὅτι σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ αὐτός τε ἀπορεῖς καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς ἀπορεῖν· καὶ νῦν, ὥς γέ μοι δοκεῖς, γοητεύεις με καὶ φαρμάττεις καὶ ἀτεχνῶς κατεπάδεις, ὥστε μεστὸν ἀπορίας γεγυμένον. καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σκῶψαι, ὁμοιότατος εἶναι τό τε εἶδος καὶ τὰλλα ταύτῃ τῇ πλατεῖα νάρκη τῇ θαλαττίᾳ. καὶ γὰρ αὕτη τὸν αἶε πλησιάζοντα καὶ ἀπτόμενον ναρκαῶν ποιεῖ καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι, ναρ-
B καῶν. ἀληθῶς γὰρ ἐγώ γε καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ στόμα ναρκαῶ, καὶ οὐκ ἔχω ὃ τι ἀποκρίνωμαί σοι. καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους εἶρηκα καὶ πρὸς πολλούς, καὶ πάνν εἴ, ὥς γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ' ὃ τι ἔστι τὸ παράπαν ἔχω εἰπεῖν. καί μοι δοκεῖς εὖ βουλευέσθαι οὐκ ἐκπλέων ἐνθένδε οὐδ' ἀποδημῶν· εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιοῖς, τάχ' ἂν ὥς γόης ἀπαχθεῖς.

ΣΩ. Πανοῦργος εἶ, ὦ Μένων, καὶ ὀλίγου ἐξηπάτησάς με.

ΜΕΝ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Γινώσκω οὐ ἔνεκά με εἰκασας.

ΜΕΝ. Τίνος δὴ οἶει;

ΣΩ. Ἵνα σε ἀντεικάσω. ἐγὼ δὲ τοῦτο οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν εἰκαζόμενοι. λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς· καλαὶ γάρ, οἶμαι, τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνες. ἀλλ' οὐκ ἀντεικάσομαί σε. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτῇ νάρκωσα οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖ νάρκην, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μή, οὐ. οὐ γὰρ εὐπορῶν αὐτὸς τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν, ἀλλὰ πεντὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς, ὃ ἔστιν, ἐγὼ δὲ μὲν οὐκ οἶδα, σὺ μέντοι ἴσως πρότερον μὲν ᾗδθησθα πρὶν ἐμοῦ ἄψασθαι, νῦν μέντοι ὁμοιος εἰ οὐκ εἰδότε. ὅμως δὲ ἐθέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ συζητῆσαι ὅ τί ποτε ἔστιν.

XIV. ΜΕΝ. Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο, ὃ μὴ οἶσθα τὸ παράπαν ὅ τι ἔστι; ποῖον γὰρ ὦν οὐκ οἶσθα προθέμενος ζητήσεις; ἢ εἰ καὶ ὃ τι μάλιστα ἐντύχοις αὐτῷ, πῶς εἰσεῖ ὅτι τοῦτο ἔστιν, ὃ σὺ οὐκ ᾗδθησθα;

ΣΩ. Μανθάνω οἶον βούλει λέγειν, ὦ Μένων. ὁρᾷς ἔ τοῦτον ὥς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις, ὥς οὐκ ἄρα ἔστι ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε ὃ οἶδεν οὔτε ὃ μὴ οἶδεν; οὔτε γὰρ ἂν γε ὃ οἶδε ζητοῖ· οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιοῦτω ζητήσεως· οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ οἶδεν ὅ τι ζητήσῃ.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΜΕΝ. Ἐχεις λέγειν ὅπη;

ΣΩ. Ἐργωγέ· ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα —

MEN. Τίνα λόγον λεγόντων;

ΣΩ. Ἀληθῇ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν.

MEN. Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες;

ΣΩ. Οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερῶν τε καὶ ἱερειῶν
 ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἷοις τ' εἶ-
 ναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν
 ποιητῶν, ὅσοι θεοὶ εἰσιν. ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν· ἀλλὰ
 σκόπει, εἰ σοι δοκοῦσιν ἀληθῇ λέγειν. φασὶ γὰρ τὴν ψυ-
 χὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευ-
 τᾶν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι,
 ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὥς ὀσιώτατα
 διαβιῶναι τὸν βίον·

οἷσι γὰρ ἂν Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος
 δέξεται, εἰς τὸν ὑπερθεὺς ἄλιον κείνων ἐνάτω ἔτει
 ἀντιδοῖ ψυχὰν πάλιν,

ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγανοὶ
 καὶ σθένει κραιπνοὶ σοφία τε μέγιστοι
 ἄνδρες ἀΰξοντ'· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥρωες ἄγνοὶ
 πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται.

XV. Ἄτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε οὖσα καὶ πολλά-
 κισ γεγονυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν Ἄι-
 δου καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὃ τι οὐ μεμάθηκεν·
 ὥστε οὐδὲν θαυμαστόν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλλων
 οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι, ἃ γε καὶ πρότερον ἠπί-
 στατο. ἄτε γὰρ τῆς φύσεως ἀπάσης συγγενοῦς οὔσης,
 καὶ μεμαθηκυῖας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἐν μό-
 νου ἀναμνησθῆναι, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι,
 τᾶλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, εἴαν τις ἀνδρεῖος ἦ καὶ μὴ
 ἀποκάμνη ζητῶν· τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν
 ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. οὐκ οὖν δεῖ πελθεσθαι τούτῳ τῷ
 ἐριστικῷ λόγῳ· οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσῃε
 καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι, ὅδε

δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικούς ποιεῖ· ὃ ἐγὼ πιστεύων Ε
ἀληθεῖ εἶναι ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν ἀρετὴν ὅ τι ἐστίν.

MEN. Ναί, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ πῶς λέγεις τοῦτο,
ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἦν καλοῦμεν μάθησιν ἀνά-
μνησίς ἐστιν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὥς οὕτως ἔχει;

ΣΩ. Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ·
καὶ νῦν ἐρωτᾷς εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὅς οὐ φημι διδαχὴν εἶναι 82
ἀλλ' ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ εὐθύς φαίνομαι αὐτὸς ἐμαυτῷ
τὰναντία λέγων.

MEN. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο
βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἐθους· ἀλλ' εἰ πῶς μοι ἔχεις
ἐνδειξασθαι, ὅτι ἔχει ὥσπερ λέγεις, ἐνδειξαι.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐστὶ μὲν οὐ ῥάδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προ-
θυμηθῆναι σοῦ ἔνεκεν. ἀλλὰ μοι προσκάλεσον τῶν πολ-
λῶν ἀκολούθων τουτωνῶν τῶν σπαντοῦ ἕνα, ὅντινα βούλει, Β
ἵνα ἐν τούτῳ σοι ἐπιδείξωμαι.

MEN. Πάνυ γε. δεῦρο πρόσελθε.

ΣΩ. Ἑλλην μὲν ἐστὶ καὶ ἑλληνίζει;

MEN. Πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής.

ΣΩ. Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἂν σοι φαίνεται,
ἢ ἀναμνησκόμενος ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ.

MEN. Ἀλλὰ προσέξω.

XVI. ΣΩ. Εἰπέ δὴ μοι, ὦ παῖ, γινώσκεις τετρά-
γωνον χωρίον ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν; C

ΠΑΙ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Ἔστιν οὖν τετράγωνον χωρίον ἴσας ἔχον τὰς
γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὐσας;

ΠΑΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐ καὶ ταυτασὶ τὰς διὰ μέσου ἐστὶν ἴσας ἔχον;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν τοιοῦτον χωρίον καὶ μείζον καὶ
ἐλαττον;

ΠΑΙ. Πάνν γε.

ΣΩ. Εἰ οὖν εἴη αὕτη ἡ πλευρὰ δυοῖν ποδοῖν καὶ αὕτη δυοῖν, πόσων ἂν εἴη ποδῶν τὸ ὅλον; ὧδε δὲ σκόπει· εἰ ἦν ταύτη δυοῖν ποδοῖν, ταύτη δὲ ἐνὸς ποδὸς μόνου, ἄλλο τι ἅπαξ ἂν ἦν δυοῖν ποδοῖν τὸ χωρίον;

ΠΑΙ. Ναί.

D ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ δυοῖν ποδοῖν καὶ ταύτη, ἄλλο τι ἢ δις δυοῖν γίνεται;

ΠΑΙ. Γίνεται.

ΣΩ. Δυοῖν ἄρα δις γίνεται ποδῶν;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Πόσοι οὖν εἰσὶν οἱ δύο δις πόδες; λογισάμενος εἰπέ.

ΠΑΙ. Τέτταρες, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν γένοιτ' ἂν τούτου τοῦ χωρίου ἕτερον διπλάσιον, τοιοῦτον δέ, ἴσας ἔχον πάσας τὰς γραμμὰς ὥσπερ τοῦτο;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Πόσων οὖν ἔσται ποδῶν;

ΠΑΙ. Ὀκτώ.

E ΣΩ. Φέρε δὴ, πειρῶ μοι εἰπεῖν πηλίκῃ τις ἔσται ἐκείνου ἢ γραμμὴ ἐκάστη; ἡ μὲν γὰρ τοῦδε δυοῖν ποδοῖν· τί δὲ ἡ ἐκείνου τοῦ διπλασίου;

ΠΑΙ. Δῆλον δὴ, ὦ Σώκρατες, ὅτι διπλασία.

ΣΩ. Ὅρας, ὦ Μένων, ὥς ἐγὼ τοῦτον οὐδὲν διδάσκω, ἀλλ' ἐρωτῶ πάντα; καὶ νῦν οὗτος οἶεται εἰδέναι, ὅποια ἔστιν ἀφ' ἧς τὸ ὀκτώπουν χωρίον γενήσεται· ἢ οὐ δοκεῖ σοι;

MEN. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Οἶδεν οὖν;

MEN. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οἶεται δέ γε ἀπὸ τῆς διπλασίας;

ΜΕΝ. Ναί.

ΧVII. ΣΩ. Θεῶ δὴ αὐτὸν ἀναμνησκόμενον ἐφε-
ξῆς, ὥς δεῖ ἀναμνησθεσθαι. σὺ δέ μοι λέγε· ἀπὸ τῆς
διπλασίας γραμμῆς φῆς τὸ διπλάσιον χωρίον γίνεσθαι; 83
τοιούνδε λέγω, μὴ ταύτῃ μὲν μακρόν, τῇ δὲ βραχύ, ἀλλὰ
ἴσον πανταχῇ ἔστω ὥσπερ τουτί, διπλάσιον δὲ τούτου,
ἰκτώπουν· ἀλλ' ὄρα, εἰ ἔτι σοι ἀπὸ τῆς διπλασίας δοκεῖ
ἔσεσθαι.

ΠΑΙ. Ἐμοιγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν διπλασία αὕτη ταύτης γίνεται, ἂν ἐτέ-
ραν τοσαύτην προσθῶμεν ἐνθένδε;

ΠΑΙ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἀπὸ ταύτης δὴ, φῆς, ἔσται τὸ ὀκτώπουν χω-
ρίον, ἂν τέτταρες τοσαῦται γένωνται;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Ἀναγραφώμεθα δὴ ἀπ' αὐτῆς ἴσας τέτταρας. Β
ἄλλο τι ἢ τουτί ἂν εἴη ὃ φῆς τὸ ὀκτώπουν εἶναι;

ΠΑΙ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν αὐτῷ ἐστὶ ταυτὶ τέτταρα, ὧν ἕκα-
στον ἴσον τούτῳ ἐστὶ τῷ τετράποδι;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Πόσον οὖν γίνεται; οὐ τετρακίς τοσοῦτον;

ΠΑΙ. Πῶς δ' οὔ;

ΣΩ. Διπλάσιον οὖν ἐστὶ τὸ τετράκίς τοσοῦτον;

ΠΑΙ. Οὐ μὰ Δία.

ΣΩ. Ἀλλὰ ποσαπλάσιον;

ΠΑΙ. Τετραπλάσιον.

ΣΩ. Ἀπὸ τῆς διπλασίας ἄρα, ὧ παῖ, οὐ διπλάσιον Γ
ἀλλὰ τετραπλάσιον γίνεται χωρίον.

ΠΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τετάρων γὰρ τετράκίς ἐστὶν ἑκκαίδεκα. οὐχί;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Ὀκτώπουν δ' ἀπὸ ποίας γραμμῆς; οὐχὶ ἀπὸ μὲν ταύτης τετραπλάσιον;

ΠΑΙ. Φημί.

ΣΩ. Τετράπουν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμισέας ταυτησὶ τουτᾶ;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Εἶεν· τὸ δὲ ὀκτώπουν οὐ τοῦδε μὲν διπλάσιόν ἐστι, τούτου δὲ ἥμισυν;

ΠΑΙ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκ ἀπὸ μὲν μείζονος ἔσται ἢ τοσαύτης γραμ-
D μῆς, ἀπὸ ἐλάττονος δὲ ἢ τοσησδί; ἢ οὐ;

ΠΑΙ. Ἐμοιγε δοκεῖ οὕτως.

ΣΩ. Καλῶς· τὸ γάρ σοι δοκοῦν τοῦτο ἀποκρίνου. καί μοι λέγε· οὐχ ἦδε μὲν δυοῖν ποδοῖν ἦν, ἡ δὲ τεττάρων;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Δεῖ ἄρα τὴν τοῦ ὀκτώποδος χωρίου γραμμὴν μείζω μὲν εἶναι τῆσδε τῆς δίποδος, ἐλάττω δὲ τῆς τετρά-
ποδος.

ΠΑΙ. Δεῖ.

E ΣΩ. Πειρῶ δὴ λέγειν πηλίκην τινὰ φῆς αὐτὴν εἶναι

ΠΑΙ. Τρίποδα.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἄνπερ τρίπους ἦ, τὸ ἥμισυν ταύτης προσ-
ληψόμεθα καὶ ἔσται τρίπους; δύο μὲν γὰρ οἶδε, ὁ δὲ εἷς·
καὶ ἐνθὲνδε ὡσαύτως δύο μὲν οἶδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ γίγνεται
τοῦτο τὸ χωρίον ὃ φῆς.

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἂν ἢ τῇδε τριῶν καὶ τῇδε τριῶν, το
ἔλον χωρίον τριῶν τρεῖς ποδῶν γίγνεται;

ΠΑΙ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τρεῖς δὲ τρεῖς πόσοι εἰσὶ πόδες;

ΠΑΙ. Ἐννέα.

ΣΩ. Ἔδει δὲ τὸ διπλάσιον πόσων εἶναι ποδῶν;

ΠΑΙ. Ὀκτώ.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα ἀπὸ τῆς τρίποδός πω τὸ ὀκτώπουν χωρίον γίγνεται.

ΠΑΙ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλ' ἀπὸ ποίας; πειρῶ ἡμῖν εἰπεῖν ἀκριβῶς· καὶ εἰ μὴ βούλει ἀριθμεῖν, ἀλλὰ δεῖξον ἀπὸ ποίας. 84

ΠΑΙ. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ οἶδα.

XVIII. ΣΩ. Ἐννοεῖς αὖ, ὦ Μένων, οὗ ἐστὶν ἤδη βαδίζων ὅδε τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ἤδει μὲν οὗ, ἢ τις ἐστὶν ἢ τοῦ ὀκτώποδος χωρίου γραμμῇ, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πω οἶδεν, ἀλλ' οὖν ὥσπερ γ' αὐτὴν τότε εἰδέναι, καὶ θαρραλέως ἀπεκρίνετο ὡς εἰδώς, καὶ οὐχ ἡγρεῖτο ἀπορεῖν· νῦν δὲ ἡγρεῖται ἀπορεῖν ἤδη, καὶ ὥσπερ οὐκ οἶδεν, οὐδ' οἶεται εἰδέναι. B

MEN. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν βέλτιον ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα ὃ οὐκ ἤδει;

MEN. Καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Ἀπορεῖν οὖν αὐτὸν ποιήσαντες καὶ ναρκᾶν ὥσπερ ἡ νάρκη, μὲν τι ἐβλάβαμεν;

MEN. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Προὔργου γοῦν τι πεποιήκαμεν, ὡς ἔοικε, πρὸς τὸ ἐξευρεῖν ὅπῃ ἔχει· νῦν μὲν γὰρ καὶ ζητήσκειν ἂν ἡδέως οὐκ εἰδώς, τότε δὲ ῥαδίως ἂν καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πολ-
λάκις ὥστ' ἂν εὖ λέγειν περὶ τοῦ διπλασίου χωρίου, ὡς
δεῖ διπλασίαν τὴν γραμμὴν ἔχειν μήκει. C

MEN. Ἐοικεν.

ΣΩ. Οἶει οὖν ἂν αὐτὸν πρότερον ἐπιχειρῆσαι ζητεῖν ἢ μανθάνειν τοῦτο, ὃ ὥσπερ εἰδέναι οὐκ εἰδώς, πρὶν εἰς ἀπορίαν κατέπεσεν ἡγησάμενος μὴ εἰδέναι, καὶ ἐπόθησε τὸ εἰδέναι;

MEN. Οὐ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ὡνητο ἄρα ναρκήσας;

MEN. Δοκεῖ μοι.

ΣΩ. Σκέψαι δὴ ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας ὅ τι καὶ ἀνευ-
ρήσει ζητῶν μετ' ἐμοῦ, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐρωτῶντος ἐμοῦ
D καὶ οὐ διδάσκοντος· φύλαττε δὲ ἅν που εὗρης με διδά-
σκοντα καὶ διεξιόντα αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τὰς τούτου δόξαι
ἀνερωτῶντα.

XIX. Λέγε γάρ μοι σύ· οὐ τὸ μὲν τετράπουν τοῦτο
ἡμῖν ἐστὶ χωρίον; μανθάνεις;

ΠΑΙ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Ἐτερον δὲ αὐτῷ προσθεῖμεν ἂν τουτὶ ἴσον;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ τρίτον τόδε ἴσον ἐκατέρῳ τούτων;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν προσαναπληρωσάμεθ' ἂν τὸ ἐν τῇ γω-
νία τόδε;

ΠΑΙ. Πάνυ γε.

E ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν γένοιτ' ἂν τέτταρα ἴσα χωρία τάδε

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Τί οὖν; τὸ ὅλον τόδε ποσαπλάσιον τοῦδε γί-
γνεται;

ΠΑΙ. Τετραπλάσιον.

ΣΩ. Ἐδει δὲ διπλάσιον ἡμῖν γενέσθαι· ἢ οὐ μέ-
μνησαι;

ΠΑΙ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐστὶν αὕτη γραμμὴ ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν
85 τείνουσα, τέμνουσα δίχα ἕκαστον τούτων τῶν χωρίων;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν τέτταρες αὗται γίνονται γραμμαὶ ἴσαι
περιέχουσαι τουτὶ τὸ χωρίον;

ΠΑΙ. Γίνονται.

ΣΩ. Σκόπει δὴ· πηλίκον τί ἐστὶ τοῦτο τὸ χωρίον;

ΠΑΙ. Οὐ μανθάνω.

ΣΩ. Οὐχὶ τεττάρων ὄντων τούτων ἡμῖς ἐκάστου ἐκάστη ἡ γραμμὴ ἀποτέμνηκεν ἐντός; ἢ οὐ;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Πόσα οὖν τηλικαῦτα ἐν τούτῳ ἔνεστιν;

ΠΑΙ. Τέτταρα.

ΣΩ. Πόσα δὲ ἐν τῷδε;

ΠΑΙ. Δύο.

ΣΩ. Τὰ δὲ τέτταρα τοῖν δυοῖν τί ἐστιν;

ΠΑΙ. Διπλάσια.

ΣΩ. Τόδε οὖν ποσάπουν γίγνεται;

B

ΠΑΙ. Ὀκτώπουν.

ΣΩ. Ἀπὸ ποίας γραμμῆς;

ΠΑΙ. Ἀπὸ ταύτης.

ΣΩ. Ἀπὸ τῆς ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τεινοίσης τοῦ τετράποδος;

ΠΑΙ. Ναί.

ΣΩ. Καλοῦσι δέ γε ταύτην διάμετρον οἱ σοφισταί· ὥστ' εἰ ταύτῃ διάμετρος ὄνομα, ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἂν, ὥς σὺ φῆς, ὧ παῖ Μένωνος, γίγνοιτ' ἂν τὸ διπλάσιον χωρίον.

ΠΑΙ. Πάνν μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες.

XX. ΣΩ. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Μένων; ἐστὶν ἤντινα δόξαν οὐχ αὐτοῦ οὗτος ἀπεκρίνατο;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐαυτοῦ.

C

ΣΩ. Καὶ μὴν οὐκ ἤδει γε, ὥς ἔφαμεν ὀλίγον πρότερον.

MEN. Ἀληθῇ λέγεις.

ΣΩ. Ἐνῆσαν δέ γε αὐτῷ αὐταὶ αἱ δόξαι· ἢ οὐ;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Τῷ οὐκ εἰδότι ἄρα περὶ ὧν ἂν μὴ εἰδῇ ἔνεισι ἀληθεῖς δόξαι περὶ τούτων ὧν οὐκ οἶδεν;

MEN. Φαίνεται.

ΣΩ. Καὶ νῦν μὲν γε αὐτῷ ὥσπερ ὄναρ ἄρτι ἀνακινῆται αἱ δόξαι αὐταί· εἰ δὲ αὐτὸν τις ἀνερῆσεται πολ-
λάκις τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πολλὰχῇ, οἶσθ' ὅτι τελευτῶν
D οὐδενὸς ἦτιον ἀκριβῶς ἐπιστήσεται περὶ τούτων.

MEN. Ἔοικεν.

ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδενὸς διδάξαντος ἀλλ' ἐρωτήσαντος
ἐπιστήσεται, ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Τὸ δὲ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν ἐν αὐτῷ ἐπιστήμῃ
οὐκ ἀναμνησκέσθαι ἐστίν;

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ τὴν ἐπιστήμην, ἣν νῦν οὗτος ἔχει,
ἦτοι ἔλαβέ ποτε ἢ αἰεὶ εἶχεν;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν αἰεὶ εἶχεν, αἰεὶ καὶ ἦν ἐπιστήμων
εἰ δὲ ἔλαβέ ποτε, οὐκ ἂν ἐν γε τῷ νῦν βίῳ εἰληφὼς εἴη.
E ἢ δεδίδαχέ τις τοῦτον γεωμετρεῖν; οὗτος γὰρ ποιήσει
περὶ πάσης γεωμετρίας ταῦτά ταῦτα, καὶ τῶν ἄλλων μα-
θημάτων ἀπάντων. ἐστὶν οὖν ὅστις τοῦτον πάντα δεδί-
δαχε; δίκαιος γάρ που εἰ εἰδέναι, ἄλλως τε ἐπειδὴ ἐν τη
σῇ οἰκίᾳ γέγονε καὶ τέθραπται.

MEN. Ἀλλ' οἶδα ἔγωγε ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν.

ΣΩ. Ἐχει δὲ ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί;

MEN. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται.

XXI. ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ νῦν βίῳ λαβὼν, οὐκ ἤδη
86 τοῦτο δηλον, ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὲ χρόνῳ εἶχε καὶ ἐμεμαθήκει;

MEN. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτός γέ ἐστιν ὁ χρόνος, ὅτ' οὐκ ἦν ἄν-
θρωπος;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Εἰ οὖν ὃν ἂν ἦ χρόνον καὶ ὃν ἂν μὴ ἦ ἄνθρω-

ἀνακρίσεις Πλάτωνος διὰ τὴν ἐκδοτικὴν ἐπιμέλειαν

πος, ἐνέδονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἷ ἐρωτήσῃ ἐπεγερε-
θεῖσαι ἐπιστῆμαι γίνονται, ἅρ' οὖν τὸν αἰ χρόνον με-
μαθηκυῖα ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; δηλον γὰρ ὅτι τὸν πάντα
χρόνον ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος.

MEN. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ αἰεὶ ἡ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἔστιν
ἐν τῇ ψυχῇ, ἀθάνατος ἂν ἡ ψυχὴ εἴη, ὥστε θαρροῦντα B
χρή, ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος νῦν, τοῦτο δ' ἔστιν ὃ μὴ
μεμνημένος, ἐπιχειρεῖν ζητεῖν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι;

MEN. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ'
ὅπως.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Μένων, καὶ τὰ μέν γε ἄλ-
λα οὐκ ἂν πάνν ὑπὲρ τοῦ λόγου δυσχυρισαίμην· ὅτι δ'
νιόμενοι δεῖν ζητεῖν, ἃ μὴ τις οἶδε, βελτίους ἂν εἴμεν καὶ
ἀνδρικώτεροι καὶ ἥττον ἄργοι ἢ εἰ οἰοίμεθα, ἃ μὴ ἐπιστά-
μεθα, μηδὲ δυνατόν εἶναι εὔρεῖν μηδὲ δεῖν ζητεῖν, περὶ C
τούτου πάνν ἂν διαμαχοίμην, εἰ οἷός τε εἴην, καὶ λόγῳ
καὶ ἔργῳ.

MEN. Καὶ τοῦτο μέν γε δοκεῖς μοι εὖ λέγειν, ὦ
Σώκρατες.

XXII. ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ ὁμονοοῦμεν, ὅτι ζη-
τητέον περὶ οὗ μὴ τις οἶδεν, ἐπιχειρήσωμεν κοινῇ ζητεῖν
τί ποτ' ἔστιν ἀρετή;

MEN. Πάνν μὲν οὖν. οὗ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ'
ἐγωγε ἐκεῖνο ἂν ἥδιστα, ὃπερ ἠρόμην τὸ πρῶτον, καὶ
σκεψαίμην καὶ ἀκούσαιμι, πότερον ὥς διδακτῷ ὄντι αὐτῷ
δεῖ ἐπιχειρεῖν, ἢ ὥς φύσει ἢ ὥς τίνι ποτὲ τρόπῳ παραγι- D
γνομένης τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀρετῆς.

ΣΩ. Ἄλλ' εἰ μὲν ἐγὼ ἤρχου, ὦ Μένων, μὴ μόνον
ἐμαυτοῦ ἀλλὰ καὶ σοῦ, οὐκ ἂν ἐσκεψάμεθα πρότερον εἴτε
διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτὸν ἢ ἀρετὴ, πρὶν ὅ τι ἔστι πρῶτον
ἐξητήσαμεν αὐτό· ἐπειδὴ δὲ σὺ σαυτοῦ μὲν οὐδ' ἐπιχει-

- ρεῖς ἄρχειν, ἵνα δὴ ἐλεύθερος ᾦς, ἐμοῦ δὲ ἐπιχειρεῖς
 ἄρχειν καὶ ἄρχεις, συγχωρήσομαι σοι· τί γὰρ χρὴ ποιεῖν
 E εἴποιεν οὖν σκεπτέον εἶναι, ποῖόν τι ἐστὶν ὃ μὴπω ἴσως
 ὅ τι ἐστίν, εἰ μὴ τι οὖν ἀλλὰ σμικρὸν γέ μοι τῆς ἀρχῆς χα-
 λασον, καὶ συγχώρησον ἐξ ὑποθέσεως αὐτὸ σκοπεῖσθαι
 εἴτε διδακτὸν ἐστὶν εἴτε ὑπώσωυν. λέγω δὲ τὸ ἐξ ὑποθέ-
 σεως ὥδε, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι πολλάκις σκοποῦνται
 ἐπειδὴν τις ἐρηται αὐτούς, οἷον περὶ χωρίου, εἰ οἷόν τε
 87 τόνδε τὸν κύκλον τόδε τὸ χωρίον τρίγωνον ἐνταῦθα
 εἴποι ἄν τις ὅτι οὐπω οἶδα εἰ ἐστὶ τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλ' ἂν
 περ μὲν τινα ὑπόθεσιν προὔργου οἶμαι ἔχειν πρὸς
 πρᾶγμα τοιάνδε· εἰ μὲν ἐστὶ τοῦτο τὸ χωρίον τοιοῦτον
 οἷον παρὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῦ γραμμὴν παρατείνεται
 ἐλλείπειν τοιούτῳ χωρίῳ, οἷον ἂν αὐτὸ τὸ παρατεταμένον
 ἢ, ἄλλο τι συμβαίνειν μοι δοκεῖ, καὶ ἄλλο αὖ, εἰ ἀδύνατον
 τὸν ἐστὶ ταῦτα παθεῖν· ὑποθέμενος οὖν ἐθέλω εἰπεῖν
 B τὸ συμβαῖνον περὶ τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κύκλον
 εἴτε ἀδύνατον εἴτε μὴ.

XXIII. Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς ἡμεῖς, ἐπειδὴ σκο-
 πῶμεν οὐδ' ὅ τι ἐστὶν οὐδ' ὁποῖόν τι, ὑποθέμενοι αὐτὴν
 σκοπῶμεν εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτὸν ἐστὶν, ὥδε λα-
 γοντες· εἰ ποῖόν τι ἐστὶ τῶν περὶ τὴν ψυχὴν ὄντων ἀρετή,
 διδακτὸν ἂν εἴη ἢ οὐ διδακτὸν; πρῶτον μὲν εἰ ἐστὶ
 ἀλλοῖον ἢ οἷον ἐπιστήμη, ἄρα διδακτὸν ἢ οὐ, ἢ ὃ νῦν
 ἐλέγομεν, ἀναμνηστὸν· διαφερέτω δὲ μηδὲν ἡμῖν ὅπου
 C ῥα ἂν τῷ ὀνόματι χρώμεθα· ἀλλ' ἄρα διδακτὸν; ἢ τοι
 γε παντὶ δήλον, ὅτι οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ἀνθρώπου
 ἐπιστήμην;

MEN. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Εἰ δέ γ' ἐστὶν ἐπιστήμη τις ἡ ἀρετή, δήλον ὅτι
 διδακτὸν ἂν εἴη.

MEN. Πῶς γὰρ οὐ;

ἀνθρώπου ἀρετὴν ἢ βίαν ἢ δόξαν ἀρετὴν

ΣΩ. Τούτου μὲν ἄρα ταχὺ ἀπηλλάγμεθα, ὅτι τοι οὐδε μὲν ὄντος διδασκόν, τοιοῦδε δ' οὔ.

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὥς ἔοικε, δεῖ σκέψασθαι, πότερόν ἐστιν ἐπιστήμη ἢ ἀρετὴ ἢ ἄλλοιον ἐπιστήμης.

MEN. Ἐμοιγε δοκεῖ τοῦτο μετὰ τοῦτο σκεπτέον εἶναι.

ΣΩ. Τί δαί δὴ; ἄλλο τι ἢ ἀγαθὸν αὐτό φαμεν εἶναι τὴν ἀρετὴν, καὶ αὕτη ἢ ὑπόθεσις μένει ἡμῖν, ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι;

MEN. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τί ἐστιν ἀγαθὸν καὶ ἄλλο χωριζόμενον ἐπιστήμης, τάχ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ οὐκ ἐπιστήμη τις· εἰ δὲ μηδὲν ἐστιν ἀγαθόν, ὃ οὐκ ἐπιστήμη περιέχει, ἐπιστήμην ἂν τιν' αὐτὸ ὑποπτεύοντες εἶναι ὀρθῶς ὑποπτεύοιμεν.

MEN. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Καὶ μὴν ἀρετὴ γ' ἐσμὲν ἀγαθοί;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Εἰ δὲ ἀγαθοί, ὠφέλιμοι· πάντα γὰρ ἀγαθὰ εἰ ὠφέλιμα. οὐχί;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ἡ ἀρετὴ δὴ ὠφέλιμὸν ἐστιν;

MEN. Ἀνάγκη ἐκ τῶν ὠμολογημένων.

XXIV. ΣΩ. Σκεψώμεθα δὴ καθ' ἕκαστον ἀναλαμβάνοντες, ποῖά ἐστιν ἃ ἡμᾶς ὠφελεῖ. ὑγίεια, φαμέν, καὶ ἰσχὺς καὶ κάλλος καὶ πλοῦτος δὴ· ταῦτα λέγομεν καὶ τὰ τοιαῦτα ὠφέλιμα. οὐχί;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Ταῦτά δὲ ταῦτά φαμεν ἐνίοτε καὶ βλάπτειν· ἢ 88 σὺ ἄλλως φῆς ἢ οὕτως;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' οὕτως.

ΣΩ. Σκόπει δὴ, ὅταν τί ἐκάστου τούτων ἡγῆται, ὠφελεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅταν τί, βλάπτει; ἀρ' οὐχ ὅταν μὲν ὁρ-
θῇ χρῆσις, ὠφελεῖ, ὅταν δὲ μή, βλάπτει;

MEN. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν σκεψώμεθα. σωφροσύνην τι καλεῖς καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν καὶ εὐμάθειαν καὶ μνήμην καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα;

B MEN. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Σκόπει δὴ, τούτων ἅττα σοι δοκεῖ μὴ ἐπιστή-
μη εἶναι ἀλλ' ἄλλο ἐπιστήμης, εἰ οὐχὶ τοτὲ μὲν βλάπτει,
τοτὲ δὲ ὠφελεῖ; οἷον ἀνδρεία, εἰ μὴ ἔστι φρόνησις ἢ ἀν-
δρεία ἀλλ' οἷον θάρρος τι· οὐχὶ ὅταν μὲν ἄνευ νοῦ θαρρῇ
ἄνθρωπος, βλάπτεται, ὅταν δὲ σὺν νῷ, ὠφελεῖται;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σωφροσύνη ὡσαύτως καὶ εὐμα-
θεία· μετὰ μὲν νοῦ καὶ μανθανόμενα καὶ καταρτυόμενα
ὠφέλιμα, ἄνευ δὲ νοῦ βλαβερά;

C MEN. Πάνν σφόδρα.

ΣΩ. Οὐκοῦν συλλήβδην πάντα τὰ τῆς ψυχῆς ἐπιχει-
ρήματα καὶ καρτερήματα ἡγουμένης μὲν φρονήσεως εἰς
εὐδαιμονίαν τελευτᾷ, ἀφροσύνης δ' εἰς τὸναντίον;

MEN. Ἐοικεν.

ΣΩ. Εἰ ἄρα ἀρετὴ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τί ἐστι καὶ ἀναγ-
καῖον αὐτῷ ὠφελίμῳ εἶναι, φρόνησιν αὐτὸ δεῖ εἶναι, ἐπει-
δήπερ πάντα τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ
οὔτε ὠφέλιμα οὔτε βλαβερά ἐστι, προσγενομένης δὲ φρο-
D νήσεως ἢ ἀφροσύνης βλαβερά τε καὶ ὠφέλιμα γίνονται.
κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ὠφελιμὸν γε οὖσαν τὴν ἀρε-
τὴν φρόνησιν δεῖ τιν' εἶναι.

MEN. Ἐμοιγε δοκεῖ.

XXV. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ καὶ τᾶλλα, ἃ νῦν δὴ ἐλέγε-

Οἱ ἀρχαῖοι κεντρικὴ βιβλιοθήκη Περικλῆος

μεν, πλοῦτόν τε καὶ τὰ τοιαῦτα, τοτὲ μὲν ἀγαθὰ τοτὲ δὲ βλαβερά εἶναι, ἃρ' οὐχ ὥσπερ τῇ ἄλλῃ ψυχῇ ἢ φρόνησις ἡγουμένη ὠφέλιμα τὰ τῆς ψυχῆς ἐποίει, ἢ δὲ ἀφροσύνη βλαβερά, οὕτως αὖ καὶ τοῦτοις ἢ ψυχὴ ὀρθῶς μὲν χρω- E μένη καὶ ἡγουμένη ὠφέλιμα αὐτὰ ποιεῖ, μὴ ὀρθῶς δὲ βλαβερά;

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ὅρθῶς δέ γε ἢ ἔμφρων ἡγεῖται, ἡμαρτημένως δ' ἢ ἄφρων;

MEN. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ κατὰ πάντων εἰπεῖν ἔστι, τῷ ἀνθρώπῳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηρτησθαι, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἰς φρόνησιν, εἰ μέλλει ἀγαθὰ 89 εἶναι· καὶ τοῦτω τῷ λόγῳ φρόνησις αὖ εἴη τὸ ὠφέλιμον· φαμὲν δὲ τὴν ἀρετὴν ὠφέλιμον εἶναι;

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Φρόνησιν ἄρα φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, ἥτοι ξύμ- πασαν ἢ μέρος τι;

MEN. Δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ ἂν εἶεν φύσει οἱ ἀγαθοί.

MEN. Οὐ μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν πον καὶ τόδ' ἦν· εἰ φύσει οἱ ἀγα- Bθοὶ ἐρίγνουντο, ἥσαν πον ἂν ἡμῖν οἱ ἐρίγνωνσκον τῶν νέων τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις, οὓς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες ἐκείνων ἀποφηνάντων ἐφνλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημηνάμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον, ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφίκοντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίγνουντο ταῖς πόλεσιν.

MEN. Εἰκός γέ τοι, ὦ Σώκρατες.

XXVI. ΣΩ. Ἄρ' οὖν ἐπειδὴ οὐ φύσει οἱ ἀγαθοὶ
C ἀγαθοὶ γίνονται, ἄρα μαθήσει;

MEN. Δοκεῖ μοι ἤδη ἀναγκαῖον εἶναι· καὶ δῆλον,
ὡς Σώκρατες, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, εἶπερ ἐπιστήμη ἐστὶν
ἀρετῇ, ὅτι διδακτὸν ἐστίν.

ΣΩ. Ἴσως νῆ Δία· ἀλλὰ μὴ τοῦτο οὐ καλῶς ὠμο-
λογήσαμεν;

MEN. Καὶ μὴν ἐδόκει μὲν ἄρτι καλῶς λέγεσθαι.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ἐν τῷ ἄρτι μόνον δέη αὐτὸ δοκεῖν
καλῶς λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, εἰ
μέλλει τι αὐτοῦ ὑγίης εἶναι.

D MEN. Τί οὖν δῆ; πρὸς τί βλέπων δυσχεραίνεις αὐ-
τὸ καὶ ἀπιστεῖς μὴ οὐκ ἐπιστήμη ἢ ἡ ἀρετῇ;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ, ὦ Μένων. τὸ μὲν γὰρ διδακτὸν
αὐτὸ εἶναι, εἶπερ ἐπιστήμη ἐστίν, οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐ
καλῶς λέγεσθαι· ὅτι δ' οὐκ ἐστὶν ἐπιστήμη, σκέψαι ἑαὶ
σοι δοκῶ εἰκότως ἀπιστεῖν. τόδε γὰρ μοι εἰπέ· εἰ ἐστὶ
διδακτὸν ὅτιοῦν πρᾶγμα, μὴ μόνον ἀρετῇ, οὐκ ἀναγκαῖον
αὐτοῦ καὶ διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἶναι;

MEN. Ἐμοιγε δοκεῖ.

E ΣΩ. Οὐκοῦν τούναντίον αὐτῷ, οὗ μῆτε διδάσκαλο
μῆτε μαθητὰς εἶεν, καλῶς ἂν αὐτὸ εἰκάζοντες εἰκάζοιμεν
μὴ διδακτὸν εἶναι;

MEN. Ἔστι ταῦτα· ἀλλ' ἀρετῆς διδάσκαλοι οὐ δο-
κουσί σοι εἶναι;

ΣΩ. Πολλάκις γοῦν ζητῶν, εἰ τινες εἶεν αὐτῆς διδά-
σκαλοι, πάντα ποιῶν οὐ δύναμαι εὑρεῖν. καίτοι μετὰ
πολλῶν γε ζητῶ καὶ τούτων μάλιστα, οὓς ἂν οἶμαι ἐμ-
πειροτάτους εἶναι τοῦ πράγματος. καὶ δὴ καὶ νῦν, ὦ
Μένων, εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος ὅδε παρεκαθέζετο, ὃ με-
ταδῶμεν τῆς ζητήσεως. εἰκότως δ' ἂν μεταδοῖμεν ἄν·
90 Ἄνυτος γὰρ ὅδε πρῶτον μὲν ἐστὶ πατρὸς πλουσίου τε καὶ

σοφοῦ Ἀνθεμίωνος, ὃς ἐρέετο πλούσιος οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου οὐδὲ δόντος τινός, ὥσπερ ὁ νῦν νεωστὶ εἰληφὼς τὰ Πολυκράτους χρήματα Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ σοφίᾳ κτησάμενος καὶ ἐπιμελείᾳ. ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα οὐχ ὑπερήφανος δοκῶν εἶναι πολίτης οὐδὲ ὀγκώδης τε καὶ ἐπαχθής, ἀλλὰ κόσμιος καὶ εὐσταλὴς ἀνὴρ. ἔπειτα B τοῦτον εὖ ἔθρεψε καὶ ἐπαίδευσεν, ὥς δοκεῖ Ἀθηναίων τῷ πλήθει· αἰροῦνται γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τὰς μεγίστας ἀρχάς. δίκαιον δὴ μετὰ τοιούτων ζητεῖν ἀρετῆς πέρι διδασκάλους, εἴτ' εἰσὶν εἴτε μὴ, καὶ οἵτινες.

XXVII. Σὺ οὖν ἡμῖν, ὦ Ἄνυτε, συζήτησον, ἐμοὶ τε καὶ τῷ σαντοῦ ξένῳ Μένωνι τῷδε, περὶ τούτου τοῦ πράγματος, τίνες ἂν εἶεν διδάσκαλοι. ὧδε δὲ σκέψαι· εἰ βουλοίμεθα Μένωνα τόνδε ἀγαθὸν ἰατρὸν γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους; ἃρ' οὐ παρὰ τοὺς ἰατρούς;

AN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί δ' εἰ σκυτοτόμου ἀγαθὸν βουλοίμεθα γενέσθαι, ἃρ' οὐ παρὰ τοὺς σκυτοτόμους;

AN. Ναί.

ΣΩ. Καὶ τὰλλα οὕτως;

AN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ὡς δὲ μοι πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν εἶπέ. παρὰ τοὺς ἰατρούς, φάμεν, πέμποντες τόνδε καλῶς ἂν ἐπέμπομεν, βουλόμενοι ἰατρὸν γενέσθαι. ἃρ' ὅταν τοῦτο λέγωμεν, τότε λέγομεν, ὅτι παρὰ τούτους πέμποντες αὐτὸν D σωφρονοῦμεν ἂν, τοὺς ἀντιποιοιμένους τε τῆς τέχνης μᾶλλον ἢ τοὺς μὴ, καὶ τοὺς μισθὸν πραττομένοις ἐπ' αὐτῷ τούτῳ, ἀποφήναντας αὐτοὺς διδασκάλους τοῦ βουλομένου ἵεναι τε καὶ μαρθάνειν; ἃρ' οὐ πρὸς ταῦτα βλέψαντες καλῶς ἂν πέμποιμεν;

AN. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ αὐλήσεως καὶ τῶν ἄλλων τὰ
 Ε αὐτὰ ταῦτα; πολλὴ ἄννοιά ἐστι βουλομένους αὐλητὴν τινα
 ποιῆσαι παρὰ μὲν τοὺς ὑπισχνουμένους διδάξαι τὴν τέ-
 χνην καὶ μισθὸν πραττομένους μὴ ἐθέλειν πέμπειν, ἄλλοις
 δέ τισι πράγματα παρέχειν. ζητοῦντα μανθάνειν παρὰ
 τούτων, οἳ μήτε προσποιοῦνται διδάσκαλοι εἶναι μήτ'
 ἔστιν αὐτῶν μαθητὴς μηδεὶς τούτου τοῦ μαθήματος, ὃ
 ἡμεῖς ἀξιούμεν μανθάνειν παρ' αὐτῶν ὃν ἂν πέμπωμεν.
 οὐ πολλὴ σοὶ δοκεῖ ἀλογία εἶναι;

ΑΝ. Ναὶ μὰ Δία ἐμοίγε, καὶ ἀμαθία γε πρός.

XXVIII. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. νῦν τοίνυν ἔξεστί σε
 91 μετ' ἐμοῦ κοινῇ βουλευέσθαι περὶ τοῦ ξένου τουτουῖ Μέν-
 νωνος. οὗτος γάρ, ὦ Ἄνυτε, πάλαι λέγει πρός με, ὅτι ἐπι-
 θυμεῖ ταύτης τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, ἥ οἱ ἄνθρωποι τὰς
 τε οἰκίας καὶ τὰς πόλεις καλῶς διοικοῦσι, καὶ τοὺς γονέας
 τοὺς αἰτῶν θεραπεύουσι, καὶ πολίτας καὶ ξένους ὑποδέ-
 ξασθαι τε καὶ ἀποπέμψαι ἐπίστανται ἀξίως ἀνδρὸς ἀγα-
 Β θοῦ. ταύτην οὖν τὴν ἀρετὴν σκόπει παρὰ τίνας ἂν πέμ-
 ποντες αὐτὸν ὀρθῶς πέμπωμεν. ἢ δῆλον δὴ κατὰ τὸν
 ἄρτι λόγον, ὅτι παρὰ τούτους τοὺς ὑπισχνουμένους ἀρε-
 τῆς διδασκάλους εἶναι καὶ ἀποφήμεντας αὐτοὺς κοινοῦς
 τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ μανθάνειν, μισθὸν τούτου
 ταξαμένους τε καὶ πραττομένους;

ΑΝ. Καὶ τίνας λέγεις τούτους, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οἶσθα δῆπον καὶ σύ, ὅτι οὗτοι εἰσιν οἶους οἱ
 ἄνθρωποι καλοῦσι σοφιστάς.

ΑΝ. Ἡράκλεις, εὐφήμει, ὦ Σώκρατες. μηδένα τῶν
 συγγενῶν μηδὲ οἰκείων μηδὲ φίλων, μήτε ἀστὸν μήτε ξέ-
 νον, τοιαύτη μανία λάβοι, ὥστε παρὰ τούτους ἐλθόντα
 λωβηθῆναι, ἐπεὶ οὗτοι γε φανερά ἐστι λώβη τε καὶ δια-
 φθορά τῶν συγγιγνομένων.

XXIX. ΣΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Ἄνυτε; οὗτοι ἄρα

μόνοι τῶν ἀντιποιοιμένων τι ἐπίστασθαι εὐεργετεῖν το-
 σοῦτον τῶν ἄλλων διαφέρουσιν, ὅσον οὐ μόνον οὐκ ὠφε-
 λοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ὅ τι ἂν τις αὐτοῖς παραδῷ, ἀλλὰ
 καὶ τὸ ἐναντίον διαφθείρουσι; καὶ τούτων φανερώς χρή- D
 ματα ἀξιοῦσι πράττεσθαι; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔχω ὅπως
 σοι πιστεύσω· οἶδα γὰρ ἄνδρα ἓνα Πρωταγόραν πλείω
 χρήματα κτησάμενον ἀπὸ ταύτης τῆς σοφίας ἢ Φειδίαν τε,
 ὃς οὕτω περιφανῶς καλὰ ἔργα εἰργάζετο, καὶ ἄλλους δέκα
 τῶν ἀνδριαντοποιῶν· καίτοι τέρας λέγεις, εἰ οἱ μὲν τὰ
 ὑποδήματα ἐργαζόμενοι τὰ παλαιὰ καὶ τὰ ἱμάτια ἐξακού-
 αενοι οὐκ ἂν θύναιτο λαθεῖν τριάκονθ' ἡμέρας μοχθη- E
 ρότερα ἀποδιδόντες ἢ παρέλαβον τὰ ἱμάτια τε καὶ ὑποδή-
 ματα, ἀλλ' εἰ τοιαῦτα ποιοῖεν, ταχὺ ἂν τῷ λιμῷ ἀποθάνοι-
 εν, Πρωταγόρας δὲ ἄρα ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐλάνθανε δια-
 φθείρων τοὺς συγγιγνομένους καὶ μοχθηροτέρους ἀπο-
 πέμπων ἢ παρελάμβανε πλεον ἢ τετταράκοντα ἔτη· οἶμαι
 γὰρ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐγγὺς καὶ ἐβδομήκοντα ἔτη γεγο-
 νότα, τετταράκοντα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ ὄντα· καὶ ἐν ἅπαντι
 γῶ χρόνῳ τούτῳ ἔτι εἰς τὴν ἡμέραν ταυτηνὴν εὐδοκιμῶν
 οὐδὲν πέπνυται· καὶ οὐ μόνον Πρωταγόρας, ἀλλὰ καὶ
 ἄλλοι πάμπολλοι, οἱ μὲν πρότερον γεγονότες ἐκείνου, οἱ 92
 δὲ καὶ νῦν ἔτι ὄντες. πότερον δὴ οὖν φῶμεν κατὰ τὸν σὸν
 λόγον εἰδότες αὐτοὺς ἐξαπατᾶν καὶ λωβᾶσθαι τοὺς νέ-
 ους, ἢ λεληθέναι καὶ ἑαυτούς; καὶ οὕτω μαίνεσθαι ἀξιώ-
 σωμεν τούτους, οὓς ἐνιοὶ φασὶ σοφωτάτους ἀνθρώπων
 εἶναι;

XXX. AN. Πολλοῦ γε δέουσι μαίνεσθαι, ὦ Σώ-
 κρατες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ τούτοις διδόντες ἀργύριον
 τῶν νέων· τούτων δ' ἔτι μᾶλλον οἱ τούτοις ἐπιτρέποντες,
 οἱ προσήκοντες· πολὺ δὲ μάλιστα πάντων αἱ πόλεις, ἐῶ- B
 σαι αὐτοὺς εἰσαφικνεῖσθαι καὶ οὐκ ἐξελαύνουσαι, εἴτε τις
 ξένος ἐπιχειρεῖ τοιοῦτόν τι ποιεῖν εἴτε ἄστος.

ΣΩ. Πότερον δέ, ὦ Ἄνυτε, ἡδίκηκέ τίς σε τῶν σοφιστῶν, ἢ τί οὕτως αὐτοῖς χαλεπὸς εἶ;

ΑΝ. Οὐδὲ μὰ Δία ἔγωγε συγγέγονα πώποτε αὐτῶν οὐδενί, οὐδ' ἂν ἄλλον ἐάσαιμι τῶν ἐμῶν οὐδένα.

ΣΩ. Ἄπειρος ἄρ' εἰ παντάπασιν τῶν ἀνδρῶν;

C ΑΝ. Καὶ εἴην γε.

ΣΩ. Πῶς οὖν ἂν, ὦ δαιμόνιε, εἰδείης περὶ τούτου τοῦ πράγματος, εἴτε τι ἀγαθὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ εἴτε φλαῦρον, οὐ παντάπασιν ἄπειρος εἴης;

ΑΝ. Ῥαδίως· τούτους γοῦν οἶδα οἷοί εἰσιν, εἴτ' οὖν ἄπειρος αὐτῶν εἰμί εἴτε μή.

ΣΩ. Μάντις εἰ ἴσως, ὦ Ἄνυτε· ἐπεὶ ὅπως γε ἄλλως οἴσθα τούτων πέρι, ἐξ ὧν αὐτὰς λέγεις θαναμάζοιμ' ἂν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τούτους ἐξητοῦμεν τίνες εἰσὶ, παρ' οὓς ἂν D Μένων ἀφικόμενος μοχθηρὸς γένοιτο· οὗτοι μὲν γάρ, εἰ σὺ βούλει, ἔδωσαν οἱ σοφισταί· ἀλλὰ δὴ ἐκείνους εἰπέ ἡμῖν, καὶ τὸν πατρικὸν τόνδε ἑταῖρον εὐεργέτησον, φράσας αὐτῷ, παρὰ τίνας ἀφικόμενος ἐν τοσαύτῃ πόλει τὴν ἀρετὴν ἣν νῦν δὴ ἐγὼ διήλθον γένοιτ' ἂν ἄξιος λόγον.

ΑΝ. Τί δὲ αὐτῷ οὐ σὺ ἔφρασας;

ΣΩ. Ἄλλ' οὓς μὲν ἐγὼ ᾤμην διδασκάλους τούτων εἶναι, εἶπον, ἀλλὰ τυγχάνω οὐδὲν λέγων, ὥς σὺ φῆς· καὶ E ἴσως τί λέγεις. ἀλλὰ σὺ δὴ ἐν τῷ μέρει αὐτῷ εἰπέ παρὰ τίνας ἔλθῃ Ἀθηναίων· εἰπέ ὄνομα ὅτου βούλει.

XXXI. ΑΝ. Τί δὲ ἐνὸς ἀνθρώπου ὄνομα δεῖ ἀκοῦσαι; ὅτῳ γὰρ ἂν ἐντύχῃ Ἀθηναίων τῶν καλῶν κάγαθῶν, οὐδεὶς ἔστιν ὅς οὐ βελτίω αὐτὸν ποιήσῃ ἢ οἱ σοφισταί, εἴαν περ ἐθέλῃ πείθεσθαι.

ΣΩ. Πότερον δὲ οὗτοι οἱ καλοὶ κάγαθοι ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἐγένοντο τοιοῦτοι, παρ' οὐδενὸς μαθόντες ὅμως μέντοι ἄλλους διδάσκειν οἷοί τε ὄντες ταῦτα, ἃ αὐ- 93 τοὶ οὐκ ἔμαθον;

ΑΝ. Καὶ τούτους ἔγωγε ἀξιῶ παρὰ τῶν προτέρων μαθεῖν, ὄντων καλῶν ἀγαθῶν· ἢ οὐ δοκοῦσί σοι πολλοὶ καὶ ὑγαθοὶ γερονέται ἐν τῇδε τῇ πόλει ἄνδρες;

ΣΩ. Ἐμοιγε, ὦ Ἄνυτε, καὶ εἶναι δοκοῦσιν ἐνθάδε ἀγαθοὶ τὰ πολιτικά, καὶ γερονέται ἐτι οὐχ ἦττον ἢ εἶναι· ἀλλὰ μῶν καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γέγονασιν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς; τοῦτο γάρ ἐστι περὶ οὗ ὁ λόγος ἡμῖν τυγχάνει ὢν· οὐκ εἰ εἰσὶν ἀγαθοὶ ἢ μὴ ἄνδρες ἐνθάδε, οὐδ' εἰ γέγονασιν ἐν τῷ πρόσθεν, ἀλλ' εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετῇ Β πάσαι σκοποῦμεν. τοῦτο δὲ σκοποῦντες τόδε σκοποῦμεν, ἄρα οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ τῶν νῦν καὶ τῶν προτέρων ταύτην τὴν ἀρετὴν, ἣν αὐτοὶ ἀγαθοὶ ἦσαν, ἠπίσταντο καὶ ἄλλῳ παραδοῦναι, ἢ οὐ παραδοτὸν τοῦτο ἀνθρώπῳ νῦν δὲ παραληπτὸν ἄλλῳ παρ' ἄλλον· τοῦτ' ἐστιν ὃ πάσαι ζητοῦμεν ἐγὼ τε καὶ Μένων.

XXXII. Ὡδε οὖν σκόπει ἐκ τοῦ σπαντοῦ λόγον· Θεμιστοκλέα οὐκ ἀγαθὸν ἂν φαίης ἄνδρα γερονέται; C

ΑΝ. Ἐγώ γε, πάντων γε μάλιστα.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ διδάσκαλον ἀγαθόν, εἴπερ τις ἄλλος τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς διδάσκαλος ἦν, κακείνου εἶναι;

ΑΝ. Οἶμαι ἔγωγε, εἴπερ ἐβούλετό γε.

ΣΩ. Ἄλλ', οἶε, οὐκ ἂν ἐβουλήθη ἄλλους τέ τινας καλοὺς ἀγαθοὺς γενέσθαι, μάλιστα δέ που τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ; ἢ οἶε αὐτὸν φθονεῖν αὐτῷ καὶ ἐξεπίτηδες οὐ παραδιδόναι τὴν ἀρετὴν, ἣν αὐτὸς ἀγαθὸς ἦν; ἢ οὐκ ἀκή- D κοας, ὅτι Θεμιστοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδίδαξατο ἀγαθόν; ἐπέμενε γοῦν ἐπὶ τῶν ἱππῶν ὀρθὸς ἐστηκώς, καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἱππῶν ὀρθός, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ εἰργάζετο, ἃ ἐκεῖνος αὐτὸν ἐπαιδευσατο καὶ ἐποίησε σοφόν, ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἴχετο· ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων;

ΑΝ. Ἀκήκοα.

ΣΩ. Οὐκ ἂν ἄρα τὴν γε φύσιν τοῦ υἱέος αὐτοῦ ἡττίαςατ' ἂν τις εἶναι κακὴν.

Ε ΑΝ. Ἰσως οὐκ ἂν.

ΣΩ. Τί δὲ τόδε; ὥς Κλεόφαντος ὁ Θεμιστοκλέους ἀνηρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο ἅπερ ὁ πατήρ αὐτοῦ, ἥδη τοῦ ἀκήκοας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου;

ΑΝ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τον αὐτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι, ἣν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφός, οὐδὲν τῶν γειτόνων βελτίω ποιῆσαι, εἶπερ ἦν γε διδακτὸν ἢ ἀρετή;

ΑΝ. Ἰσως μὰ Δί' οὔ.

XXXIII. ΣΩ. Οὗτος μὲν δὴ σοι τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, ὃν καὶ σὺ ὁμολογεῖς ἐν τοῖς ἀριστοῦ τῶν προ-
94 τέρων εἶναι· ἄλλον δὲ δὴ σκεψώμεθα, Ἀριστείδην τὸν Ἀνσιμάχου· ἢ τοῦτον οὐχ ὁμολογεῖς ἀγαθὸν γεγενῆσθαι;

ΑΝ. Ἐγώ γε, πάντως δῆπου.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ Ἀνσιμάχου, ὅσα μὲν διδασκάλων εἶχετο, κάλλιστα Ἀθηναίων ἐπαίδευσεν, ἄνδρα δὲ βελτίω δοκεῖ σοι ὅτου οὖν πεποιη-
B εἶ δὲ βούλει, Περικλέα, οὕτω μεγαλοπρεπῶς σοφὸν ἄνδρα, οἷσθ' ὅτι δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Πάραλον καὶ Ξάν-
διππον;

ΑΝ. Ἐγώ γε.

ΣΩ. Τούτους μέντοι, ὥς οἶσθα καὶ σὺ, ἱππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων, καὶ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν καὶ τὰλλα ἐπαίδευσεν, ὅσα τέχνης ἔχεται, οὐδε-
C νος χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄρα ἄνδρας οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; δοκῶ μὲν, ἐβούλετο, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἢ διδακτόν. ἵνα δὲ μὴ ὀλίγους οἶη καὶ τοὺς φαυλοτάτους Ἀθηναίων ἀδυνα-
C τους γεγενῆσθαι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἐνθυμήθητι ὅτι Θουκυ-

δίδης αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον, καὶ τούτους ἐπαίδευσε τὰ τε ἄλλα εὖ καὶ ἐπάλαισαν κάλλιστα Ἀθηναίων· τὸν μὲν γὰρ Ξανθία ἔδωκε, τὸν δὲ Εὐδώρ· οὗτοι δὲ πού ἐδόκουν τῶν τότε κάλλιστα παλαίειν· ἢ οὐ μέμνησαι;

ΑΝ. Ἐρωγε, ἀκοῇ.

XXXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον ὅτι οὗτος οὐκ ἂν ποτε, οὐ μὲν ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε ὦ τοὺς παῖδας τοὺς αὐτοῦ, οὐ δὲ οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα ἀγαθοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, ταῦτα δὲ οὐκ ἐδίδαξεν, εἰ διδακτὸν ἦν; ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης φραῦλος ἦν, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ πλείστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων; καὶ οἰκίας μεγάλης ἦν καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν, ὥστε εἶπερ ἦν τοῦτο διδακτὸν, ἐξευρεῖν ἂν ὅστις ἐμελλεν αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσῃν, ἢ τῶν ἐπιχωρίων τις ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε διὰ τὴν τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ ἔ
γάρ, ὦ ἑταῖρε Ἄνυτε, μὴ οὐκ ἦ διδακτὸν ἀρετῇ.

ΑΝ. ὦ Σώκратες, ῥαδίως μοι δοκεῖς κακῶς λέγειν ἀνθρώπους. ἐγὼ μὲν οὖν ἂν σοι συμβουλεύσαιμι, εἰ ἐθέλεις ἐμοὶ πείθεσθαι, εὐλαβεῖσθαι· ὥς ἴσως μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ῥαδίῳ ἐστὶ κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους ἢ εὖ, ἐν τῇδε δὲ καὶ πάνν· οἶμαι δὲ σὲ καὶ αὐτὸν εἰδέναι. 95

XXXV. ΣΩ. ὦ Μένων, Ἄνυτος μὲν μοι δοκεῖ χαλεπαίνειν· καὶ οὐδὲν θαυμάζω· οἴεται γάρ με πρῶτον μὲν κακηγορεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας, ἔπειτα ἡρεῖται καὶ αὐτὸς εἶναι εἰς τούτων. ἀλλ' οὗτος μὲν ἕαν ποτε γνῶ, οἷόν ἐστι τὸ κακῶς λέγειν, παύσεται χαλεπαίνων, νῦν δὲ ἄγνοε· σὺ δὲ μοι εἰπέ, οὐ καὶ παρ' ὑμῖν εἰσὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἄνδρες;

ΜΕΝ. Πάνν γε.

ΣΩ. Τί οὖν; ἐθέλουσιν οὗτοι παρέχειν αὐτοὺς δι-

PLATO III.

23

δασκάλους τοῖς νέοις, καὶ ὁμολογεῖν διδάσκαλοί τε εἶναι ἢ διδακτὸν ἀρετὴν;

MEN. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοτὲ μὲν ἂν αὐτῶν ἀκούσαις ὥς διδακτὸν, τοτὲ δὲ ὥς οὐ.

ΣΩ. Φῶμεν οὖν τούτους διδασκάλους εἶναι τούτου τοῦ πράγματος, οἷς μὴδὲ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖται;

MEN. Οὐ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δαί δή; οἱ σοφισταὶ σοι οὗτοι, οἵπερ μόνοι
C ἐπαγγέλλονται, δοκοῦσι διδάσκαλοι εἶναι ἀρετῆς;

MEN. Καὶ Γοργίου μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ταῦτα ἄγαμαι, ὅτι οὐκ ἂν ποτε αὐτοῦ τοῦτο ἀκούσαις ὑπισχνουμένου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγελαῖ, ὅταν ἀκούσῃ ὑπισχνουμένων· ἀλλὰ λέγειν οἴεται δεῖν ποιεῖν δεινούς.

ΣΩ. Οὐδ' ἄρα σοὶ δοκοῦσιν οἱ σοφισταὶ διδάσκαλοι εἶναι;

MEN. Οὐκ ἔχω λέγειν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅπερ οἱ πολλοὶ πέπονθα· τοτὲ μὲν μοι δοκοῦσι, τοτὲ δὲ οὐ.

ΣΩ. Οἶσθα δὲ ὅτι οὐ μόνον σοὶ τε καὶ τοῖς ἄλλοις
D τοῖς πολιτικοῖς τοῦτο δοκεῖ τοτὲ μὲν εἶναι διδακτὸν, τοτὲ δ' οὐ, ἀλλὰ καὶ Θέογγιν τὸν ποιητὴν οἶσθ' ὅτι ταῦτα ταῦτα λέγει;

MEN. Ἐν ποίοις ἔπεσιν;

XXXVI. ΣΩ. Ἐν τοῖς ἐλεγείοις, οὗ λέγει

καὶ παρὰ τοῖσιν πίνε καὶ ἔσθιε, καὶ μετὰ τοῖσιν

ἕξε, καὶ ἀνδανε τοῖς, ὧν μεγάλη δύναμις.

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἅπ' ἐσθλὰ διδάξαι· ἦν δὲ κακοῖσιν

E συμμίσγῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

οἶσθ' ὅτι ἐν τούτοις μὲν ὥς διδακτοῦ οὔσης τῆς ἀρετῆς λέγει;

MEN. Φαίνεται γε.

ΣΩ. Ἐν ἄλλοις δέ γε ὀλίγον μεταβάς,

εἰ δ' ἦν ποιητόν, φησί, καὶ ἐνθετον ἀνδρὶ νόημα,
λέγει πως ὅτι

πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον
οἱ δυνάμενοι τοῦτο ποιεῖν, καὶ

οὐ ποτ' ἂν ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς ἔγεντο κακός,
πειθόμενος μύθοισι σαόφροσιν. ἀλλὰ διδάσκων 96

οὐ ποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἄνδρ' ἀγαθόν.
ἐννοεῖς ὅτι αὐτὸς αὐτῷ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν τάναν-
τία λέγει;

MEN. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἐχεις οὖν εἰπεῖν ἄλλου ὁπουοῦν πράγματος,
οὐ οἱ μὲν φάσκοντες διδάσκαλοι εἶναι οὐχ ὅπως ἄλλων
διδάσκαλοι ὁμολογοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ ἐπίστασθαι,
ἀλλὰ ποιητοὶ εἶναι περὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα οὐ φασὶ B
διδάσκαλοι εἶναι, οἱ δὲ ὁμολογοῦμενοι αὐτοὶ καλοὶ κἀγα-
θοὶ τοτὲ μὲν φασιν αὐτὸ διδακτὸν εἶναι, τοτὲ δὲ οὐ; τοὺς
οὖν οὕτω τεταραγμένους περὶ ὁπουοῦν φαίης ἂν σὺ κυ-
ρίως διδασκάλους εἶναι;

MEN. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

XXXVII. *ΣΩ.* Οὐκοῦν εἰ μήτε οἱ σοφισταὶ μήτε οἱ
αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες διδάσκαλοι εἰσὶ τοῦ πράγμα-
τος, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἄλλοι γε;

MEN. Οὐ μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί; C

MEN. Δοκεῖ μοι ἔχειν ὥς λέγεις.

ΣΩ. Ὁμολογήκαμεν δέ γε, πράγματος οὐ μήτε δι-
δάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, τοῦτο μὴδὲ διδακτὸν εἶναι;

MEN. Ὁμολογήκαμεν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀρετῆς οὐδαμοῦ φαίνονται διδά-
σκαλοι;

MEN. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί;

MEN. Φαίνεται οὕτως.

ΣΩ. Ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἂν εἴη διδασκόν;

D MEN. Οὐκ ἔοικεν, εἶπερ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκέμμεθα. ὥστε καὶ θαυμάζω δὴ, ὦ Σώκρατες, πότερόν ποτε οὐδ' εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἢ τίς ἂν εἴη τρόπος τῆς γενέσεως τῶν ἀγαθῶν γιγνομένων.

ΣΩ. Κινδυνεύομεν, ὦ Μένων, ἐγὼ τε καὶ σὺ φαῦ-
λοῖ τινες εἶναι ἄνδρες, καὶ σέ τε Γοργίας οὐχ ἱκανῶς πε-
παιδευκέναι καὶ ἐμὲ Πρόδικος. παντὸς μᾶλλον οὖν προς-
εκτέον τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ζητητέον ὅστις ἡμᾶς
E ἐνὶ γέ τῳ τρόπῳ βελτίους ποιήσῃ — λέγω δὲ ταῦτα ἀπο-
βλέψας πρὸς τὴν ἄρτι ζήτησιν, ὥς ἡμᾶς ἔλαθε καταγε-
λάστως, ὅτι οὐ μόνον ἐπιστήμης ἡγουμένης ὀρθῶς τε καὶ
εὖ τοῖς ἀνθρώποις πράττεται τὰ πράγματα — ἢ ἴσως καὶ
διαφεύγειν ἡμᾶς τὸ γινῶναι, τίνα ποτὲ τρόπον γίνονται
οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες.

MEN. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

XXXVIII. ΣΩ. Ὡδε· ὅτι μὲν τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας
δεῖ ὠφελίμους εἶναι, ὀρθῶς ὡμολογήκαμεν τοῦτό γε, ὅτι
97 οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι· ἢ γάρ;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ὅτι γε ὠφελίμοι ἔσονται, ἂν ὀρθῶς ἡμῖν
ἡγῶνται τῶν πραγμάτων, καὶ τοῦτό πον καλῶς ὡμολο-
γοῦμεν;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, εἰ μὴ φρό-
νιμος ἢ, τοῦτο ὅμοιοι ἔσμεν οὐκ ὀρθῶς ὡμολογηκόσιν.

MEN. Πῶς δὴ ὀρθῶς λέγεις;

ΣΩ. Ἐγὼ ἔρω. εἴ τις εἰδὼς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Ἀ-
ρισαν ἢ ὅποι βούλει ἄλλοσε βαδίζει καὶ ἄλλοις ἡγοῖτο,
ἄλλο τι ὀρθῶς ἂν καὶ εὖ ἡγοῖτο;

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Τί δ' εἴ τις ὀρθῶς μὲν δοξάζων, ἥτις ἐστὶν ἡ Β
ὁδός, ἐληλυθὼς δὲ μὴ μὴδ' ἐπιστάμενος, οὐ καὶ οὗτος ἂν
ὀρθῶς ἡγοῖτο;

ΜΕΝ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ ἔως γ' ἂν που ὀρθὴν δόξαν ἔχη περὶ ᾧν
ὁ ἕτερος ἐπιστήμην, οὐδὲν χείρων ἡγεμῶν ἐσται, οἰόμενος
μὲν ἀληθῆ, φρονῶν δὲ μὴ, τοῦ τοῦτο φρονοῦντος.

ΜΕΝ. Οὐδὲν γάρ.

ΣΩ. Δόξα ἄρα ἀληθῆς πρὸς ὀρθότητα πράξεως οὐ-
δὲν χείρων ἡγεμῶν φρονησεως· καὶ τοῦτό ἐστιν ὃ νῦν
δὴ παρελείπομεν ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρετῆς σκέψει, ὁποῖόν τι
εἴη, λέγοντες ὅτι φρόνησις μόνου ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς C
πράττειν· τὸ δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθῆς.

ΜΕΝ. Ἔοικέ γε.

ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ἥττον ὠφέλιμόν ἐστιν ὀρθῇ δόξᾳ
ἐπιστήμης.

ΜΕΝ. Τοσούτω γε, ᾧ Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν
ἐπιστήμην ἔχων αἰεὶ ἂν ἐπιτυγχάνοι, ὁ δὲ τὴν ὀρθὴν δό-
ξαν τοτὲ μὲν ἂν τυγχάνοι, τοτὲ δ' οὐ.

XXXIX. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ὁ αἰεὶ ἔχων ὀρθὴν δόξαν
οὐκ αἰεὶ τυγχάνοι, ἕωσπερ ὀρθὰ δοξάζοι;

ΜΕΝ. Ἀνάγκη μοι φαίνεται· ὥστε θαυμάζω, ᾧ
Σώκρατες, τούτου οὕτως ἔχοντος, ὅ τι δὴ ποτε πολὺν D
τιμιωτέρα ἢ ἐπιστήμη τῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ δι' ὅ τι τὸ μὲν
ἕτερον, τὸ δὲ ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν.

ΣΩ. Οἶσθα οὖν δι' ὅ τι θαυμάζεις, ἢ ἐγὼ σοι εἶπω;

ΜΕΝ. Πάνυ γ' εἶπέ.

ΣΩ. Ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας
τον νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἐστὶ παρ' ὑμῖν.

ΜΕΝ. Πρὸς τί δὲ δὴ τοῦτο λέγεις;

ΣΩ. Ὅτι καὶ ταῦτα, εἰ μὲν μὴ δεδεμένα ἦ, ἀπο-
διδράσκει καὶ δραπετεύει, εἰ μὲν δὲ δεδεμένα, παραμένει.

Ε ΜΕΝ. Τί οὖν δὴ;

ΣΩ. Τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένοι μὲν ἐκτῇ-
σθαι οὐ πολλῆς τινὸς ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην
ἄνθρωπον· οὐ γὰρ παραμένει· δεδεμένον δὲ πολλοῦ
ἄξιον· πάνν γὰρ καλὰ τὰ ἔργα ἐστί. πρὸς τί οὖν δὴ λέγω
ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ
ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν τὸ
98 χρῆμα καὶ πάντα τὰγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον
οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς
ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί εἰσιν, ἕως
ἂν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῶ. τοῦτο δ' ἐστίν, Μέν-
ων ἐταίρε, ἀνάμνησις, ὥς ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν ὡμο-
λόγηται. ἐπειδὰν δὲ δεθῶσι, πρῶτον μὲν ἐπιστήμαι γί-
γνονται, ἔπειτα μόνιμοι· καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον
ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστί, καὶ διαφέρει δεσμῶ ἐπιστήμη
ὀρθῆς δόξης.

Ε ΜΕΝ. Νῆ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικε τοιούτῳ
τινί.

XL. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ ὡς οὐκ εἰδὼς λέγω, ἀλλ'
εἰκάζων· ὅτι δέ ἐστί τι ἄλλοιον ὀρθῇ δόξᾳ καὶ ἐπιστήμῃ,
οὐ πάνν μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάζειν, ἀλλ' εἶπερ τι ἄλλο
φαίην ἂν εἰδέναι, ὀλίγα δ' ἂν φαίην, ἐν δ' οὖν καὶ τοῦτο
ἐκείνων θείην ἂν ὦν οἶδα.

ΜΕΝ. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις.

ΣΩ. Τί δαί; τόδε οὐκ ὀρθῶς, ὅτι ἀληθῆς δόξα ἡγου-
μένη τὸ ἔργον ἐκάστης τῆς πράξεως οὐδὲν χειρὸν ἀπερ-
γάζεται ἢ ἐπιστήμη;

Ο ΜΕΝ. Καὶ τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῆ λέγειν.

ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ὀρθῇ δόξᾳ ἐπιστήμης χειρὸν οὐδὲ
ἦττον ὠφελίμη ἐσται εἰς τὰς πράξεις, οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων
ὀρθὴν δόξαν ἢ ὁ ἐπιστήμην.

ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα.

δηλοῦται ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο τι ἢ ἐπιστήμη καὶ δόξα

ΣΩ. Καὶ μὴν ὅ γε ἀγαθὸς ἀνὴρ ὠφέλιμος ἡμῖν ὡμολόγηται εἶναι.

ΜΕΝ. Ναί.

ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνον δι' ἐπιστήμην ἀγαθοὶ ἄνδρες ἂν εἶεν καὶ ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν, εἴπερ εἶεν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρθὴν δόξαν, τούτοις δὲ οὐδέτερον φύσει ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε ἐπιστήμη οὔτε δόξα ἀληθής, οὐδ' ἐπίκτητα — ἥ δοκεῖ σοι φύσει ὁποτερονοῦν αὐτοῖς εἶναι;

ΜΕΝ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐ φύσει, οὐδὲ οἱ ἀγαθοὶ φύσει εἶεν ἄν.

ΜΕΝ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἐπειδὴ δέ γε οὐ φύσει, ἐσκοποῦμεν τὸ μετα τοῦτο, εἰ διδακτὸν ἐστίν.

ΜΕΝ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν διδακτὸν ἔδοξεν εἶναι, εἰ φρόνησις ἡ ἀρετή;

ΜΕΝ. Ναί.

ΣΩ. Κἂν εἰ γε διδακτὸν εἴη, φρόνησις ἂν εἶναι;

ΜΕΝ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Καὶ εἰ μὲν γε διδάσκαλοι εἶεν, διδακτὸν ἂν εἶναι, μὴ ὄντων δὲ οὐ διδακτὸν;

ΜΕΝ. Οὕτως.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογήκαμεν μὴ εἶναι αὐτοῦ διδασκάλους;

ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Ὁμολογήκαμεν ἄρα μήτε διδακτὸν αὐτο μήτε φρόνησιν εἶναι;

ΜΕΝ. Πάννυ γε.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθόν γε αὐτὸ ὁμολογοῦμεν εἶναι;

MEN. Ναί.

ΣΩ. Ὁφείλιμον δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι τὸ ὁρθῶς ἡγούμενον;

MEN. Πάνν γε.

99 ΣΩ. Ὅρθῶς δέ γε ἡγεῖσθαι δύο ὄντα ταῦτα μόνα, δόξαν τε ἀληθῆ καὶ ἐπιστήμην, ἃ ἔχων ἄνθρωπος ὁρθῶς ἡγεῖται. τὰ γὰρ ἀπὸ τύχης γιγνόμενα οὐκ ἀνθρωπίνῃ ἡγεμονίᾳ γίγνεται· ὧ δὲ ἄνθρωπος ἡγεμὼν ἐστὶν ἐπὶ τὸ ὁρθόν, δύο ταῦτα, δόξα ἀληθῆς καὶ ἐπιστήμη.

MEN. Δοκεῖ μοι οὕτως.

XLI. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐ διδακτὸν ἐστὶν, οὐδὲ ἐπιστήμη δὲ ἐπιγίγνεται ἢ ἀρετή;

MEN. Οὐ φαίνεται.

B ΣΩ. Δυστοῖν ἄρα ὄντοιν ἀγαθοῖν καὶ ὠφελίμοιν τομὲν ἕτερον ἀπολέλυται, καὶ οὐκ ἂν εἴη ἐν πολιτικῇ πράξει ἐπιστήμη ἡγεμὼν.

MEN. Οὐ μοι δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα σοφία τινὲς οὐδὲ σοφοὶ ὄντες οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν, οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα τε καὶ οὓς ἄρτι Ἄνυτος ὅδε ἔλεγε· διὸ καὶ οὐχ οἷοί τε ἄλλους ποιεῖν τοιοῦτους οἷοι αὐτοὶ εἰσιν, ἅτε οὐ δι' ἐπιστήμην ὄντες τοιοῦτοι.

MEN. Ἐοικεν οὕτως ἔχειν, ὦ Σώκρατες, ὥς λέγεις.

C ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐπιστήμη, εὐδοξία δὲ τὸ λοιπὸν γίγνεται· ἥ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες χρώμενοι τὰς πόλεις ὀρθοῦσιν, οὐδὲν διαφερόντως ἔχοντες πρὸς τὸ φρονεῖν ἢ οἱ χρησμῳδοὶ τε καὶ οἱ θεομάντεις· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν ἀληθῆ καὶ πολλά, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσιν.

MEN. Κινδυνεύει οὕτως ἔχειν.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Μένων, ἄξιον τούτους θεῖους καλεῖν τοὺς ἄνδρας, οἵτινες νοῦν μὴ ἔχοντες πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθοῦσιν ὧν πράττουσι καὶ λέγουσιν;

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Ὅρθως ἄρ' ἂν καλοῖμεν θείους τε, οὓς νῦν ὃν ἐλέγομεν χρησµφδοὺς καὶ μάντις καὶ τοὺς ποιητικούς D ἅπαντας· καὶ τοὺς πολιτικούς οὐχ ἥκιστα τούτων φαῖμεν ἂν θείους τε εἶναι καὶ ἐνθουσιάζειν, ἐπίπνους ὄντας καὶ κατεχομένους ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅταν κατορθῶσι λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσιν.

MEN. Πάνυ γε.

ΣΩ. Καὶ αἶ γε γυναῖκες δήπου, ὧ Μένων, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας θείους καλοῦσι· καὶ οἱ Λάκωνες ὅταν τινα ἐγκωµιάζωσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, θεὸς ἀνὴρ, φασίν, οὗτος.

MEN. Καὶ φαίνονται γε, ὧ Σώκρατες, ὁρθῶς λέ- E γειν. καίτοι ἴσως Ἄνυτος ὅδε σοι ἄχθεται λέγοντι.

XLII. ΣΩ. Οὐδὲν μέλει ἐμοιγε. τούτῳ μὲν, ὧ Μένων, καὶ αὐθις διαλεξόμεθα· εἰ δὲ νῦν ἡμεῖς ἐν παντὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καλῶς ἐξητήσαµέν τε καὶ ἐλέγομεν, ἀρετὴ ἂν εἴη οὔτε φύσει οὔτε διδακτόν, ἀλλὰ θεία μοῖρα παρα- 100 γιγνομένη ἄνευ νοῦ, οἷς ἂν παραγίγνηται, εἰ μὴ τις εἴη τοιοῦτος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἷος καὶ ἄλλον ποιῆσαι πολιτικόν. εἰ δὲ εἴη, σχεδὸν ἂν τι οὗτος λέγοιτο τοιοῦτος ἐν τοῖς ζῶσιν, οἷον ἔφη Ὅμηρος ἐν τοῖς τεθνεῶσι τὸν Τειρεσίαν εἶναι, λέγων περὶ αὐτοῦ, ὅτι οἷος πέπνυται τῶν ἐν Αἰδου, αἱ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. ταῦτόν ἂν καὶ εὐθύς τοιοῦτος ὥσπερ παρὰ σκιάς ἀληθὲς ἂν πρᾶγμα εἴη πρὸς ἀρετήν.

MEN. Κάλλιστα δοκεῖς μοι λέγειν, ὧ Σώκρατες. B

ΣΩ. Ἐκ μὲν τοίνυν τούτου τοῦ λογισµοῦ, ὧ Μένων, θεία μοῖρα ἡμῖν φαίνεται παραγιγνομένη ἢ ἀρετὴ οἷς παραγίγνηται· τὸ δὲ σαφὲς περὶ αὐτοῦ εἰσόμεθα τότε, ὅταν πρὶν ᾧτινι τρόπῳ τοῖς ἀνθρώποις παραγίγνηται

ἀρετή, πρότερον ἐπιχειρήσωμεν αὐτὸ καθ' αὐτὸ ζητεῖν
τί ποτ' ἔστιν ἀρετή. νῦν δ' ἐμοὶ μὲν ὥρα ποιῆναι, σὺ
δὲ ταῦτα ἄπερ αὐτὸς πέπεισαι πεῖθε καὶ τὸν ξένον τόνδε
C Ἄνυτον, ἵνα προότερος ᾗ· ὥς ἐὰν πεύσῃς τοῦτον, ἔστιν ὅ
τι καὶ Ἀθηναίους ὀνήσεις.

ΙΠΠΙΑΣ ΜΕΙΖΩΝ

[ἢ περὶ τοῦ καλοῦ, ἀνατρεπτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

St.
III.
P.

1. Ἰππίας ὁ καλὸς τε καὶ σοφός, ὥς διὰ χρόνου ἡμῖν 281
κατῆρας εἰς τὰς Ἀθήνας.

ΙΠ. Οὐ γὰρ σχολή, ὦ Σώκρατες. ἡ γὰρ Ἥλις ὅταν
τι δέηται διαπράξασθαι πρὸς τινα τῶν πόλεων, αἰεὶ ἐπὶ
πρῶτον ἐμὲ ἔρχεται τῶν πολιτῶν αἰρουμένη πρεσβευτήν,
ἡγουμένη δικαστὴν καὶ ἄγγελον ἱκανώτατον εἶναι τῶν
λόγων, οἳ ἂν παρὰ τῶν πόλεων ἐκάστων λέγονται. πολ- B
λάκις μὲν οὖν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις ἐπρέσβευσα, πλείστα
δὲ καὶ περὶ πλείστων καὶ μεγίστων εἰς Λακεδαιμόνα· διό
δή, ὃ σὺ ἐρωτᾷς, οὐ θαμίζω εἰς τούσδε τοὺς τόπους.

ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι, ὦ Ἰππία, ἔστι τὸ τῇ ἀληθείᾳ
σοφόν τε καὶ τέλειον ἄνδρα εἶναι. σὺ γὰρ καὶ ἰδίᾳ ἱκανὸς
εἶ παρὰ τῶν νέων πολλὰ χρήματα λαμβάνων ἐτι πλείω C
ὠφελεῖν ὧν λαμβάνεις, καὶ αὐτὴ δημοσίᾳ τὴν σπαντοῦ πόλιν
ἱκανὸς εὐεργετεῖν, ὥσπερ χορὴ τὸν μέλλοντα μὴ καταφρο-
νήσεσθαι ἀλλ' εὐδοκιμήσειν ἐν τοῖς πολλοῖς. ἀτάρ, ὦ
Ἰππία, τί ποτε τὸ αἰτιον, ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι, ὧν ὀνό-
ματα μεγάλα λέγεται ἐπὶ σοφία, Πιττακοῦ τε καὶ Βίαντος
καὶ τῶν ἄμφι τὸν Μιλήσιον Θαλῆν καὶ ἐτι τῶν ὕστερον
μέχρι Ἀναξαγόρου, ὥς ἢ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ αὐτῶν φαί-
νονται ἀπεχόμενοι τῶν πολιτικῶν πράξεων;

ΙΠ. Τί δ' οἶει, ὦ Σώκρατες, ἄλλο γε ἢ ἀδύνατοι

D ἦσαν καὶ οὐχ ἱκανοὶ ἐξικνεῖσθαι φρονήσει ἐπ' ἀμφοτέρα, τὰ τε κοινὰ καὶ τὰ ἰδία;

II. ΣΩ. Ἄρ' οὖν πρὸς Διός, ὥσπερ αἱ ἄλλαι τέχναι ἐπιδεδώκασι καὶ εἰσὶ παρὰ τοὺς νῦν δημιουργοὺς οἱ παλαιοὶ φαῦλοι, οὕτω καὶ τὴν ὑμετέραν τῶν σοφιστῶν τέχνην ἐπιδεδωκέναι φῶμεν καὶ εἶναι τῶν ἀρχαίων τοὺς περὶ τὴν σοφίαν φαύλους πρὸς ὑμᾶς;

III. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς λέγεις.

ΣΩ. Εἰ ἄρα νῦν ἡμῖν, ὦ Ἰππία, ὁ Βίας ἀναβιῶη, 281 γέλῳτ' ἂν ὄφλοι πρὸς ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τὸν Δαίδαλόν φασιν οἱ ἀνδριαντοποιοί, νῦν εἰ γενόμενος τοιαῦτ' ἐργάζοιτο οἷα ἦν ἀφ' ὧν τοῦνομ' ἔσχε, καταγέλαστον ἂν εἶναι.

III. Ἔστι μὲν ταῦτα, ὦ Σώκратες, οὕτως, ὥς σύ λέγεις· εἰώθα μέντοι ἔγωγε τοὺς παλαιούς τε καὶ προτέρους ἡμῶν προτέρους τε καὶ μᾶλλον ἐγκωμιάζειν ἢ τοὺς νῦν, εὐλαβοῦμενος μὲν φθόνου τῶν ζώντων, φοβούμενος δὲ μῆνιν τῶν τετελευτηκότων.

B ΣΩ. Καλῶς γε σύ, ὦ Ἰππία, νομίζων τε καὶ διανοούμενος, ὥς ἐμοιγε δοκεῖς. συμμαρτυρήσω δὲ σοι ἔχω, ὅτι ἀληθῆ λέγεις, καὶ τῷ ὄντι ὑμῶν ἐπιδέδωκεν ἡ τέχνη πρὸς τὸ καὶ τὰ δημόσια πράττειν δύνασθαι μετὰ τῶν ἰδίων. Γοργίας τε γὰρ οὗτος ὁ Λεοντίνος σοφιστῆς δεῦρο ἀφίκετο δημοσίᾳ οἰκοθὲν πρεσβέων, ὥς ἱκανώτατος ὢν Λεοντίνων τὰ κοινὰ πράττειν, καὶ ἐν τε τῷ δήμῳ ἔδοξεν ἄριστα εἰπεῖν, καὶ ἰδία ἐπιδείξεις ποιούμενος καὶ συνὼν C τοῖς νέοις χρήματα πολλὰ εἰργάσατο καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως· εἰ δὲ βούλει, ὁ ἡμέτερος ἐταῖρος Πρόδικος οὗτος πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε δημοσίᾳ ἀφίκετο, ἀτὰρ τὰ τελευταῖα ἐναγχος ἀφικόμενος δημοσίᾳ ἐκ Κέως λέγων τ' ἐν τῇ βουλῇ πάνυ εὐδοκίμησε καὶ ἰδία ἐπιδείξεις ποιούμενος καὶ τοῖς νέοις συνὼν χρήματα ἔλαβε θαναμαστὰ ὅσα. τῶν δὲ παλαιῶν ἐκείνων οὐδεὶς πώποτε ἠξίωσεν ἀργυρίου

μισθὸν πράξασθαι οὐδ' ἐπιδείξεις ποιήσασθαι ἐν παντο-
 दापोῖς ἀνθρώποις τῆς ἑαυτοῦ σοφίας· οὕτως ἦσαν εὐή- D
 θεις καὶ ἐλελήθει αὐτοὺς ἀργύριον ὥς πολλοῦ ἄξιον εἶη.
 ταύτων δ' ἑκάτερος πλεον ἀργύριον ἀπὸ σοφίας εἰργασται
 ἢ ἄλλος δημιουργὸς ἀφ' ἧς τινὸς τέχνης· καὶ ἐτι πρότε-
 ρος τούτων Πρωταγόρας.

III. III. Οὐδὲν γάρ, ὦ Σώκρατες, οἶσθα τῶν κα-
 λῶν περὶ τοῦτο. εἰ γὰρ εἰδείης, ὅσον ἀργύριον εἰργασμαι
 ἐγώ, θαυμάσαις ἄν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐγώ, ἀφικόμενος δέ E
 ποτε εἰς Σικελίαν, Πρωταγόρου αὐτόθι ἐπιδημοῦντος καὶ ἐ
 εὐδοκιμοῦντος καὶ πρεσβυτέρου ὄντος [καὶ] πολὺ νεώτε-
 ρος ὢν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάνν πλεον ἢ πεντήκοντα καὶ
 ἑκατὸν μνᾶς εἰργασάμην, καὶ ἐξ ἐνός γε χωρίου πάνν σμι-
 κροῦ, Ἰνυκοῦ, πλεον ἢ εἴκοσι μνᾶς· καὶ τοῦτο ἐλθὼν
 νῆκαδε φέρων τῷ πατρὶ ἔδωκα, ὥστε ἐκείνον καὶ τοὺς ἄλ-
 λους πολίτας θαυμάζειν τε καὶ ἐκπεπληγχαί. καὶ σχεδόν
 τι οἶμαι ἐμὲ πλείω χρήματα εἰργάσθαι ἢ ἄλλους συνδυα
 οὔστινας βούλει τῶν σοφιστῶν.

ΣΩ. Καλόν γε, ὦ Ἰππία, λέγεις καὶ μέγα τεκμήριον
 σοφίας τῆς τε σεαυτοῦ καὶ τῶν νῦν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς 283
 ἀρχαίους, ὅσον διαφέρουσι. τῶν γὰρ προτέρων περὶ Ἀνα-
 ξαγόρου λέγεται πολλὴ ἀμαθία κατὰ τὸν σὸν λόγον· τού-
 ναυτίον γὰρ Ἀναξαγόρα φασὶ συμβῆναι ἢ ὑμῖν· κατα-
 λειφθέντων γὰρ αὐτῷ πολλῶν χρημάτων καταμελῆσαι
 καὶ ἀπολέσαι πάντα· οὕτως αὐτὸν ἀνόητα σοφίζεσθαι.
 λέγουσι δὲ καὶ περὶ ἄλλων τῶν παλαιῶν ἕτερα τοιαῦτα.
 τοῦτο μὲν οὖν μοι δοκεῖς καλὸν τεκμήριον ἀποφαίνειν
 περὶ σοφίας τῶν νῦν πρὸς τοὺς προτέρους, καὶ πολλοῖς B
 συνδοκεῖ, ὅτι τὸν σοφὸν αὐτὸν αὐτῷ μάλιστα δεῖ σοφὸν
 εἶναι· τούτου δ' ὅρος ἐστὶν ἄρα, ὅς ἂν πλεῖστον ἀργύριον
 ἐργάσθαι.

IV. Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς ἐχέτω· τόδε δέ μοι εἰπέ,

σὺ αὐτὸς πόθεν πλείστον ἀργύριον εἰργάσω τῶν πόλεων
εἰς ἃς ἀφικνεῖ; ἢ δῆλον ὅτι ἐκ Λακεδαιμόνου, οἵπερ καὶ
πλείσταίς ἀφίξαι;

ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Πῶς φῆς; ἀλλ' ἐλάχιστον;

Ε ΙΠ. Οὐδὲν μὲν οὖν τὸ παράπαν πώποτε.

ΣΩ. Τέρας λέγεις καὶ θαυμαστόν, ὦ Ἰππία, καί μοι
εἰπέ· ἢ σοφία ἢ σὴ οὐχ οἶα τοὺς συνόντας αὐτῇ καὶ μαν-
θάνοντας εἰς ἀρετὴν βελτίους ποιεῖν;

ΙΠ. Καὶ πολὺ γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀλλὰ τοὺς μὲν Ἰνυκηνῶν υἱεῖς οἷός τε ἦσθα
ἀμείνους ποιῆσαι, τοὺς δὲ Σπαρτιατῶν ἡδυνάτεις;

ΙΠ. Πολλοὺ γε δέω.

ΣΩ. Ἀλλὰ δῆτα Σικελιωταὶ μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἀμεί-
νους γίγνεσθαι, Λακεδαιμόνιοι δ' οὐ;

Δ ΙΠ. Πάντως γέ που, ὦ Σώκρατες, καὶ Λακεδαιμόνιοι.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν χρημάτων ἐνδεία ἐφευγον τὴν σὴν
ὁμίλιαν;

ΙΠ. Οὐ δῆτα, ἐπεὶ ἱκανὰ αὐτοῖς ἐστίν.

ΣΩ. Τί δῆτ' ἂν εἴη, ὅτι ἐπιθυμοῦντες καὶ ἔχοντες
χρήματα, καὶ σοῦ δυναμένου τὰ μέγιστα αὐτοὺς ὠφελεῖν,
οὐ πλήρη σε ἀργυρίου ἀπέπεμψαν; ἀλλ' ἐκεῖνο, μὴ
Λακεδαιμόνιοι σοῦ βέλτιον ἂν παιδεύσειαν τοὺς αὐτῶν
παῖδας; ἢ τοῦτο φῶμεν οὕτω, καὶ σὺ συγχωρεῖς;

Ε ΙΠ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν.

ΣΩ. Πότερον οὖν τοὺς νέους οὐχ οἷός τ' ἦσθα πεί-
θειν ἐν Λακεδαίμονι, ὥς σοὶ ξυνόντες πλέον ἂν εἰς ἀρε-
τὴν ἐπιδιδοῖεν ἢ τοῖς ἑαυτῶν, ἢ τοὺς ἐκείνων πατέρας
ἡδυνάτεις πείθειν, ὅτι σοὶ χρηὴ παραδιδόναι μᾶλλον ἢ αὐ-
τοὺς ἐπιμελεῖσθαι, εἴπερ τι τῶν νῦν κήδονται; οὐ γάρ
που ἐφθόρουν γε τοῖς ἑαυτῶν παισὶν ὥς βελτίστοις γε-
νέσθαι.

ΙΠ. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε φθονεῖν.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὖνομός γ' ἢ Λακεδαιμόνων.

ΙΠ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΣΩ. Ἐν δέ γε ταῖς εὖνόμοις πόλεσι τιμωτάτον ἢ 284
ἀρετή.

ΙΠ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Σὺ δὲ ταύτην παραδιδόναι ἄλλῳ κάλλιστ' ἀν-
θρώπων ἐπίστασαι.

ΙΠ. Καὶ πολὺ γε, ὦ Σώκρατες.

V. ΣΩ. Ὁ οὖν κάλλιστ' ἐπιστάμενος ἱππικὴν πα-
ραδιδόναι ἄρ' οὐκ ἂν ἐν Θετταλίᾳ τῆς Ἑλλάδος μάλιστα
τιμῶτο καὶ πλείστα χρήματα λαμβάνοι, καὶ ἄλλοθι ὅπου
τοῦτο σπουδάξοιτο;

ΙΠ. Εἰκός γε.

ΣΩ. Ὁ δὴ δυνάμενος παραδιδόναι τὰ πλείστου ἄξια
μαθήματα εἰς ἀρετὴν οὐκ ἐν Λακεδαιμόνι μάλιστα τιμῇ- B
σεται καὶ πλείστα ἐργάσεται χρήματα, ἂν βούληται, καὶ
ἐν ἄλλῃ πόλει, ἣτις τῶν Ἑλληνίδων εὖνομεῖται, ἀλλ' ἐν
Σικελίᾳ, ὥ ἑταῖρε, οἶει μᾶλλον καὶ ἐν Ἰννκῶ; ταῦτα πει-
θώμεθα, ὦ Ἰππία; ἐὰν γὰρ σὺ κελεύῃς, πειστέον.

ΙΠ. Οὐ γὰρ πάτριον, ὦ Σώκρατες, Λακεδαιμονίοις
κινεῖν τοὺς νόμους, οὐδὲ παρὰ τὰ εἰωθότα παιδεύειν τοὺς
νέους.

ΣΩ. Πῶς λέγεις; Λακεδαιμονίοις οὐ πάτριον ὁρ- C
θῶς πράττειν ἄλλ' ἐξαμαρτάνειν;

ΙΠ. Οὐκ ἂν φαίην ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁρθῶς ἂν πράττοιεν βέλτιον ἀλλὰ μὴ
χειρόν παιδεύοντες τοὺς νέους;

ΙΠ. Ὅρθῶς· ἀλλὰ ξενικὴν παιδείαν οὐ νόμιμον
αὐτοῖς παιδεύειν, ἐπεὶ εὖ ἴσθι, εἴπερ τις ἄλλος ἐκεῖθεν
χρήματα ἔλαβε πώποτε ἐπὶ παιδεύσει, καὶ ἐμὲ ἂν λαβεῖν

πολὺν μάλιστα· χαίρουσι γοῦν ἀκούοντες ἐμοῦ καὶ ἐπαυούσιν· ἀλλ', ὃ λέγω, οὐ νόμος.

ΣΩ. Νόμον δὲ λέγεις, ᾧ Ἰππία, βλάβην πολεῶς
D εἶναι ἢ ὠφελειαν;

ΙΠ. Τίθεται μέν, οἶμαι, ὠφελείας ἕνεκα, ἐνίοτε δὲ καὶ βλάπτει, ἐὰν κακῶς τεθῇ ὁ νόμος.

ΣΩ. Τί δέ; οὐχ ὥς ἀγαθὸν μέγιστον πόλει τίθενται τὸν νόμον οἱ τιθέμενοι; καὶ ἄνευ τούτου μετὰ εὐνοίας ἀδύνατον οἰκεῖν;

ΙΠ. Ἀληθῇ λέγεις.

ΣΩ. Ὅταν ἄρα ἀγαθοῦ ἀμάρτωσιν οἱ ἐπιχειροῦντες τοὺς νόμους τιθέναι, νομῖμου τε καὶ νόμου ἡμαρτήκασιν· ἢ πῶς λέγεις;

Ε. ΙΠ. Τῷ μὲν ἀκριβεῖ λόγῳ, ᾧ Σώκρατες, οὕτως ἔχει· οὐ μέντοι εἰώθασιν ἄνθρωποι ὀνομάζειν οὕτως.

ΣΩ. Πότερον, ᾧ Ἰππία, οἱ εἰδότες ἢ οἱ μὴ εἰδότες;

ΙΠ. Οἱ πολλοί.

ΣΩ. Εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ εἰδότες τὰληθές, οἱ πολλοί;

ΙΠ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που οἱ γ' εἰδότες τὸ ὠφελιμώτερον τοῦ ἀνωφελεστέρου νομιμώτερον ἡγοῦνται τῇ ἀληθείᾳ πᾶσιν ἀνθρώποις· ἢ οὐ συγχωρεῖς;

ΙΠ. Ναί, συγχωρῶ, ὅτι γε τῇ ἀληθείᾳ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστι τε καὶ ἔχει οὕτως, ὥς οἱ εἰδότες ἡγοῦνται;

ΙΠ. Πάνυ γε.

285 VI. ΣΩ. Ἔστι δέ γε Λακεδαιμονίοις, ὥς σὺ φῆς, ὠφελιμώτερον τὴν ὑπὸ σοῦ παιδεύειν, ξενικὴν οὕσαν, παιδεύεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν ἐπιχωρίαν.

ΙΠ. Καὶ ἀληθῇ γε λέγω.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ὅτι τὰ ὠφελιμώτερα νομιμώτερά ἐστι, καὶ τοῦτο λέγεις, ᾧ Ἰππία:

ΙΠ. Εἶπον γάρ.

ΣΩ. Κατὰ τὸν σὸν ἄρα λόγον τοῖς Λακεδαιμονίῳν υἱέσιν ὑπὸ Ἰππίου παιδεύεσθαι νομιμώτερόν ἐστιν, ὑπὸ δὲ τῶν πατέρων ἀνομώτερον, εἶπερ τῷ ὄντι ὑπὸ σοῦ πλείω ὠφεληθήσονται.

ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ὠφεληθήσονται, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Παρανομοῦσιν ἄρα Λακεδαιμόνιοι οὐ διδόντες Β σοι χρυσίον καὶ ἐπιτρέποντες τοὺς αὐτῶν υἱεῖς.

ΙΠ. Συγχωρῶ ταῦτα· δοκεῖς γάρ μοι τὸν λόγον πρὸς ἐμοῦ λέγειν, καὶ οὐδέν με δεῖ αὐτῷ ἐναντιοῦσθαι.

ΣΩ. Παρανόμους μὲν δὴ, ὦ ἑταῖρε, τοὺς Λάκωνας εὐρίσκομεν, καὶ ταῦτ' εἰς τὰ μέγιστα, τοὺς νομιμωτάτους δοκοῦντας εἶναι. ἐπαινοῦσι δὲ δὴ σε πρὸς θεῶν, ὦ Ἰππία, καὶ χαίρουσιν ἀκούοντες ποῖα; ἢ δῆλον δὴ ὅτι ἐκεῖνα, ἃ σὺ κάλλιστα ἐπίστασαι, τὰ περὶ τὰ ἄστρον τε καὶ τὰ οὐράνια Γ πᾶσθι;

ΙΠ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν· ταῦτά γε οὐδ' ἀνέχονται.

ΣΩ. Ἀλλὰ περὶ γεωμετρίας τι χαίρουσιν ἀκούοντες;

ΙΠ. Οὐδαμῶς, ἐπεὶ οὐδ' ἀριθμεῖν ἐκείνων γε, ὥς ἔπος εἰπεῖν, πολλοὶ ἐπίστανται.

ΣΩ. Πολλοὺ ἄρα δέουσι περὶ γε λογισμῶν ἀνέχεσθαι σου ἐπιδεικνυμένου.

ΙΠ. Πολλοῦ μέντοι νῆ Δία.

ΣΩ. Ἀλλὰ δῆτα ἐκεῖνα, ἃ σὺ ἀκριβέστατα ἐπίστασαι ἀνθρώπων διαιρεῖν, περὶ τε γραμμάτων δυνάμεως καὶ Δ συλλαβῶν καὶ ῥυθμῶν καὶ ἁρμονιῶν;

ΙΠ. Περὶ ποίων, ὦ γὰρ θε, ἁρμονιῶν καὶ γραμμάτων;

ΣΩ. Ἀλλὰ τίνα μὴν ἐστιν, ἃ ἡδέως σου ἀκροῶνται καὶ ἐπαινοῦσιν; αὐτός μοι εἰπέ, ἐπειδὴ ἐγὼ οὐχ εὐρίσκω.

ΙΠ. Περὶ τῶν γενῶν, ὦ Σώκρατες, τῶν τε ἡρώων καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν κατοικήσεων, ὥς τὸ ἀρχαῖον ἐκτίσθησαν αἱ πόλεις, καὶ συλλήβδην πάσης τῆς ἀρχαιο-

λογίας ἥδιστα ἀκροῶνται, ὥστ' ἔγωγε δι' αὐτοὺς ἡνάγκασμαι ἐκμεμαθηκέναι τε καὶ ἐκμεμελετηκέναι πάντα τὰ τοιαῦτα.

ΣΩ. Ναὶ μὰ Δί', ὦ Ἰππία, εὐτύχηκός γε, ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὐ χαίρουσιν, ἄν τις αὐτοῖς ἀπὸ Σόλωνος τοὺς ἀρχοντας τοὺς ἡμετέρους καταλέγῃ· εἰ δὲ μή, πράγματ' αὖ εἶχες ἐκμανθάνων.

ΙΠ. Πόθεν, ὦ Σώκρατες; ἅπαξ ἀκούσας πεντήκοντα ὀνόματα ἀπομνημονεύσω.

VII. ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐνενόησα ὅτι τὸ μνημονικὸν ἔχεις· ὥστ' ἐννοῶ ὅτι εἰκότως σοι χαίρουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἅτε πολλὰ εἰδότι, καὶ χρῶνται ὥσπερ ταῖς πρεσβύτισιν οἱ παῖδες πρὸς τὸ ἡδέως μυθολογῆσαι.

ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δί', ὦ Σώκρατες, περὶ γε ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ ἐναργχῶς αὐτόθι εὐδοκίμησα διεξιῶν, ἃ χρὴ τὸν νέον ἐπιτηδεύειν. ἔστι γάρ μοι περὶ αὐτῶν παγκάλως λόγος συγκεείμενος, καὶ ἄλλως εὖ διακείμενος καὶ τοῖς ὀνόμασι· πρόσχημα δέ μοι ἔστι καὶ ἀρχὴ τοιάδε τις τοῦ λόγου, ἐπειδὴ ἡ Τροία ἦλω, λέγει ὁ λόγος ὅτι Β Νεοπτόλεμος Νέστορα ἔροιτο, ποῖά ἐστι καλὰ ἐπιτηδεύματα, ἃ ἂν τις ἐπιτηδεύσας νέος ὦν εὐδοκιμώτατος γένοιτο· μετὰ ταῦτα δὴ λέγων ἔστιν ὁ Νέστωρ καὶ ὑποτιθέμενος αὐτῷ πάμπολλα νόμιμα καὶ πάγκαλα. τοῦτον δὴ καὶ ἐκεῖ ἐπεδειξάμην καὶ ἐνθάδε μέλλω ἐπιδεικνύναι εἰς τρίτην ἡμέραν, ἐν τῷ Φειδοστράτου διδασκαλειῳ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄξια ἀκοῆς· ἐδεήθη γάρ μου Εὐδίκος ὁ Ἀπημάντου. ἀλλ' ὅπως παρέσει καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους C ἄξιους, οὔτινες ἱκανοὶ ἀκούσαντες κρῖναι τὰ λεγόμενα.

VIII. ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔσται, ἂν θεὸς ἐθέλῃ, ὦ Ἰππία. νυνὶ μέντοι βραχὺ τί μοι περὶ αὐτοῦ ἀποκρίναι· καὶ γάρ με εἰς καλὸν ὑπέμνησας. ἐναργχῶς γάρ τις, ὦ

ἄριστε, εἰς ἀπορίαν με κατέβαλεν ἐν λόγοις τισὶ τὰ μὲν
 ψέγοντα ὡς αἰσχροῦ, τὰ δ' ἐπαινοῦντα ὡς καλὰ, οὕτω πως
 ἐρόμενος καὶ μάλα ὑβριστικῶς· πάθην δέ μοι σύ, ἔφη, ὦ
 Σώκρατες, οἶσθα ὅποια καλὰ καὶ αἰσχροῦ; ἐπεὶ φέρε, ἔχεις D
 ἂν εἰπεῖν τί ἐστὶ τὸ καλόν; καὶ ἐγὼ διὰ τὴν ἐμὴν φανό-
 τητα ἠπορούμην τε καὶ οὐκ εἶχον αὐτῷ κατὰ τρόπον
 ἀποκρίνασθαι· ἀπὼν οὖν ἐκ τῆς συνουσίας ἐμαντῶ τε
 ὠργισόμην καὶ ὠνειδίζου, καὶ ἠπέλουν, ὅποτε πρῶτον
 ὑμῶν τῶ τῶν σοφῶν ἐντύχοιμι, ἀκούσας καὶ μαθῶν καὶ
 ἐκμελετήσας ἵεναι πάλιν ἐπὶ τὸν ἐρωτήσαντα, ἀναμαχού-
 μενος τὸν λόγον. νῦν οὖν, ὃ λέγω, εἰς καλὸν ἦκεις, καὶ
 με διδάξου ἱκανῶς αὐτὸ τὸ καλὸν ὃ τι ἐστὶ, καὶ πειρώ E
 μοι ὃ τι μάλιστα ἀκριβοῶς εἰπεῖν ἀποκρινόμενος, μὴ ἐξε-
 λεγχθῇς τὸ δεύτερον αὐτίς γέλῳτι ὄφλῳ. οἶσθα γὰρ δὴ
 που σαφῶς, καὶ σμικρὸν που τοῦτ' ἂν εἴη μάθημα ὧν σύ
 τῶν πολλῶν ἐπίστασαι.

ΙΠ. Σμικρὸν μέντοι νῆ Δί', ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδε-
 νὸς ἄξιον, ὡς ἔπος εἰπεῖν.

ΣΩ. Ῥαδίως ἄρα μαθήσομαι καὶ οὐδεὶς με ἐξελέγ-
 ξει ἔτι.

ΙΠ. Οὐδεὶς μέντοι· φαῦλον γὰρ ἂν εἴη τὸ ἐμὸν
 πρᾶγμα καὶ ἰδιωτικόν.

287

ΣΩ. Εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν λέγεις, ὦ Ἰππία, εἰ χειρω-
 σόμεθα τὸν ἄνδρα, ἀτὰρ μὴ τι κωλύω μιμούμενος ἐγὼ
 ἐκείνον, εἴαν σοῦ ἀποκρινόμενον ἀντιλαμβάνωμαι τῶν
 λόγων, ἵν' ὃ τι μάλιστα με ἐκμελετήσης; σχεδὸν γὰρ τι
 ἐμπειρὸς εἰμι τῶν ἀντιλήψεων. εἰ οὖν μὴ τί σοι διαφέρει,
 βούλομαι ἀντιλαμβάνεσθαι, ἵν' ἐρωτημένεστερον μάθω.

ΙΠ. Ἄλλ' ἀντιλαμβάνου. καὶ γὰρ, ὃ νῦν δὴ εἶπον,
 οὐ μέγα ἐστὶ τὸ ἐρώτημα, ἀλλὰ καὶ πολὺ τούτου χαλεπώ- B
 τερα ἂν ἀποκρίνασθαι ἐγὼ σε διδάξαιμι, ὥστε μηδέν'
 ἀνθρώπων δύνασθαι σε ἐξελέγχειν.

IX. ΣΩ. Φεῦ ὡς εὖ λέγεις· ἀλλ' ἄγ', ἐπειδὴ καὶ σὺ κελεύεις, φέρε ὅ τι μάλιστ' ἐκείνος γενόμενος πειρωῖμαι σε ἐρωτᾶν. εἰ γὰρ δὴ αὐτῷ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιδείξαιο ὃν φῆς, τὸν περὶ τῶν καλῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀκούσας, ἐπειδὴ παύσαιο λέγων, ἔροιτ' ἂν οὐ περὶ ἄλλου πρότερον
C ἢ περὶ τοῦ καλοῦ, ἔθος γάρ τι τοῦτ' ἔχει, καὶ εἴποι ἂν· ὦ ξένη· Ἥλειε, ἄρ' οὐ δικαιοσύνη δίκαιοί εἰσιν οἱ δίκαιοι; ἀποκρίναι δὴ, ὦ Ἰππία, ὡς ἐκείνου ἐρωτῶντος.

ΙΠ. Ἀποκρινοῦμαι ὅτι δικαιοσύνη.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστι τι τοῦτο, ἡ δικαιοσύνη;

ΙΠ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σοφία οἱ σοφοί εἰσι σοφοὶ καὶ τῶ ἀγαθῷ πάντα τὰγαθὰ ἀγαθὰ;

ΙΠ. Πῶς δ' οὔ;

ΣΩ. Οὐσί γε τισι τούτοις· οὐ γὰρ δὴ πού μὴ οὔσί γε.

ΙΠ. Οὔσι μέντοι.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ καὶ τὰ καλὰ πάντα τῷ καλῷ ἔστι καλὰ;

D ΙΠ. Ναί, τῷ καλῷ.

ΣΩ. Ὅντι γέ τιτι τούτῳ;

ΙΠ. Ὅντι· ἀλλὰ τί γὰρ μέλλει;

ΣΩ. Εἰπέ δὴ, ὦ ξένη, φήσει, τί ἔστι τοῦτο τὸ καλόν;

ΙΠ. Ἄλλο τι οὖν, ὦ Σώκρατες, ὁ τοῦτο ἐρωτῶν δεῖται πυθέσθαι ἢ τί ἔστι καλόν;

ΣΩ. Οὐ μοι δοκεῖ, ἀλλ' ὅ τι ἔστι τὸ καλόν, ὦ Ἰππία.

ΙΠ. Καὶ τί διαφέρει τοῦτ' ἐκείνου;

ΣΩ. Οὐδέν σοι δοκεῖ;

ΙΠ. Οὐδέν γὰρ διαφέρει.

ΣΩ. Ἄλλὰ μέντοι δῆλον ὅτι σὺ κάλλιον οἶσθα. οἷός σε δέ, ὦ γαθέ, αἰθρεῖ· ἐρωτᾷ γὰρ σε οὐ τί ἔστι καλόν,
E ἀλλ' ὅ τι ἔστι τὸ καλόν.

ΙΠ. Μανθάνω, ὦ γαθέ, καὶ ἀποκρινοῦμαι γε αὐτῷ

ὅ τί ἐστι τὸ καλόν, καὶ οὐ μὴ ἐλεγχθῶ. ἔστι γάρ, ὦ Σώκρατες, εὖ ἴσθι, εἰ δεῖ τάληθες λέγειν, παρθένος καλὴ καλόν.

ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Ἰππία, νῆ τὸν κύνα καὶ εὐδόξως ἀπεκρίνω. ἄλλο τι οὖν, ἂν ἐγὼ τοῦτο ἀποκρίνωμαι, τὸ ἐρωτώμενόν τε ἀποκεκριμένος ἔσομαι καὶ ὀρθῶς, καὶ οὐ 288 μὴ ποτε ἐλεγχθῶ;

ΙΠ. Πῶς γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες, ἐλεγχθείης, ὅ γε πᾶσι δοκεῖ καὶ πάντες σοι μαρτυρήσουσιν οἱ ἀκούοντες ὅτι ὀρθῶς λέγεις;

ΣΩ. Εἶεν· πάνν μὲν οὖν. φέρε δὴ, ὦ Ἰππία, πρὸς ἑμαυτὸν ἀναλάβω ὃ λέγεις. ὁ μὲν ἐρήσεται με οὕτωςί πως· ἴθι μοι, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίναι· ταῦτα πάντα ἂ φῆς καλὰ εἶναι, εἰ τί ἐστὶν αὐτὸ τὸ καλόν, ταῦτ' ἂν εἶη καλὰ; ἐγὼ δὲ δὴ ἐρῶ ὅτι εἰ παρθένος καλὴ [καλόν ἐστι, δι' ὃ ταῦτ' ἂν εἶη καλὰ].

ΙΠ. Οἶει οὖν ἐτι αὐτὸν ἐπιχειρήσειν σε ἐλέγχειν ὥς B οὐ καλόν ἐστὶν ὃ λέγεις, ἢ ἂν ἐπιχειρήσῃ, οὐ καταγέλαστον ἔσεσθαι;

ΣΩ. Ὅτι μὲν ἐπιχειρήσει, ὦ θαυμάσιε, εὖ οἶδα· εἰ δ' ἐπιχειρήσας ἔσται καταγέλαστος, αὐτὸ δείξει. ἂ μέντοι ἐρεῖ, ἐθέλω σοι λέγειν.

ΙΠ. Λέγε δὴ.

X. ΣΩ. Ὡς γλυκὺς εἶ, φήσῃ, ὦ Σώκρατες. θήλεια δ' ἵππος καλὴ οὐ καλόν, ἣν καὶ ὁ θεὸς ἐν τῷ χρησμῷ ἐπήνεσε; τί φήσομεν, ὦ Ἰππία; ἄλλο τι ἢ φῶμεν καὶ τὴν ἵπ- C πον καλὸν εἶναι, τὴν γε καλήν; πῶς γὰρ ἂν τολμῶμεν ἔξαρνοι εἶναι τὸ καλόν μὴ οὐ καλὸν εἶναι;

ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ τοι καὶ ὀρθῶς αὐτὸ ὁ θεὸς εἶπε· πάγκαλαι γὰρ παρ' ἡμῶν ἵπποι γίνονται.

ΣΩ. Εἶεν, φήσῃ δὴ· τί δὲ λύρα καλή; οὐ καλόν; φῶμεν, ὦ Ἰππία;

III. Ναί.

ΣΩ. Ἐρεῖ τοίνυν μετὰ τοῦτ' ἐκεῖνος, σχεδόν τι εὐ οἶδα ἐκ τοῦ τρόπου τεκμαιρόμενος· ὦ βέλτιστε σύ, τί δὲ χύτρα καλή; οὐ καλὸν ἄρα;

D III. ὦ Σώκρατες, τίς δ' ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος; ὥς ἀπαίδευτός τις, ὅς οὕτω φανῦλα ὀνόματα ὀνομάζειν τολμᾷ ἐν σεμνῷ πράγματι.

ΣΩ. Τοιοῦτός τις, ὦ Ἰππία, οὐ κομψὸς ἀλλὰ συρφετός, οὐδὲν ἄλλο φροντίζων ἢ τὸ ἀληθές. ἀλλ' ὅμως ἀποκριτέον τῷ ἀνδρί, καὶ ἔγωγε προαποφαίνομαι· εἴπερ ἢ χύτρα κεκεραμευμένη εἴη ὑπ' ἀγαθοῦ κεραμέως λεία καὶ στρογγύλη καὶ καλῶς ὠπτημένη, οἶαι τῶν καλῶν χυτρῶν εἰσὶ τινες δῖοι, τῶν ἔξ χόας χωρουσῶν, πύγ-
E καλαι, εἰ τοιαύτην ἐρωτῶν χύτραν, καλήν ὁμολογητέον εἶναι. πῶς γὰρ ἂν φαίμεν καλὸν ὃν μὴ καλὸν εἶναι;

III. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ χύτρα, φήσει, καλὴ καλόν; ἀποκρίνου.

III. Ἄλλ' οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχει, οἶμαι· καλὸν μὲν καὶ τοῦτο τὸ σκευὸς ἐστὶ καλῶς εἰργασμένον, ἀλλὰ τὸ ὅλον τοῦτο οὐκ ἐστὶν ἄξιον κρίνειν ὥς ὃν καλὸν πρὸς ἵππον τε καὶ παρθένον καὶ τᾶλλα πάντα τὰ καλά.

289 ΣΩ. Εἶεν· μανθάνω, ὦ Ἰππία, ὥς ἄρα χρηρῆ ἀντιλέγειν πρὸς τὸν ταῦτα ἐρωτῶντα τάδε· ὦ ἄνθρωπε, ἀγνοεῖς ὅτι τὸ τοῦ Ἡρακλείτου εὖ ἔχει, ὥς ἄρα πιθήκων ὁ κάλλιστος αἰσχροὺς ἀνθρωπεύων γένει συμβάλλειν, καὶ χυτρῶν ἢ καλλίστη αἰσχροὺς παρθένων γένει συμβάλλειν, ὥς φησὶ Ἰππίας ὁ σοφός. οὐχ οὕτως, ὦ Ἰππία;

III. Πάννυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς ἀπεκρίνω.

XI. ΣΩ. Ἄκουε δὴ. μετὰ τοῦτο γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι φήσει· τί δέ, ὦ Σώκρατες; τὸ τῶν παρθένων γένος θεῶν
B γένει ἂν τις συμβάλλῃ, οὐ ταῦτόν πεῖσεται ὅπερ τὸ τῶν

χυτρών τῷ τῶν παρθένων συμβαλλόμενον; οὐχ ἡ καλλίστη παρθένος αἰσχρὰ φανέται; ἢ οὐ καὶ Ἡράκλειτος τάντων τοῦτο λέγει, ὃν σὺ ἐπάγει, ὅτι ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος πρὸς θεὸν πίθηκος φανέται καὶ σοφία καὶ κάλει καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν; ὁμολογήσωμεν, Ἰππία, τὴν καλλίστην παρθένον πρὸς θεῶν γένος αἰσχρὰν εἶναι;

ΙΠ. Τίς γὰρ ἂν ἀντεῖποι τούτῳ γε, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἄν τοίνυν ταῦτα ὁμολογήσωμεν, γελᾷσεται τε οὐ καὶ ἐρεῖ· ὦ Σώκρατες, μέμνησαι οὖν ὃ τι ἡρωτηθῆς; ἔγωγε, φήσω, ὅτι αὐτὸ τὸ καλὸν ὃ τί ποτ' ἐστίν. ἔπειτα, φήσει, ἐρωτηθεὶς τὸ καλὸν ἀποκρίναι, ὃ τυγχάνει ὅν, ὥς αὐτὸς φήs, οὐδὲν μᾶλλον καλὸν ἢ αἰσχρὸν; εἰοικε, φήσω· ἢ τί μοι συμβουλευεῖς, ὦ φίλε, φάναι;

ΙΠ. Τοῦτ' ἔγωγε· καὶ δὴ πρὸς γε θεοὺς ὅτι οὐ καλὸν τὸ ἀνθρώπειον γένος, ἀληθῆ ἐρεῖ.

ΣΩ. Εἰ δέ σε ἡρόμην. φήσει, ἐξ ἀρχῆς, τί ἐστὶ καλὸν τε καὶ αἰσχρὸν, εἰ μοι ἄπερ νῦν ἀπεκρίνω, ἂρ' οὐκ ἂν ὀρθῶς Δ ἀπεκέκρισο; ἐτι δὲ καὶ δοκεῖ σοι αὐτὸ τὸ καλὸν, ὃ καὶ τᾶλλα πάντα κοσμεῖται καὶ καλὰ φαίνεται, ἐπειδὴν τῷ προσγένηται ἐκεῖνο τὸ εἶδος, τοῦτ' εἶναι παρθένος ἢ ἵππος ἢ λύρα;

ΙΠ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ Σώκρατες, εἰ τοῦτό γε ζητεῖ, πάντων ῥᾶστον ἀποκρίνασθαι αὐτῷ, τί ἐστὶ τὸ καλὸν, ὃ καὶ τᾶλλα πάντα κοσμεῖται καὶ προσγενομένου αὐτοῦ καλὰ φαίνεται. εὐηθέστατος οὖν ἐστὶν ὁ ἀνθρώπος καὶ οὐδὲν Ε ἐπαῖει περὶ καλῶν κτημάτων. εἰ γὰρ αὐτῷ ἀποκρίνη ὅτι τοῦτ' ἐστὶν ὃ ἐρωτᾷς τὸ καλὸν οὐδὲν ἄλλο ἢ χρυσός, ἀπορήσει καὶ οὐκ ἐπιχειρήσει σε ἐλέγχειν. ἴσμεν γὰρ πού πάντες, ὅτι ὅπου ἂν τοῦτο προσγένηται, καὶ πρότερον αἰσχρὸν φαίνεται, καλὸν φανέται χρυσῷ γε κοσμηθέν.

ΣΩ. Ἄπειρος εἰ τοῦ ἀνδρός, ὦ Ἰππία, ὥς σχέτλιός ἐστι καὶ οὐδὲν ῥαδίως ἀποδεχόμενος.

ΙΠ. Τί οὖν τοῦτο, ὦ Σώκρατες; τὸ γὰρ ὀρθῶς λε-

290 γόμενον ἀνάγκη αὐτῷ ἀποδέχεσθαι, ἢ μὴ ἀποδεχομένῳ καταγελάστω εἶναι.

ΧΠ. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ ταύτην γε τὴν ἀπόκρισιν, ὦ ἄριστε, οὐ μόνον οὐκ ἀποδέξεται, ἀλλὰ καὶ πάνυ με τω-
θάσεται, καὶ ἐρεῖ· ὦ τετυφωμένε σύ, Φειδίαν οἶε κακὸν
εἶναι δημιουργόν; καὶ ἐγώ, οἶμαι, ἐρῶ ὅτι οὐδ' ὁπωστιοῦν.

ΙΠ. Καὶ ὀρθῶς γ' ἐρεῖς, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ὅρθῶς μέντοι. τοιγάρτοι ἐκεῖνος, ἐπειδὰν ἐγὼ
ὁμολογῶ ἀγαθὸν εἶναι δημιουργόν τὸν Φειδίαν, εἶτα,
B φήσει, οἶε, τοῦτο τὸ καλὸν ὃ σὺ λέγεις, ἡγνῶει Φειδίας;
καὶ ἐγώ· τί μάλιστα; φήσω. ὅτι, ἐρεῖ, τῆς Ἀθηνᾶς τοὺς
ὀφθαλμοὺς οὐ χρυσοῦς ἐποίησεν, οὐδὲ τὸ ἄλλο πρόσωπον
οὐδὲ τοὺς πόδας οὐδὲ τὰς χεῖρας, εἶπερ χρυσοῦν γε δὴ ὄν
κάλλιστον ἐμελλε φαίνεσθαι, ἀλλ' ἐλεφάντινον· δηλον
ὅτι τοῦτο ὑπὸ ἀμαθίας ἐξήμαρτεν, ἀγνοῶν ὅτι χρυσὸς
ἄρ' ἐστὶν ὁ πάντα καλὰ ποιῶν, ὅπου ἂν προσγένηται.
ταυτ' οὖν λέγοντι τί ἀποκρινώμεθα, ὦ Ἰππία;

C ΙΠ. Οὐδὲν χαλεπὸν· ἐροῦμεν γὰρ ὅτι ὀρθῶς ἐποίη-
σε. καὶ γὰρ τὸ ἐλεφάντινον, οἶμαι, καλὸν ἐστίν.

ΣΩ. Τοῦ οὖν ἔνεκα, φήσει, οὐ καὶ τὰ μέσα τῶν
ὀφθαλμῶν ἐλεφάντινα εἰργάσατο, ἀλλὰ λίθινα, ὥς οἶόν
τ' ἦν ὁμοιότητα τοῦ λίθου τῷ ἐλέφαντι ἐξευρών; ἢ καὶ
ὁ λίθος ὁ καλὸς καλὸν ἐστὶ; φήσομεν, ὦ Ἰππία;

ΙΠ. Φήσομέν τοι, ὅταν γε πρέπων ᾗ.

ΣΩ. Ὅταν δὲ μὴ πρέπων, αἰσχρὸν; ὁμολογῶ ἢ μή;

ΙΠ. Ὅμολόγει, ὅταν γε μὴ πρέπη.

D ΣΩ. Τί δὲ δὴ; ὁ ἐλέφας καὶ ὁ χρυσός, φήσει, ὦ σο-
φὲ σύ, οὐχ ὅταν μὲν πρέπη, καλὰ ποιεῖ φαίνεσθαι, ὅταν
δὲ μή, αἰσχρά; ἔξαρνοι ἐσόμεθα ἢ ὁμολογήσομεν αὐτῷ
ὀρθῶς λέγειν αὐτόν;

ΙΠ. Ὅμολογήσομεν τοῦτό γε, ὅτι ὃ ἂν πρέπη ἐκά-
στω, τοῦτο καλὸν ποιεῖ ἕκαστον.

ΣΩ. Πότερον πρόπει, φήσει, ὅταν τις τὴν χύτραν ἢν ἄρτι ἐλέγομεν, τὴν καλήν, ἔψη ἔτνους καλοῦ μεστήν, χρυσῇ τορύνῃ αὐτῇ ἢ συκίνῃ;

ΧΙΙΙ. ΙΠ. Ἡράκλεις, οἷον λέγεις ἄνθρωπον, ὦ Σώκρατες. οὐ βούλει μοι εἰπεῖν τίς ἐστίν; E

ΣΩ. Οὐ γὰρ ἂν γνοιῖς, εἰ σοι εἰποίμι τοῦνομα.

ΙΠ. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἔγωγε γινώσκω, ὅτι ἀμαθής τίς ἐστίν.

ΣΩ. Μέρορος πάνυ ἐστίν, ὦ Ἰππία· ἀλλ' ὅμως τί φήσομεν; ποτέραν πρόπειν τοῖν τορύναιν τῷ ἔτνει καὶ τῇ χύτρᾳ; ἢ δῆλον ὅτι τὴν συκίνην; εὐωδέστερον γάρ που τὸ ἔτνος ποιεῖ, καὶ ἅμα, ὦ ἑταῖρε, οὐκ ἂν συντρίψασα ἡμῖν τὴν χύτραν ἐκχέαι τὸ ἔτνος καὶ τὸ πῦρ ἀποσβέσειε καὶ τοὺς μέλλοντας ἐστιᾶσθαι ἄνευ ὄψου ἂν πάνυ γενναίου ποιήσειεν· ἡ δὲ χρυσῇ ἐκεῖνη πάντ' ἂν ταῦτα ποιήσειεν, ὥστ' ἐμοὶ δοκεῖ τὴν συκίνην ἡμᾶς μᾶλλον φάναι 291

πρόπειν ἢ τὴν χρυσῇν, εἰ μὴ τι σὺ ἄλλο λέγεις.

ΙΠ. Πρόπει μὲν γάρ, ὦ Σώκρατες, μᾶλλον· οὐ μὲντ' ἂν ἔγωγε τῷ ἀνθρώπῳ τοιαύτ' ἐρωτῶντι διαλεγοίμην.

ΣΩ. Ὅρθως γε, ὦ φίλε· σοὶ μὲν γὰρ οὐκ ἂν πρόποι τοιούτων ὀνομάτων ἀναπίμπλασθαι, καλῶς μὲν οὕτως ἀμπεχομένῳ, καλῶς δὲ ὑποδεδεμένῳ, εὐδοκιμοῦντι δὲ ἐπὶ σοφίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς Ἑλλήσιν· ἀλλ' ἐμοὶ οὐδὲν πρᾶγμα φύρεσθαι πρὸς τὸν ἄνθρωπον· ἐμὲ οὖν προδίδασκε καὶ B

ἐμὴν χάριν ἀποκρίνου. εἰ γὰρ δὴ πρόπει γε μᾶλλον ἢ συκίνῃ τῆς χρυσῆς, φήσει ὁ ἄνθρωπος, ἄλλο τι ἢ καὶ καλίων ἂν εἴη, ἐπειδὴ περ τὸ πρόπον, ὦ Σώκρατες, κάλλιοι ὁμολόγησας εἶναι τοῦ μὴ πρόποντος; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶ- C

ΙΠ. Βούλει σοι εἰπῶ, ὦ Σώκρατες, ὃ εἰπὼν εἶναι τὸ

αλὸν ἀπαλλάξεις σπαντὸν τῶν πολλῶν λόγων;

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν· μὴ μέντοι πρότερόν γε, πρὶν ἂν

μοι εἴπῃς, ποτέραν ἀποκρίνωμαι οἷν ἄρτι ἔλεγον τοῖν το-
ρύναιν πρέπουσάν τε καὶ καλλίω εἶναι.

ΙΠ. Ἀλλ', εἰ βούλει, αὐτῷ ἀπόκριναι, ὅτι ἡ ἐκ τῆς
συκῆς εἰργασμένη.

ΣΩ. Λέγε δὴ νυνὶ ὃ ἄρτι ἐμελλες λέγειν. ταύτη μὲν
γὰρ τῇ ἀποκρίσει, [ἡ] ἂν φῶ τὸ καλὸν χρυσὸν εἶναι, οὐδὲν
ὥς ἔοικέ μοι ἀναφανήσεται κάλλιον ὢν χρυσὸς ἢ ξύλου
σύκινον· τὸ δὲ νῦν τί αὖ λέγεις τὸ καλὸν εἶναι;

D ΙΠ. Ἐγὼ σοι ἔρω. ζητεῖν γάρ μοι δοκεῖς τοιοῦτόν τι
τὸ καλὸν ἀποκρίνασθαι, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ
μηδεὶ φανείται.

ΣΩ. Πάννυ μὲν οὖν, ὦ Ἰππία· καὶ καλῶς γε νῦν
ὑπολαμβάνεις.

ΙΠ. Ἀκουε δὴ· πρὸς γὰρ τοῦτ' ἴσθι, ἂν τις ἔχῃ ὃ
τι ἀντεῖπῃ, φάναι ἐμὲ μηδ' ὅτιοῦν ἐπαίνειν.

ΣΩ. Λέγε δὴ ὥς τάχιστα πρὸς θεῶν.

ΙΠ. Λέγω τοίνυν ἀεὶ καὶ παντὶ καὶ πανταχοῦ κάλλι-
στον εἶναι ἀνδρῖ, πλουτοῦντι, ὑγιαίνοντι, τιμωμένῳ ὑπὸ
τῶν Ἑλλήνων, ἀφικομένῳ εἰς γῆρας, τοὺς αὐτοῦ γονέας
E τελευτήσαντας καλῶς περιστέλλαντι, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ ἐκρό-
νων καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ταφῆναι.

XIV. ΣΩ. Ἰοῦ ἰοῦ, ὦ Ἰππία, ἡ θαυμασίως τε καὶ
μεγάλως καὶ ἀξίως σεαυτοῦ εἰρηκας· καὶ νῆ τὴν Ἥραν
ἄγαμαί σου, ὅτι μοι δοκεῖς εὐνοϊκῶς, καθ' ὅσον οἷός τ' εἶ,
βοηθεῖν· ἀλλὰ γὰρ τοῦ ἀνδρός οὐ τυγχάνομεν, ἀλλ' ἡμῶν
δὴ νῦν καὶ πλείστον καταγελάσεται, εὐ ἴσθι.

ΙΠ. Πονηρόν γ', ὦ Σώκρατες, γέλωτα· ὅταν γὰρ
πρὸς ταῦτα ἔχῃ μὲν μηδὲν ὃ τι λέγῃ, γελᾷ δέ, αὐτοῦ καταγε-
292 λάσεται καὶ ὑπὸ τῶν παρόντων αὐτὸς ἔσται καταγέλαστος.

ΣΩ. Ἴσως οὕτως ἔχει· ἴσως μέντοι ἐπὶ γε ταύτῃ τῇ
ἀποκρίσει, ὥς ἐγὼ μαντεύομαι, κινδυνεύσει οὐ μόνον μου
καταγελαῖν.

ΙΠ. Ἀλλὰ τί μῆν;

ΣΩ. Ὅτι, ἂν τύχη βακτηρίαν ἔχων, ἂν μὴ ἐκφύγῃ φεύγων αὐτόν, εὖ μάλα μου ἐφικέσθαι πειράσεται.

ΙΠ. Πῶς λέγεις; δεσπότης τίς σου ὁ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τοῦτο ποιήσας οὐκ ἀχθήσεται καὶ δίκως ὀφλήσει; ἢ οὐκ ἔνδικος ὑμῖν ἡ πόλις ἐστίν, ἀλλ' ἐὰν ἀδίκως τύπτειν Β ἀλλήλους τοὺς πολίτας;

ΣΩ. Οὐδ' ὅπωςτιοῦν ἐᾷ.

ΙΠ. Οὐκοῦν δώσει δίκην ἀδίκως γέ σε τύπτων.

ΣΩ. Οὐ μοι δοκεῖ, ὦ Ιππία. οὐκ, εἰ ταῦτά γε ἀποκρινάμην, ἀλλὰ δικαίως, ἔμοιγε δοκεῖ.

ΙΠ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἐπειδὴ περ γε αὐτὸς ταῦτα οἶε.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰπῶ σοι καὶ ἡ αὐτὸς οἶμαι δικαίως ἂν τύπτεσθαι ταῦτα ἀποκρινόμενος; ἢ καὶ σὺ με ἄκριτον τυπτήσεις; ἢ δέξει λόγον;

ΙΠ. Δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ μὴ δεχοί- 6 μην· ἀλλὰ πῶς λέγεις;

XV. ΣΩ. Ἐγὼ σοι ἐρῶ, τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ νῦν δὴ, μιμούμενος ἐκείνον, ἵνα μὴ πρὸς σέ λέγῃς ῥήματα, οἷα ἐκεῖνος εἰς ἐμὲ ἔρεῖ, χαλεπά τε καὶ ἀλλόκοτα. εὖ γὰρ ἴσθι, εἰπέ μοι, φήσκει, ὦ Σώκρατες, οἶε ἂν ἀδίκως πληγὰς λαβεῖν, ὅστις διθυράμβον τοσούτον ἄσας οὕτως ἀμούσως πολὺν ἀπῆσας ἀπὸ τοῦ ἐρωτήματος; πῶς δὴ; φήσω ἐγώ. ὅπως; φήσκει· οὐχ οἷός τ' εἰ μεμνησθαι. ὅτι τὸ καλὸν αὐτὸ ἠρώτων, ὃ παντὶ ᾧ ἂν προσγένηται, ὑπάρ- 1 χει ἐκείνῳ καλῶ εἶναι, καὶ λίθῳ καὶ ξύλῳ καὶ ἀνθρώπῳ καὶ θεῷ καὶ ἀπάσῃ πράξει καὶ παντὶ μαθήματι; αὐτὲ γὰρ ἐρωγε, ὦ ἄνθρωπε, κάλλος ἐρωτῶ ὅ τι ἐστί, καὶ οὐ δέν σοι μᾶλλον γεγωνεῖν δύναμαι ἢ εἰ μοι παρεκάθητο λίθος, καὶ οὗτος μυλίας, μήτε ᾧτα μήτ' ἐγκέφαλον ἔχων. εἰ οὖν φοβηθεὶς εἵποιμι ἐγὼ ἐπὶ τούτοις τάδε, ἄρα οὐκ

ἂν ἄχθοιο, ὦ Ἰππία; ἀλλὰ μέντοι τόδε τὸ καλὸν εἶναι
 Ε Ἰππίας εἶπεν· καίτοι ἐγὼ αὐτὸν ἡρώτων οὕτως, ὥσπερ σὺ
 ἐμέ, ὃ πᾶσι καλὸν καὶ αἰεὶ ἐστί. πῶς οὖν φῆς; οὐκ ἄχθέ-
 σαι, ἂν εἴπω ταῦτα;

ΙΠ. Εὖ γ' οὖν οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅτι πᾶσι καλὸν
 τοῦτ' ἐστίν, ὃ ἐγὼ εἶπον, καὶ δόξει.

ΣΩ. Ἡ καὶ ἐσται; φήσει· αἰεὶ γάρ που καλὸν τό γε
 καλόν.

ΙΠ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἦν; φήσει.

ΙΠ. Καὶ ἦν.

ΣΩ. Ἡ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ, φήσει, ὁ ξένος ὁ Ἥλειος εἶπεν
 καλὸν εἶναι ὑστέρῳ τῶν προγόνων ταφῆναι, καὶ τῷ πάπ-
 πῳ αὐτοῦ Αἰακῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι ἐκ θεῶν γεγόνασιν,
 293 καὶ αὐτοῖς τοῖς θεοῖς;

ΧVI. ΙΠ. Τί τοῦτο; βάλλ' ἐς μακαρίαν! τοῦ ἀνθρώ-
 που οὐδ' εὐφημα, ὦ Σώκρατες, ταῦτά γε τὰ ἐρωτήματα.

ΣΩ. Τί δαί; τὸ ἐρωτωμένου ἑτέρου φάναι ταῦθ'
 οὕτως ἔχειν οὐ πάνυ δύσφημον;

ΙΠ. Ἴσως.

ΣΩ. Ἴσως τοίνυν σὺ εἰ οὕτως, φήσει, ὃς παντὶ φῆς
 καὶ αἰεὶ καλὸν εἶναι ὑπὸ μὲν τῶν ἐκγόνων ταφῆναι, τοὺς
 δὲ γονέας θάψαι· ἢ οὐχ εἰς τῶν ἀπάντων καὶ Ἡρακλῆς
 ἦν καὶ οὗς νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντες;

ΙΠ. Ἀλλ' οὐ τοῖς θεοῖς ἔγωγε ἔλεγον.

Β ΣΩ. Οὐδὲ τοῖς ἡρώσιν, ὥς ἔοικας.

ΙΠ. Οὐχ ὅσοι γε θεῶν παῖδες ἦσαν.

ΣΩ. Ἀλλ' ὅσοι μή;

ΙΠ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸν σὸν αὖ λόγον, ὥς φαίνεται,
 τῶν ἡρώων τῷ μὲν Ταντάλῳ καὶ τῷ Δαρδάνῳ καὶ τῷ

Ζήθω δεινόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ αἰσχρόν ἐστι, Πέλοπι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς οὕτω γεγυόσι καλόν.

ΙΠ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Σοὶ τοίνυν δοκεῖ, φήσει, ὃ ἄρτι οὐκ ἔφησθα, τὸ θάψαντι τοὺς προγόνους ταφῆναι ὑπὸ τῶν ἐγγόνων ἐνίοτε καὶ ἐνίοις αἰσχρόν εἶναι· ἐτι δὲ μᾶλλον, ὥς ἔοικεν, ὃ ἀδύνατον πᾶσι τοῦτο γενέσθαι καὶ εἶναι καλόν, ὥστε τοῦτο γε ὥσπερ καὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐκεῖνα, ἢ τε παρθένος καὶ ἢ χύτρα, ταύτῳ πέπονθε, καὶ ἐτι γελοιοτέρως τοῖς μὲν ἐστι καλόν, τοῖς δ' οὐ καλόν. καὶ οὐδέπω καὶ τήμερον, φήσει, οἷός τ' εἶ, ὦ Σώκρατες, περὶ τοῦ καλοῦ ὅ τι ἐστι τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι. ταῦτά μοι καὶ τοιαῦτα ὀνειδιεῖ δικαίως, ἐὰν αὐτῷ οὕτως ἀποκρίνωμαι.

XVII. Τὰ μὲν οὖν πολλά, ὦ Ἰππία, σχεδὸν τί μοι οὕτω διαλέγεται· ἐνίοτε δ' ὥσπερ ἐλεήσας μου τὴν ἄπειρίαν καὶ ἀπαιδευσίαν αὐτός μοι προβάλλει ἐρωτῶν, εἰ τοι οὐδὲ μοι δοκεῖ εἶναι τὸ καλόν, ἢ καὶ περὶ ἄλλου ὅτου ἂν τύχῃ πυνθανόμενος καὶ περὶ οὗ ἂν λόγος ᾖ.

ΙΠ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι φράσω. ὦ δαιμόνιε, φησί, Σώκρατες, τὰ μὲν τοιαῦτα ἀποκρινόμενος καὶ οὕτω παῦσαι· ἴλαν γὰρ εὐήθη τε καὶ εὐεξέλεγκτά ἐστιν· ἀλλὰ τὸ τοιόνδε σκόπει εἰ σοι δοκεῖ καλόν εἶναι, οὗ καὶ νῦν δὴ ἐπελαβόμεθα ἐν τῇ ἀποκρίσει, ἥνικ' ἔφαμεν τὸν χρυσόν, οἷς μὲν πρέπει, καλόν εἶναι, οἷς δὲ μή, οὐ, καὶ τᾶλλα πάντα, οἷς ἂν τοῦτο προσῇ· αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ πρέπον καὶ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ πρέποντος σκόπει, εἰ τοῦτο τυγχάνει ὅν τὸ καλόν. ἐγὼ μὲν οὖν εἰώθα συμφάναι τὰ τοιαῦθ' ἐκάστοτε· οὐ γὰρ ἔχω ὅ τι λέγω· σοὶ δ' οὖν δοκεῖ τὸ πρέπον καλόν εἶναι;

ΙΠ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Σκοπώμεθα, μή πη ἄρ' ἐξαπατώμεθα.

III. Ἀλλὰ χρὴ σκοπεῖν.

ΣΩ. Ὅρα τοίνυν· τὸ πρέπον ἄρα τοῦτο λέγομεν,
 294 ὃ παραγενόμενον ποιεῖ ἕκαστα φαίνεσθαι καλὰ τούτων,
 οἷς ἂν παρῇ, ἢ ὃ εἶναι ποιεῖ, ἢ οὐδέτερα τούτων;

III. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Πότερα ὃ ποιεῖ φαίνεσθαι καλὰ; ὥσπερ γε ἐπει-
 δὲν ἱμάτια τις λάβῃ ἢ ὑποδήματα ἀρμόττοντα, καὶ ἢ γε-
 λοῖος, καλλίων φαίνεται; οὐκοῦν εἶπερ καλλίω ποιεῖ φαί-
 νεσθαι ἢ ἔστι τὸ πρέπον, ἀπάτη τις ἂν εἴη περὶ τὸ καλὸν
 τὸ πρέπον, καὶ οὐκ ἂν εἴη τοῦτο, ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν, ὥ
 B Ἰππία; ἡμεῖς γάρ που ἐκεῖνο ἐζητοῦμεν, ὃ πάντα τὰ καλὰ
 πράγματα καλὰ ἔστιν· ὥσπερ ὃ πάντα τὰ μεγάλα ἔστι
 μεγάλα, τῷ ὑπερέχοντι· τούτῳ γὰρ πάντα μεγάλα ἔστι,
 καὶ μὴ φαίνεται, ὑπερέχῃ δέ, ἀνάγκη αὐτοῖς μεγάλους
 εἶναι· οὕτω δὴ, φασκέν, καὶ τὸ καλόν, ὃ καλὰ πάντα
 ἔστιν, ἂν τ' οὖν φαίνεται ἂν τε μή, τί ἂν εἴη; τὸ μὲν γὰρ
 πρέπον οὐκ ἂν εἴη· καλλίω γὰρ ποιεῖ φαίνεσθαι ἢ ἔστιν,
 ὡς ὁ σὸς λόγος, οἷα δ' ἔστιν οὐκ ἔξ φαίνεσθαι. τὸ δὲ ποι-
 C οῦν εἶναι καλὰ, ὅπερ νῦν δὴ εἶπον, ἔάν τε φαίνεται ἔάν
 τε μή, πειρατέον λέγειν τί ἔστι· τοῦτο γὰρ ζητοῦμεν, εἴ-
 περ τὸ καλὸν ζητοῦμεν.

III. Ἀλλὰ τὸ πρέπον, ὃ Σώκρατες, καὶ εἶναι καὶ
 φαίνεσθαι ποιεῖ καλὰ παρόν.

ΣΩ. Ἀδύνατον ἄρα τῷ ὄντι καλὰ ὄντα μὴ φαίνεσθαι
 καλὰ εἶναι, παρόντος γε τοῦ ποιοῦντος φαίνεσθαι;

III. Ἀδύνατον.

XVIII. ΣΩ. Ὁμολογήσωμεν οὖν τοῦτο, ὃ Ἰππία,
 πάντα τὰ τῷ ὄντι καλὰ καὶ νόμιμα καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ
 D δοξάζεσθαι καλὰ εἶναι καὶ φαίνεσθαι αἰετὰ πάντων, ἢ πᾶν
 τούναντίον ἀγνοεῖσθαι καὶ πάντων μάλιστα ἔριν καὶ μά-
 χην περὶ αὐτῶν εἶναι καὶ ἰδίᾳ ἑκάστοις καὶ δημοσίᾳ ταῖς
 πόλεσιν;

ΙΠ. Οὕτω μᾶλλον, ὦ Σώκρατες· ἀγνοεῖσθαι.

ΣΩ. Οὐκ ἂν, εἰ γέ που τὸ φαίνεσθαι αὐτοῖς προσ-
 ἦν· προσῆν δ' ἂν, εἴπερ τὸ πρέπον καλὸν ἦν καὶ μὴ μό-
 νον καλὰ ἐποίει εἶναι ἀλλὰ καὶ φαίνεσθαι. ὥστε τὸ πρέ-
 πον, εἰ μὲν τὸ καλὰ ποιοῦν ἐστὶν εἶναι, τὸ μὲν καλὸν ἂν
 εἴη, ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν, οὐ μέντοι τὸ γε ποιοῦν φαίνεσθαι·
 εἰ δ' αὖ τὸ φαίνεσθαι ποιοῦν ἐστὶ τὸ πρέπον, οὐκ ἂν εἴη Ε
 τὸ καλόν, ὃ ἡμεῖς ζητοῦμεν. εἶναι γὰρ ἐκεῖνό γε ποιεῖ,
 φαίνεσθαι δὲ καὶ ποιεῖν εἶναι οὐ μόνον καλὰ οὐκ ἂν ποτε
 δύναιτο τὸ αὐτό, ἀλλ' οὐδὲ ἄλλο ὀτιοῦν. ἐλώμεθα δὴ,
 πότερα δοκεῖ τὸ πρέπον εἶναι τὸ φαίνεσθαι καλὰ ποιοῦν,
 ἢ τὸ εἶναι.

ΙΠ. Τὸ φαίνεσθαι, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Βαβαί, οἴχεται ἄρ' ἡμᾶς διαπεφειγρός. ὦ Ἰππία,
 τὸ καλὸν γινῶναι ὃ τί ποτ' ἐστίν, ἐπειδὴ γε τὸ πρέπον
 ἄλλο τι ἐφάνη ὢν ἢ καλόν.

ΙΠ. Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σώκρατες, καὶ μάλα ἔμοιγε
 ἀτόπως.

ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι, ὦ ἑταῖρε, μήπω γε ἀνῶμεν αὐ- 295
 το· ἐτι γάρ τινα ἐλπίδα ἔχω ἐκφανήσεσθαι, τί ποτ' ἐστὶ
 τὸ καλόν.

ΙΠ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες· οὐδὲ γὰρ χαλε-
 πόν ἐστιν εὑρεῖν. ἐγὼ μὲν οὖν οἶδ' ὅτι, εἰ ὀλίγον χρόνον
 εἰς ἐρημίαν ἐλθὼν σκεφαίμην πρὸς ἑμαυτόν, ἀκριβέστερον
 ἂν αὐτό σοι εἴποιμι τῆς ἀπάσης ἀκριβείας.

XIX. ΣΩ. Ἄ μὴ μέγα, ὦ Ἰππία, λέγε. ὅρας ὅσα
 πράγματα ἡμῖν ἤδη παρέσχηκε· μὴ καὶ ὀργισθὲν ἡμῖν
 ἐτι μᾶλλον ἀποδρᾶ. καίτοι οὐδὲν λέγω· σὺ μὲν γάρ, οἷ- B
 μαι, ὅσῳ αὐτὸ εὐρήσεις, ἐπειδὴ μόνος γένῃ. ἀλλὰ
 πρὸς θεῶν ἐμοῦ ἐναντίον αὐτὸ ἐξευρε, εἰ δὲ βούλει, ὥς-
 περ νῦν ἐμοὶ συζητεῖ· καὶ εἰ μὲν εὖρωμεν, κάλλιστα
 ἔξει· εἰ δὲ μή, στέρωξω, οἶμαι, ἐγὼ τῇ ἐμῇ τύχῃ, σὺ δ'

ἀπελθὼν ῥαδίως εὐρήσεις. καὶ ἐὰν νῦν εὕρωμεν, ἀμέλει οὐκ ὀκλήρως ἔσομαι σοι πυνθανόμενος, ὅ τι ἦν ἐκεῖνο, ὃ κατὰ σαντὸν ἐξεῦρες· νῦν δὲ θέασαι αὐτό τὸδ' εἰ σοι δοκεῖ
 C εἶναι τὸ καλόν· λέγω δὴ αὐτὸ εἶναι — ἀλλὰ γὰρ ἐπισκόπει μοι πάνυ προσέχων τὸν νοῦν, μὴ παραληρήσω — τοῦτο γὰρ δὴ ἔστω ἡμῖν καλόν, ὃ ἂν χρήσιμον ᾗ. εἶπον δὲ ἐκ τῶνδε ἐννοοῦμενος· καλοί, φαμέν, οἱ ὀφθαλμοὶ εἰσιν, οὐχ οἱ ἂν δοκῶσι τοιοῦτοι εἶναι, οἷοι μὴ δυνατοὶ ὄρεῖν, ἀλλ' οἱ ἂν δυνατοὶ τε καὶ χρήσιμοι πρὸς τὸ ἰδεῖν. ἦ γάρ;

III. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὅλον σῶμα οὕτω λέγομεν καλόν εἶναι, τὸ μὲν πρὸς δρόμον, τὸ δὲ πρὸς πάλην, καὶ αὐτὰ
 D ξῶα πάντα, ἵππον καλόν καὶ ἀλεκτρονίον καὶ ὄρνυγα, καὶ τὰ σκευὴ πάντα καὶ τὰ ὀχήματα τά τε πεζὰ καὶ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ πλοιά τε καὶ τριήρεις, καὶ τά γε ὄργανα πάντα τά τε ὑπὸ τῇ μουσικῇ καὶ τὰ ὑπὸ ταῖς ἄλλαις τέχναις, εἰ δὲ βούλει, τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τοὺς νόμους, σχεδόν τι πάντα ταῦτα καλὰ προσαγορεύομεν τῷ αὐτῷ τρόπῳ· ἀποβλέποντες πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, ἥ πέφυκεν, ἥ εἰργασται, ἥ κεῖται, τὸ μὲν χρήσιμον καὶ ἥ χρήσιμον καὶ
 E πρὸς ὃ χρήσιμον καὶ ὁπότε χρήσιμον καλὸν φάμεν εἶναι, τὸ δὲ ταύτῃ πάντῃ ἄχρηστον αἰσχρόν· ἂρ' οὖν οὐ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτως, ὦ Ἰππία;

III. Ἐμοιγε.

XX. ΣΩ. Ὅρθῶς ἄρα νῦν λέγομεν, ὅτι τυγχάνει παντός οὐ μᾶλλον καλὸν τὸ χρήσιμον;

III. Ὅρθῶς μέντοι, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δυνατόν ἕκαστον ἀπεργάζεσθαι, εἰς ὅπερ δυνατόν, εἰς τοῦτο καὶ χρήσιμον, τὸ δὲ ἀδύνατον ἄχρηστον;

III. Πάνυ γε.

ΣΩ. Δύναμις μὲν ἄρα καλόν, ἀδυναμία δὲ αἰσχρόν;

ΔΗΜΟΚΡΙΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΛΙΚΗΣ

ΙΠ. Σφόδρα γε. τά τε οὖν ἄλλα, ὦ Σώκρατες, μαρ-
τυρεῖ ἡμῖν, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ἀτὰρ οὖν καὶ τὰ πολυ- 296
τικά· ἐν γὰρ τοῖς πολιτικοῖς τε καὶ τῇ αὐτοῦ πόλει τὸ μὲν
δυνατὸν εἶναι πάντων κάλλιστον, τὸ δὲ ἀδύνατον πάν-
των αἰσχιστον.

ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἄρ' οὖν πρὸς θεῶν, ὦ Ἰππία, διὰ
ταῦτα καὶ ἡ σοφία πάντων κάλλιστον, ἡ δὲ ἀμαθία πάν-
των αἰσχιστον;

ΙΠ. Ἀλλὰ τί οἶει, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐχε δὴ ἡρέμα, ὦ φίλε ἐταῖρε· ὥς φοβοῦμαι,
τί ποτ' αὖ λέγομεν.

ΙΠ. Τί δ' αὖ φοβεῖ, ὦ Σώκρατες, ἐπεὶ νῦν γέ σοι ὁ Β
λόγος παγκάλως προβέβηκεν;

ΣΩ. Βουλοίμην ἄν, ἀλλὰ μοι τόδε συνεπίσκειται·
ἄρ' ἄν τις τι ποιήσειεν, ὃ μὴτ' ἐπίσταιτο μῆτε τὸ παρὰ-
παν δύναιτο;

ΙΠ. Οὐδαμῶς· πῶς γὰρ ἄν ὃ γε μὴ δύναιτο;

ΣΩ. Οἱ οὖν ἐξαμαρτάνοντες καὶ κακὰ ἐργαζόμενοι
τε καὶ ποιοῦντες ἄκοντες, ἄλλο τι οὗτοι, εἰ μὴ ἐδύναντο
ταῦτα ποιεῖν, οὐκ ἄν ποτε ἐποίουν;

ΙΠ. Δῆλον δῆ.

ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι δυνάμει γε δύνανται οἱ δυνάμε-
νοι· οὐ γάρ που ἀδυναμία γε.

ΙΠ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Δύνανται δέ γε πάντες ποιεῖν οἱ ποιοῦντες ἢ
ποιοῦσιν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Κακὰ δέ γε πολὺ πλείω ποιοῦσιν ἢ ἀγαθὰ πάν-
τες ἄνθρωποι, ἀρξάμενοι ἐκ παίδων, καὶ ἐξαμαρτάνου-
σαν ἄκοντες.

ΙΠ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Τί οὖν; ταύτην τὴν δύναμιν καὶ ταῦτα τὰ χρή-

σιμα, ἃ ἂν ἦ ἐπὶ τὸ κακόν τι ἐργάζεσθαι χρήσιμα, ἅρα φήσομεν ταῦτα εἶναι καλὰ, ἢ πολλοῦ δεῖ;

D ΠΠ. Πολλοῦ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ Ἰππία, τὸ δυνατόν τε καὶ τὸ χρήσιμον ἡμῖν, ὥς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ καλόν.

ΠΠ. Ἐάν γε, ὦ Σώκρατες, ἀγαθὰ δύνηται καὶ ἐπὶ τοιαῦτα χρήσιμον ἦ.

XXI. ΣΩ. Ἐκεῖνο μὲν τοίνυν οἴχεται, τὸ δυνατόν τε καὶ χρήσιμον ἀπλῶς εἶναι καλόν· ἀλλ' ἄρα τοῦτ' ἦν ἐκεῖνο, ὦ Ἰππία, ὃ ἐβούλετο ἡμῶν ἡ ψυχὴ εἰπεῖν, ὅτι τὸ χρήσιμόν τε καὶ τὸ δυνατόν ἐπὶ τὸ ἀγαθόν τι ποιῆσαι, τοῦτ' ἐστὶ τὸ καλόν;

E ΠΠ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε ὠφέλιμόν ἐστιν. ἢ οὐ;

ΠΠ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ τὰ καλὰ σώματα καὶ τὰ καλὰ νόμιμα καὶ ἡ σοφία καὶ ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν πάντα καλὰ ἐστίν, ὅτι ὠφέλιμα.

ΠΠ. Δῆλον ὅτι.

ΣΩ. Τὸ ὠφέλιμον ἄρα ἔοικεν ἡμῖν εἶναι τὸ καλόν, ὦ Ἰππία.

ΠΠ. Πάντως δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τό γε ὠφέλιμον τὸ ποιοῦν ἀγαθόν ἐστιν.

ΠΠ. Ἔστι γάρ.

ΣΩ. Τὸ ποιοῦν δέ γ' ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ αἷτιον· ἢ γάρ;

ΠΠ. Οὕτως.

ΣΩ. Τοῦ ἀγαθοῦ ἄρ' αἷτιόν ἐστι τὸ καλόν.

297 ΠΠ. Ἔστι γάρ.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τό γε αἷτιον, ὦ Ἰππία, καὶ οὗ ἂν αἷτιον ἢ τὸ αἷτιον, ἄλλο ἐστίν· οὐ γάρ που τό γε αἷτιον

αίτιον αἴτιον ἂν εἶη. ὧδε δὲ σκοπεῖ· οὐ τὸ αἴτιον ποιοῦν ἐφάνη;

ΙΠ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπὸ τοῦ ποιοῦντος ποιεῖται οὐκ ἄλλο τι ἢ τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' οὐ τὸ ποιοῦν;

ΙΠ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἄλλο τι τὸ γιγνόμενον, ἄλλο δὲ τὸ ποιοῦν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τό γ' αἴτιον αἴτιον αἰτίου ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ γιγνομένου ὑφ' ἑαυτοῦ.

ΙΠ. Πάνυ γε.

B

ΣΩ. Εἰ ἄρα τὸ καλὸν ἐστὶν αἴτιον ἀγαθοῦ, γίγνοιτ' ἂν ὑπὸ τοῦ καλοῦ τὸ ἀγαθόν· καὶ διὰ ταῦτα, ὥς ἔοικε, σπουδάζομεν καὶ τὴν φρόνησιν καὶ τὰλλα πάντα τὰ καλὰ, ὅτι τὸ ἔργον αὐτῶν καὶ τὸ ἔκγονον σπουδαστόν ἐστι, τὸ ἀγαθόν, καὶ κινδυνεύει ἐξ ὧν εὐρίσκομεν ἐν πατρός τινος ἰδέα εἶναι τὸ καλὸν τοῦ ἀγαθοῦ.

ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν· καλῶς γὰρ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε καλῶς λέγω, ὅτι οὔτε ὁ πατήρ υἱὸς ἐστίν, οὔθ' ὁ υἱὸς πατήρ;

ΙΠ. Καλῶς μέντοι.

C

ΣΩ. Οὐδέ γε τὸ αἴτιον γιγνόμενόν ἐστιν, οὐδὲ τὸ γιγνόμενον αὐτὸ αἴτιον.

ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Μὰ Δί', ὦ ἄριστε, οὐδὲ ἄρα τὸ καλὸν ἀγαθόν ἐστίν, οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν καλόν· ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι ἐκ τῶν προειρημένων;

ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δί', οὔ μοι φαίνεται.

ΣΩ. Ἀρέσκει οὖν ἡμῖν καὶ ἐθέλομεν ἂν λέγειν, ὥς το καλὸν οὐκ ἀγαθὸν οὐδὲ τὸ ἀγαθὸν καλόν;

ΙΠ. Οὐ μὰ τὸν Δί', οὐ πάνυ μοι ἀρέσκει.

ΣΩ. Ναὶ μὰ τὸν Δί', ὦ Ἰππία· ἐμοὶ δὲ γε πάντων
 D ἡκιστ' ἀρέσκει ὧν εἰρήκαμεν λόγων.

ΙΠ. Ἐοικε γὰρ οὕτως.

XXII. ΣΩ. Κινδυνεύει ἄρ' ἡμῖν, οὐχ ὥσπερ ἄρτι
 ἐφαίνετο κάλλιστος εἶναι τῶν λόγων τὸ ὠφέλιμον καὶ τὸ
 χρησιμὸν τε καὶ τὸ δυνατόν ἀγαθὸν τι ποιεῖν καλὸν εἶ-
 ναι, οὐχ οὕτως ἔχειν, ἀλλ', εἰ οἷόν τ' ἐστίν, ἐκείνων εἶναι
 γελοιότερος τῶν πρώτων, ἐν οἷς τήν τε παρθένον ὠόμεθ'
 εἶναι τὸ καλὸν καὶ ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐμπροσθεν λεχθέντων.

ΙΠ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Καὶ ἐγὼ μὲν γε οὐκ ἔτι ἔχω, ὦ Ἰππία, ὅποι τρά-
 πωμαι, ἀλλ' ἀπορῶ· σὺ δὲ ἔχεις τι λέγειν;

E ΙΠ. Οὐκ ἐν γε τῷ παρόντι, ἀλλ', ὥσπερ ἄρτι ἔλεγον
 σκεψάμενος εὖ οἶδ' ὅτι εὐρήσω.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ μοι δοκῶ ὑπὸ ἐπιθυμίας τοῦ εἰδέναι
 οὐχ οἶός τε σὲ εἶναι περιμένειν μέλλοντα· καὶ γὰρ οὖν
 δῆ τι καὶ οἶμαι ἄρτι εὐπορηκέναι. Ὅρα γάρ· εἰ ὃ ἂν χαί-
 ρειν ἡμᾶς ποιῇ, μή τι πάσας τὰς ἡδονὰς, ἀλλ' ὃ ἂν διὰ τῆς
 ἀκοῆς καὶ τῆς ὄψεως, τοῦτο φαίμεν εἶναι καλόν, πῶς τι
 298 ἄρ' ἂν ἀγωνιζοίμεθα; οἳ τέ γέ που καλοὶ ἄνθρωποι, ὦ
 Ἰππία, καὶ τὰ ποικίλματα πάντα καὶ τὰ ζωγραφήματα καὶ
 τὰ πλάσματα τέρεπει ἡμᾶς ὁρῶντας, ἃ ἂν καλὰ ᾖ· καὶ οἱ
 φθόγγοι οἱ καλοὶ καὶ ἡ μουσικὴ ξύμπασα καὶ οἱ λόγοι καὶ
 αἱ μυθολογίαι ταύτων τοῦτο ἐργάζονται, ὥστ' εἰ ἀποκρι-
 ναίμεθα τῷ θρασεί ἐκείνῳ ἀνθρώπῳ ὅτι ὦ γενναῖε, τὸ
 καλὸν ἐστὶ τὸ δι' ἀκοῆς τε καὶ ὄψεως ἡδύ, οὐκ ἂν, οἶει,
 αὐτὸν τοῦ θράσους ἐπίσχοιμεν;

ΙΠ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ νῦν, ὦ Σώκρατες, εὖ λέγε-
 B σθαι τὸ καλὸν ὃ ἐστίν.

ΣΩ. Τί δ' ἄρα; τὰ ἐπιτηδεύματα τὰ καλὰ καὶ τοὺς
 νόμους, ὦ Ἰππία, δι' ἀκοῆς ἢ δι' ὄψεως φήσομεν ἡδέα
 ὄντα καλὰ εἶναι, ἢ ἄλλο τι εἶδος ἔχειν;

ΙΠ. Ταῦτα δ' ἴσως, ὦ Σώκρατες, καὶ παραλάθοι τοῖς ἀνθρώποις.

ΣΩ. Μὰ τὸν κύνα, ὦ Ἰππία, οὐχ ὅν γ' ἂν ἐγὼ μάλιστ' αἰσχυνοίμην ληρῶν καὶ προσποιούμενός τι λέγειν μηδὲν λέγων.

ΙΠ. Τίνα τοῦτον;

ΣΩ. Σωκράτη τὸν Σωφρονίσκου, ὃς ἐμοὶ οὐδὲν ἂν μᾶλλον ταῦτα ἐπιτρέποι ἀνερεύνητα ὄντα ῥαδίως λέγειν ἢ ὡς εἰδότα ἃ μὴ οἶδα.

ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ἔμοιγε καὶ αὐτῷ, ἐπειδὴ σὺ εἶπες, δοκεῖ τι ἄλλο εἶναι τοῦτο τὸ περὶ τοὺς νόμους.

XXIII. ΣΩ. Ἐχ' ἡσυχῇ, ὦ Ἰππία· κινδυνεύομεν γάρ τοι ἐν τῇ αὐτῇ ἐμπεπτωκότες ἀπορίᾳ περὶ τοῦ καλοῦ, ἐν ᾗ περ νῦν δὴ, οἶεσθαι ἐν ἄλλῃ τινὶ εὐπορίᾳ εἶναι.

ΙΠ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἐγὼ σοι φράσω, ὃ γέ μοι καταφαίνεται, εἰ ἄρα τί λέγω. ταῦτα μὲν γάρ τὰ περὶ τοὺς νόμους τε καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τάχ' ἂν φανείη οὐκ ἐκτὸς ὄντα τῆς αἰσθήσεως, ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς τε καὶ ὕψεως ἡμῖν οὐσα τυγχάνει· ἀλλ' ὑπομείνωμεν τοῦτον τὸν λόγον, τὸ διὰ τούτων ἡδὺ καλὸν εἶναι, μηδὲν τὸ τῶν νόμων εἰς μέσον παράγοντες. ἀλλ' εἰ ἡμᾶς ἔροιτο εἶθ' οὗτος, ὃν λέγω, εἴτε ἄλλος ὅστις οὖν· τί δὴ, ὦ Ἰππία τε καὶ Σώκρατες, ἀφωρίσατε τοῦ ἡδέος τὸ ταύτῃ ἡδὺ, ἢ λέγετε, καλὸν εἶναι, τὸ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις σίτων τε καὶ ποτῶν καὶ τῶν περὶ τὰ φροδίδια καὶ τᾶλλα πάντα τὰ τοιαῦτα οὐ φατε καλὰ εἶναι; ἢ οὐδὲ ἡδέα, οὐδὲ ἡδονὰς τὸ παράπαν ἐν τοῖς τοιούτοις φατὲ εἶναι, οὐδ' ἐν ἄλλῳ ἢ τῷ ἰδεῖν τε καὶ ἀκούσαι; τί φήσομεν, ὦ Ἰππία;

ΙΠ. Πάντως δήπου φήσομεν, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μεγάλας πάνυ ἡδονὰς εἶναι.

ΣΩ. Τί οὖν, φήσει, ἡδονὰς οὕσας οὐδὲν ἦττον ἢ

καὶ ἐκείνας ἀφαιρεῖσθε τοῦτο τοῦνομα καὶ ἀποστερεῖτε
 299 τοῦ καλῶς εἶναι; ὅτι, φήσομεν, καταγελῶν ἂν ἡμῶν οὐ-
 δεῖς ὅστις οὐ, εἰ φαῖμεν μὴ ἡδὺ εἶναι φαγεῖν, ἀλλὰ καλόν.
 καὶ ὅξειν ἡδὺ μὴ ἡδὺ ἀλλὰ καλόν· τὰ δὲ πον περὶ τὰ
 ἀφροδίσια πάντες ἂν ἡμῖν μάχοιντο ὥς ἡδιστον ὄν, δεῖ δὲ
 αὐτό, ἐάν τις καὶ πράττη, οὕτω πράττειν, ὥστε μηδένα
 ὀρᾶν, ὥς αἰσχιστον ὄν ὀρᾶσθαι. ταῦτα ἡμῶν λεγόντων.
 ὦ Ἰππία, μανθάνω, ἂν ἴσως φαίη, καὶ ἐγώ, ὅτι πάλαι αἰ-
 σχύνεσθε ταύτας τὰς ἡδονὰς φάναι καλὰς εἶναι, ὅτι οὐ δο-
 B κεῖ τοῖς ἀνθρώποις· ἀλλ' ἐγὼ οὐ τοῦτο ἡρώτων, ὃ δοκεῖ
 τοῖς πολλοῖς καλὸν εἶναι, ἀλλ' ὃ τι ἐστίν. ἐροῦμεν δὴ, οἴ-
 μαι, ὅπερ ὑπεθέμεθα, ὅτι τοῦθ' ἡμεῖς γέ φαμεν τὸ μέρος
 τοῦ ἡδέος, τὸ ἐπὶ τῇ ὄψει τε καὶ ἀκοῇ γιγνόμενον, καλὸν
 εἶναι. ἀλλὰ ἔχεις τι χρῆσθαι τῷ λόγῳ, ἢ τι καὶ ἄλλο ἐροῦ-
 μεν, ὦ Ἰππία;

ΙΠ. Ἀνάγκη πρὸς γε τὰ εἰρημένα, ὦ Σώκρατες, μὴ
 ἀλλ' ἅττα ἢ ταῦτα λέγειν.

XXIV. ΣΩ. Καλῶς δὴ λέγετε, φήσει. οὐκοῦν εἶπερ
 C τὸ δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ καλὸν ἐστίν, ὃ μὴ τοῦτο τυγ-
 χάνει ὃν τῶν ἡδέων, δηλὸν ὅτι οὐκ ἂν καλὸν εἶη; ὁμολο-
 γήσομεν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Ἡ οὖν τὸ δι' ὄψεως ἡδύ, φήσει, δι' ὄψεως καὶ
 ἀκοῆς ἐστὶν ἡδύ, ἢ τὸ δι' ἀκοῆς ἡδὺ δι' ἀκοῆς καὶ ὄψεως
 ἐστὶν ἡδύ; οὐδαμῶς, φήσομεν, τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου ὃν
 τοῦτο δι' ἀμφοτέρων εἶη ἂν· τοῦτο γὰρ δοκεῖς ἡμῖν λέ-
 γειν· ἀλλ' ἡμεῖς ἐλέγομεν, ὅτι καὶ ἑκάτερον τούτων αὐτό
 D καθ' αὐτὸ τῶν ἡδέων καλὸν εἶη, καὶ ἀμφοτέρω. οὐχ οὗ-
 τως ἀποκρινόμεθα;

ΙΠ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν, φήσει, ἡδὺ ἡδέος ὅτιοῦν ὅτουοῦν δια-
 φέρει τούτῳ τῷ ἡδὺ εἶναι; μὴ γὰρ εἰ μεῖζων τις ἡδονὴ

δημιουργησάτωκε διημιλιθική Βερούσις

ἢ ἐλάττων ἢ μᾶλλον ἢ ἡτίον ἐστιν, ἀλλ' εἰ τις αὐτῷ τοῦ-
τω διαφέρει, τῷ ἢ μὲν ἡδονὴ εἶναι, ἢ δὲ μὴ ἡδονή, τῷ
ἡδονῶν; οὐχ ἡμῖν γε δοκεῖ· οὐ γάρ;

ΙΠ. Οὐ γὰρ οὖν δοκεῖ.

ΣΩ. Οὐκοῦν, φήσῃ, δι' ἄλλο τι, ἢ ὅτι ἡδοναὶ εἰσὶ,
προείλεσθε ταύτας τὰς ἡδονὰς ἐκ τῶν ἄλλων ἡδονῶν,
τοιοῦτόν τι ὁρῶντες ἐπ' ἀμφοῖν, ὅτι ἔχουσιν τι διάφορον Ε
τῶν ἄλλων, εἰς ὃ ἀποβλέποντες καλὰς φατέ αὐτὰς εἶναι;
οὐ γὰρ πῶ δια τοῦτο καλὴ ἐστὶν ἡδονή ἢ διὰ τῆς ὀψεως,
ὅτι δι' ὀψεως ἐστὶν· εἰ γὰρ τοῦτο ἦν αὐτῇ τὸ αἷτιον καλῇ
εἶναι, οὐκ ἂν ποτε ἦν ἡ ἑτέρα, ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς, καλὴ·
οὐκ οὖν ἐστὶ γε δι' ὀψεως ἡδονή. ἀληθῆ λέγεις, φήσομεν;

ΙΠ. Φήσομεν γάρ.

ΣΩ. Οὐδέ γ' αὖ ἢ δι' ἀκοῆς ἡδονή, ὅτι δι' ἀκοῆς ἐστί, 300
διὰ ταῦτα τυγχάνει καλὴ· οὐ γὰρ ἂν ποτε αὖ ἢ διὰ τῆς
ὀψεως καλὴ ἦν· οὐκ οὖν ἐστὶ γε δι' ἀκοῆς ἡδονή. ἀληθῆ
φήσομεν, ὦ Ἰππία, λέγειν τὸν ἄνδρα ταῦτα λέγοντα;

ΙΠ. Ἀληθῆ.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀμφοτέραι γ' εἰσὶ καλαί, ὥς φατέ-
φαμέν γάρ;

ΙΠ. Φαμέν.

ΣΩ. Ἐχουσιν ἄρα τι τὸ αὐτό, ὃ ποιεῖ αὐτὰς καλὰς
εἶναι, τὸ κοινὸν τοῦτο, ὃ καὶ ἀμφοτέραις αὐταῖς ἐπεστί
κοινῇ καὶ ἑκατέρᾳ ἰδίᾳ· οὐ γὰρ ἂν πού ἄλλως ἀμφοτέραι
τε καλαὶ ἦσαν καὶ ἑκατέρᾳ. ἀποκρίνου μοι ὥς ἐκέλευ.

ΙΠ. Ἀποκρίνομαι, καὶ ἔμοι δοκεῖ ἔχειν ὥς λέγεις.

ΣΩ. Εἰ ἄρα τι αὐταὶ αἰ ἡδοναὶ ἀμφοτέραι πεπόν-
θασιν, ἑκατέρᾳ δὲ μὴ, οὐκ ἂν τούτῳ γε τῷ παθήματι εἶεν
καλαί.

ΙΠ. Καὶ πῶς ἂν εἴη τοῦτο, ὦ Σώκρατες, μηδετέρας
πεπονθυίας τι τῶν ὄντων ὅτιοῦν, ἔπειτα τοῦτο τὸ πάθος,
ὃ μηδετέρα πέπονθεν, ἀμφοτέρας πεπονθέναι;

C ΣΩ. Οὐ δοκεῖ σοι;

ΙΠ. Πολλή γὰρ ἂν μ' ἔχοι ἀπειρία καὶ τῆς τούτων φύσεως καὶ τῆς τῶν παρόντων λέξεως λόγων.

XXV. ΣΩ. Ἡδέως γε, ὦ Ἰππία. ἀλλὰ γὰρ ἐγὼ ἴσως κινδυνεύω δοκεῖν μέν τι ὁρᾶν οὕτως ἔχον, ὥς συφῆς ἀδύνατον εἶναι, ὁρᾶ δ' οὐδέν.

ΙΠ. Οὐ κινδυνεύεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάνυ ἐτοιμῶς παρορᾷς.

ΣΩ. Καὶ μὲν πολλὰ γέ μοι προφαίνεται τοιαῦτα προτῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ἀπιστῶ αὐτοῖς, ὅτι σοὶ μὲν οὐ φαντάζε-
D ται, ἀνδρὶ πλεῖστον ἀργύριον εἰργασμένῳ τῶν νῦν ἐπὶ σοφία, ἐμοὶ δέ, ὅς οὐδὲν πώποτε εἰργασάμην· καὶ ἐνθυμουμαι, ὦ ἑταῖρε, μὴ παλῆς πρὸς με καὶ ἐκὼν ἐξαπατᾷς· οὕτω μοι σφόδρα καὶ πολλὰ καταφαίνεται.

ΙΠ. Οὐδέεις σοῦ, ὦ Σώκρατες, κάλλιον εἴσεται, εἴτε παλῶ εἴτε μὴ, ἐὰν ἐπιχειρήσης λέγειν τὰ προφαινόμενά σοι ταῦτα· φανήσκει γὰρ οὐδὲν λέγων. οὐ γὰρ μήποτε εὐ-
ρηξῇ, ὃ μῆτ' ἐγὼ πέπονθα μῆτε σύ, τοῦτ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς πεπονθότας.

E ΣΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Ἰππία; ἴσως μὲν τί λέγεις, ἐγὼ δ' οὐ μανθάνω· ἀλλὰ μου σαφέστερον ἄκουσον ὃ βούλομαι λέγειν. ἐμοὶ γὰρ φαίνεται, ὃ μῆτ' ἐγὼ πέπονθα εἶναι μῆτ' εἰμὶ μὴδ' αὖ σύ εἰ, τοῦτ' ἀμφοτέρους πεπονθέναι ἡμᾶς οἷόν τ' εἶναι· ἕτερα δ' αὖ, ἃ ἀμφοτέροι πεπόνθαμεν εἶναι, ταῦτ' οὐδέτερον εἶναι ἡμῶν.

ΙΠ. Τέρατα αὖ ἀποκρινομένῳ ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ἔτι μείζων ἢ ὀλίγον πρότερον ἀπεκρίνω. σκοπεῖ γὰρ πύ-
τερον εἰ ἀμφοτέροι δίκαιοι ἔσμεν, οὐ καὶ ἑκάτερος ἡμῶν
501 εἴη ἂν, ἢ εἰ ἄδικος ἑκάτερος, οὐ καὶ ἀμφοτέροι αὖ, ἢ εἰ ὑγιαίνοντες, οὐ καὶ ἑκάτερος; ἢ εἰ κεκμηκώς τι ἢ τετρω-
μένος ἢ πεπληγμένος ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν πεπονθὼς ἑκάτερος ἡμῶν εἴη, οὐ καὶ ἀμφοτέροι ἂν τοῦτο πεπόνθοιμεν; ἔτι

τοίνυν εἰ χρυσοὶ ἢ ἀργυροὶ ἢ ἐλεφάντινοι, εἰ δὲ βού-
λει, γενναῖοι ἢ σοφοὶ ἢ τίμιοι ἢ γέροντές γε ἢ νέοι ἢ
ἄλλο ὅ τι βούλει τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀμφοτέροι τύχοι-
μεν ὄντες, ἃρ' οὐ μεγάλη ἀνάγκη καὶ ἐκάτερον ἡμῶν
τοῦτ' εἶναι;

ΣΩ. Πάντως γε δήπον.

B

ΙΠ. Ἀλλὰ γὰρ δὴ σὺ, ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ὅλα τῶν
πραγμάτων οὐ σκοπεῖς, οὐδ' ἐκείνοι, οἷς σὺ εἰσθας δια-
λέγεσθαι, κρούετε δὲ ἀπολαμβάνοντες τὸ καλὸν καὶ ἑκα-
στον τῶν ὄντων ἐν τοῖς λόγοις κατατέμνοντες. διὰ ταῦτα
οὕτω μεγάλα ὑμᾶς λανθάνει καὶ διανεκὴ σώματα τῆς οὐ-
σίας πεφυκότα. καὶ νῦν τοσοῦτόν σε λέληθεν, ὥστε οἶει
εἶναι τι ἢ πάθος ἢ οὐσίαν, ἢ περὶ μὲν ἀμφοτέρα ταῦτα
ἔστιν ἅμα, περὶ δὲ ἐκάτερον οὐ, ἢ αὖ περὶ μὲν ἐκάτερον, C
περὶ δὲ ἀμφοτέρα οὐ· οὕτως ἀλογίστως καὶ ἀσκέπτως καὶ
εὐήθως καὶ ἀδιανοήτως διάκεισθε.

XXVI. ΣΩ. Τοιαῦτα, ὦ Ἰππία, τὰ ἡμέτερά ἐστιν,
οὐχ οἷα βούλεται τις, φασὶν ἀνθρώποι ἐκάστοτε παροι-
μιαζόμενοι, ἀλλ' οἷα δύναται· ἀλλὰ σὺ ἡμᾶς ὀνίνης ἀεί-
νουθετῶν. ἐπεὶ καὶ νῦν, πρὶν ὑπὸ σοῦ ταῦτα νουθετη-
θῆναι, ὥς εὐήθως διεκείμεθα, ἔτι σοι μᾶλλον ἐγὼ ἐπιδεί-
ξω εἰπῶν, ἃ διεννοούμεθα περὶ αὐτῶν, ἢ μὴ εἶπω;

ΙΠ. Εἰδοῖ μὲν ἐρεῖς, ὦ Σώκρατες· οἶδα γὰρ ἐκάστους D
τῶν περὶ τοὺς λόγους, ὥς διάκεινται· ὅμως δ' εἰ τι σοὶ
ἥδιον, λέγε.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἥδιόν γε. ἡμεῖς γάρ, ὦ βέλτιστε,
οὕτως ἀβέλτεροι ἤμεν, πρὶν σε ταῦτ' εἰπεῖν, ὥστε δόξαν
εἰχομεν περὶ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, ὥς ἐκάτερος ἡμῶν εἰς ἔστί,
τοῦτο δέ, ὃ ἐκάτερος ἡμῶν εἶη, οὐκ ἄρα εἶημεν ἀμφοτέ-
ροι· οὐ γὰρ εἰς ἐσμέν, ἀλλὰ δύο. οὕτως εὐηδικῶς εἶχο-
μεν· νῦν δὲ παρὰ σοῦ ἤδη ἀνεδιδάχθημεν, ὅτι εἰ μὲν E
δύο ἀμφοτέροι ἐσμεν, δύο καὶ ἐκάτερον ἡμῶν ἀνάγκη

εἶναι, εἰ δὲ εἰς ἑκάτερος, ἕνα καὶ ἀμφοτέρους ἀνάγκη· οὐ γὰρ οἷόν τε διανεκεῖ λόγῳ τῆς οὐσίας κατὰ Ἰππίαν ἕλ-
 λως ἔχειν, ἀλλ' ὃ ἂν ἀμφοτέρα ἦ, τοῦτο καὶ ἑκάτερον. καὶ
 ὃ ἑκάτερον, ἀμφοτέρα εἶναι. πεπεισμένος δὴ νῦν ἐγὼ
 ὑπὸ σοῦ ἐνθάδε κάθημαι· πρότερον μέντοι, ὦ Ἰππία,
 ὑπόμνησόν με· πρότερον εἰς ἐσμέν ἐγὼ τε καὶ σύ, ἢ σύ τε
 δύο εἰ καὶ γὰρ δύο;

ΙΠ. Τί λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ταῦτα ἅπερ λέγω· φοβοῦμαι γὰρ σε σαφῶς
 λέγειν, ὅτι μοι χαλεπαίνεις, ἐπειδὴν τί δόξης σαυτῷ λέ-
 302 γειν· ὅμως δ' ἔτι μοι εἰπέ· οὐχ εἰς ἡμῶν ἑκάτερός ἐστι
 καὶ πέπονθε τοῦτο, εἰς εἶναι;

ΙΠ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἶπερ εἰς, καὶ περιττός ἂν εἴη ἑκάτερος
 ἡμῶν· ἢ οὐ τὸ ἐν περιττὸν ἡγεῖ;

ΙΠ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Ἡ καὶ ἀμφοτέροι οὖν περιττοὶ ἐσμεν δύο
 ὄντες;

ΙΠ. Οὐκ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀλλ' ἄρτιοί γε ἀμφοτέροι· ἢ γάρ;

ΙΠ. Πάνν γε.

ΣΩ. Μῶν οὖν, ὅτι ἀμφοτέροι ἄρτιοι, τούτου ἐνε-
 κεν καὶ ἑκάτερος ἄρτιος ἡμῶν ἐστίν;

ΙΠ. Οὐ δῆτα.

B ΣΩ. Οὐκ ἄρα πᾶσα ἀνάγκη, ὥς νῦν δὴ ἔλεγες, ἃ ἂν
 ἀμφοτέροι, καὶ ἑκάτερον, καὶ ἃ ἂν ἑκάτερος, καὶ ἀμφοτέ-
 ρους εἶναι.

ΙΠ. Οὐ τὰ γε τοιαῦτα, ἀλλ' οἷα ἐγὼ πρότερον
 ἔλεγον.

XXVII. ΣΩ. Ἐξαρκεῖ, ὦ Ἰππία· ἀγαπητὰ γὰρ καὶ
 ταῦτα, ἐπειδὴ τὰ μὲν οὕτω φαίνεται, τὰ δ' οὐχ οὕτως
 ἔχοντα. καὶ γὰρ ἐγὼ ἔλεγον, εἰ μέμνησαι ὅθεν οὗτος ὁ

λόγος ἐλέχθη, ὅτι ἡ διὰ τῆς ὄψεως καὶ δι' ἀκοῆς ἡδονὴ οὐ
 τούτῳ εἶεν καλαί, ὅ τι τυγχάνοιεν ἑκατέρω μὲν αὐτῶν C
 εἶναι πεπονθυῖα, ἀμφοτέρω δὲ μή, ἢ ἀμφοτέρω μὲν,
 ἑκατέρω δὲ μή, ἀλλ' ἐκείνῳ, ᾧ ἀμφοτέρω τε καὶ ἑκατέρω,
 διότι συνεχώρεις ἀμφοτέρως τε αὐτὰς εἶναι καλὰς καὶ
 ἑκατέραν. τούτου δὴ ἔνεκα τῇ οὐσίᾳ τῇ ἐπ' ἀμφοτέρα
 ἐπομένῃ ὥμην, εἶπερ ἀμφοτέρω ἐστὶ καλὰ, ταύτῃ δεῖν
 αὐτὰ καλὰ εἶναι, τῇ δὲ κατὰ τὰ ἕτερα ἀπολειπομένη μή·
 καὶ ἔτι νῦν οἶομαι· ἀλλὰ μοι λέγε, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς· ἡ
 δι' ὄψεως ἡδονὴ καὶ ἡ δι' ἀκοῆς, εἶπερ ἀμφοτέρω τ' εἰσὶ
 καλαὶ καὶ ἑκατέρω, ἂν ὁ ποιεῖ αὐτὰς καλὰς οὐχὶ καὶ ἀμ- D
 φοτέρως γε αὐταῖς ἔπεται καὶ ἑκατέρω;

ΙΠ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν ὅτι ἡδονὴ ἑκατέρω τ' ἐστὶ καὶ ἀμφοτέ-
 ραι, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν καλαί; ἢ διὰ τοῦτο μὲν καὶ αἱ ἄλ-
 λαι πᾶσαι ἂν οὐδὲν τούτων ἦττον εἶεν καλαί; οὐδὲν γὰρ
 ἦττον ἡδοναὶ ἐφάνησαν οὔσαι, εἰ μέμνησαι.

ΙΠ. Μέμνημαι.

ΣΩ. Ἄλλ' ὅτι γε δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς αὐταὶ εἰσὶ. διὰ
 τοῦτο ἐλέγετο καλὰς αὐτὰς εἶναι.

ΙΠ. Καὶ ἐροῖθι οὕτως.

Π

ΣΩ. Σκόπει δέ, εἰ ἀληθῆ λέγω. ἐλέγετο γάρ, ὥς
 ἐγὼ μνήμης ἔχω, τοῦτ' εἶναι καλὸν τὸ ἡδύ, οὐ πᾶν, ἀλλ'
 ὃ ἂν δι' ὄψεως καὶ ἀκοῆς ᾖ.

ΙΠ. Ἀληθῆ.

ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτό γε τὸ πάθος ἀμφοτέρως μὲν
 ἔπεται, ἑκατέρω δ' οὐ; οὐ γάρ που ἑκάτερόν γε αὐτῶν,
 ὅπερ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγετο, δι' ἀμφοτέρων ἐστίν,
 ἀλλ' ἀμφοτέρα μὲν δι' ἀμφοῖν, ἑκάτερον δ' οὐ· ἐστὶ
 ταῦτα;

ΙΠ. Ἔστιν.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα τούτῳ γε ἑκάτερον αὐτῶν ἐστὶ καλόν, ὃ μὴ ἔπεται ἑκατέρῳ· το γὰρ ἀμφοτέρων ἑκατέρῳ οὐχ ἔπεται· ὥστε ἀμφοτέρα μὲν αὐτὰ φάναι καλὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ἔξεστιν, ἑκάτερον δὲ οὐκ ἔξεστιν· ἢ πῶς λέγομεν; οὐκ ἀνάγκη;

303

ΙΠ. Φαίνεται.

XXVIII. ΣΩ. Φῶμεν οὖν ἀμφοτέρα μὲν καλὰ εἶναι, ἑκάτερον δὲ μὴ φῶμεν;

ΙΠ. Τί γὰρ κωλύει;

ΣΩ. Τόδε ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ φίλε, κωλύειν, ὅτι ἦν που ἡμῖν τὰ μὲν οὕτως ἐπιγιγνώμενα ἐκάστοις, εἶπερ ἀμφοτέροις ἐπιγίγνωιτο, καὶ ἑκατέρῳ, καὶ εἶπερ ἑκατέρῳ, καὶ ἀμφοτέροις, ἅπαντα ὅσα σὺ διήλθες· ἢ γάρ;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Ἄ δέ γε αὖ ἐγὼ διήλθον, οὐ· ὦν δὴ ἦν καὶ αὐτὸ τὸ ἑκάτερον καὶ τὸ ἀμφοτέρων· ἔστιν οὕτως;

ΙΠ. Ἔστιν.

B

ΣΩ. Ποτέρων οὖν, ὦ Ἰππία, δοκεῖ σοι τὸ καλὸν εἶναι; πότερον ὦν σὺ ἔλεγες· εἶπερ ἐγὼ ἰσχυρὸς καὶ σὺ, καὶ ἀμφοτέροι, καὶ εἶπερ ἐγὼ δίκαιος καὶ σὺ, καὶ ἀμφοτέροι, καὶ εἶπερ ἀμφοτέροι, καὶ ἑκάτερος· οὕτω δὴ καὶ εἶπερ ἐγὼ καλὸς καὶ σὺ, καὶ ἀμφοτέροι, καὶ εἶπερ ἀμφοτέροι, καὶ ἑκάτερος; ἢ οὐδὲν κωλύει, ὥσπερ ἀρτίων ὄντων τινῶν ἀμφοτέρων τάχα μὲν ἑκάτερα περὶτὰ εἶναι, τάχα δ' ἄρτια, καὶ αὖ ἀρρήτων ἑκατέρων ὄντων τάχα μὲν ρητὰ τὰ συναμφοτέρα εἶναι, τάχα δ' ἄρρητα, καὶ ἄλλα μυρία τοιαῦτα, ἃ δὴ καὶ ἐγὼ ἔφην ἔμοι προφαίνεσθαι; ποτέρων δὴ τίθης τὸ καλόν; ἢ ὥσπερ ἔμοι περὶ αὐτοῦ καταφαίνεται, καὶ σοί; πολλή γὰρ ἀλογία ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι ἀμφοτέρους μὲν ἡμᾶς εἶναι καλοῦς, ἑκάτερον δὲ μὴ, ἢ ἑκάτερον μὲν, ἀμφοτέρους

C

δὲ μή, ἢ ἄλλο ὅτιοῦν τῶν τοιούτων. οὕτως αἰρεῖ, ὥσπερ ἐγώ, ἢ ἐκείνως;

ΙΠ. Οὕτως ἐγῶγε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ Ἰππία, ἵνα καὶ ἀπαλλαγῶ-
μεν πλείονος ζητήσεως· εἰ γὰρ τούτων γ' ἐστὶ τὸ καλόν, οὐκ ἂν ἔτι εἴη τὸ δι' ὅψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ καλόν. ἀμφο-
τερα μὲν γὰρ ποιεῖ καλὰ τὸ δι' ὅψεως καὶ ἀκοῆς, ἐκάτερον δ' οὐ· τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον, ὥς ἐγώ τε καὶ σὺ δὴ ὡμο-
λογοῦμεν. ὦ Ἰππία.

ΙΠ. Ὁμολογοῦμεν γάρ.

ΣΩ. Ἀδύνατον ἄρα τὸ δι' ὅψεως καὶ ἀκοῆς ἡδὺ κα-
λὸν εἶναι, ἐπειδὴ γε καλὸν γιγνόμενον τῶν ἀδυνάτων τι παρέχεται.

ΙΠ. Ἔστι ταῦτα.

ΧΧΙΧ. ΣΩ. Λέγετε δὴ πάλιν, φήσει, ἐξ ἀρχῆς, ἐπειδὴ τούτου διημάριτε· τί φατε εἶναι τοῦτο τὸ κα-
λὸν τὸ ἐπ' ἀμφοτέrais ταῖς ἡδοναῖς, δι' ὃ τι ταύτας πρὸ
τῶν ἄλλων τιμήσαντες καλὰς ὠνόμεσθε; ἀνάγκη δὴ
μοι δοκεῖ. ὦ Ἰππία, λέγειν, ὅτι ἁσινέσταται αὐταὶ τῶν
ἡδονῶν εἰσὶ καὶ βέλτισται, καὶ ἀμφοτέραι καὶ ἐκατέρα·
ἢ σύ τι ἔχεις λέγειν ἄλλο, ᾧ διαφέρουσι τῶν ἄλλων;

ΙΠ. Οὐδαμῶς· τῷ ὄντι γὰρ βέλτισται εἰσιν.

ΣΩ. Τοῦτ' ἄρα, φήσει, λέγετε δὴ τὸ καλὸν εἶναι,
ἡδονὴν ὠφέλιμον; εἰκάμεν, φήσω ἐγῶγε· σὺ δέ;

ΙΠ. Καὶ ἐγώ.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὠφέλιμον, φήσει, τὸ ποιοῦν τὰγαθόν,
τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ ποιούμενον ἕτερον νῦν δὴ ἐφάνη,
καὶ εἰς τὸν πρότερον λόγον ἦκει ὑμῖν ὁ λόγος; οὔτε γὰρ
τὸ ἀγαθὸν ἂν εἴη καλὸν οὔτε τὸ καλὸν ἀγαθόν, εἴπερ 304
ἄλλο αὐτῶν ἐκάτερόν ἐστι. παντός γε μᾶλλον, φήσομεν,
ὦ Ἰππία, ἂν σωφρονῶμεν· οὐ γὰρ που θέμις τῷ ὀρθῶς
λέγουσι μὴ συγχωρεῖν.

ΙΠ. Ἀλλὰ δὴ γ', ὦ Σώκρατες, τί οἶει ταῦτ' εἶναι
 ξυνάπαντα; κνίσματα τοί ἐστι καὶ περιτμήματα τῶν λό-
 γων. ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, κατὰ βραχὺ διηρημένα· ἀλλ'
 ἐκεῖνο καὶ καλὸν καὶ πολλοῦ ἄξιον, οἷόν τ' εἶναι εὖ καὶ
 καλῶς λόγον καταστησάμενον ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἐν βου-
 B λευτηρίῳ ἢ ἐπ' ἄλλη τινὶ ἀρχῇ, πρὸς ἣν ἂν ὁ λόγος ἦ,
 πείσαντα οἴχεσθαι φέροντα οὐ τὰ σμικρότατα ἀλλὰ τὰ
 μέγιστα τῶν ἀθλῶν, σωτηρίαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν αὐτοῦ
 χρημάτων καὶ φίλων. τούτων οὖν χρὴ ἀντέχεσθαι, χαί-
 ρειν ἐάσαντα τὰς σμικρολογίας ταύτας, ἵνα μὴ δοκῇ
 λίαν ἀνόητος εἶναι λήρους καὶ φλυαρίας ὥσπερ νῦν με-
 ταχειριζόμενος.

XXX. ΣΩ. ὦ Ἰππία φίλε, σὺ μὲν μακάριος εἶ,
 ὅτι τε οἶσθα ἅ χρὴ ἐπιτηδεύειν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιτετή-
 δευκας ἱκανῶς, ὥς φῆς· ἐμὲ δὲ δαιμονία τις τύχη, ὥς
 C ἔοικε, κατέχει, ὅστις πλυνῶμαι μὲν καὶ ἀπορῶ ἀεί, ἐπι-
 δεικνὺς δὲ τὴν ἑμυτοῦ ἀπορίαν ὑμῖν τοῖς σοφοῖς λόγῳ
 αὐτὸ ὑπὸ ὑμῶν προπηλακίζομαι, ἐπειδὴν ἐπιδείξω. λέ-
 γετε γάρ με, ἅπερ καὶ σὺ νῦν λέγεις, ὥς ἡλίδιό τε καὶ
 σμικρὰ καὶ οὐδενὸς ἄξια πραγματεύομαι· ἐπειδὴν δὲ αὐ-
 ἀναπεισθεῖς ὑφ' ὑμῶν λέγω ἅπερ ὑμεῖς, ὥς πολὺν κρά-
 τιστόν ἐστιν οἷόν τ' εἶναι λόγον εὖ καὶ καλῶς καταστη-
 σάμενον περαίνειν ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ συλλό-
 D γῳ, ὑπὸ τε ἄλλων τινῶν τῶν ἐνθάδε καὶ ὑπὸ τούτου τοῦ
 ἀνθρώπου τοῦ ἀεί με ἐλέγχοντος πάντα κακὰ ἀκούω,
 καὶ γάρ μοι τυγχάνει ἐγγύτατα γένους ὦν καὶ ἐν τῷ αὐ-
 τῷ οἴκῳ· ἐπειδὴν οὖν εἰσέλθω οἴκαδε εἰς ἑμυτοῦ καὶ
 μου ἀκούσῃ ταῦτα λέγοντος, ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι
 τολμῶν περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων διαλέγεσθαι, οὕτω
 φανερώς ἐξελεγχόμενος περὶ τοῦ καλοῦ, ὅτι οὐδ' αὐτὸ
 τοῦτο ὃ τί ποτ' ἐστιν οἶδα. καίτοι πῶς σὺ εἶσει, φησὶν,
 E ἢ λόγον ὅστις καλῶς κατεστήσατο ἢ μή, ἢ ἄλλην προ-

ξιν ἡντινοῦν, τὸ καλὸν ἀγνοῶν; καὶ ὅποτε οὕτω διάκει-
σαι, οἷε σοι κρεῖττον εἶναι ξῆν μᾶλλον ἢ τεθνάναι; συμ-
βέβηκε δὴ μοι, ὅπερ λέγω, κακῶς μὲν ὑφ' ὑμῶν ἀκού-
ειν καὶ ὀνειδίζεσθαι, κακῶς δὲ ὑπ' ἐκείνου· ἀλλὰ γὰρ
ἴσως ἀναγκαῖον ὑπομένειν ταῦτα πάντα· οὐδὲν γὰρ
ἄτοπον, εἰ ὠφελοίμην. ἐγὼ οὖν μοι δοκῶ, ὦ Ἰππία,
ὠφελῆσθαι ἀπὸ τῆς ἀμφοτέρων ὑμῶν ὁμιλίας· τὴν γὰρ
παροιμίαν ὅ τί ποτε λέγει, τὸ χαλεπὰ τὰ καλά, δοκῶ μοι
εἰδέναι.

ΙΠΠΙΑΣ ΕΛΑΤΤΩΝ

[ἢ περὶ τοῦ ψεύδους· ἀνακρεπτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΕΥΔΙΚΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

St. I.

p.
363

I. Σὺ δὲ δὴ τί σιγᾷς, ὦ Σώκρατες, Ἰππίου τοσαῦτα ἐπιθειξάμενον, καὶ οὐχὶ ἢ συνεπαινεῖς τι τῶν εἰρημένων ἢ καὶ ἐλέγχεις, εἰ τί σοι μὴ καλῶς δοκεῖ εἰρηκέναι; ἄλλως τε ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ λελείμεθα, οἳ μάλιστα ἂν ἀντιποιησαίμεθα μετεῖναι ἡμῖν τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβῆς.

ΣΩ. Καὶ μὴν, ὦ Εὐδিকে, ἐστὶ γ' ἃ ἡδέως ἂν πυθοί-
B μην Ἰππίου ὦν νῦν δὴ ἔλεγε περὶ Ὀμήρου. καὶ γὰρ τοῦ
σοῦ πατρὸς Ἀπημάντου ἤκουον, ὅτι ἡ Ἰλιάς κάλλιον εἴη
ποίημα τῷ Ὀμήρῳ ἢ ἡ Ὀδύσσεια, τοσοῦτ' ὃν δὲ κάλλιον,
ὅσῳ ἀμείνων Ἀχιλλεὺς Ὀδυσσέως εἴη· ἐκάτερον γὰρ τού-
των [τῶν ποιημάτων] τὸ μὲν εἰς Ὀδυσσέα ἔφη πεποιή-
σθαι, τὸ δ' εἰς Ἀχιλλέα. περὶ ἐκείνου οὖν ἡδέως ἂν, εἰ
βουλομένῳ ἐστὶν Ἰππία, ἀναπυθοίμην, ὅπως αὐτῷ δοκεῖ
περὶ τοῖν ἀνδροῖν τούτοις, πότερον ἀμείνω φησὶν εἶναι,
C ἐπειδὴ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἡμῖν ἐπιδέδεικται
καὶ περὶ ποιητῶν τε ἄλλων καὶ περὶ Ὀμήρου.

II. ΕΥ. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι οὐ φθονήσει Ἰππίας, εἴαν
τι αὐτὸν ἐρωτᾷς, ἀποκρίνεσθαι. ἢ γὰρ, ὦ Ἰππία, εἴαν τι
ἐρωτᾷ σε Σωκράτης, ἀποκρινεῖ; ἢ πῶς ποιήσεις;

III. Καὶ γὰρ ἂν δεινὰ ποιοίην, ὦ Εὐδিকে, εἰ Ὀλυμ-
πίαζε μὲν εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων πανήγυριν, ὅταν τὰ

Ὀλύμπια ἤ, αἰὲ ἐπανιών οἰκοῦθεν ἐξ Ἡλιδος εἰς τὸ ἱερόν
παρέχων ἔμαυτὸν καὶ λέγοντα ὅ τι ἂν τις βούληται ὦν ἂν
ἐμοὶ εἰς ἐπίδειξιν παρεσκευασμένον ἤ, καὶ ἀποκρινόμενον
τῷ βουλομένῳ ὅ τι ἂν τις ἐρωτᾷ, νῦν δὲ τὴν Σωκράτους
ἐρώτησιν φύγοιμι.

ΣΩ. Μακάριόν γε, ὦ Ἰππία, πάθος πέπονθας, εἰ 364
ἐκάστης Ὀλυμπιάδος οὕτως εὐέλπεις ὦν περὶ τῆς ψυχῆς
εἰς σοφίαν ἀφικνεῖ εἰς τὸ ἱερόν· καὶ θαυμάσαιμ' ἂν εἴ
τις τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀθλητῶν οὕτως ἀφόβως τε καὶ
πιστευτικῶς ἔχων τῷ σώματι ἐρχεται αὐτόσε ἀγωνιούμε-
νος, ὥσπερ σὺ φῆς τῇ διανοίᾳ.

ΙΠ. Εἰκότως, ὦ Σωκράτες, ἐγὼ τοῦτο πέπονθα· ἐξ
οὗ γὰρ ἤρξamai Ὀλυμπιάσιν ἀγωνίζεσθαι, οὐδενὶ πώποτε
κρείττονι εἰς οὐδὲν ἔμαυτοῦ ἐνέτυχον.

ΙΙΙ. ΣΩ. Καλὸν γε λέγεις, ὦ Ἰππία, καὶ τῇ Ἠλείῳν
πόλει τῆς σοφίας ἀνάθημα τὴν δόξαν εἶναι τὴν σὴν καὶ
τοῖς γονεῦσι τοῖς σοῖς. ἀτὰρ τί δὴ λέγεις ἡμῖν περὶ τοῦ
Ἀχιλλέως τε καὶ τοῦ Ὀδυσσεως; πότερον ἀμείνω καὶ κατὰ
τί φῆς εἶναι; ἡνῖκα μὲν γὰρ πολλοὶ ἐνδον ἡμεν καὶ σὺ
τὴν ἐπίδειξιν ἐποιουῖς, ἀπελείφθην σου τῶν λεγομένων·
ὥκνον γὰρ ἐπανερέσθαι, διότι ὄχλος τε πολὺς ἐνδον ἦν.
καὶ μὴ σοι ἐμποδῶν εἴην ἐρωτῶν τῇ ἐπιδείξει· νυνὶ δὲ
ἐπειδὴ ἐλάττους τέ ἐσμεν καὶ Εὐδικος ὅδε κελεύει ἐρέσθαι,
εἰπέ τε καὶ δίδαξον ἡμᾶς σαφῶς, τί ἔλεγες περὶ τούτοις
τοῖν ἀνδρῶν; πῶς διέκρινες αὐτούς;

ΙΠ. Ἀλλ' ἐγὼ σοι, ὦ Σωκράτες, ἐθέλω σαφέστερον
εἰπεῖν ἢ τότε διελθεῖν ἃ λέγω καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἄλ-
λων. φημὶ γὰρ Ὅμηρον πεποιηκέναι ἄριστον μὲν ἄνδρα
Ἀχιλλέα τῶν εἰς Τροίαν ἀφικομένων, σοφώτατον δὲ Νέ-
στορα, πολυτροπώτατον δὲ Ὀδυσσεά.

ΣΩ. Βαβαί, ὦ Ἰππία· ἄρ' ἂν τί μοι χαρίσαιτο
οὐδὲ, μὴ μου καταγελαῖν, εἴαν μόγισ μανθάνω τὰ λεγόμενα

D καὶ πολλάκις ἀνερωτώ; ἀλλὰ μοι πειρῶ πράως τε καὶ εὐκόλως ἀποκρίνεσθαι.

III. Αἰσχρὸν γὰρ ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ ἄλλους μὲν αὐτὰ ταῦτα παιδεύω καὶ ἄξιῳ διὰ ταῦτα χρήματα λαμβάνειν, αὐτὸς δὲ ὑπὸ σοῦ ἐρωτώμενος μὴ συγγνώμην τ' ἔχοιμι καὶ πράως ἀποκρινοίμην.

IV. ΣΩ. Πάνυ καλῶς λέγεις. ἐγὼ γάρ τοι, ἡνίκα μὲν ἄριστον τὸν Ἀχιλλεῖα ἐφησθα πεποιῆσθαι, ἐδόκουν σου μανθάνειν ὅ τι ἐλεγες, καὶ ἡνίκα τὸν Νέστορα σοφώ-
E τатон· ἐπειδὴ δὲ τὸν Ὀδυσσεῖα εἶπες ὅτι πεποιηκὼς εἴη ὁ ποιητὴς πολυτροπώτατον, τοῦτο δ', ὥς γε πρὸς σὲ τάληθ' ἠεῖρησθαι, παντάπασιν οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγεις. καὶ μοι εἰπέ, ἂν τι ἐνθένδε μᾶλλον μάθω· ὁ Ἀχιλλεὺς οὐ πολύτροπος τῷ Ὀμήρῳ πεποιῆται;

III. Ἐκίστά γε, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἀπλούστατος, ἐπεὶ καὶ ἐν Αἰταῖς, ἡνίκα πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ αὐτοὺς δια-
λεγομένους, λέγει αὐτῷ ὁ Ἀχιλλεὺς πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα,
365 Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
χρὴ μὲν δὴ τὸν μῦθον ἀπηλεγέως ἀποειπεῖν,
ὥσπερ δὴ κρανέω τε καὶ ὥς τελέεσθαι οἶω,
[ὥς μὴ μοι τρύξητε παρήμενοι ἄλλοθεν ἄλλος.]
ἐχθρὸς γὰρ μοι κείνος ὁμῶς Αἰῖδαο πύλησιν,
B ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.
αὐτὰρ ἐγὼν ἐρέω, ὥς καὶ τετελεσμένον ἔσται.

ἐν τούτοις δηλοῖ τοῖς ἔπεσι τὸν τρόπον ἑκατέρου τοῦ ἀνδρός, ὥς ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς εἴη ἀληθής τε καὶ ἀπλοῦς, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πολύτροπος τε καὶ ψευδής· ποιεῖ γὰρ τὸν Ἀχιλλεῖα εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα λέγοντα ταῦτα τὰ ἔπη.

ΣΩ. Νῦν δὴ, ὦ Ἰππία, κινδυνεύω μανθάνειν ὅ λέγεις· τὸν πολύτροπον ψευδῇ λέγεις, ὥς γε φαίνεται.

C III. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες· τοιοῦτον γὰρ πεποίηκε

τὸν Ὀδυσσεά Ὅμηρος πολλαχοῦ καὶ ἐν Ἰλιάδι καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα.

ΣΩ. Ἐδόκει ἄρα, ὥς ἔοικεν, Ὅμηρῳ ἕτερος μὲν ἀνὴρ εἶναι ἀληθής, ἕτερος δὲ ψευδής, ἀλλ' οὐχ ὁ αὐτός.

ΙΠ. Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Ἡ καὶ σοὶ δοκεῖ αὐτῷ, ὦ Ἰππία;

ΙΠ. Πάντων μάλιστα· καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη, εἰ μή.

V. ΣΩ. Τὸν μὲν Ὅμηρον τοίνυν ξάσωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἀδύνατον ἐπανερέσθαι, τί ποτε νοῶν ταῦτα ἐποίησε D τὰ ἔπη· σὺ δ' ἐπειδὴ φαίνει ἀναδεχόμενος τὴν αἰτίαν, καὶ σοὶ συνδοκεῖ ταῦτα, ἅπερ φῆς Ὅμηρον λέγειν, ἀποκρίναι κοινῇ ὑπὲρ Ὅμηρου τε καὶ σαυτοῦ.

ΙΠ. Ἔσται ταῦτα· ἀλλ' ἐρώτα ἔμβραχυν ὃ τι βούλει.

ΣΩ. Τοὺς ψευδεῖς λέγεις οἷον ἀδυνάτους τι ποιεῖν, ὥσπερ τοὺς κάμνοντας, ἢ δυνατοὺς τι ποιεῖν;

ΙΠ. Δυνατοὺς ἐγωγε καὶ μάλα σφόδρα ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἐξαπατᾶν ἀνθρώπους.

ΣΩ. Δυνατοὶ μὲν δὴ, ὥς ἔοικεν, εἰσὶ κατὰ τὸν σὸν E λόγον καὶ πολύτροποι· ἦ γάρ;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Πολύτροποι δ' εἰσὶ καὶ ἀπατεῶνες ὑπὸ ἡλιθιότητος καὶ ἀφροσύνης, ἢ ὑπὸ πανουργίας καὶ φρονήσεώς τινος;

ΙΠ. Ὑπὸ πανουργίας πάντων μάλιστα καὶ φρονήσεως.

ΣΩ. Φρόνιμοι μὲν ἄρα εἰσὶν, ὥς ἔοικεν.

ΙΠ. Ναὶ μὰ Δία, λίαν γε.

ΣΩ. Φρόνιμοι δὲ ὄντες οὐκ ἐπίστανται ὃ τι ποιῶσιν, ἢ ἐπίστανται;

ΙΠ. Καὶ μάλα σφόδρα ἐπίστανται· διὰ ταῦτα καὶ κακουργοῦσιν.

ΣΩ. Ἐπιστάμενοι δὲ ταῦτα ἃ ἐπίστανται πότερον ἀμαθεῖς εἰσὶν ἢ σοφοί;

366 ΠΙ. Σοφοὶ μὲν οὖν αὐτά γε ταῦτα, ἔξαπατᾷν.

VI. ΣΩ. Ἐχε δὴ· ἀναμνησθῶμεν τί ἐστὶν ὃ λέγεις. τοὺς ψευδεῖς φῆς εἶναι δυνατοὺς καὶ φρονίμους καὶ ἐπιστήμονας καὶ σοφοὺς εἰς ἅπερ ψευδεῖς;

ΠΙ. Φημί γάρ οὖν.

ΣΩ. Ἄλλους δὲ τοὺς ἀληθεῖς τε καὶ ψευδεῖς, καὶ ἐναντιωτάτους ἀλλήλοις;

ΠΙ. Λέγω ταῦτα.

ΣΩ. Φέρε δὴ· τῶν μὲν δυνατῶν τινὲς καὶ σοφῶν, ὡς ἔοικεν, εἰσὶν οἱ ψευδεῖς κατὰ τὸν σὸν λόγον.

ΠΙ. Μάλιστα γε.

B ΣΩ. Ὅταν δὲ λέγῃς δυνατοὺς καὶ σοφοὺς εἶναι τοὺς ψευδεῖς εἰς αὐτὰ ταῦτα, πότερον λέγεις δυνατοὺς εἶναι ψεύδεσθαι, ἐὰν βούλωνται, ἢ ἀδυνάτους εἰς ταῦτα ἅπερ ψεύδονται;

ΠΙ. Δυνατοὺς ἔγωγε.

ΣΩ. Ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἄρα εἰρησθαι, οἱ ψευδεῖς εἰς σοφοὶ τε καὶ δυνατοὶ ψεύδεσθαι.

ΠΙ. Ναί.

ΣΩ. Ἀδύνατος ἄρα ψεύδεσθαι ἀνὴρ καὶ ἀμαθὴς οὐκ ἂν εἴη ψευδής.

ΠΙ. Ἐχει οὕτως.

ΣΩ. Δυνατὸς δὲ γ' ἐστὶν ἕκαστος ἄρα, ὃς ἂν ποιῇ
C τότε ὃ ἂν βούληται, ὅταν βούληται· οὐχ ὑπὸ νόσου λέγω ἐξειργόμενος οὐδὲ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ ὥσπερ σὺ δυνατὸς εἰ γράφαι τοῦμόν ὄνομα, ὅταν βούλῃ, οὕτω λέγω· ἄρ' οὐχ, ὃς ἂν οὕτως ἔχῃ, καλεῖς σὺ δυνατόν;

ΠΙ. Ναί.

VII. ΣΩ. Λέγε δὴ μοι, ὦ Ἰππία, οὐ σὺ μέντοι ἔμπειρος εἰ λογισμῶν καὶ λογιστικῆς;

Δημόκριτῃ Κενταύρῃ Βιβλιοθηκῇ Βεροῦνης

ΙΠ. Πάντων μάλιστα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ καί τις σε ἔροιτο, τὰ τρις ἑπτακόσια ὁπόσος ἐστὶν ἀριθμός, εἰ βούλοιο, πάντων τάχιστα καὶ μάλιστα ἂν εἴποις ἀληθῆ περὶ τούτου; D

ΙΠ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἄρα ὅτι δυνατώτατός τε εἰ καὶ σοφώτατος κατὰ ταῦτα;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Πότερον οὖν σοφώτατός τε εἰ καὶ δυνατώτατος μόνον, ἢ καὶ ἄριστος ταῦτα ἅπερ δυνατώτατός τε καὶ σοφώτατος, τὰ λογιστικά;

ΙΠ. Καὶ ἄριστος δῆπον, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ ἀληθῆ σὺ ἂν δυνατώτατα εἴποις περὶ τούτων ἢ γάρ;

ΙΠ. Οἶμαι ἔγωγε.

ΣΩ. Τί δὲ τὰ ψευδῆ περὶ τῶν αὐτῶν τούτων; καὶ ἔμοι, ὥσπερ τὰ πρότερα γενναίως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀποκρίναι, ὦ Ἰππία· εἰ τις σε ἔροιτο, τὰ τρις ἑπτακόσια πόσα ἐστί, πότερον σὺ ἂν μάλιστα ψεύδοιο καὶ αἰὲ κατὰ ταῦτα ψευδῆ λέγοις περὶ τούτων, βουλόμενος ψεύδεσθαι καὶ μηδέποτε ἀληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἢ ὁ ἀμαθὴς εἰς λογισμούς 367 δύναιτ' ἂν σοῦ μᾶλλον ψεύδεσθαι βουλομένου; ἢ ὁ μὲν ἀμαθὴς πολλάκις ἂν βουλόμενος ψευδῆ λέγειν ἀληθῆ ἂν εἴποι ἄκων, εἰ τύχοι, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι, σὺ δὲ ὁ σοφός, εἴπερ βούλοιο ψεύδεσθαι, αἰὲ ἂν κατὰ τὰ αὐτὰ ψεύδοιο;

ΙΠ. Ναί, οὕτως ἔχει, ὥς σὺ λέγεις.

ΣΩ. Ὁ ψευδὴς οὖν πότερον περὶ μὲν τᾶλλα ψευδὴς ἐστίν, οὐ μέντοι περὶ ἀριθμόν, οὐδὲ ἀριθμῶν ἂν ψεύσαιο;

ΙΠ. Καὶ ναὶ μὰ Δία περὶ ἀριθμόν.

VIII. ΣΩ. Θῶμεν ἄρα καὶ τοῦτο, ὦ Ἰππία, περὶ λογισμόν τε καὶ ἀριθμόν εἶναι τινα ἄνθρωπον ψευδῆ; B

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Τίς οὖν ἂν εἴη οὗτος; οὐχὶ δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ, εἴπερ μέλλει ψευδῆς ἔσεσθαι, ὥς σὺ ἄρτι ὡμολόγεις, δυνατὸν εἶναι ψεύδεσθαι; ὁ γὰρ ἀδύνατος ψεύδεσθαι, εἰ μέμνησαι, ὑπὸ σοῦ ἐλέγετο ὅτι οὐκ ἂν ποτε ψευδῆς γένοιτο.

ΙΠ. Ἀλλὰ μέμνημαι, καὶ ἐλέχθη οὕτως.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἄρτι ἐφάνης σὺ δυνατώτατος ὢν ψεύδεσθαι περὶ λογισμῶν;

ΙΠ. Ναί, ἐλέχθη γέ τοι καὶ τοῦτο.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν καὶ δυνατώτατος εἰ ἀληθῆ λέγειν περὶ λογισμῶν,

ΙΠ. Πάνν γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς ψευδῆ καὶ ἀληθῆ λέγειν περὶ λογισμῶν δυνατώτατος· οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ἀγαθὸς περὶ τούτων, ὁ λογιστικός.

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Τίς οὖν ψευδῆς περὶ λογισμὸν γίνεται, ὡς Ἰππία, ἄλλος ἢ ὁ ἀγαθός; ὁ αὐτὸς γὰρ καὶ δυνατός· οὗτος δὲ καὶ ἀληθής.

ΙΠ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ὅρας οὖν, ὅτι ὁ αὐτὸς ψευδῆς τε καὶ ἀληθής περὶ τούτων, καὶ οὐδὲν ἀμείνων ὁ ἀληθής τοῦ ψευδοῦς; ὁ αὐτὸς γὰρ δήπου ἐστὶ καὶ οὐκ ἐναντιώτατα ἔχει, ὥσπερ σὺ ᾧον ἄρτι.

ΙΠ. Οὐ φαίνεται ἐνταῦθά γε.

ΣΩ. Βούλει οὖν σκεψώμεθα καὶ ἄλλοθι;

ΙΠ. Εἰ [ἄλλως] γε σὺ βούλει.

ΙΧ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γεωμετρίας ἐμπειρος εἶ;

ΙΠ. Ἐργωγε.

ΣΩ. Τί οὖν; οὐ καὶ ἐν γεωμετρίᾳ οὕτως ἔχει· ὁ αὐτὸς δυνατώτατος ψεύδεσθαι καὶ ἀληθῆ λέγειν περὶ τῶν διαγραμμάτων, ὁ γεωμετρικός;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Περὶ ταῦτα οὖν ἀγαθὸς ἄλλος τις ἢ οὗτος;

ΙΠ. Οὐκ ἄλλος.

E

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς γεωμέτρης δυνατώτατός γε ἀμφοτέρερα; καὶ εἶπερ τις ἄλλος ψευδὴς περὶ διαγράμματα, οὗτος ἂν εἴη, ὁ ἀγαθός; οὗτος γὰρ δυνατός, ὁ δὲ κακὸς ἀδύνατος ἦν ψεύδεσθαι· ὥστε οὐκ ἂν γένοιτο ψευδὴς ὁ μὴ δυνάμενος ψεύδεσθαι, ὡς ὁμολόγηται.

ΙΠ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τὸν τρίτον ἐπισκεψώμεθα, τὸν ἀστρονόμον· ἥς αὖ σὺ τέχνης ἐτι μᾶλλον ἐπιστήμων οἶε εἶναι ἢ τῶν ἔμπροσθεν· ἢ γάρ, ὦ Ἰππία;

368

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ταῦτά ταῦτά ἐστιν;

ΙΠ. Εἰκός γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ἄρα εἶπερ τις καὶ ἄλλος ψευδὴς, ὁ ἀγαθὸς ἀστρονόμος ψευδὴς ἐσται, ὁ δυνατὸς ψεύδεσθαι. οὐ γὰρ ὅ γε ἀδύνατος· ἀμαθὴς γάρ.

ΙΠ. Φαίνεται οὕτως.

ΣΩ. Ὁ αὐτὸς ἄρα καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ ἀληθὴς τε καὶ ψευδὴς ἐσται.

ΙΠ. Ἐοικεν.

Χ. ΣΩ. Ἴθι δὴ, ὦ Ἰππία, ἀνέδην οὕτως ἐπίσκειναι κατὰ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, εἰ ποῦ ἐστιν ἄλλως ἔχον ἢ Β οὕτως. πάντως δὲ πλείστας τέχνας πάντων σοφώτατος εἰ ἀνθρώπων, ὥς ἐγὼ ποτὲ σου ἤκουον μεγαλυνουμένου, πολλὴν σοφίαν καὶ ζηλωτὴν σαυτοῦ διεξιόντος ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ ταῖς τραπέζαις. ἔφησθα δὲ ὀφικέσθαι ποτὲ εἰς Ὀλυμπίαν ἃ εἶχες περὶ τὸ σῶμα ἅπαντα σαυτοῦ ἔργα ἔχων· πρῶτον μὲν δακτύλιον — ἐντεῦθεν γὰρ ἦρχου — ὃν εἶχες σαυτοῦ ἔχειν ἔργον, ὥς ἐπιστάμενος δακτυλίους γλύφειν, Γ καὶ ἄλλην σφραγίδα σὸν ἔργον, καὶ στλεγγίδα καὶ λήκυ-

θον, ἃ αὐτὸς εἰργάσω· ἔτι τὰ ὑποδήματα ἃ εἶχες ἔφησθα αὐτὸς σκυτοτομήσαι, καὶ τὸ ἱμάτιον ὑφῆναι καὶ τὸν χιτωνίσκον· καὶ ὃ γε πᾶσιν ἔδοξεν ἀποπώτατον καὶ σοφίας πλείστης ἐπίδειγμα, ἐπειδὴ τὴν ζώνην ἔφησθα τοῦ χιτωνίσκου, ἣν εἶχες, εἶναι μὲν οἶαι αἱ Περσικαὶ τῶν πολυτελῶν, ταύτην δὲ αὐτὸς πλέξαι· πρὸς δὲ τούτοις ποιήματα ἔχων ἐλθεῖν, καὶ ἔπη καὶ τραγωδίας καὶ διθυράμβους, καὶ
 D καταλογάδην πολλοὺς λόγους καὶ παντοδαποὺς συγκεϊμένους· καὶ περὶ τῶν τεχνῶν δὴ ὧν ἄρτι ἐγὼ ἔλεγον ἐπιστήμων ἀφικέσθαι διαφερόντως τῶν ἄλλων, καὶ περὶ ὁρθομῶν καὶ ἁρμοσιῶν καὶ γραμμάτων ὁρθότητος, καὶ ἄλλα ἔτι πρὸς τούτοις πάνυ πολλὰ, ὥς ἐγὼ δοκῶ μνημονεύειν· καίτοι τό γε μνημονικὸν ἐπελαθόμεν σου, ὥς εἴοικε, τέχνημα, ἐν ᾧ σὺ οἶε λαμπρότατος εἶναι· οἶμαι δὲ καὶ ἄλλα
 E πᾶμπολλα ἐπιτελεῖσθαι. ἀλλ' ὅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ εἰς τὰς σπαντοῦ τέχνας βλέψας — ἱκαναὶ δέ — καὶ εἰς τὰς τῶν ἄλλων εἰπέ μοι, εἴαν που εὗρης ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἐμοί τε καὶ σοί, ὅπου ἐστὶν ὁ μὲν ἀληθής, ὁ δὲ ψευδής, χωρὶς καὶ οὐχ ὁ αὐτός; ἐν ᾗ τιμὴ βούλει σοφία τοῦτο
 369 σκέψαι ἢ πανουργία ἢ ὁτιοῦν χαίρεις ὀνομάζων· ἀλλ' οὐχ εὗρήσεις, ὦ ἑταῖρε· οὐ γὰρ ἐστὶν· ἐπεὶ σὺ εἶπέ.

XI. III. Ἄλλ' οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, νῦν γε οὕτως.

ΣΩ. Οὐδὲ γε ἔξεις, ὥς ἐγὼμαι· εἰ δ' ἐγὼ ἀληθῆ λέγω, μέμνησαι ὃ ἡμῖν συμβαίνει ἐκ τοῦ λόγου, ὦ Ἰππία.

III. Οὐ πάνυ τι ἐννοῶ, ὦ Σώκρατες, ὃ λέγεις.

ΣΩ. Νυνὶ γὰρ ἴσως οὐ χρῆ τῷ μνημονικῷ τεχνήματι· δηλοῦν γὰρ ὅτι οὐκ οἶε δεῖν· ἀλλ' ἐγὼ σε ὑπομνήσω. οἶσθα ὅτι τὸν μὲν Ἀχιλλεὺς ἔφησθα ἀληθῆ εἶναι, τὸν δὲ
 B Ὀδυσσεὺς ψευδῆ καὶ πολύτροπον;

III. Ναί.

ΣΩ. Νῦν οὖν αἰσθάνει, ὅτι ἀναπέφανται ὁ αὐτὸς ὧν ψευδής τε καὶ ἀληθής, ὥστε εἰ ψευδής ὁ Ὀδυσσεὺς ἦν,

καὶ ἀληθὴς γίγνεται, καὶ εἰ ἀληθὴς ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ψευ-
δὴς, καὶ οὐ διάφοροι ἀλλήλων οἱ ἄνδρες οὐδ' ἐναντίοι,
ἀλλ' ὅμοιοι;

ΙΠ. ὦ Σώκρατες, αἰεὶ σὺ τινες τοιοῦτους πλέκεις
λόγους, καὶ ἀπολαμβάνων, ὃ ἂν ἡ δυσχερέστατον τοῦ λό-
γου, τούτου ἔχει κατὰ σμικρὸν ἐφαπτόμενος, καὶ οὐχ ὅλῳ
ἀγωνίζει τῷ πράγματι, περὶ ὅτου ἂν ὁ λόγος ἦ· ἐπεὶ καὶ
νῦν, ἐὰν βούλῃ, ἐπὶ πολλῶν τεκμηρίων ἀποδείξω σοι
ἱκανῶ λόγῳ Ὅμηρον Ἀχιλλέα πεποιημένον ἀμείνω Ὀδυσ-
σέως καὶ ἄψευδῃ, τὸν δὲ δολερόν τε καὶ πολλὰ ψευδόμε-
νον καὶ χείρω Ἀχιλλέως. εἰ δὲ βούλει, σὺ αὖ ἀντιπαρά-
βαλε λόγον παρὰ λόγον, ὥς ὁ ἕτερος ἀμείνων ἐστὶ καὶ
μᾶλλον εἰσονται οὗτοι, ὁπότερος ἀμείνων λέγει.

ΧΙΙ. ΣΩ. ὦ Ἰππία, ἐγὼ τοι οὐκ ἀμφισβητῶ μὴ
οὐχὶ σὲ εἶναι σοφώτερον ἢ ἐμέ· ἀλλ' αἰεὶ εἰώθα. ἐπειδὴν
τις λέγῃ τι, προσέχειν τὸν νοῦν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴν
μοι δοκῇ σοφὸς εἶναι ὁ λέγων, καὶ ἐπιθυμῶν μαθεῖν ὅ τι
λέγει διαπυνθάνομαι καὶ ἐπανασκοπῶ καὶ συμβιβάζω τὰ
λεγόμενα, ἵνα μάθω· ἐὰν δὲ φανῇ μοι δοκῇ μοι εἶναι ὁ
λέγων, οὔτε ἐπανερωτῶ οὔτε μοι μέλει ὧν λέγει. καὶ γινώ-
σκει τούτῳ οὐς ἂν ἐγὼ ἡγῶμαι σοφοὺς εἶναι· εὐρήσεις γάρ
με λιπαρῇ ὄντα περὶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τούτου καὶ πυνθα-
νόμενον παρ' αὐτοῦ, ἵνα μαθῶν τι ὠφελῇται. ἐπεὶ καὶ
νῦν ἐννεόηκα σοῦ λέγοντος, ὅτι ἐν τοῖς ἐπεσιν οἷς σὺ
ἄρτι ἔλεγες, ἐνδεικνύμενος τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸν Ὀδυσσεά
λέγειν ὥς ἀλαξόνα ὄντα, ἄτοπόν μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ σὺ
ἀληθῆ λέγεις, ὅτι ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς οὐδαμοῦ φαίνεται ψευ-
σάμενος, ὁ πολύτροπος, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς πολύτροπός τις
φαίνεται κατὰ τὸν σὸν λόγον· ψεύδεται γοῦν, προειπὼν
γὰρ ταῦτα τὰ ἔπη, ἅπερ καὶ σὺ εἶπες ἄρτι.

ἔχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Αἰδάο πύλῃσιν,
ὃς χ' ἕτερον μὲν κεύθῃ ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπῃ,

B ὀλίγον ὕστερον λέγει, ὥς οὐτ' ἂν ἀναπεισθῇ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως τε καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος οὔτε μένοι τὸ παρά-
παν ἐν τῇ Τροίᾳ, ἀλλ'

αἴριον ἰσὰ Διὶ ῥέξας, φησί, καὶ πᾶσι θεοῖσιν,
νηήσας εὐ νῆας, ἐπὴν ἄλαδε προερύσσω,
ὄψαι, αἱ κ' ἐθέλησθα καὶ αἱ κέν τοι τὰ μεμήλη,
ἦρι μάλ' Ἑλλήσποντον ἐπ' ἰχθυόεντα πλεούσας
C νῆας ἐμάς, ἐν δ' ἀνδρας ἐρεσσέμεναι μεμαῶτας·
εἰ δέ κεν εὐπλοῖην δώῃ κλυτὸς Ἑννοσίγαιος,
ἡματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἱκοίμην.

ἔτι δὲ πρότερον τούτων πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα λοιδορού-
μενος εἶπε·

νῦν δ' εἰμι Φθίηνδ', ἐπειὴ πολὺ λωϊόν ἐστιν
οἴκαδ' ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' ὄϊω

D ἐνθάδ' ἄτιμος ἔων ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξιν.

ταῦτα εἰπὼν τοτὲ μὲν ἐναντίον τῆς στρατιᾶς ἀπάσης, τοτὲ
δὲ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἐταίρους, οὐδαμοῦ φαίνεται οὔτε
παρασκευασάμενος οὐτ' ἐπιχειρήσας καθέλκειν τὰς ναῦς
ὥς ἀποπλευσούμενος οἴκαδε, ἀλλὰ πάνν γενναίως ὀλιγω-
ρῶν τοῦ τάληθῃ λέγειν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Ἰππία, καὶ ἐξ
ἀρχῆς σε ἡρόμην ἀπορῶν, ὁπότερος τούτοις τοῖν ἀνδρῶν

E ἀμείνων πεποιήται τῷ ποιητῇ, καὶ ἡγούμενος ἀμφοτέρω
ἀρίστῳ εἶναι καὶ δύσκριτον ὁπότερος ἀμείνων εἴη καὶ
περὶ ψεύδους καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς· ἀμφο-
τέρω γὰρ καὶ κατὰ τοῦτο παραπλησίω ἐστόν.

XIII. III. Οὐ γὰρ καλῶς σκοπεῖς, ὦ Σώκρατες. ἃ
μὲν γὰρ ὁ Ἀχιλλεὺς ψεύδεται, οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς φαίνεται
ψευδόμενος ἀλλ' ἄκων, διὰ τὴν συμφορὰν τὴν τοῦ στρα-
τοπέδου ἀναγκασθεὶς καταμεῖναι καὶ βοηθῆσαι· ἃ δὲ ὁ
Ὀδυσσεύς, ἐκῶν τε καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς.

ΣΩ. Ἐξαπατᾷς με, ὦ φίλτατε Ἰππία, καὶ αὐτὸς τὸν
Ὀδυσσεά μιμεῖ.

ΙΠ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες· λέγεις δὲ δὴ τί καὶ 371
πρὸς τί;

ΣΩ. Ὅτι οὐκ ἐξ ἐπιβουλῆς φῆς τὸν Ἀχιλλεῖα ψεύδε-
σθαι, ὅς ἦν οὕτω γόης καὶ ἐπίβουλος πρὸς τῇ ἀλαζονείᾳ,
ὡς πεποίηκεν Ὅμηρος, ὥστε καὶ τοῦ Ὀδυσσεῶς τοσοῦτον
φαίνεται φρονεῖν πλέον πρὸς τὸ θραδίως λανθάνειν αὐτὸν
ἀλαζονευόμενος, ὥστε ἐναντίον αὐτοῦ αὐτὸς ἑαυτῷ ἐτόλ-
μα ἐναντία λέγειν καὶ ἐλάνθανε τὸν Ὀδυσσεά· οὐδὲν γοῦν
φαίνεται εἰπῶν πρὸς αὐτὸν ὡς αἰσθανόμενος αὐτοῦ ψευ- B
δομένου ὃ Ὀδυσσεύς.

ΙΠ. Ποῖα δὴ ταῦτα λέγεις, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐκ οἶσθα ὅτι λέγων ὕστερον, ἢ ὡς πρὸς τὸν
Ὀδυσσεά ἔφη ἅμα τῇ ἡοὶ ἀποπλευσεῖσθαι, πρὸς τὸν
Αἴαντα οὐκ αὖ φησὶν ἀποπλευσεῖσθαι, ἀλλὰ ἄλλα λέγει;

ΙΠ. Ποῦ δὴ;

ΣΩ. Ἐν οἷς λέγει

οὐ γὰρ πρὶν πολέμοιο μεδήσομαι αἱματόεντος,
πρὶν γ' υἱὸν Πριάμοιο δαΐφρονος· Ἐκτορα δῖον, C
Μυρμιδόνων ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθαι
κτείνοντ' Ἀργεῖους, κατὰ τε σμῦξαι πυρὶ νῆας·
ἀμφὶ δέ μιν τῇ μῇ κλισίῃ καὶ νηϊ μελαίνῃ
Ἐκτορα καὶ μεμαῶτα μάχης σχήσεσθαι ὄϊω.

σὺ δὲ οὖν, ὦ Ἰππία, πότερον οὕτως ἐπιλήσμονα οἶε εἶναι
τὸν τῆς Θέτιδος τε καὶ ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Χείρωνος ἰ-
πεπαιδευμένον, ὥστε ὀλίγον πρότερον λοιδοροῦντα τοὺς
ἀλαζόνας τῇ ἐσχάτῃ λοιδορίᾳ αὐτὸν παραχοῆμα πρὸς μὲν
τὸν Ὀδυσσεά φάναι ἀποπλευσεῖσθαι, πρὸς δὲ τὸν Αἴαντα
μενεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλεύοντά τε καὶ ἡγούμενον ἀρ-
χαῖον εἶναι τὸν Ὀδυσσεά καὶ αὐτοῦ αὐτῷ τούτῳ τῷ τε-
χναΐζειν τε καὶ ψεύδεσθαι περιέσεσθαι;

XIV. ΙΠ. Οὐκ οὐν ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ
καὶ αὐτὰ ταῦτα ὑπὸ εὐηθείας ἀναπεισθεῖς πρὸς τὸν E

Αἶντα ἄλλα εἶπεν ἢ πρὸς τὸν Ὀδυσσεά· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἃ τε ἀληθῇ λέγει, ἐπιβουλεύσας αἰεὶ λέγει, καὶ ὅσα ψεύδεται, ὡσαύτως.

ΣΩ. Ἀμείνων ἄρ' ἐστίν, ὥς ἔοικεν, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀχιλλέως.

ΙΠ. Ἡκιστά γε δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἄρτι ἐφάνησαν οἱ ἐκόντες ψευδομένοι βελτίους ἢ οἱ ἄκοντες;

ΙΠ. Καὶ πῶς ἄν, ὦ Σώκρατες, οἱ ἐκόντες ἀδικοῦντες 372 καὶ ἐκόντες ἐπιβουλεύσαντες καὶ κακὰ ἐργασάμενοι βελτίους ἂν εἶεν τῶν ἀκόντων, οἷς πολλὴ δοκεῖ συγγνώμη εἶναι, εἴαν μὴ εἰδῶς τις ἀδικήσῃ ἢ ψεύσῃται ἢ ἄλλο τι κακὸν ποιήσῃ; καὶ οἱ νόμοι δήπου πολλὸν χαλεπώτεροί εἰσι τοῖς ἐκοῦσι κακὰ ἐργαζομένοις καὶ ψευδομένοις ἢ τοῖς ἄκουσιν.

XV. ΣΩ. Ὅρας, ὦ Ἰππία, ὅτι ἐγὼ ἀληθῇ λέγω, B λέγων ὥς λιπαρῆς εἰμι πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τῶν σοφῶν; καὶ κινδυνεύω ἔν μόνον ἔχειν τοῦτο ἀγαθόν, τὰλλα ἔχων πάνυ γε φαῦλα· τῶν μὲν γὰρ πραγμάτων ἢ ἔχει ἔσφαλμαι, καὶ οὐκ οἶδ' ὅπῃ ἐστί. τεκμήριον δέ μοι τούτου ἵκανόν, ὅτι ἐπειδὴν συγγένωμαί τῳ ὑμῶν τῶν εὐδοκιμούντων ἐπὶ σοφίᾳ καὶ οἷς οἱ Ἕλληνες πάντες μάρτυρές εἰσι τῆς σοφίας, φαίνομαι οὐδὲν εἰδῶς· οὐδὲν γάρ μοι δοκεῖ τῶν αὐτῶν καὶ ὑμῖν, ὥς ἔπος εἰπεῖν· καίτοι τί μείζον ἀμα- C θίας τεκμήριον, ἢ ἐπειδὴν τις σοφοῖς ἀνδράσι διαφέρεται; ἔν δὲ τοῦτο θαυμάσιον ἔχω ἀγαθόν, ὅ με σώζει· οὐ γὰρ αἰσχύνομαι μανθάνων, ἀλλὰ πυνθάνομαι καὶ ἐρωτᾷ καὶ χάριν πολλὴν ἔχω τῷ ἀποκρινομένῳ, καὶ οὐδένα πώποτε ἀπεστέρησα χάριτος. οὐ γὰρ πώποτε ἔξαρκος ἐγενόμην μαθὼν τι, ἑμαυτοῦ ποιούμενος τὸ μάθημα εἶναι ὥς εὖρημα· ἀλλ' ἐγκωμιάζω τὸν διδάξαντά με ὥς σοφὸν ὄντα, ἀποφαίνων ἃ ἔμαθον παρ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ νῦν

ἂν σὺ λέγεις οὐχ ὁμολογῶ σοι, ἀλλὰ διαφέρομαι πάνν σφό- D
δρα· καὶ τοῦτ' εὖ οἶδα ὅτι δι' ἐμὲ γίγνεται, ὅτι τοιοῦτός
εἰμι οἷός περ εἰμι, ἵνα μὴδὲν ἑμαυτὸν μείζον εἰπῶ. ἐμοὶ
γὰρ φαίνεται, ὡς Ἰππία, πᾶν τούναντίον ἢ ὃ σὺ λέγεις· οἱ
βλάπτοντες τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀδικοῦντες καὶ ψευδό-
μενοι καὶ ἑξαπατῶντες καὶ ἁμαρτάνοντες ἐκόντες, ἀλλὰ
μὴ ἄκοντες, βελτίους εἶναι ἢ οἱ ἄκοντες. ἐνίοτε μέντοι καὶ
τούναντίον δοκεῖ μοι τούτων καὶ πλανῶμαι περὶ ταῦτα,
δῆλον ὅτι διὰ τὸ μὴ εἰδέναι· νυνὶ δὲ ἐν τῷ παρόντι μοι E
ὥσπερ κατηβολὴ περιελήλυθε, καὶ δοκοῦσί μοι οἱ ἐκόντες
ἑξαμαρτάνοντες περὶ τι βελτίους εἶναι τῶν ἄκόντων.
αἰτιῶμαι δὲ τοῦ νῦν παρόντος παθήματος τοὺς ἐμπρο-
σθεν λόγους αἰτίους εἶναι, ὥστε φαίνεσθαι νῦν ἐν τῷ
παρόντι τοὺς ἄκοντας τούτων ἕκαστα ποιοῦντας πονηρο-
τέρους ἢ τοὺς ἐκόντας. σὺ οὖν χάρισαι καὶ μὴ φθονήσης
ἰάσασθαι τὴν ψυχὴν μου· πολὺ γὰρ τοι μείζον με ἀγαθὸν
ἐργάσει ἁμαθίας παύσας τὴν ψυχὴν ἢ νόσου τὸ σῶμα. 373
μακρὸν μὲν οὖν λόγον εἰ θέλεις λέγειν, προλέγω σοι, ὅτι
οὐκ ἂν με ἰάσαιο — οὐ γὰρ ἂν ἀκολουθήσαιμι — ὥσπερ
δὲ ἄρτι εἰ θέλεις μοι ἀποκρίνεσθαι, πάνν ὀνήσεις, οἶμαι
δὲ οὐδ' αὐτὸν σὲ βλαβήσεσθαι. δικαίως δ' ἂν καὶ σὲ παρα-
καλοίην, ὡς πατὴρ Ἀπημάντων· σὺ γὰρ με ἐπήρας Ἰππία δια-
λέγεσθαι· καὶ νῦν, ἔάν μὴ μοι ἐθέλῃ Ἰππίας ἀποκρίνε-
σθαι, δεῖν αὐτοῦ ὑπὲρ ἐμοῦ.

ΕΤ. Ἄλλ', ὡς Σώκρατες, οἶμαι οὐδὲν δεήσεισθαι Ἰπ-
πίαν τῆς ἡμετέρας δεήσεως· οὐ γὰρ τοιαῦτα αὐτῷ ἐστὶ B
τὰ προειρημένα, ἀλλ' ὅτι οὐδενὸς ἂν φύγοι ἀνδρὸς ἐρω-
τησιν. ἢ γὰρ, ὡς Ἰππία; οὐ ταῦτα ἦν ἃ ἔλεγες;

ΙΠ. Ἐγώ γε· ἀλλὰ Σωκράτης, ὡς Εὐδίκης, αἰετάρῃται
ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἔοικεν ὥσπερ κακουργοῦντι.

ΣΩ. Ὡς βέλτιστε Ἰππία, οὐτι ἐκὼν γε ταῦτα ἐγὼ
ποιῶ· σοφὸς γὰρ ἂν ἦν καὶ δεινὸς κατὰ τὸν σὸν λόγον·

ἀλλὰ ἄκων, ὥστε μοι συγγνώμην ἔχε· φῆς γὰρ αὐτὸ δεῖν,
ὅς ἂν κακουργῇ ἄκων, συγγνώμην ἔχειν.

C ΕΥ. Καὶ μηδαμῶς γε, ὦ Ἰππία, ἄλλως ποιεῖ, ἀλλὰ
καὶ ἡμῶν ἕνεκα καὶ τῶν προειρημένων σοι λόγων ἀποκρι-
νους ἃ ἂν σε ἐρωτᾷ Σωκράτης.

ΙΠ. Ἄλλ' ἀποκρινοῦμαι, σοῦ γε δεομένου. ἀλλ'
ἐρώτα ὅ τι βούλει.

XVI. ΣΩ. Καὶ μὴν σφόδρα γε ἐπιθυμῶ, ὦ Ἰππία,
διασκέψασθαι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον, πότεροί ποτε ἀμεί-
νους, οἱ ἐκόντες ἢ οἱ ἄκοντες ἀμαρτάνοντες. οἶμαι οὖν
ἐπὶ τὴν σκέψιν ὀρθότατ' ἂν ὥδε ἐλθεῖν. ἀλλ' ἀποκρίναι
καλεῖς τινα δρομέα ἀγαθόν;

D ΙΠ. Ἔγωγε.

ΣΩ. Καὶ κακόν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς μὲν ὁ εὖ θέων, κακὸς δὲ ὁ
κακῶς;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ βραδέως θέων κακῶς θεῖ, ὁ δὲ τα-
χέως εὖ;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Ἐν δρόμῳ μὲν ἄρα καὶ τῷ θεῖν τάχος μὲν ἀγα-
θόν, βραδυτῆς δὲ κακόν;

ΙΠ. Ἀλλὰ τί μέλλει;

ΣΩ. Πότερος οὖν ἀμείνων δρομευς, ὁ ἐκὼν βρα-
δέως θεῖων ἢ ὁ ἄκων;

ΙΠ. Ὁ ἐκὼν.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν οὐ ποιεῖν τί ἐστὶ τὸ θεῖν;

ΙΠ. Ποιεῖν μὲν οὖν.

E ΣΩ. Εἰ δὲ ποιεῖν, οὐ καὶ ἐργάζεσθαι τι;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Ὅ κακῶς ἄρα θέων κακὸν καὶ αἰσχροὺν ἐν δρόμῳ τοῦτο ἐργάζεται;

ΙΠ. Κακὸν· πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Κακῶς δὲ θεῖ ὁ βραδέως θέων;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεὺς ἔκων το κακὸν τοῦτο ἐργάζεται καὶ τὸ αἰσχρόν, ὁ δὲ κακὸς ἄκων;

ΙΠ. Ἐοικέ γε.

ΣΩ. Ἐν δρόμῳ μὲν ἄρα πονηρότερος ὁ ἄκων κακὰ ἐργαζόμενος ἢ ὁ ἔκων;

ΙΠ. Ἐν δρόμῳ γε.

ΣΩ. Τί δ' ἐν πάλῃ; πότερος παλαιστῆς ἀμείνων, ὁ 374 ἔκων πίπτων ἢ ὁ ἄκων;

ΙΠ. Ὁ ἔκων, ἔοικεν.

ΣΩ. Πονηρότερον δὲ καὶ αἰσχίον ἐν πάλῃ τὸ πίπτειν ἢ τὸ καταβάλλειν;

ΙΠ. Τὸ πίπτειν.

ΣΩ. Καὶ ἐν πάλῃ ἄρα ὁ ἔκων τὰ πονηρὰ καὶ αἰσχροὰ ἐργαζόμενος βελτίων παλαιστῆς ἢ ὁ ἄκων.

ΙΠ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Τί δὲ ἐν τῇ ἄλλῃ πάσῃ τῇ τοῦ σώματος χρεία; οὐχ ὁ βελτίων τὸ σῶμα δύναται ἀμφοτέρω ἐργάζεσθαι, καὶ τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἀσθενῆ, καὶ τὰ αἰσχροὰ καὶ τὰ καλὰ· B ὥστε ὅταν κατὰ τὸ σῶμα πονηρὰ ἐργάζεται, ἔκων ἐργάζεται ὁ βελτίων τὸ σῶμα, ὁ δὲ πονηρότερος ἄκων;

ΙΠ. Ἐοικε κατὰ τὴν ἰσχὺν οὕτως ἔχειν.

ΣΩ. Τί δὲ κατ' εὐσχημοσύνην, ὦ Ἰππία; οὐ τοῦ βελτίονος σώματός ἐστιν ἐκόντος τὰ αἰσχροὰ καὶ πονηρὰ σχήματα σχηματίζειν, τοῦ δὲ πονηροτέρου ἄκοντος; ἢ πῶς σοι δοκεῖ;

ΙΠ. Οὕτως.

ΣΩ. Καὶ ἀσχημοσύνη ἄρα ἢ μὲν ἐκούσιος πρὸς ἀρε-
 C τῆς ἐστίν, ἢ δὲ ἀκούσιος πρὸς πονηρίας σώματος.

ΙΠ. Φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ φωνῆς πέρι λέγεις; ποτέραν φῆς εἶναι
 βελτίω, τὴν ἐκουσίως ἀπάδουσιν ἢ τὴν ἀκουσίως;

ΙΠ. Τὴν ἐκουσίως.

ΣΩ. Μοχθηροτέραν δὲ τὴν ἀκουσίως;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Δέξαιο δ' ἂν πότερον τὰγαθὰ κερτῆσθαι ἢ
 τὰ κακά;

ΙΠ. Τὰγαθὰ.

ΣΩ. Πότερον οὖν ἂν δέξαιο πόδας κερτῆσθαι ἐκου-
 σίως χαλαίνοντας ἢ ἀκουσίως;

ΙΠ. Ἐκουσίως.

D ΣΩ. Χωλεία δὲ ποδῶν οὐχὶ πονηρία καὶ ἀσχημο-
 σύνη ἐστίν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; ἀμβλυωπία οὐ πονηρία ὀφθαλμῶν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Ποτέρους οὖν ἂν βούλοιο ὀφθαλμοὺς κερτῆ-
 σθαι καὶ ποτέροις συνεῖναι; οἷς ἐκὼν ἂν τις ἀμβλυώτοι
 καὶ παρορῶῃ ἢ οἷς ἄκων;

ΙΠ. Οἷς ἐκὼν.

ΣΩ. Βελτίω ἄρα ἡγῆσαι τῶν σαντοῦ τὰ ἐκουσίως
 πονηρὰ ἐργαζόμενα ἢ τὰ ἀκουσίως;

ΙΠ. Τὰ γοῦν τοιαῦτα.

ΣΩ. Οὐκοῦν πάντα, οἷον καὶ ᾧτα καὶ ῥίνας καὶ
 στόμα καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις, εἰς λόγος συνέχει, τὰς
 E μὲν ἀκόντως κακὰ ἐργαζόμενας ἀκτήτους εἶναι ὥς πονη-
 ρὰς οὔσας, τὰς δὲ ἐκουσίως κτητὰς ὥς ἀγαθὰς οὔσας.

ΙΠ. Ἐμοιγε δοκεῖ.

XVII. ΣΩ. Τί δέ; ὀργάνων ποτέρων βελτίων ἢ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοινωνία, οἷς ἐκὼν τις κακὰ ἐργάζεται ἢ οἷς ἄκων; οἷον
πηθάλιον, ᾧ ἄκων κακῶς τις κυβερνήσει, βέλτιον, ἢ ᾧ
ἐκὼν;

ΙΠ. Ὡς ἐκὼν.

ΣΩ. Οὐ καὶ τόξον ὡσαύτως καὶ λύρα καὶ ἀνλοὶ καὶ
τᾶλλα ξύμπαντα;

ΙΠ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Τί δέ; ψυχὴν κεκτηῖσθαι ἵππου, ἢ ἐκὼν τις 375
κακῶς ἱππεύσει, ἄμεινον ἢ ἢ ἄκων;

ΙΠ. Ὡς ἐκὼν.

ΣΩ. Ἀμείνων ἄρα ἐστίν.

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Τῇ ἀμείνου ἄρα ψυχῇ ἵππου τὰ τῆς ψυχῆς
ἐργα ταύτης τὰ ποιηρὰ ἐκουσίως ἂν ποιοῖ, τῇ δὲ τῆς πο-
νηρᾶς ἀκουσίως;

ΙΠ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κυνὸς καὶ τῶν ἄλλων ζώων πάντων;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Τί δὲ δῆ; ἀνθρώπου ψυχὴν ἐκτεῖσθαι τοξότου
ἄμεινόν ἐστιν, ἢ τις ἐκουσίως ἀμαρτάνει τοῦ σκοποῦ, ἢ Β
ἢ τις ἀκουσίως;

ΙΠ. Ὅτις ἐκουσίως.

ΣΩ. Οὐκοῦν αὕτη ἀμείνων εἰς τοξικὴν ἐστίν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Καὶ ψυχὴ ἄρα ἀκουσίως ἀμαρτάνουσα πονηρο-
τέρα ἢ ἐκουσίως;

ΙΠ. Ἐν τοξικῇ γε.

ΣΩ. Τί δ' ἐν ἱατρικῇ; οὐχὶ ἢ ἐκούσα κακὰ ἐργάζο-
μένη περὶ τὰ σώματα ἱατρικωτέρα;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Ἀμείνων ἄρα αὕτη ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ τῆς μὴ
[ἱατρικῆς].

PLATO III.

27

ΙΠ. Ἀμείνων.

ΣΩ. Τί δέ; ἢ καθαριστικωτέρα καὶ αὐλητικωτέρα
C καὶ τᾶλλα πάντα τὰ κατὰ τὰς τέχνας τε καὶ τὰς ἐπιστή-
μας, οὐχὶ ἢ ἀμείνων ἐκοῦσα τὰ κακὰ ἐργάζεται καὶ τὰ
αἰσχρὰ καὶ ἐξαμαρτάνει, ἢ δὲ πονηροτέρα ἄκουσα;

ΙΠ. Φαίνεται.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν που τὰς γε τῶν δούλων ψυχὰς κεκτῇ-
σθαι δεξαίμεθ' ἂν μᾶλλον τὰς ἐκουσίως ἢ τὰς ἄκουσίως
ἁμαρτανούσας τε καὶ κακουργούσας, ὥς ἀμείνους οὖσας
εἰς ταῦτα.

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Τί δέ; τὴν ἡμετέραν αὐτῶν οὐ βουλοίμεθ' ἂν
ὥς βελτίστην ἐκτῆσθαι;

ΙΠ. Ναί.

D ΣΩ. Οὐκοῦν βελτίων ἔσται, εἰ ἂν ἐκοῦσα κακουργῇ
τε καὶ ἐξαμαρτάνῃ, ἢ εἰ ἂν ἄκουσα;

ΙΠ. Δεινὸν μέντ' ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, εἰ οἱ ἐκόντες
ἀδικοῦντες βελτίους ἔσονται ἢ οἱ ἄκοντες.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν φαίνεται γε ἐκ τῶν εἰρημένων.

ΙΠ. Οὐκ οὐν ἔμοιγε.

XVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δ' ὦμην, ὦ Ἰππία, καὶ σοὶ φα-
νῆναι. πάλιν δ' ἀπόκριναι ἢ δικαιοσύνη οὐχὶ ἢ δύναμις
τίς ἐστίν ἢ ἐπιστήμη ἢ ἀμφοτέρα; ἢ οὐκ ἀνάγκη ἐν γέ τι
τούτων εἶναι τὴν δικαιοσύνην;

E ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὲν δύναμις ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἢ δικαι-
οσύνη, ἢ δυνατωτέρα ψυχὴ δικαιοτέρα ἐστί; βελτίων γάρ
που ἡμῖν ἐφάνη, ὦ ἄριστε, ἢ τοιαύτη.

ΙΠ. Ἐφάνη γάρ.

ΣΩ. Τί δ' εἰ ἐπιστήμη; οὐχὶ ἢ σοφωτέρα ψυχὴ δικαι-
οτέρα, ἢ δὲ ἀμαθεστέρα ἀδικωτέρα;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Τί δ' εἰ ἀμφοτέρω; οὐχ ἢ ἀμφοτέρως ἔχουσα, ἐπιστήμην καὶ δύναμιν, δικαιοτέρα, ἢ δὲ ἀμαθεστέρα ἀδικωτέρα; οὐχ οὕτως ἀνάγκη ἔχειν;

ΙΠ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ δυνατωτέρα καὶ σοφωτέρα αὕτη ἀμείνων οὔσα ἐφάνη καὶ ἀμφοτέρα μᾶλλον δυναμένη ποιεῖν, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχροῦ, περὶ πᾶσαν ἐργασίαν;

ΙΠ. Ναί.

376

ΣΩ. Ὅταν ἄρα τὰ αἰσχροῦ ἐργάζεται, ἐκούσα ἐργάζεται διὰ δύναμιν καὶ τέχνην· ταῦτα δὲ δικαιοσύνης φαίνεται, ἤτοι ἀμφοτέρω ἢ τὸ ἕτερον.

ΙΠ. Ἐοικεν.

ΣΩ. Καὶ τὸ μὲν γε ἀδικεῖν κακὰ ποιεῖν ἐστὶ, τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν καλὰ.

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ δυνατωτέρα καὶ ἀμείνων ψυχὴ, ὅταν περ ἀδικῇ, ἐκούσα ἀδικήσῃ, ἢ δὲ πονηρὰ ἄκουσα;

ΙΠ. Φαίνεται.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθὸς ἀνὴρ ὁ τὴν ἀγαθὴν ψυχὴν ἔχων; κακὸς δὲ ὁ τὴν κακὴν;

ΙΠ. Ναί.

ΣΩ. Ἀγαθοῦ μὲν ἄρα ἀνδρὸς ἐστὶν ἐκόντα αὐτεῖν, κακοῦ δὲ ἄκουτα, εἴπερ ὁ ἀγαθὸς ἀγαθὴν ψυχὴν ἔχει.

ΙΠ. Ἀλλὰ μὴν ἔχει γε.

ΣΩ. Ὁ ἄρα ἐκὼν ἀμαρτάνων καὶ αἰσχροῦ καὶ ἀδικα ποιῶν, ὧς Ἰππία, εἴπερ τίς ἐστὶν οὗτος, οὐκ ἂν ἄλλος εἴη ἢ ὁ ἀγαθός.

ΙΠ. Οὐκ ἔχω ὅπως σοι συγχωρήσω, ὧς Σώκρατες, ταῦτα.

ΣΩ. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὧς Ἰππία· ἀλλ' ἀναγκαῖον οὕτω φαίνεσθαι νῦν γε ἡμῖν ἐκ τοῦ λόγου. ὅπερ μέντοι C

πάλαι ἔλεγον, ἐγὼ περὶ ταῦτα ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι καὶ οὐδέποτε ταῦτά μοι δοκεῖ· καὶ ἐμὲ μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν πλανᾶσθαι οὐδὲ ἄλλον ἰδιώτην· εἰ δὲ καὶ ὑμεῖς πλανήσεσθε οἱ σοφοί, τοῦτο ἤδη καὶ ἡμῖν δεινόν, εἰ μὴδὲ παρ' ὑμᾶς ἀφικόμενοι παυσόμεθα τῆς πλάνης.

Ι Ω Ν

[ἢ περὶ Ἰλιάδος· περαστικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΩΝ.

St. I.

P.

1. Τὸν Ἴωνα χαίρειν. πόθεν τὰ νῦν ἡμῖν ἐπιδεδή- 530
μηκας; ἢ οἰκοθεν ἐξ Ἐφέσου;

ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐξ Ἐπιδάουρου
ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων.

ΣΩ. Μῶν καὶ ῥαψωδῶν ἀγῶνα τιθέασι τῷ θεῷ οἱ
Ἐπιδάουροι;

ΙΩΝ. Πάνυ γε, καὶ τῆς ἄλλης γε μουσικῆς.

ΣΩ. Τί οὖν; ἡγωνίζου τῇμιν; καὶ πῶς τι ἡγωνίσω;

ΙΩΝ. Τὰ πρῶτα τῶν ἄθλων ἡμεγκάμεθα, ὦ Σώ-
κρατες.

ΣΩ. Εὖ λέγεις· ἄγε δὴ ὅπως καὶ τὰ Παναθήναια Β
νικῆσωμεν.

ΙΩΝ. Ἀλλ' ἔσται ταῦτα, εἴαν θεὸς ἐθέλῃ.

ΣΩ. Καὶ μὴν πολλάκις γε ἐξήλωσα ὑμᾶς τοὺς ῥαψω-
δοὺς, ὦ Ἴων, τῆς τέχνης· τὸ γὰρ ἅμα μὲν τὸ σῶμα κε-
κοσμησθαι αἰεὶ πρόπον ὑμῶν εἶναι τῇ τέχνῃ καὶ ὡς καλ-
λίστοις φαίνεσθαι, ἅμα δὲ ἀναγκαῖον εἶναι ἐν τε ἄλλοις
ποιηταῖς διατρίβειν πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς καὶ δὴ καὶ μά-
λιστα ἐν Ὀμήρῳ, τῷ ἀρίστῳ καὶ θειοτάτῳ τῶν ποιητῶν,
καὶ τὴν τούτου διάνοιαν ἐκμανθάνειν, μὴ μόνον τὰ ἔπη, C
ζηλωτόν ἐστιν. οὐ γὰρ ἂν γένοιτό ποτε ῥαψωδός, εἰ μὴ
συνείη τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. τὸν γὰρ ῥαψωδὸν
ἐρμηνεῖα δεῖ τοῦ ποιητοῦ τῆς διανοίας γίγνεσθαι τοῖς

ἀκούουσι· τοῦτο δὲ καλῶς ποιεῖν μὴ γινώσκοντα ὅ τι λέγ. ὁ ποιητὴς ἀδύνατον. ταῦτα οὖν πάντα ἄξια ζηλοῦσθαι.

Π. ΙΩΝ. Ἀληθῇ λέγεις, ὦ Σώκρατες· ἔμοιγ' οὖν τοῦτο πλεῖστον ἔργον παρέσχε τῆς τέχνης, καὶ οἶμαι κάλλιστα ἀνθρώπων λέγειν περὶ Ὀμήρου, ὥς οὔτε Μητρό-
D δωρος ὁ Λαμψακηνὸς οὔτε Στησίμβροτος ὁ Θάσιος οὔτε Γλαύκων οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν πρόποτε γενομένων ἔσχεν εἰπεῖν οὔτω πολλὰς καὶ καλὰς διανοίας περὶ Ὀμήρου, ὅσας ἐγώ.

ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἴων· δῆλον γὰρ ὅτι οὐ φθονήσεις μοι ἐπιδειξαι.

ΙΩΝ. Καὶ μὴν ἄξιον ἀκούσαι, ὦ Σώκρατες, ὥς εὖ κεκόσμηκα τὸν Ὀμηρον· ὥστε οἶμαι ὑπὸ Ὀμηριδῶν ἄξιος εἶναι χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθῆναι.

ΣΩ. Καὶ μὴν ἐγὼ ἔτι ποιήσομαι σχολὴν ἀκροᾶ-
531 σθαι σου· νῦν δέ μοι τοσόνδε ἀπόκριναι· πότερον περὶ Ὀμήρου μόνον δεινὸς εἶ ἢ καὶ περὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀρχιλόχου;

ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ περὶ Ὀμήρου μόνον· ἱκανὸν γὰρ μοι δοκεῖ εἶναι.

ΣΩ. Ἔστι δὲ περὶ οὗτου Ὀμηρός τε καὶ Ἡσιόδου ταῦτά λέγετον;

ΙΩΝ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ πολλὰ.

ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τούτων κάλλιον ἂν ἐξηγή-
σαιο ἢ Ὀμηρος λέγει ἢ Ἡσιόδος;

ΙΩΝ. Ὅμοίως ἂν περὶ γε τούτων, ὦ Σώκρατες, περὶ ὧν ταῦτά λεγουσιν.

B ΣΩ. Τί δέ, ὧν πέρι μὴ ταῦτά λεγουσιν; οἷον περὶ μαντικῆς λέγει τι Ὀμηρός τε καὶ Ἡσιόδος.

ΙΩΝ. Πάνν γε.

ΣΩ. Τί οὖν; ὅσα τε ὁμοίως καὶ ὅσα διαφόρως περὶ

μαντικῆς λέγεται τὸ ποιητὰ τούτω, πότερον σὺ κάλλιον
 ἂν ἐξηγήσαιο ἢ τῶν μάντεων τις τῶν ἀγαθῶν;

ΙΩΝ. Τῶν μάντεων.

ΣΩ. Εἰ δὲ σὺ ἦσθα μάντις, οὐκ, εἶπερ περὶ τῶν
 ὁμοίως λεγομένων οἷός τ' ἦσθα ἐξηγήσασθαι, καὶ περὶ
 τῶν διαφόρως λεγομένων ἠπίστω ἂν ἐξηγεῖσθαι;

ΙΩΝ. Δῆλον ὅτι.

ΣΩ. Τί οὖν ποτὲ περὶ μὲν Ὀμήρου δεινὸς εἶ, περὶ
 δὲ Ἡσιόδου οὐ, οὐδὲ τῶν ἄλλων ποιητῶν; ἢ Ὅμηρος περὶ
 ἄλλων τινῶν λέγει ἢ ὧν περ σύμπαντες οἱ ἄλλοι ποιηταί;
 οὐ περὶ πολέμου τε τὰ πολλὰ διελέλυθε καὶ περὶ ὁμιλιῶν
 πρὸς ἀλλήλους ἀνθρώπων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ
 ιδιωτῶν καὶ δημιουργῶν. καὶ περὶ θεῶν πρὸς ἀλλήλους
 καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὁμιλούντων, ὥς ὁμιλοῦσι, καὶ περὶ
 τῶν οὐρανίων παθημάτων καὶ περὶ τῶν ἐν Αἰδοῦ, καὶ
 γενέσεις καὶ θεῶν καὶ ἡρώων; οὐ ταῦτά ἐστι περὶ ὧν ὁ
 Ὅμηρος τὴν ποιήσιν πεποιήκεν;

ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

III. ΣΩ. Τί δέ; οἱ ἄλλοι ποιηταί οὐ περὶ τῶν αὐ-
 τῶν τούτων;

ΙΩΝ. Ναί, ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁμοίως πεποιή-
 κασι καὶ Ὅμηρος.

ΣΩ. Τί μὴν; κάκιον;

ΙΩΝ. Καὶ πολὺ γε.

ΣΩ. Ὅμηρος δὲ ἄμεινον;

ΙΩΝ. Ἀμεινον μέντοι νῆ Δία.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ φίλη κεφαλὴ Ἰων, ὅταν περὶ ἀριθ-
 μοῦ πολλῶν λεγόντων εἷς τις ἄριστα λέγῃ, γινώσεται δή-
 που τις τὸν εὖ λέγοντα;

ΙΩΝ. Φημί.

Ε

ΣΩ. Πότερον οὖν ὁ αὐτός, ὅσπερ καὶ τοὺς κακῶς
 λέγοντας, ἢ ἄλλος;

ΙΩΝ. Ὁ αὐτὸς δῆπου.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ τὴν ἀριθμητικὴν τέχνην ἔχων οὗτος ἔστιν;

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Τί δ' ; ὅταν πολλῶν λεγόντων περὶ ὑγιεινῶν σιτίων, ὅποιά ἐστιν, εἰς τις ἄριστα λέγῃ, πότερον ἕτερος μὲν τις τὸν ἄριστα λέγοντα γνώσεται ὅτι ἄριστα λέγει, ἕτερος δὲ τὸν κάκιον ὅτι κάκιον, ἢ ὁ αὐτός;

ΙΩΝ. Δῆλον δῆπου, ὁ αὐτός.

ΣΩ. Τίς οὗτος; τί ὄνομα αὐτῷ;

ΙΩΝ. Ἰατρός.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν κεφαλαίῳ λέγωμεν, ὥς ὁ αὐτὸς γνώσεται αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν πολλῶν λεγόντων, ὅστις τε
532 εὖ λέγει καὶ ὅστις κακῶς· ἢ εἰ μὴ γνώσεται τὸν κακῶς λέγοντα, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸν εὖ, περὶ γε τοῦ αὐτοῦ.

ΙΩΝ. Οὕτως.

ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς γίγνεται δεινὸς περὶ ἀμφοτέρων;

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ φῆς καὶ Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητάς, ἐν οἷς καὶ Ἡσίοδος καὶ Ἀρχίλοχος ἐστὶ, περὶ γε τῶν αὐτῶν λέγειν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τὸν μὲν εὖ, τοὺς δὲ χεῖρον;

ΙΩΝ. Καὶ ἀληθῆ λέγω.

ΣΩ. Οὐκοῦν, εἶπερ τὸν εὖ λέγοντα γινώσκεις, καὶ
B τοὺς χεῖρον λέγοντας γινώσκεις ἂν ὅτι χεῖρον λέγουσιν

ΙΩΝ. Ἐοικέ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ βέλτιστε, ὁμοίως τὸν Ἴωνα λέγοντες περὶ Ὀμήρου τε δεινὸν εἶναι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν οὐχ ἁμαρτησόμεθα, ἐπειδὴ γε αὐτὸς ὁμολογεῖ τὸν αὐτὸν ἔσεσθαι κριτὴν ἱκανὸν πάντων, ὅσοι ἂν περὶ τῶν αὐτῶν λέγωσι, τοὺς δὲ ποιητάς σχεδὸν ἅπαντας τὰ αὐτὰ ποιεῖν.

Διηγήσεις Κεντρικῆ Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

IV. **ΙΩΝ.** Τί οὖν ποτὲ τὸ αἴτιον, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐγώ, ὅταν μὲν τις περὶ ἄλλου του ποιητοῦ διαλέγεται, οὔτε προσέχω τὸν νοῦν ἀδυνατῶ τε καὶ ὁτιοῦν συμβαλέ- C σθαι λόγου ἄξιον, ἀλλ' ἀτεχνῶς νυστάζω, ἐπειδὴν δέ τις περὶ Ὀμήρου μνησθῇ, εὐθύς τε ἐργήγορα καὶ προσέχω τὸν νοῦν καὶ εὐπορῶ ὅ τι λέγω;

ΣΩ. Οὐ χαλεπὸν τοῦτό γε εἰκάσαι, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ παντὶ δῆλον ὅτι τέχνη καὶ ἐπιστήμη περὶ Ὀμήρου λέγειν ἀδύνατος εἶ· εἰ γὰρ τέχνη οἷός τε ἦσθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἀπάντων λέγειν οἷός τ' ἂν ἦσθα· ποιητικὴ γάρ πού ἐστι τὸ ὅλον. ἢ οὐ;

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴν λάβητις καὶ ἄλλην τέχνην ἢ- D τινοῦν ὄλην, ὁ αὐτὸς τρόπος τῆς σκέψεώς ἐστι περὶ ἀπα- δῶν τῶν τεχνῶν; πῶς τοῦτο λέγω, δέει τί μου ἀκοῦσαι, ὦ Ἴων;

ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δι', ὦ Σώκρατες, ἔγωγε· χαίρω γὰρ ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν.

ΣΩ. Βουλοίμην ἂν σε ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἴων· ἀλλὰ σοφοὶ μὲν πού ἐστε ὑμεῖς οἱ ῥαψῳδοὶ καὶ οἱ ὑποκριταὶ καὶ ὧν ὑμεῖς ᾄδετε τὰ ποιήματα, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ τὰληθῆ λέγω, οἷον εἰκὸς ἰδιώτην ἀνθρώπον. ἐπεὶ καὶ περὶ τούτου E οὗ νῦν ἡρόμην σε, θεῖσαι ὥς φαῦλον καὶ ἰδιωτικόν ἐστι καὶ παντὸς ἀνδρὸς γινῶναι ὃ ἔλεγον, τὴν αὐτὴν εἶναι σκέψιν, ἐπειδὴν τις ὄλην τέχνην λάβῃ. λάβωμεν γὰρ τῷ λό- γῳ· γραφικὴ γάρ τίς ἐστι τέχνη τὸ ὅλον;

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γραφεῖς πολλοὶ καὶ εἰσὶ καὶ γερό- νασιον ἀγαθοὶ καὶ φαῦλοι;

ΙΩΝ. Πάνν γε.

ΣΩ. Ἦδη οὖν τινὰ εἶδες, ὅστις περὶ μὲν Πολυγνώ- του τοῦ Ἀγλαοφῶντος δεινός ἐστιν ἀποφαίνειν, ἃ εὖ τε

γράφει καὶ ἂ μὴ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων γραφῶν ἀδύνατος;
 533 καὶ ἐπειδὴν μὲν τις τὰ τῶν ἄλλων ζωγράφων ἔργα ἐπιδει-
 κνύῃ, νυστάζει τε καὶ ἀπορεῖ καὶ οὐκ ἔχει ὅ τι συμβάλη-
 ται, ἐπειδὴν δὲ περὶ Πολυγνώτου ἢ ἄλλου ὅτου βούλει
 τῶν γραφῶν ἑνὸς μόνου δέη ἀποφήνασθαι γνώμην, ἐγρή-
 γορέ τε καὶ προσέχει τὸν νοῦν καὶ εὐπορεῖ ὅ τι εἴπῃ;

ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐδὲν.

ΣΩ. Τί δέ; ἐν ἀνδριαντοποιίᾳ ἤδη τιν' εἶδες, ὅστις
 περὶ μὲν Δαιδάλου τοῦ Μητίονος ἢ Ἐπειοῦ τοῦ Πανο-
 B πέως ἢ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἢ ἄλλου τινὸς ἀνδριαντο-
 ποιῶ ἑνὸς πέρι θεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἂ εὖ πεποίηκεν,
 ἐν δὲ τοῖς τῶν ἄλλων ἀνδριαντοποιῶν ἔργοις ἀπορεῖ τε
 καὶ νυστάζει, οὐκ ἔχων ὅ τι εἴπῃ;

ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐδὲ τοῦτον εἶωρακα.

ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν, ὥς γ' ἐγὼ οἶμαι, οὐδ' ἐν αὐλήσει
 γε οὐδὲ ἐν κιθαρίσει οὐδὲ ἐν κιθαρωδίᾳ οὐδὲ ἐν ῥαψωδίᾳ
 οὐδὲ πώποτ' εἶδες ἄνδρα, ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου θεινός
 C ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἢ περὶ Θαμύρου ἢ περὶ Ὀρφέως ἢ περὶ
 Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ῥαψωδοῦ, περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ
 Ἐφεσίου ἀπορεῖ καὶ οὐκ ἔχει συμβάλλεσθαι, ἅ τε εὖ ῥαψω-
 δεῖ καὶ ἂ μὴ.

ΙΩΝ. Οὐκ ἔχω σοι περὶ τούτου ἀντιλέγειν, ὦ Σώ-
 κρατες· ἀλλ' ἐκεῖνο ἐμαυτῷ σύννοια, ὅτι περὶ Ὀμήρου
 κάλλιστ' ἀνθρώπων λέγω καὶ εὐπορῶ καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες μὲ φασιν εὖ λέγειν, περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐ. καίτοι ὅρα
 τοῦτο τί ἐστιν.

V. ΣΩ. Καὶ ὁρῶ, ὦ Ἴων, καὶ ἐρχομαι γέ σοι ἀπο-
 D φαινόμενος, ὃ μοι δοκεῖ τοῦτο εἶναι. ἔστι γὰρ τοῦτο τέχνη
 μὲν * οὐ*, οὐκ ὃν παρὰ σοὶ περὶ Ὀμήρου εὖ λέγειν, ὃ νῦν
 δὴ ἔλεγον, θεία δὲ δύναμις, ἣ σε κινεῖ, ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ,
 ἣν Εὐριπίδης μὲν Μαγνήτιν ὠνόμασεν, οἱ δὲ πολλοὶ Ἑρα-
 κλείαν. καὶ γὰρ αὕτη ἡ λίθος οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς δε-

κτυλίους ἄγει τοὺς σιδηροὺς, ἀλλὰ καὶ δύνάμιν ἐντίθησι
 τοῖς δακτυλίοις, ὥστε δύνασθαι ταῦτόν τοῦτο ποιεῖν ὅπερ
 ἡ λίθος, ἄλλους ἄγειν δακτυλίους, ὥστ' ἐνίοτε ὀρμαθὸς Ε
 μακρὸς πάννυ σιδηρίων [καὶ δακτυλίων] ἐξ ἀλλήλων ἤρ-
 τηται· πᾶσι δὲ τούτοις ἐξ ἐκείνης τῆς λίθου ἢ δύνάμιν
 ἀνήρτηται. οὕτω δὲ καὶ ἡ Μοῦσα ἐνθέους μὲν ποιεῖ αὐτή,
 διὰ δὲ τῶν ἐνθέων τούτων ἄλλων ἐνθουσιαζόντων ὀρμα-
 θὸς ἐξαριτᾶται. πάντες γὰρ οἱ τε τῶν ἐπῶν ποιηταὶ οἱ
 ἀγαθοὶ οὐκ ἐκ τέχνης ἀλλ' ἐνθεοὶ ὄντες καὶ κατεχόμενοι
 πάντα ταῦτα τὰ καλὰ λέγουσι ποιήματα, καὶ οἱ μελοποιοὶ
 οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὥσπερ οἱ χορυβαυτιῶντες οὐκ ἐμ- 534
 φρονες ὄντες ὀρχοῦνται, οὕτω καὶ οἱ μελοποιοὶ οὐκ ἐμ-
 φρονες ὄντες τὰ καλὰ μέλη ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλ' ἐπειδὴ
 ἐμβῶσιν εἰς τὴν ἁρμονίαν καὶ εἰς τὸν ῥυθμόν, βακχεύ-
 ονσι καὶ κατεχόμενοι, ὥσπερ αἱ βάκχαι ἀρύττονται ἐκ τῶν
 ποταμῶν μέλι καὶ γάλα κατεχόμεναι, ἐμφρονες δὲ οὔσαι
 οὐ, καὶ τῶν μελοποιῶν ἡ ψυχὴ τοῦτο ἐργάζεται, ὅπερ αὐ-
 τοὶ λέγουσι. λέγουσι γὰρ δῆπουθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ποιηταί,
 ὅτι ἀπὸ κορινθίων μελιρρύτων ἐκ Μουσῶν κήπων τινῶν Β
 καὶ ναπῶν δρεπόμενοι τὰ μέλη ἡμῶν φέρουσιν ὥσπερ αἱ
 μέλιτται, καὶ αὐτοὶ οὕτω πετόμενοι· καὶ ἀληθῆ λέγουσι·
 κοῦφον γὰρ χοῦμα ποιητῆς ἐστὶ καὶ πτηνὸν καὶ λερόν, καὶ
 οὐ πρότερον οἶός τε ποιεῖν, πρὶν ἂν ἐνθεὸς τε γένηται καὶ
 ἐκφρων καὶ ὁ νοῦς μηκέτι ἐν αὐτῷ ἐνῇ· ἔως δ' ἂν τοῦτ'
 ἔχη τὸ κτήμα, ἀδύνατος πᾶς ποιεῖν ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ
 χρησμοδεῖν. ἄτε οὖν αὐτὴ τέχνη ποιοῦντες καὶ πολλὰ λέ-
 γοντες καὶ καλὰ περὶ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ σὺ περὶ
 Ομήρου, ἀλλὰ θεῖα μοῖρα, τοῦτο μόνον οἶός τε ἕκαστος Γ
 ποιεῖν καλῶς, ἐφ' ὃ ἡ Μοῦσα αὐτὸν ὥρμησεν, ὃ μὲν διθυ-
 ράμβους, ὃ δὲ ἐγκώμια, ὃ δὲ ὑπορχήματα, ὃ δ' ἐπη, ὃ δ'
 ἱάμβους· τὰ δ' ἄλλα φανὸς αὐτῶν ἕκαστός ἐστιν. οὐ
 γὰρ τέχνη ταῦτα λέγουσιν, ἀλλὰ θεῖα δυνάμει, ἐπεὶ, εἰ

περὶ ἐνὸς τέχνη καλῶς ἠπίσταντο λέγειν, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων· διὰ ταῦτα δὲ ὁ θεὸς ἐξαίρουμένος τούτων τὸν νοῦν τούτοις χρηταὶ ὑπηρεταῖς καὶ τοῖς χρησμοδοῖς καὶ τοῖς μάντεσι τοῖς θείοις. ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες εἰδῶμεν, ὅτι οὐχ οὗτοί εἰσιν οἱ ταῦτα λέγοντες οὕτω πολλοῦ ἄξια, οἷς νοῦς μὴ ἄρεστιν, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτὸς ἐστὶν ὁ λέγων, διὰ τούτων δὲ φθέγγεται πρὸς ἡμᾶς. μέριστον δὲ τεκμηρίον τῷ λόγῳ Τύννιχος ὁ Καλκιδεύς, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν πάποτ' ἐποίησε ποίημα, ὅτου τις ἂν ἀξιόσεις μνησθῆναι, τὸν δὲ παίωνα ὃν πάντες ἄδουσι, σχεδόν τι πάντων μελῶν κάλλιστον, ἀτεχνῶς, ὃπερ αὐτὸς λέγει, εὔρημά τι Μοισᾶν. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ μάλιστά μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι ἡμῖν, ἵνα μὴ διστάζωμεν, ὅτι οὐκ ἀνθρώπινον ἐστὶ τὰ καλὰ ταῦτα ποιήματα οὐδὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῶν καὶ θεῶν, οἱ δὲ ποιηταὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐρμηνεῖς εἰσὶ τῶν θεῶν, κατεχόμενοι ἐξ ὅτου ἂν ἕκαστος κατέχηται. ταῦτα ἐνδεικνύμενος ὁ θεὸς ἐξεπίτηδες διὰ τοῦ φανλοτάτου ποιητοῦ τὸ κάλλιστον μέλος ἤσεν· ἢ οὐ δοκῶ σοι ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἰων;

ΙΩΝ. Ναί μὰ τὸν Δία, ἔμοιγε· ἅπτεί γάρ πῶς μου τοῖς λόγοις τῆς ψυχῆς, ὦ Σώκρατες, καὶ μοι δοκοῦσι θεῖα μοῖρα ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ταῦτα οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἐρμηνεύειν.

VI. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς αὖ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἐρμηνεύετε;

ΙΩΝ. Καὶ τοῦτο ἀληθὲς λέγεις.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐρμηνέων ἐρμηνεῖς γίνεσθε;

ΙΩΝ. Παντάπασι γε.

B ΣΩ. Ἐχε δὴ [καὶ] μοι τόδε εἶπέ, ὦ Ἰων, καὶ μὴ ἀποκρύψῃ ὅ τι ἂν σε ἔρωμαι· ὅταν εὖ εἴπῃς ἔπη καὶ ἐκπλήξῃς μάλιστα τοὺς θεωμένους, ἢ τὸν Ὀδυσσεά ὅταν ἐπὶ τὸν οὐδὸν ἐφαλλόμενον ἄδῃς, ἐκφανεὴ γιγνόμενον τοῖς

μνηστῆρσι καὶ ἐκχέοντα τοὺς οἶστούς πρὸ τῶν ποδῶν. ἢ Ἀχιλλέα ἐπὶ τὸν Ἑκτορα ὁρμῶντα, ἢ καὶ τῶν περὶ Ἀνδρομάχην ἑλεεινῶν τι ἢ περὶ Ἑκάβην ἢ περὶ Πριάμον, τότε πότερον ἐμφρων εἶ. ἢ ἔξω σαυτοῦ γίγνεται καὶ παρὰ τοῖς πράγμασιν οἰεταί σου εἶναι ἡ ψυχὴ οἷς λέγεις ἐνθουσία-
 ζουσα, ἢ ἐν Ἰθάκῃ οὔσιν ἢ ἐν Τροίᾳ ἢ ὅπως ἂν καὶ τὰ ἔπει ἔχη;

ΙΩΝ. Ὡς ἐναργές μοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, τὸ τε-
 κμήριον εἶπες· οὐ γάρ σε ἀποκρυψάμενος ἔρῳ. ἐγὼ γάρ
 ὅταν ἑλεεινόν τι λέγω, δακρῦν ἐμπίπλυνται μοι οἱ
 ὀφθαλμοί· ὅταν τε φοβερόν ἢ δεινόν, ὀρθαὶ αἱ τρίχες
 ἴστανται ὑπὸ φόβου καὶ ἡ καρδίᾳ πηδᾷ.

ΣΩ. Τί οὖν; φῶμεν, ὦ Ἴων, ἐμφρονα εἶναι [τότε] ἢ
 τοῦτον τὸν ἄνθρωπον. ὅς ἂν κεκοσμημένος ἐσθῆτι ποι-
 κίλῃ καὶ χρυσοῖς στεφάνοις κλαίῃ τ' ἐν θυσίαις καὶ ἐορ-
 ταῖς, μηδὲν ἀπολωλεκὼς τούτων. ἢ φοβῆται πλέον ἢ ἐν
 δισμυρίοις ἀνθρώποις ἐστηκὼς φίλοις, μηδενος ἀποδύ-
 οντος ἢ ἀδικοῦντος;

ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐ πάνυ, ὦ Σώκρατες. ὥς
 γε τέληθές εἰρησθαι.

ΣΩ. Οἶσθα οὖν ὅτι καὶ τῶν θεατῶν τοὺς πολλοὺς
 ταῦτά ταῦτα ὑμεῖς ἐργάζεσθαι;

ΙΩΝ. Καὶ μάλα καλῶς οἶδα· καθορῶ γάρ ἐκάστοτε ἔ-
 αὐτούς ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ βήματος κλαίοντάς τε καὶ δεινὸν
 ἐμβλέποντας καὶ συνθαμβοῦντας τοῖς λεγομένοις. δεῖ γάρ
 με καὶ σφόδρ' αὐτοῖς τὸν νοῦν προσέχειν· ὥς ἔαν μὲν
 κλαίοντας αὐτοὺς καθίσω, αὐτὸς γελάσομαι ἀργύριον
 λαμβάνων, ἔαν δὲ γελῶντας, αὐτὸς κλαύσομαι ἀργύριον
 ἀπολλύς.

VII. ΣΩ. Οἶσθα οὖν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεατῆς τῶν
 δακτυλίων ὁ ἔσχατος, ὃν ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τῆς Ἡρακλειώ-
 τιδος λίθου ἀπ' ἀλλήλων τὴν δύναμιν λαμβάνειν; ὁ δὲ

536 μέσος σὺ ὁ ῥαψωδὸς καὶ ὑποκριτῆς, ὁ δὲ πρῶτος αὐτὸς
 ὁ ποιητής· ὁ δὲ θεὸς διὰ πάντων τούτων ἔλκει τὴν ψυχὴν
 ὅποι ἂν βούληται τῶν ἀνθρώπων, ἀνακρεμαννύς ἐξ ἀλ-
 λήλων τὴν δύναμιν. καὶ ὥσπερ ἐκ τῆς λίθου ἐκείνης ὀρ-
 μαθὸς πάμπολυς ἐξήρηται χορευτῶν τε καὶ διδασκάλων
 καὶ ὑποδιδασκάλων, ἐκ πλαγίου ἐξηρημένων τῶν τῆς
 Μούσης ἐκκρεμαμένων δακτυλίων. καὶ ὁ μὲν τῶν ποιη-
 τῶν ἐξ ἄλλης Μούσης, ὁ δὲ ἐξ ἄλλης ἐξήρηται· ὀνομά-
 ζομεν δὲ αὐτὸ κατέχεται· τὸ δὲ ἐστὶ παραπλήσιον· ἔχεται
 γάρ· ἐκ δὲ τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν,
 ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὐ ἠρητημένοι εἰσὶ καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ
 μὲν ἐξ Ὀρφείως, οἱ δὲ ἐκ Μουσαίου· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὀμή-
 ρου κατέχονται τε καὶ ἔχονται. ὦν σὺ, ὦ Ἴων, εἷς εἶ καὶ
 κατέχει ἐξ Ὀμήρου, καὶ ἐπειδὴν μὲν τις ἄλλου του ποιη-
 τοῦ ᾄδῃ, καθεύδεις τε καὶ ἀπορεῖς ὅ τι λέγῃς, ἐπειδὴν δὲ
 τούτου τοῦ ποιητοῦ φθιέγξῃται τις μέλος, εὐθύς ἐργήγο-
 ρας καὶ ὀρχεῖται σου ἢ ψυχὴ καὶ εὐπορεῖς ὅ τι λέγῃς· οὐ
 γὰρ τέχνη οὐδ' ἐπιστήμη περὶ Ὀμήρου λέγεις ἢ λέγεις,
 ἀλλὰ θεία μοῖρα καὶ κατοικωχῇ· ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶν-
 τες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ἦ
 τοῦ θεοῦ ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται, καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέλος
 καὶ σχημάτων καὶ ῥημάτων εὐποροῦσι, τῶν δὲ ἄλλων οὐ
 φροντίζουσιν· οὕτω καὶ σὺ, ὦ Ἴων, περὶ μὲν Ὀμήρου
 ὅταν τις μνησθῇ, εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπορεῖς·
 τοῦτου δ' ἐστὶ τὸ αἷτιον, ὃ μ' ἐρωτᾷς, δι' ὃ τι σὺ περὶ
 μὲν Ὀμήρου εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐ, ὅτι οὐ τέχνη
 ἀλλὰ θεία μοῖρα Ὀμήρου δεινὸς εἶ ἐπαινέτης.

VIII. 12N. Σὺ μὲν εὐ λέγεις, ὦ Σώκρατες· θαυ-
 μάξοιμι μὲντ' ἂν εἰ οὕτως εὐ εἶποις, ὥστε με ἀναπείσαι,
 ὥς ἐγὼ κατεχόμενος καὶ μαινόμενος Ὀμηρον ἐπαινῶ. οἶ-
 μαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαιμι, εἰ μου ἀκούσαις λέγοντος
 περὶ Ὀμήρου.

ΣΩ. Καὶ μὴν ἐθέλω γε ἀκοῦσαι, οὐ μέντοι πρότερον
 εἶπὲν ἄν μοι ἀποκρίνη τόδε· ὦν Ὅμηρος λέγει περὶ τίνος
 ὧν λέγεις; οὐ γὰρ δήπου περὶ ἀπάντων γε.

ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, περὶ οὐδενὸς ὅτου οὔ.

ΣΩ. Οὐδὲ δήπου καὶ περὶ τούτων, ὦν σὺ μὲν τυγχάνεις
 οὐκ εἰδώς, Ὅμηρος δὲ λέγει.

ΙΩΝ. Καὶ ταῦτα ποῖά ἐστιν, ἃ Ὅμηρος μὲν λέγει,
 γὰρ δὲ οὐκ οἶδα;

ΣΩ. Οὐ καὶ περὶ τεχνῶν μέντοι λέγει πολλαχοῦ 537
 Ὅμηρος καὶ πολλά; οἷον καὶ περὶ ἡνιοχείας — εἰάν μνη-
 σθῶ τὰ ἔπη, ἐγὼ σοι φράσω.

ΙΩΝ. Ἄλλ' ἐγὼ ἐρῶ· ἐγὼ γὰρ μέμνημαι.

ΣΩ. Εἰπέ δή μοι ἃ λέγει Νέστωρ Ἀντιλόχῳ τῷ υἱεῖ,
 αἰσχρονομῶν εὐλαβηθῆναι περὶ τὴν καμπὴν ἐν τῇ ἵπποδρο-
 μῇ τῇ ἐπὶ Πατρόκλῳ.

ΙΩΝ.

Κλινθῆναι δέ, φησί, καὶ αὐτὸς ἐϋξέστω ἐνὶ δίφρῳ
 ἧκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖν· ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
 κένσαι ὁμοκλήσας, εἷξαι τέ οἱ ἡνία χερσίν.

ἐν νύσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐρχοιμφθήτω,
 ὥς μὴ τοι πλήμνη γε δοῦσσεται ἄκρον ἰκέσθαι
 κύκλου ποιητοῖο· λίθου δ' ἀλέασθαι ἐπαυρεῖν.

ΣΩ. Ἀρκεῖ. ταῦτα δή, ὦ Ἴων, τὰ ἔπη εἴτε ὀρθῶς
 λέγει Ὅμηρος εἴτε μὴ, πότερος ἂν γνοίῃ ἄμεινον, ἱατρὸς ὁ
 ἡνίοχος.

ΙΩΝ. Ἡνίοχος δήπου.

ΣΩ. Πότερον ὅτι τέχνην ταύτην ἔχει ἢ κατ' ἄλλο τι;

ΙΩΝ. Οὐκ, ἀλλ' ὅτι τέχνην.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκάστη τῶν τεχνῶν ἀποδέδοται τι ὑπὸ
 τοῦ θεοῦ ἔργον οἷα τε εἶναι γινώσκειν; οὐ γὰρ που ἃ
 κυβερνητικῇ γινώσκουμεν, γνωστόμεθα καὶ ἱατρικῇ.

ΙΩΝ. Οὐδῆτα.

ΣΩ. Οὐδέ γε ἂν ἱατρικῇ, ταῦτα καὶ τεκτονικῇ.

ΙΩΝ. Οὐ δῆτα.

- 1) ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω καὶ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν, ἂν τῇ ἑτέρᾳ τέχνῃ γιγνώσκουμεν, οὐ γνωσόμεθα τῇ ἑτέρᾳ; τόδε δέ μοι πρότερον τούτου ἀπόκριναι· τὴν μὲν ἑτέραν φῆς εἶναι τινα τέχνην, τὴν δ' ἑτέραν;

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρα ὥσπερ ἐγώ, τεκμαιρομενος, ὅταν ἡ μὲν ἑτέρων πραγμάτων ἢ ἐπιστήμη, ἡ δ' ἑτέρων, οὕτω καλῶς τὴν μὲν ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην τέχνην, οὕτω καὶ σύ;

- E ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Εἰ γάρ που τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐπιστήμη εἴη τις, τί ἂν τὴν μὲν ἑτέραν φαίμεν εἶναι, τὴν δ' ἑτέραν, ὅποτε γε ταῦτά εἴη εἰδέναι ἀπ' ἀμφοτέρων; ὥσπερ ἐγώ τε γιγνώσκω ὅτι πέντε εἰσὶν οὗτοι οἱ δάκτυλοι, καὶ σύ, ὥσπερ ἐγώ, περὶ τούτων ταῦτά γιγνώσκεις· καὶ εἰ σε ἐγὼ ἐροίμην, εἰ τῇ αὐτῇ τέχνῃ γιγνώσκουμεν τῇ ἀριθμητικῇ τὰ αὐτὰ ἐγώ τε καὶ σύ, ἢ ἄλλῃ, φαίης ἂν δήπου τῇ αὐτῇ.

ΙΩΝ. Ναί.

- 538 ΣΩ. Ὅ τοίνυν ἄρτι ἐμελλον ἐρήσεσθαί σε, νυνὶ ἐπέ, εἰ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν οὕτω σοι δοκεῖ, τῇ μὲν αὐτῇ τέχνῃ τὰ αὐτὰ ἀναγκαῖον εἶναι γιγνώσκειν, τῇ δ' ἑτέρᾳ μὴ τὰ αὐτὰ, ἀλλ' εἴπερ ἄλλη ἐστίν, ἀναγκαῖον καὶ ἕτερα γιγνώσκειν.

ΙΩΝ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ὦ Σώκратες.

IX. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅστις ἂν μὴ ἔχῃ τινὰ τέχνην, ταύτης τῆς τέχνης τὰ λεγόμενα ἢ πραττόμενα καλῶς γιγνώσκειν οὐχ οἷός τ' ἐσται;

- B ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τῶν ἐπῶν ὧν εἶπες, εἴτε καλῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, σὺ κάλλιον γνώσει ἢ ἡνίοχος;

1ΩΝ. Ἡνίοχος.

ΣΩ. Ῥαψωδὸς γάρ που εἶ, ἀλλ' οὐχ ἡνίοχος.

1ΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Ἡ δὲ ῥαψωδικὴ τέχνη ἑτέρα ἐστὶ τῆς ἡνιοχικῆς;

1ΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Εἰ ἄρα ἑτέρα, περὶ ἑτέρων καὶ ἐπιστήμη πραγμάτων ἐστίν.

1ΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Τί δὲ δὴ, ὅταν Ὅμηρος λέγῃ, ὡς τετρωμένῳ τῷ Μαχάονι Ἑκαμήδη ἢ Νέστορος παλλακὴ κυκεῶνα πί-
νειν δίδωσι; καὶ λέγει πως οὕτως·

οἴνῳ προμνείῳ, φησὶν, ἐπὶ δ' αἰγίον κνῆ τυρόν

κνήστι χαλκείῃ· παρὰ δὲ κρόμυον ποτῶ ὄψον·

ταῦτα εἰτε ὀρθῶς λέγει Ὅμηρος εἰτε μὴ, πότερον ἰατρικῆς ἐστὶ διαγινῶναι καλῶς ἢ ῥαψωδικῆς;

1ΩΝ. Ἰατρικῆς.

ΣΩ. Τί δέ, ὅταν λέγῃ Ὅμηρος·

ἢ δὲ μολυβδαίνῃ ἱκέλη ἐς βυσσὸν Ἴκανευ,

ἢ τε κατ' ἀγραύλοιο βοὸς κέρας ἐμμεμανία

ἔρχεται ὠμηστῆσι μετ' ἰχθύσι πῆμα φέρονσα·

ταῦτα πότερον φῶμεν ἀλιευτικῆς εἶναι τέχνης μᾶλλον κρῖναι ἢ ῥαψωδικῆς, ἅττα λέγει καὶ εἰτε καλῶς εἰτε μὴ;

1ΩΝ. Ἀῖνον δὴ, ὃ Σώκρατες, ὅτι ἀλιευτικῆς.

ΣΩ. Σκέψαι δὴ, σοῦ ἐρομένου, εἰ ἐροίό με· ἐπειδὴ τοῖνον, ὃ Σώκρατες, τούτων τῶν τεχνῶν ἐν Ὅμηρῳ εὖ-
ρίσκεις ἃ προσήκει ἐκάστη διακρίνειν, ἴθι μοι ἔξευρε καὶ τὰ τοῦ μάντεως τε καὶ μαντικῆς, ποιά ἐστὶν ἃ προσήκει αὐτῷ οἷον εἶναι διαγινώσκειν, εἰτε εὖ εἰτε κακῶς πε-
ποιήται — σκέψαι ὥς ῥαδίως τε καὶ ἀληθῆ ἐγὼ σοὶ ἀπο-
κρινοῦμαι. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἐν Ὀδυσσεΐᾳ λέγει, οἷον καὶ ἃ ὁ τῶν Μελαμποδιδῶν λέγει μάντις πρὸς τοὺς μνη-
στήρας, Θεοκλύμενος·

- 539 δαιμόνιοι, τί κακὸν τόδε πάσχετε; νυκτὶ μὲν ὑμέων
 εἰλύεται κεφαλαί τε πρόσωπά τε νέρθε τε γυῖα,
 οἰμωγὴ δὲ δέδωκε, δεδάκρυνται δὲ παρειαί·
 εἰδῶλων τε πλεόν πρόθυρον, πλείη δὲ καὶ ἀνλή
 ἱεμένων ἔρεβόςδε ὑπὸ ζόφον· ἥελιος δὲ
 B οὐρανοῦ ἑξαπόλαλε, κακὴ δ' ἐπιδέδρομεν ἄχλυσ·
 πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐν Ἰλιάδι, οἷον καὶ ἐπὶ τειχομαχίᾳ· λέγει
 γὰρ καὶ ἐνταῦθα
 ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν,
 αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἑέργων,
 C φοινῆεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον,
 ζῶν, ἔτ' ἀσπαίροντα· καὶ οὐπὼ λήθητο χάρμης.
 κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ στήθος παρὰ δειρὴν
 ἰδνωθεὶς ὀπίσω, ὃ δ' ἀπὸ ἔθεν ἤκε χαμᾶζε
 ἀλγῆσας ὀδύνησι, μέσῳ δ' ἐγκάββαλ' ὀμίλῳ·
 D αὐτὸς δὲ κλάζας ἔπετο πνοιῆς ἀνέμοιο.
 ταῦτα φήσω καὶ τὰ τοιαῦτα τῷ μάντει προσήκειν καὶ σκο-
 πεῖν καὶ κρίνειν.

ΙΩΝ. Ἀληθῆ γε σὺ λέγων, ὦ Σώκρατες.

- X. ΣΩ. Καὶ σύ γε, ὦ Ἴων, ἀληθῆ ταῦτα λέγεις.
 ἔθι δὴ καὶ σὺ ἐμοί, ὥσπερ ἐγὼ σοὶ ἐξέλεξα καὶ ἐξ Ὀδυσ-
 σείας καὶ ἐξ Ἰλιάδος ὅποια τοῦ μάντεώς ἐστι καὶ ὅποια τοῦ
 E ἱατροῦ καὶ ὅποια τοῦ ἀλκίως, οὕτω καὶ σὺ ἐμοὶ ἐκλεξον,
 ἐπειδὴ καὶ ἐμπειρότερος εἰ ἐμοῦ τῶν Ὀμήρου, ὅποια τοῦ
 ῥαψωδοῦ ἐστίν, ὦ Ἴων, καὶ τῆς τέχνης τῆς ῥαψωδικῆς, ἃ
 τῷ ῥαψωδῷ προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι καὶ διακρίνειν πα-
 ρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

ΙΩΝ. Ἐγὼ μὲν φημι, ὦ Σώκρατες, ἅπαντα.

ΣΩ. Οὐ σύ γε ἔφης, ὦ Ἴων, ἅπαντα· ἢ οὕτως ἐπι-
 λήσμων εἶ; καίτοι οὐκ ἂν πρόποι γε ἐπιλήσμονα εἶναι
 ῥαψωδὸν ἄνδρα.

- 540 ΙΩΝ. Τί δὲ δὴ ἐπιλανθάνομαι;

ΣΩ. Οὐ μέμνησαι ὅτι ἐφησθα τὴν ῥαψωδικὴν τέχνην ἑτέραν εἶναι τῆς ἡνιοχικῆς;

ΙΩΝ. Μέμνημαι.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἑτέραν οὕσαν ἕτερα γνώσεσθαι ὁμολόγεις;

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάντα γε γνώσεται ἡ ῥαψωδικὴ κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐδὲ ὁ ῥαψωδός.

ΙΩΝ. Πλὴν γε ἴσως τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τὰ τοιαῦτα δὲ λέγεις πλὴν τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν Β σχεδόν τι· ἀλλὰ ποῖα δὴ γνώσεται, ἐπειδὴ οὐχ ἅπαντα;

ΙΩΝ. Ἄ πρέπει, οἶμαι ἔγωγε, ἀνδρὶ εἰπεῖν καὶ ὅποια γυναικί, καὶ ὅποια δούλῳ καὶ ὅποια ἐλευθέρῳ, καὶ ὅποια ἄρχομένῳ καὶ ὅποια ἄρχοντι.

ΣΩ. Ἄρ' ὅποια ἄρχοντι, λέγεις, ἐν θαλάττῃ χειμαζομένου πλοίου πρέπει εἰπεῖν, ὁ ῥαψωδὸς γνώσεται κάλλιον ἢ ὁ κυβερνήτης;

ΙΩΝ. Οὐκ, ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης τοῦτό γε.

ΣΩ. Ἄλλ' ὅποια ἄρχοντι κάμνοντι πρέπει εἰπεῖν, ὁ C ῥαψωδὸς γνώσεται κάλλιον ἢ ὁ ἰατρός;

ΙΩΝ. Οὐδὲ τοῦτο.

ΣΩ. Ἄλλ' οἷα δούλῳ πρέπει, λέγεις;

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Οἶον βουκόλῳ λέγεις δούλῳ ἢ πρέπει εἰπεῖν ἀγριαίνουσάν βοῶν παραμυθουμένῳ. ὁ ῥαψωδὸς γνώσεται, ἀλλ' οὐχ ὁ βουκόλος;

ΙΩΝ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Ἄλλ' οἷα γυναικὶ πρόποντά ἐστιν εἰπεῖν ταλαίουργῷ περὶ ἐρίων ἐργασίας;

ΙΩΝ. Οὔ. D

ΣΩ. Ἄλλ' οἷα ἀνδρὶ πρέπει εἰπεῖν γνώσεται στρατηγῷ στρατιώταις παραινούντι;

ΙΩΝ. Ναί, τὰ τοιαῦτα γινώσκεται ὁ ῥαψωδός.

XI. ΣΩ. Τί δέ; ἡ ῥαψωδική τέχνη στρατηγική ἐστιν;

ΙΩΝ. Γινώσκῃ γοῦν ἂν ἐγὼ οἷα στρατηγὸν πρόπει εἰπεῖν.

ΣΩ. Ἴσως γὰρ εἰ καὶ στρατηγικός, Ἴων. καὶ γὰρ εἰ ἐτύγχανες ἱππικός ὢν ἅμα καὶ καθαριστικός, ἔγνωσ ἂν ἔππους εὖ καὶ κακῶς ἱππαζομένους· ἀλλ' εἰ σ' ἐγὼ ἠρώμην, ποτέρᾳ δὴ τέχνῃ, ὦ Ἴων, γινώσκεις τοὺς εὖ ἱππαζομένους ἔππους; ἢ ἱππεὺς εἰ ἢ ἡ καθαριστής; τί ἂν μοι ἀπεκρίνω;

ΙΩΝ. Ἡ ἱππεύς, ἔγωγ' ἂν.

ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ καὶ τοὺς εὖ καθαρίζοντας διεγίνωσκες, ὡμολόγεις ἂν, ἡ καθαριστής εἶ, ταύτῃ διαγινώσκειν ἀλλ' οὐχ ἢ ἱππεύς.

ΙΩΝ. Ναί.

ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ στρατιωτικὰ γινώσκεις, πότερος ἢ στρατηγικός εἰ γινώσκεις ἢ ἡ ῥαψωδὸς ἀγαθός;

ΙΩΝ. Οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν.

541 ΣΩ. Πῶς; οὐδὲν λέγεις διαφέρειν; μίαν λέγεις τέχνην εἶναι τὴν ῥαψωδικὴν καὶ στρατηγικὴν ἢ δύο;

ΙΩΝ. Μία ἔμοιγε δοκεῖ.

ΣΩ. Ὅστις ἄρα ἀγαθὸς ῥαψωδός ἐστιν, οὗτος καὶ ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὢν;

ΙΩΝ. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅστις ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὢν, ἀγαθὸς καὶ ῥαψωδός ἐστιν.

ΙΩΝ. Οὐκ αὖ μοι δοκεῖ τοῦτο.

ΣΩ. Ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν δοκεῖ σοι, ὅστις γε ἀγαθὸς ῥαψωδός, καὶ στρατηγὸς ἀγαθὸς εἶναι;

ΙΩΝ. Πάνυ γε.

ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ τῶν Ἑλλήνων ἄριστος ῥαψωδός εἶ;

ΙΩΝ. Πολύ γε, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἡ καὶ στρατηγός, ὦ Ἴων, τῶν Ἑλλήνων ἀριστος εἶ;

ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες· καὶ ταῦτά γε ἐκ τῶν Ὀμήρου μαθὼν.

ΧΠ. ΣΩ. Τί δὴ ποτ' οὖν πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἴων, ἀμφοτέρα ἀριστος ὦν τῶν Ἑλλήνων, καὶ στρατηγός καὶ ῥαψωδός, ῥαψωδεῖς μὲν περιῶν τοῖς Ἑλλήσι, στρατηγεῖς δ' οὐ; ἢ ῥαψωδοῦ μὲν δοκεῖ σοι χρυσῷ στεφάνῳ ἐστεφάνωμενον πολλὴ χρεῖα εἶναι τοῖς Ἑλλήσι, στρατηγοῦ δὲ οὐδεμία;

ΙΩΝ. Ἡ μὲν γὰρ ἡμετέρα, ὦ Σώκρατες, πόλις ἄρχεται ὑπὸ ὑμῶν καὶ στρατηγεῖται καὶ οὐδὲν δέεται στρατηγοῦ, ἢ δὲ ἡμετέρα καὶ ἡ Λακεδαιμονίων οὐκ ἂν με ἔλοιτο στρατηγόν· αὐτοὶ γὰρ οἴεσθε ἱκανοὶ εἶναι.

ΣΩ. Ὡ βέλτιστε Ἴων, Ἀπολλόδωρον οὐ γινώσκεις τὸν Κυζικηνόν;

ΙΩΝ. Ποῖον τοῦτον;

ΣΩ. Ὅν Ἀθηναῖοι πολλάκις ἑαυτῶν στρατηγὸν ἤρηνται ξένον ὄντα· καὶ Φανοσθένη τὸν Ἀνδριον καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον, οὓς ἦδε ἡ πόλις ξένους ὄντας, ἐνδειξαμένους ὅτι ἄξιοι λόγου εἰσὶ, καὶ εἰς στρατηγίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἄγει· Ἴωνα δ' ἄρα τὸν Ἐφέσιον οὐχ αἰρήσεται στρατηγὸν καὶ τιμήσει, ἂν δοκῇ ἄξιος λόγου εἶναι; τί δέ, οὐκ Ἀθηναῖοι μὲν ἐστε οἱ Ἐφεσῖοι τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἡ Ἐφεσος οὐδεμιᾶς ἐλάττων πόλεως; ἀλλὰ σὺ γάρ, ὦ Ἴων, εἰ μὲν ἀληθῆ λέγεις, ὥς τέχνη καὶ ἐπιστήμη οἷός τε εἰ Ὀμηρον ἐπαινεῖν, ἀδικεῖς, ὅστις ἐμοὶ ὑποσχόμενος, ὥς πολλὰ καὶ καλὰ περὶ Ὀμήρου ἐπίστασαι, καὶ φάσκων ἐπιδείξειν ἔξαπατᾷς με καὶ πολλοῦ δεῖς ἐπιδείξαι, ὅς γε οὐδὲ ἅττα ἐστὶ ταῦτα, περὶ ὧν δεινὸς εἶ, ἐθέλεις εἰπεῖν, πάλαι ἐμοῦ λιπαροῦντος, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ Πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγναι στρεφόμενος ἄνω

καὶ κάτω, ἕως τελευτῶν διαφυγῶν με στρατηγὸς ἀνεφά-
 542 νης, ἵνα μὴ ἐπιδείξῃς ὥς δεινὸς εἶ τὴν περὶ Ὀμήρου σο-
 φίαν. εἰ μὲν οὖν τεχνικὸς ὢν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον, περὶ
 Ὀμήρου ὑποσχόμενος ἐπιδείξειν ἔξαπατᾷς με, ἄδικος εἶ·
 εἰ δὲ μὴ τεχνικὸς εἶ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ κατεχόμενος ἐξ Ὀμή-
 ρου μηδὲν εἰδὼς πολλὰ καὶ καλὰ λέγεις περὶ τοῦ ποιητοῦ,
 ὥσπερ ἐγὼ εἶπον περὶ σοῦ, οὐδὲν ἀδικεῖς. ἐλοῦ οὖν πότε-
 ρα βούλει νομίζεσθαι ὑπὸ ἡμῶν ἄδικος ἀνὴρ εἶναι ἢ θεῖος.

ΙΩΝ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες· πολὺ γὰρ κάλ-
 λιον τὸ θεῖον νομίζεσθαι.

B ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν τὸ κάλλιον ὑπάρχει σοι παρ' ἡμῖν,
 ὦ Ἴων, θεῖον εἶναι καὶ μὴ τεχνικὸν περὶ Ὀμήρου ἐπαι-
 νέτην.

ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ

[ἢ ἐπιτάφιος· ἡθικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΜΕΝΕΞΕΝΟΣ.

St II.

P.
234

I. Ἐξ ἀγορᾶς ἢ πόθεν Μενέξενος;

MEN. Ἐξ ἀγορᾶς, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπο τοῦ βουλευτηρίου.

ΣΩ. Τί μάλιστα σὺ πρὸς βουλευτήριον; ἢ δήλα δὴ ὅτι παιδεύσεως καὶ φιλοσοφίας ἐπὶ τέλει ἡγεῖ εἶναι, καὶ ὥς ἱκανῶς ἡδὴ ἔχων ἐπὶ τὰ μείζω ἐπινοεῖς τρέπεσθαι, καὶ ἄρχειν ἡμῶν, ὦ θαυμάσιε, ἐπιχειρεῖς τῶν πρεσβυτέρων τηλικούτος ὢν, ἵνα μὴ ἐκλίπη ὑμῶν ἡ οἰκία ἀεί τινα ἡμῶν Β ἐπιμελητὴν παρεχομένη;

MEN. Ἐὰν σὺ γε, ὦ Σώκρατες, ἔᾶς καὶ συμβουλεύῃς ἄρχειν, προθυμήσομαι· εἰ δὲ μή, οὔ. νῦν μέντοι ἀφικόμην πρὸς τὸ βουλευτήριον πυθόμενος, ὅτι ἡ βουλὴ μέλλει αἰρεῖσθαι ὅστις ἐρεῖ ἐπὶ τοῖς ἀποθανούσι· ταφὰς γὰρ οἶσθα ὅτι μέλλουσι ποιεῖν.

ΣΩ. Πάνυ γε· ἀλλὰ τίνα εἶλοντο;

MEN. Οὐδένα, ἀλλὰ ἀνεβάλουντο εἰς τὴν αὔριον. οἶμαι μέντοι Ἀρχῖνον ἢ Δίωνα αἰρεθῆσθαι.

II. ΣΩ. Καὶ μὴν, ὦ Μενέξενε, πολλαχῇ κινδυνεύει C καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει, καὶ ἐὰν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὐτῷ ἔττυχε, καὶ ἐὰν φαῦλος ᾖ, ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινούντων, ἀλλὰ ἐκ

- πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων, οἱ οὕτω καλῶς ἐπαινοῦσιν, ὥστε καὶ τὰ προσόντα καὶ τὰ μὴ περὶ ἐκάστου
 235 λέγοντες, κάλλιστα πῶς τοῖς ὀνόμασι ποικίλλοντες, γοητεύουσιν ἡμῶν τὰς ψυχάς, καὶ τὴν πόλιν ἐγκωμιάζοντες κατὰ πάντας τρόπους καὶ τοὺς τετελευτηηκότας ἐν τῷ πολέμῳ καὶ τοὺς προγόνους ἡμῶν ἅπαντας τοὺς ἐμπροσθεν καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς τοὺς ἐτι ζῶντας ἐπαινοῦντες, ὥστ' ἔγωγε, ὦ Μενέξενε, γενναίως πᾶν διατίθεμαι ἐπαινούμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐκείνους ἐστηκα ἀκροώμενος καὶ
 B κηλούμενος, ἡγούμενος ἐν τῷ παραχρησάμεναι καὶ γενναϊότερος καὶ καλλίως γεγυῖναι. καὶ οἷα δὴ τὰ πολλὰ αἰὲ μετ' ἐμοῦ ξένοι τινὲς ἔπονται καὶ ξυνακροῶνται, πρὸς οὓς ἐγὼ σεμνότερος ἐν τῷ παραχρησάμεναι γίγνομαι· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ταῦτα ταῦτα δοκοῦσί μοι πάσχειν καὶ πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς τὴν ἄλλην πόλιν, θαυμασιωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι εἶναι ἢ πρότερον, ὑπὸ τοῦ λέγοντος ἀναπειθόμενοι. καὶ μοι αὕτη ἡ σεμνότης παραμένει ἡμέρας πλείω ἢ τρεῖς·
 C οὕτως ἐναυλος ὁ λόγος τε καὶ ὁ φθύγγος παρὰ τοῦ λέγοντος ἐνδύεται εἰς τὰ ὦτα, ὥστε μόγις τετάρτη ἢ πέμπτη ἡμέρα ἀναμιμνήσκομαι ἑαυτοῦ καὶ αἰσθάνομαι οὐ γῆς εἰμὶ, τέως δὲ οἶμαι μόνον οὐκ ἐν μακάρων νήσοις οἰκεῖν· οὕτως ἡμῖν οἱ ῥήτορες δεξιοὶ εἰσιν.

III. MEN. Ἀεὶ σὺ προσπαίξεις, ὦ Σώκρατες, τοὺς ῥήτορας. νῦν μέντοι οἶμαι ἐγὼ τὸν ἀλρεθέντα οὐ πᾶν εὐπορήσειν· ἐξ ὑπογύνου γὰρ παντάπασιν ἡ αἵρεσις γέγονεν, ὥστε ἴσως ἀναγκασθήσεται ὁ λέγων ὥσπερ αὐτοσχεδιάζειν.

- D ΣΩ. Πόθεν, ὦ γαθέ; εἰσὶν ἐκάστοις τούτων λόγοι παρεσκευασμένοι, καὶ ἅμα οὐδὲ αὐτοσχεδιάζειν τά γε τοιαῦτα χαλεπόν. εἰ μὲν γὰρ δέοι Ἀθηναίους ἐν Πελοποννησίῳ εὖ λέγειν ἢ Πελοποννησίους ἐν Ἀθηναίοις, ἀγαθοῦ ἂν ῥήτορος δέοι τοῦ πείθοντος καὶ εὐδοκιμήοντος· ὅταν

δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζεται, οὐσπερ καὶ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖν εὖ λέγειν.

MEN. Οὐκ οἶει, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐ μέντοι μὰ Δία.

MEN. Ἡ οἶει οἷός τ' ἂν εἶναι αὐτὸς εἰπεῖν, εἰ δέοι ἔτι καὶ ἔλοιτό σε ἡ βουλή;

ΣΩ. Καὶ ἐμοὶ μέν γε, ὦ Μενέξενε, οὐδὲν θαυμαστὸν οἶω τ' εἶναι εἰπεῖν, ὃ τυγχάνει διδάσκαλος οὔσα οὐ πάννυ φαύλη περὶ ῥητορικῆς, ἀλλ' ἤπερ καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς πεποίηκε ῥήτορας, ἕνα δὲ καὶ διαφέροντα τῶν Ἑλλήνων, Περικλέα τὸν Ξανθίππου.

MEN. Τίς αὖτις; ἢ δῆλον ὅτι Ἀσπασίαν λέγεις;

ΣΩ. Λέγω γάρ, καὶ Κόννον γε τὸν Μητροβίου· οὐτοὶ γάρ μοι δύο εἰσὶ διδάσκαλοι, ὁ μὲν μουσικῆς, ἡ δὲ ῥητορικῆς. οὕτω μὲν οὖν τρεφόμενον ἄνδρα οὐδὲν θαυμαστὸν δεινὸν εἶναι λέγειν· ἀλλὰ καὶ ὅστις ἐμοὶ κάκιον ἐπαδεδεύθη, μουσικὴν μὲν ὑπὸ Ἀμπρου παιδευθεὶς, ῥητορικὴν δὲ ὑπ' Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, ὅμως καὶ οὕτως οἷός τ' εἶη Ἀθηναίους γε ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινῶν εὐδοκιμεῖν.

IV. MEN. Καὶ τί ἂν ἔχοις εἰπεῖν, εἰ δέοι σε λέγειν;

ΣΩ. Αὐτὸς μὲν παρ' ἐμαυτοῦ ἴσως οὐδέν, Ἀσπασίας δὲ καὶ χθρὲς ἡκροώμενην περαινούσης ἐπιτάφιον λόγον περὶ αὐτῶν τούτων. ἤκουσε γάρ ἅπερ σὺ λέγεις, ὅτι μέλλοιεν Ἀθηναῖοι αἰρεῖσθαι τὸν ἐροῦντα· ἐπεὶ τὰ μὲν ἐκ τοῦ παραχρημά μοι διήει, οἷα δέοι λέγειν, τὰ δὲ πρότερον ἐσκεμμένα, ὅτε μοι δοκεῖ συνετίθαι τὸν ἐπιτάφιον λόγον, ὃν Περικλῆς εἶπε, περιλείμματ' ἅττα ἐξ ἐκείνου συγκολλῶσα.

MEN. Ἡ καὶ μνημονεύσαις ἂν ἃ ἔλεγεν Ἀσπασία;

ΣΩ. Εἰ μὴ ἀδικῶ γε· ἐμάνθανόν γε τοι παρ' αὐτῆς, καὶ ὀλίγου πληγὰς ἔλαβον, ὅτι ἐπελανθανόμην.

MEN. Τί οὖν οὐ διήλθες;

ΣΩ. Ἄλλ' ὅπως μή μοι χαλεπανεῖ ἡ διδάσκαλος, ἂν ἐξενέγκω αὐτῆς τὸν λόγον.

MEN. Μηδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' εἰπέ, καὶ πάννυ μοι χαριεῖ, εἴτε Ἀσπασίας βούλει λέγειν εἴτε ὀττονοῦν· ἀλλὰ μόνον εἰπέ.

ΣΩ. Ἄλλ' ἴσως μου καταγελάσει, ἂν σοι δόξω πρεσβύτης ὣν ἐτι παίζειν.

MEN. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' εἰπέ παντὶ τρόπῳ.

V. ΣΩ. Ἀλλὰ μέντοι σοί γε δεῖ χαρίζεσθαι, ὥστε
 D καὶ ὀλίγον, εἰ με κελεύοις ἀποδύντα ὀρχήσασθαι, χαρι-
 σαίμην ἂν, ἐπειδὴ γε μόνῳ ἐσμέν. ἀλλ' ἄκουε. ἔλεγε γὰρ
 ὡς ἐγὼμαι, ἀρξαμένη λέγειν ἀπ' αὐτῶν τῶν τεθνεώτων
 οὕτως. Ἔργῳ μὲν ἡμῖν οἶδε ἔχουσι τὰ προσήκοντα σφί-
 σιν αὐτοῖς, ὧν τυχόντες πορεύονται τὴν εἰμαρμένην πο-
 ρεῖαν, προπεμφθέντες κοινῇ μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἰδίᾳ δὲ
 ὑπὸ τῶν οἰκείων· λόγῳ δὲ δὴ τὸν λειπόμενον κόσμον ὅτε
 E νόμος προστάττει ἀποδοῦναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χρή. ἔργῳ
 γὰρ εὖ πραχθέντων λόγῳ καλῶς ῥηθέντι μνήμη καὶ κό-
 σμος τοῖς πράξασι γίνεται παρὰ τῶν ἀκουσάντων· δεῖ
 δὴ τοιούτου τινὸς λόγου, ὅστις τοὺς μὲν τετελευτηκότας
 ἱκανῶς ἐπαινέσεται, τοῖς δὲ ζῶσιν εὐμενῶς παραινέσεται,
 ἐκγόνοις μὲν καὶ ἀδελφοῖς μιμεῖσθαι τὴν τῶνδε ἀρετὴν
 παρακελευόμενος, πατέρας δὲ καὶ μητέρας καὶ εἰ τινες
 τῶν ἄνωθεν ἐτι προγόνων λείπονται, τούτους δὲ παρα-
 237 μυθούμενος. τίς οὖν ἂν ἡμῖν τοιούτος λόγος φανεῖ; ἢ
 πόθεν ἂν ὀρθῶς ἀρξαίμεθα αἰδοῦν ἀγαθοὺς ἐπαινοῦντες,
 οἱ ζῶντες τε τοὺς ἑαυτῶν εὐφραϊνον δι' ἀρετὴν, καὶ τὴν
 τελευτην ἂντι τῆς τῶν ζώντων σωτηρίας ἡλλάξαντο; δο-
 κεῖ μοι χρῆναι κατὰ φύσιν, ὥσπερ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, οὕτω
 καὶ ἐπαινεῖν αὐτούς. ἀγαθοὶ δ' ἐγένοντο διὰ τὸ φύναι

εἰς ἀγαθῶν. τὴν εὐγένειαν οὖν πρῶτον αὐτῶν ἐγκωμιά-
 ζωμεν, δεύτερον δὲ τροφήν τε καὶ παιδείαν· ἐπὶ δὲ τού- B
 τοις τὴν τῶν ἔργων πρᾶξιν ἐπιδείξωμεν, ὥς καλὴν καὶ
 ἀξίαν τούτων ἀπεφύηκντο.

VI. Τῆς δ' εὐγενείας πρῶτον ὑπῆρξε τοῖσδε ἡ τῶν
 προγόνων γένεσις οὐκ ἐπηλυς οὖσα, οὐδὲ τοὺς ἐκγόνους
 τούτους ἀποφηνάμενη μεταικοῦντας ἐν τῇ χώρᾳ ἄλλοθεν
 σφῶν ἡκόντων, ἀλλ' αὐτόχθονας καὶ τῷ ὄντι ἐν πατρίδι
 οἰκοῦντας καὶ ζῶντας, καὶ τρεφομένους οὐχ ὑπὸ μητρυνῆς
 ὥς ἄλλοι, ἀλλ' ὑπὸ μητρὸς τῆς χώρας ἐν ἣ ὥκουν, καὶ νῦν
 κείσθαι τελευτήσαντας ἐν οἰκείοις τόποις τῆς τεκοῦσης C
 καὶ θρεψάσης καὶ ὑποδεξαμένης. δικαιοτάτον δὴ κοσμή-
 σαι πρῶτον τὴν μητέρα αὐτήν· οὕτω γὰρ συμβαίνει ἅμα
 καὶ ἡ τῶνδε εὐγένεια κοσμουμένη.

VII. Ἔστι δὲ ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώ-
 πων ἐπαινέσθαι, οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν, πολλαχῇ μὲν καὶ
 ἄλλῃ, πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον ὅτι τυγχάνει οὖσα θεοφι-
 λῆς. μαρτυρεῖ δὲ ἡμῶν τῷ λόγῳ ἡ τῶν ἀμφισβητησάντων
 περὶ αὐτῆς θεῶν ἔρις τε καὶ κρίσις· ἦν δὴ θεοὶ ἐπήνεσαν,
 πῶς οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε ξυμπάντων δικαία ἐπαινεί- D
 σθαι; δεύτερος δὲ ἐπαινος δικαίως ἂν αὐτῆς εἴη, ὅτι ἐν
 ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ ἀνεδίδου καὶ ἔφυνε ζῶα
 παντοδαπά, θηρία τε καὶ βοτάνη, ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρα θη-
 ρίων μὲν ἀγρίων ἄγονος καὶ καθαρά ἐφάνη, ἐξελέξατο δὲ
 τῶν ζῶων καὶ ἐγέννησεν ἄνθρωπον, ὃ συνέσει τε ὑπερέχει
 τῶν ἄλλων καὶ δίκην καὶ θεοὺς μόνον νομίζει. μέγα δὲ
 τεκμήριον τούτῳ τῷ λόγῳ, ὅτι ἦδε ἔτεκεν ἡ γῆ τοὺς τῶνδε E
 τε καὶ ἡμετέρους προγόνους· πᾶν γὰρ τὸ τεκὸν τροφήν
 ἔχει ἐπιτηδείαν ᾧ ἂν τέκη· ᾧ καὶ γυνὴ δόλῃ τεκοῦσά τε
 ἀληθῶς καὶ μὴ, ἀλλ' ὑποβαλλομένη, εἰ μὴ ἔχη πηγὰς
 τροφῆς τῷ γευνωμένῳ. ὃ δὴ καὶ ἡ ἡμετέρα γῆ τε καὶ μή-
 τηρ ἱκανὸν τεκμήριον παρέχεται ὥς ἀνθρώπους γεννησα-

μένη· μόνη γὰρ ἐν τῷ τότε καὶ πρώτη τροφήν ἀνθρωπείαν
 238 ἤνεγκε τὸν τῶν πυρῶν καὶ κριθῶν καρπὸν, ὃ κάλλιστα
 καὶ ἄριστα τρέφεται τὸ ἀνθρώπειον γένος, ὥς τῷ ὄντι
 τοῦτο τὸ ζῶον αὐτὴ γεννησαμένη. μᾶλλον δὲ ὑπὲρ γῆς
 ἢ γυναικὸς προσήκει δέχεσθαι τοιαῦτα τεκμήρια· οὐ γὰρ
 γῆ γυναικα μεμλῆται κυήσει καὶ γεννήσει, ἀλλὰ γυνή
 γῆν. τούτου δὲ τοῦ καρποῦ οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἐνειμε
 καὶ τοῖς ἄλλοις· μετὰ δὲ τοῦτο ἐλαίου γένεσιν, πόνων
 ἀρωγὴν, ἀνῆκε τοῖς ἐκρόνοις· θρεψαμένη δὲ καὶ αὐξή-
 B σασα πρὸς ἥβην ἄρχοντας καὶ διδασκάλους αὐτῶν θεοὺς
 ἐπηγάγετο· ὧν τὰ μὲν ὀνόματα πρέπει ἐν τῷ τοιῷδε ἔαν·
 ἴσμεν γάρ· οἱ τὸν βίον ἡμῶν κατεσκεύασαν πρὸς τε τὴν
 καθ' ἡμέραν δίκαιαν, τέχνας πρώτους παιδευσάμενοι, καὶ
 πρὸς τὴν ὑπὲρ τῆς χώρας φυλακὴν ὅπλων κτήσιν τε καὶ
 χρῆσιν διδασκόμενοι.

VIII. Γεννηθέντες δὲ καὶ παιδευθέντες οὕτως αὐ-
 τῶνδε πρόγονοι ὥκουν πολιτείαν κατασκευασάμενοι, ἧς
 C ὁρθῶς ἔχει διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι. πολιτεία γὰρ τρο-
 φὴ ἀνθρώπων ἐστὶ, καλὴ μὲν ἀγαθῶν, ἡ δὲ ἐναντία κα-
 κῶν. ὥς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτράφησαν οἱ πρόσθεν
 ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλώσαι, δι' ἣν δὴ κακῆνοι ἀγαθοὶ καὶ
 οἱ νῦν εἰσίν, ὧν οἷδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκό-
 τες. ἡ γὰρ αὐτὴ πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν, ἀριστοκρα-
 τία, ἐν ἣ νῦν τε πολιτενόμεθα καὶ τὸν αἰὶ χρόνον ἐξ ἐκεί-
 νου ὥς τὰ πολλά. καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ
 D ἄλλο, ὃ ἂν χαίρη· ἐστὶ δὲ τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας πλή-
 θους ἀριστοκρατία. βασιλεῖς μὲν γὰρ αἰὶ ἡμῶν εἰσίν· οὗτοι
 δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἵρετοί· ἐγκρατὲς δὲ τῆς
 πόλεως τὰ πολλά τὸ πλῆθος, τὰς δὲ ἀρχὰς δίδωσι καὶ
 κράτος τοῖς αἰὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι, καὶ οὔτε ἀσθενεία
 οὔτε πενία οὔτ' ἀγνωσία πατέρων ἀπελήλαται οὐδεὶς οὐδὲ
 τοῖς ἐναντίοις τετίμηται, ὥσπερ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀλλὰ

εἰς ὄρος, ὃ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἄρχει. αἰτία δὲ ἡμῖν τῆς πολιτείας ταύτης ἡ ἐξ ἴσου γένεσις. αἱ Ἐ μὲν γὰρ ἄλλαι πόλεις ἐκ παντοδαπῶν κατεσκευασμέναι ἀνθρώπων εἰσὶ καὶ ἀνωμάτων, ὥστε αὐτῶν ἀνώμαλοι καὶ αἱ πολιτεῖαι, τυραννίδες τε καὶ ὀλιγαρχίαι· οἰκοῦσιν οὖν ἔνιοι μὲν δούλους, οἱ δὲ δεσπότας ἀλλήλους νομίζοντες· ἡμεῖς δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι, μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ 239 φύντες, οὐκ ἀξιούμεν δούλοι οὐδὲ δεσπότης ἀλλήλων εἶναι, ἀλλ' ἡ ἰσογονία ἡμᾶς ἡ κατὰ φύσιν ἰσονομίαν ἀναγκάζει ζητεῖν κατὰ νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑπέκειναι ἀλλήλοις ἢ ἀρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως.

IX. Ὅθεν δὴ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ τεθραμμένοι οἱ τῶνδε πατέρες καὶ οἱ ἡμέτεροι καὶ αὐτοὶ οὗτοι, καὶ καλῶς φύντες, πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἔργα ἀπεφάνησαν εἰς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἰδία καὶ δημοσίᾳ, οἰόμενοι δεῖν ὑπὲρ τῆς Ἐ ἐλευθερίας καὶ Ἑλλήσιν ὑπὲρ Ἑλλήνων μάχεσθαι καὶ βαρβάροις ὑπὲρ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. Εὐμόλπου μὲν οὖν καὶ Ἀμαζόνων ἐπιστρατευσάντων ἐπὶ τὴν χώραν καὶ τῶν ἐτι προτέρων ὥς ἡμύναντο, καὶ ὥς ἡμυναν Ἀργείοις πρὸς Καδμείους καὶ Ἡρακλείδαις πρὸς Ἀργείους, ὃ τε χρόνος βραχὺς ἀξίως διηγῆσασθαι, ποιηταὶ τε αὐτῶν ἤδη ἱκανῶς τὴν ἀρετὴν ἐν μουσικῇ ὑμνήσαντες εἰς πάντας μεμνηύκασιν· ἐὰν οὖν ἡμεῖς ἐπιχειρῶμεν τὰ αὐτὰ λόγῳ Ἐ φιλῶ κοσμεῖν, τάχ' αὖ δεύτεροι φανοίμεθα. ταῦτα μὲν οὖν διὰ ταῦτα δοκεῖ μοι εἶναι, ἐπειδὴ καὶ ἔχει τὴν ἀξίαν· ὧν δὲ οὐτε ποιητὴς πῶ δόξαν ἀξίαν ἐπ' ἀξίοις λαβὼν ἔχει ἐτι τ' ἐστὶν ἐν ἀμνηστία, τούτων πέρι μοι δοκεῖ χορῆναι ἐπιμνησθῆναι ἐπαινοῦντά τε καὶ προμνῶμενον ἄλλοις ἐς ὧδ' αὖς τε καὶ τὴν ἄλλην ποιήσιν αὐτὰ θεῖναι πρεπόντως τῶν προξάντων. ἔστι δὲ τούτων ὧν λέγω πρῶτα· Πέρσας ἡγουμένους τῆς Ἀσίας καὶ δουλонуμένους τὴν Εὐρώπην Ἰ ἔσχον οἱ τῆσδε τῆς χώρας ἔκγονοι, γονεῖς δὲ ἡμέτεροι,

ᾧν καὶ δίκαιον καὶ χρηρὴν πρῶτον μεμνημένους ἐπαινέσαι
 αὐτῶν τὴν ἀρετήν. δεῖ δὲ αὐτὴν ἰδεῖν, εἰ μέλλει τις κα-
 λῶς ἐπαινεῖν, ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ γενόμενον λόγῳ, ὅτε
 πᾶσα μὲν ἡ Ἀσία ἐδούλευε τρίτῳ ἤδη βασιλεῖ, ᾧν ὁ μὲν
 πρῶτος Κύροϋς ἐλευθερώσας Πέρσας τοὺς αὐτοῦ πολίτας
 Ε τῷ αὐτοῦ φρονήματι ἅμα καὶ τοὺς δεσπότας Μηδούς
 ἐδουλώσατο καὶ τῆς ἄλλης Ἀσίας μέχρι Αἰγύπτου ἤρξεν,
 ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Αἰγύπτου τε καὶ Λιβύης ὅσον οἶόν τε ἦν
 ἐπιβαίνειν, τρίτος δὲ Δαρεῖος περὶ μὲν μέχρι Σκυθῶν τὴν
 ἀρχὴν ὠρίσατο, ναυσὶ δὲ τῆς τε θαλάττης ἐκράτει καὶ
 240 τῶν νήσων, ὥστε μηδὲ ἀξιοῦν ἀντίπαλον αὐτῷ μηδένα
 εἶναι· αἱ δὲ γινώμει δεδουλωμένοι ἀπάντων ἀνθρώπων
 ἦσαν· οὕτω πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ μάχιστα γένη καταδε-
 δουλωμένη ἦν ἡ Περσῶν ἀρχή.

Χ. Αἰτιασάμενος δὲ Δαρεῖος ἡμᾶς τε καὶ Ἑρετριέας,
 Σάρδεσιν ἐπιβουλευσάι προφασιζόμενος, πέμψας μυριά-
 δας μὲν πεντήκοντα ἐν τε πλοίοις καὶ ναυσί, ναῦς δὲ τρια-
 κοσίας, Λάτιν δὲ ἄρχοντα, εἶπεν ἥκειν ἄγοντα Ἑρετριέας
 Β καὶ Ἀθηναίους, εἰ βούλοιο τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἔχειν· ὁ
 δὲ πλεύσας εἰς Ἑρέτριαν ἐπ' ἄνδρας, οἱ τῶν τότε Ἑλλή-
 νων ἐν τοῖς εὐδοκιμωτάτοις ἦσαν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον
 καὶ οὐκ ὀλίγοι, τούτους ἐχειρώσατο μὲν ἐν τρισὶν ἡμέραις,
 διηρעυνήσατο δὲ αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν, ἵνα μηδεὶς
 ἀποφύγοι, τοιοῦτῳ τρόπῳ· ἐπὶ τὰ ὄρια ἐλθόντες τῆς
 Ἑρετρικῆς οἱ στρατιῶται αὐτοῦ, ἐκ θαλάττης εἰς θάλατ-
 ταν διαστάντες, συνάψαντες τὰς χεῖρας διήλθοι ἅπασαν
 Γ τὴν χώραν, ἵνα ἔχοιεν τῷ βασιλεῖ εἰπεῖν, ὅτι οὐδεὶς σφᾶς
 ἀποπεφευγώς εἴη, τῇ δ' αὐτῇ διανοίᾳ κατηγάγοντο ἐξ
 Ἑρετρίας εἰς Μαραθῶνα, ὥς ἔτοιμόν σφισιν ὄν καὶ Ἀθη-
 ναίους ἐν τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἀνάγκῃ ζεύξαντας Ἑρετριεῦσιν
 ἄγειν, τούτων δὲ τῶν μὲν προχθέντων, τῶν δ' ἐπιχειρου-
 μένων οὐτ' Ἑρετριεῦσιν ἐβρόθήσεν Ἑλλήνων οὐδεὶς οὔτε

Ἀθηναίοις πλήν Λακεδαιμονίων· οὗτοι δὲ τῇ ὑστεραίᾳ
 τῆς μάχης ἀφίκοντο· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐκπεπληγμένοι,
 ἀγαπῶντες τὴν ἐν τῷ παρόντι σωτηρίαν, ἡσυχίαν ἤγον. D
 ἐν τούτῳ δὴ ἄν τις γενόμενος γνοίη, οἷοι ἄρα ἐτύγγανον
 ὄντες τὴν ἀρετὴν οἱ Μαραθῶνι δεξάμενοι τὴν τῶν βαρ-
 βάρων δύναμιν καὶ καλασάμενοι τὴν ὑπερηφανίαν ὅλης
 τῆς Ἀσίας καὶ πρῶτοι στήσαντες τρύπαια τῶν βαρβάρων,
 ἡγεμόνες καὶ διδάσκαλοι τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ὅτι οὐκ
 ἄμαχος εἴη ἡ Περσῶν δύναμις, ἀλλὰ πᾶν πλῆθος καὶ πᾶς
 πλοῦτος ἀρετῇ ὑπέκλει. ἐγὼ μὲν οὖν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας E
 φημί οὐ μόνον τῶν σωμάτων τῶν ἡμετέρων πατέρας εἶναι,
 ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς τε ἡμετέρας καὶ ξυμπάντων
 τῶν ἐν τῇδε τῇ ἡπείρῳ· εἰς ἐκεῖνο γὰρ τὸ ἔργον ἀποβλέ-
 ψαντες καὶ τὰς ὑστέρας μάχας ἐτόλμησαν διακινδυνεύειν
 ἡ Ἕλληνας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, μαθηταὶ τῶν Μαραθῶνι
 γενόμενοι.

XI. Τὰ μὲν οὖν ἀριστεῖα τῷ λόγῳ ἐκείνοις ἀναθε-
 τέον, τὰ δὲ δευτερεῖα τοῖς περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτε- 241
 μίσῳ ναυμαχήσασι καὶ νικήσασι. καὶ γὰρ τούτων τῶν
 ἀνδρῶν πολλὰ μὲν ἄν τις ἔχοι διελθεῖν, καὶ οἷα ἐπιόντα
 ὑπέμειναν κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ὥς ἡμύ-
 ναντο ταῦτα· ὃ δέ μοι δοκεῖ καὶ ἐκείνων κάλλιστον εἶναι,
 τούτου μνησθήσομαι, ὅτι τὸ ἐξῆς ἔργον τοῖς Μαραθῶνι
 διεπράξαντο. οἱ μὲν γὰρ Μαραθῶνι τοσοῦτον μόνον ἐπε-
 δεῖξαντο τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι κατὰ γῆν ὅλον τε ἀμύνεσθαι
 τοὺς βαρβάρους ὀλίγοις πολλοῖς, ναυσὶ δὲ ἔτι ἦν ἄδηλον B
 καὶ δόξαν εἶχον Πέρσαι ἄμαχοι εἶναι κατὰ θάλατταν καὶ
 πλήθει καὶ πλούτῳ καὶ τέχνῃ καὶ ῥώμῃ· τοῦτο δὴ ἄξιον
 ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν
 ἐχόμενον φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπauσαν φο-
 βουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν. ὑπ' ἀμφοτέρων
 δὴ ξυμβαίνει, τῶν τε Μαραθῶνι μαχεσαμένων καὶ τῶν

C ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, παιδευθῆναι τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὑπὸ μὲν τῶν κατὰ γῆν, ὑπὸ δὲ τῶν κατὰ θάλατταν μαθόντας καὶ ἐθισθέντας μὴ φοβεῖσθαι τοὺς βαρβάρους.

XII. Τρίτον δὲ λέγω τὸ ἐν Πλαταιαῖς ἔργον καὶ ἀριθμῶ καὶ ἀρετῇ γενέσθαι τῆς Ἑλληνικῆς σωτηρίας, κοινὸν ἤδη τοῦτο Λακεδαιμονίων τε καὶ Ἀθηναίων. τὸ μὲν οὖν μέγιστον καὶ χαλεπώτατον οὗτοι πάντες ἤμυναν, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀρετὴν νῦν τε ὑφ' ἡμῶν ἐγκωμιάζονται
D καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὑπὸ τῶν ὕστερον· μετὰ δὲ τοῦτο πολλὰ μὲν πόλεις τῶν Ἑλλήνων ἐτι ἦσαν μετὰ τοῦ βαρβάρου, αὐτὸς δὲ ἠγγέλλετο βασιλεὺς διανοεῖσθαι ὡς ἐπιχειρήσων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. δίκαιον δὴ καὶ τούτων ἡμᾶς ἐπιμνησθῆναι, οἱ τοῖς τῶν προτέρων ἔργοις τέλος τῆς σωτηρίας ἐπέθεσαν ἀνακαθηράμενοι καὶ ἐξελάσαντες πᾶν τὸ βάρβαρον ἐκ τῆς θαλάττης. ἦσαν δὲ οὗτοι
E οἳ τε ἐπ' Εὐρυμέδοντι ναυμαχήσαντες καὶ οἱ εἰς Κύπρον στρατεύσαντες καὶ οἱ εἰς Αἴγυπτον πλεύσαντες καὶ ἄλλοσε πολλαχόσε, ὧν χρὴ μεμνησθαι καὶ χάριν αὐτοῖς εἰδέναι, ὅτι βασιλέα ἐποίησαν δείσαντα τῇ ἑαυτοῦ σωτηρίᾳ τὸν νοῦν προσέχειν, ἀλλὰ μὴ τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐπιβουλεύειν φθορᾷ.

XIII. Καὶ οὗτος μὲν δὴ πάσῃ τῇ πόλει διηντλήθη
242 ὁ πόλεμος ὑπὲρ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ὁμοφώνων πρὸς τοὺς βαρβάρους· εἰρήνης δὲ γενομένης καὶ τῆς πόλεως τιμωμένης ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, ὃ δὴ φιλεῖ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὖ πράττονσι προσπίπτειν, πρῶτον μὲν ξήλος, ἀπὸ ζήλου δὲ φθόνος· ὃ καὶ τήνδε τὴν πόλιν ἤκουσαν ἐν πολέμῳ τοῖς Ἕλλησι κατέστησε. μετὰ δὲ τοῦτο γενομένου πολέμου, συνέβαλον μὲν ἐν Τανάγρας ὑπὲρ τῆς
B Βοιωτῶν ἐλευθερίας Λακεδαιμονίοις μαχόμενοι, ἀμφισβητησίμου δὲ τῆς μάχης γενομένης, διέκρινε το ὕστερον

ἔργον· οἱ μὲν γὰρ ὄχοντο ἀπιόντες, καταλιπόντες [Βοιω-
 τοὺς] οἷς ἐβοήθουν, οἱ δ' ἡμέτεροι τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐν Οἰνο-
 φύτοις νικήσαντες τοὺς ἀδίκως φεύγοντας δικαίως κατή-
 γαγον. οὗτοι δὲ πρῶτοι μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον.
 Ἑλλήσιν ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας βοηθοῦντες πρὸς Ἑλ-
 ληνας, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι καὶ ἐλευθερώσαντες οἷς
 ἐβοήθουν, ἐν τῷδε τῷ μνήματι τιμηθέντες ὑπὸ τῆς πό-
 λεως πρῶτοι ἐτέθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα πολλοῦ πολέμου
 γενομένου, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιστρατευσάντων
 καὶ τεμόντων τὴν χώραν καὶ ἀναξίαν χάριν ἐκτινόντων
 τῇ πόλει, νικήσαντες αὐτοὺς ναυμαχία οἱ ἡμέτεροι καὶ
 λαβόντες αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας Ἀκκεδαίμονιους ἐν τῇ
 Σφαγίᾳ, ἐξὸν αὐτοῖς διαφθεῖραι ἐφείσαντο καὶ ἀπέδοσαν
 καὶ εἰρήνην ἐποιήσαντο, ἡγούμενοι πρὸς μὲν τὸ ὁμόφυλον
 μέχρι νίκης δεῖν πολεμεῖν, καὶ μὴ δι' ὄργην ἰδίαν πόλεως
 τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων διωλλύναι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους
 μέχρι διαφθορᾶς. τούτους δὲ ἄξιον ἐπαινέσαι τοὺς
 ἄνδρας, οἱ τοῦτον τὸν πόλεμον πολεμήσαντες ἐνθάδε
 κεῖνται. ὅτι ἐπέδειξαν, εἰ τις ἄρα ἡμφεσβήτει, ὥς ἐν τῷ
 προτέρῳ πολέμῳ τῷ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἄλλοι τινὲς
 εἶεν ἀμείνους Ἀθηναίων, ὅτι οὐκ ἀληθῆ ἀμφισβητοῖεν· Ἐ
 οὗτοι γὰρ ἐνταῦθα ἐδείξαν, στασιασάσης τῆς Ἑλλάδος
 περιγενόμενοι τῷ πολέμῳ, τοὺς προεστώτας τῶν ἄλλων
 Ἑλλήνων χειρωσάμενοι, μεθ' ὧν τότε τοὺς βαρβάρους
 ἐνίκων κοινῇ, τούτους νικῶντες ἰδία.

XIV. Τρίτος δὲ πόλεμος μετὰ ταύτην τὴν εἰρήνην
 ἀνέλπιστός τε καὶ δεινὸς ἐγένετο, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ ἀγα-
 θοὶ τελευτήσαντες ἐνθάδε κεῖνται, πολλοὶ μὲν ἀμφὶ Σι-
 κελίαν πλεῖστα τρόπαια στήσαντες ὑπὲρ τῆς Λεοντίων 243
 ἐλευθερίας, οἷς βοηθοῦντες διὰ τοὺς ὅρκους ἐπλευσαν εἰς
 ἐκείνους τοὺς τόπους, διὰ δὲ μῆκος τοῦ πλοῦ εἰς ἀπο-
 ρίαν τῆς πόλεως καταστάσης καὶ οὐ δυναμένης αὐτοῖς

ὑπηρετεῖν, τοῦτ' αὖ ἀπειπόντες ἐδυστύχησαν· ὧν οἱ ἐχθροὶ
 καὶ προσπολεμήσαντες πλείω ἔπαινον ἔχουσι σωφροσύνης
 καὶ ἀρετῆς ἢ τῶν ἄλλων οἱ φίλοι· πολλοὶ δ' ἐν ταῖς ναυ-
 μαχίαις ταῖς καθ' Ἑλλησποντον, μιᾷ μὲν ἡμέρᾳ πάσας
 Η τὰς τῶν πολεμίων ἐλόντες ναῦς, πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας
 νικήσαντες· ὃ δ' εἶπον θεινὸν καὶ ἀνέλπιστον τοῦ πολέ-
 μου γενέσθαι, τὰδε λέγω τὸ εἰς τοσοῦτον φιλονεικίας
 ἐλθεῖν πρὸς τὴν πόλιν τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὥστε τολμῆ-
 σαι τῷ ἐχθρίστῳ ἐπικηρυκεύσασθαι βασιλεῖ, ὃν κοινῇ ἐξέ-
 βαλον μεθ' ἡμῶν, ἰδίᾳ τοῦτον πάλιν ἐπάγεσθαι. βάρβα-
 ρον ἐφ' Ἕλληνας, καὶ ξυναθροῖσθαι ἐπὶ τὴν πόλιν πάντας
 Ἕλληνας τε καὶ βαρβάρους. οὗ δὴ καὶ ἐκφανὴς ἐγένετο ἡ
 τῆς πόλεως ῥώμη τε καὶ ἀρετή. οἰομένων γὰρ ἤδη αὐτὴν
 καταπεπολεμῆσθαι καὶ ἀπειλημμένων ἐν Μυτιλήνῃ τῶν
 νεῶν, βοηθήσαντες ἐξήκοντα ναυσίν, αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς
 τὰς ναῦς, καὶ ἄνδρες γινόμενοι ὁμολογουμένως ἀριστοί,
 νικήσαντες μὲν τοὺς πολεμίους, λυσάμενοι δὲ τοὺς φιλί-
 ους, ἀναξίου τύχης τυγχόντες, οὐκ ἀναιρεθέντες ἐκ τῆς
 θαλάττης κείνται ἐνθάδε. ὧν χρῆ ἄει μεμνησθαι τε καὶ
 Ι ἐπαινεῖν· τῇ μὲν γὰρ ἐκείνων ἀρετῇ ἐνικήσαμεν οὐ μόνον
 τὴν τότε ναυμαχίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον πόλεμον· δόξαν
 γὰρ δι' αὐτοὺς ἡ πόλις ἔσχε μή ποτ' ἂν καταπολεμηθῆναι
 μηδ' ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων· καὶ ἀληθῆ ἔδοξε· τῇ δὲ
 ἡμετέρᾳ αὐτῶν διαφορᾷ ἐκρατήθημεν, οὐχ ὑπὸ τῶν ἄλ-
 λων· ἀήττητοι γὰρ ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ γε ἐκείνων ἐσμέν,
 ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐνικήσαμεν καὶ ἡττή-
 Ε θημεν. μετὰ δὲ ταῦτα ἡσυχίας γενομένης καὶ εἰρήνης
 πρὸς τοὺς ἄλλους, ὃ οἰκείος ἡμῖν πόλεμος οὕτως ἐπολε-
 μήθη, ὥστε εἴπερ εἰμαρμένον εἶη ἀνθρώποις στασιάσαι,
 μὴ ἂν ἄλλως εὖξασθαι μηδένα πόλιν ἑαυτοῦ νοσῆσαι. ἐκ
 τε γὰρ τοῦ Πειραιέως καὶ τοῦ ἄστεος ὥς ἀσμένως καὶ
 οἰκείως ἀλλήλοις συνέμιξαν οἱ πολῖται καὶ παρ' ἐλπίδα

αὐτῷ μηδαμῶθεν ἄλλοθεν τὴν σωτηρίαν γενέσθαι ἀλλ' ἢ
 E ἐκ ταύτης τῆς πόλεως, ἣν προθύμως ἀπώλλυ. καὶ δὴ
 καὶ εἰ τις βούλοιτο τῆς πόλεως κατηγορῆσαι δικαίως,
 τοῦτ' ἂν μόνον λέγων ὁρθῶς ἂν κατηγοροῖ, ὥς αἰὲν ἱλάν
 φιλοικτίρμων ἐστὶ καὶ τοῦ ἥττονος θεραπίς. καὶ δὴ καὶ
 ἐν τῇ τότε χρόνῳ οὐχ οἷα τε ἐγένετο κατεργῆσαι οὐδὲ δια-
 φυλάξαι ἃ ἐδόδοκτο αὐτῇ, τὸ μηδεὶν δουλουμένῳ βοη-
 245 θεῖν τῶν σφᾶς ἀδικησάντων, ἀλλὰ ἐκάμφθη καὶ ἐβοή-
 θησε, καὶ τοὺς μὲν Ἑλλήνας αὐτῇ βοηθήσασα ἀπελύσατο
 δουλείας, ὥστ' ἐλευθέρους εἶναι μέχρι οὗ πάλιν αὐτοὶ
 αὐτοὺς κατεδουλώσαντο, βασιλεῖ δὲ αὐτῇ μὲν οὐκ ἐτύλ-
 μησε βοηθῆσαι, αἰσχυνομένη τὰ τρόπαια τὰ τε Μαρα-
 θῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς, φυνάδας δὲ καὶ ἐθε-
 λοντάς ἔασασα μόνον βοηθῆσαι ὁμολογουμένως ἔσωσε.
 D τειχισαμένη δὲ καὶ ναυπηγησαμένη, ἐκδεξαμένη τὸν πόλε-
 μον, ἐπειδὴ ἡναγκάσθη πολεμεῖν, ὑπὲρ Ἀργείων ἐπολέμει
 Λακεδαιμονίοις.

XVII. Φοβηθεὶς δὲ βασιλεὺς τὴν πόλιν, ἐπειδὴ ἐώ-
 ρα Λακεδαιμονίους τῷ κατὰ θάλατταν πολέμῳ ἀπαγορευ-
 οντας, ἀποστῆναι βουλόμενος ἐξῆτει τοὺς Ἑλλήνας τοὺς
 ἐν τῇ ἡπείρῳ, οὗσπερ πρότερον Λακεδαιμόνιοι αὐτῷ ἐξέ-
 δοσαν, εἰ μέλλοι συμμαχήσῃν ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις
 συμμαχοῖς, ἡγούμενος οὐκ ἐθέλησεν, ἵν' αὐτῷ πρόφασις
 C εἴη τῆς ἀποστάσεως. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ξυμμάχων ἐψεύ-
 σθη· ἡθέλησαν γὰρ αὐτῷ ἐκιδόναι καὶ ξυνέθεντο καὶ
 ὤμοσαν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλοι
 σύμμαχοι, εἰ μέλλοι χρήματα παρέξειν, ἐκδώσειν τοὺς ἐν
 τῇ ἡπείρῳ Ἑλλήνας· μόνοι δὲ ἡμεῖς οὐκ ἐτολμήσαμεν οὐ-
 τε ἐκδοῦναι οὔτε ὁμόσαι. οὕτω δὴ τοι τό γε τῆς πόλεως
 D γενναῖον καὶ ἐλεύθερον βέβαιόν τε καὶ ὑγιές ἐστι καὶ φύ-
 σσει μισοβάρβαρον, διὰ τὸ εἰλικρινῶς εἶναι Ἑλλήνες καὶ
 ἄμιγρῆς βαρβάρων. οὐ γὰρ Πέλοπες οὐδὲ Κάδμοι οὐδὲ

Αἰγυπτοὶ τε καὶ Δαναοὶ οὐδὲ ἄλλοι πολλοὶ φύσει μὲν βά-
 ραροι ὄντες, νόμῳ δὲ Ἑλληνες, συνοικουσίην ἡμῖν, ἀλλ'
 αὐτοὶ Ἑλληνες, οὐ μιξοβάρβαροι οἰκοῦμεν, ὅθεν καθι-
 ρόν τὸ μῖσος ἐντέτηκε τῇ πόλει τῆς ἀλλοτρίως φύσεως.
 ὅμως δ' οὖν ἐμονώθημεν πάλιν διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν αἰσχρὸν
 καὶ ἀνόσιον ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλλήνας βαρβάροις ἐκ-
 δόντες. ἐλθόντες οὖν εἰς ταῦτά, ἐξ ὧν καὶ τὸ πρότερον
 κατεπολεμήθημεν, σὺν θεῷ ἄμεινον ἢ τότε ἐθέμεθα τὸν
 πόλεμον· καὶ γὰρ ναῦς καὶ τεῖχη ἔχοντες καὶ τὰς ἡμετέ-
 ρας αὐτῶν ἀποικίας ἀπηλλάγημεν τοῦ πολέμου [οὕτως
 ἀγραπτηῶς ἀπηλλάττοντο καὶ οἱ πολέμιοι]· ἀνδρῶν μὲν-
 τοι ἀγαθῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἔστερήθημεν, τῶν τε
 ἐν Κορίνθῳ χρησαμένων δυσχωρίᾳ καὶ ἐν Λεχαίῳ προδο-
 σίᾳ· ἀγαθοὶ δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἐλευθερώσαντες καὶ ἐκ- 246
 βαλόντες ἐκ τῆς θαλάττης Λακεδαιμονίους· ὧν ἐγὼ μὲν
 ὑμᾶς ἀναμνησκω, ὑμᾶς δὲ πρέπει ξυνεπαινεῖν τε καὶ
 κοσμεῖν τοιοῦτους ἄνδρας.

XVIII. Καὶ τὰ μὲν δὴ ἔργα ταῦτα τῶν ἀνδρῶν τῶν
 ἐνθάδε κειμένων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι ὑπὲρ τῆς πόλεως
 τετελευντήκασι, πολλὰ μὲν τὰ εἰρημένα καὶ καλὰ, πολὺ δ'
 ἔτι πλείω καὶ καλλίω τὰ ὑπολειπόμενα· πολλὰ γὰρ ἂν ἡμέ- B
 ραι καὶ νύκτες οὐχ ἱκανὰ γένοιτο τῷ τὰ πάντα μέλλοντι
 περᾶναι. τούτων οὖν χρὴ μεμνημένους τοῖς σούτων
 ἐκγόνοις πάντ' ἄνδρα παρακελεύεσθαι, ὥσπερ ἐν πολέ-
 μῳ, μὴ λείπειν τὴν τάξιν τὴν τῶν προγόνων μηδ' εἰς
 τοῦπίσω ἀναχωρεῖν εἰκοντας κάκῃ. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ αὐ-
 τός, ὃ παῖδες ἀνδρῶν ἀγαθῶν, νῦν τε παρακελεύομαι
 καὶ ἐν τῷ λοιπῷ χρόνῳ, ὅπου ἂν τῷ ἐντυγχάνω ὑμῶν, O
 καὶ ἀναμνήσω καὶ διακελεύσομαι προθυμείσθαι εἶναι ὡς
 ἀρίστους· ἐν δὲ τῷ παρόντι δίκαιός εἰμι εἰπεῖν, ἃ οἱ πα-
 τέρες ἡμῖν ἐπέσκηπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς λειπομένοις, εἰ
 τι πάσχοιεν, ἥνίκα κινδυνεύειν ἔμελλον. φράσω δὲ ὑμῖν,

ἃ τε αὐτῶν ἤκουσα ἐκείνων καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ὑμῖν λαβόντες δύναμιν, τεκμαίρομενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον. ἀλλὰ νομίζειν χρή αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων ἃ ἂν ἀπαγγέλλω· ἔλεγον δὲ τὰδε.

- D XIX. Ὡ παῖδες, ὅτι μὲν ἔστε πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μνηνύει τὸ νῦν παρὸν· ἡμῖν δὲ ἐξὸν ξῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἰρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν, πρὶν ὑμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνειδῆ καταστήσῃ καὶ πρὶν τοὺς ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχύναι, ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὐτοῦ αἰσχύνοντι ἀβίωτον εἶναι, καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε τινὰ ἀνθρώπων οὔτε θεῶν φίλον εἶναι οὐτ' ἐπὶ γῆς οὔθ' ὑπὸ γῆς τελευτήσαντι. χρή οὖν μεμνημένους τῶν
- E ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκήτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς, εἰδότες ὅτι τούτου λειπόμενα πάντα καὶ κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα αἰσχροῦ καὶ κακά. οὔτε γὰρ πλοῦτος κάλλος φέρει τῷ κεκτημένῳ μετ' ἀνανδρίας· ἄλλω γὰρ ὁ τοιούτος πλουτεῖ καὶ οὐχ ἑαυτῷ· οὔτε σῶματος κάλλος καὶ ἰσχύς δειλῶ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα πρόποντα φαίνεται ἄλλ' ἀπρεπῇ, καὶ ἐπιφανέστερον ποιεῖ τὸν ἔχοντα καὶ ἐκφαίνει τὴν δειλίαν· πᾶσά τε ἐπιστήμη χωριζομένη,
- 247 δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. ὧν ἕνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον καὶ διὰ παντὸς πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειραῶσθε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλεία· εἰ δὲ μὴ, ἴστε ὥς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἢ νίκη αἰσχύνῃν φέρει, ἢ δὲ ἥττα. ἐάν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. μάλιστα δ' ἂν νικῶμεθα καὶ ὑμεῖς νικώητε, εἰ παρασκευάσασθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ
- B καταχρησόμενοι μηδ' ἀναλώσοντες αὐτήν, γινόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τί εἶναι οὐκ ἔστιν αἴσχιον οὐδὲν ἢ παρῆχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς

θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων
καὶ τιμῶν θησαυρῷ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνους παραδιδύναι,
αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπορία ἰδίῳν αὐτοῦ κτημάτων
τε καὶ εὐδοξιῶν. καὶ ἐάν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύητε, φίλοι
παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα C
μοῖρα κομίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας
οὐδεὶς εὖμενῶς ὑποδέξεται. τοῖς μὲν οὖν παισὶ ταῦτ'
εἰρήσθω.

XX. Πατέρας δὲ ἡμῶν, οἷς εἰσί, καὶ μητέρας ἀεὶ
χρὴ παραμυθίσθαι ὥς ὅῃστα φέρειν τὴν ξυμφορὰν, ἐάν
ἄρα ξυμβῇ γενέσθαι. καὶ μὴ ξυνοδύρεσθαι — οὐ γὰρ
τοῦ λυπήσοντος προσδέησονται· ἱκανὴ γὰρ ἔσται καὶ ἡ
γενομένη τύχη τοῦτο πορίζειν — ἀλλ' ἰωμένους καὶ προὔ- B
νοητας ἀναμνησκειν αὐτοὺς, ὅτι ὧν εὐχοντο τὰ μέγιστα
αὐτοῖς οἱ θεοὶ ἐπήκουσιν γέγονασιν. οὐ γὰρ ἀθανάτους
σφίσι παῖδας εὐχοντο γενέσθαι ἀλλ' ἀγαθοὺς καὶ εὐκλε-
εῖς· ὧν ἔτυχον, μεγίστων ἀγαθῶν ὄντων· πάντα δὲ οὐ
ῥάδιον θνητῷ ἀνδρὶ κατὰ τοῦν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ ἐκβαί-
νειν. καὶ φέροντες μὲν ἀνδρείως τὰς συμφορὰς δόξουσιν
τῷ ὄντι ἀνδρείων παίδων πατέρες εἶναι καὶ αὐτοὶ τοι- E
οῦτοι, ὑπείκοντες δὲ ὑποψίαν παρέξουσιν ἢ μὴ ἡμέτεροι
εἶναι ἢ ἡμῶν τοὺς ἐπαινοῦντας καταψεύδεσθαι· χρὴ δὲ
οὐδέτερά τούτων, ἀλλ' ἐκείνους μάλιστα ἡμῶν ἐπαινέτας
εἶναι ἔργῳ, παρέχοντας αὐτοὺς φαινομένους τῷ ὄντι
πατέρας ὄντας ἀνδρας ἀνδρῶν. πάλα γὰρ δὴ τὸ μηδὲν
ἄγαν λεγόμενον καλῶς δοκεῖ λέγεσθαι· τῷ γὰρ ὄντι εὖ
λέγεται. ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνηρτηται πάντα τὰ
πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλ- 248
λοῖς ἀνθρώποις αἰσρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ ἢ κακῶς πραξάν-
των πλανᾶσθαι ἡνάγκασται καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄριστα
παρεσκεύασται ζῆν, οὗτός ἐστιν ὁ σωφρων καὶ οὗτος ὁ
ἀνδρεῖος καὶ φρόνημος· οὗτος γιγνομένων χρημάτων καὶ

παίδων καὶ διαφθειρομένων μάλιστα πείσεται τῇ παροι-
 μίᾳ· οὔτε γὰρ χαίρων οὔτε λυπούμενος ἄγαν φανήσεται
 διὰ τὸ αὐτῷ πεποιθέναι. τοιούτους δὲ ἡμεῖς γε ἀξιούμεν
 B καὶ τοὺς ἡμετέρους εἶναι καὶ βουλόμεθα καὶ φαιέν, καὶ
 ἡμᾶς αὐτοὺς νῦν παρέχομεν τοιούτους, οὐκ ἄγανακτοῦν-
 τας οὐδὲ φοβούμενους ἄγαν, εἰ δεῖ τελευτᾶν ἐν τῷ παρ-
 ῖντι. δεόμεθα δὴ καὶ πατέρων καὶ μητέρων, τῇ αὐτῇ
 ταύτῃ διανοίᾳ χρωμένους τὸν ἐπίλοιπον βίον διαγείν,
 καὶ εἰδέναι, ὅτι οὐ θρηνοῦντες οὐδὲ ὀλοφυρόμενοι ἡμᾶς
 ἡμῖν μάλιστα χαριζονται, ἀλλ' εἴ τις ἔστι τοῖς τετελευτη-
 C κόσιν αἰσθησις τῶν ζώντων, οὕτως ἀχάριστοι εἶεν ἂν μά-
 λιστα, ἑαυτοὺς τε κακοῦντες καὶ βαρέως φέροντες τὰς
 συμφοράς· κούφως δὲ καὶ μετρίως μάλιστ' ἂν χαρίζοντο.
 τὰ μὲν γὰρ ἡμέτερα τελευτήν ἤδη ἔξει, ἥπερ καλλίστη
 γίγνεται ἀνθρώποις, ὥστε πρόειπεν αὐτὰ μᾶλλον κοσμεῖν
 ἢ θρηνεῖν· γυναικῶν δὲ τῶν ἡμετέρων καὶ παίδων ἐπι-
 μελούμενοι καὶ τρέφοντες καὶ ἐνταῦθα τὸν νοῦν τρέπον-
 τες τῆς τε τύχης μάλιστ' ἂν εἶεν ἐν λήθῃ καὶ ζῶεν κάλ-
 D λιον καὶ ὀρθότερον καὶ ἡμῖν προσφιλέστερον. ταῦτα δὴ
 ἱκανὰ τοῖς ἡμετέροις παρ' ἡμῶν ἀγγέλλειν· τῇ δὲ πόλει
 παρακελευοίμεθ' ἂν, ὅπως ἡμῖν καὶ πατέρων καὶ υἱῶν
 ἐπιμελήσονται, τοὺς μὲν παιδεύοντες κοσμίως, τοὺς δὲ
 γηροτροφοῦντες ἀξίως· νῦν δὲ ἴσμεν ὅτι, καὶ ἐὰν μὴ
 ἡμεῖς παρακελευώμεθα, ἱκανῶς ἐπιμελήσεται.

XXI. Ταῦτα οὖν, ὃ παιδες καὶ γονεῖς τῶν τελευ-
 E τησάντων, ἐκεῖνοί τε ἐπέσκηπτον ἡμῖν ἀπαγγέλλειν, καὶ
 ἐγὼ ὥς δύναμαι προθυμότατα ἀπαγγέλλω· καὶ αὐτὸς
 δέομαι ὑπὲρ ἐκείνων, τῶν μὲν μιμεῖσθαι τοὺς αὐτῶν,
 τῶν δὲ θαρρεῖν ὑπὲρ αὐτῶν, ὥς ἡμῶν καὶ ἰδία καὶ δη-
 μοσία γηροτροφησόντων ὑμᾶς καὶ ἐπιμελησομένων, ὅπου
 ἂν ἕκαστος ἐκάστῳ ἐντυγχάνῃ ὀφροῦν τῶν ἐκείνων. τῆς
 δὲ πόλεως ἴστε που καὶ αὐτοὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι νόμους

θεμένη περὶ τοὺς τῶν ἐν τῷ πολέμῳ τελευτησάντων πα-
 δὰς τε καὶ γεννήτορας ἐπιμελεῖται, καὶ διαφερόντως τῶν
 ἄλλων πολιτῶν προστέτακται φυλάττειν ἀρχῇ ἥπερ με- 249
 γίστη ἐστίν, ὅπως ἂν οἱ τούτων μὴ ἀδικῶνται πατέρες
 τε καὶ μητέρες· τοὺς δὲ παῖδας συνεκτρέφει αὐτῇ, προ-
 θυμουμένη ὅ τι μάλιστα ἄδηλον αὐτοῖς τὴν ὀρφανίαν γε-
 νέσθαι, ἐν πατρὸς σχήματι καταστῆσα αὐτοῖς αὐτῇ ἐτι-
 τε παιδὶν οὕσι, καὶ ἐπειδὴν εἰς ἀνδρὸς τέλος ἴωσιν, ἀπο-
 πέμπει ἐπὶ τὰ σφέτερόν αὐτῶν πανοπλία κοσμήσασα, ἐν-
 δεικνυμένη καὶ ἀναμιμνήσκουσα τὰ τοῦ πατρὸς ἐπιτη-
 δεύματα ὄργανα τῆς πατροφῆς ἀρετῆς διδοῦσα, καὶ ἅμα Β
 οἴωνοῦ χάριν ἀρχεσθαι ἰέναι ἐπὶ τὴν πατρῶαν ἐστίαν
 ἔρξοντα μετ' ἰσχύος ὅπλοις κεκοσμημένον. αὐτοὺς δὲ
 τοὺς τελευτήσαντας τιμῶσα οὐδέποτε ἐκλείπει, καθ' ἕκα-
 στον ἐνιαυτὸν αὐτῇ τὰ νομιζόμενα ποιοῦσα κοινῇ πᾶσιν,
 ἥπερ ἰδίᾳ ἐκάστῳ ἰδία γίνεταί, πρὸς δὲ τούτοις ἀγῶνας
 γυμνικοὺς καὶ ἵππικοὺς τιθεῖσα καὶ μουσικῆς πάσης, καὶ
 ἀτεχνῶς τῶν μὲν τελευτησάντων ἐν κληρονόμῳ καὶ υἱέος
 μοίρᾳ καθεστηκυῖα, τῶν δὲ υἱέων ἐν πατρὸς, γονέων δὲ Γ
 καὶ τῶν τοιούτων ἐν ἐπιτρόπῳ, πᾶσαν πάντων παρὰ
 πάντα τὸν χρόνον ἐπιμέλειαν ποιουμένη. ὧν χρηρὴ ἐνθυ-
 μουμένους πρᾶότερον φέρειν τὴν ξυμφοράν· τοῖς τε γὰρ
 τελευτήσασιν καὶ τοῖς ζῶσιν οὕτως ἂν προσφιλέστατοι εἴ-
 ητε καὶ ῥᾶστοι θεραπεύειν τε καὶ θεραπευέσθαι. νῦν δὲ
 ἤδη ὑμεῖς τε καὶ οἱ ἄλλοι πάντες κοινῇ κατὰ τὸν νόμον
 τοὺς τετελευτηκότας ἀπολοφυράμενοι ἄπιτε.

XXII. Οὗτός σοι ὁ λόγος, ὦ Μενέξενε, Ἀσπασίας
 τῆς Μιλησίας ἐστίν. D

MEN. Νῆ Δία, ὦ Σώκρατες, μακαρίαν γε λέγεις
 τὴν Ἀσπασίαν, εἰ γυνὴ οὕσα τοιούτους λόγους οἷα τ' ἐστὶ
 συντιθέναι.

ΣΩ. Ἄλλ' εἰ μὴ πιστεύεις, ἀκολούθει μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀκούσει αὐτῆς λεγούσης.

MEN. Πολλάκις, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐντετύχηκα Ἀσπασίᾳ, καὶ οἶδα οἷα ἐστίν.

ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἄγασαι αὐτὴν καὶ νῦν χάριν ἔχεις τοῦ λόγου αὐτῇ;

MEN. Καὶ πολλήν γε, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ χάριν ἔχω
 Ε τούτου τοῦ λόγου ἐκείνῃ ἢ ἐκείνῳ, ὅστις σοι ὁ εἰπὼν ἐστὶν αὐτόν· καὶ πρὸς γε ἄλλην πολλήν χάριν ἔχω τῷ εἰπόντι.

ΣΩ. Εὖ ἂν ἔχοι· ἀλλ' ὅπως μου μὴ κατερεῖς, ἵνα καὶ αὐθὺς σοι πολλοὺς καὶ καλοὺς λόγους παρ' αὐτῆς πολιτικούς ἀπαγγέλλω.

MEN. Θάρρει, οὐ κατερῶ· μόνον ἀπάγγελλε.

ΣΩ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἐσται.

ΚΛΕΙΤΟΦΩΝ

[ἢ προτρεπτικός· ἡθικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΛΕΙΤΟΦΩΝ.

St.
III, p.

406

Ι. Κλειτοφῶντα τὸν Ἀριστωνύμου τις ἡμῖν διηγεί-
το ἑναγχος, ὅτι *Λυσία* διαλεγόμενος τὰς μὲν μετὰ Σω-
κράτους διατριβὰς ψέγοι, τὴν *Θρασυμάχου* δὲ ξινοῦσίαν
ὑπερεπαινοῖ.

ΚΛΕΙ. Ὅστις *ἦν*, ὦ Σώκρατες, οὐκ ὀρθῶς ἀπε-
μνημόνευέ σοι τοὺς ἐμοὶ περὶ σοῦ γενομένους λόγους
πρὸς *Λυσίαν*. τὰ μὲν γὰρ ἔγωγε οὐκ ἐπῆνουν σε, τὰ δὲ
καὶ ἐπῆνουν. ἐπεὶ δὲ δῆλος εἰ μεμφόμενος μὲν μοι, προς-
ποιούμενος δὲ μηδὲν φροντίζειν, ἥδιστ' ἂν σοι διεξέλθοι-
μι αὐτοὺς αὐτός, ἐπειδὴ καὶ μόνω τυγχάνομεν ὄντε, ἵνα
ἡττόν με ἡγῇ πρὸς σὲ φανύλως ἔχειν. νῦν γὰρ ἴσως οὐκ
ὀρθῶς ἀκήκοας, ὥστε φαίνει πρὸς ἐμὲ ἔχειν τραχυτέρως
τοῦ δέοντος· εἰ δέ μοι δίδως παρορησίαν, ἥδιστ' ἂν δεξαί-
μην καὶ ἐθέλω λέγειν.

ΣΩ. Ἀλλ' αἰσχρὸν μὴν σοῦ γε ὠφελεῖν με προθυ-
μουμένου μὴ ὑπομένειν· δῆλον γὰρ ὡς γνούς, ὅπῃ χεῖρων
εἰμὶ καὶ βελτίων, τὰ μὲν ἀσκήσω καὶ διώξομαι, τὰ δὲ φεύ-
ξομαι κατὰ κράτος.

ΙΙ. ΚΛΕΙ. Ἀκούοις ἂν. ἐγὼ γάρ, ὦ Σώκρατες, σοὶ
συγγιγνόμενος πολλάκις ἐξεπληττόμην ἀκούων, καὶ μοι
ἐδόκεις παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους κάλλιστα λέγειν,
ὅποτε ἐπιτιμῶν τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἐπὶ μηχανῇ τρα-

- μικῆς θεός, ὕμνεις λέγων. ποῖ φέρεσθε, ὦνθρωποι, καὶ
 B ἄγνοεῖτε οὐδὲν τῶν θεούτων πράττοντες, οἵτινες χρημά-
 των μὲν πέρι τὴν πᾶσαν σπουδὴν ἔχετε, ὅπως ὑμῖν ἔσται,
 τῶν δ' υἱέων οἷς ταῦτα παραδώσετε, ὅπως ἐπιστήσονται
 χρῆσθαι δικαίως τούτοις, ἀμελεῖτε. καὶ οὔτε διδασκάλους
 αὐτοῖς εὐρίσκετε τῆς δικαιοσύνης, εἶπερ μαθητὸν· εἰ δὲ
 μελετητὸν τε καὶ ἀσκητὸν, οἵτινες ἐξασκήσουσι καὶ ἐκμε-
 λετήσουσιν ἱκανῶς· οὐδὲ γ' ἐτι πρότερον ὑμᾶς αὐτοὺς
 οὕτως ἐθεραπεύσατε, ἀλλ' ὀρώντες γράμματα καὶ μουσι-
 C κὴν καὶ γυμναστικὴν ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας
 ἱμῶν ἱκανῶς μεμαθηκότας, ἃ δὴ παιδείαν ἀρετῆς εἶναι
 τελέαν ἡγείσθε, κἄπειτα οὐδὲν ἥττον κακοὺς γιγνομένους
 περὶ τὰ χρήματα, ὅμως οὐ καταφρονεῖτε τῆς νῦν παιδεύ-
 σεως οὐδὲ ζητεῖτε οἵτινες ὑμᾶς παύσουσι ταύτης τῆς
 ἀμουσίας; καὶ τοι διὰ γε ταυτηνὴν πλημμέλειαν καὶ ὀα-
 θυμίαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ἐν τῷ ποδὶ πρὸς τὴν λύραν ἀμε-
 τρίαν καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῷ καὶ πόλεις πόλεσιν ἀμέτρως
 D καὶ ἀναρμόστως προσφερόμεναι στασιάζουσιν καὶ πολε-
 μούντες τὰ ἔσχατα θρῶσι καὶ πάσχουσιν· ὑμεῖς δὲ φατε
 οὐ δι' ἀπαιδευσίαν οὐδὲ δι' ἄγνοιαν, ἀλλ' ἐκόντας τοὺς
 ἀδίκους ἀδίκους εἶναι. πάλιν δ' αὖ τολμᾶτε λέγειν ὡς
 αἰσχροὺν καὶ θεομισῆς ἢ ἀδικία· πῶς οὖν δὴ τις τό γε τοι-
 οῦτον κακὸν ἐκὼν αἰροῖτ' ἄν; ἥττων ὅς ἂν ἦ, φατέ,
 τῶν ἡδονῶν. οὐκοῦν καὶ τοῦτ' ἀκούσιον, εἶπερ τὸ νι-
 κᾶν ἀκούσιον; ὥστε ἐκ παντὸς τρόπου τό γε ἀδικεῖν
 ἀκούσιον ὁ λόγος αἰρεῖ, καὶ δεῖν ἐπιμέλειαν τῆς νῦν πλείω
 E ποιεῖσθαι πάντ' ἄνδρα ἰδίᾳ θ' ἅμα καὶ δημοσίᾳ ξυμπά-
 σας τὰς πόλεις.

III. Ταῦτ' οὖν, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ὅταν ἀκούω σοῦ
 θαμὰ λέγοντος, καὶ μάλα ἔγγαμαι καὶ θαυμαστικῶς ὡς
 ἐπαινῶ· καὶ ὁπόταν αὖ φῆς τὸ ἐφεξῆς τούτῳ, τοὺς
 ἀσκούοντας μὲν τὰ σώματα, τῆς δὲ ψυχῆς ἡμεληκότας ἕτερόν

τι πρόττειν τοιοῦτον. τοῦ μὲν ἄρξοντος ἀμελεῖν, περὶ δὲ τὸ ἀρξόμενον ἐσπουδακέναι· καὶ ὅταν λέγῃς ὡς ὅτι τις μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, κρείττον ἐὰν τὴν τούτου χρῆσιν· εἰ δὴ τις μὴ ἐπίσταται ὀφθαλμοῖς χρῆσθαι μηδὲ ὥσθι μηδὲ ξύμπαντι τῷ σώματι, τούτῳ μῆτε ἀκούειν μῆθ' ὅρᾱν μῆτ' ἄλλην χρεῖαν μηδεμίαν χρῆσθαι τῷ σώματι κρείττον ἢ ὕπνου χρῆσθαι. καὶ δὴ καὶ περὶ τέχνην ὡσαύτως· ὅστις 408 γὰρ δὴ μὴ ἐπίσταται τῇ ἑαυτοῦ λύρᾳ χρῆσθαι, θήλον ὡς οὐδὲ τῇ τοῦ γείτονος, οὐδὲ ὅστις μὴ τῇ τῶν ἄλλων, οὐδὲ τῇ ἑαυτοῦ, οὐδ' ἄλλῳ τῶν ὀργάνων οὐδὲ κτημάτων οὐδενί. καὶ τελευτᾷ δὴ καλῶς ὁ λόγος οὗτός σοι, ὡς ὅστις ψυχῇ μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι, τούτῳ τὸ ἄγειν ἡσυχίαν τῇ ψυχῇ καὶ μὴ ξῆν κρείττον ἢ ξῆν πράττοντι καθ' αὐτόν· εἰ δέ τις ἀνάγκη ξῆν εἶη, δοῦλῳ ἄμεινον ἢ ἐλευθέρῳ διάγειν τῷ τοιούτῳ τὸν βίον ἐστὶν ἄρα, καθάπερ πλοίου B παραδόντι τὰ πηδᾶλια τῆς διανοίας ἄλλῳ, τῷ μαθόντι τὴν τῶν ἀνθρώπων κυβερνητικὴν, ἣν δὴ σὺ πολιτικὴν, ὦ Σώκρατες, ἐπονομάζεις πολλάκις, τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην δικαστικὴν τε καὶ δικαιοσύνην ὡς ἐστὶ λέγων.

IV. Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις καὶ ἑτέροις τοιούτοις παμπόλλοις καὶ παγκάλως λεγομένοις, ὡς διδασκὸν ἀρετὴ καὶ πάντων ἑαυτοῦ δεῖ μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι, σχεδὸν οὐτ' ἀντείπον πῶποτε οὐτ' οἶμαι μῆποθ' ὕστερον ἀντείπω· προτρεπτικωτάτους τε γὰρ ἡγοῦμαι καὶ ὠφελι- C μωτάτους, καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ καθευδοντας ἐπεγείρειν ἡμᾶς. προσεῖχον δὴ τὸν νοῦν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἀκουσόμενος, ἐπανερωτῶν οὐ τι σὲ τὸ πρῶτον, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τῶν ἡλικιωτῶν τε καὶ συνεπιθυμητῶν ἢ ἐταίρων σῶν, ἢ ὅπως δεῖ πρὸς σὲ περὶ αὐτῶν τὸ τοιοῦτον ὀνομα- ξεῖν. τούτων γὰρ τοὺς τίς μάλιστα εἶναι δοξαζομένους ὑπὸ σοῦ πρῶτους ἐπανηρωτῶν, πυθανόμενος τίς ὁ μετὰ ταῦτ' εἶη λόγος, καὶ κατὰ σὲ τρόπον τινὰ ὑποτείνων αὐ- D

τοῖς, ὧ βέλτιστοι, ἔφη, ὑμεῖς, πῶς ποτὲ (νῦν) ἀποδεχόμεθα τὴν Σωκράτους προτροπὴν ἡμῶν ἐπ' ἀρετὴν; ὥς οὗτος μόνου τούτου, ἐπεξελθεῖν δὲ οὐκ ἐν τῷ πράγματι καὶ λαβεῖν αὐτὸ τελέως, ἀλλ' ἡμῖν παρὰ πάντα δι' τὸν βίον ἔργον τοῦτ' ἔσται, τοὺς μὴ πω προτετραμμένους προτρέπειν, καὶ ἐκείνους αὖ ἑτέρους; ἢ δὲ τὸν Σωκράτη καὶ ἄλλήλους ἡμᾶς τὸ μετὰ τοῦτ' ἐπανερωτᾶν, ὁμολογήσασθαι τοῦτ' αὐτὸ ἀνθρώπῳ πρακτέον εἶναι, τί τοῦντεῦθεν; πῶς ἄρχεσθαι δεῖν φάμεν δικαιοσύνης περὶ μαθήσεως; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἡμᾶς προὔτρεπε τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, μηδὲν προνοοῦντας ὁρῶν καθάπερ παῖδας, ὥς ἐστὶ τις γυμναστικὴ καὶ ἰατρικὴ, καὶ οὕτως ἀνείδειζε λέγων, ὥς αἰσχρὸν πυρῶν μὲν καὶ κριθῶν καὶ ἀμπέλων ἐπιμέλειαν πάσαν ποιεῖσθαι, καὶ ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα διαπονοῦμεθα τε καὶ κτωμεθα, τούτου δ' αὐτοῦ μηδεμίαν τέχνην μηδὲ μηχανὴν, ὅπως ὥς βέλτιστον ἔσται τὸ σῶμα, ἐξευρίσκειν, καὶ ταῦτα οὕσαν· εἰ δ' ἐπανερωμέθα τὸν ταῦθ' ἡμᾶς προτρέποντα· λέγεις δὲ εἶναι τίνας ταύτας 409 τὰς τέχνας; εἶπεν ἂν ἰσως ὅτι γυμναστικὴ καὶ ἰατρικὴ, καὶ νῦν δι' τίνα φάμεν εἶναι τὴν ἐπὶ τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ τέχνην; λεγέσθω.

V. Ὁ δὲ δοκῶν αὐτῶν ἐρρωμενέστατος εἶναι πρὸς ταῦτα ἀποκρινόμενος εἶπέ μοι ταύτην τὴν τέχνην εἶναι ἢ περ ἀκούεις σὺ λέγοντος. ἔφη, Σωκράτους, οὐκ ἄλλην ἢ δικαιοσύνην. εἰπόντος δ' ἐμοῦ· μὴ μοι τὸ ὄνομα μόνον εἴπῃς, ἀλλ' ὥδε· ἰατρικὴ ποῦ τις λέγεται τέχνη· ταύτης δ' ἐστὶ διττὰ τὰ ἀποτελούμενα, τὸ μὲν ἰατροῦς αἰεὶ πρὸς τοῖς οὖσιν ἑτέρους ἐξεργάζεσθαι, τὸ δὲ ὑγίειαν· ἐστὶ δὲ τούτων θάτερον οὐκέτι τέχνη, τῆς τέχνης δὲ τῆς διδασκούσης τε καὶ διδασκομένης ἔργον, ὃ δὲ λέγομεν ὑγίειαν· καὶ τεκτονικῆς δὲ κατὰ ταῦτα οἰκία τε καὶ τεκτονικὴ τὸ μὲν ἔργον, τὸ δὲ διδάγμα· τῆς δὲ δικαιοσύνης ὡσαύτως τὸ μὲν δικαίους ἔστω ποιεῖν, καθάπερ ἐκεῖ τους τεχνίτας ἐκάστους· τὸ δ' ἕτερον, ὃ δύναται ποιεῖν ἡμῖν ἔργον ὁ δίκαιος, τί τοῦτό φάμεν; εἶπέ· — οὗτος μὲν, ὥς οἶμαι, τὸ συμφέρον ἀπεκρίνατο, ἄλλος δὲ τὸ δέον, ἕτερος δὲ τὸ ὠφέλιμον, ὃ δὲ τὸ λυσιτελοῦν. ἐπανήειν δὲ ἐγώ

λέγων, ὅτι καὶ τὰ γε ὀνόματα ταῦτ' ἐστὶν ἐν ἐκάστῃ τῶν
τεχνῶν, ὁρθῶς πράττειν, λυσιτελοῦντα, ὠφέλιμα, καὶ
τὰλλα τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ πρὸς ὃ τι ταῦτα πάντα τείνει,
ἔρεϊ τὸ ἴδιον ἐκάστῃ τέχνῃ, οἷον ἡ τεκτονικὴ τὸ εὖ, τὸ κα-
λῶς, τὸ θεόντως, ὥστε τὰ ξύλινα, φήσει, σκευὴ γίνεσθαι,
ἃ δὴ οὐκ ἐστὶ τέχνη· λεγέσθω δὴ καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης
ὡσαύτως.

VI. Τελευτῶν ἀπεκρίνατό τις ᾧ Σώκρατες μοι τῶν
τῶν ἐταίρων, ὃς δὴ κομψότατα ἐδοξεν εἰπεῖν, ὅτι τοῦτ'
εἶη τὸ τῆς δικαιοσύνης ἴδιον ἔργον, ὃ τῶν ἄλλων οὐδε-
μίας, φιλίαν ἐν ταῖς πόλεσι ποιεῖν· οὗτος δ' αὖ ἐρωτώμε-
νος τὴν φιλίαν ἀγαθὸν τ' ἔφη εἶναι καὶ οὐδέποτε κακόν,
τὰς δὲ τῶν παίδων φιλίας καὶ τὰς τῶν θηρίων, ὥς ἡμεῖς
τοῦτο τοῦνομα ἐπονομάζομεν, οὐκ ἀπεδέχετο εἶναι φιλίας
ἐπανερωτώμενος· συνέβαινε γάρ αὐτῷ τὰ πλείω τὰς
τοιαύτας βλαβεράς ἢ ἀγαθὰς εἶναι. φεύγων δὴ τὸ τοιοῦ-
τον οὐδὲ φιλίας ἔφη τὰς τοιαύτας εἶναι, ψευδῶς δὲ ὀνο-
μάζειν αὐτὰς τοὺς οὕτως ὀνομάζοντας· τὴν δὲ οὕτως καὶ
ἀληθῶς φιλίαν εἶναι σαφέστατα ὁμόνοιαν. τὴν δὲ ὁμό-
νοιαν ἐρωτώμενος εἰ ὁμοδοξίαν εἶναι λέροι ἢ ἐπιστήμην,
τὴν μὲν ὁμοδοξίαν ἠτίμαζεν· ἠναγκάζοντο γάρ πολλοὶ
καὶ βλαβεραὶ γίνεσθαι ὁμοδοξίαι ἀνθρώπων, τὴν δὲ φι-
λίαν ἀγαθὸν ὡμολογῆκει πάντως εἶναι καὶ δικαιοσύνης
ἔργον, ὥστε ταῦτόν ἔφησεν εἶναι ὁμόνοιαν καὶ *δικαιοσύ-
νην* ἐπιστήμην οὕσαν, ἀλλ' οὐ δόξαν. ὅτε δὴ ἐνταῦθα
ἡμεν τοῦ λόγου ἀποροῦντες, οἱ παρόντες ἱκανοὶ ἦσαν
ἐπιπλήττειν τε αὐτῷ καὶ λέγειν, ὅτι περιδεδράμηνεν εἰς
ταῦτόν ὁ λόγος τοῖς πρώτοις· καὶ ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ ἱατρικὴ
ὁμόνοιά τις ἐστὶ καὶ ἅπασαι αἱ τέχναι, καὶ περὶ ὅτου εἰδὶν
ἔχουσι λέγειν· τὴν δὲ ὑπὸ σοῦ λεγομένην δικαιοσύνην ἢ
ὁμόνοιαν, ὅποι τείνουσά ἐστι, διαπέφενγε, καὶ ἄδηλον
αὐτῆς ὃ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἔργον.

VII. Ταῦτα, ᾧ Σώκρατες, ἐγὼ τελευτῶν καὶ σὲ αὐ-
τὸν ἡρώτων, καὶ εἰπές μοι δικαιοσύνης εἶναι τοὺς μὲν
ἐχθροὺς βλάπτειν, τοὺς δὲ φίλους εὖ ποιεῖν· ὕστερον
δὲ ἐφάνη βλάπτειν γε οὐδέποτε ὁ δίκαιος οὐδένα· πάντα
γὰρ ἐπ' ὠφελείᾳ πάντας ὀρᾷ. ταῦτα δὲ οὐχ ἅπαξ οὐδὲ

δις ἄλλὰ πολὺν δὴ ὑπομείνας χρόνον καὶ λιπαρῶν ἀπεί-
 ρηκα, νομίσας σε τὸ μὲν προτρεπεῖν εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν
 κάλλιστ' ἀνθρώπων δοῶν, δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ τοσοῦτον
 μόνον δύνασθαι, μακρότερον δὲ οὐδέν, ὃ γένοιτ' ἂν καὶ
 περὶ ἄλλην ἡντιναοῦν τέχνην, οἷον μὴ ὄντα κυβερνήτην
 C καταμελετῆσαι τὸν ἔπαινον περὶ αὐτῆς, ὥς πολλοῦ τοῖς
 ἀνθρώποις ἀξία, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ὡσαύτως·
 ταῦτόν δὴ καὶ σοὶ τις ἐπεπένγκοι τάχ' ἂν περὶ δικαιοσύ-
 νης, ὥς οὐ μᾶλλον ὄντι δικαιοσύνης ἐπιστήμονι, διότι
 καλῶς αὐτὴν ἐγκωμιάξεις. οὐ μὲν τό γε ἐμὸν οὕτως ἔχει·
 δυοῖν δὲ θάτερον, ἢ οὐκ εἰδέναι σε ἢ οὐκ ἐθέλειν αὐτῆς
 ἐμοὶ κοινωνεῖν. διὰ ταῦτα δὴ καὶ πρὸς Θρασύμαχον,
 οἶμαι, πορεύεσθαι καὶ ἄλλοσε ὅποι δύναμαι, ἀπορῶν·
 ἐπεὶ εἰ γ' ἐθέλεις σὺ τούτων μὲν ἤδη παύσασθαι πρὸς
 D ἐμὲ τῶν λόγων τῶν προτρεπτικῶν, οἷον δέ, εἰ περὶ γυ-
 μναστικῆς προτετραμμένος ἢ τοῦ σώματος δεῖν μὴ ἀμε-
 λεῖν, τὸ ἐφεξῆς ἂν τῷ προτρεπτικῷ λόγῳ ἔλεγες, οἷον τὸ
 σῶμά μου φύσει ὃν οὔας θεραπείας δεῖται· καὶ νῦν δὴ
 [ταῦτόν γιγνέσθω] θῆς τὸν Κλειτοφῶντα ὁμολογοῦντα
 ὥς ἐστὶ καταγέλαστον τῶν μὲν ἄλλων ἐπιμέλειαν ποιεί-
 σθαι, ψυχῆς δέ, ἧς ἔνεκα τᾶλλα διαπονούμεθα, ταύτης
 E ἡμεληκέναι· καὶ τᾶλλα πάντα οἷον με νῦν οὕτως εἰρηκέ-
 ναι τὰ τούτοις ἐξῆς, ἃ καὶ νῦν δὴ διῆλθον· καὶ σου θεό-
 μενος λέγω μηδαμῶς ἄλλως ποιεῖν, ἵνα μὴ, καθάπερ νῦν,
 τὰ μὲν ἐπαινῶ σε πρὸς Ἀνσίαν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, τὰ
 δέ τι καὶ ψέγω. μὴ μὲν γὰρ προτετραμμένῳ σε ἀνθρώπῳ,
 ὧ Σώκρατες, ἄξιον εἶναι τοῦ παντός φήσω, προτετραμ-
 μένῳ δὲ σχεδὸν καὶ ἐμπόδιον τοῦ πρὸς τέλος ἀρετῆς ἐλ-
 θόντα εὐδαίμονα γενέσθαι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΔΙΑΚ

ΔΗΜΟΣ